

DŽIN VOLF

KALDE

DUGOG SUNCA

treća knjiga u seriji „knjiga dugog sunca”

BOGOVI, OSOBE I ŽIVOTINJE KOJI SE POMINJU U TEKSTU

Nota bene. U Vironu, biohemijski muškarci dobijaju imena po životinjama ili životinjskim proizvodima: Makak, Matak, Usik i Poto nose imena tog tipa. Biohemijske žene dobijaju imena po biljkama (najčešće po cveću) ili biljnim proizvodima: Gljiva, Kopriva, Ruža, Češlja. Hemijske osobe, i muške i ženske, dobijaju imena po metalima i mineralima: Moli, Sard, Škriljac. Imena glavnih likova data su VELIKIM SLOVIMA, na početnom mestu u ovom spisku.

A-man, čovek koji predstavlja sve ljude.

Al-Lah, jedan zaboravljeni bog. (Možda alternativno ime za Izvanaša.)

Aloa, pobožna žena u kvartu u kome je i Ulica sunca.

Asfodela, devojčica u mlađoj (prepubertetskoj) grupi u palestri.

Babirusan, kovački šegrt, jedan od dobrovoljaca koji su pošli za Nanom.

Mejtera Betel, tamna sibila snenih očiju, koju je Svila primetio tokom svog prosvetljenja.

Bizon, krupan čovek sa crnom bradom koji postaje Nanin glavni poručnik.

Patera Bik, Kvecalov protonotar.

Butnjača, Inkusov mnogo stariji brat.

Veselperka, jedna od starijih (u pubertetu) devojčica u palestri.

Vo-mana, žena koja predstavlja sve žene.

Vuna, jedan od Naninih poručnika.

Gavra, jedan od Naninih poručnika.

Gaur, član Urusove robijaške družine.

Kapetan Geko, oficir u Usikovom štabu.

Gelada, čeonik čovek Urusove družine, pucao na Šenilu.

Gib, div kome je Njorka spasao život.

Goral, nezaposleni železnički ložač, jedan od Naninih dobrovoljaca.

Grgeč, mišićavi ćelavi čovek koga je Orhideja zaposlila.

Patera Gulo, Svilin mladi pomoćnik.

Dalija, Mermerina učenica iz davne prošlosti.

Kapetan Deverik, upravlja ribarskom brodicom koju je Ždral iznajmio da motri na Hodočasnikovu stazu.

Mejtera Drvenica, najstarija (po starešinstvu) sibila u mantejonu u Ciglenoj ulici.

Dropljan, Njorkin stariji brat, sada mrtav.

Đumbira, jedna od starijih (u pubertetu) devojčica u palestri.

Đurđevka, vlasnica štale i otmenih kočija za iznajmljivanje.

Narednik Eft, Matakov prvi pomoćnik.

Ehidna, majka bogova; najmoćnija među boginjama.

Eland, član Urusove robijaške družine: on je ukrotio i uvežbao dva tunelska boga.

Elodija, bivša ljubavnica Geladina.

Doktor ŽDRAL, trivigauntski uhoda koji je ubio Savetnika Lemura. Sada mrtav.

Zelembać, pobunjenički vođa koji je pokušao da izvede opšti napad na Palatin, kasno uveče u hieragdan.

Zelenika, jedna od starijih (u pubertetu) devojčica u palestri.

Zoril, majstor za izradu drvenih ormana, jedan od Naninih poručnika.

Zumbula, mlada lepotica u Krvovoj vili. Ubedila Ždrala da doturi Svili azof.

IZVANAŠ, bog propalih i prezrenih. Njegovo je carstvo izvan svitka.

Patera Inkus, crni mehaničar koji popravlja i reprogramira Hamerstona.

Iolar, letač koga je oborila Mošusova jastrebeca.

Japok, konjušar, jedan od Naninih dobrovoljaca.

Jelen, daleki rođak Nane.

Kamilan, nosač.

Kavi, jedan od starijih (u pubertetu) dečaka u palestri.

Patera KVECAL, starešina svih augura u Vironu, već trideset tri godine vođa Udruženja sveštenika.

Kapetan Keder, zapovednik ribarske brodice koju je Scila otela za svoje potrebe.

Kipris, boginja ljubavi, prva boginja koja je posela Šenilu.

Kopriva, jedna od starijih (u pubertetu) devojčica u odeljenju Mejtere Nane u palestri.

KRV, bogati narkotrgovac i organizator prostitucije, povremeno radi kao neplaćeni agent Ajuntamienta.

Krečna, glavna Nanina poručnica.

Krljušt, jedan od Bizonovih poručnika.

Majstor KSIPIAS, jednonogi učitelj mačevanja.

Lav, najkrupniji mužjak među Gljivinim linksovima (risovima).

Savetnik Lemur, predsedavajući Ajuntamientoa, ubio ga Ždral.

Lepa Kata, devojčica u starijoj (pubertetskoj) grupi u palestri.

Lijana, jedna od Zorilovih službenica.

Linsang, Lijanin mladić.

Savetnik Loris, predvodnik Ajuntamienta posle smrti Lemura.

Ljiljana, Njorkina majka, sada mrtva.

Ljubičica, crnokosa lepotica kod Orhideje, Šenilina prijateljica.

Makak, jedan od starijih (u pubertetu) dečaka u palestri.

Mamelta, spavačica koju su uhapsili zajedno sa Svilom u tunelima.

Mandrill, Geladin rođak, sada u bekstvu.

Manioka, pobožna starica u kvartu gde je Ulica sunca.

Zastavnik Matak, Usikov sin, mladi konjički oficir.

Mejtera MERMER, sibila koja drži nastavu mlađoj (prepubertetskoj) deci u palestri.

Moli (Molibdena), izgubljena ljubav Hamerstonova. Bila je kućna pomoćnica.

Molpa, Ehidnina druga kćer, boginja vetrova i izvođačkih umetnosti.

Patera Moraj, augur koga je ubio Eft.

MOŠUS, mladi sadista i ubica, zaposlen kod Krva; dobar tenor, ljubitelj ptica grabljivica.

Mrmot, nezaposleni fizički radnik, jedan od Naninih dobrovoljaca.

Murtagon, slavni umetnik.

Mejtera NANA, Sablja Ehidnina, sibila koja poučava starije (u pubertetu) devojčice u palestri. Pobunjenici su joj nadenuli ime Generalica Nana.

NJORKA, robusni provalnik koji je podučavao Svilu kako da provaljuje u kuće; 'borcem' ga je nazivao Hamerston.

Mejtera Oranža, sibila u mantejonu u Ulici sunca, sada mrtva.

Brigadir Orazo, komandant četvrte brigade vironske Civilne garde (nekadašnje Kaldeove garde).

OREB, ptica (mužjak). Svila ga je kupio za žrtvovanje, ali ga nikada nije prineo na žrtvu.

Orhideja, upravnica jedne od Krvovih javnih kuća.

Pero, siromašan student u palestri.

Pes, otac bogova; muž Ehidne, otac Scile, Molpe, Tartarosa, Hieraksa, Telksiepeje, Feje i Sfikse.

Narednik Pesak, Hamerstonov komandir odreda.

Porko, vlasnik restorana u kome je Svila večerao sa Njorkom.

Savetnik POTO, član Ajuntamienta koji je (zajedno sa Peskom) saslušavao Svilu posle Svilinog drugog hapšenja.

Resica, mali dečak u Mermerinom odeljenju u palestri.

Rog, učenik koga je Ruža kaznila što je oponašao Svilu.

Mejtera RUŽA, sibila koja je držala nastavu starijim (u pubertetu) dečacima u palestri, sada mrtva.

Generalica Saba, komandantkinja trivigauntskog vazduhoplova i trupa koje su njime dovedene u Viron.

Sard, vlasnik velike zalagaonice u Sedlarskoj ulici.

Kalde SVILA, augur mantejona u Ulici sunca.

Generalica Sijuf, zapovednica oružanih snaga Trivigauntea.

Sinj, lopov koji daje belog jarca za Kipris pri konačnom prinošenju žrtava na oproštaju od preminule Ruže.

Skleroderma, debela žena koja pridržava konja Nani; supruga jednog kasapina u kvartu gde je Ulica sunca.

Patera Skočimiš, augur mantejona u Ciglenoj ulici.

SCILA, prvorodeno Ehidnino dete, pokroviteljka Virona.

Sfiksa, Ehidnino najmlađe dete, pokroviteljka Trivigauntea, boginja rata.

Savetnik Tarsier, član Ajuntamientoa.

TARTAROS, Ehidnin najstariji sin, bog noći.

Telksiepeja, Ehidnina treća kćer, boginja učenja, pa stoga i magije i veštičenja.

Poručnik Tigar, Usikov pomoćnik, oficir za vođenje operacija.

Kalde TUSAH, Svilin prethodnik; ubijen od strane Ajuntamientoa.
(Patera Tusah, za koga se može pretpostaviti da je to ime dobio po kaldeu, član je Inkusovog kruga crnih mehaničara.)

Thetis, sporedna boginja. Zalutali putnici mole se njoj.

Urus, bivši saradnik Njorkin, osuđen da bude bačen u Jame.

Pukovnik USIK, komandant rezervne brigade.

Patera USTAVICA, Kvecalov koadjutor i, pretpostavlja se, naslednik.

Feja, Ehidnina četvrta kćerka, boginja hrane i ozdravljenja.

Fideja, kćer Orhideje. Gljiva ju je posela, a Šenila ubila.

Kaplar Hamerston, vojnik koji je (zajedno sa narednikom Peskom) prvi uhapsio Svilu u tunelima. Šenila ga zove 'Kamenko'.

Hart, mladi učenik Svilinog mantejona.

Hermelin, vlasnik najskupljeg hotela u Vironu.

Hieraks, Ehidnin drugi sin, bog smrti.

Major Cibet, oficir koji je, pokušavajući da oslobodi Svilu, ubio doktora Ždrala.

Češlja, devojka u Mermerinom odeljenju u palestri.

Redov Šejl, vojnik u Peskovoj četi.

ŠENILA, rastom najviša žena kod Orhideje.

Patera Školjka, akolit Patere Skočimiša; išao je u sholu zajedno sa Svilom.

Redov Škriljac, vojnik u Peskovoj četi.

Patera Štuka, stari augur čiji je pomoćnik (akolit) Svila postao čim je diplomirao u sholi. Sada mrtav.

1. ROBOVI SCILINI

Podjednako ravnodušan prema nemirima koji su potresali grad i prema razbesneloj oluji koja je svakim svojim naletom pretila da poruši gradske kuće od broskog kamena, a one od blatnih cigli da vrati u blato od koga su postale, Njegova svesnost, Patera Kvecal, prolokutor Udruženja sveštenika u ovom našem svetom gradu Vironu, proučavao je svoje spečene, bledožute crte lica u poliranom trbuhu srebrnog čajnika.

U ovaj sat, svakoga dana, on je okretao glavu na desno i osmatrao svoj profil, na kome nos jedva da je postojao; onda je vršio sličnu inspekciju druge strane lica i podizao donju vilicu da bi pogledu izložio vrat, dugačak i veoma приметно izboran. On je i jutros bojio i oblikovao vrat i lice, pomno, kao i svakog jutra; ipak, ostajala je mogućnost (makar i vrlo mala) da se do deset sati nešto poremetilo; otud sadašnji pregled sebe, kome je Kvecal pristupao sa velikim trudom, mada se u isti mah donekle i zabavljao.

"Jer, ja sam pažljiv čovek", progundā on, glumeći da zaglađuje jednu tanku, belu obrvu.

Pučē grom, snagom diva, pri toj poslednjoj reči, i zadrma palatu do temelja, a od svetlosti munje sve u sobi zablešta; kiša i grad nanovo zabubnjaše po prozorskom oknu.

Patera Ustavica, koadjutor Udruženja, svečano klimnu glavom. "Da, zaista to, hm, jeste, Vaša svesnosti. Vi ste zaista naj... hm. Naj... predostrožniji čovek."

Ipak, ostaje uvek ta mala mogućnost. "Starim, Patera. Čak i mi, pažljivi ljudi, starimo."

Ustavica opet klimnu glavom; njegovo koščato, dugačko lice izražavalo je žaljenje. "Avaj, Vaša svesnosti."

"Kao što stari i mnogo što-šta drugo, Patera. Naš grad... pa i Svitak sam. Kad smo mladi, zapažamo stvari koje su mlade, nama slične. Novu travu na starim grobovima. Novo lisje na drvetima drevnim." Kvecal opet podiže donju vilicu da prouči svoju loptasto ispupčenu sliku, očima na koje su se kapci spustili kao kapuljače.

"Zlatno doba lepote i, hm, elegije, Vaša, je li, svesnosti."

Ustaviciini prsti poigravali su se jednim finim, malenim sendvičem.

"Kao što uočavamo znake nadolazeće starosti na sebi, uočavamo ih i u Svitku. Danas ima još samo nekoliko hema koji su ikada videli hema koji je video čoveka koji se sećao dana kad je Pes pravio Svitak."

Malčice zbunjen tako brzim prelistavanjem pokolenja, Ustavica opet klimnu glavom. "Zaista, Vaša svesnosti. Zaista ne." Neupadljivo obrisa džem sa jednog prsta.

"Postaneš svestan kako se neke stvari ponavljaju, svestan ciklične prirode mitova. Kad sam prvi put dobio bakulus u ruke, imao sam razloga da pregledam mnoge stare dokumente. Svaki takav čitao sam sa punom pažnjom. Bio je moj običaj da tom poslu posvećujem tri hieragdana mesečno. Samo tome, i neizbežnim sahranama. Davao sam mom protonotaru najstrožija uputstva da mi za taj dan ne zakazuje ništa. To je praksa koju preporučujem, Patera."

Soba se uzdrma od novog groma; munja je bila zmaj ispred prozora.

"Ja ću, ovaj, ponovno uspostaviti taj mudar običaj, odmah sad, Vaša svesnosti."

"Odmah sad, veliš ti?" Kvecal diže pogled sa srebrnog čajnika, rešen da ponovo napuderiše vrat čim mu se ukaže prilika. "Možeš otići mladome Inkusu i dati mu takva uputstva, ako želiš. Reci mu to sada, Patera. Reci mu odmah."

"To je - dozvolite jednu stvar - neizvodljivo, bojim se, Vaša svesnosti. Ja sam uputio Pateru Inkusa na, hm, na, ovaj, jednu misiju, u molpindan, a on se, eto, još nije... vratio nama."

"A tako. A tako." Drhtavom rukom Kvecal podiže šolju, ali čim pozlaćeni rub šolje dodirnu njegove usne, on je ponovo spusti, ali ne na sto, nego samo nekoliko centimetara - ne toliko da otkrije svoju donju vilicu. "Hoći čaj od govedine, Patera. Nema snage u ovome. Hoću čaj od govedine. Molio bih te da se postaraš za to."

Odavno sviknut na ovaj zahtev, njegov koadjutor ustade. "Pripremiću ga svojeručno, Vaša svesnosti. Biće gotovo za tili, hm, hoću reći, čas. Ključala voda, jel'te, žestoko ključala. Vaša svesnost se može osloniti na mene."

Kvecal lagano vrati delikatnu šolju na tacnu, gledajući Ustavicina odlazeća leđa; čak prosu nekoliko kapi na nju. Pažljiv jeste, kao što je i rekao. Patera odmerenim pokretom zatvara vrata. Dobro. Jaki škljocaj mehanizma kvake. Opet dobro. Sad niko ne može ući bez stvaranja buke i bez izvesnog zastoja na vratima; on lično, Kvecal, načinio je taj mehanizam.

Ne ustajući iz stolice, on izvuče pufnu iz jedne ladice na drugom kraju sobe i poče nanositi puder boje kože, delikatnim tapkanjem, na malu, oštru donju vilicu koju je tako pažljivo oblikovao kad je ustao, jutros, iz kreveta. Stade potom okretati glavu na levo i na desno, kao pre, naizmenično se mršteći i smeškajući; na čajniku je osmatrao učinak. Dobro je, dobro!

Kiša je tako navaljivala na prozor, da su mlazići ledene vode prodirali kroz pukotine u prozorskom okviru; voda se primamljivo sakupljala u baricu na prozorskom pragu od mlečnog kamena, padala u slapu niz zid i natapala tepih. I to je dobro. U tri sata on će predsedavati na ceremoniji prinošenja na žrtvu dvadeset jednog konja zelenka, posthumno, za Savetnika Lemura - po jedan za svaku nedelju od kad je kiša jača od kratkotrajnog pljuska blagoslovila vironske njive. Te žrtve mogu biti pretvorene u žrtve zahvalnice, što će on i uraditi.

Da li će u tom trenutku kongregacija vernika znati da Lemur više nije među živima? Kvecal poče razmatrati poželjnost eventualne objave te činjenice prisutnima, ako ne znaju. Bilo je to pitanje ne bez značaja; posle nekog vremena Kvecal poče, radi privremenog olakšanja koje mu je takva igra donosila, izvlačiti svoje očnjake iz tačnih, udobnih ležišta u gornjoj vilici, okretati ih na njihovim šarkama i puštati da se sa škljocanjem vraćaju sami tačno nazad u ležišta. Dok je ovo radio, zlobno se kezio svojoj izobličenoj slici na čajniku.

Šklopotañje kvake bilo je tako reći zbrisano ponovnom tutnjavom groma, ali Kvecal je jednim okom i motrio na položaj kvake. Drugi, jači zvuk: to se Ustavica, na drugoj strani vrata, borio sa nezgodno načinjenom gvozdenom skalamerijom, koju je trebalo mnogo okretati (a ona se opirala) da bi se debela gvozdena poluga u mehanizmu pomakla iz ležišta i da bi on mogao ući.

Kvecal je maltene odsutno dodirnuo usne salvetom; kad ju je

spustio, očnjaci se više uopšte nisu videli. "Da, Patera?" reče svadljivo. "Šta je sad? Zar je već vreme?"

"Vaš čaj od, hm, goveđeg mesa, Vaša svesnosti." Remora postavi mali poslužavnik na sto. "Da li da, znate, sipam? Doneo sam jednu, ovaj, čistu šolju, za tu svrhu."

"Sipaj, Patera. Sipaj ti, molim te." Kvecal se osmehnuo. "Dok si bio odsutan, meditirao sam o prirodi humora. Da li si je ikad razmatrao?"

Remora opet sede na svoje mesto. "Na žalost, nisam, Vaša svesnosti."

"Šta je bilo sa mladim Inkusom? Nisi očekivao da se on tako dugo zadrži, a?"

"Nisam, Vaša svesnosti. Ja sam njega u Limnu uputio." Remora kašičicom ubaci u čistu šolju izvesnu količinu soli pomešane sa prahom od goveđeg mesa, a onda preko toga poče sipati vrelu vodu iz manjeg, bakarnog čajnika, koji je doneo. Diže se lepa perjanica vodene pare. "Sada sam, umereno, hoću li reći - zabrinut. Bilo je nešto malo, hm, građanskih nemira protekle noći, ne?" Poče žustro mešati čaj. "Taj, eh, mladunac, Svila. Patera Svila, avaj. Poznajem ga."

"Tako mi reče moj protonotar." Sa najmanjim klimnućem glave, Kvecal prihvati šolju koja se veoma pušila. "Pretpostavio bih da je u Limni bezbednije."

"I ja bih, Vaša svesnosti. I jesam."

Obazrivi srkut čaja. Kvecal je zadržao vruću, slanu tečnost u ustima; provlačio ju je divno kroz očnjake, sada presavijene.

"Odaslao sam ga da, vidite, traga za jednom, hm, osobom, Vaša svesnosti. Koju, koju poznaje taj Patera Svila. Njega samog već traži Civilna garda, zar ne? A traže ga, dabome. I drugi. Druge, hm, strane. Tako sam ja čuo. Jutros, Vaša svesnosti, jutros sam poslao druge, da tragaju za mladim Inkusom. Kiša će ih, međutim, neizbežno, je li... ometati, ne?"

"Plivaš li, Patera?"

"Ja, Vaša svesnosti? Da li plivam?... A, na jezeru, mislite? Ne. Ne, već mnogo godina ja zaplivaio nisam."

"Ni ja."

Ustavica je pipkao po mraku tražeći put ka poenti koju uopšte nije sagledavao. "Ali... to je zdravo... to je za zdravlje... hm, dobro. Za ljude čije su godine, recimo, još u nekom skromnom, jelte, rasponu. Ne? Jedno vruće kupanje pre prinošenja žrtava, je li to, Vaša svesnosti? Ili - aha! Znam - izvori. Postoje, dabome, u Urbsu izvori koji naprosto preporode čoveka. Donose isceljenje, izuzetno zdravi. Da. Možda, dok su prilike ovde tako, hoćemo li reći - uzburkane, a?"

Kvecal se strese. Umeo je to da izvede tako da se potresi šire kroz njegovo telo kao da je neki debeljko, iako se Ustavica nekoliko puta uverio, kad je morao da podigne Kvecala i prenese ga u krevet, da je Kvecalovo telo zapravo lako i gipko. "Bogovima..." On se osmehnu.

"...se mora služiti. Dabome, Vaša svesnosti. Jeste, pa ja bih bio ovde i pazio da interesi Udruženja budu energično zastupljeni, ne?" Remora zabaci dugačku, pravu, crnu kosu unazad sa očiju. "Svaki obred bio bi obavljen sa mak-si-mal-nom..."

"Sigurno pamtiš onu priču, Patera." Kvecal se njihao u levu i desnu stranu, možda u nekoj tihoj radosti. "A-man i Vo-mana, kao zečevi u bašti. A onda onaj - kako se zvaše?" Uzdiže jednu mršavu ruku sa plavim venama na nadlanici i sakupi prste prema napred.

"Kobra, Vaša svesnosti?"

"Kobra. Ali mužjak, kobran. Ubedio je Vo-manu da jede voće iz njegove bašte, čudotvorno voće koje svojim ukusom donosi mudrost."

Ustavica klimnu glavom, pitajući se kako da opet udene izvore u ovo. "Sećam se te, jelte... alegorije."

Kvecal nešto žustrije klimnu glavom: mudri učitelj koji hvali malog dečaka. "Sve to ima u Spisima. Ili gotovo sve. Onda je jedan bog, zvani Al Lah, zabranio Vo-mani i njenome mužu svaki dalji boravak u toj bašti." Prestao je da govori. Činilo se da je odlutao u misli.

"Uzgred rečeno", nastavi Kvecal posle nekog vremena, "mi kao da smo izgubili iz vida tog, tog Al Laha. Ne mogu se prisetiti ni jednog jedinog, jedincatog, prinošenja žrtava njemu. I niko nikad da se zapita zašto je kobran želeo da Vo-mana jede njegovo voće."

"Iz čiste, da li da kažemo - zlobe, Vaša svesnosti? Ja sam oduvek tako shvatao."

Kvecal se zanjiha još brže; lice mu je bilo svečano. "Da bi se ona popela na njegovo drvo, Patera. A i muškarac. Njihova priča još nije završena jer još nisu sišli. Zato te pitam da li si razmatrao prirodu humora. Je li Patera Inkus jak plivač?"

"Pa, ov-vaj... ja... nikakvo saznanje o tome nemam, Vaša svesnosti."

"Jer ti misliš da znaš zbog čega je žena, za kojom si u potragu poslao Inkusa, otišla na jezero sa našim beguncem Svilom, čije ime ja vidim po zidovima."

"Pa, Vaša, Vaša svesnosti, to je izvanredno prodoran, dozvolte da kažem, uvid. Kao i uvek." Ustavica se nervozno uzvrpoljio.

"Na jednom zidu ga videh ugrebano na visini petog sprata, juče", nastavi Kvecal kao da nije čuo odgovor, "i zaobiđoh ga nadaleko."

"Sramota je šta se radi, Vaša svesnosti!"

"Uvažavanje prema našem zanimanju, Patera. Ja, lično, dobro plivam. Ne baš kao riba, ali zaista dobro. Naime, plivao sam."

"Drago mi je što to čujem, Vaša svesnosti."

"Šale bogova pričaju se dugo. Iz tog razloga ti treba hieragdanom da prosejavaš zapise iz prošlosti, Patera. A danas je hieragdan. Naučićeš da misliš na nove i bolje načine. Hvala ti za ovaj goveđi čaj. A sada idi."

Ustavica ustade i nakloni se. "Kako Vaša svesnost želi."

Njegova svesnost zurio je pored Ustavice, zanet u spekulacije.

Ispoljivši krupnu odvažnost, Ustavica reče: "Uvek sam zapažao da je Vaš način razmišljanja donekle, hm, nesličan, kao i mnogo, ovaj, izbirljiviji nego kod većine ljudi."

Odgovora nije bilo. Ustavica se odmače jedan korak unazad. "O svakoj, baš svakoj temi, Vaša svesnost ima obaveštenja koja su, dozvolte jednu stvar - čudesna."

"Čekaj." Kvecal je doneo odluku. "Nemiri. Da li je pala Alambra?"

"Šta rekoste? Alambra? Pa... šta... pa nije. Alambra? Koliko je meni poznato, nije, Vaša svesnosti."

"Nočas." Kvecal pruži ruku ka čaju od goveđine. "Sedi, Patera. Uvek ti nešto skakućeš, skakućeš. Nervozu mi stvaraš. Ne može to biti dobro za tebe. Lemur je mrtav, jesi li znao?"

Remora zinu, a onda brzo zatvori usta. I sede.

"Nisi. Tvoja je obaveza da znaš stvari."

Remora, postićenog lica, potvrdi svoju obavezu klimanjem glave.
"Mogu li pitati, Vaša svesnosti...?"

"Kako ja znam? Na isti način kako znam da je žena za kojom si poslao Inkusa otišla na jezero Limnu sa Paterom Kaldeom Svilom."

"Vaša svesnosti!"

Kvecal još jednom podari Ustavici svoj osmeh bez usana. "Bojiš li se da ću biti uhapšen, Patera? Bačen u jame? Onda bi ti, valjda, bio prolokutor. Ne plašim se jama." Kvecalova glava izdužene lobanje, bez ijedne vlasi kose, klimala se nad šoljom čaja. "Ne u mojim godinama. Nimalo."

"Svejedno, ja bih zamolio Vašu svesnost da bude, hm, vidite - obazrivija. Je li."

"Zašto grad ne gori, Patera?"

Zatečen, Remora baci pogled kroz najbliži prozor.

"Blatne cigle i zidovi od broskog kamena. Grede, na kojima leže gornji spratovi. Krovovi od debelo naslagane trave ili od šindre. Pet blokova radnji izgorelo je prošle noći. Zašto danas ne gori ceo grad?"

"Ki-kiša. Vaša svesnosti." Ustavica sakupi svu hrabrost. "Pada jaka kiša još od ranog, hm, jutra."

"Upravo tako. Patera Kalde Svila otišao je u molpindan u Limnu sa jednom ženom. Tog istog dana, ti si poslao Inkusa tamo da potraži jednog Svilinog poznanika. Ali biće da je tu posredi poznanica, jer izbegavao si da budeš određeniji. Savetnik Loris je progovorio kroz staklo jedan sat pre ručka."

"Ali ako Savetnik, razumete, Loris... uverava..."

"Jasno da je, onda, Lemur mrtav. Da nije, javio bi se meni, lično. Ili bi se pojavio u Juzgadu. Ili oba."

"Pa ipak, pa ipak, Vaša svesnosti..."

Novi udar groma, u saradnji sa Kvecalovom podignutom rukom, prekide Ustavicu.

"Može li Ajuntamiento prevagnuti bez njega? To je pitanje, Patera. Želim tvoje mišljenje."

Nastojeći da sebi obezbedi vreme da malo razmisli, Ustavica

poče da pije čaj, sad mlak. "Municija, koja je, u tim stvarima, valjda bitna, ovaj, leži na zalihama u Alambrieri, kao i, ovaj, u kasarni Civilne garde, istočno od grada."

"Znam ja to."

"Alambriera je kompleks, jedan, veoma, dozvolite da kažem... otporan. Imam obaveštenja da je zid dvanaest lakata, hm, lateralno. Pa ipak Vaša svesnost predviđa predaju Alambriere noćas? Pre nego što bih istupio sa nekim mojim mišljenjem, mogu li pitati za izvor obaveštenja Vaše svesnosti?"

"Nemam ga", reče Kvecal. "Glasno sam razmišljao. Ako Alambriera ne padne za dan-dva, Patera Kalde Svila će doživeti slom. To je moje mišljenje. Sad hoću tvoje."

"Vaša svesnost mi čini čast. Treba uzeti u obzir i, ovaj, hoćemo li jednu stvar da kažemo: uspavanu vojsku. Savetnik Lemur, ovaj, Loris, Loris će, nesumnjivo, proglasiti mobilizaciju, ako situacija, po njegovom uverenju, postane ozbiljna. Je li."

"Tvoje mišljenje, Patera."

Ustavicina šoljica zazveketa o tacnu. "Dokle, hm, god... odanost Civilne garde ostane, dozvolte jednu stvar... besprekorna... Vaša svesnosti", on duboko udahnu, "moje je mišljenje, mada ja nisam, uopšte, neki znalac vojnih pitanja, ovaj, da, kako bi rekli, Patera Kalde ne može preovladati."

Činilo se da Kvecal sluša samo oluju; tokom sledećih petnaestak otkućaja zidnog časovnika u obliku mrtvačkog sanduka, koji je stajao pored ulaznih vrata, samo urlici vetra i šibanje kiše ispunjavali su sobu. Najzad on upita: "Šta ako bi ti saznao da je deo Civilne garde već prešao na njegovu stranu?"

Ustavicine oči se raširiše. "Vaša svesnost ima...?"

"Nemam ja razloga da mislim da je tako. Čisto hipotetički pitam."

Ustavica, koji je imao već dugo iskustvo sa Kvecalovim hipotetičkim pitanjima, opet napuni pluća. "Trebalo bi u tom slučaju da, hm, kažem, Vaša svesnosti, da ako bi se ijedna takva zlosrećna okolnost, ovaj, okolnosti, pojavila, ili, ovaj, tako nešto... dozvolte, grad bi se našao okružen opasnim, da li da se tako izrazim... vodama."

"A Udruženje?"

Ustavica je izgledao kao da ga je tog trenutka obuzela teška tuga. "Jednako, ako ne i gore, Vaša svesnosti. Pošto je augur, Svila bi se lako mogao proglasiti, mislim, samog sebe, za, hm, Prvog govornika. A ne samo kaldea."

"Stvarno. Nema poštovanja prema tebi, mome koadjutoru?"

"Nema, Vaša svesnosti. Upravo, kako bih rekao - suprotno."

Kvecal začuta i otpi nekoliko gutljaja čaja od govedine.

"Vaša svesnost, ima, heh, nameru - da Udruženje potpomogne ovu, hm, gomilu pristalica ovog, hehe, Patera, pa Kaldea?"

"Želim da ti sačiniš jedno cirkularno pismo, Patera. Na raspolaganju imaš nepunih šest sati. To bi trebalo da ti bude više nego dovoljno. Ja ću potpisati, kad završimo u Velikom mantejonu." Kvecal se zagleda dole, u nekretnu mrku tečnost u svojoj šolji.

"Upućeno celokupnom sveštenstvu, Vaša svesnosti?"

"Naglasni našu svetu dužnost da blažimo patnje ranjenih i da prenesemo Završnu formulu umirućima. Nagovesti, ali nemoj kazati..." Kvecal, obuzet nadahnućem, začuta.

"Da, Vaša svesnosti?"

"Da Lemurova smrt ukida pravo na vladavinu koje su savetnici dosad imali. Kažeš da si upoznao Pateru Kaldea Svilu?"

Ustavica klimnu glavom. "Imao sam s njim opširan, eto, nazovimo... razgovor. U scildan unoc. Vaša svesnosti. Razgovarali smo o, kako bih rekao, finansijskim, jelte, jadima... njegovog mantejona. I o drugim, hm, stvarima."

"Ja ga nisam upoznao, Patera. Ali pročitao sam sve izveštaje u njegovom dosjeu, izveštaje njegovih učitelja i njegovog prethodnika. Otud moja preporuka. Vredan, osećajan, pametan. I pobožan. Nestrpljiv, što se može i očekivati, u tim godinama. Pun poštovanja, što ti sad potvrđuješ. Neumoran radnik, što je njegov učitelj teonomije izričito naglasio. Prihvata ubeđivanje argumentima. Tokom poslednjih nekoliko dana, postao je ogromno popularan. Ako bi on uspeo da sruši Ajuntamiento, izgledi su da bi još godinu dana, pa i duže, ostao popularan. Možda i mnogo duže. Ustavna vladavina mladoga augura, kome bi bili potrebniiskusni stari savetnici da bi ostao na tom položaju..."

"I te kako, Vaša svesnosti." Ustavica energično zaklima glavom.

"Ista, ovaj, intuicija sinula je i meni."

Kvecal pokretom ruke, u kojoj je držao šolju, pokaza ka najbližem prozoru. "Mi trpimo promenu vremenskih prilika, Patera."

"Jednu, da, vrlo temeljitu, Vaša svesnosti."

"Na koju se moramo aklimatizovati. Zato sam pitao da li mladi Inkus ume da pliva. Ako uspeš stupiti u kontakt s njim - reci mu da se baci u talase i zapliva hrabro. Jesam li jasan?"

Ustavica opet klimnu glavom. "Potruđiću se da, hoćemo li reći? Kažem. Da... prenesem utisak. Da Udruženje svim srcem podržava, ovaj, ovaj, zakonitu i očigledno svetu vladavinu, Vaša svesnosti."

"E, idi onda. Sastavi to pismo."

"Ali ako Alambreira ne, ne... hmmm?"

Nije bilo nikakvog znaka da ga je Kvecal čuo. Ustavica ustade sa stolice i ode unatraske do vrata. Posle nekog vremena uspe da zatvori vrata za sobom.

Kvecal ustade, i sad je neki posmatrač (da ga je bilo) mogao silno da se iznenadi, videći da ta sparušena prilika postaje toliko visoka. Kao na točkovima, Kvecal otklizi do jednog od širokih prozora koji su gledali na njegovu baštu; širom ga otvori, puštajući unutra gruvanje kiše i nalet vetra od koga je njegova mantija, boje maline, zalepršala unazad kao zastava.

Neko vreme je ostao tu, pred prozorom, nepomičan; kozmetika je curila sa njegovog lica u mlazevima ružičaste boje i boje kože. Razmišljao je o stablu tamarinda koje je, njegovom voljom, pre dvadeset godina zasađeno u toj bašti. Već je visinom nadmašilo mnoge zgrade koje bi morale biti smatrane visokim; listovi njegovi, glatko-sjajni, kišom oprani, dohvatili su prozore, a sada, čak, za širinu dečje šake, ulazili u njegovu spavaću sobu, kao mnoge bojažljive sibile, sigurne da će biti dočekane dobrodošlicom, ali, ipak, po navici stidljive. Drvo koje je njima roditelj, a koje je odgajeno zahvaljujući njegovim, Kvecalovim, naporima, sad je više nego dovoljne veličine za ono što treba i njemu - izvor radosti: prisustvo koje zaklanja, spomen na dom, drum ka slobodi.

Kvecal pređe sobu i zagradi rezom vrata, a onda odbaci svoju mokru odeždu. Čak i po ovakvoj provali oblaka, sigurnije je silaziti niz drvo, mada on može i da leti.

Prisutna kao nešto ogromno, nadneto, litica je kliznula iznad Njorke koji je sedeo na pramcu, navukla se preko njega, a ledena kiša i hučeći vetar dohvatili su ga još jednom, poslednji put. On diže pogled ka stenama pod koje je brodić zalazio, a onda uperi igličar na augura koji je stajao pored konopca za podizanje jedra. "Ovog puta nisi ništa pokušao. Vidiš kako pametan postaješ?" Oluja je krenula u vreme dizastora, i još nije pokazivala znake popuštanja.

Šenila odseče: "Onamo teraj" i pokaza pruženom rukom. Mlazići ledene vode sa njene mlitave grimizne kose spajali su se, između njenih obilatih dojki, u rečicu koja je jurila dole i potapala joj gola bedra.

Na krmi, stari ribar dodirnu kapu. "Aj-aj, Scilo Pržeća."

Isplovili su iz Limne u molpindan unoc. Od dizastora do spuzastora, sunce je bilo bujica bele vatre preko zaslepljujućeg neba; vetar, ujutru postojan i jak, zamro je do povetarca, zatim do povremenog pirkanja, i najzad, u vreme zatvaranja pijaca, do ničega. Glavninu tog popodneva Njorka je proveo u senci jedra, a Šenila zaklonjena ispod polupalube; svejedno, i on, i ona, a i augur, izgoreli su žestoko od sunca.

Noć je donela novi vetar, sasvim nepovoljan za njihov smer plovidbe. Po uputstvima starog ribara, i po zapovestima jedne od glavnih boginja, koja je sada imala vlast nad Šenilom, lavirali su ukoso na levo, pa ukoso na desno, pod tupim uglom protiv vetra, ponovo i ponovo i ponovo, jer je boginja navaljivala da moraju ostati na svojoj putanji; Njorka i augur su mahnito izbacivali vodu, kofama, kad god im se ukazala prilika, brodica se naginjala toliko da se činilo da leva ili desna ivica sasvim sigurno moraju da se gnjurnu pod talase; fenjer je ludo vitlao sa katarke i treskao po njoj pri svakom zaokretu, gasio se pet ili šest puta, i svaki put su trojica premorenih ljudi ispod njega ostajali u smrtnom strahu da će naleteti na neku drugu lađu, ili neka lađa na njih, u mrkloj tami.

Jednom je augur pokušao da otme igličar Njorki iz opasača. Njorka ga je posle toga tukao i ritao, čak ga i bacio preko ruba brodice, u uskomešane vode jezera, odakle je ribar uspeo, čudesno, izvanrednom dovitljivošću i uz mnogo sreće, da ga spase, pri čemu se poslužio ribarskom kukom. Dizastor im je doneo treći vetar, i to sa

jugoistoka, olujni vetar, koji je, šiban korbačem munja, bacao ka njima ogromne kose table pljuska.

"Spuštaj jedro!" kričavo povika Šenila. "Popusti to, idiote! Spusti ga!"

Augur je pohitao da poslušā; bio je možda deset godina stariji od Njorke, imao je isturene zube i male, meke šake koje su prokrvarile tako reći pre nego što je brodica čestito isplovila iz Limne.

Kad se jedro srozalo niz katarku, Njorka se na svom sedištu okrenuo i zapiljio napred, da vidi u šta ulaze; ali nije video ništa osim kamena mokrog od kiše. Međutim, svojim pokretom izazvao je kreštavo protivljenje jednog stvora koji je dotad imao kakav-takav zaklon njegovih nogu. "Izlazi napolje, ti", reče on Svilinoj ptici. "Ovo gde smo sad, to je ispod klifa."

"Ne ide!"

Iako je ova udubina pod stenama bila, u poređenju sa otvorenom 'pučinom' jezera, u velikoj meri zaklonjena i od kiše i od vetra, činilo se da je ovde ipak hladnije; ta okolnost nasilu podseti Njorku da je njegova nova letnja tunika, sa kojom je doputovao u Limnu, potpuno natopljena vodom, baš kao i vrećaste pantalone. Masne jahačke čizme bile su mu ne samo natopljene, nego i do vrha pune vode.

Uplovili su u uzanu dragu, koja je postajala još uža. Mokre crne stene levo i desno od njih dizale su se pedeset lakata, ili više, iznad vrha katarke. Tu i tamo je poneki potočić vode, nastao zbog provale oblaka, padao sa visine i bučno pljusкао u mirnu površinu. Stene se sastaviše u jednu celinu negde iznad njih i gvozdeni vrh katarke zapara po kamenu.

"Proći će", reče Šenila starome, sa puno pouzdanja. "Kad se uđe dublje, tavanica je viša."

"Ja bi cenija kad bi jedro ope diga, gospo", reče ribar, gotovo kao da je to najobičniji razgovor. "I razmota. Ako se ne osuši, ono će istrunut."

Šenila ga je prenebregla; Njorka mahnu rukom ka jedru i ustade da pomogne auguru, zahvalan što ima priliku da se malo razgiba i zagreje.

Oreb naskoči na rub brodice, da pogleda oko sebe i rastrese vlažno perje. "Tica mo-kar!" Klizili su dublje u unutrašnjost; sada su

prolazili pored upečatljivih metalnih rezervoara, belo obojenih; ali njihov zamah bio je gotovo sasvim potrošen.

"Sveti prozor!" povika augur glasom koji je drhtao od radosti. "Jeste, jeste! Prozor i oltar, odmah tu! Gledajte!" On ispusti konopac. Njorka ga udari nogom, i augur pade.

"Mora bi vesla izvadit, gospo, ako ima još kanala."

"Pazi ti na krmu. Pristani uz Prozor." Auguru Šenila reče: "Imaš onaj tvoj nož?"

On pokunjeno odmahnu glavom.

"Onda, tvoj mač", reče ona Njorki. "Umeš li ti da prineseš žrtvu?"

"Gledao sam kako se to radi, Scilo Talasna, a u čizmi imam nož. On bi mogo bolje da posluži." Hrabar kao Ustavica, Njorka dodade: "Ali, ptica? Mislio sam da ne voliš ptice."

"Ova?" Šenila pljunu u vodu.

Bočni štitnik od upletenog konopca naiđe, sa tupim udarom, na kamen, a zatim se poče trljati i grebati o njega. Brodica je sad bila jednom stranom samo lakat udaljena od prirodnog kamenog gata na kome su stajali tankovi i Prozor. "Priveži nas." Šenila uperi prst u augura. "I ti! Ne, ej, krmu! Idiote. On će pramac."

Njorka čvrsto priveza konopac za dizanje jedra, a onda skoči na kameni kej. Kamen je, međutim, bio mokar i toliko klizav da on zamalo da padne. Onda naiđe na veliki gvozdeni prsten. U vodenastoj svetlosti ove pećine, primetio ga je tek kad je nagazio na njega.

Augur je prvi našao svoju gvozdenu alku. Uspravio se. "Ja... ja sam augur, divlja Scilo. Prinosiso sam žrtve za tebe i ostalih osmoro, mnogo puta. Ako dobijem njegov nož, biće mi radost najveća da..."

"Loša tica", graknu Oreb. "Bog mrzi." Razmahnu povređenim krilom, kao da odmerava koliko daleko bi ga ono moglo odneti.

Šenila skoči na klizavu kamenu površinu i poče pozivati, savijanjem kažiprsta, ribara k sebi. "Ti! Dolazi ovamo."

"Ja bi treba..."

"Ti bi trebalo da radiš što ti se kaže, inače ću kazati ovom mom batinašu da te naprosto ubije, sad odmah."

Njorki je bilo olakšanje da ponovo potegne iglični pištolj: povratak na dobro poznati teren.

"Scila!" jeknu augur. "Pa zar ljudsko biće? Ja zaista..."

Ona se munjevito okrete i suoči se s njim. "Šta si ti tražio na mom brodu? Ko te poslao?"

"Lo-še se-če", saopšti joj Oreb.

Augur duboko udahnu. "Ja sam protonotar Njegove eminencije." Poče šakama zaglađivati mokru mantiju, kao da je najednom postao svestan kako dronjavo izgleda. "N-n-njegova eminencija je zatražio da pronađem jednu od-od-ređenu mladu ž-žežež...ženu."

Njorka uperi igličar u njega.

"T-tebe. Visoka, sa crvenom kosom, i tako dalje. Nisam znao da si to ti, Scilo divlja." On proguta knedlu i očajno dodade: "Njegovo za-za... zanimanje bilo je samo pri-prijateljsko. Njegova eminen..."

"Treba ti čestitati, Patera." Šenilin glas bio je gladak, maltene ućtiv. Imala je uznemirujuću sklonost da ostane sasvim nepomična u nekoj pozi u kojoj nijedno ljudsko biće ne bi izdržalo duže od nekoliko sekundi; sad je zauzela jedan takav stav. Činilo se da su njena glava, koja se okretala levo i desno, i njene goruće oči jedini živi delovi njenog bujno razvijenog tela. "Tvoj uspeh bio je izvanredan. Možda si prepoznao prethodnu stanovnicu ovog tela? Kažeš da je ova žena", ona se dodirnu po prsima, "bila tebi opisana?"

Augur hitro zaklima glavom. "Da, divlja Scilo. Vatrema kosa... vičnost nožu i..."

Šeniline oči prevrnuše se unazad u lobanju, tako da su sad samo beonjače bile vidljive. "Vaša eminencijo. Svila ga je tako oslovljavao. Bili ste prisutni na mom diplomiranju, Vaša eminencijo."

Augur žurno reče: "On je želeo da ja njoj prenesem čvrsta uveravanja o našoj pokornosti. O pokornosti Udruženja sveštenika. Da ponudimo naše savete i podršku i da iskažemo svoju vernost. Obaveštenja koja su stigla Njegovoj eminenciji pokazivala su da si, da si, ti, otišla na jezero sa Paterom Svilom. Njegova eminencija je Pateri Svili starešina. On... ja... mi smo izjavili svoju večnu vernost, Divlja Scilo."

"Kome? Kiprisi?"

Nešto u zvučanju te dve Šeniline reči bilo je takvo da nikakav odgovor nije bio moguć. Augur je samo mogao da zuri u nju.

"Loš čo-vek", proglasi Oreb, pun vrline. "Seče?"

"Augura? Nisam razmotrila tu mogućnost, ali..."

Stari ribar hraknu i pljunu. "Ako si ti stvarno Scila Pržeća, gospo, ja bi nešta reka." Nadlanicom obrisa prosede brkove.

"Scila jesam. Brz budi. Moramo prineti žrtvu odmah, ako ćemo je prinositi uopšte. Moj rob uskoro stiže."

"Ja sam se tebi molija i tebi san žrtvova ciloga života. Ribari samo tebe i tvoga ćaću gledaju, od bogova. Ne kažem da mi nešta duguješ. Imam navu moju, ima san ženu, podiga san sinove. Uvek san za život zarađiva. Hoću kazat da kad mene ne bude, izgubićeš jednoga svoga. Jedan manje za tebe i Pesa staroga. Možda misliš da san te sluša zbog ovoga bakonje sa tin pistolom za šivenje. A ja bi tebe vozja svudi po jezeru i sam, da san znao ko si."

"Ja se moram reintegrirati u Glavni procesor", reče mu Šenila. "Možda je došlo do novog razvoja događaja. Jesi završio?"

"Jesan, uglavnom. Ovaj bakonja sve te sluša, ko što bi i ja na njegovon mestu. Al on Hieraksu pripada, gospo."

Njorka se trže.

"Ne tebi ni ćaći tvome. Možda on to ni sam ne zna, al tako je. Vidi se po ptici njegovoj, i tom bockalu, i po maču, i po ton nožu u potaji. Ti to moraš znati bolje neg ja. A ovaj augur koga spremaš da bi me žrtvova, ja san njega izvadija iz vode noćas, a dan pre toga videja san gde su drugoga izvadili. Priča se..."

"Opiši ga."

"Da, gospo." Stari ribar razmisli šta će reći. "Ti si tad bila dole u kabini, mislin. Kad su ga izvadili, videja san da je pogleda ka nama. Pticu je videja, reka bi ja. Mlad al visok ka ovaj. Žuta kosa..."

"Svila!" uzviknu Njorka.

"Izvukli ga iz vode, kažeš?"

Ribar klimnu glavom. "Nava Deverikova. Deverika znan već tries godin."

"Možda si u pravu", reče mu Šenila. "Možda vrediš suviše da bi bio prinat na žrtvu; uostalom, jedan starac, to ionako nije ništa."

Energičnim koracima prišla je Prozoru, a onda se munjevito okrenula da se opet suoči s njima. "Pripazite šta ću vam sad reći, vas trojica. Ja ću kroz koji trenutak izići iz ove kurve. Moja božanska

suština preći će iz nje u ovaj Sveti prozor, koji je mojom voljom ovde postavljen, i biće reintegrirana sa mojom većom božanskom ličnošću u Glavnom procesoru. Razumete li me? Sva trojica?"

Njorka nemo klimnu glavom. Augur se spusti na kolena i pognu glavu.

"Kipris, koja je smrtni neprijatelj meni, neprijatelj i mojoj majci, i braći i sestrama mojim - celoj našoj porodici, zapravo - Kipris je pravila neku štetu ovde po Vironu. Čini se da je već pridobila za sebe onu jadnu budalu koju ovaj idiot... kako se ti uopšte zoveš?"

"Inkus, Scilo Divlja. Pa-patera Inkus."

"...budala koju ovaj idiot naziva Njegovom eminencijom. Ne sumnjam da Kipris namerava da pridobije i mog Prvog govornika, i moj Ajuntamiento takođe, ako može. Vas četvoro, u to uračunavam i kurvu kad je pustim, imate dužnost da je sprečite. Upotrebljavajte i pretnje, i silu, i moć moga imena. Ubijte koga god treba, to vam se neće računati u greh. Ako se Kipris vrati, učinite nešto da privučete moju pažnju. Pedesetoro dece, ili stotinu, to bi trebalo da privuče moj pogled, a Viron bar dece ima i više nego što treba."

Besno se zapiljila u jednog, pa drugog, pa trećeg. "Pitanja? Da ih čujemo sada, ako ih ima. Primedbe?"

Oreb načini neko tiho graktanje u grlu; jednim blistavim crnim okom podozrivo ju je motrio.

"Dobro. Od ovog trenutka vi ste moji proroci. Postarajte se da Viron bude meni odan, pa ćete imati moju naklonost. Ne verujte ni u šta što vam Kipris eventualno kaže. Moj rob će uskoro doći ovde. On će vas poneti tamo, i pomagati vam. Sastanite se sa Prolokutorom, razgovarajte i sa komisijama Juzgadoa. Pričajte o meni svakome ko pristane da vas sluša. Recite im sve što sam ja rekla vama. Nadala sam se da će u ovom pristaništu biti i brod Ajuntamientoa. Obično je tu. Danas nije, zato ćete vi, umesto mene, morati razgovarati sa Savetnicima. Ovaj starac može uvek da vas doveze ovde. Recite im da sam odlučila da potopim taj brod i da ih sve podavim u mom jezeru ako Viron pređe na Kiprisinu stranu."

Inkus zamuca: "T-t-teofanija, samo jedna, Scilo Divlja, pomogla bi da..."

"Ne bi to ubedilo vaše Savetnike. Suviše su oni sigurni u svoju

veliku pamet. Ali teofanije mogu biti od koristi. Kad budem reintegrirana, razmotriću tu mogućnost."

Priđe vlažnom kamenom oltaru i bez ikakvog napora naskoči na njega.

"Dala sam da se ovo izgradi da bi vaš Ajuntamiento mogao ponuditi žrtve privatno i, kad mi je volja, opštiti sa mnom. Ni traga pepela! Platiće oni i za to."

Ona uperi prst u Njorku. "Ti! Taj augur Svila kuje neku zaveru da obori Ajuntamiento, u korist Kipris. Pomaži mu, ali mu i kaži šta je njegova prava dužnost. Ako je on ne uvidi, ubij ga. Imaš moju dozvolu da vladaš kao moj Kalde, umesto njega, u tom slučaju. Ovaj idiot ovde može, u istom slučaju, postati Prolokutor, valjda."

Okrenula se Prozoru i kleknula. Kleknuo je i Njorka i povukao ribara da takođe klekne. (Inkus je već bio na kolenima.) Njorka pročisti grlo i poče iz početka onu molitvu koju je zabrljao na Hodočasnikovoj stazi, kad je Scila otkrila svoj božanski identitet. "Pogledaj nas, divna Scilo, ženo voda..."

Inkus i ribar mu se pridružiše uglas. "Vidi našu ljubav prema tebi i potrebu našu za tobom. Očišćenje nam donesi, o Scilo!"

U trenutku kad je izgovorena ta poslednja reč, Šenila je pružila ruke visoko u vazduh i pridavljeno kriknula. Ples boja, poznat kao 'Sveti preliv', ispuni Sveti prozor kestenjastom i smeđom, akvamarinom, narandžastom, skerletnom i žutom; porculanskom plavom i neobičnim, sumornim, ružičastim prelivom. Njorki se natren učini da je u ekranu razaznao podrugljivo iscerene crte lica neke devojke kojoj samo još godina ili dve nedostaje da postana zrela žena.

Šenila silovito zadrhta, a onda klonu, pade na oltar i otkotrlja se na mračni i ljigavi kamen keja.

Oreb doleprša do nje. "Bog ide?"

Ono lice na Svetom prozoru - ako je to uopšte bilo lice - nestade, utapajući se u zid vode, kao da se ispod njega nadigao talas. Sveti preliv sad su bili sunčeve iskre na talasu, zatim su se raširile, zaposele ceo Prozor; bile su vrtložni balet, najzad su izbledele i stišale se u ranije fosforescentno sivilo.

"Mislim da je tako", reče Njorka. Ustade i primeti da mu je igličar

još u ruci; ugura ga pod tuniku i upita neodlučno: "Sifonka? Jesi dobra?"

Šenila zaječa.

On je podiže u sedeći položaj. "Lupila si glavom o kamen, Sifonka, ali biće ti dobro." Željan da učini nešto za nju, ali ne znajući šta, on povika: "Ti! Patera! Nađi vode, negde."

"Baci nju?"

Njorka zamahnu na Oreba, koji hitro odskoči u stranu.

"Mlatko?"

"Jeste, Sifonka. Ovde sam." On je blago stisnu istom rukom kojom ju je već pridržavao, svestan grozničave vreline njene kože, izgorele od sunca.

"Vratio si se. Mlatko, tako sam srećna zbog toga."

Stari ribar se nakašlja, nastojeći da ne gleda njena prsa. "Mogli bi ja i ovaj ostat u navi neko vreme."

"Svi ćemo mi u tvoju navu", reče mu Njorka. Podiže Šenilu u naručje i ustade, noseći je tako.

Inkus je u ruci držao olupanu limenu šolju vode. On zapita: "Nameravaš da ne poslušáš?"

"Kazala je da idemo u Juzgado", reče Njorka, izbegavajući direktan odgovor. "Moramo se vratiti u Limnu, dakle. Ima tamo kola da se prevezemo do grada."

"Pa rekla je da je poslala nekoga, navodno njenog roba, da nas preveze u grad." Inkus podiže šolju i otpi iz nje. "Takođe je kazala da ću ja biti Prvi govornik."

Ribar se namršti. "Taj što će ga ona poslat imaće svoju brodicu. Da bi moga doći ovde. Šta sa mojom, ako odem s vama? Rekla je da moram dovoziti druge ovamo, da vide Savetnike. Kako ću to raditi ako nave moje nemam?"

Oreb doleprša na Njorkino rame. "Nađe Svi-lu?"

"Dabome." Noseći Šenilu, Njorka priđe ivici keja i osmotri širinu vode između keja i ivice broda. Jedno je bilo skočiti, sam, iz broda na keji; sasvim druga stvar skakati sa keja dole, u brod, noseći u naručju ženu izuzetno visoku. "Grabi taj konopac", reče on odsečno Inkusu. "Bliže privuci brod. Mnogo si ti to pustio."

Inkus skupi usne. "Ne možemo ni slučajno uraditi ništa protiv

uputstava boginje."

"Ti ostani ovde i čekaj koga god ona šalje. Reci mu da ćemo se videti u Limni. Ja i Sifonka idemo Kederovim brodom."

Stari ribar naglašeno klimnu glavom.

"Ako si ti naumio da odrekneš poslušnost, sine moj, ja neću pokušavati da te sprečim. Ali..."

U mraku iza poslednjeg rezervoara nešto pade uz jak tresak; vrištanje metala na kamenu odjeknu od zidova pećine. Novi glas, dublji i jači od ma kog samo ljudskog, zaurla: "Ja je nosim! Meni daj nju!"

Glas talusa, najvećeg koga je Njorka ikada video; njegovo muževno, bronzano lice bilo je izliveno u grimasu mržnje, zaslepljujuća žuta svetlost bleštala je iz njegovih očiju, a uljaste crne cevi dva baz-mitraljeza i jednog bacača plamena virile su mu iz otvorenih usta. Iza talusa videla se, umesto crne dubine pećine, bolesna i slaba zelenkasta svetlost.

"Ja nosim! Nju i sve vas! Meni daj nju!" Kotrljajući se ka njima, talus ispruži, i nastavi još daleko da izdužuje, jednu ruku. Čelična šaka, velika kao oltar sa koga je Šenila pala, sklopi se oko nje i podiže je iz Njorkinih ruku; tako je neko dete moglo zgrabiti malu, nevoljenu lutku iz naručja neke druge lutke. "Na moja leđa svi! Scila zapoveda tako!"

Šest nogostupa od povijenih šipki činilo je merdevine na metalnom boku talusa. Njorka se žurno uspenra, a noćni vran slete na talusa, ispred njega. Dok se Njorka bližio vrhu, ogromna šaka ispusti Šenilu na zakrivljenu metalnu površinu ispred njega.

"Drži se!"

Duž leđa talusa bejahu povijene metalne šipke veoma slične nogostupima, ali u dva reda, levo i desno. Njorka levom rukom dohvati jedan takav držač, a desnom Šenilu. Njeni očni kapci zatreperiše. "Mlatko?"

"Još sam tu."

Pojavi se glava Inkusa, koji se mukotrpno penetrao. "Tako mi... ej, tako mi Hieraksa!"

Njorka se tiho nasmeja.

"Pom... pom... ozi mi da se popnem!"

"Pomagaj se sam, Patera. Ti si hteo da ga čekaš. Ispalo je po tvom. Tu je."

Još pre nego što je Njorka dovršio te reči, Inkus naprosto polete na talusova leđa, brzinom koja bi bila zapanjujuća da se odmah iza njega nije pojavila i mišićava ribareva ruka koja ga je gurnula. Sledećeg trenutka pope se i ribar. "Ti bi laćan provalnik bio, matori", reče mu Njorka.

"Mlatko, gde smo?"

"U nekoj pećini, na zapadnoj strani jezera."

Talus poče zaokretati u mestu; jedna široka, crna traka ispod njega vozila je napred, a druga je bila zakočena. Njorka je osećao udare mašinerije ispod sebe.

Oblačići crnog dima počeše izbijati iz sastavka uspravnog grudnog koša i položenog stomaćnog dela talusa, za čija leđa su se držali. Talus se poče trzati, ljuljati i klizati unazad. Mučno proklizavanje po kamenitoj površini završi se gejzirom ledene vode: jedan pokretni kaiš ispod talusa omakao se sa keja. Inkus se uhvati za Njorkinu tuniku, a talus se naglavačke sruči u jezero i potonu. U jednoj vrtoglavoj sekundi Njorka je gledao kako ogroman talas vode baca ribarsku lađicu uvis, negde iznad njihovih glava.

Taj isti talas, koji su svojim padom napravili, brzo im se vrati, kao udarac, kao zagušujući, smrzavajući svitak koji ih obavi i odmah poče spadati s njih; Njorka otvori oči i vide da Šenila sedi uspravno i vrišti. Njeno lice bilo je, od silnog straha, prazno.

Nešto crno i skerletno slete, uz tupi udar, na njegovo rame sa koga se cedila voda. "Loš brod! Tone."

Ali brodić nije potonuo, što su videli kad se talus izvukao, ručerdama, opet na kej; ali je ležao u vodi izvrnut, na boku, a katarka je bila iščupana. Uskomešana voda nosila ju je kao kakav balvan poplavom donet.

Talusova glava se, kao ogromna stena, okrete i pogleda ih besno. Činilo se da vrat koji se toliko zavrne mora pući. "Pet jašu! Mali može da ide!"

Njorka pogleda augura, pa ribara, pa histeričnu Šenilu, i tek tad se doseti na koga se to odnosilo. "Mož bežiš ako ti se beži, ptičurino. Ovaj kaže da ti neće ništa ako odletiš."

"Tica stane", progundā Oreb. "Nađe Svi-la."

Talusova glava nastavi da se okreće i dovrši jedan pun krug. Zatim talus pojuri napred, uz siloviti trzaj. Žuta svetlost ih je zapljusnula, odbijena od zaobljenog belog boka poslednjeg rezervoara; Sveti prozor ostade prazan i prividno mrtav iza njih. Mlitava zelena svetla upališe se na vrhu tavanice tunela, iznad šlema kojim je talusova glava bila pokrivena; vode jezera, i sad uskomešane, zgusnule su se u grube kamenite ravni pristaništa, a zatim su nestale. Pojurili su kao vihor kroz slabo osvetljeni tunel.

Njorka jednom rukom obuhvati Šenilu oko struka. "Treba li ti društvo, Sifonka?"

Ona nastavi da plače; ali njeni jecaji gubili su se u hujanju vazduha oko njih.

On je pusti, izvuče igličar i otklopi ga s jedne strane; mlazić prljave vode pocure mu niz prste. On poče duvati u mehanizam. "Trebalo bi da bude u redu, čim se osuši", reče on Orebu. "Al moro bi da podmažem iglice, jedno dve kapi ulja."

"Dobra mala", obavestio ga je Oreb nervozno. "Ne puca."

"Loša mala", objasni mu Njorka. "A i loš čovek. Ne, ne puca on na nju. Čak i ne ode."

"Loš ti-ca!"

"Laćano." On blago poljubi Šenilina veoma pocrvenela leđa. "Lezi ti, ako hoćeš. Stavi glavu u moje krilo. Možda bi mogla odspavati malo."

Tek što je to izgovorio, osetio je da njegove reči stižu prekasno. Talus se spuštao: tunel je sad vodio nadole, mada je ta nizbrdica bila vrlo blaga. Ulazni otvori drugih tunela sevali su levo i desno od njih, mračniji čak i od vlažnih zidova od broskog kamena. Tavanica je ostala neizmenjena; kapi vode koje su visile sa nje bleštale su kao dijamanti dok su im dolazile ususret, a onda su iščezavale iza njih.

Talus je usporio; onda je nešto tresnulo po njegovoj velikoj, bronzanoj glavi koja zazveča kao gong. Njegovi baz-mitraljezi zaštektaše gromovito; jezik plave vatre zapalaca napred, iz njegovih usta.

2. SVILA SE VRATIO!

"Bilo bi bolje da ti ovo radiš, sibi", promrmlja Mejtera Mermer Mejteri Nani.

Mala usta Mejtere Nane se otvoriše, onda čvrsto zatvoriše. Poslušnost je, da poslušáš kad ti se kaže; ovo je sebi rekla hiljadama puta. Da poslušáš ne samo kad je reč o postavljanju stola ili donošenju tanjira sa kolačićima. "Ako ti tako želiš, Mejtera. Hieraks Visoki zna da ja nemam glasa, ali valjda ću morati, nekako."

Mejtera Mermer zadovoljno uzdahnu, sama za sebe; bilo je to jedno hišššš iz mikrofona iza njenih usana, ali tako tiho da to nisu mogle čuti nijedne uši osim njenih.

Mejtera Nana ustade. Obrazi su joj već goreli. Ona osmotri kongregaciju vernika. Polovina, ili više od polovine prisutnih svakako su lopovi; ona se natren zapita da li su čak i slike bogova bezbedne.

Popela se stepenicama na ambion, oštro svesna mrmljanja koje je ispunjavalo mantejon, kao i postojanog bubnjanja kiše po krovu; prvi put od ranog proleća, kiša svežeg mirisa ubadala je kroz božju kapiju i padala po pocrneloj gornjoj strani oltara - ali manje sada, nego pre izvesnog vremena.

Molpo, molila se ona, Molpo Čudesna, daj mi da bar jednom imam glas. "Neki..." Dublje udahnuti. "Neki od vas ne znaju ko sam..."

Praktično niko nije ni pogledao ka njoj; a oni koji su pogledali, očigledno je nisu čuli. Kako će se sada nje stideti onaj galantni kapetan koji joj je pokazao svoj mač!

Kipriso, molim ti se! Sfikso Sabljasta, boginjo rata...

Oseti čudno nadimanje ispod rebara; a u svesti, kovitlace zvukova koje nikad nije čula i prizora koje nikad nije videla: tutnjava kopita konjice u pokretu, gruvanje velikih topova, zastrašujući urlik Sfiksinih lavova, srebrni glas truba, zmijsko siktanje baz-mitraljeza. Žena sa krvavom krpom vezanom oko glave učvršćuje redove svoje vojske: "U formaciju! U formaciju! Napred! Napred! Za mnom!"

Širokim razmahom ruke, Mejtera Nana izvuče neki mač koji ni ona sama nije mogla videti. "Prijetelji!" Ali glas joj se prelomio na

pola reči.

Glasnije, devojko! Da se tresu one grede gore!

"Prijatelji, neki od vas ne znaju ko sam. Ja sam Mejtera Nana, sibila ovog mantejona." Pogledom je prešla okupljenu pastvu i videla da Mejtera Mermer pljeska u sebi: brbljanje nekoliko stotina glasova utišalo se sasvim.

"Zakoni Udruženja dopuštaju da žrtve prinosi i sibila, kad nije prisutan nijedan augur. Na žalost, takav je slučaj danas u našem mantejonu. Samo mali broj vas, to shvatamo, želeće da oстане. Postoji drugi mantejon u Šeširdžijskoj ulici, i svi ga bogovi vole, sigurna sam, a tamo se jedan sveti augur, evo baš sad dok ja ovo govorim, priprema za prinošenje žrtava. To je prema pijaci pa levo. Nije daleko."

Čekala je, sa puno nade, i osluškivala padanje kiše; ali niko od približno pet stotina onih koji su uspeali da sednu ne ustade i niko od nekoliko stotina koji su stajali u prolazima između klupa ne okrete se da ode.

"Patera Svila nije se vratio u stambenu zgradu noćas. Kao što je mnogima od vas poznato, gardisti su dolazili ovamo da ga hapse..."

Ljutito gundanje slušalaca, kao režanje neke ogromne zveri.

"Bilo je to juče, kad nam je ljubazna Kipris, čiji ćemo dužnici uvek biti, drugi put učinila čast svojim dolaskom. Svi smo mi čvrsto uvereni da se dogodila neka nerazumna greška. Ali sve dok se Patera Svila ne vrati, mi možemo samo pretpostavljati da je uhapšen. Patera Gulo, vredni augur koga je Njegova svesnost, prolokutor, Prvi govornik našeg Udruženja, poslao da asistira Pateri Svili, izgleda da je otišao iz mantejona rano jutros, nesumnjivo u nadi da oslobodi Pateru Svilu."

Mejtera Nana načini pauzu. Prstima je nervozno istraživala iskrzani kamen prastarog govorničkog balkončića, bacajući poglede na one vernike koji su čučnuli na pod ispred prve klupe, a zatim na zakrpastu zavesu lica koja su pomno gledala ka njoj iz najudaljenijeg, lučnog dela prostorije.

"Tako je dužnost prinošenja žrtava pala niže, na Mejteru Mermer i mene. Danas ima žrtava na desetine. Čak imamo i belog bika bez ijedne mrlje, za Pesa Velikoga, a takvu žrtvu ni Veliki mantejon ne

viđa često." Opet je zastala da oslušne kišu i da osmotri oltar.

"Pre nego što počnemo, imam još neke vesti za vas, a naročito za one među vama koji nisu samo danas došli, nego svakog scildana, već godinama, dolaze da odaju počast bogovima. Mnogi od vas biće ražalošćeni ovim što ću reći, ali vest je zapravo radosna.

Naša voljena Mejtera Ruža otišla je bogovima, u čijoj službi je provela ceo svoj dugi život. Iz razloga koje smatramo dobrim i opravdanim, opredelili smo se da ne izlažemo njene posmrtno ostatke. Ali ovaj mrtvački sanduk ovde, ispred oltara, njen je.

Možemo biti sigurni da su veliki bogovi svesni njene primerne pobožnosti. Čula sam priče da je ona bila najstarija biohemijaska osoba u ovom kvartu grada, a to bi lako moglo biti istina. Bila je poslednja iz onog pokolenja koje je imalo sreću da dobija mehaničke delove za ugradnju u telo, naprave čija načela su sada, već, nepoznata i najmudrijima među nama. Te naprave omogućile su joj da nadživi čak i decu mnogih koji su kao deca bili njeni đaci, ali nisu mogle održati njen život večno. Niti bi ona to želela. Juče su konačno popustile, i naša voljena sib oslobođena je svih patnji koje joj je starost donela, a i teškoga rada, koji njoj bejaše jedina uteha."

Neki ljudi koji su stajali u prolazima levo i desno od klupa počeli su otvarati prozore; činilo se da vetar unosi vrlo malo kiše, ili nimalo. Prošla je oluja, zaključi Mejtera Nana, ili je uglavnom prošla.

"Dakle, naše prinošenje žrtava jutros nije samo ono koje nudimo besmrtnim bogovima svakog dana u ovo vreme ako nam žrtva bude data. Ovo je poslednje žrtvovanje naše drage Mejtere Ruže, a time hoću reći da ne prinosimo samo belog bika i druge životinje koje su napolju, nego prinosimo i Mejteru samu.

Postoje dve vrste žrtava. Prva je poklon koji mi šaljemo. Druga je zajednički obrok. Zato se moja draga sibila i ja nadamo da nećete biti šokirani kad vam kažem da je moja draga sibila uzela, za svoju upotrebu, neke od čudesnih naprava koje su održavale našu voljenu Mejteru Ružu. Čak i da smo skloni da je zaboravimo, a ja vas uveravam da nismo, ne bismo je sad zaboraviti mogli. Ti delovi će podsećati nas obe na njen život i službu. Iako znam da ona sada stupa Zlatnom stazom, uvek ću imati osećaj da deo nje živi u mojoj sibili."

Sad ili nikad.

"Mi smo presrećni što je tako veliki broj vas došao da joj iskaže počast, jer tako i treba da bude. Ali ima napolju još mnogo drugih muškaraca i žena, a i dece, koji bi joj iskazali počast kad bi mogli, ali nisu mogli naći mesto u našem mantejonu. To je sramota, pred Mejterom Ružom i pred bogovima.

Postoji jedno rešenje, kao što je mnogima od vas sigurno poznato, za ovakve prilike. Rešenje je sledeće: premestiti, privremeno, i sanduk, i oltar, i Sveti prozor na ulicu."

Ostaće, svi ovi, bez svojih dragocenih sedišta. Napola je očekivala da se pobune, ali oni to ne učiniše.

Zausti da kaže 'Predložila bih...' ali se zadrža na vreme; ovde ona donosi odluke. Odgovornost je na njoj, izvršenje je u njenim rukama. "Tako ćemo uraditi danas." Debela, u kožu ukoričena knjiga Hrazmoloških spisa ležala je na ogradi ambiona ispred nje; ona je uze u ruke. "Rože? Jesi li tu, Rože?"

Rog mahnu rukom, onda i ustade da bi ga ona videla.

"Rog je bio jedan od Mejterinih učenika. Rože, uzmi još pet dečaka da pomognu oko iznošenja kovčega njenog. Oltar i Sveti prozor su veoma teški, pretpostavljam. Biće nam potrebni dobrovoljci da ih premestimo."

Nadahnuće naiđe. "Samo najjači od najjačih ljudi, molim. Zamolila bih dvadeset ili trideset najsnažnijih muškaraca da stupe napred, ovamo. Moja sibila i ja dawaćemo vam uputstva."

Jurnuli su toliko da je malo nedostajalo da zapljusnu i preplave i sam ambion, i nju. Pola minuta kasnije, oltar je plutao na uskomešanoj reci šaka i ruku; ljuljao se kao kutija bačena u talase jezera i odmicao brzo, nošen ljudskom strujom, niz prostoriju, ka ulaznim vratima i ka ulici.

Sa Svetim prozorom bilo je teže, ne samo zato što je njegova težina bila veća, nego prevashodno zato što su kopče kojima je bio prikačen za pod, stare tri stotine godina, bile slepljene silnom rđom, tako da su ih morali maljem otvarati jednu po jednu. Ponesoše ga, onda, napolje, a sveti kablovi su se odmotavali i opružali po podu, za Prozorom, povremeno pršteći ljubičastom vatrom koja je svedočila da je božanska sila u njima.

"Divno si to izvela, sibi, divno!" Mejtera Mermer pošla je za Mejterom Nanom iz mantejona; sad joj je i stavila ruku na rame. "Sve izneti na ulicu, na litaniju! Kako ti je to palo na pamet?"

"Ne znam. Ali toliko je njih ostalo na ulici, a mi unutra. A nismo ih mogli pustiti da uđu, kao obično. Osim toga", Mejtera Nana se osmehnu vragolasto, "pomisli samo koliko će krvi biti, Mejtera. Morale bismo danima čistiti mantejon."

Žrtava je bilo daleko više nego što je moglo stati u bašticu Mejtere Mermer. Donosiocima žrtava bilo je saopšteno, veoma čvrsto, da će ih morati sami držati sve dok ne dođe trenutak da ih uvedu u mantejon. Zato je Ulica sunca sada znatno nalikovala na onaj deo pijace gde se prodaju divlje životinje. Koliko bi tek bilo životinja, zapita se Mejtera Nana, da nije pala ova kiša? Ona se strese. Sad su i donosioci i životinje namočeni kišom, ali izgledaju dobro raspoloženi. Iz njih se diže vodena para, na suncu koje opet blista u Ulici sunca.

"Moraćeš na nečemu da stojiš", upozori je Mejtera Mermer, "inače te niko neće čuti."

"Zašto ne na stepenicama?" upita Mejtera Nana.

"Prijatelji..." U njenom sopstvenom sluhu, njen glas je ovako, pod nebom, zazvučao slabije nego ikad; trudila se da zamisli sebe kao trubača, a zatim kao trubu. "Prijatelji! Neću ponavljati ono što sam rekla unutra. Ovo je poslednje žrtvovanje Mejtere Ruže. Znam da ona zna šta ste sve učinili za nju i da se raduje zbog toga.

Sada će moja sestra i njeni pomoćnici naložiti svetu vatru na oltaru. Danas će nam velika biti potrebna..."

Iznenadi je klicanje mase.

"Danas će nam velika biti potrebna, a drvo će biti, jednim delom, vlažno. Ali će zato celo nebo biti naša božanska kapija, danas, i slaće nam vatru Pesa Gospoda sa sunca."

Kao kolona blistavih, šarenih mrava, razvučeni red devojčica već je počeo donositi kedrove cepanice na oltar, gde je Mejtera Mermer rukama lomila najtanje komade.

"Običaj je Patere Svile da konsultuje Spise pre prinošenja žrtava. Da uradimo i mi tako." Mejtera Nana podiže knjižurinu visoko i otvori je nasumce.

"Šta god da smo, mi smo malo mesa i daha i vladajući deo. Preziri meso kao da umireš: to je malo krvi i kostiju i mreža nerava i vena prepletenih. Vidi i dah kao ono što on jeste: vazduh, i to nikad isti, jer uvek isteruješ jedan i uzimaš drugi. Treći je deo na vlasti. Ne dopuštaj više da taj deo tebe bude porobljen, niti vučen kanapima kao marioneta. Ne žali se više na sudbu svoju niti zaziri od budućnosti."

Patera Svila nam je često govorio da svaki pasus u Spisima ima bar dva značenja." Ove reči su joj izmakle pre nego što je shvatila da u pročitanoj odlomku ona, sama, vidi samo jedno jedino značenje. Njen um se počeo mahnito pružati tamo i amo, ne bi li našao drugo tumačenje.

"Prvo značenje je toliko jasno, da se osećam smešno što ga uopšte i objašnjavam, iako mi je dužnost upravo da objasnim. Svi ste ga vi već uvideli, sigurna sam. Jedan deo naše drage Mejtere Ruže je propao; dva dela, po rečima Hrazmologa spisatelja. Ne smemo zaboraviti da je to bio onaj niži deo, onaj koji ni ona ni mi nismo imali razloga slaviti. A onaj bolji deo, onaj deo koji vole bogovi, i svako od nas koji ju je poznavao, neće propasti nikada. Evo, dakle, poruke za one koji žale za Mejterom Ružom. To je poruka naročito upućena meni i mojoj dragoj sibili."

U pomoć! Hierakse, Kipris, Sfikso, pomagajte, po-ma-gaj-te!

Nedavno je dirala mač onoga oficira koji je došao da uhapsi Svilu; ruka je zasvrbe da ga još jednom dohvati, a nešto duboko u njoj, nešto poricano sve do sada, počeo osmatrati ovu gomilu.

"Vidim čoveka sa mačem." Nije videla takvoga, ali u masi ih je moralo biti na desetine. "Finog čoveka. Gospodine, hoćeš li stupiti bliže, molim te? I pozajmiti taj mač meni? Samo za kratko."

Jedan razmetljivi siledžija, koji je, verovatno, zaključio da se te reči odnose na njega, progura se ramenom kroz gomilu. Njegov je mač bio lovački, gotovo sigurno ukraden, sa školjkastim rukoštitnikom, drškom od jelenskog roga i širokim sečivom sa dve oštrice.

"Hvala." Ona diže mač iznad glave; polirani čelik bleskao je zasenjujuće u vrelom sunčevom svetlu. "Hieragdan je danas. Dan koji dolikuje za završni obred. Mislim da je mera poštovanja koje su

bogovi osećali prema Mejteri Ruži to što su njene oči zatamnjene u tardan, a završni obred joj se daje u hieragdan. Ali šta je sa nama? Zar Spisi ne govore i o nama? Zar nije hieragdan i za nas, kao i za Mejteru? Znamo da govore. Znamo da jeste.

Vidite ovaj mač?" Poricano 'ja' progovorilo je iz nje; sad je Mejtera Nana - ta ista koja je, toliko godina, mislila da je samo Mejtera Nana i niko drugi - slušala sebe jednako zapanjeno kao i okupljena masa naroda, jednako nemajući pojma koja bi mogla biti sledeća reč. "Imate vi ovakve, mnogi od vas. I noževe, i igličare, i one male olovne batine koje niko ne vidi, a udaraju tako jako. I samo Hieraks zna šta još imate. Međutim, jeste li spremni da platite cenu?"

Mahnula je lovačkim mačem iznad glave. Među žrtvama bio je i jedan beli pastuv; sevanje sečiva, ili neki ton u njenom glasu, navedoše ga da se propne i počne grabiti prednjim nogama po vazduhu. Čovek koji ga je doveo i držao nije ovo očekivao, i vranac ga odiže sa pločnika.

"Jer cena je smrt. Ne smrt kroz trideset ili četrdeset godina, nego smrt sad! Smrt danas! Te stvari govore: neću se ponizno grčiti pred vama! Nisam rob niti sam vo za klanje! Učinite nažao meni, učinite nažao bogovima, pa ćete umreti! Jer ja se ne plašim smrti, a ni vas!"

Od urlika gomile zadrhta, činilo se, čitava ulica.

"To nam kažu Spisi, prijatelji, u ovom mantejonu. To je drugo značenje." Mejtera Nana vrati mač vlasniku. "Hvala ti, gospodine. Divno oružje."

On se nakloni. "Tvoj je kad god ti zatreba, Mejtera, a imaš na raspolaganju i tvrdu ruku koja ga ume držati."

Na oltaru, Mejtera Mermer namesti plitku činiju od uglačanog mesinga tako da hvata svetlo koje se slivalo sa sunca. Iz kedrovih cepki diže se pramičak dima, a zatim, pred očima Mejtere Nane, i prvi, gotovo nevidljivi plamen.

Pridižući malo dugačku suknju, ona sitnim trkom priđe Svetom prozoru; tamo diže ruke i raširi ih. "Primate, o bogovi, žrtvu ove svete sibile. Iako se naša srca cepaju, mi, njena braća, sestre i prijatelji, pristajemo. Ali govorite nam, molimo vas, o vremenima koja dolaze, njenim kao i našim. Šta treba da radimo? I najmanju vašu reč prihvat ćemo kao veliko bogatstvo."

Um Mejtere Nane ostade prazan. U nastaloj dramatičnoj pauzi pokušavala je da se seti bar suštine, ako ne i tačnih reči, prizivanja koje je preostalo. "Ako nije vaša volja da govorite, pristajemo i na to." Njene ruke padoše.

Sa svog mesta pored oltara, Mejtera Mermer dade znak prvom donosiocu žrtve.

"Ovog finog belog jarca prinosimo..." Opet je izdade pamćenje.

"Kipris", dobaci Mejtera Mermer.

Kiprisi, dakako. Prve tri žrtve sve su za Kipris, koja je naelektrisala ceo grad svojom teofanijom u scildan. Ali kako se zvaše ovaj što ih dovede?

Mejtera Nana pogleda ka Mejteri Mermer, ali Mejtera Mermer je - čudnovato - mahala nekome u gomili.

"Kiprisi Privlačnoj, boginji ljubavi, od strane njenog odanog vernika...?"

"Sinj", reče čovek koji je priveo jarca.

"Od strane njenog odanog vernika Sinja." Došlo je, konačno. Čas koga se najviše plašila. "Molim te, Mejtera, hoćeš li ti ovo uraditi, molim te?" Ali žrtveni nož je u njenoj ruci, a Mermera je već pustila onaj drevni lelek i počela ples, pljeskajući metalnim šakama po teškom bombazinu mantije.

Smatralo se da su jarci nepokorne životinje, a ovaj je baš imao dugačke, krive rogove, koji su izgledali opasni; ipak, stajao je mirno kao najmirnija ovca i gledao Nanu pospanim očima. Proveo je život, nesumnjivo, kao nečiji kućni miljenik.

Mejtera Mermer kleknu pored njega i podmetnu pod njegov vrat zdelu od pečene zemlje, najbolju koju je mantejon imao.

Zažmuriću, obeća Mejtera Nana sebi, ali to ipak ne učini. Sečivo kliznu u vrat belog jarca lako, kao što bi u balu bele slame. Tokom jednog trenutka, grozomnog, jarac je ukočeno zurio u nju: izdala su ga ljudska bića, u koja je celog života imao poverenje. Onda kleknu, prskajući obe sibile mlazićima i kapima krvi, pade na kolena i prevali se na bok.

"Divno", prošaputa Mejtera Mermer. "Pa, to ni Patera Štuka ne bi lepše izveo."

Mejtera Nana joj uzvratila šapatom: "Mislim da će mi pripasti

muka", a Mejtera Mermer ustade da pljusne sadržinu posude u vatru koja je na oltaru već hučala. Pokret koji je, u prošlosti, Mejtera Nana toliko puta učinila.

Prvo glava, sa tim nemoćnim rogovima. Nađi mesto gde je kičma uzglobljena u lobanju, podseti ona sebe. Dobra je ovo nožekanja, ali baš samu kost da seče, ne može.

Zatim papke, koji su veselo obojeni, zlatnom bojom. Brže to! Brže! Ovim tempom, njih dve će ovde stajati ceo dan. Ona požali što nije više radila u kuhinji, iako je tamo, zapravo, retko kad bilo mesa za tranžiranje. Zašišta: "Ti moraš uzeti sledeću životinju, sibi, moraš, zaista!"

"Ne možemo se sad promeniti!"

Bacila je i poslednji papak u vatru; noge jadnoga jarca sad su bile samo patrljci, iskidani i krvavi. Ne puštajući nož iz ruke, ona se na isti način okrete Prozoru. "Primi, o Kipriso Plemenita, žrtvu ovog finog jarca. I govori nam, molimo te, o danima koji će doći. Šta nam je činiti? I najmanju reč tvoju primićemo kao veliko blago." U sebi se nečujno pomoli Kiprisi, boginji koju je, od scildana, doživljavala maltene kao drugo, kudikamo veće i šire 'ja'. "Ako, međutim, odlučiš da ne kažeš ništa..."

Pustila je svoje ruke da padnu. "Pristajemo. Govori nam, preklinjemo te, kroz ovu žrtvu."

Prošlog scildana, pri obredu za Fideju, znaci u žrtvama bili su, blago rečeno, zloslutni. Rasecajući sada trbuh jarčev, Mejtera Nana se živo nadala boljim predskazanjima.

"Kipris blagoslovi..." Glasnije. Ljudi se naprežu da je čuju. "Kipris blagoslovi duh naše sibile koja je otišla." Ona se uspravi i zabaci ramena. "Uverava nas da je svako zlo koje je učinila, Mejteri oprošteno."

Jarčeva glava u ognju puče, a žar se razlete na sve strane: predskazanje nasilja. Mejtera Nana se još jednom nagnu nad lešinu, mahnito se trudeći da se priseti svog vrlo skromnog znanja o augurstvu - pojedinih primedaba koje su, uzgred, dali Patera Štuka i Patera Svila, i mrzovoljnih nauka od Mejtere Ruže koja je, za trpezarijskim stolom, ponekad pričala o takvim stvarima više da bi zgadila Mejteru Nanu nego da bi je nečemu naučila.

Desna strana životinje odnosi se na onoga ko je poklonio mantejonu životinju za žrtvovanje i na augura koji vodi obred, dakle na davaoca i na izvršioca; jarčeva leva strana utrobe trebalo bi da govori o okupljenim vernicima i o celom gradu. Ova crvena jetra govorila je o krvavim delima, a među njenim upletenim venama nalazi se, gle, i nož, što bi trebalo da se odnosi na augura - mada ona uopšte nije augur - i to uperen ka jednom kvadratu, i to kvadratnoj stabljici biljke nane, ili mente, svakako; a tu je i balčak mača. Zar će ona poginuti od mača? Neće, balčak je okrenut tako da je zapravo drška prema njoj, sečivo, da ga ima, bilo bi upereno od nje. Znači ona treba da se lati mača. Ali već je to uradila, zar ne?

U crevima, jedna debela, mala riba (sinj, moglo bi se pretpostaviti) i mnoštvo nekih ispreturanih kružnih predmeta, valjda ogrlica ili prstenova. Takvo tumačenje će, u svakom slučaju, biti dobrodošlo. Predmeti leže vrlo blizu ribice, jedan čak i preko nje, dakle vreme za ispunjenje predskazanja vrlo je blizu. Ona se pope na prva dva stepenika.

"Za donosioca. Boginja ti je naklonjena. Veoma je zadovoljna tvojom žrtvom." Beše to dobar jarac, a osim toga Kipris valjda ne bi nagovestila bogatstvo da nije bila zadovoljna. "Steći ćeš bogatstvo, nakit i naročito zlato, u bliskoj budućnosti."

Osmehnut od uha do uha, Sinj uzmače u gomilu.

"Za sve nas, i za grad: nasilje i smrt, ali iz tog nasilja i te smrti proisteće dobre stvari." Bacila je još jedan pogled na leš, priželjkujući da se uveri da tamo zaista postoji i znak sabiranja za koji joj se maločas učinilo da ga vidi; ali sad ga tamo više nije bilo - verovatno joj se samo pričinio. "To je sve što ja u ovoj žrtvi mogu videti, mada bi uvežban augur kao što je Patera Svila video mnogo više, uverena sam."

Pogledom poče pretraživati masu naroda oko oltara, pokušavajući da nađe Sinja. "Donosilac ima pravo da uzme prvi. Ako želi deo ovog obroka, neka istupi napred."

Sirotinja se već gurala bliže oltaru. Mejtera Mermer prošaputa: "Sagori utrobu i belu džigericu, sibilo!"

Bilo je mudro, dobro i uobičajeno seći meso na male delove kad je kongregacija velika, a danas se okupilo bar dve hiljade vernika; ali

žrtava je bilo nekoliko desetina, a Mejtera Nana nije imala mnogo poverenja u svoju veštinu. Dade ljudima cele butove i raščetvoreno truplo, i dobi, za uzvrat, osmehe oduševljenja.

Sada, par belih golubova. Da li sečeš i deliš golubije meso, ili ih cele baciš na lomaču? Jestivi su, ali ona je zapamtila da je Svila spalio celog crnog petla na Fidejinom poslednjem žrtvovanju. Ptice se mogu i čitati, premda se to retko radi. Ali ako ona ne pročita ove golubove, pa se davalac uvredi?

"Jedan će biti pročitan i spaljen", reče mu ona čvrsto. "Drugog ćemo podeliti sa boginjom. Ostani ovde ako želiš deo za sebe."

On odmahnu glavom.

Golubovi su očajno lepršali dok su bili klani.

Duboko udahnuti. "Primi, o Kipriso plemenita, žrtvu ovih finih golubova. I govori nam, molimo te, o stvarima koje dolaze. Šta treba da radimo? I najmanju tvoju reč prihvaćemo kao veliko bogatstvo." Da li je stvarno ubila dva bela goluba? Rizikovala je i za trenutak virnula ka njihovim beživotnim telima. "Ako odlučiš, međutim, da ne kažeš ništa..."

Pustila je da joj ruke padnu, svesna da joj je mantija sve krvavija. "Pristajemo i na to. Govori nam, preklinjemo te, kroz ovu žrtvu."

Ona oguli perje, kožu i meso sa desne plečke prvog goluba i pokuša da čita fine linije kojima je kost bila prekrivena. Tu se vidi ptica raširenih krila; davalac se sigurno zove Labud ili tako nekako - čula je njegovo ime, maločas, i odmah zaboravila. Vidi se, evo, i viljuška na tanjiru. Zar bi boginja javljala jednom čoveku da će on uskoro ručati? Nemoguće! Iz kosti kao da je iscurila sićušna kap krvi. "Tanjir hrane, stečen nasiljem", saopšti ona davaocu, "ali ako boginja ima i drugu poruku, za mene, ja sam odveć neuka da je pročitam."

Mejtera Mermer šapnu: "Sledeći davalac biće moj sin, Krvavi."

Ko je to? 'Krvavi'? Mejtera Nana je osećala da bi trebalo da prepozna to ime. "Tanjir će biti stečen u saradnji sa sledećim davaocem", reče ona davaocu belih golubova. "Ja se nadam da boginja ne kaže da ćeš ti svoj obrok oduzeti od njega."

Mejtera Mermer zašišta: "On je kupio ovaj mantejon, sibilo."

Ona klimnu glavom, ne razumevši te reči. Bila je sva obuzeta vrelinom i mučninom, smrvljena između sunca koje je silovito peklo

odozgo i vrelina razbuktale vatre na oltaru, otrovana isparenjima od tolike sagorele krvi; ipak se sagnula da prouči i levu plećku golubovu.

Prstenovi, povezani jedan za drugi, na više mesta raskinuti.

"Mnogi koji su u našem gradu u lancima, biće oslobođeni", progłosi ona i hitnu goluba u plamen, čime uplaši jednu devojčicu koja je upravo donela nov komad kedrovog drveta. Jedna baba je dobila drugog goluba i bila presrećna zbog toga.

Sledeći davalac bio je mesnat čovek od blizu šezdeset godina; uz njega je stupao jedan mlađi, zgodan, ali starijemu jedva do ramena; taj mlađi je nosio kavez u kome su bila dva bela zeca. "Za Mejteru Ružu", reče stariji. "Ta Kipris je za ljubav, a?" Brisao je ozojenu glavu maramicom dok je govorio, pri čemu se iz maramice širio neki težak parfem.

"Ona je boginja ljubavi, da."

Mlađi čovek je žmirkao; izraz njegovog lica bio je nekako podrugljiv. On gurnu kavez ka njoj.

"Pa, lepo, ruže su isto za ljubav", reče stariji. "Mislim da bi ova dva zeca trebalo da posluže dobro."

Mejtera Mermer šmrknu. "Žrtve u zatvorenoj posudi ili kavezu ne mogu biti prihvaćene. Krvavi, reci mu da otvori kavez i da mi da jednog."

Stariji kao da se na te reči trgao.

Mejtera Mermer podiže zeca i zabaci mu glavu da bi njegovo grlo bilo otkriveno. Ako je postojalo neko pravilo o zečevima, Mejtera Nana ga je zaboravila. "Sa ovima ćemo isto kao sa golubovima", reče ona, najčvršće što je mogla.

Stariji klimnu glavom.

Pa, ovi rade što god im ja kažem, razmišljala je. Prihvataju svaku moju reč! Jednim zamahom odseče glavu prvom zecu i hitnu je u vatru, sledećim zamahom ga raspori.

Utroba kao da se topila na vrelom suncu, pretvarajući se u streljački stroj ljudi koji su jurišali, naoružani pištoljima za debelu municiju, mačevima i kojekakvim primitivnim kopljima. Baz-mitraljez još jednom zapara vazduh, negde na rubu čujnosti, a jedan u stroju zakorači preko zapaljenog zeca.

Popela se opet na stepenike, pokušavajući da smisli odakle da počne. "Ova poruka veoma je jasna. Izuzetno jasna. Neuobičajena."

Žamor iz mase.

"Mi - najčešće nađemo zasebnu poruku za davaoca i drugu za augura. Treću za kongregaciju, a četvrtu, takođe zasebnu, za naš grad, mada su te dve često spojene u jednu. U ovoj žrtvi, sve je samo jedna poruka."

Davalac povika: "Je l' kaže šta će biti moja nagrada od Ajuntamienta?"

"Smrt." Zagledala se u njegovo zajapureno lice. Nije osećala ni najmanje sažaljenje, ali bila je iznenađena što ga ne oseća. "Umrećeš u veoma bliskoj budućnosti, ili će, bar, umreti onaj ko je dao poklon. Možda se misli na tvog sina."

Pojačala je glas, ali je istovremeno osluškivala rafale baz-mitraljeza; činilo se neobično da ih niko drugi nije čuo. "Donosilac ovog para zečeva podsetio me je da ruža, cvet po kome je naša otišavša sibila dobila ime, označava, u takozvanom jeziku cveća, ljubav. Tačno je rekao, a Zgodna Kipris, koja je toliko dobrote pokazala prema nama, ovde, u Sunčanoj, tvorac je tog jezika, koji omogućava da zaljubljeni razgovaraju pomoću buketa. Moj cvet-imenjak, nana ili mintta ili metvica, simbolizuje vrlinu. Oduvek sam se opredeljivala da verujem da me to ime usmerava ka onim vrlinama koje dolikuju jednoj svetoj sibili. Mislim na milosrđe, poniznost i... i na sve ostalo. Ali reč vrli, od koje dolazi vrlina, je stara reč, koja je, kako nam Hrazmološki spisi kažu, prvobitno značila snagu i hrabrost u borbi za pravdu."

Stajali su u tišini punoj strahopoštovanja i slušali njene reči; a ona je pokušavala da čuje baz-mitraljez, koji se, međutim, više nije oglasio, ako je uopšte ijednom i progovorio.

"Ja takvih vrlina nemam mnogo, ali ću dati sve od sebe u borbama koje su pred nama." Pogledom potraži davaoca, nameravajući da kaže nešto o hrabrosti u suočenju sa smrću, ali taj je već nestao u masi, a i njegov sin sa njim. Prazan kavez ležao je na ulici, odbačen.

"Za sve nas", reče im ona, "pobeda!" Ma, čiji to srebrni glas leti iznad ovog mitinga? "Moramo se boriti za boginju! Uz njenu pomoć,

pobedićemo!"

Koliko je životinja ostalo, šezdeset, ili više? Mejtera Nana oseti da nema snage ni za sledeću. "Ali žrtvovala sam predugo. Ja sam po starešinstvu mlađa od moje drage sibile i vodila sam ovaj obred samo po njenom dopuštenju." Pružila je žrtveni nož Mermeri, a uzela joj drugog zeca iz ruku pre nego što je Mermera imala vremena da se usprotivi.

Ode zec, dođe crno jagnje, za Hieraksa; za Mejteru Nanu bilo je neverovatno olakšanje da gleda kako Mermera prima tu životinju i nudi je praznoj sivoj svetlucavosti Svetog prozora; da nariče, i pleše, kao što je toliko puta radila asistirajući Pateri Štuki, pa Svili, i da prihvati krv jagnjeta u zdelu i njome zapljusne oltar, i da gleda kako Mermera baca jagnječju glavu usred lomače - da gleda znajući da su svi pogledi sada uprti u Mejteru Mermer, a nijedan u nju.

Nežni papci jagnjetovi odoše, jedan po jedan, da nahrane bogove. Hitri zasek žrtvenim nožem raspori mu stomak, i Mejtera Mermer prošaputa: "Sestro, ovamo dolazi."

Mejtera Nana, trgnuvši se iznenađeno, načini jedan neodlučni korak ka njoj; a Mermera, videći njenu pometnju, poče da je poziva i povijenim kažiprstom, koji je bio samo jedan od njenih novih prstiju. "Molim te!"

Mejtera Nana joj se pridruži nad truplom, a Mermera promrmlja: "Moraćeš ti ovo da pročitaš umesto mene, sibilo."

Mejtera Nana diže pogled ka metalnom licu starije sibile.

"Ozbiljno ti kažem. Znam o jetri i znam šta tumori znače. Ali slike ne mogu videti. Nikad nisam mogla."

Mejtera Nana sklopi oči i odmahnu glavom.

"Moraš!"

"Mejtera, strah me."

Sada ne tako daleko, baz-mitraljez još jednom prozbori; posle njegovog rafala uslediše tupi pucnji pištolja sa debelom municijom.

Mejtera Mint se uspravi; ovog puta bilo je jasno da su i ljudi na ivici gomile čuli pucnjavu.

"Prijatelji, ne znam ko se bori, Ali reklo bi se..."

Debeljušni mladić u crnom gurao se kroz gomilu, sa toliko žurbe da je nekoliko ljudi maltene oborio. Ona ga ugleda i oseti ono silno

olakšanje koje nastupi kad preneseš odgovornost na nekog drugog. "Prijatelji, ni moja draga sestra ni ja nećemo čitati ovo jagnje za vas. Niti je više potrebno da trpite nepravilnost, da sibile same prinose žrtve. Patera Gulo se vratio!"

Pre nego što je završila, on se našao uz nju, razbarušene kose, oznojen u vunenoj mantiji, ali sav ponet likovanjem. "Imaćete, svi vi, narode - sav narod u gradu - pravog augura koji će prinostiti žrtve za vas. Da! Ali to neću biti ja. Patera Svila se vratio!"

Njihovo klicanje i vika bili su takvi da je morala pokriti uši rukama.

Gulo diže ruke, tražeći tišinu. "Mejtera, nisam želeo ovo da ti kažem, da te ne uznemiravam i ne uplićem ni u šta. Ali proveo sam skoro celu noć idući po gradu i pišući po zidovima. I razgovarajući sa... sa narodom. Sa svakim ko je hteo da me sluša, zapravo, a mnogi od njih pristali su da i oni pišu. Poneo sam kutiju krede iz palestine. Svilu za kaldea! Svilu za kaldea! Evo njega - on dolazi!"

Kape i marame poleteše u vazduh. "SVILU ZA KALDEA!"

Onda ga i ona ugleda, gde maše, vireći glavom i ramenima iz kupole jedne zelene lebdelice Civilne garde - lebdelice koja je, kao i svaka, dizala oko sebe oblake prašine, samo što se činilo da ova to radi avetinjski tiho, toliko je silna bila vika naroda.

"Došao ja!" zagrme talus ponovo. "U službi Scile! Najmoćnije boginje! Prolaz mi dajte! Ili umrite!" Oba njegova baz-mitraljeza zatreštaše zajedno, a tunel se ispuni divljim vrištanjem rikošeta.

Njorka, koji je povukao Šenilu da legne ravno čim je pucnjava počela, sad je zagri još jače. Posle pola minuta, i više, desni baz-mitraljez začuta, a za njim i levi. Njorka nije čuo nikakvu uzvratnu paljbu.

Ustade i virnu preko talusovog širokog ramena. Po tunelu su bili razbacani leševi hema, dokle god su puzajuće svetiljke omogućavale da se vidi. Neki od njih su goreli. "Vojnici", javi on ostalima.

Oreb to pojača. "Lju-di biju." Mahnu povređenim krilom nelagodno. "Gvo-zde-ni."

Inkus pročisti grlo. "Izgleda da je Ajuntamiento pozvao Vojsku." Talus pođe silovito napred pre nego što su te reči bile dovršene; jedan od vojnika jauknu pod talusovim pokretnim trakama koje ga

zgnječiše.

Njorka sede između Inkusa i Šenile. "Mislim da je vreme da ti i ja popričamo, Patera. Nisam mogao mnogo da kažem dok je boginja bila prisutna."

Inkus nije odgovorio, niti ga pogledao u oči.

"Ja sam bio malo oštiji s tobom. Ne volim ja to da radim augure, al naljutio si me, a ja sam takav."

"Dobar Njor-ka!" izjavi Oreb.

On se gorko osmehnu. "Ponekad sam dobar. Pokušavam reći ovo, Patera: ne bih te rado bacio sa ovog velikog magarca. Ni ostavio u tunelu. Al ako moram, učiniću to. Maločas reče da si pošo na jezero da nađeš Šenilu. Ako si znao za nju, zar nisi znao i za mene i Svilu?"

Inkus maltene eksplodira. "Kako možeš da sediš ovde i pričaš niočemu kad ljudi ovde umiru!"

"Pre nego što sam ti postavio ovo pitanje, izgledao si i ti prilično smireno."

Keder, ribar, tiho se nasmeja.

"Molio sam se za njih!"

Njorka opet ustade. "Onda nećeš imati ništa protiv da skokneš dole i preneseč svima njima Pesov oproštaj."

Inkus žmirnu.

"Dok o tome razmišljaš", reče Njorka, mršteći se da bi ostavio jači utisak, ali i osećajući da počinje stvarno da se ljuti, "možda bi mogao da mi kažeš šta je tvoj šef hteo sa Šenilom."

Talus opali: bio je to samo jedan pucanj, ali zaglušujući, iz topa. Njorka do tog trenutka nije znao da je talus naoružan i topom. Istog trena uzdrma ih udarni talas od granate koja je eksplodirala ispred njih, veoma blizu.

"U pravu si." Inkus ustade. Drhtavom rukom izvuče iz džepa mantije brojanice sačinjene od perli crnih kao gar. "U pravu si, Hieraks te je podstakao da me vratiš mojoj dužnosti. Id-d-dem ja."

Nešto zveknu talusa po uvu i ode niz tunel iza njih, rikošetirajući i jaučući kao duh silnim jadom obuzet. Oreb, koji je do tog trenutka čučao na kresti talusovog šlema da bi odatle posmatrao bitku, pade nazad, Njorki u krilo, sa prestrašenim kreštanjem. "Loše bi-je!"

Njorka ga je prenebregao; gledao je Inkusa, koji se, uz Kederovu pomoć, pentrao niz talusov bok. Iza njega se tunel pružao do u nedogled: sužavajući svitak avetinjske zelene svetlosti ponegde prošaran vatrom.

Onda vide Inkusa kako čuči uz jednog palog vojnika. Njorka pljunu. "Da ovo nisam vido svojim očima... ne bi verovo da on ima petlju za tako nešto." Rafal zasu talusa kao kiša, potapajući Kederov odgovor.

Talus zaurla, a oblak plavog ognja iz njegovih usta obasja tunel ispred njih, kao da je počeo pljuvati munje. Jedan baz-mitraljez pridruži se, dugim, brzim rafalom, bacaču plamena. Onda se crna glavudža diva obrte unazad; jedno oko ispusti olovku svetlosti koja pronađe Inkusovu crnu mantiju. "Vrati se meni!"

Nagnut i sad preko vojnika, Inkus nešto odgovori, ali Njorka ne uspe da razazna reči. Oreb, gonjen radoznalošću, zaleprša kroz tunel, ka Inkusu i vojniku. Talus stade i zakotrlja se unazad, ispruživši jednu svoju izdužnu ruku ka Inkusu.

Ovog puta Inkusove reči dođoše jasno: "Vratiću se ako poneseš i njega."

Nastade zatišje. Njorka se osvrte da baci pogled na metalnu masku koja je talusu bila lice.

"Može li govoriti!"

"Moći će uskoro, nadam se. Pokušavam da ga popravim."

Ogromna šaka se spuštala, a Inkus se izmače da joj napravi mesta. Oreb je čučao na palcu divove šaketine; tako se i vratio, vedar i kočoperan, nad talusova leđa. "Još živ!"

Keder promumla nešto skeptično.

Šaka se spuštala ka leđima. Oreb prelete na Njorkino rame. "Tica ku-ći!"

Grotesknom nežnošću, prsti debeli kao vojničke butine spustiše vojnika na površinu između iskrivljenih rukodržača.

"Još živ?" ponovi vran, sad tužnim glasom.

Nije se činilo da je vojnik još živ. Njegove ruke i noge, od obojenog metala koji je sad bio sav izguban i potamneo, ležale su bez pokreta, pod uglovima koji su izgledali neprirodno; a njegovo metalno lice, sazdana da bude model junaštva, bilo je ispunjeno

onom tugom koja prati sve što je slomljeno. Pod upitnim pogledom jednog Orebovog blistavog crnog oka, Njorka je mogao samo slegnuti ramenima.

Čim se Inkusova glava pojavila iznad ruba talusovih leđa, talus pođe opet napred. "Ja ću - nije on mrtav", dahtao je mali augur. "Nije potpuno mrtav."

Njorka prihvati njegovu pruženu ruku i izvuče ga na talusova leđa.

"Ja sam, znate, liturgiju recitovao, kad sam video... Bogovi nam daju takva milosrđa! Kad sam zavirio u njegovu ranu, tu gde mu je iskočila grudna ploča. Nas obučavaju, znaš, u sholi, da popravljamo Svete prozore."

Plašeci se da stane uspravno dok je blizu ivice talusovih leđa, on četvoronoške dođe do nepomičnog vojnika i pokaza prstom. "Ja sam u tome bio baš dobar. A imao sam i, i, prilike, od tad, da pomognem pojedinim hemima. Umirućim hemima, znate."

Dohvatio je gamadion koji mu je visio oko vrata i podigao ga da bi ga Njorka mogao bolje pogledati. "Ovo je Pesov krst, čiji je svaki krak šupalj. Video si ga mnogo puta, sigurno. Ali kraci i ti otvori uzduž njih su tako napravljeni da pomoću njih možeš da odvrćeš i otklapaš razne delove hemijskih ljudi. Vidi."

On spretno oslobodi i skide grudnu ploču, širom otvorenu, sa vojnika. Pokaza jednu razderanu rupu na njenoj sredini, čak i gurnu kažiprst kroz nju. "Ovde je ušao šrapnel."

Njorka zaviri u obilje mehanizama u vojnikovim grudima. "Vidim da neke tačkice tu svetlucaju."

"Naravno da vidiš!" reče Inkus, likujući. "I ja sam ih video kad sam mu počeo prenositi Pesov oproštaj. Presečen je njegov primarni kabl, a to što svetluca, to su krajevi vlakana. To ti je isto kao da je tebi presečena kičmena moždina."

Keder zapita: "Koji ćeš mu ti privezat?"

"Dabome!" Inkus je prosto sijao. "Tolika je milost Pesova! Toliko se on brine za nas, njegove usvojene sinove, da je doveo ovamo, na leđa ovog junačnog talusa, jedinog čoveka koji može ovome vojniku zaista vratiti zdravlje i snagu!"

"Da bi on mogo da nas poubija?" upita Njorka suvo.

Inkus zastade, sa jednom rukom u vazduhu, podozrivo gledajući

oko sebe. Talus je sad nastupao znatno sporije; umesto ledenog vetra koji je hujao oko njih pre nego što je pucnjava počela, sad su osećali samo povetarac. Šenila, koja je sve do tog trenutka ležala na leđima, ravno opružena po kosoj metalnoj površini, sada sede, pokrivajući prsa skrštenim rukama.

"Pa, hm, ne", reče Inkus posle nekoliko trenutaka. Izvadi iz džepa mantije neki maleni instrument, nalik na vrlo mala klješta. "Ovo ti je optiko-sinapter, izuzetno vredna alatka. Pomoću nje - gledaj."

Pokaza prstom. "Ovaj crni valjkasti deo je tripleks, koji radi, otprilike, isti posao kao tvoje srce. Sad ne radi, ali trebalo bi da obezbeđuje pritisak za njegove radne fluide, da bi on mogao pokretati udove. Primarni kabl vodi do njegove mikromemorije - to je ovo veliko srebrno ispod tripleksa - prenosi komande iz post-procesora."

Šenila upita: "Možeš li ti njega stvarno da vratiš u život?"

Inkus je pogleda prestrašeno. "Ne bih mogao, da je on stvarno mrtav, Scilo Superlativna..."

"Nisam Scila, sad sam ja." Na trenutak se učini da bi mogla opet zaplakati. "Samo ja. Ti me uopšte ne poznaješ, Patera, a ni ja tebe."

"Ne poznajem te ni ja", reče Njorka. "Sećaš li se toga? Ali bih te rado upoznao jednog dana. Šta ćemo s time?"

Ona proguta knedlu, ali ne uzvratila ništa.

"Dobra mala!" obavesti ga Oreb. Ni Inkus ni Keder ne rekoše ništa, i ćutanje počeo pritiskati sve njih.

Jednim od krakova gamadiona Inkus skide gornju ploču sa vojničke lobanje i počeo pregledati unutrašnjost; posao koji je (Njorki se tako činilo) potrajao bar pola sata. Tek tada on uvuče jedan krak gamadiona između dve žice, tanke poput konca.

A vojnik progovori: "Ka-trideset četiri, dvanaest. A-trideset četiri, devedeset sedam. Be-trideset četiri..."

Inkus izvadi gamadion i reče Kederu: "To on pregleda svoju unutrašnjost, znaš? Kao kad ideš kod doktora, a on te sluša i kaže ti da se nakašlješ."

Keder odmahnu glavom. "Ti ćeš njegov ozdravit, a on će nas pobit, kao što reče ovaj bakonja. Ja bi predložija da mi njega preko ograde."

"Neće", reče Inkus i nagnu se opet nad vojnika.

Šenila pruži ruku Kederu. "Žao mi je zbog tvoje brodice, kapetane, i žao mi je što sam te udarila. Možemo li biti prijatelji? Ja sam Šenila."

Inkus diže pogled. "Pitala si, mogu li vratiti život, kćeri moja. Nije on mrtav, samo ne može da pokreće one delove kojima je za pokretanje potrebna tečnost. Ne može, dakle, da pokreće glavu, ruke i noge. Ali može da govori, kao što si čula. Samo, zbog šoka koji mu se dogodio, ćuti. To je moje stručno mišljenje. Problem je kako spojiti sva presečena vlakna ispravno. Ako ne bude ispravno, on će, na primer, mahnuti rukama kad poželi da zakorači napred." Inkus se kikota nasmeja.

"Ja bi ipak reka..." počeo Keder.

"Osim toga, nastojaću da ga učinim poslušnim. Radi naše bezbednosti. To nije legalno, ali ako ćemo slušati Sciline zapovesti..." On se opet nagnu nad opruženog vojnika.

Šenila reče: "Zdravo, Orebe."

Oreb preskoči sa Njorkinog ramena na njeno. "Ne plače?"

"Nema više plakanja." Zastala je, grickajući donju usnu. "Druge devojke mi uvek govore kako sam ja čvrsta. One to misle zato što sam velika. Mislim da ću morati malo i da zaslužim te pohvale koje od njih dobijam."

Inkus opet diže pogled. "Kćeri moja, zašto ne bih ja tebi pozajmio ovu moju mantiju?"

Odmahnula je glavom. "Boli me bilo kakav dodir po koži, naročito na leđima i ramenima. Gledali su mene muškarci голу, i-ha-haj. Onoliko. Ali, moram priznati, obično posle dve čaše, ili posle malo rđe. Sa rđom ide lakše." Okrete se Njorki. "Zovem se Šenila, Mlatko. Ja sam jedna od cura kod Orhi."

Njorka klimnu glavom, ne znajući šta bi odvratio. Posle nekog vremena reče: "Ja sam Njorka. Drago mi je da te upoznam, Šenila."

To je bilo poslednje čega se mogao setiti. Sad leži licem na nekoj mokroj, hladnoj površini, sav natopljen bolovima, a nečiji tihi koraci odlaze u nečujnost.

Prevali se na leđa, pridiže se u sedeći položaj. Onda otkri da mu

krv curi iz nosa, preko usta, niz donju vilicu.

"Ej, ti, borče." Nepoznat glas, metalni, oštro odzvanja. "Upotrebi ovo."

Neko mu je gurnuo u šaku nekakvu zgužvanu beličastu krpu; on je obazrivo pritisnu na lice. "Hvala."

Sa izvesne udaljenosti pozva ga neka žena. "Jesi to ti?"

"Sifonka?"

Tunel je, levo od njega, bio gotovo potpuno u tami: krug katran-crne boje i u njemu, kao olakšanje, jedna jedina daleka trun zelenog svetla. Desno od njega nešto je gorelo - nekakva šupa, ili neki veliki vagon, koliko je on mogao oceniti.

Nepoznati glas upita: "Možeš li da ustaneš, borče?"

Pritiskajući krpu na lice, Njorka odmahnu glavom.

Neko stoji blizu te zapaljene, srušene mase: neko mali, zdepasto građen, sa jednom rukom imobilisanom i prslonjenom na grudi, zamotanom u krpe od kojih su neke prebačene gore, čoveku oko vrata. Oko njega su neki drugi ljudi, njihova koža je tamna, pokrivena čudnim mrljama raznih boja... Njorka zažmuri i pogleda ponovo.

Vojnici, hemijski ljudi, viđao je on takve, nekada, na paradama. Ovde leže mrtvi, a pored njih leži njihovo oružje, avetinjski obasjano plamenovima.

Mali čovek u crnom stvori se iz tame i uputi mu zubat osmeh. "Ja te već otpravio bogovima, sine moj, a oni te, koliko vidim, vratili ovamo."

Njorka uspe da kaže, kroz krpu: "Ne sećam se da sam ih sreo", a onda mu pade na um da ih jeste sreo, gotovo dva dana bez prestanka je Scila išla sa njima, i nije ni najmanje ličila na onu Scilu kakvu je on do tada zamišljao. Odvaži se da skloni krpu. "Dođi ovamo, Patera. Sedi. Mora popričam s tobom."

"Sa zadovoljstvom. Moram i ja da popričam s tobom." Mali augur se spusti na pod od broskog kamena. Njorka je video belo svetlucanje njegovih zuba.

"Je li ono stvarno bila Scila?"

"To ti znaš bolje nego ja, sine moj."

Njorka lagano klimnu glavom. Ali glava ga je bolela, a bol je otežavao razmišljanje. "Da, samo, ne znam. Je li to bila stvarno ona

ili je neki đavo glumio Scilu?"

Inkus je oklevao, ali se osmehivao zubatije nego ikad. "To je prilično teško objasniti."

"Slušaću." Njorka opipa svoj opasač: igličar je i sad bio tu, na svom mestu.

"Sine moj, ako bi neko od đavola glumio boginju, samim tim bi, u izvesnom smislu reči, postao ta boginja."

Njorka uzvi jednu obrvu.

"Ili taj bog. Pes, recimo, ili Hieraks. Bio bi u ozbiljnoj opasnosti da se utopi u ukupnost tog boga. Da se stopi i pretopi i postane on. Tako nam, bar, govori nauka poznata kao teodeimonija."

"Nema frke." I nož mu je u čizmi, i njegov kratki mač je u koricama, na opasaču.

"To su ti činjenice, sine moj." Inkus upečatljivo pročisti grlo. "Naime, one činjenice koje se uopšte mogu iskazati rečima koje su nama dostupne - jer mi smo, ipak, samo ljudi. Kaže se, dakle, da se demoni retko kad usude da oponašaju bogove, baš iz tog razloga, dok bogovi, opet, sa svoje stane, nikad ne žele da se spuste tako nisko da glume demone."

"Hornbus", reče Njorka. Onaj sa zavijenom rukom kružio je oko vatre. Onda, promenivši temu, upita: "Ono tamo je naš talus, a? Vojnici ga sredili, je li tako?"

Nepoznati glas reče: "Tako je, sredili smo ga."

Njorka se okrete. Iza njega je čučao jedan vojnik. "Ja sam Njorka", reče on, i seti se da se i Šenili po drugi put predstavio upravo tim rečima. Pre nego što se desilo, šta god se, zapravo, desilo. Pruži mu ruku.

"A ja sam kaplar Hamerston, Njorka." Vojnikov stisak se zaustavio malo pre nego što bi kosti počele da se lome.

"Drago mi je." Njorka ustade, ali bi odmah i pao da ga Hamerston ne pridrža. "Izgleda da još nisam dobar."

"I ja sam nešto klimav, borče."

"Keder i ona mlada ž-žena su me navodili da te natovarim na kaplara Hamerstona, da te on nosi, sine moj. Za njegovo dobro, odupro sam se tome. On bi rado to učinio, ako bih ja zatražio. On i ja smo najbolji prijatelji."

"Više nego prijatelji", reče Hamerston Njorki, bez i najmanjeg traga humora u glasu. "Više nego braća."

"On bi sve uradio za mene. U iskušenju sam da to demonstriram, ali se uzdržavam. Radije bih da ti o tome neko vreme razmišljaš, uvek sa izvesnim prislenkom sumnje. Možda te ja samo zadirkujem, samo se hvališem naprazno. Šta misliš?"

Njorka odmahnu glavom. "Šta ja mislim, nije važno."

"Upravo tako. Jer ti si mislio da me možeš baciti sa onog brodića nekažnjeno. Da ću se udaviti, i da će to biti zgodan, je li, način da me se otarasiš. A sad vidimo, izvini molim te, kolika je to pogreška bila. Izgubio si svako pravo da se ubuduće tvoja mišljenja slušaju i sa najmanjim uvažavanjem."

Šenila izađe iz mraka, noseći neko dugačko oružje sa valjkastim šaržerom. "Možeš li sad da hodaš, Mlatko? Čekali smo te."

Oreb, koji je čučao na vrhu cevi, dodade: "Dobar?"

"Još koji minut", reče im Njorka. "Šta ti je to?"

"Raketni lanser." Šenila spusti jedan kraj na tlo. "Time je, koliko sada znamo, rasturen ovaj naš talus. Kamenko mi je pokazao kako se time rukuje. Možeš gledati, ali ne dodiruj."

Iako mu je bol smetao da uživa u šali, Njorka reče: "Pipanje može tek posle plaćanja, a?"

Iscerila se opako; on se, od toga, odmah oseti bolje. "Možda ni tad", reče ona. "Slušaj ovamo, Patera. I ti, Kamenko. Da vam kažem šta ja mislim?"

"Mala zna!" reče im Oreb.

Inkus klimnu glavom; Njorka slegnu ramenima i reče: "Ja ionako neću ustati još neko vreme. Dođi ovamo, ti, ptičurino."

Oreb preskoči na njegovo rame. "Rupa lo-ša!"

Šenila klimnu glavom. "Tačno to. Čuli smo neke stvarno neobične zvuke dok smo išli natrag kroz tunel - tražila sam šta bih mogla da spucam pomoću ovoga, znaš. Ako se pođe dalje, verovatno će biti još vojske. Tamo ima i više svetla, što bi moglo pomoći."

Hamerston reče: "Ne, ako se mi spremamo da izbegavamo njihove patrole."

"Onda, valjda ne. U svakom slučaju Oreb bi mogao tačno da kaže šta je radio na svakom pojedinom mestu u ovim tunelima, i ne

bi pogrešio. Nego, Njorka, o drugoj jednoj stvari sam htela s tobom. Nosila sam svojevremeno jedan sladak mali bodež pritegnut uz nogu. Sečivo mu je bilo dugačko otprilike kao moje stopalo, i ja sam smatrala da je to taman kako treba. Smatrala sam da čoveku nož, igličar, ili već šta drugo ima, treba da pasuje, da bude po meri, kao cipele. Znaš šta hoću da kažem?"

Nije znao; svejedno, klimnuo je glavom.

"Pamtiš kad bejah Scila?"

"Ja se pitam da li ti pamtiš. To bih ja da znam."

"Pomalo i pamtim. Kao i kad sam Kipris bila; to pamtim čak i malo bolje. Ti, Patera, u to vreme to nisi znao? Bila sam, bila sam i jedna i druga, ali ispod njih ja sam ostala ja. Mislim da magarac možda tako oseća jahača. Ostaje magarac, i ima svoje ime; recimo da mu je gazda dao ime 'Puž'. Ali pošto ga ti jašeš, on kao da je postao ti, naime ide kud god ti hoćeš i radi šta ti hoćeš. Ako se usprotivi, ritaju ga sve dok ne pristane."

Oreb saosećajno nakrivi glavu. "Jad-na mala!"

"Zato on prilično brzo prestane da se protivi. Podbodeš ga petama, on krene, povučesh uzde, on stane, i ne obraća mnogo pažnje ni u jednom ni u drugom slučaju. Tako je bilo sa mnom. Želela sam rđu, mnogo sam želela, pa sam razmišljala o tome, i kako sam potpuno umorna. Onda, odjednom, kao da je sve bilo san. U jednom trenutku sam u mantejonu u Limni, odmah zatim na oltaru u pećini i to u takvom stanju da zaista nisam nizašta. A ono između, ne pamtim uopšte, ili ako sam nešto i zapamtila, moje misli neće da krenu na tu stranu. Posle, kad sam se klatila gore po onom kamenjaru prema svetilištu, počeh se prisećati nekih stvari. Kakva sam bila kao Kipris, hoću reći."

Inkus uzdahnu. "Scila je to pomenula, draga moja; dakle, znao sam ja to, u vreme koje pominješ. Deliti svoje telo sa boginjom ljubavi! Kako ti zavidim! Mora biti da je bilo predivno!"

"Valjda je bilo. Ali nije bilo lepo. Nije bilo ni najmanje zabavno. Opet, što više razmišljam, sve više zaključujem da je zaista bilo divno na jedan laćan način. Sad nisam baš ona ista Šenila od nekada, znaš. Mislim da su boginje, odlazeći iz mene, ostavile pokoju mrvicu, a možda su ponešto i ponele."

Podiže bacač raketa i prstima pređe preko klinastih izbočina na šaržeru. "Počeh ti govoriti ovo: tek kad je talus pogoden, uvidela sam da oružje ne mora biti po meri, da legne uz telo kao moj bodež, i tako dalje. Nema tu nikakve sličnosti sa cipelama. Naprotiv, što si manji, treba ti veće. Mislim da mi je Scila ostavila svest o tome, ili bar sposobnost da sama uvidim tu istinu.

Uglavnom, ovde je Njorka koji ima sladak mali igličar, ali mislim da mu nije stvarno potreban. Meni bi bio potreban, svaki dan, kad bih živela njegovim načinom života, kad bih se za to opredelila. Zato nađoh ovaj lanser protivoklopnih. Veći je. Bio je prazan, ali sam našla i drugi čiju je cev talus pregazio i spljeskao, ali pun. Ovaj ovde Hamer-kamen, Kamenko moj, on mi je pokazao kako se puni i prazni."

Njorka reče: "Mislim da ću i ja uzeti nešto, tek da mi se nađe. Pištolj debeljaner, sigurno ih mnogo leži ovde po tlu."

Inkus odmahnu glavom i pruži ruku ka Njorkinom pojasu. "Bolje ti meni daj i taj igličar, sine moj."

Istog trena obe Njorkine ruke bile su uhvaćene, s leđa, zahvatom koji je bio bukvalno čeličan.

Sa neskrivenim gađenjem Inkus zadiže prednji deo Njorkine tunike i izvuče mu igličar iz pojasa. "Ovo ne bi nanelo nikakvu štetu kaplaru Hamerstonu, ali bi ubilo mene, pretpostavljam." Zubato se osmehnu Njorki. "Ili tebe, sine moj."

"Ne puca", progundā Oreb; tek sekund ili dva posle toga, Njorka shvati da je on to rekao Šenili.

"Ako ga vidiš sa pištoljem za debelu municiju, kaplare, oduzmi mu i polomi to oružje odmah. To, ili bilo koje slično."

"E-hej, e-hej, tamo!" Pozivao ih je ribar, i mahao rukom. Njegove obrise ocrtavali su narandžasti plamenovi iz zapaljenog talusa. "Ovaj kaže da mre. Hoće s nama govorit!"

Svila se još izdigao, i seo, maltene udobno, na kupolu; onda poče mahati obema rukama. Lice mu je bilo zaprljano blatom od oluje, blatom koje je sad pucalo i otpadalo; blatnjava je bila i tunika žive boje, koju mu je doktor Ždral kupio u Limni. On se zapita koliko je, među ovima koji viču, kliču, skaču i mašu oko lebdelice, onih koji

zaista uspevaju da ga prepoznaju.

SVI-LU ZA! - KAL-DE-A!

SVI-LU ZA! - KAL-DE-A!

Da li će opet postojati kalde, i da li će taj novi kalde biti on? Kalde, to je titula koju je njegova majka pominjala ponekad; kalde, to je jedna izrezbarena glava u maminom ormanu.

On pogleda niz Ulicu sunca, zatim se ukočeno zapilji napred. Pa, ono je srebrno sivilo Svetog prozora, ne može biti ništa drugo, ali gotovo izgubljeno u blistavom sunčevom sjaju. Prozor, nasred ulice.

Vetar mu donese dobro poznate mirise prinošenja žrtava: dim od kedrovine, izgorelu masnoću, dlaku i perje, mešavinu mnogo jaču od mirisa vrućeg metala, vrućeg ribleg ulja i vruće prašine koji su odasvud obuhvatali lebdelicu. Ispred srebrnastog treperenja Prozora, jedan crni rukav se sroza niz tanku ruku od sivog metala, i Svila sledećeg trenutka ugleda sjajno, voljeno lice Mejtere Mermer ispod šake koja je mahala; samo ta šaka na njoj je izgledala kao da je od živog ljudskog tkiva. Činilo se da je suviše dobro da bi bilo istinito.

"Mejtera!" povika on, ali u tutnjavi mitinga jedva je čuo sopstveni glas; zato ih poče utišavati pokretima, ispruživši ruke ravno napred; dlanovima dole. "Tišina! Tišina, molim!"

Buka se stišala, ostade samo uznemireno blejanje ovaca i ljutito šištanje gusaka; masa naroda se razmicala pred lebdelicom, i on najzad ugleda i životinje.

"Mejtera! Obred pod vedrim nebom držiš?"

"Mejtera Nana to vodi! Ja samo pomažem!"

"Patera!" Gulo se vratio i sad je potrčao naporedo sa lebdelicom; mantija mu je pokrivena debelim slojem prašine. "Imamo desetine žrtava, Patera! Nekoliko desetina!"

Moraće raditi bar dvojica naporedo, a životinje klatai naizmenično, ako ne žele da ovo potraje do spuzastora - a to bi Gulo i želeo, dabome: slavu da je prineo toliko žrtava, i to pred tako ogromnim skupom vernika. Pa, zašto ne bi želeo (podseti Svila sebe oštro); ima i pravo, njegovo je, kao akolita, da želi i radi upravo takve stvari. Uostalom, Gulo može ovog trenutka da se baci na posao, dok on, Svila, mora prvo da se opere i presvuče. "Stoj", reče on vozaču.

"Stani tačno ovde gde smo." Lebdelica se spusti na ulicu, pred oltarom.

Svila izvuče noge iz kupole i stade na oklopnu ploču prednje gornje strane vozila; na ovo, njegov desni skočni zglob uzvratu upozoravajućim, malim bolom.

"Prijatelji!" Nečiji glas; njemu se čini da bi trebalo odmah da prepozna čiji je. Glas oštar, ali i pun treptaja, ali kako odjekuje, od svih zidova Sunčane! "To je Patera Svila! To je čovek čija slava dovede sve vas do najsiromašnijeg mantejona u gradu. Do Prozora kroz koji, na Viron grad, bogovi opet gledaju!"

Gomila zatutnja urlikom odobravanja.

"Čujmo ga! Imajmo na umu njegov sveti zadatak, i naš!"

Svila, koji je posle četvrte reči prepoznao govornicu, poče da žmirka; strese glavom i pogleda ponovo. Onda je bila tišina, a on - zaboravio šta je nameravao da kaže.

Jedan jelen sa razgranatim, velikim rogovima, doveden da bude žrtva (ponudiće ga, valjda, Telksiepeji) posluži mu kao sugestija za pravi pristup. Zavrbeše ga prsti željni da pronađu ogradu ambiona. "Nesumnjivo ima mnogo pitanja koja biste želeli postaviti bogovima, u vezi sa ovim našim nemirnim vremenima. Ja bih svakako želeo mnoga da postavim. Nadasve bih želeo da molim sve bogove da pokažu dobrotu prema nama; ponajviše Sfiksi od Sabalja, onu po čijoj naredbi vojske kreću u boj, da nam mir donese. Ali pre nego što zamolim bogove da nam se obrate, moram se oprati i obući u odeću za to. Bitka je bila, vidite, i ja bejah u njoj - bitka u kojoj poginuše ljudi dobri i hrabri; pre nego što uđem u našu stambenu zgradu da operem lice i ruke, a ovu odeću bacim u peć, moram vam o toj bitci ispričati."

Slušali su ga, lica okrenutih gore, očiju raširenih.

"Sigurno ste se začudili videći me u gardijskom vozilu. Neki su od vas pomislili, sigurno, kad su videli našu lebdelicu, da je Garda naumila da spreči vaše prinošenje žrtava. Znam da su to pomislili, jer sam video da potežu razna oružja ili posežu za kamenjem. Ali, vidite, ovi gardisti su uspostavili novu vladu za Viron."

Klicanje i vika.

"Ili, trebalo bi da kažem, prihvatili su da se Vironu vrati ona stara

vlada, negdašnja. Oni žele da imamo kaldea..."

"Svila je kalde!" povika neko.

"...i da se vratimo oblicima vladavine koji su u Povelji zapisani. Sreo sam u Limni neke od tih hrabrih i odanih gardista, i pošto sam se plašio da bi nas druge gardijske jedinice mogle zaustaviti, predložio sam, nerazumno, da glumimo da sam ja njihov zarobljenik. Mnogi od vas će se dosetiti šta se zbog toga desilo. Drugi gardisti su nas napali, misleći da me na taj način spasavaju iz zarobljeništva." Zastade da dođe do daha.

"Pamtite to. Pamтите da ne smete unapred biti ubeđeni da je svaki gardista naš neprijatelj, pamтите, štaviše, da i oni koji su protiv nas ipak jesu Vironci." Pogledom opet potraži Mejteru Mermer. "Izgubio sam ključeve, Mejtera. Da li je baštenska kapija otključana? Valjda ću moći tim putem da uđem u stambenu."

Sastavila je šake u trubu oko usta (šake koje su izgledale sasvima kao da pripadaju nekoj biološkoj ženi) i povikala: "Otključaću ti ja, Patera!"

"Patera Gulo, nastavi sa prinošđenjem žrtava, molim te. Ja ću vam se pridružiti čim budem mogao."

Nezgrapno doskoči sa lebdelice na ulicu, nastojeći da svu težinu prebaci samo na levu nogu, zdravu; odjednom se nađe odasvud okružen gomilom onih koji su mu hteli iskazati svoje dobre želje. Bilo je tu i gardista; neki od njih bili su u zelenim uniformama, a neki u oklopu sa kamuflažnim mrljama, ali većina prisutnih bili su civili, u svakojakim tunikama, koje su lepršale i blistale. Dobar broj njih bio je u dronjcima. Dodirivali su ga kao da dotiču sliku boga, i u kratkim govorima, za sekund ili dva, uspevali da se iskažu kao njegovi sledbenici, saborci, podržavaoci zauvek; poneli su ga napred kao reka pretvorena, od nekog silnog pljuska, u bujicu.

Onda je baštenski zid bio odmah do njegovog lakta, a Mejtera Mermer je stajala na kapiji i mahala mu, a gardisti su kundacima odgurivali masu da bi se moglo proći. Jedan glas uz njegovo uho reče: "Ja ću ući s tobom, moj Kalde. Sad mora biti uvek neko da te štiti." Bio je to onaj kapetan s kim su on i Ždral doručkovali u četiri ujutro u Limni.

Baštenska kapija se s treskom zatvori iza njih; sa spoljašnje

strane ključ Mejtere Mermer škripnu u bravi. "Ti ovde ostani", naredi kapetan jednome oklopljenom gardisti. "Nemoj slučajno da bi neko ušao." Okrete se Svila i pokaza prstom prema kenobi. "Je li ono tvoja kuća, moj Kalde?"

"Ne. Ona tamo, trouglasta." Naknadno uvide da se, sa tog mesta, uopšte ne primećuje da ta zgrada nema četiri ugla nego samo tri. Pomisliće kapetan za njega da je lud. "Ona manja. Patera Gulo verovatno nije hteo da zaključa vrata. A moje ključeve je zadržao Poto."

"Savetnik Poto, moj Kalde?"

"Da, Savetnik Poto." Vрати mu se jučerašnji bol, kao talas: Potove pesnice i elektrode, Peskova crna kutija. Pošteni odgovori koji donose samo nove udarce i novo zabijanje elektroda u prepone. Svila odgurnu te uspomene i pođe šljunkovitom stazom, hramljući, za njim kapetan, za kapetanom pet boraca Civilne garde. Prodoše pored umiruće smokve u čijoj senci su se, ne tako davno, odmarale životinje koje su potom umrle da bi Fidejinom duhu bilo dobro, pa pored senice u čijem hladu je pre koji dan razgovarao sa Kipris i ćaskao sa Mejterom Mermer; pored bašte njene, i pored njegovih kupina i sparušenih žbunića paradajza, sve to u vremenu kraćem nego što je njegovom umu bilo potrebno da ih prepozna i voli.

"Neka tvoji ljudi ostanu ispred zgrade, kapetane. Neka se odmaraju u senci onog drveta pored kapije, ako žele." Da li su i oni osuđeni na propast? Sa gornje ploče lebdelice govorio je o Sfiksi; ko pogine u borbi, smatra se da je žrtva njoj prineta, baš kao što se za ljude koji poginu od groma kaže da su prineti Pesu.

Kuhinja je bila do najsitnijih pojedinosti ista kao što ju je zapamtio; ako je Gulo uopšte jeo otkad se uselio, nije jeo u ovoj prostoriji. Orebova čaša vode još je stajala na kuhinjskom stolu, pored one lopte koju je Svila na igralištu oteo Rogu. "Da se to nije desilo, veći dečaci bi pobedili", progundā on.

"Molim, Kalde?"

"Ah, ne obraćaj pažnju - rekao sam nešto samome sebi." Odbijajući kapetanovu ponudu da pomogne, Svila se razmaha na poluzi pumpe i najzad se ispljuska po licu i neurednoj žutoj kosi hladnom vodom, ali ne mogavši da se otme utisku, sasvim

izmaštanom, da vode miriše na tunele. Nasapunjao se, pa sprao sapun, i najzad osušio lice i kosu peškirom, onim istim koji služi i za sudove.

"I ti ćeš hteti da se malo opereš, kapetane. Samo napred, ti to uradi, dok se ja gore presvučem."

Stepenište je bilo strmije nego što ga je zapamtio; a stambena zgrada, oduvek mala, sad je bila manja nego ikad. On sede na krevet, koji je ostavio u neredu u molpindan ujutro i koji je do ovog trenutka tako ostao. Poče šibati po naboranoj ćebadi ovojnicom doktora Ždrala.

Rekao je narodu, maločas, da će spaliti ovu tuniku i ove labave, smeđe pantalone, ali one su i sad praktično nove, iako mokre i blatnjave; štaviše, odličnog su kvaliteta. Kad se operu, moći će da služe nekom siromahu godinu dana, ili duže. On skide tuniku i baci je u koš za uprljanu odeću.

Azof ukraden iz Zumbulinog budoara bio mu je i sad pod opasačem pantalona. On ga pritisnu na usne i prinese prozoru da ga još jednom osmotri. Po Ždralovoj tvrdnji, nikad nije pripadao Zumbuli. Ždral ga je samo poverio Zumbuli na čuvanje, smatrajući da je manja verovatnoća da njene odaje budu pretresane nego njegove. A sam Ždral ga je dobio od neke neimenovane hanume u Trivigaunteu, koja ga je namenila da bude poklon Krvu. Da li je Krvov, dakle? Ako jeste, mora biti neizostavno Krvu i predat. Nikakvih daljih krađa od Krva ne sme biti; u fejdun je on, Svila, otišao daleko i predaleko u tom pravcu.

Opet, ako je Ždral imao ovlašćenje (kao što izgleda jeste) da raspolaže azofom kako nađe za shodno, onda je njegov, Svilin, jer mu ga je Ždral, ležeći na samrti, dao. Mogao bi se prodati za više hiljada karata, a taj novac upotrebiti dobro - ali prvi trenutak samoispitivanja uveri ga da on nikad ne bi takvu stvar, ako ima ikakvo pravo na nju, razmenio za pare.

Neko u gomili na ulici primeti da on stoji na prozoru. Ljudi počеше da kliču, da se podgurkuju i da pokazuju prstom. On zakorači unazad, navuče zavese i opet osmotri Zumbulin azof, predmet surove lepote, oružje koje može da učini koliko cela četa Civilne garde - ono kojim je ubio talusa u tunelima, ono kojim je Zumbula

njemu pripretila kad nije hteo da legne s njom.

Zar je njena potreba zaista bila tako velika? Ili se ona nadala da će ga, podajući se, navesti da je zavoli, baš kao što se on nadao (sad prepoznade jezgro istine u toj misli) da će on nju navesti, upravo odbijanjem, da ga zavoli? Zumbula je prostitutka, žena koju za nekoliko zlatnih kartica iznajme za celu noć - a takva upotreba karata znači razaranje uma nekog napuštenog, urlajućeg monitora kao što je onaj u podzemnoj kuli. On je, međutim, augur, pripadnik najuzvišenijeg i najsvetijeg od svih zanimanja. Ili su ga, bar, tako učili.

Augur spreman da krade da bi se dočepao baš takvih kartica, kao što su one za koje se njeno telo prodaje. Augur spreman da se ušunja noću da krade od čoveka od koga je već iznudio, svojom nasrtljivošću, tri karte u podne. Jedna od te tri kupila je Oreba, zajedno sa kavezom. Da li bi tri bile dovoljne da kupe Zumbulu? Da je dovedu u ovaj trougaoni kavez zvani 'stambena zgrada', sa zamandaljenim vratima i prozorima?

Ostavio je azof u ladicu svog pisaćeg stola, uz njega i Zumbulin igličar i svoje brojanice, i skinuo pantalone. Bile su blatnjavije čak i od tunike; kolena bukvalno oblepljena blatom, mada je, zbog boje pantalona, to bilo manje upadljivo. Dok ih je gledao takve, pade mu na um da auguri možda nose crno ne zato da bi, prikriveni bojom Tartarosa, lakše prislušivali bogove, nego da bi sveža krv pljuskala na dramatičniju pozadinu i da bi se prikriale one mrlje koje se pranjem ne mogu izvući.

Njegove gaće sa kratkim nogavicama, čistije od pantalona, ali podjednako mokre, pođoše za pantalonama u košaru.

Neučtivi ljudi nazivaju augure kasapima, ali ne bez razloga. Njega, napolju, čeka grdan kasapski posao. Ako se ostavi po strani njegova lična sklonost prema krađi i ako se gledaju auguri uopšte, da li se može reći da su u očima boga kao što je Izvanaš išta bolji od žena kakva je Zumbula? Mogu li oni biti bolji od naroda koji zastupaju pred bogovima, a ipak ga i dalje zastupati? I biološki i hemijski ljudi prezira su dostojni u očima bogova, a to su, na kraju, jedine važne oči.

Oči u mutnom ogledalcu pred kojim se brijao pogledaše u

njegove. Zurio je, a ispod tih očiju postepeno se zgusnuo Gljivin mrtvački osmejak; u parodiji koketnosti, ona zacvile: "Nije ovo prvi put da te gledam bez odeće."

Okrenuo se brzo, očekujući da je vidi kako sedi na njegovom krevetu; ali nje tamo nije bilo.

"Htela sam ti reći o mom prozoru i mom ocu. Ti si mislio da mu kažeš da ga zaključa da ja više ne bih mogla da izlazim i da ti dosađujem."

On je, u međuvremenu, uspeo da nanovo uspostavi svoje pribrano držanje. Izvukao je jedne čiste gaće iz ladice pisaćeg stola i obukao ih. Onda odmahnu glavom. "Nisam to stvarno nameravao. Nadao sam se da neću morati."

Iza vrata: "Moj Kalde?"

"Silazim za minut, kapetane."

"Čuo sam neke glasove, moj Kalde. Nisi ni u kakvoj opasnosti?"

"U ovoj stambenoj zgradi ima duhova, kapetane. Ako ne veruješ, popni se pa ćeš videti."

Mukor se sitno zakikota. "Pa zar vi ne razgovarate ovako sa njima? U staklima?"

"Sa monitorima, misliš?" Maločas je razmišljao o monitorima; može li ona da čita njegove misli? "Da, to veoma liči na ovo. Mora biti da si ih videla."

"Meni ne izgledaju isto."

"Pretpostavljam da ne." Sa znatnim osećanjem olakšanja, Svila navuče čiste crne pantalone.

"Htela sam da ja budem tebi to."

Klimnuo je glavom, da potvrdi da shvata njenu brigu. "Kao što ti koristiš tvoj prozor, bogovi koriste svoje Svete prozore, a monitori svoje. Nisam ranije zapazio te srodnosti, a trebalo je."

Njeno lice u ogledalu, koje nije bilo odraz ničega, poče se pomicati gore i dole, u oponašanju klimanja glavom. "Htela sam ti reći da ti više ne vredi to da ćeš reći mom ocu da zatvori prozor. On će te ubiti čim te vidi, sada. Poto mu naredio, a on pristao."

Ajuntamiento je, očigledno, saznao da je on živ i da je u gradu; uskoro će saznati, ako već nije, da je u ovoj ulici. Poslaće odane gardiste, možda čak i vojsku.

"Prema tome", nastavi ona, "prozor ili ne, nije važno. Moje telo će u svakom slučaju uskoro umreti, pa ću biti slobodna kao i ostali. Zar te moja sudbina uopšte zanima?"

"Da. Da, veoma. Zašto će tvoje telo umreti?"

"Zato što ne jedem. Nekad sam volela da jedem, ali sad više ne. Radije bih da budem slobodna."

Njeno lice poče da nestaje. On žmirnu, a od nje ostadoše samo šupljine gde su oči do maločas bile. Dašak vetra pomače zavese... nestadoše i te šupljine.

On reče: "Pa, moraš jesti, Gljivo. Ne želim da umreš." Čekao je, nadajući se nekom odgovoru. "Znam da me čuješ. Moraš jesti." Nameravao je da joj kaže da je nepošteno postupio i prema njoj, i prema njenom ocu. Da će nastojati to da ispravi, takođe, bez obzira na to što će ga Krv, možda, posle toga ubiti. Ali, bilo je prekasno.

Obrisa oči i izvuče poslednju čistu tuniku. Brojanice i maramica predoše u jedan džep pantalona, Zumbulin igličar u drugi. (Vratiće joj ga čim bude mogao, ali taj problematični trenutak u kome bi se oni mogli ponovo susresti činio se bolno dalek.) Azof uđe pod opasač; možda će augursko predskazivanje dati neki nagoveštaj šta bi trebalo s njim da radi. Pade mu na um, opet, mogućnost da ga proda, ali se seti onog urlajućeg lica, koje je toliko ličilo na Gljivino u njegovom ogledalu, i sav se strese.

Moraće da obuče onu lošiju mantiju, a ne onu bolju; prikačiće na nju čist okovratnik i čiste manžetne. To je sve što se može uraditi. A onaj kapetan koji čeka dole, izgleda i sad gotovo isto onako besprekorno kao kad ga je prvi put video u - kako se zvaše ona krčma - u 'Zarđalom fenjeru' u Limni.

"Zabrinuo sam se za tvoju bezbednost, moj Kalde."

"Za moj ugled, hoćeš reći. Ono je bio ženski glas."

"Ja mislio dečji, moj Kalde."

"Možeš pretražiti sprat ako želiš, kapetane. Ako tamo nađeš ikakvu ženu, ili dete, javi mi, molim te."

"Hieraks nek uzme moje kosti ako sam ikad pomislio na tako nešto, moj Kalde!"

"Ona je dete Hieraksovo, to je bar sigurno."

Vrata ka Ulici srebra bila su zatvorena rezom, kao što je i trebalo

biti; Svila zadrma kvaku da se uveri da su i zaključana. Prozor je bio zatvoren, a njegova rešetkasta spoljašnja zaštita takođe zaključana.

"Mogu ja da postavim ovde jednog borca, ako želiš, moj Kalde."

Svila odmahnu glavom. "Trebaće nama, bojim se, svaki borac koga imamo, a trebaće nam i više od tog broja. Onaj oficir u lebdelici..."

"Major Cibat, moj Kalde."

"Reci ti majoru Cibetu da rasporedi osmatrače bar dve ulice uokolo, da nam jave ako Ajuntamientove trupe krenu ovamo da me hapse."

"Dve ili više ulica daleko, moj Kalde, a još dalje od toga moraju biti naše patrole."

"Vrlo dobro, kapetane. Organizuj to. Ja sam voljan i da iziđem pred sud, ako moram, ali samo ako će to doneti mir."

"Ti si voljan, moj Kalde. Mi nismo. A ni bogovi."

Svila slegnu ramenima i uđe u trpezariju/kuhinju. I vrata prema Sunčanoj bila su rezom zatvorena. Na ploči iznad kamina, dva pisma, oba sa pečatima; na jednom pečatu utisnut znak Udruženja sveštenika - nož i vrč, a na drugom plamičak iznad dveju šaka sakupljenih u zdelu. On ubaci oba u veliki, prednji džep mantije. Oba prozora prema Sunčanoj, zaključana.

Pohitaše opet kroz baštu i nazad na ulicu. Usput je razmišljao, i nehotice, o Gljivi. I o Krvu, koji ju je usvojio; zatim o Hieraksu Najvišem, koji je pre nekoliko sati doleteo s neba po Ždrala i po onog ozbiljnog mladog borca sa kojim su Ždral i on razgovarali u 'Zarđalom fenjeru'. Gljiva želi da umre, da se preda Hieraksu; a on, Svila, mora da je spase, ako ikako može. Ako je tako, da li je pogrešio što ju je nazvao Hieraksovim detetom?

Možda nije. I žene su, kao i muškarci, usvojena deca bogova, a Gljivi ne odgovara nijedan drugi bog.

3. TESERA ZA TUNEL

"Loše", progunđa Oreb, osmatrajući zapaljenog talusa da vidi može li ga taj čuti. "Lo-še!"

"Aj čuti." I Njorka je osmatrao podozrivo.

Šenila se obrati talusu, zakoračivši napred i držeći bacač raketa uperen pravo u njega. "Mi bismo sad ugasili vatru, kad bismo mogli. Da su pri ruci nekakva ćebad ili... bilo šta čime se po vatri može udarati."

"Ja umre! Čuj mene!"

"Samo sam htela reći da nam je žao." Bacila je pogled nazad ka četvorici muškaraca; Keder klimnu glavom.

"Scili služim! Morate!"

Inkus se uspravi koliko god je bio visok. "Možeš se pouzdati da ću ja učiniti sve što je u mojoj moći da sprovedem boginjinu volju. Govorim ovde i u ime mog prijatelja, kaplara Hamerstona, i u moje lično."

"Ajuntamiento izdao nju! Uništi ga!"

Oštrom kretnjom, Hamerston zauze stav mirno. "Dozvoli da se obratim, taluse."

Vitka, crna cev jednog baz-mitraljeza zadrhta i ispali rafal, pet lakata iznad njihovih glava; kuršumi odoše, vrišteći u svome rikošetiranju, u daljine tunela.

"Možda bolje ne", šapnu Njorka. Jačim glasom reče: "Scila nam je rekla da Patera Svila pokušava da ih zbaci sa vlasti i naredila da mu pomognemo. To ćemo i učiniti, ako možemo. Šenila, ja i ova njegova ptica."

"Juzgadu reci!"

"Dabome, i to je rekla." Na ovo, i Keder i Inkus klimnuše glavom.

Jezik plamena liznu talusov obraz. "Tesera! Thetis! U subpodrum..." Uzdrma ga unutrašnja eksplozija.

Njorka nepotrebno uzviknu: "Kibaj!" Nagrnuše svi da beže napred kroz tunel, a plamen, kao veo, obuhvati veliko metalno lice.

"Gotov je! Pada!" reče Keder. Njorka se kretao na nogama slabijim nego ikad od njegovog ranog detinjstva, ali Keder je bežao

još sporije.

Još jedna potmula eksplozija, onda tišina u kojoj se čulo samo šuštanje vatre. Hamerston, koji je održavao korak sa Njorkom, zastade da podigne pištolj sa debelom municijom. "Ovo je pripadalo nekom spavaču", reče on Njorki vedro. "Vidi kako cev sija! Verovatno iz ovoga nije nikada pucano. Nisam mogao da se vratim po svoj pištolj jer je trebalo da pazim na vas. Iz mog je, inače, ispaljeno jedno pet hiljada metaka, dosad." On podiže novi pištolj do lica i pogleda niz cev.

Oreb graknu, a Njorka reče: "Pazi, ej! Mož pogodiš Sifonku."

"Zakočen je." Hamerston spusti pištolj. "Poznaješ ti nju od ranije, a?"

Njorka klimnu glavom i uspori hod da bi ih Keder sustigao. "Od proletos, valjda."

"Imao sam ja devojk, jednom", reče mu Hamerston. "Bila je kućna pomoćnica, ali da je vidiš, nikad to ne bi pogodio. Lepa ko slika."

Njorka klimnu glavom. "I šta je bilo?"

"Morao sam preći u rezervu. Uspavali me, a kad sam se probudio, nisam više bio u gradu. Možda je trebalo da pođem i potražim Moli." Slegnuo je ramenima. "Al sam izračunao da je ona valjda našla nekog drugog. Sve one tako."

"Pa, naći ćeš i ti neku drugu, ako hoćeš", reče mu Njorka tonom pouzdanog uveravanja. Zastade, okrete se i pogleda kroz tunel: talus se još video, ali je izgledao dalek, tačka naranžaste svetlosti ne veća od najbliže svetiljke iznad njih. "Mogao si biti mrtav, sad", reče on. "Zamisli da te Patera nije popravio?"

Hamerston odmahnu glavom. "Nikad mu neću moći platiti. Ne mogu mu čak ni pokazati, stvarno, koliko ga volim. Mi ne možemo plakati. Jeste li to znali?"

"Ja-dan!" Oreb je zvučao šokirano.

Njorka mu reče: "Šta jadan, ne mož ni ti da plačeš, ptičurino jedna."

"Tica pla-če!"

"Vi, mesnate glave, uvek pričate kako je dobro biti hem", nastavi Hamerston. "A to 'dobro' znači: nisi u stanju da jedeš, na dužnosti si

po sedamdeset dva sata neprekidno, a i više, do sto dvadeset sati. Dobro je još: ostave te da spavaš toliko dugo, da se brod 'Svitak' izmeni, pa onda moraš učiti nove postupke za sve i svašta. I još: sedam ili osam nas limenih jurimo za po jednom ženskom. Hoćeš malo ti da probaš?"

"Je'ote, ne!"

Keder uhvati Njorku za ruku. "Hvala što si sačeka."

Njorka ga otrese od sebe. "Ne mogu ni ja nešto brzo."

Hamerston reče, nešto veselijim načinom: "Mogao bih ja vas obojicu nositi, ali ne smem. Pateri se to ne bi svidelo."

Kederov široki osmeh otkri i tamnu rupu: dva nedostajuća zuba. "Ne daj me mati u brodare!"

Njorka se nasmeja.

"Dobre su njegove namere", reče im Hamerston. "On se brine za mene. To je jedan od razloga što bih bio spreman da poginem za njega."

Njorka suzbi svoju prvu pomisao, pa umesto nje reče: "Zar više ne razmišljaš o svojoj staroj družini? O drugim vojnicima?"

"Dabome da imam i njih u vidu. Ali Patera mi je prvi."

Njorka klimnu glavom.

"Moraš imati u vidu celinu okolnosti. Trebalo bi da je naš vrhovni komandant kalde. Tako kažu naša opšta naređenja. Međutim, sad nema kaldea, što znači da smo se zaglavili. Niko nema prava da bilo šta naređuje, al mi ipak naređujemo jedni drugima jer moramo, da bi se brigada održala. Pesak je moj narednik, znaš?"

"A-ha."

"A Škriljac i Šejl su redovi, u našoj četi. On kaže meni, ja kažem njima. A oni mi odgovore: dabome, kaplare. Kako god ti kažeš. Samo, niko od nas ne smatra da je to, tako, u redu."

"Mala čeka?" upita Oreb. Već neko vreme je bacao poglede ka Šenilininim dalekim, golim leđima.

"Sačekaće, pre ili kasnije", reče mu Njorka. "Aj, ćuti više. Ovo je zanimljivo."

"Eto, na primer, pre neki dan", nastavi Hamerston. "Pazio sam jednog uhapšenog. Odlomila se jedna flapna, i ja da je popravim, kad on pobeže. Da je sve na svom mestu, ja bih zbog toga izgubio

čin, vidiš? Ali nije, pa sam dobio samo grdnju od Peska i dvostruku od majora. Zbog čega je to tako?" On uperi prst, debeo kao vodovodna cev, u Njorku, koji odmahnu glavom.

"Reći ću ti. Zato što obojica znaju da Pesak uopšte nema ovlašćenje da nekom nešto naređuje; znači, ja da sam hteo, mogao sam mu reći: šetaj, bre, prijatelju."

"Šeta?" Oreb upitno pogleda Hamerstona.

"Hoćeš pravu istinu? Bilo mi je mnogo krivo kad mi je pobjegao, ali još mnogo gore kad sam razgovarao sa njima. Ne zbog onog što su govorili. Toga sam se naslušao toliko da bih mogao da otpevam sve od reči do reči. Nego zato što mi nisu skinuli oznake činova. Eto, rekoh, iako nisam mislio da ću ikad reći. Mogli su mi sastrugati činove, ali nisu, jer znaju da za to nemaju ovlašćenje od kaldea, a ja sam neprestano razmišljao: momci, ne morate, sam ću ih sastrugati. Međutim, da sam to učinio, njih dvojica bi se samo još gore osećala."

"Ja nikad nisam voleo da radim ni za kog osim za sebe samog", reče mu Njorka.

"Moraš ipak imati nekog napolju. Ja svakako moram. Je li ti sad manje-više dobro?"

"Bolje nego maločas."

"Posmatrao sam te, jer Patera tako želi. Jedva hodaš. Lupio si glavom o nešto kad su talusa razbucali, mislili smo da si poginuo u akciji. Pateri se to u prvi mah, na neki način, i dopalo. Malo kasnije, ipak ne. Suštinska plemenitost njegovog karaktera probila se u prvi plan. Razumeš šta hoću reći?"

Keder ubaci: "A i ona golema počela plakat i vikat na nj."

"Da, i to. Vidi..."

"Čekaj malo", reče im Njorka. "Šenila plakala?"

"Heh-heh", reče Keder. "A je. Više mi bi ža za nju neg za te."

"Kad sam se probudio, nije čak ni bila tu!"

"Pobegla. Razgovara san ja sa taluson, al san je vidija."

"Kad sam se ja probudio, bila je tu", reče Hamerston Njorki. "Imala je bacač, al prazan. Al odma do nas bio je i drugi, sav zgruvan. Možda ga je ona donela, ne znam. Uglavnom, kad sam popričao sa Paterom o tebi i o nekoliko drugih stvari, pokazao sam joj kako da izvadi protivoklopne rakete iz tog slupanog i napuni

ispravan."

Keder reče Hamerstonu: "Donela je ona dobar iz tunela dok je augur tebe popravlja. Ovaj bakonja nije ništ znao za se, i mi nismo znali koliko je postrada. Ona kad se vratila i videla da se on nije osvestija, sva se izgubila."

Njorka se počea po uhu. Keder se sada obrati njemu. "Ti si, bakonja, čeonu kost slomija, to ti je. Glavu. Već san ja to vidija. Jednoga na mojoj navi greda udarila. Dve noći je leža unutra dok ga nismo na obalu doneli. Malo otvori oči, prozbori, pa opet nije tu. Našli mu doktura, i doktor uradija sve što je moga, al on ipak umre sledeći dan. Sreća tvoja da nisi glavu sasvim razbija."

"Šta je u tome sreća?" reče Hamerston.

"E, svakom pametnom je jasno, ne? On neće da mre, kao ni ja!"

"Vi, mesnate glave, uvek tako pričate. A pogledaj: umreš, i nema više nevolja, niti posla. Nema patrola kroz ove tunelčine, u kojima gledaš na sve strane, a zapravo nema šta da se nađe, osim što spucaš ponekog boga. Nema..."

"Ubi bog?" upita Oreb.

"E, da". reče Njorka. "O kakvom to ubijanju bogova vi pričate, a?"

"Mi ih samo tako zovemo", objasni Hamerston. "U stvari su to tunelske životinje. Malo smo izvrnuli reč dog što bi značilo 'pas'. Stvarno liče na pse, ali su ružni, dok je pravi pas lep. Zato ne kažemo dog nego bog."

"Ja ovde ne vidim nijednu prokletu životinju."

"Nisi ni boravio u tunelima dugo. Misliš da jesi, ali nisi. Postoje ovde i slepi miševi, i veliki slepi crvi, naročito ispod jezera. A bogova ima kolko hoćeš. Međutim nas je ovde petoro, pri čemu sam ja vojnik, a ima i dosta svetla u ovom sektoru. Kad uđemo u neku mračniju deonicu, pripazi."

"Malopre si reka da ti ništ nije umreti", podseti ga Keder.

"Sad mi 'je nešt'." Hamerston prstom pokaza Inkusa, koji je isprednjačio pedesetak lakata ispred njih. "To i pokušavam da vam kažem. Njorka reče da mu ne treba nikakva četa, a ni vođa kao što je, recimo, ovaj Patera. Niko njemu ne treba."

"Pa, i ne treba", reče Njorka. "Eto jedne proklete istine."

"Onda, znaš šta. Sedi evo ovde. Lezi i zaspi. Keder i ja idemo

dalje. Vrlo se loše i bolesno osećaš, to vidim. Tebi se ne pešači, nimalo. Pa, nema ni razloga da se trudiš. Čekaću dok nam ne budeš na rubu vidika, a onda ću te izbušiti sa jedno par metaka."

"Ne puca!" usprotivi se Oreb.

"Čekaću da se staložiš, važi? Nećeš ni znati da ti stiže. Mislićeš da sam odustao. Može?"

"Ne, hvala."

"Dobro, evo šta hoću reći. Ova ponuda ti nije izgledala mnogo privlačno. Kad bih je uporno ponavljao, ti bi rekao nešto u smislu da moraš da se brineš za svoju curu, iako je jasno da se jedva možeš brinuti i za sebe samog. Ili, da moraš paziti na ovog pticana, ili nešto tako. Sve bi to, doduše, bile laži, jer tebi nije stvarno stalo do njih, iako bi ti bilo pametnije da se brineš za njih nego da radiš ovo što radiš."

Njorka, nejak, obuzet mučninom, slegnu ramenima. "Ako ti tako kažeš."

"Sa nama je drugačije. Naprosto, sestri ovde negde i pustiti da se sve usporava, polako i zaspati, i spavati zauvek, a da niko nikad ne dođe da me probudi... to zvuči prilično dobro. Zvučalo bi lepo i mom naredniku, a i majoru. Razlog što to ne uradimo, svi mi, jeste taj što treba da se brinemo za Viron. A to znači da čuvamo kaldea, jer on je taj koji kaže šta je dobro, a šta loše za Viron."

"Navodno je Svila novi kaldea", reče Njorka. "Taj Svila, koga ja poznajem. Scila je o njemu to rekla."

Hamerston klimnu glavom. "Biće to super, ako se dogodi, ali još se nije ostvarilo, a možda nikad ni neće. Međutim, ja sad imam ovog Pateru, vidiš ga? Eto meni mogućnosti da idem za njim i da pazim na njega tako reći neprekidno. On mi čak više i ne govori da ga ne gledam, što je u početku govorio. Dakle, ne želim da sednem i umrem, ništa više nego ma ko od vas."

Oreb klimanjem glave pokaza da ovo odobrava. "Do-bar mali!"

Nešto ispred njih, u tunelu, Inkus upita, ne bez oštine: "Jesi li sigurna da je to sve, kćeri moja?"

"Sve, od dana kad me je Patera Svila ispovedio, kao što ti rekoh", reče Šenila. "Naime, sve čega se ja sećam." Kao da se izvinjava, dodade: "To je bilo u sfigdan - dakle, nije bilo vremena da se nešto

mного desi. Sam si rekao da se ne računa ono što sam radila kad sam bila Kipris ili Scila."

"Dabome da se ne računa. Bogovi ne mogu učiniti nikakvo zlo. Bar ne na našem nivou." Inkus pročisti grlo i proveri da su brojanice u njegovim rukama u tačnom položaju. "Pošto je tako, ja ti, kćeri moja, prenosim oproštaj svih bogova. U ime Pesa Gospoda, oprosteno ti je. U ime Ehidne Božanske, oprosteno ti je. U ime slavno i večno delotvorno Scile Iskričave, najlepše među boginjama, prvorođene od Sedmoro, nepokolebljive pokroviteljke ovog naš..."

"Ja više nisam ona, Patera, laćano ti kažem."

Inkus se opusti: predosećanje koje ga je maločas obuzelo bilo je, ipak, pogrešno. "Oprosteno ti je. U ime Molpe, oprosteno ti je. U ime Hieraksovo, oprosteno ti je."

On duboko udahnu. "U ime Telksiepeje, oprosteno ti je. U ime Feje, oprosteno ti je. U ime Sfikse, oprosteno ti je. I u ime svih manjih bogova, oprosteno ti je. Klekni sada, kćeri moja. Moram iscrtati znak zbrajanja iznad tvoje glave."

"Ja bih radije da Njorka to ne vidi. Zar ne bi ti mogao samo..."

"Klekni!" obrecu se Inkus na nju. Za dobru meru discipline, dodade još: "Sagni glavu!" Ona učini tako, a Inkus poče njihati brojanicama prvo napred i nazad, a onda levo i desno.

"Nadam se da nije video", prošaputa Šenila, ustajući. "Nije nešto napaljen za religiju, koliko ga ja znam."

"Usuđujem se reći da nije." Inkus strpa brojanice u džep. "Inače, ti jesi, kćeri moja? Ako si ti veoma religiozna, onda si to uspela dosad da prikriješ od mene, potpuno."

"Mislila sam da mi je pametno, Patera. Ovaj, pametno - da se ispovedim kod tebe. Mogli smo poginuti maločas kad je talus ratovao protiv vojske. Njorka jedva živ ostade. Mogli su i vojnici posle da priđu i da nas pobiju. Ne verujem da su znali da se mi vozimo na njegovim leđima. Kad se zapalio, možda nisu prišli samo zato što su mislili da će eksplodirati. A da se to desilo, poginuli bismo - od eksplozije."

"Vратиće se oni ranije ili kasnije da pakupe svoje mrtve. Moram reći da me ta perspektiva zabrinjava. Šta ako naletimo na njih?"

"Da. Od nas se traži da se otarasimo svih Savetnika?"

Inkus klimnu glavom. "Tako si nam ti govorila, po Scilinin uputstvima, draga moja. Treba da smenimo i Njegovu svesnost." Inkus dozvoli sebi osmeh - ili mu se osmeh neodoljivo dogodi. "Ta funkcija preći će na mene."

"Znaš šta bude sa ljudima koji se dignu protiv Ajuntamienta, Patera? Budu ubijeni ili bačeni u Jame. Tako su prošli svi za koje sam ikad čula."

Inkus sumorno klimnu glavom.

"Eto zato sam mislila da je potrebno da me ispovediš. Možda imam još jedan dan života. To nije mnogo."

"Žene i auguri obično budu pošteđeni tog poniženja da se nad njima izvrši smrtna kazna, draga moja."

"Kad se dignu protiv Ajuntamienta? Ne verujem ja u to. Ali, i da je tako, oni bi me zaključali u Alambreru ili bacili u neku od jama. A tamo jači pojedu slabije."

Inkus, za glavu niži od nje, diže pogled ka njenom licu. "Nikad mi nisi izgledala slaba, kćeri moja. Ponajmanje onda kad si me tresnula, znaš."

"Izvini, Patera. Nije to bilo ništa lično, a, uostalom, sam kažeš da se ta razdoblja ne računaju." Bacila je pogled preko ramena, ka Njorki, Kederu i Hamerstonu. "Da mi malo usporimo, a?"

"Vrlo rado!" Bilo mu je teško da održava korak s njom. "Kao što rekoh, kćeri moja, ono što si ti meni radila ne može se računati kao 'zlo'. Scila je imala puno pravo da me udara, kao majka svoje dete. Stavi to spram ponašanja ovog Njorke prema meni. On me je zgrabio fizički i bacio u jezero."

"Ja se toga ne sećam."

"Scila to nije naredila, draga moja. On je postupao po svom sopstvenom zlom naumu, i da se od mene zatražilo da ga ponovo ispovedim i razrešim od tog greha, uopšte nisam siguran da bih mogao sebe prisiliti na tako nešto. Nalaziš li ti da je on privlačan?"

"Njorka? Svakako."

"Priznajem da sam ja smatrao da je dobar primerak, kad sam ga prvi put video. Crte lica nimalo zgodne, ali, zato, jedna mišićava muškost, stvarna i upečatljiva." Inkus uzdahnu. "To navodi na snove... Mislim, navodi mladu ženu, kao što si ti, na snove... Čest je

to slučaj, kćeri moja. Grubijan, pa ipak, čovek se nada: grubijan ne sasvim lišen unutrašnje osećajnosti. Međutim, u stvarnom zbliženju sa primerkom, čovek se uvek razočara."

"Lupio je on mene nekoliko puta dok smo se pentrali do onog svetilišta. Je l' ti to rek'o?"

"O posećivanju nekog svetilišta?" Inkusove obrve se uzviše. "Njorka i ti ste posetili...? Ne, uopšte nije pomenuo."

"Ej, mislila sam, da li ti je rekao da me je lupio. Htela sam, možda... Ali nije bitno. Sela sam na jednu od onih belih kamenčina, a on me šutnuo. Šutnuo me u nogu, znaš. Jako sam se naljutila zbog toga."

Inkus odmahnu glavom, još jednom zbunjen Njorkinom grubošću. "Kako se i ne bi naljutila, kćeri moja. Zaista te ne mogu kritikovati zbog toga."

"Ja sam tek malo-po malo shvatala šta se dešava. Prvo je Kipris... uradila, znaš, ovo isto što i Scila. To je bilo na sahrani Fideje. Naime, Fideja je bila jedna ženska koju sam ja poznavala." Ona prenese raketni bacač u drugu ruku i obrisa suze sa očiju. "Još i sad mi je stvarno, stvarno žao zbog nje. I uvek će biti."

"Tvoja žalost ti služi na čast, kćeri moja."

"Sad ona leži u jednoj kutiji u zemlji, a ja se šetam po ovoj rupi, koja je mnogo dublja. Pitam se da li je njoj, mrtvoj, ovako kako je meni sada? Moglo bi biti."

"Njen duh se, van svake sumnje, ujedinio sa bogovima u glavnom procesoru", reče Inkus ljubazno.

"Njen duh, dobro, ali ona? Je li, a kako se zove ovo od čega je tunel? Znam da ponekad prave kuće od toga."

"Neznalice kažu 'brodski kamen', a učeni kažu 'navis-lapis'."

"Dobro. Mi smo u velikoj kutiji od broskog kamena. Sahranjeni smo jednako kao Fideja. Htedoh reći da Kipris uopšte nije kazala Njorki, Patera. Za razliku od Scile, koja mu je odmah rekla. Dok je bila Kipris, Njorka je mislio da sam to ja, i mnogo mu se dopadala. Dao mi je i ovaj prsten, vidiš? Onda je razgovarala sa ljudima u Limni, ušla u mantejon i otišla. Napustila me, izišla sasvim iz mene, ostavila me potpuno samu pred tamošnjim Prozorom. Na smrt sam se uplašila. Bilo mi je ostalo nešto para, pa sam krenula da kupujem

crvenu traku..."

"Rakiju 'Crvena traka', kćeri moja?"

"Da. I da je pijem, čašu za čašom, zamišljajući da je rđa, zato što je približno iste boje. Mnogo je trebalo popiti dok je strah popustio, a i tad je ipak ostao, pomalo, negde pozadi u glavi, i duboko u crevima. Onda sam videla Njorku, to je bilo još u Limni, pa sam počela da mu se nabacujem zato što sam ostala bez love, bila sam samo jedna pijandura, pijana, matora dromfulja. Onda je normalno da me je tresnuo. Ali nikad me nije udario onako jako kao Grgeč jednom prilikom. Baš mi je žao što sam te lupila. Zar ne bi trebalo da bogovi vode brigu o nama, Patera?"

"Pa, i vode, kćeri moja."

"Scila se nije nešto potrudila. Mogla me je sklanjati od sunca, i sačuvati moje krpice, onda ne bih ovoliko izgorela. Bile smo se pregrejale kad sam trčala za nju, pa su nam zasmetale, a ona ih je naprosto pocepala i bacila. Moju najbolju zimsku haljinu."

Inkus pročisti grlo. "Mislio sam da porazgovaram s tobom o tom problemu, kćeri moja. O tvojoj nagosti. Možda je trebalo još dok sam te ispovedao. Pretpostavljao sam, međutim, da bi mogla pogrešno shvatiti. Od sunca sam izgoreo i ja. Međutim, golotinja nije u redu, znaš."

"Napaljuje tipove. Moja, bar, ili Violetina. Videla sam jednog koji je bukvalno skočio na zid, pokušao da se penje uz ravan zid, kad se Violeta skinula kod otvorenog prozora, iako nije ostala stvarno sasvim gola. Imala je jednu od onih stvarno dobrih, neprimetnih traka koje podižu sise i izguruju ih malo napred, a ne vidi se da su tu."

"Nagost, kćeri moja", nastavi Inkus hrabro, "nije u redu ne samo zato što budi raskalašne misli kod slabih muškaraca, nego i zato što često izaziva nasilje. Napade svakojake. Raskalašne misli su same po sebi nepoželjna stvar, kao što nagovestih, ali nisu ozbiljno zlo. Nasrtaji, međutim, jesu ozbiljno zlo. Kad je reč o raskalašnim, ili lascivnim, mislima, kriva si ti ako si ih namernom golotinjom izazvala. Kod napada, kriv je napadač. Njegova je obaveza da se suzdrži, ma kako žestok izazov bio. Ja te, međutim, pitam, kćeri moja, da li ti želiš da ma koji ljudski duh bogovi odbiju."

"Kad napadač udara ženu po glavi, e to najviše mrzim", reče

Šenila sa čvrstim uverenjem.

Inkus klimnu glavom, zadovoljan. "Postoji i to. Treba da imaš u vidu da oni muškarci koji su takvim nasrtajima najskloniji, ni u kom slučaju nisu najplemenitiji pripadnici mog pola. Naprotiv! Ti bi čak mogla biti ubijena. Žene često stradaju na taj način."

"Mislim da si u pravu, Patera."

"Jesam, jesam, kćeri moja. Na to se možeš sa pouzdanjem osloniti. Mi, ovde prisutni, takvi smo da tvoja nagost ne izaziva neke velike štetne posledice, rekao bih. Bar ja sam otporan na nju. Takođe vojnik čiji sam život, dobrotom i uz pomoć prelepe Feje, uspeo nekako da spasem. Kapetan naše brodice..."

"Keder."

"Da, Keder. Keder je takođe otporan na njeno dejstvo, gotovo u celosti, pretpostavljam, zbog svojih poodmaklih godina. Njorka, za koga sam se najozbiljnije bojao da bi mogao ugroziti tebe kao i mene, sada je, dejstvom Ehidne Božanske, koja uvek štiti čednost i tvog pola i mog, toliko teško povređen da mi se čini krajnje neverovatno da bi mogao napasti tebe ili..."

"Njorka? Nema potrebe Njorka mene da napadne za to."

Inkus još jednom pročisti grlo. "Odustaću od rasprave o tome, kćeri moja. Iz tvojih razloga ili iz mojih, mada bih mnogo radije odustajao iz mojih. Međutim, razmotri i ovo: treba uskoro da uđemo u Juzgado, koristeći teseru koju nam je talus rekao. Kad uđemo tamo..."

"A je li to ono što treba da radimo kad stignemo u grad? Pretpostavljam da jeste, ali nisam stigla da mislim o tome, nego samo kako da odvedemo Njorku kod doktora, i te stvari. Znam jednog dobrog doktora. Onda ću da sednem, da mi neko fini opere noge, da dobijem malo pudera i karmina i neki pristojan parfem, i pićence, i nešto da pojedem. Zar ti nisi gladan, Patera? Ja crkavam od gladi."

"Nisam sasvim nesviknut na post, kćeri moja. Da se vratimo našoj temi. Moramo ući u Juzgado. Tako nam je rekao talus dok su se kandže Hieraksove sklapale oko njega. Njegova uputstva su od Scile došla, rekao je, a ja mu to verujem. Kazao nam je da Ajuntamiento mora biti uništen, a to isto rekla je i Scila sama u onim nezaboravnim

trenucima kad je saopštila, takođe, da je mene odabrala za svog sledećeg Prvog govornika. Talus je predložio da mi prenesemo njenu odluku komisionarima, i dao teseru pomoću koje možemo prodreti u subpodrum da bismo to postigli. Moram priznati da ni ja nisam znao za postojanje takvog ulaza, ali izgleda da postoji. Razmisli, dakle, kćeri moja: uskoro ćeš..."

"Thetis, tako je rekao, a? Baš sam se pitala šta mu to znači. Je l' to radi kao ključ? Čula sam da postoje takva vrata."

"Da. Prastara", obavesti je Inkus. "Vrata koja je načinio Veliki Pes, u doba kad je gradio svitak. Palata Prolokutora ima takva vrata, za koja ja znam, ali ne smem odati, teseru."

"Thetis zvuči kao ime neke boginje. Je l' jeste? Ja ne znam mnogo o bogovima, osim o velikih Devetoro. I Izvanašu. Patera Svila mi je pričao nešto o njemu."

"Jeste ime boginje, šta bi drugo bilo." Inkus se sav ozario, zadovoljan. "U Spisima je, kćeri moja, opisano kako se vrši odabir nas augura, kojim mehanizmom. Opisano je divnim, mada slikovitim jezikom. Tamo stoji da..." Zastao je. "Žao mi je što ne mogu navesti ceo taj odlomak. Moram ga prepričati, bojim se. A evo šta tamo stoji: da svaka godina koju Pes donosi liči na flotu. Tebi su brodovi dobro poznati, kćeri moja. Bila si, dozvoli jednu stvar - na onom jadnom ribarskom brodiću sa mnom."

"Dabome."

"Svaka godina, kao što rekoh, poredi se sa flotom čiji su brodovi dani te godine, junačne lađe nakrcane mladim ljudima koje ona donosi. Svaki od tih brodova-dana mora proći pored Scile na svom putu ka večnosti. Neki plove veoma blizu njoj, dok se drugi odmiču, zato što neke mlade posade gledaju da budu što dalje od njenog volećeg zagrljaja. Ali ta njihova manevrisanja nimalo ne utiču na ishod. Scila iz svake lađe, podjednako, uzme koga god hoće. Odabere one mlade ljude koji joj se najviše dopadnu."

"Ne vidim kakve..."

"Ali", nastavi Inkus upečatljivo, "otkud to da lađe uopšte zaplove? Zašto ne bi ostale bezbedno u luci? Zašto ne otplove u sasvim drugom pravcu? Zato što postoji jedna manje važna boginja, čija je funkcija da pošalje sve lađe ka Scili. Thetis je ta boginja, pa time i

najprikladnija tesera za nas. Ključ, kako ti reče. Karta za ulaz, ili crep sa urezanim znacima - dakle, nešto što će nas uvesti u Juzgado i ujedno osloboditi hladnoće i mraka ovih groznih tunela."

"Misliš da smo sad blizu Juzgada, Patera?"

Inkus odmahnu glavom. "To ne znam, kćeri moja. Prevalili smo izvesnu udaljenost na leđima našeg zlosrećnog talusa, a on je išao veoma brzo. Usuđujem se nadati da smo već ispod grada."

"Ne verujem ja da smo se mnogo udaljili od Limne", reče mu Šenila.

Njorku je bolela glava. Na mahove mu se činilo da mu je neko zakucao u glavu klin, ili planinarski ekser; u oba slučaja, bol je bio toliki da Njorka na mahove nije mogao misliti ni o čemu drugom. Samo je prisiljavao sebe da načini još jedan korak napred: još jedan umorni korak u nizu istih takvih, bez kraja. Povremeno je bol popuštao, i tad je Njorka postajao svestan da mu je, takođe, muka, više nego ikada u životu - da bi se mogao svakog trenutka isповraćati.

Hamerston je gazio pored njega; svojim velikim stopalima, sa donje strane obloženim gumom, stvarao je manje buke nego Njorka svojim čizmama, dok su gazili po vlažnom brodskom kamenu tunelskog poda. Kod Hamerstona je ostao i njegov igličar, i Njorka je, kad god mu je bol u glavi to popuštao, počinjao smišljati razne kombinacije kako da ga se dočepa. Prividne; više košmarne, nego stvarne. Ako gurne Hamerstona sa litice u jezero, ali mu otme igličar u trenutku kad pad tek počinje? Ako se budu pentrali na neki krov, pa mu on podmetne nogu, i Hamerston padne? Ako provali u Hamerstonovu kuću dok taj spava, i obije Hamerstonov trezor, i izvuče igličar... Otisnuo se Hamerston naglavačke, ili se tumba kroz prazninu, ili niz krov, a on, Njorka, samo ga buši, buši, iglicama, viskozna, crna tečnost šiklja iz svake rane, zacrnjuje snežna prostranstva i preobraća vodu jezera u crnu krv u kojoj se svi dave.

Ne, kod Inkusa je njegov igličar, ispod te crne mantiještine; nego, Hamerston ima pištolj sa debelom municijom, a pomoću toga je moguće ubiti i vojnika, debeli metak probija tuglene zidove kuća, prođe kroz telesinu konja, ili vola, a kamoli ne kroz čoveka, za

sobom ostavi grozomornu ranu.

Vran na njegovim ramenima povremeno leprša; prelazi sa jednog ramena na drugo, pridržavajući se kandžama i tamnocrvenim kljunom. Oreb mu zaviruje u uši - dakle, vidi njegove misli; ali Oreb ne može znati, jer ni on sam ne zna, šta te misli predskazuju. Oreb je samo ptican. Ne može mu Inkus oduzeti Oreba, a ni mač, ni nož.

Ima i Keder nož. Ispod tunike, onaj stari, sa debelim sečivom i vrhom poput koplja, pomoću koga je čistio i sekao ribu koju je njegov brodić lovio; nož koji radi tako brzo i pouzdano, iako po izgledu uopšte ne odgovara takvom poslu. Nije Keder uopšte star, Keder je sluga i ulizica tog noža, on je nosač zadužen da nosi taj nož, kao što je brod imao dužnost da nosi sve njih, iako u njenu nije bilo ničeg što bi ga pokretalo; nosio ih je kao što ih je dečja igračka mogla nositi, igračke mogu i da pucaju i da lete ako su odgovarajućeg oblika, premda šuplje i prazne kao Kederova nava, prazne kao brodica ili pune kao krompir; ali Dropljan će se pobrinuti oko Kedera.

Njegov brat, Dropljan, koji mu je uzeo pračku zato što je on iz nje gađao kamenjem mačke, a sad više neće da je vrati. Ništa kod Dropljana nikad nije bilo pošteno, čak ni to što se rodio prvi i umro prvi. Dropljan je podvaljivao od početka pa do kraja, i posle kraja, podvaljivao Njorki, na kraju i samom sebi ukrao samog sebe. Takav je život, takva je smrt. Čovek živi dokle god ga mrziš, a umre čim počneš da ga gledaš sa naklonošću. Niko osim Dropljana nije mogao da udari Njorku, dok je Dropljan bio prisutan; tu povlasticu, da bije Njorku, Dropljan je ostavio za sebe, a sad se Dropljan vratio, i evo nosi ga, nosi ga u naručju, opet, kao nekad, mada je on u međuvremenu zaboravio da ga je Dropljan ikada nosio u naručju. Dropljan je samo tri godine stariji od njega, a zimi četiri. Da li je Dropljan zapravo ta 'majka' koje se on, Dropljan, navodno seća, a koje se Njorka ne može setiti uopšte? Nikad nije ni mogao, ili ne sasvim, Dropljan sa tom velikom crnom pticom koja mu se klata na glavi kao one ptice na ženskim šeširima, oči perle od čađi, malo se trza i njiše sa svakim pokretom Dropljanove glave, punjena ptica koja se podsmeva životu i ruga smrti.

Dropljani su ptice, ali dropljani mogu da lete - eto laćane istine, a Dropljanova mati Ljiljana bila je istinita, ona koja je stvarno odletela

sa Hieraksom i ostavila njih obojicu; zato se on nikad nije molio Hieraksu, Smrti ili bogu smrti, dobro, možda samo ponekad, pa i tad ne od srca, iako je Keder rekao da on pripada Hieraksu, i zato je Hieraks ugrabio Dropljana, brata koji je njemu bio otac i koji mu je na prevaru uzeo praćku i nikad ništa drugo.

"Kako se osećaš, bakonja?"

"Odlično. Odlično", reče on Kederu. Onda: "Samo bi mogo da se ispovraćam."

"A je l' bi mogo malo i hodat?"

"Nema potrebe, ja ću ga nositi", reče Dropljan, otkrivši podzvcima svog oštrog baritona da je Hamerston, vojnik. "Patera je rekao da ja to mogu."

"Da ti ne ispovraćam odelo", reče Njorka, a Hamerston se nasmeja; njegovo veliko, metalno telo pri tome se jedva nešto malo zatreslo, a pištolj sa debelom municijom zazveckao samo malčice o njegovu metalnu leđa.

"Gde je Sifonka?"

"Napred, sa Paterom."

Njorka diže glavu i pokuša da vidi, ali vide samo blesak vatre, i vatrenu nit kroz zelene daljine, i onda rascvetavanje eksplodirajuće rakete.

Pade i beli bik; rumena arterijska krv prosipala se iz njegovog besprekornog vrata i pljuštala po pozlaćenim papcima. Sad! - pomisli Svila, gledajući vence od stakleno-baštenskih orhideja kako klize niz pozlatu kojom su rogovi bili obloženi.

Kleknu pored pale glave. Sad ili nikad.

Ona dođe sa tom mišlju. Tek što je vrh njegovog noža počeo rezati krug oko bikovog desnog oka, on krajičkom svoga oka nazre Svete prelive u Prozoru. Živopisna tamnožuta koja se presijava od krljušti, sad azur, gle, golubija siva, pa ružičasta i crvena, eno i gromovite crne. I reči, reči koje u prvi mah nije mogao sasvim razumeti, reči izgovorene glasom koji bi, maltene, mogao pripadati nekoj starici, da je manje rezonantan, manje vibrantan, manje mlad.

"Čujte me. Vi koji ste čisti."

On je do maločas očekivao da će božanstvo koje dođe u posetu -

ako ijedno dođe - svakako biti Kipris. Nepoznate crte lica ove boginje ispuniše i daleko prepuniše Sveti prozor: plamteće oči odmah ispod gornjeg ruba Prozora, a škrta donja usna tako blizu donje ivice, da je pri govoru izletala iz slike.

"Čiji je ovo grad, augure?" Šuštanje u masi: svi koji su je čuli spuštali su se na kolena.

Svila, već na kolenima pored bika, uspe nekako da se nakloni. "Pripada tvojoj najstarijoj kćeri, Velika Kraljice." Zmijurine oko njenog lica - deblje od ljudskog šačnog zglavka, ali jedva nešto deblje od vlasi kose, u srazmeri sa njenim ustima, nosom i očima, i bledim, šupljim obrazima - otkrile su odmah koja je ovo boginja. "Viron je grad Scile Pržeće."

"Pamtite svi to. A ti, Prolokutore, naročito."

Svila je bio toliko zapanjen da je malo nedostajalo da okrene glavu. Zar je moguće da se Prvi govornik pridružio ovoj masi od nekoliko hiljada ljudi?

"Gledala sam ja vas", reče Ehidna. "Slušala sam."

Čak i preostale životinje, malobrojne, sad su utihnule.

"Ovaj grad mora ostati u vlasti moje kćeri. Takva je volja njenog oca. Ja svuda govorim u njegovo ime. Takva je i moja volja. Vaša preostala žrtvovanja moraju biti za nju. Ni za koga drugog. Neposlušnost vodi ka uništenju."

Svila se opet nakloni. "Biće kao što si ti rekla, Velika Kraljice." Na tren mu se učini da je ovo više kapitulacija pred jednom pretnjom, nego iskazivanje počasti jednoj boginji; ali nije bilo vremena za analizu tog osećaja.

"Ovde postoji osoba podobna za vođu. Ona će biti vaš vođa. Neka iskorači napred."

Ehidnine oči, tvrde i crne poput opala, užagreno su pogledale u Mejteru Nanu, koja ustade i pođe napred, sagnute glave, sitnim koracima, maltene smešnim, prema zastrašujućem prisustvu u Prozoru. Stade pored Svile; njena glava sad je bila na jedva nešto malo većoj visini od njegove, iako je on bio na kolenima.

"Za mačem ti čezneš."

Ako je Mejtera Nana klimnula glavom, bilo je to neprimetno.

"Ti si mač. Moj mač. Scilin. Ti si mač osmoro velikih bogova."

Od svih hiljada prisutnih, bilo je, u najboljem slučaju, pet stotina onih koji su čuli glavninu onoga što su govorili Mejtera Mermer, Patera Gulo, pa i sam Svila; ali sada je svako - od muškaraca tako blizu nagnutog oltara da su im pantalone bile poprskane krvlju, do dečice koju su na svoja ramena podizale majke, i same ne mnogo krupnije od dece - čuo ovu boginju; svako je čuo taj gromoviti, silni glas, i razumeo, bar do neke mere, nju, Veliku Ehidnu, Kraljicu bogova, najvišu i najbližu zastupnicu Pesa Dvoglavoga. Dok je govorila, njihali su se kao žito koje oseća dolazak oluje.

"Vernost ovog grada mora biti ponovo uspostavljena. Oni koji su je rušili, moraju biti izbačeni. Taj vladajući Savet. Poubijajte to. Vratite na snagu Povelju moje kćeri. Najtvrdje mesto u gradu. Taj haps koji zovete Alambreira. Porušite to."

Mejtera Mint kleknu i opet se oglasi snagom srebrne trube. "Hoću, Velika Kraljice!" Svila nije mogao poverovati da taj glas izlazi iz one male, bojažljive sibile koju je poznavao.

Njenim odgovorom teofanija je bila upotpunjena. Beli bik ležao je mrtav pored Svile, jednim uhom dodirujući Svilinu šaku; Prozor je opet bio prazan, ali celom širinom i dužinom Sunčane ulice hiljade vernika ostalo je u klečećem položaju, lica praznih, ili ošamućenih, ili ekstatičnih. U daljini - tako daleko da je on, ustajući, nije mogao videti - neka žena je počela da vrišti kao da umire, poneta verskim zanosom.

On diže obe ruke, kao onda kad je stajao na lebdelici. "Ljudi Virona!"

Polovina, možda, pokazaše neke znake da su ga čuli.

"Čast nam je ukazala Kraljica svitka! Ehidna sama..."

Reči koje je planirao zamreše u njegovom grlu: pržeća svetlost sruči se na grad, kao zid vatrenog uništenja. Svilina senka, zamućena i razlivena kao što su senke uvek bile pod blagotvornim zracima dugačkog sunca, sad se stvrdnu u obrise crne kao katran i oštre kao da su od papira izrezani.

Zažmurio je i zateturao se pod težinom ovog belog usijanja odozgo; a kad je opet otvorio oči, ta pojava je nestala. Umiruće smokvino drvo (čije su se gornje grane videla iznad baštenskog zida) sada je gorelo: suvo lišće je pucketalo, lomilo se i slalo stub čađavog

dima u visinu.

Nalet vetra pojača plamen u krošnji, izvijajući i rasturajući stub dima. Činilo se da ništa drugo nije izmenjeno. Jedan čovek grubog izgleda, koji je još bio na kolenima pored oltara i mrtvačkog sanduka, upita: "J-je li to bilo još reči od bogova, Patera?"

Svila duboko udahnu. "Da, bilo je. To je bila reč od jednog boga koji nije Ehidna, a ja ga razumem."

Mejtera Nana skoči na noge - a sa njom još stotinu ljudi, ili više: Svila prepoznade Veselperku, Kavi, Peroa, Alou, Zorila, Roga, pa Koprivu, Zeleniku, Harta, Kamilana, Lepu Katu, Makaka, i desetine drugih. Truba od srebra, u koju se glas Mejtere Nane pretvorio, poče pozivati sve u bitku. "Ehidna je progovorila! A gnev Pesov smo osetili! Na Alambreru!"

Sabor vernika pretvorio se u rulju.

Sad su svi bili na nogama, i činilo se da svi govore i viču. Motor lebdelice zagrme. Gardisti, neki sa lebdelice, ali većina na nogama, počeše vikati: "Za mnom, svi!" "Za mnom!" "Krećemo na Alambreru!" Jedan od njih opali metak iz pištolja sa debelom municijom u vazduh.

Svila je pogledom tražio Guloa, nameravajući da ga pošalje da ugasi to drvo; ali Gulo je već odmicao, vodeći stotinak ljudi za sobom. Drugi privedoše belog pastuva Mejteri Nani; jedan čovek sklopi šake i sagnu se duboko, a Mejtera Nana skoči na njegova leđa i odatle na konja, pokretima koje bi Svila do tog trenutka smatrao nemogućim. Konj se, osetivši dodir njenih peta, prope, pa prednjim nogama zagradi po vetru.

On oseti ogromno olakšanje. "Mejtera! Mejtera!" Prebaci žrtveni nož u levu ruku i, odustajući od dostojanstva koje bi auguri trebalo da čuvaju, pojuri ka njoj; njegova crna mantija lepršala je u vetru. "Uzmi ovo!"

Srebrn, zelen kao proleće i crven kao krv, azof kog mu je Ždral dao sevnu kroz vazduh; hitnuo ga je preko glava gomile. Bacio je previsoko i dva lakta levo od nje - pa ipak, ona ga je nekako uhvatila, kao što je Svila, nekako, i znao da će uspeti.

"Pritisni krvni kamen", povika on, "kad hoćeš sečivo!"

Sledećeg trenutka ta bolna, beskrajna oštrica raseče stvarnost na

dve polovine, raseče nebo. Ona povika: "Ti nam se pridruži, Patera! Čim žrtvuješ ovo što je preostalo!"

On klimnu glavom i prinudi sebe da se osmehne.

Prvo desno oko. Svili se činilo da je prošao čitav jedan ljudski vek od trenutka kad je prvi put kleknuo da izvadi to oko iz očne duplje, do ovog časa, kad ga baca u vatru, mrmļajući Scilinu kratku molitvu. Dok je to dovršio, kongregacija se svela na nekoliko staraca i grupu dečurlije koju su pazile i držale stare žene: sveukupno, stotinak osoba.

Glasom niskim, bez uzlaznih i silaznih tonova, Mejtera Mermer reče: "Jezik za Ehidnu. Ehidna nam je progovorila."

Ehidna sama je rekla da preostale žrtve treba da budu upućene Scili, ali Svila ipak posluša Mejteru Mermer. "Pogledaj nas, Velika Ehidna, Majko bogova, ti neuporediva, Kraljice ovog svitka..." (postoje li drugi svici, u kojima Ehidna nije kraljica?) Sve što je u sholi naučio ukazuje na to da takvih nema, ali on je sada promenio uobičajeni način oslovljavanja, verujući svome osećaju da ih ipak ima.) "Gaji nas, Ehidna. Vatrom nas oslobodi."

Bikova glava bila je toliko teška da ju je jedva podigao; očekivao je da će mu Mejtera Mermer pomoći, ali ona to nije učinila. Nejasno se zapitao da li će se pozlata na bikovim rogovima samo istopiti, ili će na neki način biti uništena. Nije se činilo verovatno da bi mogla biti uništena, i on načini mentalnu zabelešku da kasnije spase to zlato sa oltara; sloj zlata na rogovima bio je veoma tanak, ali, ipak, tu će se doći do nekih para. Pre nekoliko dana smišljao je kako bi mogao uposliti Roga i nekoliko drugih da okreće prednju stranu palestere; ovo zlato bi moglo kupiti četke, kreč i boju.

A sad Rog, i onaj kapetan, i razni uličari, i pristojni porodični ljudi ove gradske četvrti zajedno sa njima, i momčići još golobradi, i devojke istih godina, i mlade majke koje još nikad nisu uzele oružje u ruke, napadaju Alambreru; ali ako prežive...

On to ispravi: ako bar neki prežive.

"Pogledaj nas, Scilo divna, prekrasna na vodama, vidi našu ljubav i našu potrebu za tobom. Pročisti nas, o Scilo. Vatrom nas oslobodi."

Svaki bog ima pravo na te završne reči, pa čak i Tartaros, bog noći, i Scila, boginja vode. On izvuče bikovu glavu nekako na oltar i gurnu je bezbedno u oganj, razmišljajući o rečima 'vatrom nas oslobodi': sigurno su nekada pripadale isključivo Pesu. Ili Kiprisi, možda - ljubav je vatra, a Kipris je posela Šenilu, čija je kosa obojena u vatreno crvenu boju. A šta sa onim vatrama kojima su istačkane nebeske zemlje ispod gole, kamenite ravnice koja čini trbuh broda 'Svitak'?

Trebalo je da Mejtera Mermer nagomila nove količine kedrovog drveta oko bikove glave; ali ona ni to nije uradila. On sam obavi taj posao, gurajući u vatru onoliku količinu drveta koliko bi mantejon normalno potrošio za nedelju dana, pre Kiprisinog dolaska.

Prednji desni papci. Pa levi. Zadnji desni, pa levi, koje uspe da oslobodi tek posle znatnog natezanja. Obuzet sumnjom, on opipa obe oštrice noža: bile su i sad veoma oštre.

Ne pročitati žrtvu ovako veliku, kao što je ovaj bik, bilo bi nezamislivo, čak i posle teofanije; on otvori veliki trbuh i počne proučavati utrobu. "Rat, tiranija i strašni požari." Nastojao je da govori što tiše, u nadi da ga starci neće čuti. "Moguće je da grešim. Nadam se da je tako. Maločas nam je Ehidna govorila neposredno, a ona bi nas sigurno upozorila, ako bi nam predstojale takve nevolje." U jednom uglu njegovog uma, duh doktora Ždrala se podsmešljivo kikotao. Pisma od bogova, u crevima mrtvog bika, Svilo? Ti uspostavljaš vezu sa svojom podsvešču, to je sve.

"Više je nego moguće da grešim - da učitavam svoje strahove u ovu veličanstvenu žrtvu." Svila pojača glas. "Neka mi bude dozvoljeno da ponovim da Ehidna nije ništa slično rekla." Pade mu na um, malčice prekasno, da je njegova dužnost bila da ponovi Ehidninu poruku, od reči do reči tačno, celoj kongregaciji. Sad to učini, ubacujući svaku činjenicu koje se mogao setiti o njenom mestu uz Pesa i o njenoj bitnoj ulozi u nadgledanju čednosti i plodnosti. "Prema tome, jasno vam je da je Velika Ehidna naprosto zahtevala da mi oslobodimo grad. Pošto oni koji odoše u boj učiniše to na njen zahtev, možemo sa punim pouzdanjem očekivati da likuju."

On posveti jetru i srce Scili.

Jedan mlad čovek pridružio se deci, dedama i babama. Izgledao

je Svili nekako poznat, ali Svila, kratkovidno piljeći u pognutu glavu tog čoveka, nije uspevao da tačno odredi ko bi to mogao biti. Mali čovek, tunika boje jagorčevine raskošno izvezena zlatnim koncem, crne kovrdže sjajne na suncu.

Bikovo srce je cvrčalo i šištalo, onda bučno puklo - stručni naziv za to bio je 'fulminacija' - izbacujući iz sebe mlaz varnica. Bio je to znak da će doći do nereda i uzbune u društvu - ali zakasneli znak; nemiri su već prerasli u revoluciju, a prve žrtve su, po svemu sudeći, već padale.

Pa, zaista, nasmejani doktor Ždral je već pao, a i onaj mladi borac sa svečanim izrazom lica. Jutros (još koliko jutros!) on je pokušavao da kaže kapetanu Garde da se Ajuntamiento možda može skinuti s vlasti i nenasilnim sredstvima. Imao je na umu odbijanja da se plaćaju porezi i da se radi, pa i mogućnost da Civilna garda hapsi one funkcionere koji ostanu verni četvorici preostalih Savetnika. Umesto svega toga, dao je svoj doprinos pokretanju silovitog tornada; podseti sebe, tmurno, da je ciklonski vetar najstariji od Pesovih simbola, ujedno pokuša da zaboravi da je Ehidna pomenula 'osam velikih bogova'.

Poslednjim spretnim zasekom, on oslobodi preostali prevoj kože sa bikovog buta i prevali ceo but u sredinu oltarske vatre. "Bogovi, blagorodni, pozivaju i nas da se pridružimo gozbi. Od svoje dobre volje, vraćaju nam hranu koju im nudimo, hranu koju su učinili svetom. Pretpostavljam da davalac više nije prisutan? U tom slučaju, svi oni koji poštuju bogove, dobrodošli su da stupe napred."

Mladić u tunici boje jagorčevine pođe ka bikovom trupu; jedna starica ga uhvati za rukav i zašišta: "Pusti prvo decu!" Svila pomisli da ovaj momak verovatno još od svog detinjstva nije prisustvovao nijednom prinošenju žrtava.

Za svako prisutno dete on izreza po jednu komadinu sirovog bifteka i daje je svakome na vrhu noža. Za mnogu od te dece, biće to jedino meso koje će okusiti ovih, i tokom još mnogo sledećih dana; ono što preostane, kuvaće se sutra za one srećnike koji su đaci u palestri.

Ako bude postojalo ikakvo 'sutra' za palestru i za đake u njoj.

Poslednje dete bila je jedna devojčica. Najednom odvažan, Svila

odreza za nju znatno deblju šniclu. Ako je Kipris odabrala da posedne Šenilu zbog vatrene kose, zašto je odabrala i Mejteru Nanu, što mu je u poverenju saopštila još pod senikom, pre polaska za Limnu? Da li je Mejtera Nana volela? Njegov um je odbacivao tu mogućnost, ali... Da li je Šenila, ona koja je u preteranom strahu probola nožem Fideju, volela išta izvan sebe? Ili je, po mišljenju Kipris, ljubav prema sebi jednako zadovoljavajuća kao i bilo koja druga? Ne, Orhideji je jasno rekla da nije tako.

Prvoj starici dade još veći komad mesa. Babama treba dati, pa starcima, pa ovom usamljenom mladiću, a na kraju, Mejteri Mermer (jedinoj prisutnoj sibili) sve što preostane, za palestru i za kuhinju kenobe. Gde je Mejtera Ruža jutros?

Prvi deda promumla neka zahvaljivanja, njemu lično, a ne bogovima; on se tek sad priseti da su i drugi to činili na obredu žrtvovanja pre Fidejine sahrane, i odluči da kaže kongregaciji što-šta o tome, sledećeg scildana, ako bude tada imao slobodu da govori.

Evo, već, poslednjeg starog čoveka. Svila i za njega izreza debeo komad, onda baci pogled pored njega i pored mladića iza njega, ka Mejteri Mermer, pomislivši da će ona možda sa neodobravanjem gledati na deljenje tako velikih komada mesa - i odjednom prepoznade mladića.

Tokom sledećeg trenutka, koji je izgledao veoma dug, nije se mogao ni pomaći. Drugi su se kretali, ali, činilo se, mukotrpno kao muve u medu. Mejtera Mermer se primiče njemu, malo-po malo; na njenom licu, koje je nagnuto malo unazad, lebdi tanan osmejak. Jasno: ona ima isto osećanje kao on - naime, da je sutrašnji rad palestere, najblaže rečeno, pod znakom pitanja. Poslednji starac lagano klima glavom i okreće se da ode. Njegove desni su izložene pogledu; to je širok osmeh, ali bez ijednog zuba. Svilina desna ruka žarko želi da jurne u džep njegovih pantalona, gde na nju čeka pozlaćeni igličar koji je doktor Ždral dao Zumbuli; ali da bi to postigla, ruka bi se morala prvo osloboditi žrtvenog noža, a to bi trajalo nedeljama, ako ne i godinama.

Blesak nauljenog metala: Mošus poteže svoj igličar: taj sjaj se stapa sa nešto tamnijim sjajem zglavkova Mejtere Mermer. Pucanj, nadjačan vriskom iglice koja se prevrće u letu jer je prošla kroz rukav

Sviline mantije i tu izgubila ravnotežu.

Ruke Mejtere Mermer obgrliše Mošusa. Svilin nož munjevito zaseče po ruci koja je držala igličar i ovaj pade. Mošus kriknu. Starice su žurno odlazile (one bi to nazvale trčanjem), pri čemu su neke gonile decu ispred sebe. Jedan dečkić pojuri pored Svile, oko mrtvačkog sanduka, i pojavi se držeći obema ručicama, nespretno, Mošusov igličar, komično uperen u Mošusa samog.

Dva uvida dođoše Svili jednovremeno. Prvi, da bi Resica lako mogao i nehotice da opali, i da ubije Mošusa. Drugi, da za to njega, Svilu, nije ni najmanje briga.

Mošusov palac visio je na dronjku mesa; krv iz te rane mešala se sa krvlju belog bika. Pokušavajući i sad da shvati situaciju, Svila upita: "On te poslao da ovo uradiš, a?" Živo je dočarao sebi zajapureno, oznojeno lice Mošusovog poslodavca, ali se u tom času nije mogao setiti imena tog čoveka.

Mošus pljunu, gustim, žutim ispljuvkom koji ostade na Svilinoj mantiji; ali Mejtera Mermer ga je već gurala, rvući se sa njim neprestano, ka oltaru. I, jezivo, naginjala ga u plamen. Mošus pljunu još jednom, ovaj put njoj u lice, i poče se bacakati tako očajničkom snagom da za trenutak odiže Mejteru Mermer sa tla.

Resica povika: "Mejtera, da ga ubijem?" Pošto ona nije odgovorila, Svila odmahnu glavom.

"Ovaj fini, živi čovek", izgovori ona polako, "prinosi se meni, Ehidni Božanskoj." Njene šake, koščate, sa plavim venama, ruke jedne stare biološke žene, sjajile su grimizno u plamenovima. "Majci bogova, Neuporedivoj Ehidni, kraljici broda 'Svitak'. Lepa Ehidno! Osmehni nam se. Pošalji nam zverad za gonjenje. Velika Ehidno! Istisni travu svoju zelenu za marvu našu..."

Mošus zaječa. Tunika mu se dimila; oči je izbuljio toliko da se činilo da će ispasti iz glave.

Jedna starica se nasmeja sitnim kikutom.

"Božanska Ehidno!" zaključí Mejtera Mermer. "Vatrom nas oslobodi."

"Pusti ga, Ehidna", oštro reče Svila.

Mošusova tunika je gorela; rukavi Mejtere Mermer isto tako.

"Pusti ga!"

Nastrana, samonametnuta disciplina Orile najzad popusti: Mošus poče jaukati, i nastavi, a posle svake pauze i grcanja, njegovi krici i jauci bili su sve slabiji, ali užasniji. Svili, koji je uzalud vukao neumoljive ruke Mejtere Mermer, ti jauci su zvučali kao škripanje šarki u krilima smrti, u crnim krilima Visokog Hieraksa koji je, mašući njima, leteo duž svitka, od Istočnog pola do Glavnog procesora.

Mošusov igličar progovori dvaput, tako brzo da se činilo da je to bilo samo jedno kratko mucanje. Jedna iglica ostavi ožiljak na obrazu Mejtere Mermer, a druga na donjoj vilici; ali obe pobegoše u nebo, skičeći.

"Nemoj", reče on Resici. "Mogao bi da pogodiš mene, a da išta postigneš, nemoguće je."

Resica se trže, onda zapanjeno pogleda dole, ka prašnjavoj crnoj zmiji otrovnici koja je zagrizla skočni zglobov jedne njegove noge, i nije puštala.

"Ne beži", reče mu Svila, i okrete se da mu pritekne u pomoć; time spase sebe. Jer druga otrovnica, veća, upravo tad je proturila svoju tupu glavu iz okovratnika Mejtere Mermer, bacila se ka njegovom vratu i promašila za dva prsta.

On jako povuče prvu otrovnicu i otrže je sa Resicine noge, a zatim je baci u stranu; na mestu uboda zmijskih očnjaka iscrta znak sabiranja, ali vrhom noža, plitko zasecajući u kožu. "Lezi na leđa i miruj", reče on Resici. Resica tako učini, a Svila se saže i pritisnu usne na krvave krstove na koži.

Mošusovi krici su prestali, a Mejtera Mermer se okrenula ka njemu i dečaku; mantija je, sva u plamenu, spadala sa njenih uzanih ramena. U svakoj ruci držala je po jednu zmiju otrovnicu i njima mahala po vazduhu. "Prizvala sam ovu decu sebi, iz uličica i bašta ovog podmuklog grada. Znaš li ko sam?"

Ali njen glas ostao je onaj isti, dobro znan, i zato se Svili činilo da je poludeo. On ispljunu puna usta krvi.

"I taj dečko je moj. Uzimam ga. Daj ga meni."

Svila pljunu drugi put, a onda podiže Resicu sa zemlje i zadrži ga u naručju. "Bogovima se mogu nuditi samo besprekorni. Ovog dečka je ujela otrovna zmija; prema tome, on je očito nepodoban."

Mejtera Mermer dvaput mahnu otrovnicom ispred lica, kao da

tera muvu. "Trebalo ti da prosuđuješ o tome? Ili ja?" Plamteći ostaci mantije srozaše se oko njenih nogu.

Svila pruži Resicu ka njoj. "Reci mi zašto je Pes ljut na nas, o Velika Ehidno."

Posegnula je da preuzme dečaka, videla zmiju u sopstvenoj ruci, pogledala je kao da do tog trenutka nije znala da je tu, i opet je podigla. "Pes je mrtav, a ti si budala. Daj Njorku."

"Ovaj dečak zove se Resica", reče joj Svila. "Njorka je bio ovakav dečak pre nekih dvadeset godina, pretpostavljam." Pošto ona nije rekla ništa na to, on nastavi: "Znao sam da vi bogovi možete da posedate biološke ljude kao što sam ja. Nisam znao da možete i hemijske da posedate."

Ehidna žustro mahnu zmijom, koja se uvijala i namotavala, ispred svog lica. "Njih lakše šta znače ovi numerali? Zašto bismo vas pustili...? Moj muž..."

"Da li je Pes poseo nekoga, a taj neko umro?"

Njena glava se okrete, mehanički, ka Svetom prozoru. "Prosti brojevi... Njegova citadela."

"Skloni se ti od te vatre", reče joj on, ali bilo je prekasno. Kolena je više nisu držala; ona se sruši na svoju zapaljenu mantiju. Činilo se da se, u padu, gužva i smanjuje.

On ostavi Resicu na tlo i izvuče Zumbulin igličar. Prvim hicem pogodi jednu zmiju iza glave, i čestita sebi; ali druga pobeže, nestajući u upečenoj, žutoj prašini Ulice sunca.

"Trebalo da zaboraviš sve što si sada, sticajem okolnosti, možda čuo", reče on Resici, vrativši igličar u džep.

"Nisam ništa ni razumeo, Patera." Resica se pridigao u sedeći položaj i rukama čvrsto stegao ugrizenu nogu.

"To je dobro." Svila izvuče zapaljene ostatke mantije ispod Mejtere Mermer.

Stara žena se sitno zasmija. "Sad bih te mogla ubiti, Svilo." Držala je iglični pištolj, donedavno Mošusov, ne mnogo spretnije nego što je to maločas činio Resica, ali uperen u Svilina prsa. "U našoj kući sad su Savetnici. Oni bi to voleli."

Bezubi starac munjevito zamahnu svojim komadom sirove govedine, pljusnu staru ženu po ruci i oštro reče: "Nemoj, Gljivo!"

Igličar pade na tlo, a starac ga istog trenu pritisnu nogom.

Pred Svilinim zapanjenim pogledom, on izvuče gamadion, sav obložen bleštećim draguljima, iz otrcane, smeđe tunike. "Trebalo je ranije da saopštim da sam prisutan, Patera, ali sam se nadao da ću to moći kad ostanemo sami. Ja sam, kao što vidiš, takođe augur. Ja sam Patera Kvecal."

Njorka stade i osvrte se ka poslednjim mrljavim, zelenim svetiljkama. Ovo je kao izlazak iz grada, pomisli on. Mrziš grad - mrziš ogavne i grozne osobine njegove, buku, dim, a najviše mrziš posrani krrrrvnički grabež za pare, za svaku prokletu krvavu paricu, pare za ovo i pare za ono, čovek ne može više ni da prdne besplatno. Ali kad izjašeš iz grada, i tama se sklopi oko tebe, a nebeske zemlje koje iz grada nekako ne primećuješ počnu da plove u visinama, osetiš odjednom da ti grad nedostaje, povučeš uzde, zaustaviš magarca i osvrćeš se. Gledaš grad, sa bilo kog mesta odakle je to moguće. Toliko svetiljki, malenih i dalekih; izgledaju kao najniže nebeske zemlje odmah posle zatvaranja pijace, tamo gde je već pala noć.

Iz pomrčine ispred njega Keder upita: "Oš ti dolazit?"

"Da. Ne živciraj se, matori."

Držao je u ruci strelu koju je neko odapeo na Šenilu. Bila je izrađena od kosti, ne od drveta. Dve dugačke cepke kosti, zaključio je Njorka, prepipavajući je prstima uzduž, po deseti ili dvanaesti put; zalepljene i uvezane da bi činile jednu celinu. Na zadnjem kraju su 'perca' takođe izrađena od kosti, a opaki, šiljati vrh je od kovanog metala. Najverovatnije su to delovi cevanične kosti neke velike životinje ili čak krupnog čoveka. On je čuo da seljaci ponekad love lukom i strelama; ima toga i na pijaci. Ali ovakvih strela nema.

Steže je šakama i prelomi na pola, pa pusti da komadi padnu; onda pohita tunelom, za Kederom. "Gde je Sifonka?"

"Opet napred sa onin soldatom." Keder je zvučao kao da je i sad na znatnoj udaljenosti ispred njega.

"Tako mi Hieraksa! Malo je nedostajalo da je nabodu prvom strelom!"

"Malo je nedostajalo da ubiju mene." Inkusov glas doplovio je

kroz mrak. "Jesi li to zaboravio, možda?"

"Nisam", reče mu Njorka, "al me manje briga."

"Ne bri-ne", potvrdi Oreb sa Njorkinog ramena.

Inkus se kikotaše nasmeja. "A ne brinem se ni ja za tebe, Njorka. Kad sam uputio kaplara Hamerstona da ide ispred nas, moja prva pomisao bila je da bi s njim trebalo da ideš i ti. Onda sam shvatio da nema štete ako zaostaneš. Hamerstonov zadatak nije da izigrava dadilju tebi, nego da zaštiti mene od tvojih grubosti."

"I da me izmlati kad god ti pomisliš da bi tako trebalo."

"Upravo tako. O, upravo tako. Ali milosrđe i strpljenje mnogo su draži besmrtnim bogovima nego žrtvovanje, Njorka. Ako poželiš da ostaneš tu gde si, ja te neću sprečavati. Niti će te sprečavati moja visoka prijateljica, koja je, kao što si video, mnogo jača od tebe."

"Šenila nije jača od mene, čak ni sad. Ne verujem da je mnogo jača od tebe."

"Ali ima najbolje oružje. Do toga je držala. Što se mene tiče, drago mi je što su ona i njeno oružje blizu našeg stamenog kaplara, a daleko od tebe."

Njorka samog sebe, u mislima, 'šutnu' što se nije ranije setio da Šenilin bacač može oboriti Hamerstona baš kao i najbolji pištolj sa debelom municijom. Ogorčeno progundā: "Neprestano ti nešto mozgaš, a?"

"Nećeš da mi se obraćaš sa 'Patera', je li, Njorka? Čak i sad odbijaš da upotrebiš moju titulu?"

Njorka je osećao slabost i vrtoglavicu; plašio se za Šenilu i za sebe; ipak uspe da kaže: "Ta titula bi značila da si ti, tobož, moj otac, a ono 'Mejtera' kako sam zvao moju učiteljicu, to bi značilo 'majka'. Čim počneš da se ponašaš kao otac, ja ću početi tako da te zovem."

Inkus se opet nasmeja. "Od nas, očeva, traži se da suzbijemo nasilničko ponašanje svojih potomaka i da naučimo mlade - nadam se da ćeš mi oprostiti malu vulgarnost - da ih naučimo da obrišu svoje slinave, prljave nosiće."

Njorka poteže kratki mač. Bio mu je neobično težak u ruci, ali ta težina, kao i hladni, tvrdi metal drške, dadoše mu novo pouzdanje. Oreb promuklo posavetova: "Ne, bre. Ne."

Inkus, koji je čuo šištanje sečiva što se izvlačilo iz korica, povika:

"Kaplare!"

Hamerstonov glas dođe iz daljine, kroz tunel. "Evo me, Patera. Počeo sam ja da se vraćam čim sam čuo da vas dvojica razgovarate."

"Hamerston na žalost ne raspolaže svetlom. Kaže mi da je ostao bez njega kad je pogođen. Ali u mraku vidi bolje nego mi, Njorka. Bolje nego ijedna biološka osoba, zapravo."

Njorka, koji u mrklom mraku nije video ništa, reče: "Ja imam oči kao mačka."

"Ma nemoj. Ako je tako, šta ja držim sad u ruci?"

"Moj igličar." Njorka šmrknu: osećao se blagi smrad, kao da neko prži hranu na užegloj masti.

"Njorka? Njor iz 'Tla-pe'?"

"Da, ej!"

"Jeb te Pes. Ni-sta lo-ma."

Njorka zastade. "Sifonka, jesi dobro?"

Odgovora nije bilo.

Neko je zaječao; Hamerston opet opali. Njorka povika: "Slušajte svi, nemoj se borimo ako oni ne napadaju. Matori, gde si?" Njegov borbeni zanos već je iscurio, ostavivši ga slabijim i smućenijim nego ikad. "Sifonka?"

Oreb mu pomože svojim glasom. "Mala kaže! Do-bro? Ne mre?"

"Ma gde dobro! Ni blizu nisam dobro!" reče Šenila, boreći se za vazduh. "Ovaj me tresnuo nečim, Njorka. Oborio me i pokušao, znaš, da dobije za džabe. Prilično sam smlaćena, ali živa sam, valjda."

Mrak popusti, kao da se dogodio dizastor: tako naglo, i sa nailaskom svetlosti tako blede. Desetak stadija ispred njih, jedna od puzećih svetiljki lagano je izlazila iza okuke tunela. Pred Njorkinim općinjenim pogledom, to telo pokaza se celo na dalekome mestu na plafonu: sjajna tačka zahvaljujući kojoj postade vidljivo sve ono što je dotad bilo sakriveno.

Šenila je sedela na podu, na znatnoj daljini od Njorke. Videći Njorku, goli čovek pregladnelog izgleda, koji je stajao nad njom, diže obe ruke i uzmače. Njorka joj priđe i pokuša da joj pruži ruku, da bi joj pomogao da ustane, ali pri toj kretnji primeti (kao, nekoliko

trenutaka pre toga, Svila) da mu je ruka zauzeta nožem. Stegavši zube protiv bola koji kao da mu je razdirao glavu na komade, on se sagnu i uvuče nož ponovo u čizmu.

"U mraku me uhvatio baš za bacač. Onda me udario motkom ili nečim takvim."

Pregledajući njenu glavu pri slabašnoj svetlosti, Njorka zaključi da tamna mrlja ispod kose predstavlja modricu, okrvavljenju. "Prokleta si talična da te nije ubio."

Goli čovek žmirnu. "Nisa mogo. Nisa pokušavo."

"Trebo bi te ubijem, ja tebe", reče mu Njorka. "Mislim i da oću. Idi uzmi bacač, Sifonka."

Iza Njorke, Inkus reče: "Nameravao je silovati, usuđujem se da kažem. Upozorio sam je baš na to. Silom se nametnuti ma kojoj ženi je rđavo, sine moj. A tek proročici..." On zakorači napred i uperi Njorkin veliki igličar u napadača. "I ja sam napola rešen da te ubijem, tako mi Scile."

"Patera je ubio oba boga", reče Hamerston ponosito. "A i dvojicu vas mesoglavaca."

"Stani malo, Patera. Mora ga pitamo nešto." Pokaza svojim kratkim mačem, koji je bio sav obliven krvlju, ka golom čoveku. "Kako se zoveš?"

"Urus. Ej, Njor, mi bili laćano društvo. Seš se ono znojavo mesto? Ti ušo pozadi ja ti pazio na ulicu."

"A-ha. Pamtim ja tebe. Dobio si jame. To je bilo pre..." Njorka pokuša da razmisli, ali nađe samo bol.

"Dva-tri meseca. Al sa imo sreće." Urus poče prilaziti, malo-po malo, držeći ruke u položaju molbe. "Njorka, da sa znao da s ti, sve b drukče bilo. Mi b ti pomogli, ja i moji. Al kako sa mogo znam? Moj čovek Gelada reko, idu samo ona i on." Brzim pokretima pokaza ka Šenili i Inkusu. "Velika riba iz jame za ribe, i mali tip. Nie reko za vojnika ni za teb. Ka sa čuo vojnika ja teo žim-be, al on se vratio."

Šenila poče: "Po čemu bih ja bila..."

"Zato što nemaš ništa na sebi, Sifonka" reče Njorka i uzdahnu. "I robijašicama uzmu svu odeću pre nego što ih bace u jamu. Mislio sam da to svako zna. Sedi. Sedite i vas dvojica, Patera, Hamerstone. Matori, je l' ideš?"

Oreb se promuklo pridruži ovom pozivu. "Mato-ri!"

Nije bilo odgovora iz mraka koji je uzmicao.

"Sedite", reče im Njorka opet. "Svi smo dibiđus umorni - Hieraks zna da sam ja crk'o od umora. Verovatno ima još dugo da idemo do najbliže večere ili mesta gde se može spavati. Za ovog Urusa ovde imam nekoliko pitanja. Valjda imate i vi."

"Ja imam svakako", reče Inkus.

"E pa, dobićeš priliku." Njorka obazrivo sede na hladni pod tunela. "Prvo da vam kažem da je on rek'o istinu, ali šta s tim? Znam ja možda sto tipova kojima mogu da verujem pomalo, al nikom mnogo. Pre nego što su ga bacili u jame, on je bio jedan od tih, i to je sve, ništa više tu nema."

Inkus i Hamerston su seli jednovremeno; Urus je sačekao da mu bude naznačeno, jednim klimanjem glave, da sme, pa sede i on.

Njorka se nagnu unazad; zažmurio je. U glavi mu se vrtelo. "Svako će imati priliku, rekao sam, al ja prvi. Posle svi vi. Gde je Keder, Uruse?"

"Ko?"

"Onaj matori. Bio s nama. Ribar. Jesi ga sredio?"

"Nisa sredio nikog." Urus kao da je govorio sa daljine od dve milje. Hamerstonov glas: "Što su te bacili u jamu?" Šenilin: "Pusti to sad. Kako to da si ovde? To bi ja da znam. Trebalo bi da si u jami, čak si mislio da sam ja pobegla iz jame za žene. Jesi stvarno to mislio samo zbog toga što sam bez odeće, kao što kaže ovaj Njorka?" Inkusov: "Sine moj, razmislio sam o nekim stvarima. Nisi mogao predvideti da ću ja, sveštenik, biti naoružan, a?" "Nisa znao da si pop. Gelada reko ide dugačka riba i mali tip. Samo to reko. Mi odma skidaj svetla." "A-ha, dakle taj Gelada je odapeo strelu na mene, je li." "Ne na teb, Patera, na nju. Reko e 'Ima bacač' i gađo e. Al gutno. Luk od lepljenih kosti, al on slabo đaga. Slabije neg što misli. Njorka, ja samo oću napolje, ej? Izvedi me gore, to e sve. Ć te slušam sve što kažeš."

"Pitam se, pitam se", progunđa Njorka.

Inkusov glas: "Ja sam ispalio bar dvadeset hitaca. I na te ljude, i na zveri zaista... zverske." Šenilin: "Lako si mogao poubijati sve nas, znaš li ti to? Jeote. Buška on iglicama na sve strane, u pomrčini,

bole njega čoše." Hamerstonov: "Nije mogao mene." "Kćeri moja, da nisam pucao, lako sam mogao ja mrtav ostati ovde. Ali nisam 'buškao' nasumce. Znao sam! Mada je bila tama takva kao, kao da sam - slep. Desilo se nešto divno. Pravo čudo. Sigurno mi je Scila pomogla. Oni su svi jurišali na mene, da me ubiju, ali umesto toga, pobio sam ja njih."

Njorka otvori oči i žmirkavo pogleda u tamu iza njih. "Možda su oni ubili Kedera. Ne znam. Al idem da vidim."

Šenila se spremala da ustane. "Mnogo ti je loše, a? Idem ja."

"Ne sada, Sifonka. Još je mrak tamo pozadi. Uruse, kažeš da su tvoji momci poskidali svetla. Da bi ovaj deo tunela bio mračan, pa da nam se zavučete iza leđa, a?"

"Jes. Gelada mi s popo na ramena i skino četir, Gaur odno. Ona se razmiču prema mraku, jes znao?"

Njorka samo zamumla.

"Al polako. Mi misili da čekamo sa strane dok prođete. Misim ona i mali pop. Nismo znali da ima još." "I ti si s leđa skočio na mene!" "A šta b ti uradila?" (Njorka oseti, jer sad nije mogao da gleda, da je Urus raširio ruke.) "Ti s Geladu raketom. Da ni bila krivina, pobila bi nas sve." "Loš mali!" (To je rekao Oreb.)

Njorka još jednom otvori oči. "Pobila bi trojicu, četvoricu. Hamerstone, pominjao si dve životinje koje je Patera ubio?"

"Tunelske bogove", potvrdi Hamerston. "Rekao sam ti, oni su kao psi, ali ne lepi kao psi."

"Mora se vratim", progundā Njorka. "Da vidim šta je bilo sa matorim i da bacim pogled na te pse. Uruse, ti si jedan, a ja sam sredio jednog, to su dvojica. Hamerston kaže da je Patera oladio dvojicu, to su četiri. Je l' još neko sredio nekog?"

Hamerston: "Ja. Jednog. A spucāo sam i jednog od onih koje je Patera pogodio, jer se taj nešto bacakao."

"A-ha, mislim da sam to čuo. Znači, pet. Uruse, sad mi ne lupetaj, zi-pa dobro ša ti žem-ka. Koko s imo?"

"Šes, Njor, i dva vau."

"Šes uračunavajući i tebe?"

"Jes majk mi."

"Vraćam se ja tamo", ponovi Njorka, "čim svetla odu do tamo i

čim meni bude bolje. Ko god oće sa mnom, dobro je. Ko god oće sam da ide dalje, i to je dobro. A ja ću da potražim te bogove i Kedera." Opet sklopi oči.

"Dobar ma-li!"

"Da, ptico, bio je dobar." Njorka je čekao da neko progovori, ali svi su ćutali. "Uruse, tebe su bacili u jame. Je l stvarno bacaju iz visine? Uvek sam se pitao."

"Ak i naljutiš. Inače s voziš dole u korpi."

"A tako vas i hrane? Spuštaju njamu u korpi?"

"I kante vode ponekad. Al mi smo vatali vodu ka e kiša, najviše."

"Čaj-pri."

"Nie tako lše. Kod men. Slažemo s mi. Novi dolaze, jači."

"Ako ih baš ne bace s visine. Onda polome noge, pretpostavljam."

"Jes Njor."

"Takvog ubijete i pojedete dok je još debeo."

Neko (Inkus, zaključí Njorka) ćujno, užasnuto, uvuće vazduh.

"Ne uvek. Ne ak e neko kog neko zna. Ne b teb."

"Znači, tebe su strpali u jamu, al si se u korpi vozio do dole, a ti si momak i po - bio. I vid'o si da kopaju, a?" Njorka otvori oči, rešen da ih sad drži neprestano otvorene.

"Jes. Kopali ka slobodi. Do glavnog zida, onda na dole, kolko god treba. Naša jama jedna od najstarijih, najdubljih. Kopali s koske, po dva. Drugi iznosili u ruke. Treći pazili na baće i gazili po jami ono prosuto. Sve mi rekli."

Hamerston reče: "I umesto ispod zida, provalili ste u ovaj tunel?"

Urus živo klimnu glavom. "Oni su. Pre mene. Bila pukotina u brodskom kamenu. Vidli svetla, poludeli ljudi. Doneli kamenje, probili rupu da si mogo taman da se provućeš."

Inkus se zlobno nasmeši, otkrivajući isturene zube više nego ikad. "Počinjem razumevati tvoju nevolju, sine moj. Kad ste prodrli u ove grozne tunele, pokazalo se da ne možete stići na površinu. Tačno? Tako se odigralo? Pesovu pravdu ste osetili?"

"Jes Patera." Sa Ulizičkom grimasom, Urus se naginjao ka Inkusu, kao da će pasti ničice pred njega. "Nego, Patera. Ti ubi dva moja prijatelja maločas, a? Ništa ono, 'idi u Glavni procesor', a?"

Inkus mahnu glavom levo i desno, pri čemu su se njegovi buc masti obrazi zatresli. "Smatrao sam da je najbolje da u ovom slučaju bogovi procene sami, sine moj. Istog bih mišljenja bio i u tvom slučaju, sine moj."

"Dobro. Misio sam te ubijem. Laćano. Ne pokušavam te lažem. Al sad treba to zaboravimo. A, Patera? Pes bi nam reko da 'sve zlo ostavimo iza sebe'. A?" Urus mu pruži ruku.

"Sine moj, kad bi ti posedovao ovakav igličar kao ja, onda bih ja pristao na neko takvo izmirenje, rado."

Njorka se tiho zacereka. "Kolko ste daleko išli, Ure? U potrazi za izlazom?"

"Daleko. Al ima svašta u ovi tuneli, ej. Razni su. Neki puni vode. Ima zatrpani. Na kraju nekih, vrata, al ne mož prođeš."

Šenila reče: "Imam posle da ti kažem nešto o vratima, Mlatko, kad budemo sami."

"Tako treba, Sifonka. Dobro ti je to." Njorka se bolno pridiže na noge. Videći da je sečivo njegovog kratkog mača još uprljano krvlju, on ga obrisa rubom tunike i vrati u korice. "Ima svašta, je li. Ša ima?"

"Na ovu stranu", Urus pokaza rukom, "ima vojnici k'o ovaj. Ubiju te čim te vide; znači, mora slušaš da ne naiđu. Ja s u mraku čuo da e vojnici. Tiho idu, i marširaju tiho. Al zvuk drukči, a i zvecne im štoljpi ponekad. Ima i vau, oni to zovu bogovi. Al to đavoli, u stvari. Al ima jedan moj, Eland, uvatio dva mala, pripitomio. Vodili ih mi s nama. Ima i velike mašine. Ta-ruši. A i druge. Neke ti neće ništ ak i ne diraš."

"To je sve?"

"Sve što ja ikad vido, Njor. Za duhove se priča. Nika vido."

"Dobro." Njorka se okrete i obrati se Inkus, Hamerstonu i Šenili. "Vraćam se u onaj deo tunela, kao što rekoh, da potražim Kederu."

Pođe laganim šetkanjem nazad kroz tunel, bez zaustavljanja, sve do mesta gde su ležali ljudi i zveri koje je Inkus pobio. Čučnu da ih bolje osmotri, ali krišom pogleda i ka grupi koju je ostavio. Niko nije pošao za njim. On slegnu ramenima. "Samo ja i ti, Orebe."

"Loš pas!"

"Ova dva su zaista gadna. On reče 'vau', al tako se kaže za pse-čuvare, a ovo uopšte nisu psi - tu je Hamerston u pravu."

Pokraj jednog od mrtvih robijaša ležao je grubo izrađen topuz - kamen žilama privezan za kost pocrnelu u vatri. Njorka podiže to oružje, pogleda ga i odbaci, pitajući se koliko je taj napadač uspeo da se približi Inkus pre nego što je poginuo. Da je Inkus ubijen, možda bi on, Njorka, opet došao do svog igličara. Ali šta bi u tom slučaju uradio Hamerston?

Sa više radoznalosti razgledao je čoveka koga je sam sasekao. Njorka je svojevremeno krađom došao do tog kratkog mača - ili velikog noža; nosio ga je uglavnom da bi se pravio važan, a naoštrio ga je jednom, jer mu je to bilo potrebno, zato što je njime ponekad sekao konopce ili izvaljivao zaključane ladice; iz čiste radoznalosti pohađao je dva časa nastave kod majstora Ksipiasa; sad mu se činilo da je zaista vlasnik jednog oružja koga, do ovog trenutka, nije bio svestan.

Svetlost puzećih svetiljki ovde je bila primetno slabija; one su imale još dugo da putuju do mesta iznad poprišta na kome je Njorka ostavio ribara. On sad isuka kratki mač i počne nastupati obazrivo. "Pevaj ako išta vidiš, ptičurino."

"Ne vidi."

"Ali u ovom osvetljenju tebe vid dobro služi, je li tako? Pa i ja vidim, al ne mnogo dobro."

"Nema ni-ko." Oreb sa jakim, bučnim udarom sklopi kljun i odleprša sa Njorkinog desnog na levo rame. "Nema ni-šta."

"Dahhh. Ni ja ne vidim nešto naročito. E samo kad bih bio siguran da je ovo to mesto."

Ponajviše je žalio što Šenila nije pošla za njim. Dobro, Dropljan jeste, Dropljan evo ide za njim, velik i nezgodan; ali, nije to isto. Ako Šenili nije stalo do njega do te mere da sad za njim pođe - onda nema svrhe ni on da ide ovim tunelom... onda ništa nema svrhe.

Kako si se ti upetljo u ovo, ej, derište? pita Dropljan.

"Neam pojma", mrmlja Njorka. "Z-boravio."

Moj-ne žeš-la, derište. Oš te izvadim odavde? Onda mora znam.

"Misim, dopao mi se. Taj pop. Svila. Misim da ga Aju skembo. Pa sam misio da nađem ove u Limni, oni bi me rado gledali, zbog love. Njama, piće, možda posle i dve sobe za nas al na visini. On nju ne bi, on je augur..."

"Loše ka-že!"

"On je pop, a ja sam tu, ona bi popila dve-tri-pe-šes uz večeru, bila bi mi zahvalna za to, a i za prsten, pa bi moglo bude fino."

Ša sam ti reko o spetljavanju sa ženama, ej, derište?

"Brate, jesi, reko si. Sve si ti u pravu. E, sad. Nema Svile, a ova nešto podilejos. Ja se naljutim, lupim je i odem ga tražim. E, al sad svi kažu, on bude novi kalde. Bilo bi dobro biti njegov ortak, ako mu to uspe."

"Ide mala! Ov-de!"

Baš te briga za to. I ša, sad se vraćaš po tog kasapina Svilu? Zato s pošo nazad?

"Da, nazad u Viron, jer bi on tako hteo. Al prvo da nađem matorog Kedera čiji je bio onaj brodić."

Pa ti si ucepo gomilu takvih kedera, u životu. A ni broda više nema.

"Patera bi hteo tako, a meni se sviđa taj Patera."

Tako mnogo?

"Mlatko? Mlatko!"

On te čeka, znaš. Taj Gelada nas čeka u mraku pored tela tog matorog. Imo je luk i strele. To nije imo niko drugi.

"Ide mala. Ovde", ponovi Oreb.

Njorka se okrete ka njoj. "Ostani pozadi, Sifonka, na bezbednom!"

"Mlatko, ima nešto što moram da ti kažem, ali to ne mogu da vičem."

"On nas vidi, Sifonka. Al mi njega ne. Odavde ga ni ovaj vran ne vidi, jer gleda iz svetlijeg u tamnije. Di ti e bacač?"

"Morala sam ga ostaviti kod našeg Kamenka. Patera nije hteo da pođem za tobom, a kad sam pošla, izgleda da je pomislio da bih ja, čim se malo udaljim, mogla pucati na njih dvojicu."

Njorka pogleda desno od sebe, u nadi da se posavetuje sa Dropljanom, ali Dropljan više nije bio tu.

"Onda sam ja rekla: ne bismo mi vas. Ne bismo ništa tako. Nas dvoje ne mrzimo vas dvojicu. Ali Patera je rekao da ti njih ipak mrziš."

Njorka odmahnu glavom: bol. Kao grimizna magla. "Može biti da

on mrzi mene. Ja njega ne."

"To sam mu i ja rekla. A on meni: vrlo dobro kćeri moja - znaš kako on govori - ostavi to kod nas, pa ću ti verovati. Ja poslušala. Ostavila cev kod Kamenka."

"Pa si pošla za mnom go-go-goloruka, da bi mi rekla to o prokletim vratima."

"Da!" Govoreći, prilazila je bliže. "Nešto važno, Mlatko, zaista važno, a nisam htela da čuje onaj što me udario."

"Jel o onom što je 'ta-ruši' kazao?"

Šenila, zapanjena, stade.

"Čuo sam, Sifonka. Bio sam odmah iza tebe, a vrata su moj posao. Vrata i prozori, zidovi i krovovi. Misliš da bi meni promaklo nešto tako?"

Odmahnula je glavom. "Izgleda da ne bi."

"I ja kažem da, izgleda, nije. Ostani ti sad tamo negde, gde je bezbedno." Okrete joj leđa, nadajući se da nije primetila koliko je mukom obuzet i vrtoglav: tunel ispred njega sve mračniji, i kao da se vrti u krug, to je crno ždrelo u koje on zuri, to je vatrometni katerinski točak koji je izgoreo, ili zadnji visoki točak mrtvačkih kola, sav od ebonosa i crnog gvožđa, kotura se nakatranisanim drumom u nigdinu. "Znam da si tu negde, Gelada. Imaš matorog. Sad zi-pa dobro. Ja sam Njorka. Urusov ortak. Nisam došo se đam-sva. Al taj matori e moj ortak, isto."

Njegov glas je postepeno slabio. On pokušava da sabere svu snagu koja mu je preostala. "Sa ć idemo s Urusom nazad u vašu jamu."

"Mlatko!"

"Ti ćuti." Nije se potrudio da pogleda ka njoj. "To je zato što ja mogu vas provedem kroz gvozdena vrata koja vi ne umete rešite. Razgovaraću s ljudima u vašoj jami. Reći ću: ko oće napolje, nek pođe sa mnom, izlazimo napolje. Onda idemo do jednih takvih vrata, ja ih otvorim, i svi izađemo. Al to e sve. Ne se vraćam ni za kog."

Zastao je, čekajući neki odgovor. Oreb nervozno klepnu kljunom.

"Ti i matori ajte s nama. Ili pusti njega, a ti posle idi sam za nama ako voliš tako, do jame, pa do vrata, i napolje. Al sigurno ću vidim ša e s njim."

Šenilina ruka dotače njegovo rame; on se trže.

"Oš i ti, Sifonka?"

Klimnula je glavom i uhvatila ga pod ruku. Načinili su još stotinak koraka u tamu sve dublju - onda jedna strela fijuknu između njihovih glava; Šenila uzviknu i steže mu ruku čvršće nego ikad.

"Ma to je samo upozorenje", reče joj on. "Mogo je on da nas nabode da je hteo. Al neće, jer s nama mož napolje, a sam ne mož."

Progovori opet jačim glasom. "Matori e ucepan, a, Gelada? Provalio sam te. I ti sad misliš, kad ja to saznam, sve propalo. Neće tako bude. Sve što sam reko ostaje da važi. Imamo popa, to je onaj mali što je bio s ovom. Ti nam samo daj telo matorog. Pop ć se moli i možda ga sahrani negde ako nađemo mesto. Ne poznajem te, al ti si možda znao Dropljana, mog brata. To je onaj što e mazno Molpin zlatni pehar, ej. Oš zovem Urusa? On ć ti kaže da e istina."

Šenila povika: "Istinu ti kaže, Gelada, stvarno. Samo, ja 'misim' da ti više nisi tu, nego si pobego niz tunel. To bi ja uradila. Al ako si tu, imaj poverenja u Njorku. Sigurno si u jami odavno, jer sad u Orili Njorku svako zna."

"Tica vidi!" progundā Oreb.

Njorka pođe lagano, još dublje u sve tamniji sumrak tunela. "Ima luk?"

"Ima luk!"

"Spusti taj luk, Gelada. Nabodeš mene, propala ti poslednja prilika za izlazak."

"Njorak?" Taj glas iz tame mogao je biti glas Hieraksa samog, šupalj i beznadan kao odjek iz groba. "To ti ime? Njorak?"

"Njorka. Dropljanov brat. On bio stariji od mene."

"Imaš igličar? Ostavi ga."

"Neam." Njorka vrati kratki mač u korice, skide tuniku i baci je na pod tunela. Podiže ruke i okrete se oko sebe, pun krug. "Vidiš? Imam mač i ništa više." Izvuče još jednom mač iz korica. "Evo, ostavljam ga preko krpa. Jasno ti je da ni Sifonka nema ništa. Ostavila je bacač kod onog vojnika." Pokazavši ruke, on produži laganim koracima u tamu.

Najednom, slabo treperenje svetla, još stotinu koraka dalje. "Fenjerče", doviknu im Gelada. "Na mast od vau."

Gelada opet dunu u plamičak; ovog puta Njorka je čuo taj zvuk,

tiho izlaženje daha. "Trebo sam se setim", promrmlja on Šenili.

"Nerado ih palimo", reče Gelada i ustade: stvorenje od štapova, ne mnogo višeg rasta nego Inkus. "Držimo ih zatvorene. Fitelj još malo pa potrošen. Ljudi nam to donesu, ostave."

Pošto Njorka, koji je žustro hodao kroz mrak, nije ništa rekao na to, on nastavi: "Ka se ulje potroši, onda mast od vau."

"Ja mislio da fenjere sami pravite, od koske", reče Njorka tonom običnog razgovora. "Fiteljje možda od upletene kose." Već je bio blizu, dovoljno blizu da vidi Kederovo telo, koje je ležalo pred Geladinim nogama.

"I to, ponekad. Al kosa ne valja. Upredemo krpe."

Njorka stade pokraj tela. "Sjebo si ga još tamo, a? Pa vuko. Sav je nešto prljav."

"Vuko kolko sa mogo. Težak je, jao-ooo."

Njorka rasejano klimnu glavom. Svila mu je jednom prilikom pričao, dok su sedeli za večerom u jednom separeu u Vironu, da Krv ima kćerku, čij je lice kao lobanja, i kad razgovaraš s njom čini ti se da razgovaraš s lobanjom, iako je to živa ženska, dok Dropljan (koji je stvarno mrtav) uopšte ne izgleda tako. Lice njenog tate, Krva, stvarno ne liči na lobanju, mekano je i crveno i mlohavo, pa oznojeno - znoji se i kad govori nekome koliko mora da plati. Ovaj Gelada, međutim, stvarno ima lice-lobanju, kao da je on, a ne Krv, otac te gaborke Gljive; čovek praktično bez ijedne dlake na glavi i licu, dakle kao lobanja, a boja, boja sivkasta i bela, kao prljave kosti, čak i sada, u smrdljivoj, žutoj svetlosti fenjera. Leš, leš koji hoda, sa malenim, okruglim trbuhom, laktovima većim od ruku. Pleća kao šipke za okačivanje peškira, fenjer u jednoj ruci; pokraj njegovih nogu luk, tako malen, kao dečja igračka, od kosti sapete trakom sirove kože. Pored luka, strela, pored strele položen Kederov stari, široki nož, i Kederova glava, stara, na njoj više nema one stare kape koju je uvek nosio, kosa bela i ludo raskuštrana kao kod neke babe, a na jednoj ruci nedostaje mišica, pola mesa pojedeno, vidi se čista belina kosti, belija od njegovih očiju, belija od ma čega drugog.

"Si bolesan, Njor?"

"A-ha, malo." Njorka kleknu pored Kederovog tela.

"Imo je čakiju." Gelada se hitro sagnu i dohvati Kederov nož. "To

ostaje meni."

"Važi." Rukav Kederove teške, iznošene, plave tunike bio je odsečen, a meso sečeno u trakama i dizano sa mišice. Takođe i sa podlaktice. Oreb skoči sa Njorkinog ramena da razgleda obavljani posao, a Njorka ga upozori: "Nije za ključanje!"

"Jadan ti-ca!"

"Imo e on i dve-tri parice. Dać ti ka me izvedeš napolje."

"Zadrži ih. Trebaće ti, tamo gore."

Krajičkom vidnog polja Njorka primeti da Šenila iscrtava znak sabiranja. "Hierakse Visoki, bože mračni, bože smrti..."

"Je se borio?"

"Slabo. Ja zašo iza njega. Nabacio mu moje drugo uže oko vrata. To e umetnost. Znaš Mandrila?"

"Zapalio", reče mu Njorka, ne dižući pogled. "Koko sam čuo, u Palustriju."

"Moj rođak. Radio sam s njim. A Elodiju?"

"Ona je mrtva. I ti si." Njorka se uspravi i sjuri nož u okrugli trbuščić, ali tako da je vrh zašao pod rebra i nagore, u srce.

Gelada širom otvori oči i usta. Trenutak-dva, pokušavao je da uhvati Njorkin šačni zglob, da odgurne tu oštricu koja je već okončala njegov život. Njegov fenjer, spolja obojen u crno, pade na goli brodski kamen, sa lupnjavom; Kederov nož takođe. Mrak se odasvud spusti na njih.

"Mlatko!"

Njorka je osetio kako se Geladina težina sleže na nož: popustile mu noge. Jednim trzajem, oslobodi nož, zatim ga obrisa o svoju butinu, zadovoljan što ne mora da gleda Geladinu krv niti prazno zurenje mrtvačevih očiju.

"Mlatko, rekao si da mu nećeš ništa!"

"Je l jesam? Ne sećam se."

"Pa on nama ne bi ništa učinio."

Nije ga dodirnula, ali on je u mraku osećao njenu blizinu, ženski miris njenih prepona, mošus njene kose. "Već je on nama nešto učinio, Sifonka." Vratio je nož u čizmu, zatim je, pipajući prstima, našao Kederovo telo i prebacio ga sebi preko ramena. Keder nije bio teži od dečaka. "Oćeš poneti fenjer? Mogao bi nam biti od koristi,

ako pronađemo kako se pali."

Šenila ne reče ništa, ali on nekoliko sekundi kasnije začu limeni zveket fenjera.

"Ubio je Kedera. To bi već bilo dovoljno, al on počeo i da ga jede. Zato u prvi mah nije ništa govorio. Bio suviše zauzet žvakanjem. Znao je da ćemo zahtevati telo staroga, pa je mislio da se pre toga najede."

"Umirao je od gladi. Umirao od gladi, ovde, ispod zemlje." Šenilin glas bio je jedva nešto jači od šapata.

"Dabome. Ptičurino, de si?"

"Ovde tica!" Perje pređe ovlašnim dodirom preko Njorkinih prstiju; Oreb je stajao na Kederovom lešu.

"Ti kad bi umirao od gladi, možda bi isto uradio, Njorka."

Njorka ne odgovori, a ona dodade: "Možda bih i ja."

"Nema to veze, Sifonka." Krenuo je bržim hodom, odmičući ispred nje.

"Ne vidim zašto nema veze!"

"Zato što sam morao. Uradio bi i on tako, kao što rekoh. Idemo sad u jamu. To sam mu reko."

"Ne sviđa mi se ni to." Šenila je zvučala kao da će zaplakati.

"Moram. Imam suviše prijatelja koji su tamo poslati, Sifonka. Ako su neki u toj jami, a ja mogu da ih izvučem, onda moram. Onda će cela jama da sazna za ovo. Možda im Patera ne bi rekao, ako bih lepo zamolio. Možda ni Hamerston ne bi. Ali Urus sigurno bi. Reko bi: evo momka koji je ucepo jednog Njorkinog prijatelja, ucepo i pojeo, štaviše, a Njorka ništa. Čim bi oni izišli iz jame, ceo grad bi saznao."

Jedan bog se nasmejao iza njih, tiho ali jasno, besmislenim i beshumornim smehom ludaka; Njorka se zapita da li je Šenila to čula. "Dakle, morao sam. Pa sam i uradio. I ti bi, na mom mestu."

Tunel je već postajao svetliji. Ispred njih, na još bolje osvetljenom prostoru, video je Inkusa, Hamerstona i Urusa. Sedeli su sva trojica na podu tunela. Hamerston je držao Šenilin protivoklopni bacač položen popreko preko čeličnih butina, Inkus je pomicao perle na brojanicama, a Urus je zurio kroz tunel, ka njima.

"Dobro, Mlatko."

Evo njegovog mača i tunike. On odloži Kederov leš na tlo, uvuče mač u korice, obuče ponovo tuniku.

"Mali do-bar!" reče Oreb i klepnu kljunom kao da daje visoku ocenu nečemu.

"Šta, jeo si ga? Reko sam ti o tome."

"Drugi mali", reče Oreb. "Oči moje."

Njorka slegnu ramenima. "Zašto ne?"

"Idemo odavde, Mlatko, molim te." Šenila je već isprednjačila nekoliko koraka.

On klimnu glavom i ponese Kedera.

"Imam neko loše predosećanje. Kao da je on tamo još živ, ili tako nešto."

"Nije živ", reče joj Njorka tonom punog pouzdanja.

Stigoše do trojice koji su ih čekali. Inkus stavi brojanice u džep. "Rado bih doneo Pesov oproštaj našem palom drugu. Ali njegov duh je već odleteo."

"Dabome", reče Njorka. "Samo smo se nadali da ga ti sahraniš, Patera, ako se nađe neko mesto."

"A sad je Patera, je li?"

"Bilo je i pre. Govorio sam ja 'Patera'. Samo ti nisi primećivao, Patera."

"A, jesam, jesam, sine moj." Inkus rukom pokaza Hamerstonu i Urusu da ustanu. "Uradio bih ja u svakom slučaju sve što mogu za našeg zlosrećnog drugara. Ne radi tebe, sine moj, nego radi njega."

Njorka klimnu glavom. "Mi ništa više i ne tražimo, Patera. Gelada je mrtav. Možda treba to da kažem svima."

Inkus je pogledom odmeravao Kederovo telo. "Tu težinu ti ne možeš daleko nositi, sine moj. Mislim da će morati Hamerston da ga nosi."

"Ne", reče Njorka, glasom najednom tvrdim. "Nosiće ga Urus. Hajde, Uruse. Uzimaj ga."

4. PESOV PLAN

"Žao mi je što si to uradila, Gljivo", reče Svila blago.

Starica odmahnu glavom. "Nisam nameravala da te ubijem. Al mogla sam."

"Naravno da si mogla."

Kvecal je podigao igličar; prstima, a zatim maramicom obrisa ga od prašine i od krvi belog bika. Starica se okrenula da ga pogleda; oči su joj se širile, a lobanjska iscerenost polako je nestajala.

"Žao mi je, kćeri moja", reče Svila. "Primećivao sam te na žrtvovanjima povremeno, ali ne sećam se tvog imena."

"Manioka." Rekla je to kao kroz san.

On svečeno klimnu glavom. "Da li ti je zlo, Manioka?"

"Ja..."

"To je od ove vrućine, kćeri moja." Da bi udovoljio svojoj savesti, dodade: "Možda. Možda je od vrućine, ili bar delimično od vrućine. Treba da te sklonimo sa ovog sunca, i od vatre. Resice, možeš li da hodaš?"

"Mogu, Patera."

Kvecal mu pruži iglični pištolj. "Uzmi ovo, Patera. Može ti zatrebati." Ovaj igličar bio je odveć veliki za džep; Svila ga zavuče pod opasač, ispod tunike, na mesto gde je donedavno nosio azof. "Ne toliko sa strane, više iza leđa", reče mu Kvecal. "Biće ti bezbednije, a jednako pogodno za upotrebu."

"Da, Vaša svesnosti."

"A ovaj dečak ne bi trebalo da pešači." Kvecal podiže Resicu u naručje. "U njegovoj krvi je u ovom trenutku prisutan otrov, a to nije mala stvar, mada sa možemo nadati da količina otrova nije velika. Mogu li ga smestiti u tvoju stambenu zgradu, Patera? Trebalo bi da leži; ova jadna žena takođe."

"Ženama nije... ali naravno ako Vaša svesnost..."

"Dopušteno im je, sa mojom dozvolom", reče mu Kvecal. "Ja je dajem. Takođe dozvoljavam tebi, Patera, da uđeš u kenobu i uzmeš jednu sibilsku mantiju. Ova Mejtera", on baci pogled dole, na Mejteru Mermer, "svakog trenutka može doći svesti. Moramo joj uštedeti

neprijatnosti, koliko god možemo." On prebaci Resicu preko ramena, a Manioku uze za ruku. "Hodi sa mnom, kćeri moja. Ti i ovaj dečak moraćete jedno drugome biti bolničari, neko vreme."

Svila je već prolazio kroz baštensku kapiju. Nikad u životu nije nogom kročio u kenobu, ali je smatrao da prilično dobro poznaje plan zgrade: u prizemlju kuhinja i trpezarija, kao i ostava; na spratu, spavaće sobe, kojih je, možda, čak šest. Jedna, valjda, pripada Mejteri Mermer, iako Mejtera Mermer nikada na spava.

Lakim trkom odmicao je po šljunčanoj stazi, razmišljajući o činjenici da su oltar i Sveti prozor ostali nasred ulice. Trebalo bi ih, što je pre moguće, uneti natrag u mantejon, iako je za to potrebno bar dvanaest ljudi. On otvori kuhinjska vrata i nađe se vrlo daleko od sigurnog uverenja da je uopšte potrebno unositi Sveti prozor. Pes je mrtav - božanska osoba ništa manja od Ehidne objavila je to - a on, Svila, ne može ni da zamisli da ikada više prinese žrtvu Ehidni, niti da prisustvuje bilo kakvoj službi u njenu čast. Pa zar je važno, onda, osim samim tim bogovima, hoće li božji oltar ili Prozor kroz koji se oni tako retko udostoje da opšte sa ljudima, biti samleveni pod točkovima trgovačkih i izmećarskih kola?

Međutim, to je svetogrđe. On se strese.

Kuhinja/trpezarija izgledala je maltene kao da ju je mnogo puta video; on zaključi da je to, delimično, zato što je Mejtera Mermer često pominjala ovu peć, ovaj sanduk za drva, ove ormane; osim toga, i zato što je sve u ovoj prostoriji, iako znatno čistije, veoma ličilo na njegovu kuhinju/trpezariju.

Na spratu nađe hodnik koji je bio uvećana verzija onog odmorišta navrh stepeništa u muškoj stambenoj zgradi. Tri izbledele slike ukrašavale su zidove: na jednoj, Pes, Ehidna i Tartaros donose na dar hranu, potomstvo i blagostanje (ovde sentimentalno dočarano buketom nevena) na nečije venčanje; na drugoj, Scila širi svoj divni nevidljivi ogrtač preko nekog putnika koji pije vodu iz bare u pustinji; na trećoj, Molpa, ovlaš maskirana u mladu ženu iz više društvene klase, odobrava postupak neke mnogo starije i siromašnije žene koja hrani golubove.

Za trenutak se zaustavio da osmotri ovu poslednju sliku. Za babu je mogla pozirati ona Manioka dole, zaključi on; ali bi golubovi koje

ona hrani mogli bolje nahraniti nju, bila je sledeća njegova misao, ogorčena. Onda se doseti da su je golubovi, u izvesnom smislu reći, već nahranili - jer su završne godine njenog života bile ozarene saznanjem da i ona, koja tako malo ima, još može nekom nešto davati.

Jedna vrata na kraju hodnika bila su provaljena. On, vođen radoznalošću, uđe u tu sobu. Krevet uredno namešten, pod počišćen. Voda u bokalu na noćnom ormariću: dakle, ovo je svakako soba ili Mejtere Nane, ili Mejtere Ruže, ili možda ona u kojoj je Šenila provela noć posle scildana. Na zidu je ikona Scile, veoma potamnela od gareži kandila na malom svetilištu ispod nje. A tu je - gle - i staklo; čini se da radi. Soba Mejtere Nane, sigurno. Svila pljesnu šakama, i monitorovo beskrvno lice pojavi se u sivim dubinama stakla.

"Zašto mi Mejtera Ruža nikad nije rekla da ima ovo staklo?" upita on.

"Ne bih znao, gospodine. Jeste li je pitali?"

"Naravno da nisam!"

"To vrlo lako može biti razlog, gospodine."

"Ako ćeš ti..." Svila prekori sebe, i uvide da se osmehuje. Šta je ovo u poređenju sa pogibijom doktora Ždrala ili Ehidninom teofanijom? On mora naučiti da se opusti i da razmišlja.

Kad je mantejon zidan, sigurno su ugradili ovo staklo da bi ga mogla koristiti najstarija (po starešinstvu) sibila, da bi u tome bila jednaka sa najstarijim augurom; prirodna stvar, i pohvalna. Ali staklo najstarijeg augura, u sobi koja sad pripada Pateri Gulou, neispravno je već nekoliko desetina godina; a ovo, za sibile, još dejstvuje, možda samo zato što je bilo manje korišćeno. Svila provuče prste kroz tršavu, žutu kosu. "Ima li u ovoj kenobi još neko staklo, sine moj?"

"Ne, ser."

On priđe korak bliže i požele da pri ruci ima štap za hodanje, da bi se na njega mogao osloniti. "A u mantejonu celom?"

"Ima, gospodine, još jedno u muškoj stambenoj zgradi, ali nije više u pozivnom stanju."

Svila blago klimnu glavom. "Ne pretpostavljam da mi možeš reći

da li se Alambra predala?"

Istog trena monitorovo lice nestade, zamenjeno zgradom sa bedemima duž ruba krova i sa zidinama tvrđave levo i desno. Nekoliko hiljada ljudi vrzmalo se ispred tmurnih gvozdениh vrata, koja je desetak ljudi pokušavalo da provali pomoću neke, činilo se, građevinske grede. Pred Svilinim očima, dvojica gardista izviriše iz jednog proširenja bedema navrh desnog zida i otvoriše vatru iz pištolja sa debelom municijom.

U taj prizor je galopom uletela Mejtera Nana; crna mantija lepršala je oko nje. Ipak, izgledala je sitna kao dete, na širokim leđima svoga konja. Davala je hitne znake rukama; moglo se pretpostaviti da srebrna truba u koju se njen glas pretvorio sad oglašava povlačenje, ali Svila nije razaznao nijednu reč. Stravični raskol u stvarnosti šiknu iz azofa u njenoj podignutoj ruci, i taj deo bedema se razlete u pljusku kamenja.

"Druga perspektiva", saopšti monitor glatko.

Sad je Svila gledao gomilu naroda pred kapijom, sa neke tačke koja je bila izuzetno pogodna za osmatranje, nekih petnaest ili dvadeset lakata iznad ulice. Neki su se već okretali i bežali; drugi su još besneli protiv alambrenskog kamena i železa. Oni preznojeni ljudi sa gredom pripremiše se da navale ponovo, ali jedan pade, lica pretvorenog u gnjecavu masku, crvenu i belu, još pre nego što su počeli.

"Dosta toga", reče Svila.

Monitor se opet pojavi. "Mislim da se može sa pouzdanjem reći, gospodine, da Alambra nije pala. Dodao bih, ako mi je dopušteno, da po mom mišljenju Alambra neće ni pasti. Štaviše, uskoro će tvrđavi pristići jedna kolona u pomoć, gospodine."

"Alambri? Pošla je kolona u pomoć?"

"Da, gospodine. Prvi bataljon druge brigade Civilne garde, gospodine, ali, uz njih, i tri čete vojnika." Monitor zastade. "Ne mogu ih locirati u ovom času, gospodine, ali, maločas su marširali Pivarskom ulicom. Da li biste želeli videti taj prizor?"

"Neka, nije potrebno. Treba da idem." Svila se okrete ka vratima, pa opet ka monitoru. "Kako si postigao da... sigurno postoji jedno oko negde na samoj zgradi, s druge strane Ulice kaveza, zar ne? A

drugo iznad same kapije Alambreere?"

"Baš tako, gospodine."

"Mora biti da dobro poznaješ ovu kenobu. Koja soba je Mermerina?"

"Manje poznajem ovo zdanje nego što bi se dalo očekivati, gospodine. Nema drugih stakala u kenobi, gospodine, kao što Vam rekoh. Niti ikakvih očiju osim ovog mog oka. Međutim, na osnovu izvesnih primedaba moje gospodarice, zaključujem da možda postoje još jedna vrata, levo odavde, gospodine."

"Kad kažeš gospodarica, misliš na Mejteru Ružu? Gde je ona?"

"Na nju, gospodine. Moja gospodarica je napustila ovu zemlju iskušenja i jada i otišla u podneblje neizmerno povoljnije, gospodine. Naime, u Glavni procesor, gospodine. Moja ožaljena gospođa je, ukratko, pristupila zborištu besmrtnih bogova."

"Mrtva je?"

"Baš tako, gospodine. Po pitanju sadašnjeg smeštaja njenih ostataka, oni su, uveren sam, donekle razbacani. To je najtačnije što se mogu izraziti, gospodine."

Monitorovo lice iščeze, a na staklu se pojavi Sunčana ulica: oltar (sa koga je Mošusov leš, pocrneo u ognju, jednim delom pao), a iza oltara golo metalno telo Mejtere Mermer, opruženo blizu mrtvačkog sanduka od čamovine natopljene crnom bojom.

"Pa to je bio završni obred za nju, za Mejteru Ružu", promrmlja Svila, obraćajući se samome sebi. "Završno žrtvovanje njeno, a ja pojma nisam imao."

"Da, gospodine, bojim se da je tako bilo." Monitor uzdahnu. "Služih joj godina četrdeset tri, osam meseci i pet dana. Da li biste želeli da vidite kako je u životu izgledala, gospodine? Ili da vidite poslednji prizor koji sam imao zadovoljstvo da joj prikažem? Kao neku vrstu neformalnog sećanja, gospodine? Time bi mogao biti ublažen vaš očigledni jad, gospodine, ako mogu biti tako smeo da primetim."

Svila odmahnu glavom, a onda ipak malo bolje sagleda tu ponudu. "Da li te neki bog podstiče na to, sine moj? Izvanaš, možda?"

"Nije mi poznato da je tako, gospodine."

"Prošlog fejdana upoznao sam jednog veoma predusretljivog monitora", objasni Svila. "On me je uputio u to kako da nađem oružje kojim je njegova gospodarica raspolagala, što ja ne bih - gledajući sada, unazad - očekivao da monitori normalno rade. Posle sam došao do zaključka da je njemu verovatno boginja Kipris naredila da mi pomogne."

"Taj monitor je na čast svima nama, gospodine."

"Ali on, dabome, nije hteo da kaže da je primio takva uputstva od nje. Bio je zaklet da o njima ćuti. Pokaži mi taj prizor, poslednji koju je tvoja gospodarica videla."

Monitor nestade. Uzburkana plava voda prostirala se do obzorja; na srednjoj udaljenosti, jedna ribarska brodica kretala se sa sasvim smanjenom površinom jedara, pod nebom nisko spuštenim. Jedan crna ptica (Svila se primače) lepršala je u konopima, a jedna visoka žena, naga ili maltene naga, stajala je pored krmanoša. Pokret njene leve ruke bio je praćen slabim grimiznim bleskom.

Svila se pogladi po obrazu. "Možeš li ponoviti naređenje koje je Mejtera Ruža dala, a koje te je navelo da joj ovo prikažeš?"

"Svakako, gospodine. Ono je glasilo: 'Daj da vidimo šta sad muva ona drolja koju nam je Svila nekidan uvalio.' Izvinjavam se, gospodine, kao što sam se i mojoj gospodarici izvinio, što se ta osoba na ovoj slici tako slabo vidi. Nije bilo bližeg stakla; posmatrao sam kroz najbliže koje je postojalo, i to sa najvećom žižnom daljinom."

Čuvši da Svila dolazi, Mejtera Mermer okrete leđa Prozoru i pokuša pokriti nagost svojim novim šakama. Ne gledajući ka njoj, on joj dodade mantiju koju je skinuo sa klina u njenoj sobi i reče: "Nije važno, Mejtera, to nije stvarno važno."

"Znam, Patera. Ipak, osećam se... Evo. Obukoh je."

On je pogleda i pruži joj ruku. "Možeš li ustati?"

"Ne znam, Patera. Mis... mislila sam da pokušam, kad si ti došao. Kud nestadoše svi?" Njeni prsti, tvrđi nego meso, prihvatiše njegove. On poteže svom snagom, budeći rane nastale od kljuna beloglave ptice.

Mejtera Mermer se digla na noge, maltene čvrsto, i sad je

pokušavala da otrese prašinu sa sebe, mrmļajuci: "Hvala, Patera. Dobio si od...? Hvala ti mnogo."

On duboko udahnu. "Bojim se da misliš da sam postupao nepropisno. Moram objasniti da je Njegova svesnost, Prvi govornik, lično odobrio da uđem u vašu kenobu i donesem ti mantiju. Njegova svesnost je ovde, kod nas; verujem da je u ovom trenutku u stambenoj zgradi."

Čekao je da ona progovori. Ona je, međutim, ćutala.

"Možda, ako bi se sklonila sa sunca."

Naslonila se velikom težinom na njegovu ruku. Poveo ju je, tako, kroz zasvođenu kapiju i kroz baštu, do njenog uobičajenog sedišta pod senicom od letvica i vinove loze.

Glasom koji nije sasvim naličio na njen, ona reče: "Treba da ti kažem jednu stvar. Odavno je trebalo."

Svila klimnu glavom. "Takođe postoji nešto što je trebalo ja tebi da kažem odavno, Mejtera - a i nešto novo, što ti moram reći sad. Zamolio bih da pustiš mene da se prvi iskažem; mislim da će tako biti najbolje."

Činilo se da ga nije čula. "Rodila sam dete jednom, Patera. Sina, dečkića malog. Bilo je to... o, vrlo davno."

"Sazdali ste sina, ti i tvoj muž, hoćeš reći."

Odmahnula je glavom. "Rodila ga u bolu i krvi, Patera. Velika Ehidna je učinila da budem slepa za bogove, ali to nije bilo dovoljno. Zato sam patila, a i on se sigurno namučio, malecki moj jadničak, iako nikom ništa nije bio kriv. Malo je nedostajalo da oboje umremo."

Svila je mogao samo da zuri u njeno glatko metalno lice.

"A sad neko leži mrtav, gore. Ne sećam se ko. Setiću se za trenutak. Sanjala sam noćas o zmijama, a ja mrzim zmiје. Ako ti ispričam sad, možda mi se taj san više neće vraćati."

"Nadam se da neće, Mejtera. Misli o nečem drugom, ako možeš."

"Bilo je... ograničenje kretanja, ali nije bilo lako. Imala sam četrdeset godina, a nikada do tad nisam rodila. Mejtera Betel bila je tad starešina nama sibilama, izvanredna žena. Ali debela, jedna od onih osoba koje ne gube ništa kad gladuju. Kad je postila, samo je bivala strašno umorna, ali mršavija nikad."

On klimnu glavom, sve više ubeđen da je Mejtera Mermer opet

posednuta, i da on zna ko ju je poseo.

"Glumile smo da se i ja gojim. Zadirivala me je oko toga, a naše sibile su joj verovala. Do tada sam bila tako sitna."

Pažljivo osmatrajući kako će ona reagovati, Svila reče: "Nosio bih te ja, Mejtera, da sam mogao; ali sam znao da tvoju težinu ne bih mogao podići."

Prešla je preko toga. "Nekoliko zlih osoba širilo je ogovaranja o meni, ali to je bilo sve. Onda mi je došlo vreme. Bolovi su bili strašni. Mejtera je bila sredila da se jedna žena u Orili brine o meni. Rekla je: to nije dobra žena, ali će u teškim danima biti bolja prijateljica nego što bi mnoge dobre žene bile. A ta mi je rekla da često pomaže u porođajima; oprala je ruke, oprala je mene, rekla mi šta da radim, ali dete nikako da iziđe. Moj sin. Nikako da se pojavi na ovom svetu, mada sam ja potiskivala i potiskivala sve dok nisam bila toliko umorna da sam mislila da ću sigurno umreti."

Njena šaka - on sad prepoznade da je to šaka Mejtere Ruže - pronađe njegovu. Nadajući se da će uliti Mejteri Mermer samopouzdanje, on je steže što je jače mogao.

"Uzela je iz svoje kuhinje jedan nož, zamočila ga u ključalu vodu, pa me je sekla, i onda je bilo krvi svuda. Užas! Užas! Jedan doktor je došao, pa me je i on sekao, i onda se pojavio on, sav moker i pokriven mojom krvlju. Moj sin. Želeli su da ga dojm, ali sam odbila. Znala sam da me je oslepela, ofidijska Ehidna me je učinila slepom za bogove, to je bila kazna za ono što sam uradila, ali, mislila sam, ako odbijem da ga dojm, Ehidna će se možda smilovati i dozvoliti mi ipak da je viđam. Ali nije."

Svila reče: "Ne moraš mi to pričati, Mejtera."

"Tražili su da mu dam ime, pristala sam. Rekli su da će naći porodicu koja želi dete, i da on nikad neće doznati, ali, doznao je, mada mu je sigurno dugo bilo potrebno. Obratio se Mermeri, rekao da mi ona mora reći da je on ovo kupio, i kako se zove. Čim sam čula njegovo ime, znala sam."

Svila blago reče: "Sve to više nije važno, Mejtera. Bilo je davno, a sad je ceo grad ustao na bunu, otud takve stvari više nisu važne. Moraš se odmarati. Nađi mir."

"I zato se desilo", zaključa Mejtera Mermer. "Zato je moj sin Krvavi

kupio ovaj mantejon i izazvao sve ove nevolje."

Vetar donese pramenove dima iz zapaljenog smokvinog drveta pravo u Svilin nos, i on kinu.

"Neka te svaki bog blagoslovi, Patera." Njen glas je opet zvučao normalno.

"Hvala", reče on i prihvati maramicu koju je ponudila.

"Da li bi mi mogao doneti vode? Hladne vode?"

Nastojeći da u glasu pokaže što više saosećanja, on reče: "Ti ne piješ vodu, ne možeš, Mejtera."

"Molim te? Samo jednu šolju, hladne?"

Pohitao je u stambenu zgradu. Pa, dobro, danas je hieragdan; ona sigurno želi da on blagoslovi vodu za nju, u Hieraksovo ime. Kasnije će tom vodom poškopiti mrtvački sanduk i uglove sobe Mejtere Ruže, da je ne bi njen duh opet uznemiravao.

U kuhinji je sedela Manioka, na onoj stolici gde je Patera Štuka obično sedeo u vreme jela. Svila reče: "Zar ne bi trebalo da legneš, kćeri moja? Siguran sam da bi ti onda bilo bolje. Ovde blizu ima jedna sofa."

Ona je zurila u njega. "Ono je bio pištolj sa iglicama, je li tako? Dala sam ti ga. Pa, kako je moguće da ja tako nešto imam?"

"Zato što ti ga je neko dao da ga meni daš." Osmehnuo joj se. "Ja, vidiš, odlazim u Alambreru, pa će mi trebati." Žustro je pokretao dugačku polugu pumpe; pustio je da prvih pola kofe vode, sa rđom, oteče, a onda je u jednu čašu uhvatio bistru, hladnu tečnost koja je naišla posle te mutne. Pružio ju je Manioki. "Molim te da popiješ ovo, kćeri moja. Od toga će ti biti bolje."

"Ti si se meni obraćao sa 'Gljivo'", reče ona. "Kakva Gljiva?" Ostavila je čašu vode, koju nije ni okusila, na kuhinjski sto i protrljala čelo. "Zar me nisi nazivao Gljivom, Patera?"

"Pominjao sam Gljivu, svakako; ona je ta osoba koja ti je dala igličar da ga daš meni." Proučavajući njeno zbunjeno mrštenje, Svila zaključi da bi bilo najmundrije da promeni temu. "Možeš li mi reći šta je bilo sa Njegovom svesnošću i sa malim Resicom, kćeri moja?"

"On je odneo Resicu na sprat, Patera. Govorio mu je, kao ti meni, da treba da leži."

"Onda će sigurno uskoro sići." Svila zaključi da je Prolokutor

verovatno hteo i da pritegne zavoj oko dečakove noge i da je izgubio neko vreme tragajući za materijalom za prvu pomoć. "Popij tu vodu, molim te. Siguran sam da će ti od nje biti bolje." On napuni još jednu čašu i ponese je napolje.

Mejtera Mermer je sedela u senici, u istom položaju kako ju je ostavio. On razgrnu vinovu lozu, uđe i dade joj čašu, govoreći: "Da li bi želeo da je blagoslovim za tebe, Mejtera?"

"To neće biti potrebno, Patera."

Voda je oblivala njenu donju usnu i prosipala se nadole; mlazići su se krivudavo slivali niz i kroz njene prste, i kao kiša padali na crnu tkaninu koja je sad pokrivala njene metalne butine. Ona se osmehnu.

"Je li ti bolje sad?" upita on.

"Da, mnogo mi je bolje od ove vode. Mnogo sam svežija. Hvala ti, Patera."

"Biću srećan da ti donesem još jednu, ako ti je potrebna."

Ustala je. "Ne. Hvala, ne treba, Patera. Mislim da će mi sad biti dobro."

"Sedi opet, Mejtera, molim te. Još sam zabrinut za tebe, a treba i da razgovaram s tobom o nečemu."

Ona, nevoljno, sede. "Zar nisu još neki povređeni? Kao da se nešto sećam - a i Mejtere Ruže, njenog sanduka."

Svila klimnu glavom. "To je ono o čemu moram razgovarati s tobom. Izbile su borbe, širom grada."

Ona, oklevajući, klimnu glavom. "Neredi."

"Narodni ustanak, Mejtera. Narod se digao na bunu protiv Ajuntamienta. Sledećih nekoliko dana neće biti nikakvih sahrana, bojim se; zato, čim se budeš osećala bolje, ti i ja moramo uneti njen sanduk u mantejon. Da li je mnogo težak?"

"Mislim da nije, Patera."

"Onda bi trebalo da uspemo. Ali, pre nego što pođemo, treba da ti kažem da su Resica i jedna stara gospođa po imenu Manioka sad u stambenoj zgradi, zajedno sa Njegovom svesnošću. Ja više ne mogu ostati ovde, a neće moći ni on, siguran sam; zato nameravam da ga zamolim da dozvoli da ti ulaziš tamo, kako bi ih negovala."

Mejtera Mermer klimnu glavom.

"Osim toga, naš oltar i Prozor još su na ulici. Ne verujem da ćeš moći da nađeš dovoljno ljudi da ih uneseš u mantejon, dok u gradu ne zavlada ponovo mir. Ali ako se ukaže mogućnost, obavi to, molim te."

"Svakako hoću, Patera."

"Želim da ostaneš u ovom mantejonu i da se staraš o njemu, Mejtera. Mejtera Nana je otišla; smatrala je da je njena dužnost da povede naše snage u boj. Dužnost ju je pozvala, a ona se odazvala, sa primernom hrabrošću. Uskoro moram i ja. Gine se - i ubija - da bih ja postao kalde; moram to nekako da zaustavim, ako mogu."

"Molim te, budi obazriv, Patera, za dobro svih nas."

"Ipak, ovaj mantejon ostaje važan, Mejtera. Strašno važan." (Duh doktora Ždrala glasno se nasmeja u jednom uglu Svilinog uma.) "Izvanaš mi je rekao da je to tako, sećaš se? Neko mora voditi brigu o ovom mantejonu, a nema ko drugi osim tebe."

Glatka metalna glava Mejtere Mermer pokorno klimnu; izgledala je, bez kape, neobično mehanično. "Daću sve od sebe, Patera."

"Znam da hoćeš." On napuni pluća. "Pomenuo sam da postoje dve stvari koje ti moram reći. Možda se ne sećaš, ali jesam. Međutim, kad si počela da govoriš, video sam da ima ne samo dve, nego i mnogo drugih. Sad ti moram reći prvo te dve, a onda ćemo uneti Mejteru u mantejon, ako možemo. Prva stvar je nešto što je trebalo da kažem još pre nekoliko meseci. Pa, možda sam i rekao; znam da sam pokušavao. Sada verujem... verujem da bih veoma lako mogao biti ubijen, pa, prema tome, moram kazati odmah, ili ćutati zauvek."

"Veoma mi je stalo da čujem, Patera." Glas joj je bio mek, a metalna maska bez izraza, pa ipak saosećajna; šake joj se stegoše oko njegovih, tvrde, vlažne i tople.

"Želim reći - to je ono staro - da nikad ne bih izdržao ovde da nije bilo tebe. Mejtera Ruža i Mejtera Nana su nastojale da pomognu, znam da jesu. Ali ti si mi bila desna ruka, Mejtera. Želim da to znaš."

Mejtera Mermer je zurila u tlo. "Previše si ljubazan, Patera."

"Tri žene sam voleo. Moja majka je bila prva od njih. Treća..." Slegnuo je ramenima. "Nije bitno. Ne znaš nju, a ja nisam uveren da ću je više ikada videti." Stub prašine se izvi sa ulice, iza baštenskog

zida, zavojito uvis, ali se odmah i razide, odnet vetrom.

"Druga stvar, ona nova, jeste to da ja ne mogu ostati onakav augur kakav sam bio. Pes - Pes Veliki, koji je vladao celim Svitkom kao otac - sada je mrtav, Mejtera. To nam je rekla Ehidna sama. Sećaš li se toga?"

Mejtera Mermer ne reče ništa.

"Pes je sagradio naš svitak, kao što iz Spisa doznajemo. Gradio ga je, verujem, sa namerom da Svitak traje dugo, vrlo dugo, ali ipak ne tako da u njegovom odsustvu traje večno. Sad je Pes mrtav, i sunce nema gospodara. Uveren sam da su letači pokušavali da ga ukrote, ili možda samo da ga zaleče. Jedan čovek na pijaci rekao mi je jednom prilikom da je od svog dede slušao o letačima, i da njihova pojava prethodi nailasku kiše. Moj život, dakle, i život moje majke, kao i njenih roditelja, prodoše pod njihovom zaštitom: letači su se rvali sa suncem."

Svila virnu kroz svenulo lišće, gore, ka zlatnoj liniji koju je zastor već sužavao. "Ali oni su pretrpeli neuspeh, Mejtera. To mi je juče rekao jedan letač, svojim, praktično, poslednjim dahom. Nisam ga tada razumeo; ali sad razumem, ili bar verujem da možda razumem. Na ulici se dogodilo nešto posle čega sumnje više ne može biti. Naš grad i svi drugi gradovi moraju pomoći, ako mogu, ali moraju se i spremiti za nevolje kakve nam se još nikada nisu dogodile."

Kvecalov drhtavi glas dopre sa spoljašnje strane senice. "Izvinjavam se, Patera, Mejtera." Uvenule loze se razmakoše, i on zakorači unutra. "Čuo sam to što ste rekli. Nisam mogao ne čuti, tako je tiho. Oprostićete mi, nadam se?"

"Naravno, Vaša svesnosti." Oboje ustadoše.

"Sedi, kćeri moja. Sedi, molim te. Mogu li sestri pored tebe, Patera? Hvala. Svi se kriju po kućama, valjda, osim onih koji polaze u borbu. Bio sam na spratu tvoje stambene zgrade, Patera, i pogledao kroz tvoj prozor. Nema nijednih kola na ulici. Čuje se pucnjava."

Svila klimnu glavom. "Stravična stvar, Vaša svesnosti."

"Jeste. Čuo sam i ranije takvu izjavu od tebe, Patera. Mejtera, ti si, po svemu što sam o tebi čuo i u našim dosjeima pročitao, žena trezvena i razumna. Žena koja se, štaviše, ističe upravo tim

kvalitetima. Viron ratuje sam sa sobom. Dok mi razgovaramo, muškarci i žene, pa čak i deca, ginu. Nas nazivaju kasapima zato što nudimo životinjsku krv bogovima, iako kasapimo samo životinje, koje, uz to, umiru brzo, a za najuzvišenije svrhe. Ako smo mi kasapi, kako će oni sami sebe nazivati kad ovo bude završeno?" Odmahnuo je glavom. "Herojima, pretpostavljam. Slažeš li se?"

Mejtera Mermer nemo klimnu glavom.

"Pitam te, zato, kako se to može okončati? Reci mi, Mejtera. Reci nama oboma. Moj koadjutor se pribojava mog humora, a i ja se bojim da ponekad sa humorom preterujem. Ali nikad nisam bio ozbiljniji."

Ona promrmlja nešto nerazgovetno.

"Glasnije, Mejtera."

"Patera Svila mora postati naš kalde."

Kvecal se osloni leđima na naslon male klupe izdeljane u seoskom stilu. "Eto, vidiš. Njen ugled trezvene osobe sasvim je zaslužen, Patera Kalde."

"Vaša svesnosti!"

Mejtera Mermer se, ne ustavši, nakloni Prolokutoru. "Odveć ste ljubazni, Vaša svesnosti."

"Mejtera. Pretpostavimo da ja kažem da tvoje rešenje nije i jedino. Pretpostavimo da ja iznesem tvrdnju da Ajuntamiento, koji je nama vladao dosad, može nama vladati i odsad, i da je potrebno samo da se pokorimo. Šta nedostaje tome?"

"Izbila bi druga pobuna, Vaša svesnosti, novi neredi." Mejtera Mermer je izbegavala da susretne Svilin pogled. "Borbe i pobune bile bi iznova svake godine, sve do pada Ajuntamienta. Gledam ja porast nezadovoljstva već dvadeset godina, Vaša svesnosti, a sad narod počinje da ubija, koliko čujem. Ljudi će biti još spremniji za bitku idući put, a potom još spremniji, i najzad borbe neće stvarno ni prestajati. I... i..."

"Da?" Kvecal načini pokret hitnosti. "Kaži nam."

"Ginuće vojnici, Vaša svesnosti, jedan po jedan. Posle svakog narodnog ustanka, bića manje vojnika."

"Eto, vidiš." Njegova glava se okrete na naboranom vratu; on se obrati Svili. "Tvoje snage moraju pobediti, Patera Kalde. Prestani

trzati to lice kad te tako oslovljavam, moraš se navići da si to. Tvoje snage, dakle, moraju pobediti, zato što će jedino pobeda doneti mir Vironu. Kaži Lorisu i ostalima da mogu spasti svoje živote ako se odmah predaju. Lemur je mrtav, znaš li to?"

Svila proguta, pa klimnu glavom.

"Sad kad Lemura nema, dovoljno je da nekoliko puta ošineš korbačem, i preostali Savetnici će kaskati kuda god ti želiš. Ali moraš biti kalde, a narod mora videti da to jesi."

"Mogu li nešto reći, Vaša svesnosti?"

"Ne da bi mi kazao da ti, miropomazani augur, odbijaš da uradiš ono što ti ja, tvoj Prolokutor, naređujem. Nadam se da nemaš nameru da to kažeš."

"Vi ste, Vaša svesnosti, već mnogo godina Prolokutor. Mnogo pre mog rođenja ste to postali. Pa ste i u vremenima poslednjeg Kaldea bili Prolokutor."

Kvecal klimnu glavom. "Dobro sam ga poznavao. Nameravam da tebe poznajem još bolje, Patera Kalde."

"Bejah dete kad je on umro, Vaša svesnosti, dete koje je tek učilo da hoda. Sigurno su se tad događale mnoge stvari o kojima ja ni do danas ne znam ništa. Ovo pominjem samo da bih naglasio da ću sledeće pitanje postaviti iz razloga neznanja. A ako Vi ne želite odgovoriti, nema potrebe da se o toj temi išta više kaže."

Kvecal klimnu glavom. "Kad bi ova naša Mejtera postavljala pitanja, ili tvoj pomoćnik, recimo, ili čak moj koadjutor, ja bih mogao odbiti da odgovorim, baš kao što kažeš. Ne mogu, međutim, ni zamisliti da naš kalde postavi neko pitanje, a da moja dužnost ne bude da odgovorim potpuno i jasno. Šta te muči?"

Svila provuče prste kroz kosu. "Kad je kalde umro, Vaša svesnosti, da li ste se Vi usprotivili - da li se iko usprotivio - odluci Ajuntamienta da se izbori za sledećeg kaldea ne održe?"

Kvecal klimnu glavom, kao da to čini sam za sebe, i prevuče drhtavu šaku preko ćelave glave: gest sličan Svinom, a ipak i veoma različit. "Kratak odgovor, ako bih nameravao da odgovorim samo kratko, bio bi: da. Bunili su se i drugi, razni. Ti zaslužuješ kudikamo više od kratkog odgovora, međutim. Ti zaslužuješ potpuno objašnjenje. A dotle, na oltaru leži telo onog mladog čoveka koji je

imao sreće, dopola izgorelo. Videh ga sa tvog prozora. Nagovestio si da nemaš sklonost da augurskim izgovorima prikrivaš neposlušnost. Hoćeš li, dakle, poći za mnom na ulicu i pomoći mi da učinimo ono što se tamo učiniti može? Kad završimo, daću ti potpun odgovor."

Čučeci iza preostalog zida jedne prodavnice koju je požar uništio, Mejtera Nana je proučavala lica svojih potčinjenih. Zoril je izgledao prestrašen, lice Krečne bilo je otupelo, a krupni muškarac sa crnom bradom (nije se uspevala setiti njegovog imena, ako ga je ikad i znala) izgledao je odlučan. "Dakle, da vidimo", reče ona.

Pa ovo je kao kad govoriš odeljenju đaka, pomisli ona. Nije nimalo drugačije. Još da su mi tabla i kreda.

"Vesti su nam, dakle, stigle, i to loše vesti, neću to poricati. Ali, ne neočekivane. Bar za mene nisu neočekivane, a nadam se ni za ma koga od vas. Saterali smo gardiste u Alambreru, ljude čiji je posao da teraju narod u tu istu Alambreru."

Osmehnula se, nadajući se da će oni ceniti tu ironiju. "Svako bi očekivao da će, zbog toga, Ajuntamiento poslati svojim ljudima pomoć. Ja sam to svakako očekivala, mada sam se nadala da neće baš tako brzi biti. Međutim, pomoć im stiže, a meni se čini da mi sad imamo pred sobom tri mogućnosti." Ona podiže tri prsta. "Možemo nastaviti sa napadima na Alambreru, u nadi da je osvojimo pre nego što ta kolona stigne." Jedan prst dole. "Možemo se povući." Još jedan dole. "Ili možemo zasad ostaviti Alambreru u zatečenom stanju i napasti to pojačanje pre nego što uđe u tvrđavu." I poslednji prst se savi nadole. "Zorile, šta ti predlažeš?"

"Ako se povučemo, značice to da ne ispunjavamo ono što je boginja rekla da moramo uraditi."

Crnobradi prezrivo frknu.

"Pa, ona je nama rekla da osvojimo Alambreru i da je srušimo", podseti Mejtera Nana Zorila. "Pokušali smo, ali nije uspelo. Odlučiti se moramo, zapravo, treba li da nastavimo sa takvim pokušajima sve dok nas njihovo pojačanje ne prekine. Ili, možda, da se neko vreme odmaramo, dok se ne osetimo jači, ali uz saznanje da će tada i oni biti jači? Ili treba da se potrudimo da i ne budemo prekinuti. Krečna?"

Bila je to mršava žena četrdesetih godina, sa kosom boje đumbira, verovatno obojenom, zaključila Mejtera Nana. "Ja bih rekla da mi ne smemo razmišljati samo o rečima boginje. Da je ona naprosto htela pad Alambre, mogla ju je srušiti i sama. Ona hoće da mi to postignemo."

Mejtera Nana klimnu glavom. "Sasvim se slažem s tim."

"A mi smo smrtnici, dakle moramo to uraditi na način smrtnika." Krečna proguta knedlu. "Ja nemam tako veliki broj ljudi za sobom. Štaviše, ovo što imam većinom su žene."

"Ničeg lošeg u tome nema", reče joj Mejtera Nana. "Žena sam i ja. Žena je i boginja, ili je, bar, biće ženskog pola, slično nama. Znamo da je Pesova supruga i da je rodila sedmoro dece. A to što nemaš mnogo sledbenica za sobom, nije bitno. Ja ću rado saslušati i nekog ko uopšte nema sledbenike, ako ima dobre, upotrebljive zamisli."

"Pokušavala sam kazati..." Nalet vetra donese prašinu i dim u njihov ratni savet; Krečna počela mahati jednom šakom, dugačkom i ravnom, ispred lica, kao lepezom. "...da moje sledbenice gotovo i da nemaju čime da se bore. Mnoge od njih imaju samo kuhinjske noževe. Osmoro mojih imaju igličare, bar koliko je meni poznato, a jedna radi u štali i ima vile."

Mejtera Nana potrudi se da to zapamti.

"Dakle, htela sam reći, moji imaju osećanje da su izostavljeni iz ovog što se događa. Obeshrabreni su, znaš?"

Mejtera Nana je uveri da zna.

"Pa, ako sad pođemo kućama, mislim da će neki od mojih naprosto ostati kod kuće. Ali ako umlatimo ove zelembaće koji dolaze, moji će se dočepati pištolja sa debelom municijom. Onda će imati više samouverenja i bolje će gledati na nas, koji smo ovde."

"Veoma dobra poenta."

"Ovaj ovde, Bizon..."

Mejtera Nana se ponovo potrudi da upamti: 'Bizon' je očigledno bilo ime čoveka sa crnom bradom. Ona odlučila da koristi to ime kad god može, sve dok ga sigurno ne zapamti.

"...misli da se moji neće boriti. I neće, ne na način kako bi on to hteo. Ali, ako dobiju pištolje, moji će pucati ceo dan, ako im ti

narediš, Mejtera. Ili ako im kažeš da odu na neko određeno mesto, a zelembaći pokušaju da ih zaustave."

"Ti si, Krečna, za napad na kolonu?"

Krečna klimnu glavom.

Bizon reče: "Jest, ona je za, al da neko drugi napadne. I ja sam za, ali u borbu ću ići ja, sa mojima."

"U borbu između nas samih - da se borimo jedni protiv drugih, je li, Bizone?" Mejtera Nana odmahnu glavom. "Ta vrsta borbe nam neće nikad vratiti Povelju; štaviše, potpuno sam sigurna da boginja nije tražila takvu borbu. Međutim, smatraš da treba napasti kolonu koja ide Alambrieri kao pojačanje? Odlično, to je i moje mišljenje! Nisam sigurna da znam šta bi Zoril hteo, nisam čak sigurna ni da on sam to zna. Svejedno, imamo jasnu većinu. Na kom mestu bi ti predložio da ih napadnemo, Bizone?"

On je ćutao i pipao bradu.

"Znam", reče ona, "napustiće nas neki koji su ionako neodlučni. Ali možemo preduzeti određene mere da to ne bude veliki broj, a osim toga, usput će nam se možda pridružiti i neki novi sledbenici. Zorile?"

"Ne znam, Mejtera. Mislim da ti treba da odlučiš."

"I ja tako mislim, i odlučiću. Ali budalasto je donositi odluke, a prethodno ne saslušati savete, ako ima vremena za to. Mislim da bi trebalo da napadnemo kolonu upravo ovde, na domaku Alambriere."

Bizon naglašeno klimnu glavom.

"Kao prvo, nemamo mnogo vremena za pripreme; ovakvim izborom, imaćemo ga najviše."

Bizon reče: "Narod ih gađa kamenjem sa krovova. Glasnik nam je i to rekao, sećaš se? Možda će tako, usput, narod poubijati nekoliko zelembaća za nas. Dajmo narodu priliku da to radi."

Ona reče: "Pa, možda će, usput, neki od mlađih gardista preći na našu stranu. Treba i njima pružiti priliku za to." Nadahnuta svojim uspomenu na igre u palestri, ona dodade: "Kad neko pređe sa protivničke strane na našu, to vredi dvostruko: mi postajemo jači za jednog, a oni postaju slabiji za jednog. Osim toga, kad kolona stigne, gardisti Alambriere moraće da otvore ta velika vrata i puste kolonu unutra." Izrazi lica ostalih pokazivali su da se toga niko od njih nije

setio, i Mejtera Nana zaključio: "Ne kažem da ćemo moći da prodremo unutra. Ali mogli bismo, možda. E, sad, kako ćemo napasti?"

"Od napred, i od pozadi, sa celokupnim ljudstvom koje možemo sakupiti", reče Bizon potmulo.

Krečna reče: "Treba to iznenada, Mejtera."

"Razlog više da napadnemo ovde. Kad stignu do Alambre, misliće da su došli do odredišta. Možda će se malo opustiti. Tad će biti trenutak da stupimo u dejstvo."

"Čim se kapija otvori." Bizon sruči pesnicu u dlan.

"Da, i ja tako mislim. Šta je, Zorile?"

"Ne bi trebalo ovo da govorim. Znam šta ćete svi vi pomisliti, ali zelembaći nas poubijaše sa zidova i sa visokih prozora. Gotovo sve što smo izgubili, izgubili smo na taj način." Čekao je da mu se neko usprotivi, ali niko ništa ne reče.

"S druge strane ulice, naspram tvrđave, zgrade su jednako visoke kao tvrđava sama, Mejtera, a jedna zgrada, samo malo dalje, nešto je i viša. Mislim da treba tamo da rasporedimo strelce, da gađaju gardiste na zidovima. Mogli bi se na krovove popeti i neki od mojih ljudi bez igličara, da bacaju kamenje, kao oni koje je glasnik pomenuo. Kamen koji preleti toliku daljinu udariće jako, maltene kao metak. Ovi 'baći imaju oklope."

Mejtera Nana klimnu glavom. "Dobro kažeš. Nalažem ti da povedeš tu operaciju. Prikupi izvestan broj ljudi - ne samo tvojih; naročito uzimaj starije momke i devojke - da počnu odmah sad da nose kamenje i cigle gore. Kakvi su požari bili, sigurno ima tog materijala u izobilju svuda.

"Krečna, tvoje žene više neće napadati, osim onih koje imaju igličare ili pištolje sa debelom municijom. Treba nam neko da izvlači naše ranjenike iz borbe i brine se o njima. Neka se one samo brane, tim svojim noževima i čime god drugim mogu, od svakog ko pokuša da im smeta. A ona žena sa vilama? Idi dovedi je. Želim popričati s njom."

Ona primeti jedno pogodno parče odvaljenog gipsa. "Gledaj ovamo, Bizone." Uze gips i nacрта, na zidu pocrnelom od vatre, koji je bio iza nje, dve uporedne linije, znatno razmaknute. "Ovo je Ulica

kaveza." Hitrinom stečenom dugogodišnjom praksom, ona poče skicirati Alambreru i naspramne zgrade.

Kedrovine je preostalo još dosta, a vatra na oltaru nije bila sasvim ugašena. Svila nabaca nove količine drveta na nju i prepusti da je vetar razbukta. Vrcale su varnice po Svetom oltaru i odletale u mlazevima niz Ulicu sunca.

Kvecal se pozabavio Mošusovim telom. Prikupio ga je i pristojno rasporedio pored mrtvačkog sanduka Mejtere Ruže. Mejtera Mermer bila je otišla u kenobu da donese čaršav, ali se još nije vratila.

"Bio je najopakiji čovek koga sam ikad upoznao." Svila nije nameravao ništa da kaže glasno, ali su reči, svejedno, izišle. "Ipak, ne mogu da ne osetim sažaljenje, prema njemu i prema svima nama takođe, zato što je otišao."

Kvecal promrmlja: "To ti služi na čast, Patera Kalde." On obrisao sečivo mantejenskog žrtvenog noža koji je spasao iz prašine.

Svila se mutno zapita kad ga je ispustio. Mejtera Ruža se o tom nožu uvek brinula, prala ga je i oštrila posle svakog prinošenja žrtava, makar i najmanjeg; ali Mejtere Ruže nema više, mrtva je kao i Mošus.

Kad je urezao znak sabiranja u Resicin skočni zglob, dabome, i kleknuo da isisa otrov.

Kad se Svila susreo sa Krvom u fejdau, Krv je rekao da je obećao nekome - nekoj ženi - da će se u ovom mantejonu moliti za nju. Svila je sad, neočekivano, znao (bez ikakvog pojma o načinu na koji je do tog znanja došao) da je ta 'žena' bio Mošus. Da li se Mošusov duh na neki način zadržava blizu Mošusovog leša, da li sad na neki način podstiče njega, Svilu? Šapatom koji je suviše tih da bi se mogao čuti? Svila iscrta znak sabiranja, znajući da bi trebalo i da doda molitvu Telksiepeji, boginji magije i duhova, ali i nesposoban da to učini.

Mošus je kupio ovaj mantejon za Krva, Krvovim parama; ali je sigurno osećao, negde duboko u onom delu njegove ličnosti koji ni tolikim zločinima nije ubijen, da je ta kupovina bila pogrešna - da je njome uvredio bogove. Zato je zatražio od Krva da se moli za njega, ili možda za obojicu, u mantejonu tako kupljenom; a Krv je obećao

da će to učiniti.

Da li je održao obećanje?

"Ako bi pomogao oko nogu, Patera Kalde?" reče Kvecal, koji je stajao kod uzglavlja kovčega Mejtere Ruže.

"Da, svakako, Vaša svesnosti. Mi ga možemo uneti."

Kvecal odmahnu glavom. "Položićemo ga na svetu lomaču, Patera Kalde. Kremiranje je dozvoljeno kad je, iz praktičnih razloga, sahrana neizvodljiva. Hoćemo li...?"

Svila podiže uznožni kraj sanduka i nađe da je lakši nego što je očekivao. "Zar ne bi trebalo da se obratimo bogovima, Vaša svesnosti? Da budu dobri prema njoj?"

"Ja sam to već uradio, Patera Kalde, dok si ti bio zadubljen u misli. Dakle: Dižemo što više možemo, zatim ga bacamo nasred lomače, ali da nam ne ispadne usput. Je'n - dva - tri!"

Svila učini kao što mu je rečeno, a onda hitro izmače plamenovima koji su se izduživali. "Možda je trebalo da sačekamo Mejteru, Vaša svesnosti."

Kvecal još jednom odmahnu glavom. "Bolje je ovako, Patera Kalde. A takođe bi bolje bilo, ali za tebe, da ne gledaš pravo u vatru. Znaš li, uzgred rečeno, zašto mrtvački sanduci imaju baš taj oblik? Gledaj u mene, Patera Kalde."

"Da bi bilo mesta za ramena, Vaša svesnosti. Tako sam, bar, ja čuo."

Kvecal klimnu glavom. "To se svakome kaže. A da li je za ramena ove tvoje sibile bila potrebna dodatna širina? Gledaj u mene, rekoh."

Tanko drvo, natopljeno vodorastvorljivom crnom bojom, već je dobijalo jednu drugačiju, čestitu crnu boju: ugljenisalo se na mestima koja su plamenovi lizali i počelo da uzvraća sopstvenim, novim plamenovima. "Ne", reče Svila, i opet odluta pogledom. (Čudna pomisao: ovaj pogureni starčić zaista je prolokutor.) "Ne, Vaša svesnosti. Nije potrebna za većinu žena, pa ni za mnoge muškarce."

Smrad gorućeg mesa.

"Prave se u tom obliku da bismo mi, živi, znali na kom kraju je glava, kad je poklopac sanduka spušten. Ponekad se sanduci postavljaju uspravno, znaš. Patera!"

Svilin ukočeni pogled još jednom je odlutao do ognja. On se sad

okrete i pokri oči rukama.

"Poštedao bih te ja toga da sam mogao", reče mu Kvecal, a Mejtera Mermer, koja je stigla sa čaršavom, upita: "Čega, Vaša svesnosti?"

"Da ne gledam lice Mejtere Ruže plamenovima proždriano", reče joj Svila. Protrlja oči, nadajući se da će ona pomisliti da ih je i ranije trljao, da mu dim smeta.

Ona mu pruži jedan kraj čaršava. "Izvinjavam se što sam se toliko dugo zadržala, Patera. Vi-videla sam svoj odraz, slučajno. Posle sam tražila ogledalo Mejtere Nane. Imam neku ogrebotinu na obrazu."

Svila uze čaršav za dva ugla, prstima vlažnim od suza; vetar je pokušavao da mu otme čaršav, ali on ga je držao čvrsto. "Imaš, imaš, Mejtera. Kako ti se to desilo?"

"Pojma nemam!"

Na njegovo iznenađenje, Kvecal sa lakoćom podiže Mošusovo polusagorelo telo. Taj poštovanja dostojni starčić bio je, očito, jači nego što je izgledao. "Raširite čaršav po zemlji i držite ga da ostane ravan", reče im on. "Položićemo ga na čaršav i umotati sleva i zdesna."

Još trenutak... i Mošus, takođe, počiva među plamenovima.

"Naša je dužnost da pazimo na vatru dok oboje ne sagore. Ali ne moramo da posmatramo, a ja preporučujem da to i ne činimo." Kvecal stade između Svile i oltara. "Hajde da se molimo svako za sebe, za pokoj njihovih duša."

Svila sklopi oči, sagnu glavu i obrati se Izvanašu, bez mnogo uverenja da ga taj, od svih najslabije poznat, bog zaista čuje, ili da mari, ili da uopšte postoji.

"Pa ipak, ovo znam." (Njegove usne su se pokretale, iako sa njih nije polazio nikakav zvuk.) "Jedini si bog za mene. Bolje mi je da tebi dam sve svoje obožavanje, pa i ako ne postojiš, nego da obožavam Ehidnu, ili čak Kipris, čija sam lica video. Zato molim da budeš milosrdan prema ovo dvoje naših mrtvih. Seti se da je trebalo da ih ja, kome si jednom izuzetno ukazao čast, uzorno volim njih oboje, ali da to nisam mogao; i da, zato, nisam uspeo dati onaj podsticaj koji ih je mogao dovesti do tebe pre nego što ih je Hieraks dograbio.

Moja je, dakle, krivica za svako zlo koje su oni možda počinili u vremenu kad su mene poznavali. Prihvatam je i molim se da im oprostiš, njima koji gore, ali i meni, meni čija lomača još nije zapaljena. Izvanašu skroviti, nemoj se na nas ljutiti, iako te nikad nismo dovoljno poštovali. Sve što je izbačeno, odbačeno i prezreno, tvoje je. Zar ovog muškarca i ovu ženu, koje ja zanemarivah, treba i ti da zanemariš? Priseti se ubogosti života naših i njihove smrti. Zar mi nikad ne treba mir da nađemo? Pretraživao sam svoju savest, Izvanašu, da otkrijem čime sam izazvao da ti budeš mnome nezadovoljan. Ovo nađoh: izbegavao sam Mejteru Ružu koliko god sam mogao, iako je ona mogla biti moja baka koju nikad nisam upoznao; a Mošusa sam mrzeo, a i plašio ga se, iako mi on nije ni najmanju nepravdu učinio. Oboje su tvoji bili, Izvanašu; to sada uviđam; trebalo je, tebe radi, da volim oboje. Odričem se gordosti svoje; poštovaću uspomene na njih. Kunem se da hoću. Život ću tebi posvetiti, Izvanašu, ako oprostiš ovom čoveku i ovoj ženi koje danas spalismo."

Otvori oči i vide da je Kvecal već završio molitvu, ako se uopšte i molio. Uskoro i Mejtera Mermer podiže glavu, a on zapita: "Da li bi mi mogla Vaša svesnost, koja o bogovima zna više nego iko u Svitku, dati uputstva o Izvanašu? On me je prosvetlio, kao što Vašem koadjutoru rekoh, ali bih, ipak, bio zahvalan ako biste mi mogli reći još o njemu."

"Ne mogu ja dati nikakva obaveštenja, Patera Kalde, ni o tom, ni o ma kom drugom bogu. Ono malo što sam, u toku mog dugog života, saznao o bogovima, nastojao sam da zaboravim. Video si Ehidnu. Posle toga, možeš li me pitati zašto?"

"Ne, Vaša svesnosti." Svila nervozno pogleda Mejteru Mermer.

"Ja je nisam videla, Vaša svesnosti. Ali sam videla Svete prelive, i čula njen glas, i osetila divnu sreću zbog toga. Pamtim da je pozivala sve nas na čistotu i da je potvrdila Scilin patronat nad našim gradom, ništa više. Možete li mi reći šta je još rekla?"

"Rekla je tvojoj sestri da sruši Ajuntamiento. Neka ti to bude dovoljno za sad, Mejtera."

"Mejtera Nana? Ali, poginuće!"

Kvecalova pleća se uzdigoše i spustiše. "Mislím da možemo

pouzdanu računati da će tako biti, Mejtera. Pre nego što se Kipris u scildan ispoljila ovde, Prozori našeg grada bili su decenijama prazni. Ne mogu tvrditi da je moja zasluga to što su bili prazni; nisam ja to postigao. Ali trudio sam se, svim silama sam se trudio da sprečim teofanije. Kao prvo, zabranio sam prinošenje ljudskih žrtava i postigao sam da se to i zakonom zabrani. Priznajem da se tim dostignućem ponosim."

Okrete se Svili. "Patera Kalde, želeo si znati da li sam se usprotivio kad je Ajuntamiento propustio da zakaže izbore za novog kaldea. Imao si pravo da to pitaš, više prava nego što si i sam znao. Da je novi kalde izabran čim je stari umro, ne bismo imali ovu Ehidninu posetu danas."

"Ako je Vašoj svesnosti..."

"Ne, ja baš želim da ti ispričam. Postoje mnoge stvari koje ti, kao Kalde, moraš znati; ovo je jedna od tih. Ali situacija nije bila tako jednostavna kao što možda misliš. Koliko znaš o Povelji?"

"Gotovo ništa, Vaša svesnosti. Proučavali smo je kad sam bio dečak. Naime, nastavnik nam je pročitao Povelju, a onda odgovarao na naša pitanja. Mislim da mi je tad bilo deset godina."

Mejtera Mermer reče: "Sad se od nas očekuje da je u nastavi ne pominjemo. Još pre nekoliko godina Povelja je izostavljena iz svih nastavnih programa."

"Po mom naređenju", reče Kvecal, "kad je i samo pominjanje Povelje postalo opasno. Mi, međutim, u Palati imamo primerke Povelje. Pročitao sam je mnogo puta. U njoj ne piše, Patera Kalde, to što ti, izgleda, misliš da piše, naime da se po smrti jednog kaldea moraju držati izbori za novog. Ono što u njoj stvarno stoji jeste da kalde treba doživotno da ostane na dužnosti, da ima pravo da izabere sebi naslednika, ali, ako to ne učini, da se moraju održati izbori za naslednika. Vidiš u čemu je teškoća?"

Svila nelagodno pogleda uz i niz ulicu, da se uveri da nema u blizini nikog ko bi ih mogao slušati. "Bojim se da ne vidim, Vaša svesnosti. Meni to zvuči jednostavno i jasno."

"Nigde ne piše da kalde mora saopštiti koga je odabrao. Ima pravo, ako želi, da zadrži to u tajnosti. Razlozi za to su tako očigledni da ja oklevam da ih objašnjavam."

Svila klimnu glavom. "Jasno mi je da bi se obojica našla u nezgodnom položaju."

"I vrlo opasnom, Patera Kalde. Pristalice naslednika mogli bi ubiti kaldea, a oni koji su se nadali da zauzmu to mesto bili bi u ikušenju da ubiju naslednika. Kad je pročitani testament poslednjeg kaldea, nađeno je da u njemu postoji odrednica o nasledniku. Pamtim doslovce te reči: 'Sin će me moj naslediti, iako nije sin mog tela.' Kako bi ti to shvatio?"

Svila se pogladi po obrazu. "U testamentu nije dato ime tog sina?"

"Nije. Naveo sam ti celu tu klauzulu. Taj kalde se nikad nije ženio, što je trebalo i ranije da ti kažem. I, koliko je poznato, nije imao nikakve sinove."

Mejtera Mermer se odvaži da kaže: "Ja ništa o tome nisam znala, Vaša svesnosti. Zar im se nije taj sin javio?"

"Nije, koliko je meni poznato. Moguće je da se javio, ali da su ga tajno ubili Lemur ili neko drugi od Savetnika, ali ja u to ne verujem." Kvecal odabra jednu dugačku, a tanku kedrovu cepanicu i počeo džarati vatru, koja se stišavala. "Da su oni to uradili, ja bih već saznao, do sada, a verovatno i mnogo ranije. Nikakvih javnih saopštenja nije bilo, znaš. Da je bilo, pretendenti bi se počeli javljati i nametati, pa bi bilo nevolja bez kraja. Ajuntamiento je tragao u tajnosti. Iskren da budem, ne verujem da bi taj dečak ostao živ, da je pronađen."

Svila, oklevajući, klimnu glavom.

"Da je to bio kaldeov prirodni sin, mogao je biti pronađen pomoću medicinskih testova. Ovako se jedino mogao tražiti neki trag. Ispitivani su monitori u svim staklima koja su mogla biti nađena. Stari dokumenti su čitani i ponovo čitani, a kaldeovi rođaci i družbenici su saslušavani, ali je sve to ostalo bez ishoda. Trebalo je, dakle, raspisati izbore, što sam ja više puta i predlagao, jer sam se plašio da ćemo doživeti Scilinu teofaniju ako se nešto ne uradi. Ali izbori bi, pod tim okolnostima, bili nezakoniti, što sam i sam morao priznati. Kalde jeste odredio ko će mu biti naslednik. Ali, naprosto, nisu uspeli da pronađu tog čoveka."

"Onda ni ja neću imati pravo na tu funkciju, ako me prinude da je

preuzmem."

"Nije tako. Pre svega, to su događaji od pre jednog pokolenja. Svi su izgledi da je njegov usvojeni sin mrtav, ako je ikad i postojao. Kao drugo, Povelju su pisali bogovi sami. To je dokument koji izražava njihovu volju po pitanju našeg oblika vladavine, ništa više. Jasno je da su nezadovoljni sadašnjim stanjem stvari, a ti si jedina mogućnost, što ti je Mejtera i rekla."

Kvecal pruži žrtveni nož Mejteri Mermer. "Mislim da nas dvojica sada možemo poći, Mejtera. Ti moraš ostati. Pazi na vatru dok ne dogori. A kad dogori, prenesi pepeo u tvoj mantejon i oslobodi ga se na uobičajeni način. Možda ćeš u pepelu primetiti kosti ili zube. Nemoj ih dodirivati, niti postupati prema njima na način u ma čemu drugačiji nego ostali pepeo."

Mejtera Mermer se nakloni.

"Očisti oltar na uobičajeni način. Ako nađeš ljude koji bi ti pomogli, prenesi ga natrag u mantejon. Tvoj Sveti prozor takođe."

Ona se opet nakloni. "Patera mi je već dao uputstva da tako postupim, Vaša svesnosti."

"Fino. Ti si dobra i razumna žena, Mejtera, kao što rekoh. Drago mi je bilo da vidim da si opet stavila svoju kapu na glavu, čim si se vratila u kenobu. Imaš moje dopuštenje da ulaziš i u mušku stambenu zgradu. Tamo se nalazi jedna stara žena. Mislim da ćeš naći da se ona sad oseća dovoljno dobro da ide kući. U jednom od kreveta na spratu nalazi se i jedan mali dečak. Možeš ga ostaviti tamo, ili ga preneti kod tebe, u kenobu, ako će to biti pogodnije za dalju negu. Pazi da se on ne napreže mnogo i da pije mnogo vode. Navedi ga da jede, ako može. Mogla bi skuvati deo ovog mesa za njega."

Kvecal se okrete Svili. "Ja bih da ga opet pogledam, Patera, dok je Mejtera zauzeta oko vatre. Takođe ću pozajmiti jednu mantiju koju sam video gore; pretpostavljam da je to rezervna mantija tvog akolita. Činilo se da je prekratka za tebe, ali meni bi trebalo da je prikladne veličine, a kad se susretnemo sa pobunjenicima... možda bi trebalo da ih nazivamo slugama Kraljice Svitka, ili tako nekako. Dakle, kad ih sretnemo, pomoći će ako oni budu znali ne samo ko si ti, nego i ko sam ja."

Svila reče: "Uveren sam da bi Patera Gulo želeo da Vi uzmete sve što Vam iole može pomoći, Vaša svesnosti."

Dok je Kvecal teturavim koračićima odlazio unutra, Mejtera Mermer upita: "Hoćeš li pomoći Mejteri Nani, Patera? Bićete u strašnoj opasnosti, oboje. Moliću se za vas."

"Ja se mnogo više brinem šta će biti s tobom, nego sa mnom", reče joj Svila. "Više, čak, nego što se brinem za nju - ona je svakako pod Ehidninom zaštitom, bez obzira na ono što je Njegova svesnost rekao."

Mejtera Mermer podiže glavu i osmehnu se samo malo, bolno. "Mani ti brigu za mene. Ova Mejtera Mermer se dobro brine o meni, ej." Neočekivano, ona ovlaš prisloni svoje tople metalne usne na njegov obraz. "Ako se desi da vidiš mog dečka Krvavog, reci mu da ne treba, ni on, da se brine. Biće meni odlično."

"Svakako hoću, Mejtera." Svila požuri da uzmekne jedan korak. "S bogovima ostaj, Mejtera Ružo. Što se tiče onih paradajza - izvini, izvini, zaista mi je žao zbog svega toga. Nadam se da si mi oprostila."

"Ona je preminula juče, Patera. Zar ti nisam rekla?"

"Da", promumla Svila. "Da, naravno."

Njorka je ležao na podu tunela. Umoran - umoran i slab i vrtoglav, priznade on sebi. Kad je poslednji put spavao? To je bilo na dnevnoj strani, i to u molpindan, posle rastanka sa Sifonkom i Paterom, a pre odlaska na jezero; ali prižmurio je malo i na brodu - kakav je ono pseći život bio - neposredno pre one oluještine. I ona, i onaj kasapin bili su isto premoreni, čak umorniji od njega, iako ih niko nije udario po glavi. Pomagali su u oluji, a Keder mrtav. Urus nije tu ništa imao, mada bi ga ucepo da je imo priliku. Njemu se privide kako Urus stoji iznad njega sa močugom nalik na onu koju je već video, pa se pridiže u sedeći položaj i poče zverati levo, desno, oko sebe.

Urus i vojnik su razgovarali tiho. Vojnik doviknu. "Pazim ja. Spavaj još, borče."

Njorka opet leže, iako nijedan vojnik ne može biti prijatelj nekome kao što je on, iako bi radije imao poverenja u Urusa, iako nema ni onolice poverenja u Urusa.

Koji je danas dan? Teldan. Fejdan, najverovatnije. E, crna Fejo,

da je hrane! Da je lečenja! Sumorno, jer jesti, znači ubiti nešto za jelo, ne vredi da glumimo da to nije tako. Nešto kao kad je Gelada ubio Kedera sa onom lošom rukom i užetom oko vrata. Zato treba ponekad otići u mantejon. Žrtvovanje ti je pokazalo, pokazalo je sivog ovna kako umire, a njegovu krv sipaju u vatru, dok sirotinja zahvaljivala Feji ili već kom božanstvu za 'ovu dobru hranu'. Sumorno je to, jer više ima da se trpi kad se lečiš, nego da naprosto umreš; doktor te seče da ozdraviš, namešta kost - i-jaooj kako to boli. Keder je rekao da je njemu jedna kost u glavi polomljena, naprsila ili tako nešto, pa šta, on je ionako blesav; al ne, istina je, verovatno, jer povremeno ga takva vrtoglavica zavrne, vid mu se pomuti, čak ne vidi stvari koje su mu tačno ispred nosa. Belog ovna, Fejo, ako se iz ovog izvučem.

Trebo bude crni ovan. On jes obećo Tarterosu crnog, al na pijaci bio samo jedan, koji je košto više nego što on imo, zato uzo sivog. To je bilo pre onoga prošli put, pre nego što im je Kipris obećala da će sve biti šećerlema, pre prstena za Sifonku, pre one nanogvice za Pateru. Možda su zato i počele njegove nevolje, zato što je doveo ovna pogrešne boje. Pa šta, zna se da mnogi od tih crnih u stvari su obojeni u crno...

Uz drvo pa na krov, onda uđeš kroz tavansko prozorče, al, jeote, al mu se vrti u glavi, vrti, a drvo neko visoko do samog zastora sunčevog, trlja se najvišim granama o zastor, zeznuti zastor, mrtvim lišćem koje šušti, šušti, a krov je viši od toga, Urus zviždi, zviždi sa ugla, jer zelembaći, evo ih, bre, ispod samog zeznutog drveta su već maltene, ej, bre, ej.

On stoji na jednoj poprečnoj grani, hoda duž nje i gleda kako krov otplovljava u daljine zajedno sa svim crnim šiljastim krovovima Limne dok dedina stara nava pljuska svojim putem preko jezera Scila stegla krmu, Režeća Scila gore u Sifonkimoj glavi, ništa mesta ne zauzima al sve konce vuče, trza je ko uzdama, pa podbode petama u slabine, mamuz! Mamuzna Scila petao koji bocka Sifonku svojim nožnim mamuzama da kaska napred. Koračić, drugi, al džabe, krov sve dalji, dalji nego ikad, i viši nego vrh zeznutog drvudža a noga mu se o-kliz! Na mesto gde je Geladina krv okvasila

klizavu srebrnastu koru, i paaaad.

Probudio se s trzajem, sav uzdrhtao. Nešto toplo leži pored njega, blizaka al ne baš naslonjeno. On se prevaljuje na tu stranu i podvija noge tako da natisnu ispod njenih velikih toplih butina, a prsima se nasloni na širinu njenih leđa, prebaci, dabome, i jednu ruku preko nje da je kao zagreje malo, al, heh, malo i poduhvati jednu sisu. "Kiprise mi, volim te, Sifonka. Suviše mi je muka u glavi baš sad da se maznemo, al, vo-lim-te. Neće mi trebati više ništa žensko, pored tebe."

Nije ništa odgovorila, ali disanje joj se malčice promenilo, po tome on zna da nije usnula, mada bi želela da on veruje da jeste. To je njemu baš laćano, hoće ženska da osmotri stvar, pa neka, ne bi on ni hteo žensku koja prvo ne razmisli, jer te što ne razmišljaju, posle ti nabiju, htele-ne htele, da si nešto kriv. Onda je blizu robija.

Samo, on je već osmotrio stvar, osmotrio koliko god treba, dok se okretao ka njoj. I sad spava pored nje, sto posto zadovoljan.

"Šokirao sam te, Patera Kalde. Znam da jesam. Videlo se to na tvom licu. Moje oči nisu ono što su nekad bile, bojim se. Nisam više sposoban da majstorski čitam izraze lica. Ali tvoj izraz sam pročitao."

"Donekle šokiran, Vaša svesnosti." Pešačili su, zajedno, Ulicom sunca, sasvim pustom: dva augura, jedan visok i mlad, drugi poguren i star, Svila praveći po jedan korak za svaka Kvecalova dva sakata i nesigurna koračića.

"Od kako si izišao iz naše shole, Patera Kalde, i doselio se u ovaj kvart grada, ti si se neprestano molio da neko od bogova navrati u tvoj Prozor, a? Ma siguran sam ja da jesi. Svi se vi, ili gotovo svi, tako molite. Koga si se nadao da vidiš? Pesa ili Scilu?"

"Uglavnom Scilu, Vaša svesnosti. Iskreno govoreći, tada jedva da sam i razmišljao o manjim bogovima. Mislím, o onima izvan Devetoro - jer nijedno božanstvo nije stvarno 'manje', pretpostavljam. Činilo se da je Scila najverovatnija. Samo scildanima smo imali žrtvu, to je jedna činjenica; drugo, ona je, ipak, pokroviteljka grada."

"A kad bi se pojavila, ona bi ti rekla šta da radiš, a to bi bilo baš ono što i inače želiš da radiš." Kvecal diže ka Svili žmirkavi pogled i

bezubi osmeh, što je Svili samo smetalo. "Ujedno bi i napunila tvoju kanticu za pare, a? Pa bi ti mogao dovesti u red te olupane, stare zgradice i kupiti knjige za palestru, i raskošno prinositi žrtve svaki dan."

Svila, protiv volje, klimnu glavom.

"Razumem. O, razumem. To ti je savršeno normalno, Patera Kalde. Čak pohvalno. Ali šta ću ja? Šta da želim ja, s obzirom na to da ne želim nikakve božje pojave, nikad? To nije mnogo pohvalno, a? Nije, dabome da nije, i to te sad muči."

Svila odmahnu glavom. "Nije moje da ocenjujem Vaše reči ili postupke, Vaša svesnosti."

"Ipak, ocenjivaćeš." Kvecal začuta, zapilji se niz Ulicu fenjera; činilo se i da osluškuje. "Ocenjivaćeš ti mene, Patera Kalde. Ne možeš to izbeći. Zato ti moram reći. A posle toga ćemo pričati o nečemu za šta verovatno misliš da si izučio još kao beba. Pesov plan je to. Posle toga, možeš se pridružiti Mejteri... kako se ono zvaše."

"Nana, Vaša svesnosti."

"Možeš joj se pritržiti, pomoći joj da zbaci, u Ehidnino ime, Ajuntamiento, a ja ću otići da ti nabavljam još ljudi za taj poduhvat, a i bolje naoružanje, jakako. Dakle, da počnem..."

"Vaša svesnosti?" Svila prođe nervoznim prstima kroz svoju kosu sličnu plastu sena; nije se mogao više suzdržavati. "Vaša svesnosti, da li ste znali da je Veliki Pes mrtav? Da li ste to znali i ranije, pre nego što nam je ona danas to saopštila?"

"Dabome da sam znao. Eto možemo od toga početi, Patera, ako te to muči. Da li bi ti govorio o tome sa ambiona u Velikom mantejonu, da si bio na mom mestu? Napisao saopštenje za javnost? Obavio svetkovine žaljenja za njim, i tako dalje?"

"Da", reče Svila čvrsto. "Da, to bih uradio."

"A-ha. A šta misliš da ga je ubilo, Patera Kalde? Ti si pametan momak. Vredno si učio u sholi, znam. Izveštaji tvojih učitelja veoma su povoljni. Kako je mogao Otac bogova da - umre?"

Svila je čuo, vrlo slabo, pucnjavu pištolja sa debelom municijom, a zatim jedan dugotrajni, povezani urlik koji je, maltene, mogao biti razleganje groma.

"To se ruši neka zgrada", reče mu Kvecal. "Ne brini se ti sad oko toga. Odgovori na moje pitanje."

"Za mene je tako nešto nepojamno, Vaša svesnosti. Bogovi su besmrtni i nepodložni starenju. Zapravo ih ta njihova besmrtnost, više nego išta drugo, čini bogovima."

"Visoka temperatura", reče Kvecal. "Među nama, smrtnicima, svakog dana poneko umre od groznice i visoke telesne temperature. Možda je navukao neku takvu boleštinu?"

"Bogovi su duhovna bića, Vaša svesnosti. Spiobredna. Nisu podložni zaraznim bolestima."

"Ritnuo ga konj u glavu. Zar ne smatraš da je moglo tako biti?"

Svila ne odgovori.

"To se ja tebi podsmevam, Patera Kalde, naravno. Ali ne iz obesti. Moje pitanje je savršeno ozbiljno. Ehidna ti je rekla da je Pes mrtav, a ti, ti ne možeš da joj ne poveruješ. Ja tu činjenicu znam već trideset godina, zapravo saznao sam ubrzo posle njegove smrti. Kako je umro? Kako je mogao umreti?"

Svila još jednom pročešlja prstima svoju neurednu žutu kosu.

"Kad su me postavili za prolokutora, Patera Kalde, imali smo u Palati jednu vazu koja je proizvedena u svitku Kratkog sunca, divnu. Rekli su mi da je pet stotina godina stara. To je praktično nezamisliva starost. Slažeš se?"

"I predmet praktično neprocenjive vrednosti, rekao bih, Vaša svesnosti."

"Lemur je hteo da me zastraši, da pokaže koliko bezobziran ume da bude. Ja sam to već znao, ali on nije znao da ja znam. Mislim da je mislio da, kad saznam kakav je on, nikada više neću imati smelosti da mu se usprotivim. Podigao je tu vazu sa postolja i razlupao je pred mojim nogama."

Svila se ukočeno zagleda dole u Kvecala. "Da li - da li vi to ozbiljno, Vaša svesnosti? Zaista je uradio to?"

"Jeste, uradio je. E, sad, vidi. Ta vaza bila je besmrtna. Nije starila. Nije bila podložna bolestima. Ali mogla je biti uništena, što se i desilo. Pes, isto tako. Nije mogao ostariti, niti se razboleti. Ali je mogao biti uništen, i uništili su ga. Ubili su ga članovi njegove porodice. Mnogi ljudi tako završe, Patera Kalde. Kad budeš imao

polovinu mojih godina, znaćeš da je to tako. Sad je i jedan bog tako skončao."

"Ali, Vaša svesnosti..."

"Viron je izolovan, Patera Kalde. Svaki je grad - za sebe. Pes nam je dao lebdelice i životinje. Ali ne velike mašine koje bi mogle prenositi teške terete. Smatrao je da će ovako biti najbolje za nas, a ja se usuđujem reći da je bio u pravu. Ali Ajuntamiento nije izolovan. Nije ni kalde bio, dok smo ga imali. Jesi li mislio da je on bio odsečen od ostalog svitka?"

Svila reče: "Poznato mi je da imamo diplomate, Vaša svesnosti, i da postoje putujući trgovci, i tako dalje - pa brodovi na rekama, uhode čak."

"Tako je. Kao Prolokutor, ja nisam ništa više izolovan nego što je on bio. Čak sam i manje, ali, neću se truditi da to dokazujem. U vezi sam sa religijskim vođama u Urbsu, Fitolju i drugim gradovima, a to su gradovi gde su se njegova deca hvalila da su ubila Pesa."

"To je uradilo njih Sedmoro, Vaša svesnosti? Nije Ehidna? Da li je Scila bila umešana?"

Kvecal je u džepu Guloove mantije pronašao brojanice; sad počeo propuštati jednu po jednu perlu kroz prste. "Ehidna je bila u središtu. Video si je, možeš li sumnjati? Scila, Molpa i Hieraks, saučesnici. To su, u raznim prilikama, sami rekli."

"Ali nisu bili umešani Tartaros, Telksiepeja, Feja ili Sfiksa, Vaša svesnosti?" Svila oseti neracionalni napliv nade.

"Ne znam za Tartarosa i mlađa božanstva, Patera Kalde. Ali vidiš li zašto nisam objavio taj događaj? Nastala bi panika. I nastaće, ako se stvar raščuje. Udruženje sveštenika biće uništeno, temelj morala će nestati. Zamisli Viron bez ta dva. A što se tiče javnog žaljenja za umrlim, šta misliš kako bi na to reagovali oni koji su ga ubili?"

"Mi..." Nešto se steže u Svilinom grlu. "Mi, Vaša svesnosti, Vi i ja. Resica i Mejtera Mermer, i svi ostali. Svi smo... svi smo bili... njegova deca, takođe. To znači, on je ovaj svitak sagradio za nas. Vladao je očinski nad nama i..."

"Šta je sad, Patera Kalde?"

"Upravo sam se setio nečega, Vaša svesnosti. Kipris - svakako znate da se u scildan dogodila Kiprisina teofanija u našem

mantejonu."

"Pa, dobio sam jedno desetak izveštaja o tome. To je bila glavna tema razgovora u celom gradu."

"Rekla je da je neko goni, lovi, a ja to nisam shvatio. Sad mi se čini da, možda, shvatam."

Kvecal klimnu glavom. "Pretpostavio bih da jeste u toku lov na nju. Čudo je, međutim, da oni već trideset godina ne uspevaju da je sateraju u ugao. Ona ne može imati ni desetinu one snage kojom je Pes raspolagao. Ali ne može biti lako ubiti čak ni sporednu boginju ako ona zna da to pokušavate. Nije to kao ubistvo oca i muža koji ima poverenje u tebe. Sad vidiš zašto sam nastojao da sprečim teofanije, zar ne, Patera? Ako ne vidiš, nikad neću moći da ti objasnim."

"Vidim, Vaša svesnosti. Naravno. To je... grozno. Neizrecivo odvratno. Ali u pravu ste. U pravu ste."

"Drago mi je što to uviđaš. Jasno ti je zašto nastavljamo sa nuđenjem žrtava Pesu? Moramo. Nastojao sam da ga svedem na nešto skromniji status. Da izgleda nešto udaljeniji nego pre. Naglašavao sam Scilu, na njegovu štetu, ali ti si bio suviše mlad da to primetiš. Stariji ljudi se žale, ponekad."

Svila ne reče ništa, ali poče, u hodu, trljati obraz.

"Imaš pitanja, Patera Kalde. Ili ćeš ih imati kad sve ovo svariš. Nemoj se plašiti da bi me mogao uvrediti. Na raspolaganju sam ti kad god zaželiš da mi postavljaš pitanja."

"Imam dva", reče mu Svila. "Oklevam da postavim prvo, koje je na rubu svetogrđa."

"Mnoga nužna pitanja su na tom rubu." Kvecal nagnu glavu na jednu stranu. "Ovo koje ću ja postaviti ne spada među njih: čuješ li ti konje?"

"Konje, Vaša svesnosti? Ne."

"Mora biti da mi se pričinjava. Koja su tvoja dva pitanja?"

Svila je nekoliko sledećih sekundi hodao ćutke, da pribere misli. Onda reče: "Moja prvobitna dva pretvoriše se u tri, Vaša svesnosti. Prvo, ono za koje se izvinjavam unapred, glasi: zar nije istina da nas Ehidna i Sedmoro vole jednako kao što nas je Pes voleo? Ja sam oduvek imao osećanje, odnekud, da je Pes voleo njih, a oni nas; ako

je to tako, da li će njegova smrt, mada je sama po sebi strašna, značiti ikakvu veliku promenu za nas?"

"Imaš pticu kućnog ljubimca, Patera Kalde. Nikad je nisam video, ali su mi rekli."

"Imao sam jednog legnja, Vaša svesnosti. Noćnog vrana. Izgubih ga, bojim se, mada je moguće da je on sad kod jednog mog prijatelja. Nadam se da će mi se vratiti, jednog dana."

"Trebalo je da ga držiš u kavezu, Patera Kalde. Onda bi ga i sad imao."

"Voleo sam ga previše za tako nešto, Vaša svesnosti."

Kvecalova mala glava zaklima na dugačkom vratu. "E, upravo tako. Ima ljudi koji toliko vole ptice, da ih puste na slobodu. Ima i drugih koji ih vole toliko, da ih drže u kavezu. Pesova ljubav prema nama bila je od one prve vrste. Ljubav Ehidne i Sedmoro je od ove druge vrste. A htede li ti pitati zašto su ga ubili? Je li to jedno od tvojih pitanja?"

Svila klimnu glavom. "Drugo, Vaša svesnosti."

"Odgovorio sam na njega. Koje je treće?"

"Nagovestili ste da želite razgovarati sa mnom o Pesovom planu, Vaša svesnosti. Ako je Pes mrtav, čemu razgovori o njegovom planu?"

Tutnjava kopita, ali vrlo tiha, daleko iza njih.

"Planovi jednog boga ne umiru sa njim, Patera Kalde. On jeste mrtav, kao što nam reče Ehidna Zmijska. Mi nismo. Trebalo je da mi sprovedemo njegov plan u život. Rekao si da je 'očinski' vladao nad nama. Jesu li očevi planovi korisni za njega? Ili za njegovu decu?"

"Vaša svesnosti, upravo se setih još nečeg! Jedan drugi bog, Izvanaš..."

"Patero!" Konjanik, poručnik Civilne garde, u bojnom oklopu sa kamuflažnim zelenim mrljama, podiže vizir sa lica. Jeste li... ti, tamo, mlađi Patera. Zar nisi ti Patera Svila?"

"Da, sine moj", reče Patera Svila. "Ja sam taj."

Poručnik ispusti uzde. Kretanje njegove ruke izgledalo je brzo, dok je trzao igličar iz futrole; ipak, bilo je daleko prebrzo da dozvoli Svili da potegne Mošusov igličar. Šuplji prasak pucnja stiže tren posle oštro bolnog udarca igle.

5. PISMA I OKLOPI

Uveravali su je da ona ne treba lično da izviđa, da treba da pošalje jednoga od njih da pogleda; ali njoj se činilo da je već poslala preveliki broj drugih. Ovog puta pogledaće neprijatelja ona lično; zabranila im je da pođu sa njom. Popravila je svoju snežnobelu kapicu i krenula pešice napred; pridržavala je rukama na dole mantiju, vetrom bacanu - sibila manja i mlađa od većine drugih, ali odevena (kao i sve sibile) u crno, sve do vrhova iznošenih crnih cipela; sibila koja se zaputila po nekom svetom poslu, izuzetna jedino po tome što je sama.

Azof u jednom prostranom džepu, brojanice u drugom; izvadila ih je, zaobilazeći ugao Ulice kaveza - brojanice sa drvenim perlama, dvostruko veće od onih koje je Kvecal opipavao; njenim dodirima uglačane i nauljene do sjaja svežeg divljeg kestena.

Prvo, Pesov gamadion: "Pese Veliki, ti koji si ovaj Svitak projektovao i sagradio, ti koji si gospod zaštitnik Zlatne staze, mi..."

Ovde bi zamenica trebala biti ja, ali ona se navikla da ovo govori zajedno sa Mejterom Ružom i Mejterom Nanom; sve tri su, moleći se zajedno u kuhinji/trpezariji u kenobi, sasvim ispravno govorile 'mi'. Pa dobro, sad se molim u ime svih triju nas, pomisli ona. I za sve koji ovog popodneva mogu poginuti, za Bizona, i Pateru Guloa, i za Sinja, i za onoga čoveka koji mi je dao na pozajmicu svoj kratki mač. Za sve dobrovoljce koji će kroz minut-dva pojahati sa mnom, i za Pateru Svilu, i za Krečnu, i za Zorila, i za decu. Naročito za decu. Za sve nas, Pese Veliki.

"Priznajemo tvoju vrhovnu, suverenu vladavinu..."

Eno ga! Leteće oklopno vozilo. Svi poklopci na ovoj lebdelici su spušteni. Upravo zaokreće u Ulicu kaveza. Eno druge lebdelice; eno i treće. Posle treće, veliki prazan prostor, zbog prašine, a zatim prvi red gardista. Marširaju; pored njih, na konju, jaše njihov oficir. Vojnici sigurno nastupaju na začelju (tako je glasnik javio), ali nema vremena da se čeka dok se oni pojave, iako će vojnici biti najgori od svega, gori čak i od ovih letelica.

Zaboravivši brojanice, ona pohita nazad, istim putem kojim je i

došla.

Skleroderma je još stajala na istom mestu i držala uzde belog pastuva. "Oću i ja, Mejtera. Će idem sa ove dve noge, jer mi ne davaš konja, al će idem. Ideš i ti, kako ne bi ja koja sam veća."

To je bilo tačno. Skleroderma nije bila viša rastom, ali je bila dvaput šira. "Ti viči", reče joj ona. "Blagoslovena si dobrim, jakim glasom. Viči i dernjaj se koliko god možeš. Ako im skreneš pažnju dovoljno da jedan sekund kasnije primete Bizonove ljude, to nam može biti odlučujuće."

Džin sa krezubim osmehom kleknu pred nju, sastavljajući šake da bi se ona lakše popela na konja; ona zakorači levim stopalom na te šake, pa se vinu u sedlo, a džin ustade. Iako je sad jahala visokog ata, glava diva bila je na jednakoj visini sa njenom. Odabrala ga je zbog veličine i krvožednog izgleda. (Odvratiti pažnju neprijatelju - odvrćanje pažnje ovde biće presudno.) Tek sad joj pade na um da ne zna ni njegovo ime. "Možeš li ti da jašeš?" upita ga ona. "Ako ne možeš, kaži."

"Itekako mogu, Mejtera."

Verovatno je lagao; ali bilo je prekasno, prekasno da ga ispituje ili da traži nekog drugog. Ustala je na uzengijama da osmotri petoro jahača iza sebe i divovog konja bez jahača. "Većina nas će poginuti; štaviše, znatni su izgledi da poginemo svi."

Prva lebdelica verovatno je već znatno odmakla Ulicom kaveza, možda je, čak, zastala pred kapijom Alambriere; ali, da bi oni postigli uspeh, moraće da sačekaju da pešadija koja nastupa iza treće lebdelice uđe u preostali prazan prostor. Možda je najbolje sad nekako popuniti to vreme.

"Međutim, ako neko od nas preživi, biće dobro da on - ili ona - zna imena onih koji su dali živote. Skleroderma, ne mogu te ubrojati među nas, ali tvoji izgledi da preživiš su najbolji. Slušaj pažljivo."

Skleroderma klimnu glavom; njeno podbulo lice bilo je bledo.

"Svi vi. Slušajte i nastojte zapamtiti."

Strah, koji je tako delotvorno potisnula, sad je sipio nazad u nju. Ona se ugrize za usnu; ne sme joj zadrhtati glas. "Ja sam Mejtera Nana, iz mantejona u Ulici sunca. Ali vi to znate. Ti!" Pokaza prstom ka poslednjem jahaču. "Kaži nam svoje ime, i to glasno."

"Babirusan!"

"Dobro. A ti?"

"Goral!"

"Đurđevka!" Žena koja je dala konje svima njima.

"Japok!"

"Mrmot!"

"Gib iz 'Petla'", reče div potmulo i pojaha konja na način koji je pokazivao naviknutost da jaše uglavnom magarce.

"Kamo sreće da imamo ratne bubnjeve i trube", reče im Mejtera Nana. "Moraćemo, umesto toga, da koristimo naše glasove i naše oružje. Upamtite, ideja je da svi neprijatelji, a naročito posade lebdelica, gledaju u nas i pucaju u nas, što je duže moguće."

Strah ispuni njen um, užasan strah, hladniji od leda; bila je sigurna da bi njeni uzdrhtali prsti sad ispustili azof Patere Svile ako bi ga pokušala izvući iz džepa; ipak, izvuče ga, govoreći sebi da je bolje da ga ispusti sad, ovde, gde joj ga Skleroderma može dodati.

Umesto toga, Skleroderma joj dade uzde.

"Svi ste se javili dobrovoljno; nema sramote u tome da promenite mišljenje. Ko hoće da odustane, može sad." Namerno je gledala napred, da ne bi videla ko sjahuje.

Namah oseti da iza nje nije ostao baš niko. Poče slepo tragati za nečim što bi odagnalo strah, i nađe, u mraku, nagu ženu sa žutom kosom - furiju mahnitih očiju; to uopšte nije ona - koja je razmahivala i šibala korbačem, višestrukim, udarala po sivoj mučnini, cepala je i razdirala sve dok to zlo nije pobeglo iz njenog uma.

"Za Ehidnu!" povika ona. "Volja je bogova!" Ipak je priželjkivala da ima i ratne bubnjeve i trube i rogove; nije bila svesna da tutnjava kopita odjekuje, višestruko, od svih zidova od broskog kamena, niti da od trube njenog glasa čitava ulica zveckaa. "Svila je Kalde!"

Opet je zarila oštre, male pete u slabine pastuva. Strah je nestao, zamenjen uzletom radosti. "Svila je Kalde!" S njene desne strane, džin je pucao iz svoja dva igličara, najbrže što je mogao povlačeći njihove okidače.

"Dole Ajuntamiento! Svila je Kalde!"

Ustreptali užas azofnog sečiva nije mogao ostati samo na prvoj letelici; Mejtera Nana nije mogla tako tačno pokretati oružje, svakako

ne u ovom vratolomnom galopu. Dvapat presečena popreko, lebdelica zaplaka srebrnastim metalom po ulici ispred sebe, ali se to pomeša sa erupcijama prašine i kamenja iz zidina Alambriere.

Najednom, evo Japoka s njene desne strane. Levo od nje Đurđevka šiba krakatog dorata, dugačkim, smeđim bičem; Japok urliče nekakve nepristojne reči, Đurđevka sipa kletve, veštica, košmarna, raspuštene crne kose koja vijori pozadi.

Opet sečivo azofa, i ta lebdelica, prva, raspada se u oblaku narandžastog plamena. Ali iza nje, druga, srednja lebdelica šiba svojim baz-mitraljezima; iz tih cevi seva, ali to su samo male varnice, rafal se i ne čuje, zavladao je opšti pandemonijum. "U formaciju!" urla ona, ne znajući šta bi to trebalo da znači. Zatim: "Juriš! Juriš!"

Hiljade naoružanih muškaraca i žena kuljalo je iz zgrada, protiskivalo se kroz kapije, skakalo sa prozora. Japoka nema, Đurđevka se nekako stvorila pola dužine ispred nje. Nevidljive ruke joj odnese kapicu s glave i otrgoše deo razmahanog, crnog rukava.

Treperavo sečivo izmami pljusak srebrnaste materije iz srednje letelice, ne sevaju više ti mitraljezi, seva samo eksplozija, jedna, koja otrže celu kupolu - kiša kamenja sručuje se na olupinu, i na prvu i treću lebdelicu, i na gardiste okolo, a čitavi redovi pištolja sa debelom municijom gruvaju sa krovova i visokih prozora. Ali nije to dovoljno, razmišlja ona, nije ni približno dovoljno. Moramo imati više.

Azof vruć, maltene prevruć da bi se mogao držati u ruci. Ona skida palac sa demona i odjednom leti - pastuv je jednim skokom preleteo veliku ploču skršenog, zadimljenog metala. Mitraljezi treće lebdelice seku, ne nju nego ljude i žene koji istrčavaju iz zgrada, ta lebdelica se, urlajući, uzdiže u oblaku prašine i čađavog dima, što vetar brzo raznosi, i već je nabodena na sečivo njenog azofa i prevrće se na bok i ostaje najednom jedna i komična, treća olupina.

Na Svilino čuđenje, oni koji su ga zarobili ponašali su se prema njemu obzirno, previli su mu ranu i pustili ga da leži, ne vezan, u jednom izuzetno velikom krevetu sa četiri visoka ukrasna stuba na uglovima; taj je, još koliko jutros, pripadao nekom besprekornom građaninu.

Nije izgubio svest nego, uglavnom, volju. Sa blagim

iznenađenjem otkrio je da ga više ne zanima da li se Alambra predala, da li je Ajuntamiento još na vlasti i da li će dugačko sunce davati još mnogo vekova život Vironu ili će ga pretvoriti u šljaku. Te stvari su nekad bile važne. Sad više nisu. Bio je svestan da može umreti, ali ni to nije bilo važno; umreće u svakom slučaju, ma šta se desilo. Pa, ako treba mreti ranije ili kasnije, zašto ne sad odmah? Završiš s tim - i kraj, gotovo.

Zamislilo je sebe kako se druži sa bogovima, on, njihov ponizni sluga i obožavalac, a ipak ih gleda licem u lice; ali je našao da samo jednog od njih zaista želi videti, jednog boga koji nije sa njima.

"Vidi, vidi, vidi!" uzviknu hirurg, čvrstim, profesionalnim glasom. "Znači, ti si Svila!"

On prevali glavu na jastuku na drugu stranu. "Ne bih rekao."

"E, a meni tako kažu. Neko te pogodio u ruku, a?"

"Ne. Nešto drugo. Nije važno." On ispljunu krv.

"Meni je važno, to ti je stari zavoj. Treba da se zameni." Hirurg ode i vrati se (činilo se) istog trena, noseći lavor pun vode i sunder. "Uzeću ti taj ultrazvučni termički omotač koji imaš iznad stopala. Ima ovde ljudi kojima je potreban daleko više nego tebi."

"Onda ga uzmi, molim te", reče mu Svila.

Hirurg je izgledao iznenađen.

"Hteo sam reći da je 'Svila' sad neko znatno veći nego što ja jesam - a ja nisam ono što ljudi misle kad kažu 'Svila'."

"Trebalo bi da si mrtav, Patera", obavestio ga je hirurg posle nekog vremena. "Napraviću manje štete ako otvorim izlaznu ranu, umesto da ulazim i ja tamo gde je iglica ušla. Prevrnuću te, dakle. Čuješ? Ležaćeš potrbuške. Okreni glavu da ti nos i usta budu sa strane, da bi mogao disati."

Nije to učinio, pa mu hirurg okrete glavu.

Odjednom se našao u sedećem položaju, umotan u jorgan; hirurg je upravo zabijao u njega drugu iglu. "Nije onako loše kao što sam mislio, ali potrebna ti je krv. Osećaćeš se mnogo bolje kad u tebi bude više krvi."

Tamna boca visi sa jednog od krevetskih stubova, kao zrela voćka.

Neko koga on ne može videti sedi pored njegove postelje. On okreće glavu, krivi vrat, uzalud. Konačno pruža ruku ka posetiocu, a posetilac je prihvata između svojih šaka, koje su krupne, tvrde i tople. Čim ih je dodirnuo, shvatio je.

Rekao si da mi nećeš pomagati, reče on posetiocu. Rekao si da ne treba da očekujem nikakvu pomoć od tebe, a ipak, tu si.

Posetilac nije odgovorio, ali su njegove ruke bile čiste i blage i pune isceljenja.

"Budan si, Patera?"

Svila obrisa oči. "Da."

"I mislio sam tako. Oči su ti bile zatvorene, ali su plakale."

"Da", reče Svila ponovo.

"Doneo sam stolicu. Mislio sam da popričamo minut-dva. Nemaš ništa protiv?" Taj sa stolicom je obučen u crno.

"Nemam. Augur si, kao ja."

"Išli smo u sholu zajedno, Patera. Ja sam Školjka - Patera Školjka, sada. Sedao si iza mene na časovima kanonike. Sećaš se?"

"Da, Da, sećam se. Davno beše."

Školjka klimnu glavom. "Gotovo dve godine." Bio je bled i mršav, ali je od malog, stidljivog osmeha celo njegovo lice zasijalo.

"Lepo je od tebe što si me došao videti, Patera - vrlo lepo." Svila zastade na trenutak, da razmisli. "Ti si na onoj drugoj strani, na strani Ajuntamienta. Mora biti da jesi. Pa, sad, razgovarajući sa mnom, ulaziš u veliki rizik, bojim se."

"Bio sam na njihovoj strani." Školjka se nakašlja kao da se izvinjava. "Možda... jer, ne znam, Patera. Nisam učestvovao u borbama, znaš. Ni najmanje."

"Naravno da nisi."

"Donosio sam Pesov oproštaj našim umirućim borcima. Ali i tvojim, Patera, kad god sam mogao. Kad se to završilo, malo sam pomagao bolničarima. Nema dovoljno doktora i bolničarki, ni približno dovoljno, a bila je velika bitka u Ulici kaveza. Znaš li to? Ispričaću ti, ako želiš. Mrtvih - blizu hiljadu."

Svila zažmuri.

"Ne plači, Patera. Molim te ne plači. Oni su otišli bogovima. Svi oni, sa obe strane, a sve to skupa nije tvoja krivica, siguran sam. Nisam gledao bitku, ali sam mnogo o njoj čuo. Od ranjenika, znaš. Ako bi ti radije pričao o nečem drugom..."

"Ne. Ispričaj mi, molim te."

"Dabome, i mislio sam da ćeš hteti da znaš. Da ću moći da ti opišem kako je bilo, i na taj način nešto da ti doprinesem. A mislio sam i da bi ti mogao poželeti i da te ispovedim. Možemo zatvoriti vrata. Razgovarao sam sa kapetanom, i on je rekao da je to u redu, sve može, samo ti ne smem dati nikakvo oružje."

Svila klimnu glavom. "Trebalo je i sam da se toga setim. U poslednje vreme sam se upetljao u tolike svetovne poslove, da sam postao malo nemaran, bojim se." Iza Školjke je bio lučno zasvođeni prozor; primetivši da se u njemu vide samo crna noć i odražene slike njih dvojice, Svila upita: "Je li još hieragdan, Patera?"

"Da, ali je prošao spuzastor. Mislim da je oko sedam i trideset. U kapetanovoj sobi postoji sat; kad sam ulazio, bilo je sedam i dvadeset pet. Naime taj sat je tako pokazivao. Nisam se dugo zadržao unutra; kapetan je bio veoma zauzet."

"Ako je tako, nisam zanemario jutarnje molitve Telksiepeji." Na trenutak se zapita da li će biti u stanju da ih kaže kad jutro dođe i da li uopšte ima smisla moliti se. "Zato neću morati da tražim oprostaj i za to, kad me budeš ispovedao. Ali prvo mi ispričaj o bici."

"Tvoje snage su pokušavale da osvoje Alambreru, Patera. Znaš li to?"

"Znao sam da su otišli da je napadnu. Ništa više."

"Pokušali su da razvle vrata, i tako to. Ali nisu uspeali. Oni unutra su svi poverovali da su tvoje snage otišle na neku drugu stranu, verovatno da napadnu Juzgado."

Svila opet klimnu glavom.

"Ali pre toga je vlada - mislim, Ajuntamiento - poslala mnogo gardista, sa letelicama i tako dalje, i sa jednom četom vojnika, da oteraju napadače i pomognu gardistima u Alambrieri."

"Tri čete vojske", reče Svila, "i Drugu gardijsku brigadu. Tako je, bar, meni rečeno."

Školjka zamalo da se nakloni. "Tvoja obaveštenja biće mnogo

tačnija nego moja, u to sam siguran, Patera. Imali su nevolja u prolasku kroz grad, iako su raspolagali letelicama i vojnicima; ali ne onoliko nevolja koliko su očekivali. Znaš za to?"

Svila prevali glavu na levo, pa na desno.

"Imali su. Narod je bacao stvari na njih. Jedan mi je ranjenik ispričao da ga je pogodio ćup za pomije, bačen sa prozora četvrtog sprata." Školjka se nasmeja na izvinjavajući način. "Možeš li to zamisliti? Šta li će narod sa tih spratova tek raditi noćas, pitam se? Ali nije bilo ozbiljnog otpora, ako znaš šta hoću da kažem. Barikade na ulicama, i tako dalje - to se očekivalo, ali se nije pojavilo. Ništa slično. Promarširali su kroz ulice i zaustavili se pred Alambrerom. Trebalo je da gardisti uđu u tvrđavu, a vojska da počne pretres svih zgrada duž Ulice kaveza."

Svila dozvoli očima da se ponovo sklope, dočaravši sebi kolonu koju je i monitor u staklu Mejtere Ruže opisao.

"Onda", reče Školjka i zastade da bi na taj način naglasio ono što će reći, "onda je generalica Nana lično izvela juriš na njih, duž Kavezne ulice, jašući kao đavo na jednom velikom, belom konju. Sa suprotne strane, vidiš. Od pijace."

Svila, iznenađen, otvori oči. "Generalica Nana?"

"Tako je zovu. Pobunjenici - ovaj, hoću reći, tvoje snage." Školjka pročisti grlo. "Borci verni Kaldeu. Dakle - tebi."

"Ne vređa me to, Patera."

"Zovu je Generalica Nana; ima azof. Zamisli samo! Njime je užasno sasekla vladine lebdelice. Borac sa kojim sam razgovarao bio je vozač jedne od te tri; sve je, čovek, video. Znaš kakve su te vladine lebdelice iznutra, Patera?"

"Vozio sam se jutros u jednoj." Svila opet sklopi oči, nastojeći da se seti. "Bio sam unutra sve dok kiša nije prestala. Kasnije sam se vozio na njoj, sedeo sam na... Na onom okruglom gornjem delu u kome je viši baz-mitraljez. Bilo je teskobno, nimalo udobno, mi smo i leševe utovarili unutra - ali je možda bilo ipak bolje nego napolju, na kiši."

Školjka živo klimnu glavom, srećan da se složi. "Unutra su dva borca i jedan oficir. Jedan od ta dva vozi. S takvim sam razgovarao. Oficir komanduje. On sedi pored vozača, a ispred sebe ima i jedno

staklo, mada neka od tih stakala više ne rade, kazao mi je. Oficir ima u rukama jedan baz-mitraljez, to je onaj uperen stalno napred. Drugi borac je nišandžija, gore u tom okruglom na čemu si sedeo, a što se zove kupola."

"Da, tačno, sad se sećam."

"Azof Generalice Nane zasekao je njihovu lebdelicu po sredini i ubio im oficira, a i zaustavio jedan od njihova dva rotora. Tako kaže vozač. Meni se činilo da ako azof to može, onda može i da proreže vrata Alambriere i pobije sve one unutra, ali on mi reče da to ne može, zato što su vrata Alambriere čelik, tri prsta debeo, dok lebdelica ima oklop od aluminijuma, jer težinu čelika ili gvožđa ne bi mogla podići, ne bi uopšte mogla uzleteti."

"A, tako. Nisam to znao."

"Za Generalicom Nanom išla je konjica. Približno jedna konjička četa, rekao je on. To bi značilo, oko stotinu konjanika. Bili su naoružani igličarima, mačevima i raznim drugim stvarima. Njegova lebdelica se prevrnula, ali je on ispuzao kroz kupolu, što je, kaže, nišandžija učinio prvi. Ali ovaj vozač, tek što je izišao, neko ga je konjem pregazio i slomio mu ruku. Zato je on sada ovde, a da mu bogovi nisu bili naklonjeni, bio bi mrtav. Kad je ustao, buntovnici su - mislim..."

"Znam na koga misliš, Patera. Nastavi, molim te."

"...bili svud oko njega. Rekao je da se hteo uvući nazad u lebdelicu, ali je ona počela da gori, a on je znao da ako niko ne ugasi tu vatru, municija može eksplodirati, municija za baz-mitraljeze. On nije imao oklop kao borci napolju, imao je samo šlem, pa ga je skinuo i bacio, tako da su bu... tvoji ljudi pomislili, većina, da im se pridružio. On mi kaže da su mačevi povremeno uspevali da proseku kroz oklope boraca. Ta vrsta oklopa je od polimera, jesi li znao, Patera? Poneki ga posrebre, naročito oni u privatnim gardama, kao kad majstor nanese sloj srebra na zadnju stranu ogledala. Ali ispod toga ipak ostaje polimer. Borački je obojen zelenim mrljama, kao vojnički."

"Zaustavlja iglice, zar ne?"

Školjka žustro klimnu glavom. "Uglavnom. Skoro uvek. Ali dešava se da iglica prođe kroz otvor za gledanje ili onaj za disanje. Takav

borac obično pogine, kažu mi. A mač, ako je velik i težak, ume i da proseče kroz oklop, ako njime rukuje snažan čovek. Grudna ploča se ponekad rasprsne od uboda mača pravo u nju. Mnogi tvoji su imali sekire i sekirice. Znaš, za cepanje drva. Neki i motke sa klinom ukucanim kroz vrh. Velika motka obara i oklopljenog borca, a ako je u njoj i klin, taj klin će proći kroz oklop." Školjka zastade da dođe do daha.

"Vojnici, međutim, uopšte nisu takvi. Njihova koža je u celini od metala, a na najgorim mestima, baš od čelika. Čak i debeli metak se ponekad odbije od vojnika. Motkom, ili igličarem, niko ne može vojnika ubiti."

Znam, znam, reče Svila, pucao sam ja jednom u jednoga. Onda shvati da to nije rekao glasno. Postajem kao jedna Mamelta, pomisli on - da bih govorio, moram posebno da se prisetim kako to ide, kako da istiskujem vazduh i jednovremeno pokrećem usne i jezik.

"Jedna žena koja se borila na tvojoj strani ispričala mi je da je videla dvojicu ljudi koji su pokušavali da otmu pištolj sa debelom municijom od jednog vojnika. Obojica su se držali za taj pištolj, ali on ih je podigao i bacio u stranu. Ona je imala motku za mlaćenje veša, zašla mu je iza leđa i udarila ga njome, ali kad je on razbacao tu dvojicu, udario je nju drškom pištolja i slomio joj rame. Do tad su mnogi ljudi oteli pištolje sa debelom municijom od boraca, pa su njima obarali vojnike. Tako je neko ubio i ovoga s kojim se ona borila; da se nije to desilo, on bi sledećeg trenutka ubio nju. Međutim, vojnici su poubijali silno mnogo naroda, i na kraju su razjurili tvoje ljude, sasvim. Gonili su ih Sirdžijskom i mnogim drugim ulicama. Ona je htela da nastavi borbu, ali nije imala pištolj sa debelom municijom, a i da je imala, sa takvim ramenom ne bi mogla pucati iz njega. Jedan metak ju je pogodio u nogu, i doktori su, ovde, morali tu nogu odseći."

"Moliću se za nju", obeća Svila, "i za sve ostale koji su ubijeni ili ranjeni. Ako je opet vidiš, Patera, reci joj, molim te, koliko mi je žao zbog svega što se desilo. Da li je Mejtera - da li je Generalica Nana povređena?"

"Kažu da nije. Kažu da planira novi napad, ali niko to stvarno ne zna. Jesi li veoma teško ranjen, Patera?"

"Ne verujem da ću umreti." Zagleda se začuđeno - sekunde su proticale tako, odužile se u minut, ili više - u praznu bocu okačenu o krevetski stub. Pa, zar je život tako jednostavna stvar, da može iscuriti iz čoveka u obliku nekakve crvene tečnosti, ili biti u istom obliku uliven? Da li će on jednoga dana otkriti da je u sebi držao i jedan drugačiji život, onaj koji čezne za ženom i decom, život u nekoj kući koju nikad nije video? Ova krv, sasvim sigurno, nije njegova - nije to njegov život. "Nedavno sam verovao da hoću. Čak i dok si ti ulazio, Patera. Nije me bilo briga. Zamisli koliko je milosrđe onog boga koji nas je napravio tako da se u trenucima pred smrt, smrti ne plašimo!"

"Ako ne misliš da ćeš umreti..."

"Ne, ne. Ispovedi me i oslobodi greha. Ajuntamiento svakako namerava da me ubije. Jasno je da pojma nemaju da sam ja ovde; kad bi oni to znali, ja bih već bio mrtav." Svila odgurnu jorgan sa sebe.

Školjka žurno vrati jorgan na njega. "Ne moraš klečati, Patera. Još i sad si ti u lošem zdravlju, užasno lošem. Teško ranjen. Okreni glavu ka zidu, molim te."

Svila to učini, a reči dobro znane potekoše iz njega kao da ih neka njihova, sopstvena volja pokreće. "Očisti me, Patera, jer zgrešio sam protiv Pesa i drugih bogova." Prijalo je, ovo vraćanje obrednim frazama zapamćenim još u detinjstvu; ali mrtav je Pes, a bunar njegove neograničene milosti presahnuo je zauvek.

"Je li to sve, Patera?"

"Sve od mog poslednjeg ispovedanja do danas."

"Kao pokajanje za zlo koje si učinio, Patera, moraćeš učiniti jedno pohvalno delo pre nego što, sutra, bude isto ovoliko sati." Školjka zastade i proguta pljuvačku. "Pretpostavljam da će ti tvoje fizičko stanje to dopustiti. Ne smatraš da je to previše? Biće dovoljno samo da očitaš jednu molitvu glasno."

"Previše?" Svila se trudio da gleda postojano na suprotnu stranu od sveštenika, ali to mu nije bilo lako. "Svakako nije previše. Premalo je, siguran sam."

"Onda ti donosim, Patera Svilo, oproštaj svih bogova..."

Svih bogova. Bio je, kakva glupost, zaboravio taj vid Oproštaja! Sad mu Školjkine reči donesoše ogromno olakšanje. Pored Ehidne i njenog mrtvog muža, pored Devetoro i zaista minorne boginje kakva je Kipris, Školjka ima ovlašćenje da daje oproštaj i u ime Izvanaša. U ime svih bogova. Prema tome, njemu, Svili, sve sumnje su sad oproštene.

On okrete glavu da pogleda Školjku. "Hvala ti, Patera. Ne znaš - ne možeš znati - koliko mi ovo znači."

Školjkin oklevajući osmeh opet zablista. "Ja sam u položaju da ti učinim još jednu uslugu, Patera. Imam pismo za tebe, od Njegove svesnosti." Videvši Svilin izraz lica, brzo dodade: "Ali samo cirkularno pismo, na žalost. Svi mi dobismo po jedno takvo." On posegnu u mantiju. "Kad sam rekao Pateri Skočimišu da si zarobljen, on mi je dao tvoj primerak; a i odnosi se na tebe."

Presavijeni list hartije koji mu Školjka dade u ruke bio je zapečaćen voskom boje maline, sa utisnutim pečatom Udruženja sveštenika; pokraj pečata, jasnim činovničkim rukopisom bilo je napisano: 'Svila, Sunčana ulica'.

"To pismo je veoma značajno, zaista", reče Školjka.

Svila odlomi pečat i rasklopi list hartije.

30. nemezis 332. godine

Sveštenicima Udruženja,

svakom ponaosob i svima skupa

Pozdrav u ime Pesa, i u Scilino, i u ime svih bogova! Znajte da ste uvek u mom srcu i mojim mislima.

Sadašnje uznemirano stanje Našeg svetog grada obavezuje nas da budemo više nego ikad svesni svoje svete dužnosti, a to je, da službu bogovima obavimo za umiruće ljude, ne samo za one sa čijim nedavnim postupcima se u duši slažemo, nego i sa svima ostalima nad kojima će, ako uočimo da je tako, Hieraks ubrzo ispoljiti svoju brzu milosrdnu moć. Zato vas pozivam da u danima ovim, gajite večitu i neumornu...

Patera Ustavica je ovo sastavljao, pomisli Svila; pa mu se učini da to Ustavica sedi pred njim, vide Ustavicino izduženo, nagore

okrenuto lice, lojane boje, i vrh pričjeg pera koji mu ovlaš dodiruje usne dok Ustavica traga za složenom sintaksom koja će zadovoljiti njegovu nezasitu želju za obazrivošću, ali i preciznošću.

...večitu i neumornu sklonost ka milosrđu i opraštanju, dve stvari za koje vi tako često morate biti provodnik.

Mnogi od vas su zamolili da vam usmerenje damo, u ovim do krajnosti uznemirujućim danima. Štaviše, mnogi se i sad javljaju sa takvim molbama, iz sata u sat. Većina vas verovatno je čula još pre stizanja ove poslanice za događaj koji duboko žalimo - naime, čuli ste da je preminuo vrhovni član Ajuntamienta.

Pokojni Savetnik Lemur bio je čovek izuzetno nadaren, tako da njegov odlazak mora ostaviti prazninu u svakom srcu. Koliko čeznem da posvetim ostatak ovog neizbežno kratkog obraćanja upravo izrazima tugovanja zbog njegovog upokojenja. Umesto toga, moram, pošto tako nalaže ovaj tužni svitak, svitak koji prolazi, da vas upozorim bez odugovlačenja na to da budete na oprezu protiv neosnovanih tvrdnji jedne grupice opakih pobunjenika koji pokušavaju da vas ubede da delaju u ime pokojnoga Savetnika Lemura.

Ostavimo sada po strani, voljeno moje sveštenstvo, sve besplodne rasprave o opravdanosti ili neopravdanosti međukaldeanske cezure koja potraja već dvadesetak godina. Možemo se svi složiti da je pritisak tadašnjih zlosrećnih okolnosti učinio da jedan takav interval bude, ako ne poželjan, a ono bar neosporno privlačan. Da je taj interval predstavljao, za one ljude čije se duhovne moći ne uvežbavaju svakodnevno u finesama tumačenja zakona, silno naprezanje elastičnosti naše Povelje, možemo se na sličan način složiti, zar ne? Ta raspra je sad u celosti istorijska. Prepustimo je, o voljeno sveštenstvo moje, istoričarima.

Neosporno je sad da je ova cezura, koju gore pomenuh, stigla do svog predodređenog vrhunca. To razdoblje čekanja ne može, a i ne treba, o voljeno sveštenstvo moje, preživeti niti nadživeti ovag tužni gubitak koji se tako nedavno dogodio. Šta, dakle - možemo se ne protivzakonito zapitati - treba da nastupi posle pravedne, blagotvorne i uzlazne vladavine koja je tako tragično okončana?

Voljeno sveštenstvo, nemojmo se oglušiti o mudrost prošlosti, mudrost koja leži u posudi sigurno ne malo, u našim sopstvenim Hrazmološkim spisima. Zar ona ne proglašava: 'Vox populi, vox dei'? Što znači da u volji narodnih masa razaznajemo reči Pesove. U sadašnjem kritičnom trenutku u dugotrajnom epu Našeg svetog grada, Pesove ozbiljne reči ne smeju biti pogrešno shvaćene. Kroz mnogo glasova, one nam viču da je došao čas za najodlučniji povratak Povelji koju je, kao osnov vladavine, Naš grad nekada znao. Zar da se o nama kaže da smo zatvorili svoje uši da Pesove reči ne bismo čuli?

Nije njihova poruka ni kratka, niti lako podložna pogrešnome shvatanju. Od šume do jezera, od ponosite krune palatinske do najskromnije uličice, mnogi glasovi Pesovu volju objavljuju. O voljeno sveštenstvo moje, sa kakvom nesaopštivo velikom radošću se i ja pridružujem njima. Jer Vrhovni Pes je, kao nikada ranije, odabrao za naš grad kaldea iz naših redova, augura miropomazanog, svetog, pobožnog, koji svetaštvom odiše.

Smem li ga imenovati? Hoću, njegovo ime kazaću, mada je to, svakako, nepotrebno. Nema nijednoga među vama, sveštenstvo moje, koji i pre ove moje radosne i više nego radosne obznane nije to ime doznao. Ono glasi: Patera Svila.

I opet kažem, Patera Svila!

Kako spremno bih mogao upisati ovde i sledeći poziv: dočekajmo ga svi sa dobrodošlicom i slušajmo ga kao jednoga od nas. Kako spremno ja i upisujem, doista, ovde, taj poziv: dočekajmo ga svi sa dobrodošlicom i izvršavajmo ono što on naredi, jer on jedan od nas jeste!

Neka svaki bog bude na vašoj strani, voljeno sveštenstvo. Blagosloveni budite u najsvetije ime Pesa, oca bogova, i Ehidne Ljupke, pratilje njegove, jednako i u ime njihovih sinova i kćeri, danas i za sva vremena; i u ime njihovog najstarijeg deteta, Scile, pokroviteljke ovog Našeg svetog grada Virona. Tako kažem ja, Pat. Kvecal, Prolokutor.

Dok je Svila ponovo savijao pismo, Školjka reče: "Njegova svesnost se opredelila sasvim za tvoju stranu, vidiš, povlaćeci i celo

Udruženje sa sobom. Rekao si - a nadam se da si tu pogrešio, Patera, zaista se nadam. Ali, rekao si, pre nekoliko minuta, da će te Ajuntamiento ubiti istog časa kad sazna da si ovde. Ako je to tačno..." On nervozno pročisti grlo. "Ako je to tačno, oni će narediti da i Njegova svesnost, takođe, bude ubijen. I - i neki od nas ostalih."

"Koadjutor je ovo sastavljao", reče Svila. "Umreće i on, ako ga se oni dočepaju." Čudna je bila ta pomisao, da bi Ustavica, oprezni diplomata, mogao ostati da visi upetljan i mrtav u svojoj sopstvenoj mastiljavoj mreži.

Da bi Ustavica mogao umreti za njega.

"Valjda je tako, Patera." Školjka je oklevao; jasno se videlo da se oseća nelagodno. "Ja bih se tebi obraćao - onom drugom rečju. Ali moglo bi biti opasno po tebe."

Trljajući se po obrazu, Svila klimnu glavom.

"Njegova svesnost kaže da si ti prvi augur koji je ikada postao... to drugo. Stvar je šokirala neke, neke od nas. Mnoge, pretpostavljam. Patera Skočimiš kaže da je bio zapanjen. To se, kaže on, nikad ranije nije desilo, nikad u njegovom veku. Poznaješ li ti, Patera, Pateru Skočimiša?"

Svila odmahnu glavom.

"On je poprilično u godinama. Osamdeset jednu je napunio, imali smo mi malu proslavu tim povodom pre nekoliko nedelja. Kad je ovo rekao, zamislio se, i neko vreme je razmišljao na onaj njegov način, znaš, sasvim nepomičan osim što malo poteže bradu; i tad je saopštio da je stvar ipak razumna. Jer, svi oni raniji - raniji..."

"Znam šta želiš kazati, Patera."

"Bili su birani narodnim glasanjem. Ali ti, Patera, tebe su bogovi izabrali, pa je sasvim prirodno da su se opredelili za augura, pošto su auguri ljudi koji su od strane tih istih bogova odabrani da im služe."

"U opasnosti si i ti, Patera", reče Svila. "Gotovo isto koliko i ja, ako ne i više. Mora biti da si toga svestan."

Školjka pokunjeno klimnu glavom.

"Čudi me da su te, posle ovoga, pustili da uđeš kod mene."

"Oni... taj kapetan, Patera. Ja mu nisam..."

"Ne znaju."

"Mislim da ne znaju, Patera. Mislim da ne znaju. Ja im nisam rekao."

"To je, siguran sam, bilo mudro." Svila još jednom prouči prozor, ali, kao i pre, vide samo noć i odraze njih dvojice. "Taj Patera Skočimiš - jesi li ti njegov pomoćnik? Gde se on nalazi?"

"U našem mantejonu u Ciglenoj ulici."

Svila odmahnu glavom.

"Blizu krivog mosta, Patera."

"To je daleko na istočnoj strani grada?"

"Da, Patera." Školjka se nervozno vrpeljio. "Ali mi smo sada tu, Patera. U Korparskoj ulici. Naš mantejon je onamo", on pokaza prstom, "jedno pet ulica udaljen."

"A, tako. Jeste, pamtim da su me podigli u nešto, u nekakva zaprežna kola koja su se užasno truckala. Pamtim da sam ležao na piljevini i pokušavao da kašljem. Ali to nisam mogao, a nos i usta su mi se stalno punili krvlju." Svilin kažiprst iscrtavao je male krugove na njegovom obrazu. "Gde mi je mantija?"

"Ne znam. Valjda kod kapetana, Patera."

"Ta bitka, u kojoj je Generalica Nana jurišala na letelice u Kaveznoj ulici, bila je danas po podne?"

Školjka opet klimnu glavom.

"Znači, približno u vreme kad je na mene pucano ili malo kasnije. Ti si preneo Pesov oproštaj ranjenima. Svima? Mislim, svim ranjenicima čiji je život bio u opasnosti?"

"Jesam, Patera."

"Onda si se vratio u svoj mantejon...?"

"Da nešto pojedem, Patera, nekakvu malu večeru." Školjka je izgledao kao da se izvinjava. "Ova brigada - to je Treća. Oni su u rezervi, kažu. Nisu nešto mnogo snabdeveni. Neki od njih su zalazili ljudima u kuće, znaš, i odnosili svu hranu koju su uspevali pronaći. Pričalo se da će doći mnogobrojna kola puna hrane, ali ja sam smatrao..."

"Naravno. Vratio si se u svoj mantejon i večerao sa Paterom Skočimišem, a ovo pismo je stiglo za vreme tvog odsustvovanja. Trebalo je da stigne primerak i za tebe i za njega."

Školjka živo klimnu glavom. "Tako je, Patera."

"Sigurno si svoj primerak pročitao odmah. Ali i pismo za mene, ovo ovde, već je bilo tu?"

"Da, Patera."

"Neko je, dakle, u Palati, znao da sam zarobljen i kuda sam odveden. Poslao je moj primerak pisma Pateri Skočimišu, nadajući se da će on nekako srediti da ga ja dobijem, što je i uspelo. Njegova svesnost je bio uz mene kad sam pogođen; sada više nema razloga da to skrivam. Dok su moje rane lečene, pitao sam se da li je ubijen. Oficir koji je pucao na mene možda ga nije prepoznao, ali da jeste..." Svila pusti da ta misao nestane u daljini. "Ako oni već ne znaju za sve ovo - a mislim da si dobro rekao, ovi oko nas sigurno ne znaju - neizbežno će uskoro saznati. Svestan si toga?"

"Da, Patera."

"Moraš otići. Verovatno bi bilo mudro da i Patera Skočimiš i ti odete iz tog mantejona - da pređete, ako možete, u onaj deo grada koji kontroliše Generalica Nana."

"Ja..." Školjka kao da se gušio. Očajno je odmahivao glavom.

"Ti - šta, Patera?"

"Ja ne želim da te ostavim dokle god ti mogu biti od... od iole ikakve koristi. Da ti služim, to je moja dužnost."

"Već si mi pomogao", reče mu Svila. "Već si učinio neprocenjivo vredne usluge meni i Udruženju. Nastojaću, koliko bude u mojim moćima, da za to budeš nagrađen." Zastao je da razmisli.

"Ali možeš još pomoći. Kad budeš izlazio, porazgovaraj sa tim kapetanom, u moje ime. U džepu moje mantije bila su dva pisma. Jutros su stajala na mermernoj ploči iznad mog kamina; sigurno ih je moj pomoćnik tamo stavio juče. Nisam ih pročitao; ovo pismo koje si mi dao podsetilo me je na ta dva." Pokretom donekle nemarnim, on gurnu pismo pod jorgan. "Na jednom je bio pečat Udruženja. Ono je moglo biti drugi primerak ovog istog cirkularnog saopštenja, ali to ne izgleda mnogo verovatno, zato što je na ovome današnji datum. Osim toga, da je tako, oni ne bi danas po podne slali preko Patere Skočimiša još jedan primerak."

"Pretpostavljam da ne bi, Patera."

"Ne pominji ih kapetanu. Samo mu reci da bih želeo dobiti svoju mantiju - i svu ostalu odeću. Zatraži moju odeću, pa vidi, šta god ti

daju, donesi mi, ali mantiju naročito. Ako on pomene pisma, reci da bih voleo da ih pogledam. Ako ti ih ne da, pokušaj saznati šta u njima ima. Ako ti ne kaže, vrati se u svoj mantejon. Reci Pateri Skočimišu da mu ja, Kalde, zapovedam da obezbedi izvlačenje sopstveno i tvoje - a imate li sibila?"

Školjka klimnu glavom. "Tamo je Mejtera Drvenica..."

"Mani sad njihova imena. Izvlačenje njega, tebe i svih vaših sibila. Mantejon zaključati i ostaviti prazan. Ovo da se izvrši u najskorijem roku."

"Da, Patera." Školjka ustade, i stade vrlo pravo. "Ali ne vraćam se ja odmah u mantejon, bez obzira na to šta će kapetan reći. Prvo se vraćam ovamo, da te vidim i prenesem šta je rekao i da ukažem još neku pomoć, ako mogu. Nemoj mi, molim te, reći da to ne činim, Patera, jer će jedini ishod biti taj da ću odbiti poslušnost."

Svila, na sopstveno iznenađenje, uvide da se počeo osmehivati. "Tvoja neposlušnost bolja je nego poslušnost mnogih ljudi koje sam poznao, Patera Školjko. Učini kako misliš da treba; tako bi, siguran sam, ti i bez mog naređenja postupao."

Školjka iziđe. Već sledećeg trenutka činilo se da je soba prazna. Svilina rana poče da pulsira; on prisili sebe da razmišlja o nečem drugom. Kako je hrabro Školjka proglasio svoju nameru da otkáže poslušnost i kako mu je pri tome drhtala gornja usna! Ovo podseti Svilu na njegovu majku, čije su oči umele zablistati suzama radosnicama zbog nekog sasvim običnog dečjeg postignuća. O, Svilo! Sine moj, sine moj! Tako se on sad oseća. Ah, ti dečaci!

Ali Školjka nije mlađi od njega. Upisali su se zajedno u sholu, Školjka je čak sedeo u klupi ispred njega iako je jedan učitelj uporno zahtevao da se raspored sedenja obavi po azbučnom redu; obojica su miropomazani u istom danu i obojici je određen zadatak pomaganja vrlo starim augurima koji više nisu mogli da pokrivaju sve poslove u svojim mantejonima.

Školjku, međutim, nije prosvetlio Izvanaš, niti bilo koji drugi bog - niti mu je prsnuo kapilar u mozgu, ako je Ždralovo tumačenje tog događaja bilo tačna. Školjka nije doživeo prosvetljenje, nije odjurio na pijacu, nije sreo Krva...

On je zaista bio jednako mlad kao Školjka dok je pričao sa Krvom

i čupao tri kartice iz Krvovih ruku, ne znajući da negde, dole, jedan monitor urliče u ludilu zbog nedostatka tih kartica - jednako, ili približno jednako mlad, jer i Školjka je mogao tako postupiti. Svila opet oseti smrad mrtvog psa u uličnom slivniku i zagušljivu prašinu koju je Krvova letelica podigla, i vide kako Krv maše onim svojim štapom, visok, crven u licu, oznojen. Nakašlja se, i oseti da mu je žarač zaboden u pluća.

Pređe preko sobe, pomalo nesiguran na nogama, dođe do prozora i podiže okno, pustivši unutra noćni vetar; onda osmotri svoj goli torzo u ogledalu iznad stočića za oblačenje, mnogo većem od onog njegovog za brijanje, u mantejonu.

Zavoj je sad napola prekrio šarenu modricu koju je ostavila drška Mošusovog noža. Na osnovu ono malo anatomije što je prikupio žrtvujući životinje, on zaključi da je iglica promašila njegovo srce za oko četiri prsta. Svejedno, bilo je to, za čoveka na konju, odlično gađanje.

On okrete leđa ogledalu i poče kriviti vrat da bi video, koliko je najbolje mogao, zavoj na leđima; taj je bio veći, a i leđa su ga bolela više. Bio je svestan slabosti i pogrešnosti duboko u plućima i napora potrebnog za disanje.

Odeća u ladicama ovog stočića: donji veš, tunike, nemarno presavijene pantalone - a ispod njih, jedna ženska marama, namirisana. Ovo je bila soba nekog mladog čoveka, nečijeg sina; bračni par čija je kuća ovo bila verovatno ima spavaću sobu u prizemlju, i to na uglu, sa nekoliko prozora.

Bilo mu je vrlo hladno. On se vrati u postelju i povuče jorgan na sebe. Taj sin je otišao, a ništa nije spakovao, inače bi ladice bile napola prazne. Možda se sad bori u vojsci Mejtere Nane.

Neki deo Kipris ušao je u nju i taj deo je pretvorio sibilu u generalicu - to, i Ehidnina zapovest. Na trenutak se upitao koji je to deo bio; i da li je Ehidna shvatila da u Mejteri taj deo već postoji. Dalo bi se pretpostaviti da je upravo taj element oslobodio i Šenilu od rđe; te dve sposobnosti nekako bi trebale da budu deo jedne, iste. Kipris mu je rekla da je lovljena, a Njegova svesnost da je pravo čudo kako je još pre znatnog broja godina nisu ubili. Sigurno su

Ehidna i njena deca, loveći boginju ljubavi, otkrili da se ljubav ne sastoji samo od namirisanih marama i bačenog cveća. Da u ljubavi postoji čelik.

Neka mlada žena bacila je tu maramu sa nekog balkona, nesumnjivo. Svila pokuša da je zamisli; zapazi da ona ima Zumbulino lice i odagna tu viziju od sebe. Krv je brisao lice maramicom boje breskve, namirisanom mnogo jače nego što je ova marama. Krv je, takođe, rekao...

Rekao je da postoje ljudi koji mogu drugog čoveka obući na sebe, kao tuniku. Odnosilo se to na Gljivu, iako on, Svila, to tada nije znao - nije znao da uopšte postoji Gljiva, zvana i Mukor, koja može da obuče svoj duh u telo drugih ljudi baš kao što je on, maločas, hteo da navuče na sebe odeću tog sina čija je ovo soba bila.

On tiho pozva: "Gljivo? Gljivo?" i poče osluškivati; ali nije se čuo nikakav utvarni glas; u ogledalu iznad stočića nije bilo nikakvog lica osim njegovog. Sklapajući oči, on sastavi dugu, formalnu molitvu Izvanašu, zahvaljujući mu za život i za odsustvo Krvove kćeri. Kad je završio, poče drugu, sličnu molitvu, upućenu Kipris.

S one druge, spoljašnje strane vrata spavaće sobe, stražar zauze pozdravni stav mirno, uz čujni zveket oružja i udar pete o petu.

Dizastor probudi Njorku, blešteći zraci dugog sunca koji se probijaju kroz kićankasti platneni svod iznad njegovog kreveta, i kroz zavese od tila koje se odasvud spuštaju, i kroz njegove bogate draperije od žutomrkog somota, i kroz prljava stakla svih njegovih prozora odjednom - probijaju se klizeći kroz njegove spuštene roletne od cepanog bambusa, i kroz iskrivljene stare daske koje je neko zakucao unakrst preko njegovih prozora, klize preko njegove obojene Scile i njegovih tvrdo zatvorenih i zakucanih kapaka na prozorima; kroz drvo, hartiju i kamen.

On dvaput žmirnu i diže se u sedeći položaj, trljajući oči.

"Bolje mi je", saopšti on, onda vide da Šenila još spava, i Inkus, Urus takođe, i Keder i Dropljan čvrsto spavaju, samo se ovaj veliki vojnik Hamerston već digao, sedi prekrštenih nogu, na njegovom ramenu Oreb, leđa oslonio na zid tunela. "Dobro ti je to, borče", reče Hamerston.

"Nije mi dobro", objasni Njorka. "Nisam to mislio da kažem. Bolje. Bolje nego što je bilo, vidiš? To više prija nego kad ti e dobro, jer ka ti e dobro onda i ne misliš o tome. A ka ti e ko sad meni, onda obraćaš puno više žnje-pa nego ka ti e dobro. A meni je japadapa jiii! Haj." Vrhom čizme gurnu Šenilu. "Aj debela, izgledaj malo življa, doručak!"

"Koji ti je vrug?" reče Inkus, dižući se u sedeći položaj kao da je on, a ne Šenila, tako gurnut.

"Nie mi ništa", reče Njorka. "Dobar sam ko kiša." Razmisli o ovome. "Ako bude kiše, ići ću u 'Petla'. Ako ne, imam neka posla na brdu. Spavo u čizmama." Sede pored Šenile. "I ti? Ne b trebo to radiš. Loše za stopala, pope."

Razveza pertle čizama i izu ih s nogu, onda skide i čarape. "Pipni ti kako je ovo mokro. Još mokro od brodice. Budi se, matori! Od brodice 'nave' i od kiše. Kad bismo još imali onog visokog magarca, ja bi ga natero da malo štrca vatru da bi mogo ovo da osušim. Fuuuh!" Prebacio je čarape preko gornje strane sare čizama, pa ih odgurnuo od sebe.

Šenila se diže u sedeći položaj i poče skidati minduše od žada. "Uh, al sam sanjala!" Sva se stresla. "Bila sam, kao, izgubljena, znate? Sasvim sama, ovde dole, a moj tunel je na oba kraja vodio u sve veću dubinu. Pešačim ja na jednu stranu, dugo, al se samo sve više spušta. Onda se okrenem i zapnem na suprotnu stranu, al se i tako samo sve više spušta. Dublje i dublje, bez prestanka."

"Imaj na umu da su besmrtni bogovi uvek s tobom, kćeri moja", reče joj Inkus.

"A-ha. Mlatko, moram se dočepati nekakve odeće. Moja izgorelost od sunca polako prolazi. Sad bih mogla nositi nešto. Ovde dole je suviše hladno da se ide bez ništa." Nacerila se veselo. "Jedna dobra gomila nove odeće i dupla crvena traka. Posle toga biću spremna za kajganu od šest jaja sa biberom."

"Pripazi", upozori je Hamerston, "mislim da tvoj prijatelj nije spreman za pregled ispravnosti."

Njorka ustade, smejući se. "Pazi ovo", reče Hamerstonu i ritnu Urusa tako majstorski, podigavši prste bose noge, da je Urusa zapravo udario samo okrugli prednji deo stopala ispod prstiju.

Urus žmirnu i poče trljati oči kao Njorka maločas, i tad Njorka

shvati da je on sam dugo sunce. Maločas je, dakle, probudio samoga sebe, sopstvenim zasenjujućim svetlom, koje je celi tunel ispunilo i koje je sad suviše blistavo za Urusove slabe oči.

"Ne sviđa mi se kako si nosio matorog", reče on Urusu. Zapita se da li su mu ruke dovoljno vrele da sagore Urusa. Činilo se da je to moguće; bile su obične kad ih nije gledao, ali kad god je usmerio pogled na njih, bile su kao rastopljeno zlato. Sagnuo se i opalio Urusu čvrgu popreko po vrhu nosa, a kad ovaj nije jauknuo, dočepao ga je i silovito podigao na noge.

"Kad nosiš matorog", reče mu, "to ima da bude kao da ga voliš. Kao da se spremaš da ga poljubiš." Mogao bi to biti dobar fazon, naterati Urusa da stvarno poljubi matorog, ali Kederu se to nije moralo dopasti.

"U redu", reče Urus. "U redu."

Dropljan upita, Kako si, mali?

Njorka duboko razmisli. "Neki delovi mene rade dobro", saopšti on posle izvesnog vremena, "a neki ne. Za dva-tri nisam siguran. Pamtiš staru Mermeru?"

Sigurno.

"Ona nam je pričala da može da izvlači spiskove. Kao iz rukava, otprilike. Šta je sve u ispravnom stanju i šta sve nije. Ja mora proveravam jedno po jedno."

"Ja to mogu", ubaci Hamerston. "Savršeno prirodna stvar."

Šenila je skinula obe naušnice i sad je trljala uši. "Možeš li staviti ove dve u džep, Mlatkonja? Nemam gde da ih nosim."

"Nema frke", reče joj Njorka, ali se ne okrete da je pogleda.

"Mogla bih dobiti dve-tri kartice za njih kod Sarda. Za to bih kupila dobru haljinu od češljane vune, i jedne cipele, i mogla bih jesti kod onih što prave pecivo i pastašutu, jesti dok ne puknem."

"E ja umem lepo da puknem nekoga", objasni Njorka Urusu. "Naučio sam to kad nisam bio veći od obučareve ćurke i uvek mi se silno sviđalo. Nema zamahivanja, kapiraš? Momci uvek pričaju kako će da zamahnu na tebe, a to i rade. Al ovo bolje. Međutim, ko zna da l još radi."

Njegova desna pesnica pogodi Urusa posred usta i Urus odlete unatraške i leđima nalete na zid od broskog kamena. Inkus šumno

uvuče vazduh.

"Samo malo kao privučješ ruku i odapneš je", objasni Njorka. Urus se sroza na tunelski pod. "Dabome, uneseš svoju težinu u to, a zglavci da budu ravno. Pogledaj ih." On ispruži pesnice. "Mogu oni i na gore, i na dole, al to su onda drugi udarci, vidiš?"

Nisu tako dobri, reče Dropljan.

"Al nisu tako dobri", potvrdi Njorka.

Mogu ja hodat, bakonja, nije me mora ni dosad nosit ovaj, a ni ljubiti.

Ovaj lešonja pred njegovim nogama mora biti da je neko drugi, zaključiti Njorka. Urus, možda, ili Gelada.

Mejtera Mermer je pokušavala da odredi koliko je vremena prošlo od kad je poslednji put uradila ovo, ušla 'u krov' kenobe; ali to pitanje je prizvalo samo nebrojene slučajeve prokišnjavanja tavanice i ovlaženih tepiha. Ona se doseti: ne 'u krov' nego 'na tavan'.

Pre sto osamdeset četiri godine.

Teško je mogla u to poverovati - nije želela poverovati. Ljupka devojka nasmejanih očiju i vrednih ruku popela se uz isto ovo stepenište, na isti način kao što se ona penje desetinama puta svaki dan, prošla istim ovim hodnikom i zaustavila se ispod ovih čudnovatih vrata koja su ugrađena u tavanicu iznad njene glave; posegnula je gore, alatom koja je negde zaturena pre više od jednog veka.

Ona iznervirano pucnu svojim novim prstima, proizvevši glasan, izuzetno zadovoljavajući zvuk; onda se vrati u jednu od soba koje su nekad bile njene i poče preturati po svojoj ladici za sve i svašta, najzad nađe veliku drvenu kuku za kukičenje koju je ponekad koristila pre nego što joj je bolest oduzela prste. Ne ove prste, dabome.

Vrativši se u hodnik, ona diže ruku isto kao što je to nekada radila ona cura koja je bila ona, zakači prsten i upita se, neozbiljno, da li je prsten zaboravio kako da povuče lanac nadole za sobom.

Ne, prsten nije zaboravio kako se vuče lanac za sobom. Ona povuče. Mlazići prašine pojaviše se na ivicama te pokretne ploče iznad njene glave. Pa, hodnik će morati opet da se počisti. Ona se

nije popela na taj tavan - a nije ni ma ko drugi - već...

Povuče jače, i ta vrata se nagnuše nešto više nadole, otkrivši traku crnine. "Da li ću ja morati da se ljuljam na ovome?" upita ona. Odjeci njenog glasa razlegoše se kroz sve prazne sobe, i ona zažali što je išta rekla glasno.

Novo potezanje izazva protestna cviljenja i škriputanja, ali vrata pođoše još niže; stepenice na rasklapanje, koje je trebalo da se pri tom pojave, učiniše to tek posle mnogo jačeg potezanja.

Podmazaću ja ovo, odluči ona. Baš me briga što maziva nema. Izrezaću parče masnoće od onog bika i ubaciti u ključalu vodu, onda ću sa površine vode skinuti masni sloj, procediti kroz krpu i upotrebiti to. Jer ovo nije moj poslednji dolazak ovamo. Nije.

Potrčala je uz rasklopne stepenice, sitnim ali žustrim koracima, okružujući se lepršanjem crnog bombazina.

Vidi, samo vidi kako mi je dobra ova noga! Hvaljen da si, Veliki Pese!

Tavan je bio maltene prazan. Posle smrti sibile, nikada ne ostaje mnogo stvari; a ono malo što ostane, razdeli se ostalim sestrama, u skladu s njenim željama, ili se vrati njenoj porodici. Mejtera Mermer provede pola minuta pokušavajući da se seti ko je bio vlasnik zarđalog sanduka pokraj odžaka, i stiže do kraja potpune liste - spiska svih sibila koje su ikada živele u ovoj kenobi - ali u njihovim podacima ne nađe ni jedan jedini limeni sanduk.

Prozorčić u zabatu - zatvoren i zaključan. Govorila je sebi, dok se rvala sa upornom kukom na njemu, da je to nerazumno. Jer ono što je krajičkom vidnog polja primetila, šta god da je bilo, dok je išla preko igrališta, sigurno je već otišlo, ako je uopšte ikad i postojalo.

Najverovatnije je to bio samo neki oblak.

Očekivala je da prozor bude zaglavljen, ali suva vrelinu proteklih osam meseci dovela je njegovo prastaro drvo do skupljanja. Potegla je prozor nagore, svom snagom, a on je nagore i odleteo, tako munjevito da je pomislila da se staklo sigurno mora polomiti.

Usledila je tišina, uz prijatno hladan vetar kroz prozor. Mejtera Mermer je oslušnula, zatim izvirila napolje i zagledala se u nebo, a potom je (kao što je od početka i planirala, raspolažući živahnim uvidom u tegobnost dokazivanja negativne tvrdnje, posle toliko

godina držanja nastave dečacima i devojčicama) stala nogom na prozorski ram i izišla na tanke ploče kojima je krov stare kenobe bio pokriven.

Zar je baš neophodno penjati se na vrh krova? Ona zaključi da jeste: neophodno je, ako ne za drugo, bar za njen duševni mir. Međutim, ona se zapita šta će ovaj kvart graditi, ako je neko vidi na krovu. Opet, to i nije bitno, a većina naroda je ionako otišla u borbu. Sad nije onolika buka kao što je bila tokom dana, ali se ipak čuje, povremeno, poneki pucanj, kao da se neka velika vrata s vrlo jakim treskom zatvaraju, negde u daljinama. Zatvaraju se vrata na prošlosti, pomisli ona. Hladan vetar poravna suknu uz njene noge, dok se pela ka vrhu; odneo bi joj i kapicu, ali ju je ona jednom rukom pritisnula na glatku metalnu glavu.

Sa vrha krova lako vide da su na mnogo mesta požari; jedan od njih, najbliži, samo nekoliko ulica udaljen. Ulica sedlarska, ili Ulica konoparska, zaključi ona; pre će biti da je Sedlarska, jer su u njoj zalagaonice. Iza tog jednog, i mnogi drugi požari, sve do pijace, i dalje, s one strane pijace; moglo se i očekivati da će tako biti. Mrak, osim na nekoliko prozora, i sad osvetljenih, gore, na Palatinskom brdu.

Što je govorilo, pouzdanije od ma kakvih glasina ili saopštenja, da Mejtera Nana nije pobedila. Još nije pobedila. Jer bi u tom slučaju Brdo gorelo, bilo bi opljačkano i spaljeno: stvar predvidiva jednako pouzdano kao i to da je šesti termin u Fibonačijevom nizu od deset - jedanaestina celog. Kad bi Civilna garda pretrpela poraz, ništa, ništa ne bi...

Pre nego što je tu misao mogla dovršiti, ugledala ga je, daleko na jugu. Uzalud je za njim tragala osmatrajući ka zapadu, ka pijaci, i ka istoku, prema Palatinu. Nalazi se iznad Orile... ne, ligama južnije i od Orile, čak iznad jezera. Leži nisko na južnom nebu i, da, na neki način prkosi vetru, jer vetar je severac, duva hladan sa severa, iz prostora gde se noć spustila; tek sad ona se doseti da je taj vetar morao početi sasvim nedavno, pre nekoliko minuta, dok je ona u palestri sekla poslednje delove mesa i nosila ih u podrum. Tad je, vraćajući se uz stepenište iz podruma, našla dragocene papire za umotavanje razasute po celoj kuhinji, pa je zatvorila prozor.

Dakle, ta stvar, taj ogromni objekat, šta god da je, bio je nad gradom, ili vrlo blizu grada, kad ga je primetila iznad zadnjeg zida igrališta. Ali nije nošen dalje na jug, kao što bi pravi oblak morao biti; štaviše, činilo se da polako ide opet ka severu, ka gradu, puzeći niz nebo.

Puna tri minuta ga je posmatrala, da se uveri.

Da, taj objekat se pomiče ka severu, ide kao buba koja istražuje činiću; ponekad se pokoleba i malo povuče, zatim opet krene polako napred. Već jednom je bio ovde, iznad grada. Onda ga je poduhvatio vetar - i to, čini se, iznenada - i odneo nad jezero; sad je taj predmet sabrao svoje snage da se vrati, bez obzira na vetar.

Tako kratkotrajno da nije mogla biti sigurna da li je stvarno išta videla, nešto sevu iz ogromne, mračne, leteće mase, majušni ubod svetlosti, kao da je neko u senovitim nebeskim zemljama iza te stvari kresnuo upaljačem.

Ali ona, u svakom slučaju, nije mogla taj objekat zaustaviti. On će doći, ili neće doći, a ona, kao i uvek, ima posla. Moraće se natočiti voda, i to velika količina, da se napuni kotao za pranje. Mejtera Mermer obazrivo siđe do šiljatoga zabata pod kojim je bio prozor, pitajući se koliko je dodatne štete napravila na krovu koji ionako nije savršeno zaustavljao kišu.

Moraće i drva da dovuče, dovoljno za veliku vatru u kuhinjskoj peći. Onda može oprati čaršave sa postelje u kojoj je umrla i okačiti ih da se suše. Ako se Mejtera Nana vrati (a Mejtera Mermer se žustro molila da tako bude), moći će na toj istoj vatri da se skuva doručak za obe; Mejtera Nana bi, štaviše, mogla dovesti i prijatelje sa sobom. Muškarci, ako ih bude, neka jedu u bašti; ona će za njih izneti jedan od dugačkih stolova i nekoliko stolica iz palestne. Na sreću, mesa ima još mnogo, iako je ona već skuvala izvesnu količinu za Resicu i dala mnogo više njegovoj porodici kad je nosila Resicu kući.

Siđe s krova nazad u tavan i zatvori prozor zabata za sobom.

Njeni čaršavi biće do dizanja zastora suvi. Tada ih može ispeglati i vratiti na svoj krevet. Ona je još i sad najstarija sibila; tačnije, ponovo je najstarija sibila. Iz toga proističe da su obe sobe njene. Ipak, trebalo bi da premesti sve svoje stvari u veću.

Silazeći niz rasklopne stepenice, ona odluči da ih ostavi tako, sve dok ne dođe u priliku da ih podmaže. Izrezaće nekoliko masnih delova i kuvati ih u tiganju, dok se voda za pranje greje; taj kotao ne zaprema celu površinu peći. Do dizastora će se, možda, vratiti ona vazдушna stvar; tada će je, stojeći na sredini Srebrne ulice, ona moći jasno videti, ako bude imala vremena za to.

Njorka je siguran da oni kroz ove tunele trampaju već celu večnost, a to je dobar vic, jer on pamti da je mislio, kad su iz prošlog skrenuli u ovaj tunel, da su pešačili nadole i samo nadole još od kako je Pes sagradio Svitak. Urus je pljuckao krv i nosio telo, on je stupao iza njega, za slučaj da Urusa treba tresnuti; odmah iza njega Keder i Dropljan, da bi on imao s kim da razgovara, posle njih Patera sa onim velikim vojnikom sa pištoljem za debelu municiju, koji im je rekao kako da idu i naterao i njega da tako stupa; na začelju, Šenila, odevena u Paterinu mantiju, sa Orebom i bacačem. Njorka bi radije išao s njom, a to je i pokušao, ali nije uspelo.

On se osvrte da je pogleda. Ona mu mahnu prijateljski. Gle, nema Kedera ni Dropljana. On pomisli da pita Inkusa i vojaka gde su, ali zaključi da sa ipak radije ne bi razgovarao sa njima. Šenila je, opet, suviše daleko iza njih da bi se moglo pokušati neko privatno čavrljanje. Dropljan je najverovatnije isprednjačio, da bi video šta tamo napred ima, a matorog je poveo sa sobom. Takav postupak bi ličio na Dropljana. Ako nađu nešto za jelo, Dropljan će mu doneti jedan deo.

Moli se Feji, rekla Nana. Feja, boginja hrane. Njoj se moli, Njore, čoeče, pa š dobiješ da jedeš, ej. On joj se široko osmehnu. "Drago mi je što te vidim, Mejtera! Brinuo sam se za tebe." Nek ti se svi bogovi osmehuju, Njorka, danas i uvek. Njen osmeh je preobratio ovaj hladan, vlažan tunel u palatu i zamenio vodnjikavi zeleni sjaj puzećih svetiljki onom zlatnom poplavom koja ga je probudila. Što bi se ti brinuo za mene, Njorka? Služim još od svoje petnaeste godine bogovima, verno. Neće oni mene napustiti. Niko nema manje razloga da se brine nego ja. "Aj kao ti dovedi neko božanstvo da siđe ovamo, da ide s nama", predloži Njorka.

Iza njega se Inkus pobuni: "Njorka, sine moj!"

On načini nepristojan zvuk i okrete se da pogledom potraži Mejteru Nanu. Gle, nema ni nje. Minut-dva je smatrao da je požurila napred da se pridruži Dropljanu i Kederu, a onda je razumeo da je otišla da mu dovede nekog boga, radi druženja. Takva je ona uvek bila. Pomeneš neku najmanju sitnicu, a ona skoči da ti ispuni želju ako može.

On se, međutim, i sad brine za njenu sudbinu. Ako je pošla u Glavni procesor da nađe i dovede neko božanstvo, moraće da prođe kroz one vragove koji ljudima prave frku, podmeću im laži i odvlače ih sa Zlatne staze. Trebalo je da joj kaže da ode po Feju. Da dovede Feju i možda dva praseta. Sifonki bi dobro došla jedna butkica, a on ima, posle svega, i nož i kratki mač. Koljneš jedno prasence, istranžiraš ga, njoj butić, ali, jeote, i on je gla-dan! A ona ne mož sama pojede celo prase. Sačuvaće oni jezik za Dropljana, oduvek je voleo svinjski jezik. Fejdan je, znači Mejtera će najverovatnije dovesti Feju, a Feja, u načelu, nabaci i po jedno prasence. Barem jedno. Bogovi, po pravilu, donose one životinje koje su njihove. Prilično često.

Prasiće za Feju. (Moraš, moraš, ak oćeš znaš šta ide sledeće godine.) Grok-grok za Feju, a za Sfiksi, lavove, ili bar mačke. E, sad, ko da pojede mačku? Jee. Ribe za Scilu, al i on bi rado gricnuo ribicu-dve. Ptičice za Molpu, a matori je imao kaveze gde ih je držao, pa posle usolvavao; a kad mu je dosta, on napravi pitu od vrabaca. Za Tartaronju, šišmiši. I sove i krtice.

Krtice?

Iznenadno i neprijatno, Njorki pade na um da je Tartaros podzemni bog, bog nadležan za rudnike i pećine. Znači, ovo ovde je njegovo, aha, al Tartaros bi trebo bude njegov ekstra dobar prijatelj, a vidi kako smo nagrabusili, izgleda da je nečim strava naljutio Tartarosa, jer, evo, glava ga boli, štaviše nešto mu nije u redu u glavi, nešto unutra kliza i izmiče kao kad igličar neće da prihvati municiju bez obzira na to koliko ga ti podmazuješ i proveravaš da je svaka iglica prava ko sunce. On se maši rukom pod tuniku da proverii igličar, i nađe da mu igličar nije nimalo ispravan - da je, štaviše, toliko neispravan da uopšte i nije tu, iako je Mejtera Nana njegova mama, a on, sa igličarem, njoj potreban.

"Ja-dan mali! Ja-dan mali!" Oreb je kružio iznad njegove glave. Vetar iz njegovih krila, koja su se mučila da ga održe u vazduhu, uznemiri Njorkinu kosu, ali Oreb mu ipak ne slete na rame. Uskoro odlete nazad, do Šenile.

Nema više igličara, ali ni nje. Pođoše Njorki suze.

Kapetanovo salutiranje bilo je mnogo ispravnije nego njegova pocepana i zaprljana zelena uniforma. "Moji ljudi su na borbenim položajima, Generale. Moja lebdelica je u patroli. Niko više neće moći krišom da dotura pojačanja garnizonu. A ni otvoreno, sa mačem u ruci, osim ako prvo ne pobije sve nas."

Bizon frknu, nagnuvši se unazad zajedno sa teškom hrastovom stolicom koja je privremeno bila njegova.

Mejtera Nana se nasmeši. "Vrlo dobro, kapetane. Hvala ti. Možda bi bolje bilo da se sad odmoriš."

"Spavao sam ja, Generale, mada ne dugo. Jeo sam, takođe, dok ti, koliko čujem, nisi. Sada idem u obilazak i kontrolu mojih ljudi na položajima. Kad završim tu inspekciju, možda ću odspavati još jedan sat, ali će moj narednik biti pored mene da me probudi."

"Rado bih pošla sa tobom", reče mu Mejtera Nana. "Možeš li pričekati pet minuta?"

"Svakako, Generale. Čast mi je. Ali..."

Ona ga oštro pogleda. "Šta je, kapetane? Reci mi, molim te."

"Moraš i ti spavati, Generale, a i jesti. Inače nećeš sutra biti sposobna ni za šta."

"Uradiću to, kasnije. Sedi, molim te. Svi smo umorni, a sigurno si i ti." Ona se opet okrete Bizonu. "Imamo mi u Povelji jedno načelo koje se naziva 'disciplina', za sibile kao što sam ja i augure kao što je Patera Svila. Disciplina, to dolazi od jedne stare reči za đaka ili studenta. Ako si nastavnik, kao ja, moraš imati disciplinu u odeljenju, da bi mogao ikoga ičemu naučiti. Ako ne, dečurlija toliko galame između sebe, da nijednu tvoju reč ne čuju, a umesto da pišu zadatke, počnu da crtaju koješta."

Bizon klimnu glavom.

Prisetivši se jednog incidenta od pre godinu dana, Mejtera Nana se opet nasmeši. "Osim ako im baš kažeš da crtaju. U tom slučaju,

počnu da pišu ceduljice jedni drugima."

Kapetan zagladi brčiće. "Generale. Imamo i mi disciplinu, mi, oficiri i borci u Civilnoj gardi. Ista nam je i reč. A praksa, usudujem se reći, nije sasvim različita."

"Znam ja to, ali ne mogu te poslati da patroliraš ulicama i zaustaviš pljačku. Rado bih to učinila, Kapetane. Bilo bi to veoma dobro i svakako bi uspelo. Ali za mnoge ljude Garda je neprijatelj. Izbila bi pobuna protiv naše pobune, a to nikako ne sme da nam se desi."

Ona se opet okrete Bizonu. "Razumeš zbog čega je ovo potrebno, a? Reci mi."

"Pljačkamo sami sebe", reče on.

Zbog brade je bilo teško pročitati izraz njegovog lica, ali ona pokuša i zaključi da mu je nelagodno. "Istinu kažeš. Ljudi čije se kuće pljačkaju i pale takođe su naši, pa ako moraju ostati da brane svoju imovinu, ne mogu za to vreme da se bore za nas. Ali to nije sve, a? Šta si još želeo reći?"

"Ništa, Generale."

"Moraš mi reći sve." Želela ga je dodirnuti, kao što bi u tom času dodirnula i neko od dece, ali odustade od toga, da ne bi neko pogrešno shvatio. "Reći mi sve kad ja to zatražim, to je takođe deo discipline, ako hoćemo tako kazati. Zar da dopustimo da Garda bude bolja od nas?"

Bizon ništa ne reče.

"A reč je zapravo o nečem važnijem od discipline. Ništa nam sad nije važnije od mog saznavanja onih stvari koje vi smatrate važnim. Ti, i ovaj prisutni kapetan, i Zoril, i Đurđevka, i ostali."

Pošto on ni sad ništa ne reče, ona nastavi: "Hoćeš li ti, Bizone, da mi pretrpimo neuspeh, samo zato da tebi ne bi bilo neprijatno? To će se i desiti, ako ne budemo jedni drugima poveravali informacije i razmišljanja: izneverićemo poverenje bogova i izginućemo. Verovatno svi. Ja svakako, jer ću nastaviti da se borim dok me ne ubiju. Da čujemo!"

"Oni i pale", ote se njemu. "Paljevine su gore nego pljačke, mnogo gore. Uz ovakav vetar, spaliće ceo grad ako ih ne zaustavimo. I... i..."

"I šta?" Mejtera Nana poče grickati donju usnu. "I ako ne ugasimo sve požare koji su se već razbuknuli širom grada? U pravu si ti, Bizone. Uvek si ti u pravu." Bacila je pogled ka vratima. "Češljo? Jesi li još tamo napolju? Uđi, molim te. Potrebna si mi."

"Da, Mejtera."

"Mi ovde govorimo jedni drugima da se treba odmoriti, Češljo. Čini se da je to večeras konvencija našeg ponašanja. Ti nisi izuzeta od toga. Pre samo nekoliko dana bila si veoma bolesna. Zar ti nije Patera Svila preneo mir Pesov?"

Češlja svečano klimnu glavom. Bila je to vitka, bleđa devojčica od trinaest godina, tananih crta lica i sjajne crne kose. "Jeste, u sfigdan, Mejtera, i odmah je moje stanje počelo da se poboljšava."

"U sfigdan, a danas je hieragdan." Mejtera Nana baci pogled na plavi porculanski časovnik na obližnjem ormariću. "Teldan je samo nekoliko sati udaljen; znači, možemo smatrati da je već teldan. Pa i tako, prošlo je manje od nedelju dana od kad si bila na rubu smrti, a večeras radiš kao kurir za mene, iako bi trebalo da ležiš u krevetu. Možeš li otrčati po još jednom poslu?"

"Odlično se osećam, Mejtera."

"Onda nađi Krečnu. Reci joj gde sam i kaži joj da najhitnije dođe do mene. Onda idi kući i spavaj. Kući, rekoh. Da li ćeš to učiniti, Češljo?"

Češlja se nakloni, okrete se brzo i nestade.

"Dobra, pametna devojčica", reče Mejtera Nana Bizonu i kapetanu. "Nije iz mog razreda. Moje su starije; one učestvuju, ili su učestvovala, u borbama i u lečenju ranjenika. Češlja je jedna od učenica Mejtere Mermer, i to, iako je moguće, najbolja."

Obojica klimnuše glavom.

"Kapetane, neću te još dugo zadržavati. Bizone, počeh da pričam o disciplini. Neko me je prekinuo, a to sam i zaslužila, time što sam se toliko raspičala. Htela sam reći da od dvadeset momaka i devojaka, uz pomoć discipline možeš napraviti osamnaest dobrih učenika. Ja mogu, a verovatno bi i ti mogao. Zapravo bi ti u tom poslu bio, po svoj prilici, bolji od mene, uz malo vežbe." Ona uzdahnu, onda naterala sebe da sedne uspravnije i da ispravi ramena.

"Od preostalih dvoje, jedan nikad neće biti dobar učenik. Nema u

sebi tu sposobnost; jedino što možeš jeste da ga sprečiš da ometa druge. Onom drugom ne treba uopšte nametati disciplinu, jer je on već odličan i disciplinovan đak, još i pre tvog prvog poziva da se umire i da slušaju. To je čista, Pesova istina o njemu. Razumete li me?"

Bizon klimnu glavom.

"Ti si jedan od takvih. Da nisi, ne bi sad bio moj zamenik. A to jesi, znaš. Ako ja poginem, ti moraš preuzeti upravljanje svim poslovima."

Bizon se isceri; njegovi veliki, beli zubi sevnuše u čestaru crne brade. "Bogovi te vole, Generale", reče joj on. "Opasnost da ti pogineš ne spada među moje brige."

Čekala je bolji odgovor.

"Ali, ne dao Hieraks", reče Bizon konačno. "Trudiću se najbolje što budem mogao, ako se to desi."

"Znam da hoćeš, jer se uvek najviše trudiš. Ono što treba da radiš jeste da pronalaziš druge koji su kao ti. Nemamo dovoljno vremena da uspostavimo pravu disciplinu, iako bih veoma želela da imamo. Odabiraj ljude sa igličarima, za ovo nam neće trebati pištolji sa debelom municijom - starije ljude, koji se neće i sami pridružiti pljački kad ih uputiš da sprečavaju pljačku. Organizuj ih u četvoročlane ekipe, odredi svakoj ekipi vođu i naredi im da govore - ne zaboravi ovo, to je izuzetno važno. Reci im da kažu svakome koga sretnu da pljačka i paljevina moraju prestati i da će streljati svakog pljačkaša i palikuću koga zateknu."

Ustala je. "Idemo mi sada, kapetane. Želim videti kako si organizovao obruč. Treba mnogo da naučim, a imam veoma malo vremena za učenje."

Pored uličnih vrata stražu su držali Rog i Kopriva, sa zaplenjenim oružjem, on sa pištoljem za debelu municiju, ona sa igličnim.

"Rože, idi kući i odmah na spavanje. To ti je naređenje", reče mu Mejtera Nana. "Kad se probudiš, vrati se ovamo i odmeni Koprivu, ako ona još i tada bude na ovom mestu. Koprivo, idem u obilazak naših položaja oko Alambre, sa kapetanom. Vraćam se uskoro."

Vetar koji je hladio njeno lice činuo joj se kao nešto, maltene, natprirodno, posle mnogo meseci vreline; ona promrmlja zahvalnost

Molpi, a onda se priseti da taj isti vetar raspiruje i požare kojih se Bizon plaši, i da bi mogao - štaviše, da će u nekim slučajevima sigurno - prenositi vatru sa prodavnice na štalu, pa na radionicu i tako dalje. I da su dobri izgledi da ceo grad izgori dok se ona bori sa Ajuntamientom za njega.

"Ajuntamiento. To nisu božanska bića, kapetane."

"Uveravam te da nijednog trenutka nisam mislio da su božanska bića, Generale." Poveo ju je nekom krivom uličicom čije je ime zaboravila, ako ga je ikad i znala. Oko rešetkastih roletni navučenih preko izloga radnji u toj uličici, vetar je šaputao o snegu.

"Pa, pošto nisu", nastavi ona, "nemoguće je da dugo istraju u svom protivljenju volji bogova. Ehidninoj volji, recimo, za koju pouzdano znamo. Mislim da možemo biti sigurni da je i Ehidnina volja takva."

"I Kiprisina", podseti je on. "Kipris je govorila meni, Generale, ili, da kažem, Generalice. Rekla mi je da Patera Svila mora postati kalde. Ja služim tebi zato što ti služiš njemu, a njemu služim zato što je on izvršilac njene volje."

Jedva ga je čula. "Pet staraca. Četiri, ako je istina ono što Njegova svesnost kaže, a sigurno jeste. Kako se usuđuju?"

"Pojma nemam, Generale. Evo našeg prvog uporišta. Vidiš li ga?"

Ona odmahnu glavom.

"Kaplare!" povika on i pljesnu šakama. Na drugoj strani ulice ukaza se, na jednom prozoru na drugom spratu, svetlo i svetlucava cev. "Kao što sad vidiš, Generale, na ovoj tački imamo baz-mitraljez, zato što ova uličica pravo vodi do ulaza u tvrđavu. Ugao pod kojim se odavde nišani omogućava nam uzdužno polje vatre. A samo dva-tri koraka dalje", nastavi on, pokazavši prstom, "mogli bismo biti gađani sa jednog od najviših prozora Alambreere."

"Oni bi mogli da prođu ovom uličicom, pređu Kaveznu i uđu pravo u Alambreru?"

"Tako je, Generale. Iz tog razloga, nećemo ići dalje. Skreni sad ovamo, molim te. Nemaš zamerke na način na koji držimo uličicu?"

"Ni najmanje."

Kako je neobično bogovima služiti! Kad je bila tek devojčica, Mejtera Oranža joj je rekla da služenje bogovima znači da ćeš

ponekad ostati bez sna ili bez obroka; štaviše, terala ju je da to ponavlja. Tek sad se ostvarilo: još od doručka nije jela ništa, ali je (tako mi lepote Telksiepejine, reče ona sebi) odveć umorna da bi osećala glad.

"Dečko koga si poslala na spavanje." Kapetan se tiho nasmeja. "Prespavaće taj celu noć. Da li si to predvidela, generale? Ona jedna mala moraće da stoji na straži sve do ujutro."

"Rog? Spavaće najviše tri sata, kapetane. Verovatno i manje."

Uličica se ulivala u jednu širu ulicu. To je Mlinarska, reče Mejtera Nana sebi, videvši usamljenu tablu iznad jedne kafedžinice, sad zamračene, koju su zvali 'Mlin'. Mlinarska, to je ona ulica u kojoj možeš jeftino kupiti male, nepravilno izrezane ostatke serža i tvida.

"Sad smo na takvom mestu da nas oni ne mogu videti, a mi ipak vidimo stražare na zidu. Pogledaj." On opet pokaza prstom. "Prepoznaješ ga, Generale?"

"Prepoznajem zid Alambriere, dakako. Vidim i letelicu. Je li tvoja? Ne, ne može biti tvoja, jer bi oni pucali na nju, a i kupola joj nedostaje."

"To je jedna od onih koje si ti isekla, generale. Ali sad je moja. Imam dva čoveka u njoj." On stade. "Ostaviću te da budeš ovde možda tri minuta sama. Suviše je opasno da odemo zajedno, ali ja moram do tamo da se uverim da je sve u redu s njima."

Pustila ga je da potrči sam, a kad je bio nadomak onesposobljene letelice, potrčala je i ona, na način koji je toliko dobro uvežbala jurcajući sa devojčicama u sportskim igrama u palestri: suknja podignuta do kolena, a noge samo lete. Strah da će se videti nedoličan prizor - nestao, otišao neznano gde.

Skočio je, oslonio se rukama na ivice okrugle rupe gde je nekad bila kupola, izdigao telo nad rupu i nestao u njoj. Videvši taj skok, ona se zapita da li će moći da izvede isto.

Na sreću, to nije bilo neophodno; kad je bila desetak koraka daleko, na bočnoj strani onesposobljene letelice otvoriše se vrata. "Nisam ni mislio da ćeš ostati tamo, Generale", reče joj kapetan, "ali sam se usuđivao nadati se da hoćeš. Ti se, zaista, ne smeš da izlagati opasnosti na ovaj način."

Klimnula je glavom, toliko zadihana da nije mogla govoriti, i hitro

se uvukla u letelicu. Unutra je bilo teskobno, ali i izgledalo čudnovato bez krova. Gardisti su čučali, i videlo se da su u zabuni, uvežbani da ustanu i salutiraju, ali zbog nepovoljnih okolnosti prinuđeni da ostanu zbijeni dole. "Sedi!" naredi ona svima. "Nemoj neko da je ustao. Ovde formalnosti ne stoje." Te poslednje reči, shvati ona, bile su loše izabrane. Zazvučale su kao slaba šala. Oni, svejedno, posedaše, mrmljajući neke reči zahvalnosti.

"Ovaj baz-mitraljez ovde, Generale, vidiš", reče kapetan i potapša ga, "pripadao je nekada komandantu ove letelice. On te je promašio; zato je to sada tvoje oružje."

Nije ništa znala o baz-mitraljezima. Uprkos silnom umoru, bila je radoznala. "Radi li i sad? I, imate li", ona neodređeno mahnu rukom, ne znajući pravu reč, "ono što je potrebno za pucanje?"

"Redenike sa municijom, Generale? Da, imamo, dovoljno. U ovoj letelici nije eksplodirala municija, nego gorivo, vidiš. Ove lebdelice nisu kao vojnici, nego više kao talusi. U mašini moraju sagorevati ili riblje ulje ili kokosovo. Riblje ne miriše mnogo lepo, ali ga mi gorimo zato što manje košta. Ova lebdelica nosila je dovoljno municije za oba mitraljeza, i još je ima dovoljno."

"Hoću da sednem tamo." Njen pogled bio je uperen u oficirsko sedište. "Mogu li?"

"Svakako, Generale." Kapetan joj se žurno skloni s puta.

Sedište je bilo zapanjujuće udobno, dublje i mekše nego njen krevet u kenobi, iako po površini opaljeno i prožeto mirisom dima. Ne, reče ona sebi; nije to zapanjujuće. Trebalo je očekivati da bude takvo, jer je oficirsko. Ajuntamiento dobro postupa sa svojim oficirima, jer zna da se na njima temelji vlast; još jedna činjenica koju ona mora imati na umu, još jedna koju ne sme zaboraviti.

"Ne diraj okidač, Generale. Otkočen je." On posegnu rukom preko njenog ramena i pritisnu jednu malenu polugu. "Sad je zakočen, ne može pucati."

"Ovo, kao paučina." Umesto okidača, ona dodirnu to. "Vi to nazivate nišan?"

"Da, to je zadnji nišan. Onaj stubić koji vidiš na kraju cevi, to je prednji nišan. Strelac ih poravnava, tako da u jednom od ovih malih pravougaonika vidi vrh stubića."

"A-ha."

"Ako je meta udaljenija, on gleda kroz više pravougaonike. Kroz leve ili desne, ako s jedne strane duva jak vetar ili ako mitraljez vuče na jednu stranu."

Naslonila se unazad i dozvolila sebi da sklopi oči, samo na sekund ili dva. Kapetan je govorio nešto o noćnom nišanu, o kratkim rafalima koji pogađaju više nego dugi, i o poljima vatre.

Vatra proždire nečiji dom dok on ovo priča, a Krečna sad pokušava (ako ju je Češlja brzo našla i ako je to bilo negde blizu) da nađe nju, Mejteru Nanu: luta od stražara do stražara i svuda pita, jesu li videli Generalicu, gde je sledeće stražarsko mesto, mogu li je tamo odvesti, jer požari su, Bizon je znao, dobro je znao da se vatre moraju gasiti, ali se plašio da o tome govori zato što je takođe znao da njegovi ljudi ne mogu još i tu dužnost preuzeti, ti muškarci i žene koji su se tako dugo i teško borili čitav ovaj dan, ne mogu provesti noć gaseći požare, a sutra opet ratovati. Bizon, pokraj koga ona ima osećaj da je tako jaka i umešna, Bizon, kome je brada, gusta i kovrdžava, duža nego kosa. Mejtera Oranža ju je upozoravala da ne ide nigde bez kapice, ne samo zato što je to protivno pravilima, nego i zato što podstiče mnoge muškarce, koji se raspaljuju kad ugledaju žensku kosu, osobito ako je dugačka. Ona je, međutim, izgubila kapicu negde i svuda ide bez nje; doduše, kosa joj je kratka jer je ona dala, još kad je ovo počinjalo, da joj je potkrate, da je ošišaju maltene 'do glave'. Ona pobeže od gneva Mejtere Oranže, dole, u dvorane mračne i hladne, pune nenadanih zaokreta, i posle nekog vremena naiđe na Njorku, koji je podseti da bi mu ona trebala bogove dovesti.

"Ja sam pukovnik Usik, Kalde", reče Svili pridošlica. Bio je to krupan čovek, toliko visok i širok da se Školjka, koji je stao iza te zeleno uniformisane mase, nije ni video.

"Oficir koji upravlja ovom brigadom." Svila mu pruži ruku. "Koji - komanduje. Vi to tako kažete? Ja sam Patera Svila."

"Upoznao si našu organizaciju." Usik sede na stolicu koju je Školjka ranije uneo.

"Ne baš. To što si doneo, je li to moja odeća?"

"Jest." Usik podiže neuredni crni zamotaj. "Popričaćemo mi i o tome, uskoro, Kalde. Ako nisi proučio našu organizacionu shemu, kako znaš moj čin?"

"Videh onaj plakat." Svila zastade da se priseti. "Putovao sam na jezero, sa jednom ženom koja se zove Šenila. Poster je oglašavao da se osniva rezervna brigada. Potpisan si bio ti, a tekst je glasio da svi zainteresovani treba da se jave u štab Treće brigade. Patera Školjka bio je tako ljubazan da me obiđe pre nekoliko minuta; uzgred je pomenuo da je ovo Treća. Posle njegovog odlaska, setio sam se tog plakata."

Školjka žurno reče: "Kad sam dospeo do kapetanove sobe, pukovnik je već bio u njoj, Patera. Rekao sam im da ću sačekati, ali on me je naterao da uđem i pitao šta imam reći, pa sam rekao."

"Hvala ti", reče Svila. "Molim te, vrati se u svoj mantejon odmah, Patera. Uradio si sve što si ovde, noćas, mogao." Nastojeći da u glas unese dodatnu težinu značenja, on dodade: "Već je kasno. Vrlo kasno."

"Mislio sam, Patera, da..."

"Idi", reče Usik, potegavši brkove, nadole opružene. "Tvoj kalde i ja imamo da razgovaramo o nekim delikatnim stvarima. Njemu je to jasno. Trebalo bi da je i tebi."

"Mislio sam..."

"Idi!" Usik jedva da je malo podigao glas, pa ipak, zazvučalo je kao prasak biča. Školjka žurno iziđe.

"Stražar! Zatvori vrata."

Vrhovi brkova su mu sedi, primeti Svila; Usik je, govoreći, namotavao jedan brk oko vrha prsta. "Pošto nisi proučavao naš sistem komandovanja, Kalde, onda ne znaš da brigadom treba da komanduje general, takozvani 'brigadni'."

"Ne", priznade Svila. "Nikad nisam ni pomislio na to."

"Ako je tako, nikakva objašnjenja nisu potrebna. Nameravao sam ti reći, da bismo obojica znali na čemu smo, da ja, iako sam samo pukovnik, dakle terenski oficir," Usik ostavi brk i prstom kucnu po srebrnom orlu-ribaru na okovratniku, "komandujem ovom brigadom baš kao da sam brigadni general. Već četiri godine komandujem brigadom. Ti bi hteo odeću?"

"Da. I da se obučem, ako mi dozvoljavaš."

Usik klimnu glavom, ali nije bilo jasno da li time izražava dopuštenje ili samo shvatanje šta Svila hoće. "Ti si gotovo mrtav, Kalde. Prošla ti iglica kroz pluća."

"Svejedno, bolje bih se osećao ako bih ustao i obukao se." Bila je to laž, ali je on žarko želeo da bude istina. "Onda bih sedeo na ovom krevetu, a ne ležao u njemu. Sad ne mogu, jer nemam ništa na sebi."

Usik se nasmeja tihim 'he-he-he'. "A i cipele bi hteo?"

"Moje cipele, i moje čarape. Moje rublje, moje pantalone, moju tuniku, i moju mantiju, pukovniče, zamolio bih."

Uglovi brkova se okrenuše nagore. "Obučen, lako bi mogao pobeći, Kalde. Zar ne?"

"Kažeš da sam na rubu smrti, pukovniče. Čovek na rubu smrti mogao bi i da pobegne, pretpostavljam, ali ne lako."

"Oštro smo mi postupali s tobom ovde, u Trećoj, Kalde. Bio si bijen. Mučen."

Svila odmahnu glavom. "Upucali ste me. Bar pretpostavljam da je ono bio vaš oficir, onaj koji je pucao na mene. Ali posle toga ste mi doveli doktora i smestili me u ovu udobnu sobu. Niko me nije tukao."

"Sa dopuštanjem", reče Usik i zagleda mu se izbliza u lice. "Lice ti je svo u modricama. Pretpostavio sam da si dobio batine od nas."

Svila odmahnu glavom i odgurnu od sebe uspomene na one sate kad su ga saslušavali Savetnik Poto i narednik Pesak.

"Ne želiš da objasniš otkud ti modrice. Tukao si se ti, Kalde, što je sramota za jednog augura. Ili si se boksovao. Boks bi bio dozvoljen, valjda."

"Zbog sopstvenog nemara i gluposti, niz stepenice padoh", reče Svila.

Na njegovo iznenađenje, Usik prasnu u gromki, dugotrajni smeh i poče se pljeskati šakom po kolenu. Stade brisati oči i reče, sada kroz tiši smeh: "Tako kaže svaki naš borac, Kalde, kad od ostalih dobije batine. Kaže, gotovo uvek, da se smandrljao niz stepenice ispred barake. Neće da prizna da je varao svoje drugare, vidiš, ili krao od njih."

"U mom slučaju, istina je da sam pao." Svila razmisli. "Pokušavao

sam i da kradem, mada ne da varam, pre dva dana. A niz stepenice jesam pao i zaradio modrice na licu."

"E baš mi je drago što te nisu izmlatili. Naši to ponekad rade i bez naređenja. Štaviše, ustanovio sam da ponekad urade iako im je naređeno da ne čine. Ja ih u tom slučaju oštro kaznim, budi siguran. A u tvom slučaju, Kalde", Usik slegnu ramenima, "poslao sam jednog oficira zato što su mi bile potrebni bolji podaci o toku bitke pred Alambrerom nego što mi je moje staklo moglo dati. Spremao sam smeštaj za ranjenike i zarobljenike. Bilo je potrebno da saznam da li je to što spremam dovoljno."

"Razumem."

"On se vratio i doneo tebe." Usik je uzdahnuo. "Sad očekuje da dobije medalju i unapređenje za to što me je uvalio u tako težak položaj. Ti razumeš moj problem, Kalde?"

"Nisam siguran."

"Mi se borimo, ti i ja. Tvoji sledbenici, njih stotinu hiljada ili više, protiv Civilne garde, čiji sam ja stariji oficir, i protiv nekoliko hiljada vojnika. Mogla bi pobediti jedna, a mogla bi i druga strana. Slažeš se?"

"Pa, valjda", reče Svila.

"Hajde da kažemo, za trenutak, da će pobediti moja strana. Ne nameravam da budem nepošten prema tebi, Kalde. Kroz nekoliko trenutaka razgovaraćemo i o onoj drugoj mogućnosti. Znači, pretpostavimo da pobeda bude naša, a ja onda javim Ajuntamientu da si ti moj zarobljenik. Pitaće me zašto to nisam prijavio ranije, čak mogu biti izveden, zbog toga, pred vojni sud. Ako budem imao sreće, propašće mi karijera. Ako ne, biću streljan."

"Onda javi, svakako."

Usik odmahnu glavom. Njegovo veliko lice bilo je mračnije nego ikad. "Za mene u ovome nema pravog puta, Kalde. Uopšte nema pravog puta. Ali postoji jedan put koji je očito pogrešan i očito vodi samo u katastrofu i ni u šta drugo, a to je ovaj koji si upravo savetovao. Ajuntamiento je naredio da budeš ubijen na licu mesta, čim budeš primećen. Da li si to znao?"

"Predvideo." Svila primeti da je, ispod jorgana, stisnuo pesnice. Natera sebe da se opusti.

"Ne sumnjam da jesi. Trebalo je da te poručnik Tigar ubije onog trenutka. A nije. Mogu li reći otvoreno? Mislím da nije imao stomak za to. Probušio te. I ti si ležao tamo, augur u augurskoj mantiji, zevao si kao riba i krvario na usta. Još jedan hitac - i bio bi kraj." Usik slegnu ramenima. "Sigurno je računao da ćeš ionako umreti, u transportu do našeg štaba. Skoro svako bi u tim uslovima umro."

"A, tako", reče Svila. "Sad će on biti u nevolji ako kažeš Ajuntamíentu da me imaš živog."

"Ma, biću ja u nevolji." Usik se kucnu debelim kažiprstom po prsima. "Biće mi naređeno da te ubijem, Kalde, pa ću to i morati da uradim. Posle toga, ako mi izgubimo, ta tvoja Nana ima da me strelja, ako joj ne padne na um i nešto gore. Opet, ako pobedimo, biću do kraja života obeležen čovek. Biću onaj koji je ubio Svilu, augura koga je, po čvrstom uverenju ovog grada, Pes izabrao za kaldea. Ako je mudar, Ajuntamíento će tad objaviti da sam postupio suprotno naređenjima, izvešće me pred vojni sud i streljati. Ne, Kalde, neću prijaviti da te držim. To je poslednje što bih učinio."

"Rekao si da Garda i Vojska - meni je rečeno, sedam hiljada vojnika - ratuju protiv naroda. Koliko je jaka Garda, pukovniče?" Svila se trudio da se priseti svog razgovora sa Hamerstonom. "Ima li u njoj trideset hiljada boraca, približno?"

"Manje."

"Pouzdamo znam da su neki gardisti napustili Ajuntamíento."

Usik tmurno klimnu glavom.

"Mogu li pitati, koliko njih?"

"Možda nekoliko stotina, Kalde."

"Da li bi rekao, hiljadu?"

Sledećih pola minuta, ili duže, Usik je ćutao. Najzad reče: "Meni je rečeno, pet stotina. Ako je to istina, onda su gotovo svi iz moje brigade."

"Imam nešto da ti pokažem", reče Svila, "ali moram prvo zatražiti od tebe jedno obećanje. To je nešto što mi je Patera Školjka doneo, a ja tražim tvoju reč da nećeš preduzeti, zbog toga, ništa protiv njega niti protiv augura i sibila njegovog mantejona. Hoćeš li to obećati?"

Usik odmahnu glavom. "Ne mogu iskazati neposlušnost ako mi stigne naređenje da ih uhapsim, Patera."

"Ako ti ne stigne naređenje." Trebalo bi da im ovo da dovoljno vremena da pobegnu, pomisli Svila. "Obećaj mi da im nećeš ništa učiniti na svoju ruku."

Usik ga je proučavao. "Mnogo jeftino nudiš svoje informacije, Kalde. Mi se uopšte ne petljamo sa vama religioznima, osim u slučaju najteže provokacije."

"Onda imam tvoju oficirsku reč?"

Usik klimnu glavom, i Svila izvadi prolokutorovo pismo ispod jorgana i dade mu ga. Usik tad otkopča dugmad na jednom džepu košulje, izvadi naočare sa srebrnim okvirom i pomeri se samo malo, dovoljno da svetlost padne na pismo.

U tišini koja je zavladała, Svila je razmatrao sve što je Usik rekao. Da li je doneo ispravnu odluku? Usik je ambiciozan - verovatno se dobrovoljno javio da komanduje rezervnom brigadom, kao i onom u kojoj je do tada bio, a sve u želji da dostigne onaj čin, i onu platu, koji idu uz komandovanje takvim jedinicama. Moguće je da potcenjuje, zapravo je gotovo sigurno da potcenjuje, borbenu moć vojnika kao što su Pesak ili Hamerston; ali sigurno je da zna mnogo o sposobnosti Civilne garde u kojoj je proveo čitav svoj odrasli život. Taj i takav Usik razmatra mogućnost da Ajuntamiento izgubi. Možda će prevagnuti ovo pismo od Prvog govornika, koje znači punu podršku Mejteri Nani.

Ili se bar on nada tako.

Usik diže pogled. "Ovde kaže da je Lemur mrtav."

Svila klimnu glavom.

"Šuška se o tome ceo dan. Šta ako tvoj Prolokutor samo ponavlja glasine?"

"Mrtav je." Svila je to kazao što je uverljivije mogao, ohrabren saznanjem da bar sada ne postoji potreba da zaobilazi istinu. "Imaš staklo, pukovniče. Mora biti da imaš. Zatraži od njega da ti da vezu sa Lemurom."

"Video si ga kako umire?"

Svila odmahnu glavom. "Ne, ali sam video njegovo mrtvo telo." Usik se vrati pismu.

Prevelika smelost može sada sve upropastiti; bilo bi gore nego beskorisno pokušavati navesti Usika da kaže ili učini išta što bi

kasnije moglo da se iskoristi protiv njega.

Usik spusti pismo. "Udruženje stoji iza tebe, Kalde. Ja sam to i slutio, a ovde piše vrlo jasno."

"Da. Sad je jasno." Evo prilike da se Usik izjasni. "Ako si naslućivao i pre nego što si pročitao ovo pismo, onda je, pukovniče, bilo dvostruko ljubazno od tebe što si dozvolio Pateri Školjki da me poseti."

"Nisam, Kalde. Dozvolio je kapetan Geko."

"A, tako. Ali držaćeš se svog obećanja?"

"Ja sam čovek od časti, Kalde." Usik je presavio pismo i stavio ga, zajedno sa naočarima, u džep košulje. "Ali zadržaću ovo. Ni ja ni ti ne bismo želeli da ga iko drugi čita. Naročito ne neko od mojih oficira."

Svila klimnu glavom. "Sasvim se slažem da ga zadržiš."

"Ti bi hteo odeću. I sve ono iz džepova, dabome. Tu su ti brojanice, rekao bih. Pretpostavljam da bi ih rado propuštao kroz prste dok tako ležiš."

"Da, veoma, veoma rado."

"A tu su i dva igličara. Jedan je kao onaj iz koga si pogođen. Drugi je manji i izgleda da je pripadao nekoj ženi sa imenom Zumbula."

"Da."

"Dakle tako. Znam ja nju, ako je to ta Zumbula. Veoma umiljata devojka, a i lepa. Ležao sam s njom u fejdan."

Svila sklopi oči.

"Nije mi namera da ti zadajem bol, Kalde. Pogledaj me. Dovoljno sam star da budem otac tebi, ili njoj. Zamišljaš li da bi ona meni slala ljubavna pisma?"

"Da li se to...?"

"Da li se odnosi na jedno od ona dva pisma u tvom džepu?" Usik svečano klimnu glavom. "Kapetan Geko mi kaže da pečati nisu bili odlomljeni kad ih je našao. Iskreno rečeno, sumnjao sam u to. Sad vidim da nije trebalo da sumnjam. Ti ih nisi pročitao."

"Nisam."

"Kapetan Geko jeste, a i ja. Niko drugi. Geko može biti diskretan, ako mu naredim, a častan čovek mora biti diskretan čovek, takođe."

Inače bi bio nekoristan ili štetan. Nisi prepoznao njen pečat?"

Svila odmahnu glavom. "Nikad ranije nisam dobio pismo od nje."

"Kalde, ja ga nisam dobio nikad, uopšte." Usik povuče brk. "Bilo bi ti mudro da to imaš pred očima. Toliko godina, toliko pisama od žena, ali nikad nijedno od nje. Ponovo kažem, zavidim ti."

"Hvala", reče Svila.

"Ti nju voliš." Usik se zavalio u naslon stolice. "To je van sumnje. Možda ni sam ne znaš, ali tako je." Njegov glas postade blaži. "Bio sam ja jednom u tvojim godinama, Kalde. Shvataš li ti da u roku od mesec dana to može prestati?"

"Može i u roku od jedan dan", priznade Svila. "Ponekad se nadam da hoće."

"Takođe se i plašiš da hoće. Nije potrebno to da kažeš. Razumem. Rekao sam ti da je znam, i to te je zbolelo, ali neću da posle misliš da nisam potpuno časno nastupio. Jednako ću ti pošteno reći sada. Ali to je poštenje surovo prema meni. Prema mom ponosu. Ja njoj ne značim ništa."

"Hvala ti još jednom."

"Molim, nema na čemu. Ne kažem da ona meni ne znači ništa. Nisam ni ja od kamena. Ali ima drugih, nekoliko drugih, koje mi znače mnogo više. Objašnjavati to, bilo bi nedolično."

"Naravno da ne moraš ići u pojediniosti, osim ako ne želiš da te ispovedim. Mogu li videti njeno pismo?"

"Uskoro, Kalde. Uskoro ću ti ga dati, da ga zadržiš zauvek. Bar ja pretpostavljam da će tako biti. Ima još jedna stvar koju treba raspraviti. Pomenuo si, pukim slučajem, ženu po imenu Šenila. Ja znam i jednu sa tim imenom. Ona stanuje u žutoj kući."

Svila se osmehnu i odmahnu glavom.

"To ti ne zadaje ni najmanji bol. To nije ona Šenila koju si vodio na jezero?"

"Samo se smejem sebi - svojoj gluposti. Rekla mi je da prima pukovnike; ali tek sad, kad si to rekao, palo mi je na pamet da, praktično neizbežno, ti moraš biti jedan od njih. Ne može pukovnika biti veoma mnogo."

"Sedam drugih, i ja." Usik počeo preturati po zamotaju odeće i izvuče Mošusov veliki igličar i Zumbulin mali, pozlaćeni. Diže ih, da

ih Svila vidi, a onda ih ostavi na prozorski prag.

"Mali je njen", reče Svila. "Zumbulin. Da li bi ti mogao srediti da joj bude vraćen?"

Usik klimnu glavom. "Poslaću joj ga, preko jednog zajedničkog poznanika. A šta ćemo sa velikim?"

"Vlasnik je mrtav. Rekao bih da je taj igličar sada moja svojina."

"Suviše sam fin da pitam da li si ga ti ubio, ali nadam se da to nije bio neko od naših oficira."

"Ne, i ne. Priznajem da sam nekoliko puta bio u iskušenju da ga ubijem - kao i on da ubije mene, u to nema sumnje - ali nisam. Ja sam samo jednom ubio, u samoodbrani. Mogu li sad pročitati Zumbulino pismo?"

"Ako ga ja mogu naći." Usik još jednom poče preturati po Svilinoj odeći, onda podiže oba pisma koja je Svila uzeo sa mermerne ploče iznad kamina u stambenoj zgradi tog jutra. "Ovo drugo je od jednog augura. Ne zanima te?"

"Ni približno toliko, bojim se. Od koga je?"

"Zaboravio sam." Usik rasklopi pismo. "'Patera Ustavica, koadjutor.' Želi da te vidi, ili je želeo. Trebalo je da dođeš u njegovu kancelariju juče u tri. Već si zakasnio više od jedan dan, Kalde. Treba li ti?"

"Valjda treba", reče Svila, a Usik mu dobaci, na krevet, Ustavicino pismo.

Zatim ustade, držeći Zumbulino. "Ovo drugo nećeš hteti da čitaš dok te ja gledam. Osim toga, imam hitna posla. Možda ću opet navratiti do tebe, kasnije večeras. Mnogo kasnije. Ako budem suviše zauzet, videću te sutra ujutro, možda." Povuče brk. "Da li ćeš smatrati da sam nerazuman ako ti poželim sreću, Kalde? I ako kažem da ću, u slučaju da jednog dana više ne budemo protivnici, smatrati da je tvoje prijateljstvo čast za mene?"

"U tom slučaju smatrao bih da si čovek od časti i poštenja, što i jesi."

"Hvala, Kalde!" Usik se nakloni; pri tome, potpetice njegovih čizama lupnuše uz oštar zvuk jedna o drugu.

"Pukovniče?"

"Tvoje brojanice. Zaboravih. Naći ćeš ih u džepu mantije, siguran

sam." Usik se okrete da ode, ali se ipak još jednom okrete Svili. "Čisto iz radoznalosti. Poznaješ li Palatin, Kalde?"

Svilina desna ruka, kojom je držao Zumbulino pismo, počela je da drhti; on je pritisnu na koleno da Usik to ne bi primetio. "Bio sam tamo." Naporom volje postigao je da mu glas bude gotovo sasvim miran. "Zašto pitaš?"

"Često, Kalde?"

"Tri puta, rekao bih." Bilo je nemoguće razmišljati o ma čemu osim o Zumbuli; lako je mogao reći 'pedeset puta' ili 'nijednom'. "Da, u tri navrata - jednom sam bio u Palati, a dva put a prisustvovao sam prinošenju žrtava u Velikom mantejonu."

"Nigde drugde?"

Svila odmahnu glavom.

"Postoji jedno mesto gde ima drvena statua Telksiepeje. Ti, kao augur, možda znaš gde je to."

"U Velikom mantejonu postoji reljef Telksiepeje, u oniksu..."

Usik odmahnu glavom. "Ne. U Ermininoj kući, desno, kad ulaziš u trpezariju. Ugledaš jedan svod iza koga je neko zelenilo. U zadnjem delu prostorije ima bazen sa zlatnim ribicama. Ona stoji pored bazena i drži ogledalo. Svetlo je tako udešeno da se bazen ogleda u ogledalu, a ogledalo u bazenu. O tome se nešto kaže u tom pismu." Usik se okrete na peti.

"Pukovniče, igličari..."

On zastade na vratima. "Nameravaš li da se pucnjavom probiješ do slobode, Kalde?" Ne čekajući odgovor, Usik iziđe u hodnik, ostavljajući vrata odškrinuta za sobom. Svila začu kako stražar zauzima stav mirno za pozdrav i Usikove reči: "Voljno si. Odmah se vrati u stražaru."

Ruke su mu se još tresle dok je otvarao Zumbulino pismo; bilo je na hartiji teške krem-boje, nažvrljano ljubičastim mastilom, sa mnogo ukrasnih krivina na slovima.

O buvice moja draga,

Zovem te tako ne samo zbog onoga kako si iskočio kroz moj prozor, nego i kako si uskočio kod mene u krevet! Kako je tvoj usamljeni cvetak čeznuo za jednim pisamcetom od tebe!!! Mogao si

mi poslati jedno po onom ljubaznom prijatelju koji ti je doneo moj poklon, znaš!

To je bio doktor Ždral, a doktor Ždral je mrtav - umro je na njegovim rukama, jutros.

Sad mi moraš dati svoju zahvalnost i još mnogo više, kad se idući put vidimo! Zar ne znaš ono mestašce gore na Palatinu gde Telks drži podignuto ogledalo? Hieragdan.

Zu

Svila sklopi oči. Glupost, reče on sebi. Potpuna glupost. Polupismeno škrabocanje jedne žene čije se obrazovanje završilo sa četrnaest godina, devojke koju su dali očevom starešini da bude kućna pomoćnica i konkubina, devojke koja teško da je ikad pročitala knjigu ili napisala pismo, a koja sad pokušava da flertuje, da bude devojački nestašna i šarmanтна na papiru. Kako bi se njegovi učitelji u sholi podsmevali!

Sasvim glupo, ali ona ga naziva dragim, kaže da čezne za njim, rizikovala je da upropasti i svoj i Ždralov položaj kad mu je ovo poslala.

On pročita pismo opet, presavi ga i gurnu u kovertu, a onda odgurnu jorgan sa sebe i ustade.

Usik želi da on ode, naravno; da pobegne, ili, možda, da bude ubijen u bekstvu. Nekoliko sekundi Svila je pokušavao da oceni šta je od ta dva Usikov cilj. Da li su one priče o prijateljstvu bile neiskrene? Usik je - ako on iole ume oceniti ljude - sposoban da prevari na svaki mogući način.

Nije bitno.

Uze svoju odeću sa stolice i raširi je po krevetu. Ako je Usikova namera da on pobegne, onda treba po tom planu i da pobegne. Ako je Usikov plan da on bude u bekstvu ubijen, onda treba ipak da pobegne i da se potruđi, najbolje što može, da ostane živ.

Tunika je bila sva skorena od njegove sopstvene krvi; bilo je potpuno nemoguće nositi je. On je baci na pod i sede na krevet da obuče gaće, pantalone i čarape. Kad je i pertle na cipelama vezao,

ustade i naglim pokretom otvori jednu ladicu stočića za oblačenje.

Tunike su bile, većinom, u veselim crvenim i žutim bojama; ali on nađe jednu tamnoplavu, koja, po svemu sudeći, još nikad nije bila nošena. Njena boja bila je toliko bliska crnoj, da se tek pažljivim posmatranjem videlo da je ipak tamnoplava. On je položi na jastuk pored pisama, pa obuče žutu. U ormanu nađe jednu malu putnu torbu. Ugura oba pisma u džep, namota mantiju i ugura je u torbu, pa preko nje stavi tamnoplavu tuniku.

Klin za pokazivanje količine municije u velikom igličaru govorio je da je napunjen; on ipak otvori zatvarač, da proveri. Nastojao je da se seti kako je to Njorka radio u restoranu one noći; u poslednjem trenutku se setio Njorkinog upozorenja da prst mora biti daleko od okidača. Činilo se da je šaržer pun dugačkih igala smrtonosnog izgleda, ili gotovo pun. Njorka je rekao da u njegov igličar staje - koliko? Stotinu, i više, sigurno; ovaj veliki pištolj, nekada Mošusov, svakako sadrži toliko. I više. Ali moguće je, naravno, da je na neki način onesposobljen.

U hodniku, ispred vrata, nije bilo nikog. Svila zatvori vrata, a onda, posle jednog trenutka razmišljanja, položi jorgan na donji deo vrata i zatvori prozor. Sede na krevet, smučen i užasavajuće slab. Kad je poslednji put jeo?

Veoma rano tog jutra, u Limni, sa doktorom Ždralom i onim kapetanom čije ime nije nikada saznao ili ga je zaboravio, i sa kapetanovim borcima. Kipris je bila velikodušna i dala im još jednu teofaniju, pojavila se pred njima, i pred Mejterom Mermer i Paterom Guloom, pa su svi bili ispunjeni tim čudom, i jednim sasvim novim religijskim osećanjem, za koje im se činilo da ga niko, nikad dosad, nije doživeo. Kakvu divnu kajganu je tad pojeo, pa nekoliko kriški vrućeg, svežeg hleba namazanih seoskim maslacem; kuvar je, kad ga je borac probudio, strpao u peć vekne koje su tokom noći narastale. Pio je i kafu, vruću, jaku; ali nešto svetlije boje, jer je bila pomešana sa kremom i zaslađena medom. Krem je bio u boji ove Zumbuline hartije, a med, med su uzimali iz jedne porculanske činije, bele, sa plavim cvetnim šarama; doktor Ždral mu je dodavao tu činiju, a i sam je iz nje zahvatao i mazao med na hleb. A sad je doktor Ždral mrtav, a i jedan od te trojice gardista, jedan borac; drugi

borac, i kapetan, ko zna, mrtvi najverovatnije i oni, negde pred Alambrerom.

Svila podiže veliki igličar.

Neko mu je rekao da bi trebalo da je i on mrtav. Nije se mogao setiti od koga je to čuo - od hirurga ili od pukovnika Usika. Možda od Školjke, mada Školjka, baš, ne govori takve stvari.

Igličar ne opali. On opet povuče obarač, pa vrati oružje na prozorski prag, čestitajući sebi što je odlučio da ga prvo proveriti; vide da je bezbednosnu kočnicu ostavio u položaju 'zakočeno', oslobodi je, nanišani u jednu veliku bocu kolonjske vode na stočiću i povuče. Igličar prasnu u njegovoj ruci kao korbač, a boca pršte u paramparčad, ispunjavajući sobu čistim mirisom omorike.

On opet zakoči pištolj i gurnu ga pod opasač, ispod žute tunike. Ako Mošusov igličar nije onesposobljen, nema razloga ni da se testira Zumbulin. On samo proveriti da je i Zumbulin zakočen, prinudi sebe da ustane i ubaci ga u džep pantalona.

Još jedna stvar, pa može da krene. Zar mladić čija je ovo spavaća soba nije u njoj nikad ništa pisao? Poče se osvrtni, ali ne vide nikakav materijal za pisanje.

A vlasnica namirisane marame? Ona je pisala njemu, to je maltene sigurno. Ženska koja je dovoljno zainteresovana da ispušta svilene marame sa balkona, verovatno će pisati i razne cedulje i pisma. A on će ih čuvati, sakrivene u nekom kutku njegove sobe, i odgovaraće joj svojim pismima, mada, možda, manje često. Radna soba, ako postoji, verovatno pripada njegovom ocu. Pa, čak ni biblioteka ne bi bila dovoljno privatna. On bi morao pisati ovde, svakako, i pri tome sedeti - gde?

Nije bilo nikakve stolice u sobi, dok Školjka nije doneo jednu. Stanar je samo mogao sedeti na krevetu ili na podu, ako je uopšte sedeo. Svila opet sede, zamisli da ima ptičje pero za pisanje u ruci, odgurnu stolicu koju je Školjka stavio blizu noćnog ormarića i privuče ormarić sebi. Njegova plitka ladica sadržala je jedno pakovanje hartije za pisanje, jednu mrljavu flanelsku krpu, pet-šest koverata, četiri pera i bočicu mastila.

On odabra jedno pero i napisa:

Gospodine, događaji izvan moje kontrole prinudili su me da boravim u tvojoj spavaćoj sobi nekoliko sati; bojim se, štaviše, da sam razbio tvoju bocu kolonjske vode i isprljao tvoje čaršave. Osim toga, ja sam, gonjen krajnjom potrebom, prisvojio dve tvoje tunike i tvoju najmanju putnu torbu. Iskreno mi je žao što sam ovako postupio. Bio sam, kao što rekoh, prisiljen.

Kad se u naš grad budu vratili red i mir, kao što se ja bogovima molim da uskoro bude, potruđiću se da te nađem, da nadoknadim štetu i da ti vratim imovinu. Jednako se možeš i ti obratiti meni, kad god ti bude odgovaralo. Ja sam Pa. Svila, iz Ulice sunca.

Nekoliko dugih trenutaka je oklevao, razmatrajući stvar i golicajući mekanim vrhom guščijeg pera svoje usne. Pa, neka bude.

Zamoči još jednom, poslednji put, pero u mastilo i napisa iza reči 'sunca' zarez, a posle njega, Kalde. Zatim obrisa pero.

Vratio je jorgan na postelju i otvorio vrata. U hodniku ni sad nije bilo nikog. Zadnje stepeništa odvede ga u kuhinju, koja je izgledala kao da je bar jedna četa garde preturala po njoj tražeći bilo šta za jelo. Zadnja vrata se otvoriše na prostor koji je, koliko je on mogao videti pri nebeskoj svetlosti, bio mala, formalno uređena bašta; belo obojena kapija bila je iznutra pridržana najobičnijom kukom.

Izišao je na Korparsku ulicu, stao i osvrnuo se da pogleda kuću koju je napustio. Većina prozora bila je i sad osvetljena, pa i jedan na drugom spratu gde je svetlost postepeno slabila; njegov prozor, nesumnjivo. Daleke eksplozije ukazivale su, bolje nego išta drugo, gde je središte grada.

Jedan oficir na konju, koji je lako mogao biti baš onaj koji ga je upucao, projaha galopom, ne obrativši ni najmanju pažnju na njega. Dve ulice bliže Palatinu, jedan borac Garde prođe, noseći kurirsku torbu, i dodirnu kapu učtivo.

U toj torbi moglo bi se nalaziti naređenje da svi auguri u gradu imaju biti uhapšeni, razmišljao je Svila; oficir koji je došao galopom možda donosi Usiku vest o još jednoj bici. Moglo bi biti podesno, pa čak i veoma važno, da on pročita te depeše i čuje vest koju oficir nosi.

Ali već je čuo, u hodu, najvažniju vest, saopštenu cevima oružja:

Ajuntamiento ne drži ceo gradski prostor između ovog kvarta i Palatina. On će se, dakle, morati provlačiti kroz ulice u kojima gardisti i buntovnici Mejtere Nane ubijaju jedni druge, moraće da se vrati u one ulice koje najbolje poznaje - a onda, valjda, kroz još jednu zaraćenu zonu da prodre na Palatin.

Jer, Garda će držati Palatin čvršće nego išta drugo; pa, i kapetan je rekao da je u noći posle molpindana, cela jedna brigada bila jedva dovoljna da odbrani Palatin. Ratnici obeju strana pokušaće da ga spreće; mogao bi biti ubijen, a i sam napor kome se on sada izlaže mogao bi ga ubiti pouzdanije od metka. Ipak, mora pokušati, pa, ako ostane živ, noćas videti Zumbulu.

Njegova slobodna ruka već je počela izvlačiti Mošusov iglični pištolj. On je prinudi da ga vrati i da ostane opuštена niz bok; sumorno pomisli da će pre dizastora možda saznati neke istine o sebi, istine takve da bi mu neznanje bilo draže. Nesvesno ubrza hod.

Ljudi smatraju sebe dobrim ili zlim; ali bogovi - naročito Izvanaš - svakako moraju znati koliko to zavisi od okolnosti. Da li bi Mošus, čiji igličar on zamalo da potegne pre nekoliko sekundi, bio zao čovek, da nije stupio u službu kod Krva? A zar ne bi Krv, kad se tako razmišlja, mogao postati manje zao, sad kad Mošusa više nema? On, Svila, osetio je toplinu i velikodušnost, bar nagoveštenu, u Krvu, ispod lukavstva i pohlepe.

Nešto pade sa neba i slete na njegovo rame, sa tako teškim udarom da ga umalo ne obori. "Dra-vo Svila! Svila do-bar!"

"Orebe! Jesi li to stvarno ti?"

"Tica vrati." Oreb kljunom uhvati i povuče jedan pramen Sviline kose.

"Baš mi je drago - silno mi je drago što si se vratio. Gde si bio? Kako si dospao ovamo?"

"Loše mes-to. Rupa veli-ka!"

"Ja sam taj koji je sišao u veliku rupu, Orebe. Pored jezera, u onom svetilištu Scilinom, sećaš se?"

Orebov kljun zaklepeta. "Riba glava?"

6. SLEPI BOG

Oreb je, sa puno nade, odmeravao Kederov leš koji je Urus bacio na pod tunela. Pošto je to uradio, Urus je, brzo se okrenuvši, počeo da viče na Hamerstona. "Što mora ga nađemo? Aj kaži! Aj kaži mi, i ja ću ga tražim i četvoronoške, i puzećke..."

"Diži to, ti." Ne skidajući pogled sa Urusa, Hamerston se obrati Inkus. "Patera, je li u redu da ja ovoga ubijem? Ali posle neću moći da nosim obojicu i istovremeno da pucam."

Inkus odmahnu glavom. "On je u nečemu u pravu, sine moj, zato, daj da to razmotrimo. Da li bi, doista, trebalo, a on to i pita, da nastavimo potragu za našim prijateljem Njorkom?"

"To ću ja prepustiti tebi, Patera. Pametniji si nego svi mi ostali, pametniji nego što bi bio sav ostatak grada kad ti u njemu ne bi živeo. Ja ću uraditi kako god ti kažeš i obezbediću da te i ovi biološki ljudi poslušaju."

"Hvala ti onoliko, sine moj." Inkus, koji je već bio silno umoran, sa zahvalnošću klonu na pod tunela. "Sedite svi. Da popričamo o ovome."

"Ne vidim zašto bismo", reče Šenila, i sama premorena, spustivši na tlo bacač protivoklopnih raketa. "Kamenko radi sve što mu kažeš, mogao bi da spljeska mene i Urusa kao dve muve. Ti naredi, mi ćemo izvršiti, jer moramo."

"Sedi, sedi. Kćeri moja, zar ne vidiš koliko ti je to nelogično? Tvrdiš da ste prisiljeni da izvršavate sve što ja kažem, a nećeš da ispuniš ni najjednostavniji zahtev."

"Ma, dobro, ajd." Ona sede; a Hamerston, spustivši tešku šaku Urusu na rame, prisili i njega da sedne.

"Gde Njor-ka?" Oreb je optimistički skakutao po vlažnom, sivom brodskom kamenu. "Gde Njor-ka?" Iako nije mogao uneti osećanja u te dve reči, Oreb je slutio da je, družeći se sa Njorkom, bliže Svili nego kad je u bilo kom drugom društvu. I crvena devojkica je bliska Svili, ali ona ga je jednom prilikom gađala čašom, a Oreb to nije zaboravio.

"Doista, gde je?" Inkus uzdahnu. "Kćeri moja, ti me pozivaš da

budem despot, ali istinito je ono što kažeš. Ja bih se mogao postaviti kao gospodar u odnosu na vas dvoje, ako bih se odlučio na tako nešto. Nije potrebno da se namećem našem prijatelju, koji me uvek posluša, jer je takva njegova volja, kao što ste se uverili. Ali ja nisam, po naklonosti, školovanju ili urođenom karakteru, blizak despotizmu. Uloga svetog augura jeste da vodi i savetuje, da svetovna lica usmerava ka bogatim poljima i nepresušnim izvorima, ako se mogu izraziti tako poetično.

Zato, razmotrimo gde smo i posavetujmo se jedni s drugima. Onda ću povesti molitvu, u kojoj ćemo svi učestvovati; gorljiva i odana nek bude, za svih Devetoro, da od njih usmerenje tražimo."

"I posle toga odlučimo?" upita Urus žustro.

"Posle toga ću ja odlučiti, sine moj." Uloživši dodatni napor, Inkus sede uspravnije. "Ali dozvolite da, kao prvo, uklonim izvesne netačnosti koje su se potkrale u našim razmatranjima." Obrati se Šenili. "Ti bi, kćeri moja, da me optužiš za despotizam. To je neučtivo, ali i sama učtivost ponekad mora ustuknuti pred svetom dužnošću ispravljanja. Mogu li te podsetiti na to da si ti, tokom skoro dva dana, tiranisala sve nas u onoj bednoj brodici? Tiranisala ponajviše mene, i to zloupotrebljavajući snagu našeg zlosrećnog prijatelja, za kojim sada gotovo pola dana tragamo?"

"Ne kažem ja da treba da odustanemo, Patera. To on kaže." Šenila prstom pokaza Urusa. "Ja sam za da ga nađemo."

"Tišina, kćeri moja. Nisam još završio sa tobom. Preći ćemo na njega dovoljno brzo. Zašto si nas, pitam, onako zlostavljala? Kažem..."

"Bila sam posednuta! Scila je bila u meni. Vi to znate."

"Ne, ne, kćeri moja. Neće to moći tako da prođe. Tvrdila si ti to isto, već mnogo sati, istim argumentom si otklanjala svu našu kritiku tvog ponašanja, zapravo argumentom veoma traljavim. Neće ti više vredeti. Bila si nametljiva, opresivna i okrutna. Zar su to osobine naše Scile Talasne? Tvrdim da nisu. Tokom ovog našeg zlehudog pešačenja, razmatrao sam sve što postoji zapisano o njoj, u Hrazmološkim spisima, ali i u našim predanjima. Da li je vladarski nastrojena? S time se možemo samo složiti. Plahovita, ponekad, možda. Ali nikada okrutna, nikada opresivna i nikada nametljiva."

Inkus opet uzdahnu, skide cipele i poče milovati stopala puna plikova.

"Te zle crte, kćeri moja, nisu mogle biti Sciline. Bile su prisutne u tebi kad je ona došla, i tako duboko ukorenjene da je ona, usuđujem se reći, našla da je sasvim nemoguće da ih poništi. Ima nekih muškaraca, ili sam bar čuo da ima, koji uistinu više vole da žena preovlađuje, ali to su nesrećnici koje je priroda izobličila toliko da su napustili upravo ono što je prirodno. Naš jadni prijatelj Njorka, iako obdaren vrlo uočljivim vrlinama snage i muževne hrabrosti, jedan je od takvih nesrećnika, čini se. Ja to nisam, kćeri moja, i zahvaljujem Slatkoj Scili što nisam! Shvati da, što se tiče mene, a i mog visokog prijatelja koji je ovde prisutan, i u čije ime se usuđujem govoriti, mi ne tragamo za Njorkom tebe radi, nego isključivo njega samog radi."

"Pri-ča. Priča, priča", progunđa Oreb.

"Što se tiče tebe", reče Inkus, prenevši pažnju na Urusa, "ti, izgleda, zamišljaš da me slušaš samo zato što je pokraj nas moj prijatelj Hamerston. Zar nije tako?"

Urus je zlovoljno piljio u tunelski zid, levo od Inkusovog lica.

"Ćutiš, ćutiš", nastavi Inkus. "Pričamo, mnogo pričamo, žali se naš mali pernati prijatelj, i opet samo pričamo i pričamo. Nije nemoguće da si i ti takvog mišljenja. Ali zavaravaš se, sine moj, kao što si se zavaravao tokom celog svog života koji je, uveren sam, morao biti do krajnosti nesrećan." Inkus izvuče Njorkin igličar i uperi ga na utihlog Urusa. "Nije meni mnogo potreban moj prijatelj Hamerston, ako je reč o tebi, a ako je ova naša beskrajna pričancija na koju se žališ dospela svome svršetku, moglo bi se desiti da ono što će nastupiti iza nje bude manje nego ikad prijatno. Pozivam da mi na ovo bude odgovoreno."

Urus odmahnu glavom. Hamerston steže pesnice, očito jedva čekajući priliku da ga premlati do besvesti.

"Ništa? U tom slučaju, sine moj, iskoristiću priliku da ti ispričam nešto o meni samome, jer sam razmatrao i to, kao i mnoge druge stvari, dok smo pešačili, a biće u vezi sa onim što nameravam učiniti, kao što ćeš videti.

Rođen sam od roditelja sirotih, ali uspravnih, kao njihovo peto i poslednje dete. U vreme njihovog venčanja, svečano su se zarekli

Ehidni da će dati besmrtnim bogovima jednog augura ili sibilu, najzreliji plod njihove veze i najsavršeniji mogući dar zahvalnosti koji se može ponuditi. O mojoj starijoj braći i sestrama neću kazati ništa. Ništa, naime, osim toga da se od njih nije ni moglo očekivati da išta postignu. U smislu, da se svete pobožnosti nije moglo u njima pronaći ništa više nego u onim grozomornim beštijama koje si ti, sine moj, natutkao da kidišu na nas. Rođen sam nekih sedam godina posle najstarijeg od moje braće, a taj je Butnjača, zvani i Femur. Da dočaraš sebi oduševljenje mojih roditelja, pozivam te, kad je proticanjem dana, tedana, meseci, pa i godina, postajalo tim jasnije da sam predodređen da se posvetim životu svete kontemplacije, obožavanja i obreda, daleko od iznudica koje zamajavaju većinu muškaraca. Shola me je, ako smem kazati, širom raširenih ruku prihvatila u zagrljaj. Njena toplina nije bila ništa manja od one sa kojom sam ja njoj, žurno, pristupio. Bio sam jednovremeno pobožan i brilijantan, a to je spoj koji se ne sreće često. Tako obdaren i opremljen, zadobio sam prijateljstvo starijih ljudi čiji su ukusi bili slični mom i koji su neštedimice uložili trud da mi pomognu u ostvarivanju mojih nauma.

Stiglo mi je obaveštenje, a ti možeš zamisliti moje oduševljenje, moj zanos sreće, da je koadjutor lično, ništa manje, dao pristanak da mu budem protonotar. Svim srcem sam prionuo na svoje dužnosti, na sastavljanje i sažimanja pisama i pismenih predstavki, vođenje delovodnog protokola, pečaćenje, arhiviranje i vađenje iz arhiva, rukovođenje kalendarom njegovih zakazanih obaveza i stotinu sličnih zadataka."

Inkus začuta. Posle nekog vremena, Šenila reče: "Tako mi Telksiepeje, nedelju dana bih mogla da spavam!" Naslonila se na tunelski zid i sklopila oči.

"Gde Njor-ka?" upita Oreb. Niko na to ne obrati ni najmanje pažnje.

"Svi smo mi do srži iscrpljeni, kćeri moja. Ja, ništa manje nego ti, ali možda sa više razloga nego ti, jer moje noge nisu tako dugačke, niti sam tako mlad, u čemu postoji razlika od deset ili više godina između nas, a nisam ni tako dobro uhranjen."

"Ja nisam nimalo dobro uhranjena danas, Patera", reče Šenila,

ne otvorivši oči. "A ni ma ko od nas. Još od pre beskrajno dugo vremena nisam dobila ništa osim vode."

"Dok bejasmu na onom zlehudom brodiću, prisvajala si sebi hranu kako god ti se htelo, i koliko god ti se htelo, kćeri moja. Prepustila si Njorki i Kederu, pa čak i meni, miropomazanom auguru, samo one deliće hrane za koje si smatrala da su tvog prezira dostojni. Međutim, to si zaboravila, kažeš ti. Kamo sreće da i ja to mogu zaboraviti."

"Riba gla-va?"

Šenila slegnu ramenima, očiju i sad sklopljenih. "Dobro, Patera, izvinjavam se. Ne verujem da ćemo ovde, dole, ikada naći išta za jelo, ali ako nađemo, ili kad se vratimo kući, daću ti da prvi biraš parčiće koje voliš."

"Ja bih to odbio, kćeri moja. To je upravo poenta koju se trudim izvesti. Postadoh protonotar Njegove eminencije, kao što napomenuh. Uđoh u Palatu Prolokutorsku, ne kao posetilac sav zgromljen strahopoštovanjem, nego kao žitelj. Svako jutro prinosih na žrtvu po jednog malog goluba, goluzdravca, u privatnoj kapeli ispod sale za prijem, pevajući svoje molitve praznim sedištima. Posle, u toj istoj ptici uživah kao u jelu - naime, za ručak. Svakog meseca ispovedah Pateru Bika, koji je protonotar Njegove svesnosti, a on mene. To je bio celokupni obim mojih augurskih dužnosti.

Ali s vremena na vreme Njegova eminencija mi je poveravao i izvesne zadatke koji su se imali obavljati u gradu - erande - i to one za koje je smatrao, ili se pravio da smatra, da su preteški za dečaka. Jedan takav erand doveo me je u ubogu selendru Limnu, kao što znaš. Sastojao se u tome da tragam za tobom, kćeri moja, a moja potraga je, na moju nesreću, bila uspešna. Ti si živela jednim životom koji je bio, ja neću reći pustolovan, ali buran. Zar ne?"

"Pa, bilo je malo gore-dole", reče Šenila.

"U mom životu nije, sa ishodom da sam za samog sebe zaključio da sam nesposoban. A da me je neko božanstvo obavestilo", Inkus zastade da gurne Njorkin igličar opet pod opasač, "da ću biti prinuđen da služim kao celokupna posada jedne ribarske lađe, da izbacujem vodu kofom, da rukujem jedrima, vezujem konopce i tako dalje, i et cetera, i to sve za vreme jedne od najžešćih oluja koje je

Svitak ikada video, nazvao bih to savršeno nemogućim i izneo bez ustručavanja uverenje da bih od takvih naprezanja umro za manje od jednog sata. Ujedno bih obavestio pomenuto božanstvo da sam ja intelektualac, čovek koji sada u velikoj meri samo glumi da je sklon molitvama, jer je moja rana pobožnost ustupila, odavno, svoje mesto skeptičnosti. Da je tada taj bog nagovestio da ću postati čovek od akcije, ja bih proglasio da je to ispod mog nivoa, i još bih smatrao da sam dostigao znatne dubine mudrosti."

Urus reče: "More, da nije tebi toliki igličar i taj veliki hem, videli bismo mi."

Inkus klimnu glavom; njegovo okruglo, debeljušno, malo lice bilo je ozbiljno, a zubi, iskrivljeni prema napred, davali su mu izgled donekle sličan prugastoj veверици. "Naravno, naravno. Iz tog razloga ja ću tebe ubiti, sine moj, ili narediti Hamerstonu da te ubije, čim zapreti opasnost da izgubim bilo jedno, bilo drugo."

"Loš mali!" Nije bilo jasno da li Oreb ovo kaže o Inkusu ili o Urusu.

Šenila reče: "Ne misliš ti to ozbiljno, Patera."

"Oh, ali mislim najozbiljnije, kćeri moja. Reci im, kaplare. Da li ja mislim ono što kažem?"

"Naravno, Patera. Vidi. Šenila, Patera je biološki čovek, kao i ti, a biološke, kao što ste vas dvoje, zaista je lako ubiti. Zato ni ti ni on ne smete ništa rizikovati. Imate zarobljenika, i on mora u svakom trenutku da se ponaša besprekorno. Ako mu pružite makar i najmanju priliku, gotovo je, ubiće vas. Kad bih se ja pitao, ubio bih ga ovog časa, da se ne bi, ni slučajno, nešto desilo Pateri."

"On nam je potreban da nam pokaže kako se stiže do jame Alambriere, kao i do onih vrata od podruma Juzgada."

"Ali mi sad ne idemo ni ka jednom od ta dva odredišta, zar ne?" nastavi vojnik. "Što se tiče Juzgada, ja znam gde je i lako bih ga našao kad bih mogao odrediti gde smo. Prema tome, zašto ne bih učutkao ovoga?" Hamerstonov pištolj sa debelom municijom okrenuo se, kao slučajno, ka Urusu; prst se, nekako, našao na obaraču.

"Srećan sam što mogu reći da nismo išli ka Alambrieri", reče im Inkus. "Njorka je taj koji je želeo da ide tamo, iako za to, koliko sam

ja mogao shvatiti, nije bilo nijednog dobrog razloga. Na žalost, nismo pošli ni ka Juzgadu, iako nam je Scila Talasna tako rekla. Moguće je da sam ja jedina ovde prisutna osoba koja pamti njena uputstva; uveravam vas da je rekla da idemo upravo u Juzgado."

"Ma, dobro", reče Šenila umorno. "Ja ti verujem."

"I treba da mi veruješ, kćeri moja, jer Scila je kroz tvoja usta govorila. Što me dovodi do druge teme. Ona je proglasila Njorku, mene i Kedera za svoje proroke i odredila da ću ja, posle sadašnje Njegove svesnosti, biti prolokutor. Keder je otišao iz ovoga Svitka, koji je prisustvom zla tako grozno zaražen, u bogatiji život Glavnog procesora. Možda bi ga Scila Hraniteljka mogla pozvati nazad, ako bi htela. Ja to ne mogu. Ako će naša potraga za Njorkom biti prekinuta, ili bar odložena, a priznajem da po mom mišljenju te dve mogućnosti imaju mnogo dobrih strana, onda od Scilinih troje ostajem samo ja.

Ranije sam se, ometan mnogim prekidanjima, trudio da objasnim svoj položaj. Pošto vas dvoje nemate strpljenja za moja obrazloženja, iako bi ona potrajala samo nekoliko trenutaka, iskazaću odmah zaključak. Ali da dobro slušate, oboje."

Inkusov glas postade jači. "Dokučio sam sebe, i kao čoveka i kao augura. Kao slugu Čoveka, možemo reći. Ali i kao slugu bogova, naročito. Ovde ste troje. Jedan me voli, dvoje mrze, čega nisam nesvestan."

"Ne mrzim ja tebe", pobuni se Šenila. "Dao si mi ovo da obučem kad mi je postalo hladno. Ne mrzi te ni Njorka. To ti samo misliš."

"Hvala ti, kćeri moja. Upravo htedoh reći da, po onome što su mi govorili moja braća auguri o stavu naroda koji dolazi u mantejone, i tamo najčešće važi upravo taj odnos koji pomenuh u vezi sa našom daleko malobrojnijom kongregacijom. Narode moj dobri, prihvatam je; u redu; prihvatam je. Svejedno i uprkos, činiću ja najbolje što mogu za svakoga od vas, uzdajući se u nagradu sa istoka."

"Vidiš?" Hamerston blago podgurnu Šenilu. "Šta sam ti rekao? Najplemenitiji čovek ukrcan na 'Svitak'."

Oreb nagnu glavu i pogleda Inkusa. "Gde Njor-ka?"

"Nije nigde u onom blistavom gradu koji nazivamo Razumom, bojim se", reče im Inkus napola šaljivo. "Počeo je da priča sa nekim.

Gledao sam ga kako se obraća nekome, iako oko njega nije bilo nikog. Kad se oprostio od tog nevidljivog bića, odjurio je. Naš dobri kaplar ga je jurio, kao što ste videli, ali ga je u ovoj pomrčini izgubio."

"Ova zelena svetla ne rade onako kao što ljudi misle, znaš, Šenila", reče Hamerston. "Ljudi misle da ona samo tako puze, na bilo koju stranu, i da im je svejedno gde su. Međutim, nije tako. Ako je s jedne strane prostor bolje osvetljen, a s druge mračniji, svetla će puziti ka mraku, vidiš? Vrlo sporo; ali to je njihov način. Zato se uvek raspoređuju ravnomerno."

Šenila klimnu glavom. "Urus je rekao nešto o tome."

"Ako je prostor mali, rasporede se posle nekog vremena na najbolji način, pokriju sve, i više se i ne kreću mnogo, osim ako tokom dana puze sa željom da se udalje od prozora. Ali u velikim prostorima kao što je ovaj, idu na sve strane, jedino ne nadole, jer bi ih onda neko brzo pregazio i polomio."

"Mnogi od ovih tunela idu baš nadole", reče Šenila, "a ja sam i u njima videla svetla."

"Zavisi koliko je mračno dole i koliko je strm nagib. Ako je veoma strm, neće da silaze uopšte."

"Bilo je prilično strmo", reče Šenila, "a silazili smo baš dugo, ali smo kasnije krenuli jednim tunelom uzbrdo, sećaš se? Nije bio tako strm kao onaj nizbrdo; imao je svetla. Njime smo išli vrlo dugo."

"Ja mislim, kćeri moja..."

"Zato sam se zapitala da li bi Njorka pošao nagore, kao mi? Naime, on se malo otkačio."

"On je pretrpeo mentalni poremećaj", saopšti Inkus sa čvrstim uverenjem. "Ja bih se nadao da mu to neće trajno ostati, nego da će biti samo privremeno; ali, privremeno ili ne, on je izgubio sposobnost razumnog ponašanja."

"A-ha, a mi smo pošli tunelom nagore, kao što sam rekla, Patera. Nismo ludi, a znamo da treba ne samo naći Njorku, nego i izići na površinu. Ali ako je Njorka lud... Iskreno da ti kažem, svi vi muški izgledate meni ludi, ili gotovo svi, zato i ne obraćam mnogo pažnje na takve stvari. Ali ako je Njorka lud, možda je jurio samo nadole, jer je tako lakše. Trčao je, a to je mnogo lakše nizbrdo."

"Može biti neke istine u tome što govoriš, kćeri moja. Moramo to,

dakle, imati na umu, ako naša rasprava dovede do zaključka da treba nastaviti potragu.

Mogu li sada svesti stvar? Pitanje je da li da nastavimo potragu ili da je obustavimo, bar privremeno, i pokušamo da se vratimo na površinu. Dopustite mi, molim vas, da izložim razloge za obe te mogućnosti. Nastojacu da budem sažet. Ako neko od vas bude imao nešto da doda, slobodno kažete kad ja završim.

Meni bi se činilo da postoji samo jedan razuman razlog za nastavljanje potrage, a to je onaj koji već pomenuh. Naime, Njorka je deo trojedne celine proroka, koju je Scila vaspоставila. Kao prorok, on je teodidakt, pa time i neprocenjivo vredan, kao što je i Keder bio. Iz tog, i samo iz tog razloga, dadoh uputstvo Hamerstonu da juri za njim, posle onog njegovog naglog odlaska. Isključivo iz razloga tog, produžih i traganje ovoliko. Jer prorok sam i ja. Jedini preostali, kao što rekoh."

"On je jedan od nas", reče Šenila. "Bila sam s njim u Limni pre nego što me je Scila posela, a pamtim, pomalo, i kako je izgledao u brodici. Ne možemo tek tako otići i ostaviti ga."

"Ne predlažem ni ja to, kćeri moja. Čuj me, molim te. Iscrpljeni smo i pregladneli. Kad se vratimo na površinu, sa Scilinim porukama, da njenu volju ispunjavamo, moći ćemo pribaviti hranu i odmoriti se. Štaviše, možemo povesti druge, koji će se pridružiti potrazi. Mi ćemo..."

Urus mu upade u reč. "Ej, jesi reko da mož i mi nešto kažemo? Mogu ja? Oće me pustiš il će kažeš ovom velikom hemu da me spuca?"

Inkus se osmehnu blago. "Moraš razumeti, sine moj, da ja, kao tvoj duhovni vođa, volim i tebe, ništa manje nego druge. Pretio sam tvome životu samo u onom smislu kako i zakon to čini, što će reći, samo u službi vaspitno-popravnog delovanja. Govori."

"Dobro, ja Njora ne volim nešto mnogo, al ako već misliš ga tražiš, pogrešan ti je način, reko bi ja. On je hteo da idemo do jame, pamtiš? Znači ako je otišo sam, mož bude tamo. Mož i mi odemo tamo, a ima tamo mnogi momci koji znaju ove tunele isto koliko ja; onda, što im ne kažemo šta je bilo pa da ga traže i oni?"

Inkus, lica zamišljenog, klimnu glavom. "To je doista predlog

vredan razmatranja."

"Oni bi nas pojeli", reče Šenila.

"Riba glava?" Oreb doleprša na njeno rame.

"Da, kao što bi ti jeo riblje glave, Orebe. A mi bismo stvarno morali riblje glave imati, da bismo bili toliko ljudi da tamo odemo."

"Ne bi pojeli mene", reče joj Hamerston. "Niti ma koga za koga ja kažem da se ne sme jesti, dok sam ja prisutan."

"A sad, da se molimo." Inkus se spusti na kolena, a šake sastavi iza leđa. "Da se molbeno obratimo besmrtnim bogovima, a Scili posebno, da spasu i Njorku i nas, i da nas usmere ka putevima kojima žele da idemo."

"Ja mislio ti više ne padaš na te fazone."

"Ja sam susreo Scilu", reče Inkus Urusu svečano. "Video sam, svojim očima, veličanstvenost i moć te veoma velike boginje. Kako bi mi mogla sada vera popustiti?" Zagledao se u šuplji krst koji je visio sa njegovih brojanica: osmatrao ga je zamišljeno, kao da ga nikad pre toga nije video. "Patio sam i ja na onoj bednoj brodici i u ovim odvratnim tunelima. Za svoj život sam strahovao. Upravo glad i strah nas ka bogovima usmeravaju, sine moj. Doznao sam to, pa se čudim da se ti, očito paćenik, nisi odavno ka njima okrenuo."

"Kako znaš da nisam, a?" reče Urus. "Ne znaš ti niš o meni. Mož sam ja svetiji nego ti."

Iako umorna, Šenila se zakikota.

Inkus odmahnu glavom. "Ne, sine moj. Neće to uspeti. Ja sam možda glup. Nema sumnje da sam se neretko poneo kao budala. Ali nisam toliko glup." Nešto jačim glasom dodade: "Na kolena, svi. Pognite glave."

"Tica moli! Moli Svi-la!"

Inkus je prenebregao Orebovu promuklu upadicu; držeći šuplji krst u desnoj ruci, iscrtavao je u vazduhu znak sabiranja. "Pogledaj nas, Divna Scilo, divna na vodama. Vidi našu ljubav i našu potrebu za tobom. Pročisti nas, o Scilo!" Duboko je udahnuo; taj udisaj se jasno čuo u šaputavoj tišini. "Tvoj prorok je u zabuni i neprilici, o Scilo. Molim te da i očima mojim, kao i duhu, doneseš bistrinu i vidnost. Vodi me kroz ovu smutnju mračnih prolaza i i nejasnih dužnosti." On diže glavu i još jednom reče: "Pročisti nas, o Scilo."

Šenila, Hamerston, pa čak i Urus, savesno ponoviše: "Pročisti nas, o Scilo."

Orebu je bilo dosadno. On uzlete do jedne grube izbočine u kamenu, koju steže kvrgavim prstima. Mogao je dopreti pogledom, kroz žutozeleni sumrak kojim je tunel bio ispunjen, dalje nego čak i Hamerston, a sad je imao i višu osmatračnicu, maltene pod samim vrhom svoda; ali koliko god se trudio da gleda, nije video ni Njorku ni Svilu. Ptican napusti to osmatranje i zapilji se gladno u Kederov leš; Kederove poluotvorene oči dovodile su ga u iskušenje, iako je pouzdano znao da bi ga oterali kad bi nešto pokušao.

Ispod njega, crno ljudsko biće nastavljalo je jednoličnim zujanjem: "Pogledaj nas, lepa Fejo, gospodarice ostave. Vidi našu ljubav i našu potrebu za tobom. Nahrani nas, o Fejo! Pregladneli se potucamo ovim stazama, tvoje nege potrebiti." Sva ljudska bića ponoviše, graktanjem uglas: "Nahrani nas, o Fejo!"

"Priča priča", progunđa Oreb sam za sebe; mogao bi on da priča jednako kitnjasto kao oni, ali mu se čini da u ovakvim prilikama od priče nema mnogo koristi.

"Pogledaj nas, žestoka Sfikso, ženo rata. Vidi našu ljubav i našu potrebu za tobom. Vodi nas, o Sfikso! Izgubljeni smo i pometeni, o Sfikso, odasvud pogibeljima natisnuti. Vodi nas, da znamo kako dalje da idemo." Onda sva ljudska bića uglas: "Vodi nas, o Sfikso!"

Crni reče: "A sad, glava pognutih, u ličnu vezu da stupimo sa svih Devetoro." On i zeleni i crvena gledaju dole, a prijavljuje ustaje, prekoračuje mrtvog i tihim, lakim trkom se udaljava.

"Čovek ide", gundđa Oreb, i čestita samome sebi što je pogodio prave reči; pa, pošto voli da oglašava razne stvari, ponavlja glasnije: "Čovek ide!"

Ishod prija. Zeleni skače na noge i juri svom snagom za prljavim. Crni ciči i juri, sav nešto lepršajući, za zelenim, a crvena trči za njima svima, pri čemu neki njeni delovi mlataraju gore-dole. Ona prestiže crnog, ali je sporija od prve dvojice. Oreb provodi izvesno vreme - otprilike koliko bi bilo potrebno jednom njegovom peru da padne na pod - razmišljajući o značaju ovih događaja i gladeći svoje perje.

Njemu se dopadao Njorka. On je imao osećaj da ako bude ostao uz Njorku, Njorka će ga odvesti do Svile. Ali nema Njorke, a ovi

ostali Njorku više i ne traže.

Oreb slete na mesto baš zgodno za stajanje: Kederovo lice. Poče se hraniti, ali ne zaboravljajući da budno motri na sve strane. Nikad se ne zna. Iz rđavih stvari bude i nešto dobro, a iz dobrih stvari bude i nešto rđavo. Ljudska bića su i dobra i rđava, i do krajnosti su promenljiva. Spavaju danju, a ipak hvataju ribu i najbolje delove velikodušno daju drugima.

I tako dalje. Sit, Oreb poče meditirati o ovim pitanjima, čisteći sada nogama kljun, čija je crvena boja maločas dobila novu, svežu blistavost.

Ovaj mrtvac bio je dobar. Tu nema sumnje. Prijateljski nastrojen prema Oreb, na način koji Oreb, kod mrtvaca, najviše voli: ukusni delovi, još pomalo živi. Ima tamo pozadi još jedan takav, ali Oreb više nije gladan. Vreme je da stvarno nađe Svilu. Ne samo da traga za njim, nego da ga nađe. Da ostavi ovu zelenu rupu i sva ova živa i mrtva ljudska bića u njoj.

Nejasno se poče prisećati noćnog neba, svetlucave, naopačke prevrnutе zemlje iznad sebe i zemlje kako-treba, ispod.

Vetar u drveću. Ploviš sa njim i razgledaš, ima li dole nešto zanimljivo. Tamo će Svila biti, tamo se može naći. Tamo gde ptica može da uzleti visoko, vidi sve i nađe Svilu.

Letenje nije tako lako kao stajanje na raketnom oružju crvene, ali ako letiš kroz tunel, niz vazdušno strujanje; povremeno je moguće samo jedriti, raširenih krila, ali bez mahanja. Povremeno ga jedno krilo zaboli, podseti ga na onu plavu stvar koja mu je bila, neko vreme, pričvršćena preko tog mesta. On nikada nije shvatio šta je to bilo i kako se držalo da ne otpadne.

Za vazdušnim strujanjima, kroz ovu rupu, pa kroz onu, pa kroz jednu malu (on prvo slete i obazrivo zaviri unutra, pa tek onda uskoči) i najzad u jednu veliku rupu gde prljava ljudska bića leže opružena po zemlji ili se šunjaju kao mačke, a na toj rupi je poklopac, kao na loncu, poklopac koji se sastoji od onog, dobro zapamćenog, noćnog neba.

Sa mačem u ruci, majstor Ksipias je stajao na prozoru, posmatrajući mračnu, praznu ulicu. Idi kući. To su mu rekli.

Idi kući, mada ne baš tako grubim rečima. Onaj tupoglavi Bizon. Tupan koji ne ume ni da drži mač ispravno! Glupi Bizon, koji, izgleda, upravlja svim što se dešava; naišao je dok se on, Ksipias, raspravljao sa onim maloumnom Krljuštom. Koji se smeškao prijateljski, razgledao njegov mač sa divljenjem i samo glumio - glumio! - da mu veruje kad je Ksipias rekao (ne da bi se hvalio; naprosto je dao jasan i glasan odgovor na pitanje, na nezatraženo pitanje) da je ubio petoricu gardista, onih sa oklopom, u Kaveznoj ulici.

Onda je Bizon zinuo kao šaran - stari majstor mačevalaštva se na tu pomisao zlobno nasmeši - kad mu je on, Ksipias, jednim zamahom mača presekao nekakav konopac, palac debeo, koji je sa Bizonovog šačnog zgloba visio. Posle se divio njegovom maču i mahao njime uokolo kao mladi neznalica, što i jeste; naposletku je našao u sebi dovoljno drskosti da kaže, pomoću mnogih, slatkih reči, idi kući kao što ti je Krljušt i rekao, matori. Ne trebaš nam, starče, noćas. Idi kući, matori, i jedi. Idi kući i spavaj. Odmori se, stari, ovo je bio tvoj veliki dan.

Bizonova slatkorečivost je izbledela i vetar ju je odneo, jer te su reči bile lakše i krhkije nego ovo suvo lišće koje se vrtloži praznom ulicom. Ali značenje, gorko kao žuč, ono je ostalo. On se borio - bio je slavan borac - dok je Bizon još bio u pelenama. Borio se pre nego što je Krljuštova mater pobegla iz svoje štenare da se sudara zadnjicom sa nekim odvratno prljavim džukcem što ždere đubre.

Ksipias okrete leđa prozoru i sede na prozorski prag; mač ostavi uz noge, a glavu zagnjuri u šake. Možda on više nije ono što je bio pre trideset godina. Nije ono što je bio pre gubitka noge. Ali ne postoji u ovom gradu čovek - nijedan! - koji bi se usudio da sa njim ukrsti mač.

Kucanje na ulaznim vratima zgrade: doplovilo je uzanim stepeništem odozdo, iz prizemlja.

Ne može biti nikakvih učenika noćas; svi njegovi učenici sada se, sigurno, bore na jednoj ili na drugoj strani. Ipak, neko želi da ga vidi. Možda je Bizon uvideo težinu svoje greške, pa se vraća da ga moli da prihvati neki težak, maltene samoubilački zadatak. Pristaće on, ali, tako mu Hieraksa Visokog, oni će morati prvo da ga mole - i

preklinju!

Podiže mač da ga okači na uobičajeno mesto na zidu, onda se predomisli. U ovakvim vremenima...

Još jedno kucanje.

Da, bio je neko. Jedan novi student bio je predviđen za noćas, onaj koji je došao sa Njorkom; visok, levak. A taj je već studirao kod nekog drugog, samo neće da prizna. Ali dobar je. Nadaren! Nadaren, zaista. Nije valjda došao na čas? Pa ne bi mogao doći na nastavu, sad kad je grad u ovakvom stanju?

Treće kucanje, maltene kao da je uzgredno. Ksipias se vrati prozoru i virnu napolje.

Svila uzdahnu. Kuća - zamračena; kad je prošli put bio ovde, drugi sprat je bleštao od svetlosti. Glupo je bilo što je očekivao da će stari biti kod kuće.

Pokucao je poslednji put i okrenuo se da ode, kada je čuo naglo otvaranje prozora iznad sebe. "To si ti! Dobro! Dobro!" Prozor se spusti sa treskom. Brzinom gotovo komičnom, vrata se širom otvoriše. "Ulazi! Ulazi! Zamandali, hoćeš li? Je li ti ono ptica? Kućni ljubimac, a? Na sprat!" Ksipias pokaza, širokim razmahom sablje, nagore; njegova senka polete skokovima pored njega. Raskuštrana noćnim vetrom, divlja seda kosa kao da mu je posedovala neki svoj sopstveni život.

"Majstore Ksipiase, potrebna mi je tvoja pomoć."

"Dobar mali?" graknu Oreb.

"Veoma dobar čovek", reče mu Svila tonom pouzdanja, u sebi se nadajući da je to, što je rekao, zaista tako. Kad mu je taj dobar čovek okrenuo leđa, Svila ga uhvati za mišicu ruke. "Znam da je trebalo da dođem na drugi čas noćas, majstore Ksipiase. Ali nisam. I ne mogu; ali su mi potrebni tvoji saveti."

"Pozvali te? Regrutovan za borbu? Šta sam ti rekao? Koje oružje?"

"Veoma sam umoran. Ima li ovde gde da se sedne?"

"Na sprat!" Starac je grabio uz stepenice isto kao u sfigdan uveče. Svila se umorno vukao za njim.

"Prvo čas!" Svetla se upališe na zvuk starčevog glasa i pojačaše

kad on poče pljeskati jednim rapirom po zidu.

Putna torba sad je sadržala samo žutu tuniku; ipak, činilo se da je jednako teška kao kad je bila puna. Svila je odbaci u ugao. "Majstore Ksipiase..."

Ksipias dograbi drugi rapir i poše i njime šibati po zidu. "Ratovao si?"

"Ne stvarno. Mada, u nekom smislu reči, i jesam, valjda."

"I ja!" Ksipias dobaci drugi rapir Svili. "Ubio petoricu. Ratovanje upropašćuje! Kvari čoveku tehniku!"

Oreb zakrešta: "Pazi!" i polete, a Svila se izmače.

"Šta se grčiš tu!" Još jedan zasek rapirom zazvižda ka njemu i sruči se na bambusovo sečivo Svilinog 'mača'. "Šta ti je potrebno, momče?"

"Mesto da sednem." Bio je umoran, na smrt umoran; u plućima mu je pulsiralo, skočni zglob ga je bolelo. Parirao je i parirao Ksipiasovim sve novim udarcima, zgađen uviđanjem da ovog ludog starca može samo na jedan način naterati da sluša - naime, tako što će ga potući ili biti od njega potučen; ali izgubiti noćas (to kao da mu je neki bog šaputao u uši), značilo bi umreti: ono nešto u njemu, što ga je održavalo u životu i omogućavalo mu da dejstvuje od trenutka kad je pogođen iz igličara, umrlo bi od tog poraza, a ubrzo potom umro bi i on.

Svila se poče boriti za život, fintama i pravim napadima, a sve to mačem od bambusa.

Drška mača bila je taman dovoljno dugačka da je on uhvati obema rukama; tako i učini. Sekao je nadesno, nalevo, i opet nadesno, i svaki put obarao starčev gard. Ipak je bio jači od ma kog starca, ma koliko taj bio jak i bodar; poče ga potiskivati, odgurivati, saletati mahnito brzim zasecima i ubodima.

"Gde si naučio taj dvoruki ubod, momče? Zar nisi levak?"

Mošusov igličar ispade sa svoga mesta pod opasačem i nađe se na asuri. Svila ga ritnu u stranu, dograbi i drugi bambusov rapir sa zida i poče naizmenično parirati i napadati jednim, pa drugim, slobodnim zamasima, sleva, zdesna, sleva, zdesna, jedan okomiti zasek i odjednom je Ksipiasova noga na njegovom desnom rapiru, a tupi kraj Ksipiasovog rapira udara u njegovu ranu, donoseći užasan

bol.

"Koliko ćeš mi naplatiti, mladiću? Za ovu nastavu?"

Svila slegnu ramenima, nastojeći da sakrije agoniju koju je zbog tog vrlo blagog udarca po rani osećao. "Pa, trebalo bi ja tebi da platim, majstore. Uostalom, ti si pobedio."

"Svila po-be-dio!" proglasi Oreb sa drške jednog jatagana.

Svila umire, pomisli on. Pa, neka bude i to.

"Ja sam učio, momče! Znaš koliko je davno to bilo da mi dođe student od koga mogu nešto naučiti? Plaćam, plaćam! Hranom? Gladan?"

"Mislim da jesam." Svila se nasloni na svoj rapir; na isti način kako su mu lica iz njegovog detinjstva ponekad uplovljavala u svest, on se priseti da je nekada imao štap za šetnju, sa izrezbarenom glavom lavice na dršci - da se upravo na taj štap oslanjao poslednji put kad je bio ovde; ali, evo, ne može da se seti kako je pribavio taj predmet niti kako ga je izgubio.

"Hleb, sir? Vino?"

"Divno." On uze putnu torbu i pođe za starcem niz stepenice.

Kuhinja je bila u isti mah i u neredu i čista; čaše, tanjiri i lonci bili su posvuda, kašike i kutlače takođe, a na stolici koju mu Ksipias ponudi već je 'sedeo' jedan tiganj za pečenje hleba, kao da s punim pravom očekuje da se uključi u razgovor. Sledećeg trenutka tiganj je bio prognan na sanduk za drva. Dve čaše, različite, tresnuše o sto tako žestoko, da je Svila na trenutak bio siguran da su se morale slomiti.

"Uzmi! Crveno vino iz vena junaka! Hoćeš?" Vino je već klokotalo u Svilinu čašu. "Dobio ga od jednog studenta! Nego šta! Platilo vinom! Ikad čuo tako nešto? Zakleo se da je cela količina dobra. A nije bila! Šta misliš?"

Svila je otpio malo, onda potegao i popio pola čaše, ispunjen osećanjem da zaista pije iz one boce koja je nedavno visila na stubu njegovog kreveta; da pije novi život.

"Tica pi-je?"

On klimnu glavom. Pošto nije uspeo pronaći nikakvu salvetu, otapka usta maramicom. "Da li bismo te mogli zamoliti za čašu vode, majstore Ksipiase, za Oreba, ovde prisutnog?"

Pumpa pokraj sudopere poče se škripavo kretati. "Izlazio si? Opšta uzbuna u gradu! Bežanje! Bacanje kamenja! Nisam bacio kamen od kad sam detence bio! Tad imao pračku! A ti? Bolje naoružan sam tad bio!" Kristalna voda tekla je poput starčevih reči i najzad ispunila olupani kotlić. "Taj novi tip, Svila! Pokazaće on njima! Videćemo... Borba, borba! Bacao kamenje, bežao, vikao! Petoricu mačem. Rekoh ti? Znaš da napraviš pračku?"

Svila klimnu glavom. Pouzdano je znao da ovaj čovek pokušava na jeftin način da pridobije njegovo poverenje i da ga obrlati za nešto; ali zbog toga nije osećao ni najmanje nezadovoljstvo.

"I ja! Dobro gađao!" Kotlić stiže na sto, a sa njim i naprsli zeleni tanjir i na njemu bezoblična grudva sira sa belom korom, samo malo manja od Sviline glave. "Pazi ovo!" Bačen preko cele kuhinje, veliki kasapski nož zari se duboko u grudvu sira.

"Pitao si jesam li mnogo boravio napolju, noćas."

"Misliš da sad ima ikakve stvarne borbe?" Ksipias uvide da je najednom počeo govoriti kao Bizon. "Ništa! Baš ništa! Snajperisti pucaju na senke da ne bi zaspali." On začuta; lice mu je najednom postalo zamišljeno. "U mraku se ne vidi gde je sečivo protivnika, a? Zanimljivo. Za-nimljivo! Moram probati! Sasvim novo polje! Šta misliš?"

Prizor, ali i bogati, pomalo 'smrdljivi' miris sira pred njim, probudiše Svilin apetit. "Mislim da ću uzeti parče", reče on, iznenada odlučan. Umreće, u redu - ali nijedan bog ga nije osudio da umre gladan. "Orebe, znam da i ti voliš sir. To je jedna od prvih stvari koje si mi rekao, sećaš se?"

"Hoćeš tanjir?" Stiže tanjir za Svilu, ali se na stolu pojavi i jedna stara daska nebrojeno puta zasečena nožem; na njoj, četvrtina vekne hleba koja je, kad je bila cela, morala biti gargantuanski velika, i nož za hleb, veliki maltene kao Njorkin kratki mač. "Sve što imam! Jedeš sigurno u restoranima, najčešće? Ja tako! Sad ne valja, svi zatvoreni!"

Svila proguta. "Ovo je izvrstan sir, a vino je predivno. Za oba se zahvaljujem tebi, majstore Ksipiase, i Feji Gozbenoj." Ove poslednje reči izletele su mu same od sebe, iz navike, pre nego što je uvideo da u njih nimalo ne veruje.

"Za nauk koji sam dobio!" Stari čovek se sruči u stolicu. "Umeš ti da bacaš, momče? Noževe i drugo? Kao ja maločas?"

"Ne verujem. Nikad nisam pokušao."

"Hoćeš te naučim? Augur si?"

Svila, sekući hleb, ponovo klimnu glavom.

"Isto kao taj Svila! Znaš Bizona? On mi rekao! Svima nama!" Ksipias diže čašu, onda ustanovi da ju je zaboravio napuniti, pa to uradi. "Smešno, a? Augur! Čuo si o njemu? I on je augur!"

Iako mu je išla voda na usta da što pre zagriže u hleb, Svila uspe da kaže: "Tako pričaju."

"Sad je ovde! Sad je onde! Svako ga poznaje! Niko ne zna gde je on! Srušiće Gardu! Pola Garde već na njegovoj strani! Jesi ikad u svom veku čuo takve gluposti? Ukinuće poreze, a kopaće kanale!" Majstor Ksipias načini nepristojan zvuk. "Pese i ostali! A je l' bi oni mogli ispuniti, do sutra, sve što narod želi? Znaš da ne bi!"

Oreb opet naskoči na Svilino rame. "Dobro pi-je."

Svila je žvakao i gutao. "Trebalo bi i ti da probaš ovaj sir, Orebe. Čudesan je."

"Tica sit."

Ksipias frknu i nasmeja se. "Sit sam i ja, Orebe. To mu je ime? Jeo sam kad sam došao kući! Znaš šta je šout? Onoliko mesa, pola hleba, dve jabuke! Zašto si izlazio?"

Svila otapka usne. "O tome dođoh da s tobom razgovaram, majstore Ksipiase. Bio sam na Istočnoj Ivici..."

"Pešice?"

"Pešaćio sam, i trčao, da."

"Nije čudo da hrmaš! Hteo si da sedneš, malopre, a? Pamtim."

"Jedino tako sam se mogao nadati da stignem do Palatina", objasni Svila. "Ali gardisti su bili duž cele jedne strane Ulice kutija, a pobunjenici - ljudi Generalice Nane - imali su tri puta više ljudi sa druge strane, uglavnom mlade muškarce, ali i mnogo žena, pa čak i dece, mada su deca većim delom već spavala. Nije mi bilo lako da se probijem dovde."

"Kladio bih se da nije!"

"Ljudi Mejt... Generalice Nane hteli su da me povedu do nje kad su saznali ko sam. Jedva sam se izvukao od njih, a morao sam."

Imam zakazan jedan susret kod Ermine."

"Na Palatinu? Onda je trebalo da ostaneš kod Garde! Tamo ima hiljade njih. Znaš Zelembaća? On je krenuo na Palatin, otprilike u vreme ručka. Razbili ga! Dve brigade! Sa talusima!"

Svila ostade uporan. "Ali ja moram tamo stići; ako je moguće, bez borbe. Moram biti kod Ermine." Pre nego što je stigao da zaustavi jezik, on dodade: "Možda me ona tamo stvarno čeka."

"Da vidiš žensku, a, momče?" Ksipiasova neuredna brada se prerasporedila u osmeh. "A ako ja kažem onom starom, kako se zvaše? U purpurnoj mantiji?"

"Pa, nadao sam se..."

"Neću! Neću! Ja sve ionako zaboravim, zar ne? Pitaj koga hoćeš! Idemo sutra? Treba da prespavaš negde?"

"Dan spava", posavetova Oreb.

"Noćas", reče Svila starcu pokunjeno, "i to samo ja, niko sa mnom. Ali mora biti noćas. Veruj mi, odložio bih ja to za sutra, kad bih mogao."

"Vina piti? Mi više ne." Ksipias zabi čep u bocu i ostavi je na pod pokraj stolice. "Čuvaj svoju pticu! Čuvaj i uči. Zna više nego ti, momče!"

"Tica pame-tan!"

"Jesi čuo? Eto ti." Ksipias iskoči iz stolice. "Hoćeš jabuku? Zaboravio ih! Ima još nekoliko." On otvori vrata pećnice, pa ih odmah i zalupi. "Nisu ovde! Morao premestim - pekao meso. Gde je Njorka?"

"Na žalost, o tome ništa ne znam." Svila odseče sebi i drugo, manje parče sira. "Nadam se da je kod kuće, u postelji. Kad ti nađeš tu jabuku, mogu li je staviti u džep? Veoma je cenim, ali moram poći. Hteo sam te pitati da li znaš neku putanju do Palatina koja bi mogla biti bezbednija od glavnih ulica..."

"Da, momče! Znam, znam!" Ksipias likujuć podiže blistavocrvenu jabuku koju je ugrabio iz sanduka za krompir.

"Dobar mali!"

"I da li me možeš naučiti nekom triku koji bi me provukao pored boraca i jedne i druge strane. Znam da mora biti takvih stvari, a Njorka bi ih sigurno znao; ali dalek je put do Orile, a nisam ni siguran

da ću ga tamo naći. Palo mi je na um da je on takve stvari verovatno učio od nekog drugog, i da je to lako moglo biti od tebe."

"Treba ti nastavnik? Da, treba ti! Drago mi je što to znaš! Gde ti je igličar, momče?"

Za trenutak Svila ostade sasvim zbunjen. "Ig...? Pa, evo mi ga u džepu." Podiže ga u vazduh, gotovo isto kao Ksipias maločas jabuku. "On, međutim, nije stvarno moj. Pripada mladoj ženi s kojom treba da se sretnem kod Ermine."

"Onaj veliki! Video sam! Ispao ti iz pantalona. Ostavio si ga gore! Hoćeš da ti donesem? Jedi taj sir!"

Ksipias hitro zamače kroz vrata kuhinje; Svila začu njegovo bučno pentranje uz stepenice. "Moramo poći, Orebe." Ustade i ubaci jabuku u džep mantije. "On bi hteo da pođe s nama, a ja to ne mogu dozvoliti." Tokom jedne sekunde u glavi mu se zavrtelo; zidovi kuhinje zatresli su se kao da su od želea, zavrteli kao vrteška, onda oštro i naglo složili na svoja mesta.

Mračan, mali hodnik u koji se iz kuhinje izlazilo vodio je do zavojitog stepeništa, ali i do ulaznih vrata zgrade. On se nasloni na srednji stepenišni stub da povрати ravnotežu; napola se nadao da će čuti staroga na spratu, ili da će čak videti njegov silazak, ali kuća nije mogla biti tiša ni da su on i Oreb bili u njoj sami; to ga je zbunjivalo dok se nije setio asura kojima je pod na spratu bio prekriven.

Odmandali vrata i iskorači na ulicu, praznu, samo nebom osvetljenu. Oni tuneli kroz koje je svojevremeno gazio, tokom mnogih umornih sati, verovatno se prostiru i ispod Palatina; čini se da su ispod svega. Ali u njima će, gotovo sigurno, biti patrole vojnika, koji će svi biti nalik onome od koga je jednom pobegao. Ionako nije znao nijedan ulaz osim onog u Scilinom svetilištu na obali jezera; u ovom času bilo mu je drago što ne zna. Velika rupa, rekao je Oreb. Da li je moguće da je i Oreb neko vreme lutao kroz te tunele ispunjene stravom?

Stresao se od uspomena koje je sam probudio. Pođe ka Palatinu, laganim korakom, hramljući, ali pun nove odlučnosti; reče sebi da ga skočni zglob ne boli ni upola onoliko koliko se to njemu čini. Pogled je spustio na ulicu, točkovima izrovanu, jer je znao da bi uganuće tog zgloba značilo kraj hodanja - bez obzira na to šta bi on, tada, sebi

govorio. Uprkos svoj samodisciplini kojom je sebe pritegao, misli mu se počеше opet spuštati u tunele; držeći se sa Mameltom za ruke, on uđe u to čudnovato zdanje (donekle slično kuli, ali kuli koja je utisnuta u tlo umesto da se diže u visinu) koje je ona nazvala brodom, i opet vide, ispod 'broda', prazninu mračniju od svake noći, i one blistave tačke svetlosti za koje je Izvanaš - pri njegovom prosvetljenju! - nagovestio da su svitkovi, svitkovi izvan svitka, ali takvi u koje ni mrtvi Pes, ni besmrtna Ehidna, Scila, ni njihove sestre, ni braća nikad nisu prodrli.

Reko si da će me izvučeš. Obećo si.

Njorka sad nije mogao baš videti Geladu, ali je čuo njegovo ječanje u vetru kojim se tunel, mračan kao katran, ispunio. A suze Geladine kaplju sa kamena, odozgo. Čizme, dve kartice su koštale, uvek ih je dobro mazao mašću, a gle sad kako su mokre, namočene već iznad članaka. "Dropljane?" pozva on, sa puno nade. "Dropljane?"

Dropljan nije odgovorio.

Reko si da znaš pravu reč. Izvuci me odavde. "Vido sam te onaj put, onako, sa strane." Ne uspevši da se seti kada je i gde to poslednji put kazao, Njorka reče još jednom: "Imam ja oči kao mačka."

To nije bilo baš istina, jer je Gelada iščezao čim je on okrenuo glavu na tu stranu; ipak, činilo se da je dobro pričati tako. Gelada će ga možda zaobići, i to na daleko, ako bude verovao da on, Njorka, motri na njega.

Njorka? To ti ime? Njorka? "Pa naravno. Pa reko sam ti." Gde je Juzgado, Njorka? Ima ovde mnogo vrata. Koja su prava, Njorka? "Ne znam. Možda ista reč otvara sva."

Ovo je najširi tunel koji je dosad video, bez obzira na to što ga uopšte i ne vidi. Zidovi sa obe strane izgubljeni su u mraku, on možda hoda nizbrdo ili uzbrdo, svakim sledećim korakom mogao bi naleteti iskosa na neki zid. Povremeno zamlatara rukama, ali ne dodirne ništa. Negde ispred njega leprša Oreb, ili je to slepi miš, ili ništa.

(Negde daleko, jedan ženski glas doziva: "Njorka? Njorka?")

Sad zid tunela kao da je prožet nekim zračenjem, ali još je mračan; mračan, ali daje neobično osećanje svetlosti - to je svetleća tama. Vrh jedne čizme naleteo je na nešto tvrdo, ali prsti ne uspevaju da napipaju ništa.

"Njorka, noktolateru moj, jesi li se izgubio?"

Glas blizu, ali ipak daleko, muški, dubok, bremenit tugom.

"Ne ja. Ko pita?"

"Kudi si krenuo, Njorka? Istinu."

"Tražim Dropljana." Njorka je čekao sledeće pitanje, ali ono ne dođe. To na šta je naleteo nogom, ravno je sa gornje strane, nije mnogo više od njegovih kolena, široko je i daje osećaj stamenosti. On seda na to, licem okrenut ka sjajnoj tami, privlači noge gore, razvezuje pertle na čizmama. "Dropljan je moj brat, stariji. Sad je mrtav, pofrkao se sa dva zelembaća, a oni ga ubili. Al ovde dole, već prilično dugo je sa mnom, daje mi savete i kaže mi što-šta, a ja mislim da je to zato što je ovo ispod zemlje, pa on tu živi, zato što je mrtav."

"Ostavio te."

"Jest. Njegov je običaj da me ostavi čim počnem da pričam s nekim drugim." Njorka izu desnu čizmu; imao je osećaj da mu je stopalo hladnije nego što je Keder postao kad ga je Gelada ubio. "Šta je to 'noktolater'?"

"Onaj ko obožava noću, kao, na primer, ti mene."

Njorka, trgnut, diže pogled. "Ti si bog?"

"Ja sam Tartaros, Njorka, bog mraka. Čuo sam te mnogo puta kako me prizivaš, i to uvek noću."

Njorka iscrta u vazduhu znak sabiranja. "Je l' ti to stojiš tamo u mraku i pričaš sa mnom?"

"Uvek je mrak tamo gde ja stojim, Njorka. Ja sam slep."

"Nisam to znao." Crni ovnovi i crna jagnjad, sivi ovan kad je Patera Svila uspeo bezbedno da se vrati kući, jednom prilikom crni jarac, a pre svega toga bila su dva slepa miša koja je on lično uhvatio: iznenadio ih je po danu na mračnom, prašnjavom tavanu palestere i doneo ih Pateri Štuki. Sve za ovog slepog boga. "Ti si bog. Zar ne možeš udesiš da progledaš?"

"Ne." Ova beznadna reč ispuni ceo tunel i ostade da visi u

vazduhu još dugo posle zamiranja zvuka. "Ja sam na silu bog, Njorka. Jedini bog koji to nije hteo da bude. Otac me je naterao. Da sam, kao bog, mogao sebe izlečiti, uveren sam da bih sa puno volje pristao na očev predlog."

"Pitao sam svoju majku... pitao sam Mejteru da dovede jednog boga ovde dole da ide s nama. Izgleda da je dovela tebe."

"Ne", reče Tartaros opet. "Silazim ja često do ovog mesta, Njorka. To je naš najstariji oltar."

"Ovo na čemu sedim? Silazim, evo, silazim."

(Opet ženski glas: "Njorka? Njorka?")

"Samo ti sedi. Ja sam takođe jedini skroman bog, Njorka. Ili maltene jedini."

"Ako je ovo sveto..."

"Tu je nagomilavano drvo, a preko drveta lešine životinja. Ti ne skrnaviš taj oltar ništa više nego oni koji su to radili. Kad su došli prvi ljudi, Njorka, pokazano im je na koji način želimo da budemo obožavani. Uskoro je učinjeno da oni to zaborave. Zaboravili jesu, ali pošto su videli ono što su videli, deo njih je pamtio, pa kad su pronašli oltare na unutrašnjoj površini, počeli su prinostiti žrtve, baš kao što smo ih mi učili. Prvo ovde."

"Nemam ništa", objasni Njorka. "Imao sam jednog pticana, ali nema ga sad. Učinilo mi se maločas da čujem šišmiša. Pokušaću da uhvatim jednog, ako bi ti se to dopalo."

"Ti misliš da sam krvožedan kao moja sestra Scila."

"Izgleda. Bio sam neko vreme s njom." Njorka pokuša da se priseti kad je to bilo; međutim, iako se sećao pojedinačnih događaja - kako ju je video nagu na beloju steni, kako je kuvao ribu za nju - dani i minuti su isklizavali, izmicali.

"Šta želiš, Njorka?"

Najjednom ga obuze strah. "Zapravo, ništa, Strašni Tartarose."

"Znam, Njorka."

"Oni koji nam prinose žrtve, uvek nešto hoće, Njorka. Neretko se dešava da su njihove želje mnogobrojne. Da pada kiša, na primer, u ovom i u mnogim drugim gradovima."

"Ovde dole već sad pada kiša, Strašni Tartarose."

"Znam, Njorka."

"A slep si...?"

"Možeš li je ti videti, Njorka?"

On odmahnu glavom. "Suviše je prokleta mračno."

"Ali je čuješ. Čuješ kad kap koja lagano stiže odozgo poljubi one kapi koje su već ranije pale."

"Ma, i osećam je ja", reče Njorka bogu. "Malo, malo, pa mi poneka padne za vrat."

"Šta želiš, Njorka?"

"Ništa, Strašni Tartarose." Drhteći, Njorka se umota u sopstvene ruke.

"Svi ljudi nešto žele, Njorka. A najviše žele oni koji kažu da ništa ne žele."

"Ja ne, Strašni Tartarose. Samo, ako ti hoćeš, požeću nešto, tebe radi. Evo: želeo bih nešto za jelo."

Odgovori mu tišina.

"Tartarose? Slušaj, ako ja ovo sedim na oltaru, a ti razgovaraš sa mnom, zar ne bi trebalo da ima Sveti prozor tu negde?"

"Postoji on, Njorka. Ti mu se obraćaš. Ja sam ovde, u njemu."

Njorka izu levu čizmu. "Mora o tome razmisliti."

Mejtera Nana ga je naučila svemu što treba da se zna o bogovima, ali njemu se sad činilo da postoje dve vrste bogova: oni bogovi o kojima ti neko priča i koje je imao u svojoj slikovnici za bojadisanje, i oni pravi, recimo Scila dok je bila u Šenili i ovaj Tartaros sad. Pravi su mnogo veći, ali oni u njegovoj svesci-crtanki bili su bolji i nekako jači, iako ne stvarni.

"Strašni Tartarose?"

"Da, Njorka, noktilateru moj, šta je to što ti želiš?"

"Odgovore na dva-tri pitanja, ako može. Mnogo puta bogovi odgovaraju augurima na pitanja. Znam da augur nisam. Onda, je li u redu da ja pitam, iako augura ovde nemam?"

Tišina, narušena samo sveprisutnim pljuskanjem pojedinačnih kapljica i onim ženskim glasom, tužnim, promuklim i veoma udaljenim.

"Kako to da ja tvoj Prozor ne vidim, Strašni Tartarose? To bi bilo moje prvo pitanje, ako može. Mislim, Prozori su obično, kao, sivi, ali u mraku svetle. Da li to znači da sam i ja slep?"

Opet se spustila tišina. Njorka je rukama grubo trljao stopala, koja su se smrzavala. Te ruke su, nedavno, blistale kao rastopljeno zlato; sad nisu bile čak ni tople.

"Pretpostavljam da čekaš drugo pitanje? Pa, evo, hteo bih znati kako to da čujem sve ovo, sve reči? U onoj palestri gde sam ja išao, Mejtera nam je govorila da, kad porastemo, nećemo više moći da razumemo reči boga, čak i ako neki dođe u naš Sveti prozor, nego ćemo, kao, samo znati šta je mislio i uhvatiti po dve-tri reči povremeno. Kad je Kipris došla, stvarno, bilo je tako kako je Mejtera rekla da će biti. Ponekad mi se činilo da praktično mogu da je vidim, zamalo. A i neke reči njene sam čuo baš dibiđus jasno, Strašni Tartarose. Rekla je ljubav i rekla je pljačka, obe te reči sam znao. Znao sam obe. I znao sam da nam ona govori da će dobro biti, da nas ona voli i štiti, al samo ako verujemo u nju. A ti kad pričaš, to je kao da čovek stoji ispred mene, neko kao ja ili Dropljan, i priča."

Nikakvog odgovora. Njorka šumno ispusti dah, zavuče šake, i to naročito vrhove prstiju koji su mu se smrzavali, pod miške, a posle nekoliko trenutaka ih izvuče i pristupi novom poslu. Sad je, uvrtnjem, cedio čarape.

"Ti, lično, nisi nikad video boga u Prozoru, noktolateru moj?"

Njorka odmahnu glavom. "Pa, ne stvarno jasno, Strašni Tartarose. Kipris sam, otprilike, video, samo malo, ali meni je i toliko bilo dovoljno."

"Ova skromnost ti lepo stoji, Njorka."

"Hvala." Zagubljen u misli, Njorka poče razmatrati svoj život i karakter; jedna mlitava čarapa ostala mu je u ruci. Posle dužeg vremena, reče: "Samo, nisam ja od poniznosti nikad imao neke velike koristi, Strašni Tartarose, a i nisam bio nešto mnogo ponizan."

"Ako augur vidi lice i čuje reči boga, Njorka, on vidi i čuje zato što nikad nije znao Ženu. Sibila, takođe, može videti i čuti boga, pod uslovom da nikad nije znala Muškarca. Takođe nas mogu videti deca, koja nisu znala ni jedno ni drugo od ta dva. To je zakon, a donela ga je moja majka; to je cena koja je morala biti plaćena da bi ona prihvatila dar koji je moj otac ponudio. Iako njen zakon ne dejstvuje baš u svakom pojedinačnom slučaju savršeno, u većini slučajeva dejstvuje dovoljno dobro."

"U redu", reče Njorka.

"Lica koja smo mi, kao smrtnici, imali, satrunula su u prah, a glasovi koje smo nekada imali zamukli su pre hiljadu godina. Nijedan augur, a ni sibila, u brodu 'Svitak' nisu ih nikada videli ni čuli. Ono što vaši auguri i sibile vide, ako uopšte išta vide, jeste slika koju onaj bog, koji odluči da bude viđen, ima o samome sebi. Kažeš da si zamalo uspeo razaznati lice naložnice moga oca. To lice koje si zamalo video, jeste njena slika o samoj sebi: tako ona sama zamišlja da izgleda. Uveren sam da je to bilo neko lepo lice. Nikad nisam upoznao ženu čvršće uglavljenu u sopstvenu taštinu. Takođe i zvučimo u skladu s onim kako ko od nas zamišlja, za sebe, da zvuči. Jesam li ti jasan, Njorka?"

"Nisi, Strašni Tartarose, ne vidim te ni sad."

"Ono što vidiš, Njorka, jeste onaj deo mene koji može biti viđen. Naime, ništa. Izišao sam slep iz materice, Njorka, i usled toga sam nesposoban da obrazujem vizuelne sadržine za tebe, Njorka. Ne mogu ti pokazati ni Svete prelive, koje su misli moje braće i sestara pre zgušnjavanja. Ne mogu ti prikazati nikakvo lice, ni divno ni strašno. Ti vidiš ono lice koje ja zamišljam kad o sebi samome razmišljam. Naime, ništa ne vidiš. A kad odem, videćeš, još jednom, ono svetlo sivilo koje si pomenuo."

"Ja bih radije da ti ostaneš još neko vreme tu, Strašni Tartarose. Ako se Droljan neće vratiti, onda bih ja voleo da ostaneš uz mene." Njorka obliznu usne. "A ovo sledeće verovatno ne bi trebalo da kažem, ali nije ništa sa zlom namerom."

"Govori, Njorka, noktoteru moj."

"Dakle: kad bih mogao da smislim neku šemu da ti pomognem, odma bih je primenio."

Ponovo tišina, koja potraja toliko dugo da se Njorka počne plašiti da se bog vratio u Glavni procesor; nije se više čuo ni glas one daleke žene.

"Pitao si koja je sila učinila da moje reči čuješ kao reči, Njorka, noktoteru moj."

On odahnu. "A, da, valjda jesam."

"Nije to retko. Zakon moje majke izgubio je svoju moć nad tobom, zato što se u tvom umu nešto poremetilo."

Njorka klimnu glavom. "Da, znam. Pao sam sa našeg visokog magarca kad ga je tresnula raketa, i to sam, izgleda, pao na glavu. Eto, šta reći, ne smeta mi što Dropljan koji je mrtav dolazi i priča ovde sa mnom. A znam da bi mi smetalo u starim vremenima. Ne brinem se više ni za Sifonku ko što bi trebo. Ja nju volim, a onaj ker Urus možda ovog trenutka pokušava da skoči na nju, al šta ima veze, ona je ionako kurva." Njorka slegnu ramenima. "Samo se nadam da je on neće povrediti."

"Ne možeš ti živeti u ovim tunelima, Njorka, noktolateru moj. Nema ovde hrane za tebe."

"Ja i Dropljan pokušaćemo da se izvučemo odavde, čim ga nađem", obeća Njorka.

"Kad bih te poseo, možda bih te mogao isceliti, Njorka."

"Pa, ajde."

"Bili bismo slepi, Njorka. Slepi kao ja. Pošto nikad nisam imao oči, ne bih ni kroz tvoje mogao da gledam. Ali, ići ću s tobom, i vodiću te, i iskoristiću tvoje telo da te izlečim, ako mogu. Pogledaj me, Njorka."

"Al nema šta da se vidi."

Međutim, imalo je šta da se vidi: svetlost, mucava, ali toliko puna nade i zadovoljstva da bi Njorka rado pristao da nikad više ne vidi ništa drugo, samo kad bi nju mogao gledati večito.

"Ako si ti stvarno Patera Svila", reče mu mlada žena na barikadi, "oni će te ubiti onog trena kad se pojaviš tamo, ispred."

"Ne ide", progundā Oreb. "Ne ide."

"To je vrlo moguće", priznade Svila. "Istina je da će me gotovo sigurno ubiti - osim ako si ti voljna da pomogneš."

"Da si Svila, ne bi morao ništa da moliš, ni mene ni moje ljude." Nelagodno je posmatrala mršavo, asketsko lice koje je blistava nebeska svetlost otkrivala njenim očima. "Ako si Svila, onda si naš komandant, pa čak i Generalica Nana mora slušati tvoje zapovesti. Bilo bi dovoljno da nam samo kažeš, pa bismo mi morali sve izvršiti."

Svila odmahnu glavom. "Jesam Svila, ali to ne mogu ovde dokazati. Ti bi morala naći nekoga u koga imaš poverenja, a ko poznaje mene i može me prepoznati, a to bi oduzelo više vremena nego što ja imam; zato te samo molim. Pretpostavi - mada se kunem

da je to suprotno činjenicama - da nisam Svila. Da sam - ovo je, naravno, čista izmišljotina - da sam siromašni, mladi augur kome je hitno potrebna tvoja pomoć. Ako mi nećeš pomoći radi mene, niti radi onog boga kome ja služim, pomози mi bar radi sebe same, molim te."

"Ne mogu krenuti u napad bez naređenja brigadnog generala Bizona."

"Ne treba da kreneš u taj napad", reče joj Svila, "ni ako dobiješ takvo naređenje. Iza onih vreća sa peskom nalazi se oklopna lebdelica. Vidim da viri njena kupola, iznad vreća. Ako bi tvoji ljudi napali, išli bi pravo u vatru te lebdelice, a ja sam video šta baz-mitraljez može da učini."

Mlada žena se uspravi do svoje pune visine, a to je bilo pedalj i po manje od njegove visine. "Napašćemo ako nam bude naređeno, Kalde."

Oreb klimanjem glave izrazi odobravanje. "Dobra mala!"

Osvrćući se i gledajući zaspale prilike iza barikade, decu od petnaest i četrnaest godina, trinaest, čak i dvanaest, Svila odmahnu glavom.

"Prilično su mladi." (I sama ta mlada žena nije mogla imati više od dvadeset godina.) "Ali boriće se ako ih neko povede, a ja ću ih povesti." Pošto Svila ništa ne reče, ona dodade: "To nije sve. Imam i nekoliko muškaraca, kao i nekoliko pištolja sa debelom municijom. Većina žena - drugih žena, osim mene, trebalo bi da kažem - rade u vatrogasnim grupama. Ti si se iznenadio kad si video da ja komandujem, ali Generalica Nana takođe je žena."

"Pa, i to me je iznenadilo."

"Muškarci su skloni da prkose oficiru muškarcu. Osim toga, žene Trivigauntea su borci, da ne kažem - borkinje; štaviše, one su se kao borci proslavile. A mi, žene vironske, nismo ni u čemu lošije od njih!"

Sećajući se doktora Ždrala, Svila reče: "Voleo bih verovati da su i naši muškarci jednako hrabri kao njihovi."

Mlada žena je bila šokirana. "Oni su robovi!"

"Jesi li bila tamo?"

Odmahnula je glavom.

"Nisam ni ja. Onda je svakako beskorisno da raspravljamo o

njihovim običajima. Maločas si me Kaldeom nazvala. Da li si to ozbiljno mislila..."

"Poručnik. Sad sam poručnik Lijana. Upotrebila sam tu titulu samo iz učtivosti, ništa više. Ako me pitaš za mišljenje, smatram da jesi onaj koji kažeš da jesi. Augur ne bi lagao o takvom nečem, a tu je i ptica. Pričaju da imaš pticu miljenicu."

"Svila ovo", obavesti je Oreb.

"Ako je tako, čini što ti kažem. Imaš li belu zastavu?"

"Za kapitulaciju?" Lijana je bila uvređena. "Svakako ne!"

"Da signališemo primirje. Možeš je napraviti, tako što ćeš privezati belu krpu za štap. Zahtevam da njome mašeš, i da im dovikneš da je ovde jedan augur koji je donosio Pesov oproštaj našim ranjenicima. To je, kao što znaš, čista istina. Kaži da on hoće da pređe na njihovu stranu i da isto čini za njihove ranjenike."

Lijana provuče prste kroz raščupanu kosu; bio je to isti onaj pokret kojim se i Svila služio kad bi ga obuzela neodlučnost. "Zašto ja? Ne, Kalde, ne mogu te pustiti da rizikuješ svoj život."

"Možeš", reče joj on. "Ono što ne možeš, to je da održiš taj tvoj stav, a da u njemu ostane makar i privid logike. Ili sam Kalde, ili nisam. Ako jesam, tvoja je dužnost da izvršiš svako moje naređenje. Ako nisam, nije u opasnosti život Kaldea."

Nekoliko minuta kasnije, dok su mu Lijana i jedan mladi po imenu Linsang pomagali da se popne uz barikadu, Svila se zapita da li je bilo mudro pozivati se na logiku. Logika je osuđivala kao nerazumno sve ono što je on činio od trenutka kad mu je Usik uručio Zumbulino pismo. Kad je Zumbula pisala, u gradu je vladao mir, bar srazmeran. Ona je nesumnjivo očekivala da će ići kroz prodavnice na Palatinu, prenoćiti kod Ermine, i vratiti se...

"Ne pad", upozori ga Oreb.

Nastojao je da ne padne. Barikada je bila sklepana od svega i svačega: od ruševina, radnih stolova, tezgi iz prodavnica, kreveta, buradi i bala; sve je to bilo natrpano jedno preko drugog, bez ikakvog plana koji bi Svila razabrao.

Stao je na vrhu, čekajući pucanj. Gardistima iza bedema od vreća sa peskom rečeno je da je on augur; moguće je da su već saznali za prolokutorovo pismo. Kad vide Oreba, mogli bi se dosetiti koji je to

augur pred njima.

I mogli bi pucati. Ako pripucaju, možda je najbolje pasti unatrag, na leđa, ka Lijani i Linsengu; ako promaše, svakako je najbolje skočiti na tu stranu.

Pucanj nije došao; on poče oprezno da silazi. Putna torba mu je smetala, ali ne mnogo. Usik ga nije ubio zato što je gledao stvari dugoročno, više kao političar nego kao vojnik, što svaki visoki oficir, zapravo, i mora činiti. Oficir na gardijskoj prvoj liniji biće mlađi i spremniji da izvršava naređenja Ajuntamienta bespogovorno.

Ipak, on je ovde.

Prizivanje logike je kao prizivanje boga. Možeš ga moliti da se pojavi na Prozoru; ali, ako se stvarno pojavi, ne možeš mu reći da sad ide, niti možeš ma koju od njegovih poruka čovečanstvu prenebreći, prikriti ili osporavati. On je pozvao logiku, a logika mu kaže da bi sad morao biti u postelji, u onoj kući koja Usiku noćas služi kao privremeni štab - i da bi trebalo da se odmara i dobije negu, koja mu je veoma potrebna.

"Znao je on da ću ja otići, Orebe." Nešto mu steže grlo; on se zakašlja i ispljunu meku grudvu koja je mogla biti, ali nije bila, sluz. "Pročitao je njeno pismo pre nego što je ušao. A ranije ju je i viđao." Svila nađe da ne može, ni sad, naterati sebe da kaže da je Usik ležao sa Zumbulom. "Znao je da ću otići i poneti njegov problem sa sobom."

"Mali gle-da", obavesti ga Oreb.

On opet zastade i osmotri zid od vreća sa peskom. Međutim, nije mogao, na toj daljini, razlikovati obline vreća od glava sa šlemovima. "Samo da ne pucaju", progundā.

"Ne puca."

Ovaj deo Zlatne ulice nekada je bio načičkan juvelirskim radnjama; bile su to najveće i najbogatije prodavnice u neposrednoj blizini Palatina. Najbogatije među njima grčevito su se držale za podnožje samog tog brda, da bi kupci mogli posle da se hvališu da su svoje đinđuve kupili 'na brdu'. Većina tih prodavnica sada je bila prazna; njihove rešetke i šipke bile su otrgnute udruženom snagom hiljada ruku, njihovu opustošenu unutrašnjost sada su čuvali samo oni koji su poginuli braneći ih od pljačkaša ili pljačkajući ih. Iza reduta

Garde čekale su druge prodavnice, još bogatije, nedirnite. Svila pokuša, ali ne uspe, da zamisli kako deca, čija je usnula tela maločas prekoračivao, pljačkaju i te prodavnice. Naravno da se to ne bi ostvarilo. Deca bi jurišala, borila se, i vrlo brzo izginula, po Lijaninom naređenju, a i Lijana s njima. Pljačkaši bi naišli tek posle toga - ako bi napad uspeo. Ovo telo (Svila čučnu da ga osmotri) bilo je telo dečaka od nekih trinaest godina; metak mu je odneo jednu polovinu lica.

Svila je retko zalazio u Zlatnu ulicu; ipak, sad je bio siguran da nikad ranije nije bila ovoliko dugačka, nikad ni upola ovoliko široka.

Evo gde leži borac, gardista, a pored njega neki čovek robusnog izgleda, koji bi mogao biti jedan od onih koji su mu postavljali pitanja posle Kiprisine teofanije; leže naporedo, jedan drugom zarili noževe u rebra.

"Patera!" Onaj hrapavi glas koji se odazvao kad je Lijana vikala.

"Šta je, sine moj?"

"Pa, požuri više već jednom!"

On pređe u laki trk, što nije prošlo bez protivljenja iz njegovog skočnog zgloba. Dok se plašio da će svakog trenutka grnuti pucanj, ova prva i najniža od palatinskih uzbrdica izgledala je veoma strma; sad je bio jedva svestan da je to uopšte uzbrdica.

"Ovamo. Drži me za ruku."

Gardin redut bio je upola niži od buntovničke barikade, ali (što Svila vide tek kad se pope na vrh) nešto deblji. S prednje strane bio je sasvim strm, a sa zadnje stepenast, pogodan za gardiste koji će pucati sa njega.

Onaj koji mu je pomogao da se popne, reče mu: "Hajde. Ne znam koliko će još on izdržati."

Svila klimnu glavom, zadihan od penjanja; plašio se da je pokidao šavove kojima je njegovo levo plućno krilo bilo zašiveno. "Povedi me do njega."

Borac skoči sa poslednjeg 'stepenika' od vreća sa peskom; Svila, za njim, siđe kudikamo obazrivije. I ovde je bilo spavača, dvadesetak Gardista u oklopima. Ležali su na ulici, umotani u ćebad koja su verovatno bila zelena, ali su pri nebeskoj svetlosti izgledala crna.

"Oće oni tamo da jurišaju na nas?" upita borac.

"Neće. Bar ne noćas. Ja bih rekao - sutra ujutro, možda."

Borac othuknu. "Kuršumi prolaze kroz dobar deo tog njihovog utvrđenja. Gledao sam ja, to je uglavnom nameštaj. Smeće, daske ne deblje od palca. Ja sam narednik Eft."

Rukovali su se. Svila reče: "Tačno to isto sam i ja pomišljao dok sam se peo preko barikade, naredniče. Doduše, ima tamo i težih stvari. Uostalom, čak i stolice, i tome slično, sigurno ti zaklanjaju vidik."

Eft prezrivo frknu. "Nemaju oni ništa što bih ja želeo da vidim."

To se nije moglo reći za Gardu, kao što Svila uvide bacivši pogled pored lebdelice. Stotinak koraka uzbrdo, na raskrsnici, bio je postavljen jedan talus; njegova velika glava sa kljovama (toliko nalik na glavu onog koga je ubio ispod Sculinog svetilišta, da je mogao lako poverovati da su dva brata) okretala se ravnomerno u krug, da zaviri u svaku od četiri ulice, redom. Lijana bi bila zainteresovana za ovo, pomisli on; možda već i zna.

"Ovamo uđi." Eft otvori vrata jedne od zamračenih prodavnica; od njegovog glasa i od lupanja vrata pojača se svetlo unutra, gde su borci, sa kojih su bili skinuti pojedini delovi oklopa, ležali manje ili više uvijeni u zavoje, na ćebadima položenim po teraco-podu. Jedan zaječa, probuđen bukom ili svetlošću; za dvojicu se činilo da ne dišu. Svila kleknu pored bližeg od te dvojice i pokuša da mu opipa puls.

"Nije taj. Onaj tamo preko."

"Svima njima", reče Svila. "Preneću Pesov oproštaj svima njima, ali ne svima odjednom, u masi. Nema opravdanja za to."

"Većina su već dobili. Taj tu je dobio."

Svila diže pogled ka naredniku, ali nije bilo moguće proceniti, po tom tvrdom licu koje nije imalo mnogo sreće u životu, istinitost ili lažnost izrečenog. Svila ustade. "Uveren sam da je ovaj čovek mrtav."

"Dobro, iznećemo ga odavde. Nego, dođi ti ovamo. Ovaj nije mrtav." Eft je stao pored onog koji je ječao.

Svila opet kleknu. Ranjenikova koža bila je, pod njegovim dodirom, hladna. "Niste mu obezbedili dovoljno toplote, naredniče."

"A ti si i doktor?"

"Ne, ali znam nešto o nezi ranjenika. Augur to mora znati."

"Ne rana", reče Oreb i preskoči sa Svilinog ramena na prsa ranjenika. "Ne krv."

"Ostavi ga na miru, ptičurino jedna smešna."

"Ne rana." Oreb zazvižda. "Ne krv!"

Jedan ćelavi čovek ne viši od Lijane iskorači iza jedne od praznih polica. U ruci je držao pištolj sa debelom municijom, ali nije bio u oklopu, pa čak ni u uniformi. "On - i nije, Patera. Ranjen, nije. Bar ne - nisam ništa pronašao. Mislim da mora biti srce."

"Nađi neko ćebe", reče Svila Eftu. "Dva ćebeta. Odmah!"

"Ne primam ja naređenja ni od kakvog prokletog kasapina."

"Onda će njegova smrt pasti na tvoju glavu, naredniče." Svila izvadi brojanice iz džepa. "Donesi dva ćebeta. Ni tri ne bi bilo suviše. Oni koji motre na pobunjenike sigurno mogu bez ćebadi. Tri ćebeta i čistu vodu."

Nagnuo se nad ranjenika. Brojanice je pustio da vise na propisani način iz desne ruke. "U ime svih bogova, oprošteno ti je zauvek, sine moj. Govorim ovde u ime Pesa Velikoga, Ehidne Božanske, Scile Pržeće, Molpe Čudesne..."

Imena su mu silazila sa jezika, svako praćeno po jednim zvučnim počasnim pridevom, imena prazna, ili natovarena užasom. Pes, čiji je plan Izvanaš prihvatio i potvrdio, mrtav je; Ehidna je čudovište. Novi duh poče sada pohoditi Svilu, ne duh doktora Ždrala, nego onog zgodnog, ali surovog hemijskog čoveka koji je verovao da je Savetnik Lemur."

"Monarh je želeo da ga nasledi jedan od sinova", bejahu, svojevremeno, reči lažnog Lemura. "Scila je ispala jednako zadržta kao sam monarh, ali žensko, naravno. Otac joj je dozvolio, ipak, da osnuje ovaj naš grad, a i mnoge druge gradove. Osnovala je ona i tvoje Udruženje, parodiju državne religije iz njenog sopstvenog svitka. Drugo koje mu je kraljica rodila bilo je još gore: fina plesačica i muzičarka, ali žensko! Žensko! Osim toga, podložna povremenim napadima ludila. Zovemo je Molpe, ili Molpa. Njihovo treće dete bilo je muško, ali ništa bolje od prvo dvoje, jer se rodilo slepo. Postalo je taj Tartaros kome si se ti preporučivao, Patera. Ti zamišljaš da on može videti bez svetlosti. Istina je da ne može videti ništa, ni usred bela dana. Ehidna opet zatrudnela, i rodila još jednog muškića,

dečka koji je nasledio od svog oca mužastvenu ravnodušnost prema fizičkim osećajima drugih, ali u mnogo izraženijem stepenu - do manije. Mi ga sad nazivamo Hieraksom..."

A ovaj mladić, nad kojim je on sad nagnut i nad kojim iscrtava znak sabiranja ponovo i ponovo, nadomak je smrti. Moguće je - nije sasvim isključeno - da bi iz liturgije mogao dobiti neku utehu, ili čak nešto snage. Bogovi koje je obožavao možda su nedostojni njegovog, ili ma čijeg, obožavanja; ali obožavanje, samo po sebi, možda na neki način pomaže, meri se na nekoj vagi negde, mora biti da je tako. Mora biti, inače je Svitak lud.

"Takođe ti oprašta Izvanaš, sine moj, jer ja ovde govorim i u njegovo ime." Konačni znak sabiranja, i kraj. Svila uzdahnu, strese se i skloni brojanice u džep.

"Onaj drugi to nije kazao", reče mu civil sa pištoljem. "Onaj pre tebe."

Svila je toliko vremena proveo čekajući da mu ta primedba bude izrečena, da sad oseti maltene olakšanje. "Mnogi auguri računaju da je Izvanaš jedan od manjih bogova", objasni on, "ali ja ne. Njegovo srce, kažeš? Pa mlad je on za srčane probleme."

"Zove se zastavnik Matak. Njegov otac je mušterija kod mene." Mali draguljar se nagnu bliže. "Ovaj narednik je ubio onog pre tebe."

"Drugog...?"

"Pateru Moreja. Rekao mi je Patera svoje ime. Pošto je izgovorio Pesove molitve, popričali smo, i ja... i ja... ja..." Suze su kao poplava naišle u juvelirove oči, nagle i neočekivane kao da je voda pljusnula iz polomljenog krčaga. On izvadi jednu plavu maramicu i izduva nos.

Svila se opet nagnuo nad zastavnika, tragajući za ranom.

"Rekao sam da ću mu dati vrč. Da uhvati krv, znaš na šta mislim?"

"Da", reče Svila rasejano. "Znam zašta su ti vrčevi."

"Rekao je da je njihov vrč od žute keramike, a ja sam rekao... rekao..."

Svila ustade i podiže svoju malu putnu torbu. "Gde je njegovo telo? Jesi li siguran da je mrtav?" Oreb mu opet doleprša na rame.

Juvelir obrisa oči i nos. "Je li mrtav? Sveti Hierakse! Da si ga video, ne bi pitao. Napolju je, u uličici. Taj narednik je došao dok smo

pričali i upucao ga. U mojoj radnji, mojoj! Posle ga je izvukao tamo, napolje."

"Pokaži mi tog sveštenika, molim te. On je doneo Pesov oproštaj svima ostalima ovde? Je li tako?"

Vodeći Svilu pored praznih vitrina, ka zadnjem delu radnje, Juvelir klimnu glavom.

"A zastavnik Matak je ranjen posle toga?"

"Tako je." Draguljar odgurnu u stranu jednu crnu somotnu zavesu, otkrivši uzani hodnik. Prodoše pored jednih gvozdениh vrata zatvorenih katancem, pa pored drugih, koja su bila zaštićena teškim rezama. "Ja sam rekao: kad se ovo sve završi i kad se stvari smire, daću ti zlatni vrč. Ja sam, vidiš, još praznio moje vitrine, kad je on ušao i počeo im prenositi oproštaj. Rekao mi je da nikad nije video toliko zlata. Takođe je rekao da oni, u mantejonu, štede i prikupljaju pare za pravi zlatni vrč. Imali su jedan u mantejonu pre njegovog dolaska, rekao je, ali su ga morali prodati."

"Razumem."

Juvelir skide i drugu rezu sa tih vrata i položi je uspravno uz zid. "Zato sam to rekao: kad se ovo sve završi, daću ti ja zlatni vrč, da po njemu pamtiš ovu noć. Već oko godinu dana imam jedan lep, obično zlato, ali ne izgleda obično, znaš na šta mislim? Kad sam to rekao, on se osmehnuo."

Gvozdена vrata se otvoriše, uz škripanje suvih šarki, što Svilu bolno podseti na baštensku kapiju njegovog mantejona.

"Rekao sam mu: dođi sa mnom u trezor, Patera, pa ću ti ga pokazati. Onda mi je stavio ruku na rame i rekao: sine moj, ne smatraj da si stekao neku obavezu u tom smislu. Nisi se još ni u jednog boga zakleo, prema tome..."

"Da ga vidim ja." Svila iziđe na uličicu iza radnje.

"A onda je ušao narednik i ubio ga", završi juvelir. "Zato se ti, Patera, nemoj vraćati unutra."

U ledenom mraku koji je mirisao na zlo, neko je mrmljao molitvu, istu onu koju je Svila maločas dovršio. Svila uhvati imena Feje i Sfikse, a potom uobičajen završni deo. Bio je to glas nekog starca; tokom jednog avetinjskog trenutka, Svila je verovao da je glas Patere Štuke.

Oči su mu se već prilagodile na mrak uličice. Ta prilika koja je klečala sad ustade. "U strašnoj si opasnosti ovde", reče Svila, i u poslednji čas se zadržao da ne izgovori titulu onoga kome se obratio.

"I ti si, Patera", reče mu Kvecal.

Svila se okrete juveliru. "Uđi i zamandali vrata, molim te. Moram razgovarati sa - mojim kolegom augurom. Da ga upozorim."

Draguljar klimnu glavom. Gvozdene vrata se zalupiše sa treskom, ostavivši uličicu u još dubljem mraku.

Tokom sledećih nekoliko sekundi, Svila je pretpostavljao da je, u mraku, naprosto izgubio Kvecvala iz vida; ali Kvecal više nije bio tu. Patera Morej - čovek čije se godine, visina i težina nisu mogli približnije oceniti bez više svetla - ležao je na leđima u prljavštini i blatu uličice, sa brojanicama u rukama, a rukama uredno prekrštenim preko raskidanih prsa, sam u konačnoj samoći smrti.

7. GDE TELKS DRŽI OGLEDALO

Svila stade da osmotri raskošno pročelje Erminove zgrade. Ta građevina bila je svojevremeno podignuta da bude nečija vila, činilo se: da posluži kao kuća nekome ko je raspolagao neizmerno dubokim buđelaram zlatnih kartica i ko je veoma mnogo cenio stubove, lukove, frizove, karnize i slične stvari; takve ukrasne delove Svila je ranije imao prilike da vidi samo naslikane, i odavno izbledele, na inače golim pročeljima pojedinih kuća od broskog kamena. Ovde su to bili pravi ukrasi, čitava jedna kamena džungla, pet spratova visoka. Na širokim, zelenim ulaznim vratima, polirana mesingana ploča, upadljiva upravo po tome što je usred tolike raskoši bila skromna, proglašavala je: 'Erminov hotel'.

Ko li je bio, zapita se Svila maltene dokono, taj Ermin? Da li je još živ? Ako je živ, postoji li mogućnost da je Linsang neki Erminov siromašni rođak - ili, možda, čak i bogat rođak, ali koji se okrenuo protiv Ajuntamienta? A šta je sa Paterom Guloom? Događale su se i čudnije stvari.

Iako mu je bilo hladno, na šakama je osećao vrelinu i preznojenost. Posegnu da opipa mantiju, ali se doseti da ju je, zajedno sa pozajmljenom tamnoplavom tunikom, vratio u putnu torbu i da je sad odeven u žutu tuniku.

"Uđe?" upita Oreb.

"Za koji minut." Odugovlačio je; to mu je bilo jasno. Ovo je Erminov hotel, kraj svih snova, dizastor buđenja. Ako bude imao sreće, prepoznaće ga i ubiti na mestu. Ako ne, naći će Telksiepejin kip i čekaće tamo, sve dok se hotel ne zatvori, jer se čak i Erminov hotel mora u neko doba noći zatvoriti. Neko od posluge će mu saopštiti, sa ogromno nadmoćnim držanjem, ledeno, da sad mora otići. Pa će on ustati, i osvrnuti se još jednom, poslednji put, i pokušać da zamajava poslužitelja nekakvim praznim pričama, samo da bi dobio na vremenu, još malo.

Posle toga će stvarno morati da ode. Ulica će biti siva od jutra i vrlo hladna. Čuće kako se vrata Erminovog hotela čvrsto zatvaraju iza njega, čuće šištavo klizanje reze i zveket ključa u bravi.

Pogledaće uz i niz ulicu, ali Zumbule nigde biti neće, a ni glasnika ma kakvog koji bi od nje poruku doneo.

Tada će sve biti završeno. Gotovo, mrtvo, okončano, da nikad više ne živi. Pamtiće svoju čežnju kao nešto što je, svojevremeno, zaokupljalo nekog augura čije ime je, pukim slučajem, bilo njegovo, 'Svila', ime ne često, ali ni u kom slučaju neuobičajeno u narodu. (Stari kalde, onaj čiju je bistu Svilina majka sačuvala u ormanu, zvao se - kako? Takođe Svila? Ne, Tusah; ali tusah, ili tuseh, ili, kako se to još izgovara, tusore, zapravo je takođe tkanina, i to skupocena; vrsta smeđe svile. On će pokušati da donese mir i da spase svoj mantejon; pretrpeće neuspeh u oba pogleda; i onda, umreti.

"Uđe?"

Požele da kaže da će njih dvojica, svakako, ući, ali uvide da mu je neprijatno da progovori. Neki čovek sa paunovim perom zadenutim u šešir i sa krznenim ogrtačem promrmlja "Pardon" i progura se pored Svile. Vrata otvori, iznutra, portir, odeven u livreju - valjda onaj koga je Svila sebi dočarao u mislima, kao nadmenog izbacivača, pre nekoliko sekundi.

Sad. Sad ili nikad. Odustati ili ostaviti poruku. Očuvati opsenu.

"Ulaziš li ti, gospodine?"

"Da", reče Svila. "Da, ulazim. Pitam se, međutim, da li može i ovaj moj kućni ljubimac. Ako se to smatra nepoželjnim, ostaviću ga napolju."

"Ni najmanje nam ne smeta, gospodine." Vrlo slab, beo osmeh dotače tanke usne portirove, kao početak mraza na prozorskom oknu. "Dame dovode svoje kućne ljubimce, gospodine, i to ne retko. Lovačke pse za lov na medvede, gospodine. Majmune. Tvoja ptica ne može biti gora. Ali, gospodine, vrata..."

Bila su otvorena, dabome. Noć ledena, a u Erminovom hotelu biće prijatno toplo, bez obzira na to da li napolju ima ili nema nekakve pobune. Svila se pope stepenicima do zelenih vrata, otkrivši da Lijanina barikada nije ni viša ni strmija.

"Ovo je tvoja prva poseta Erminovom hotelu, pretpostavljam, gospodine?"

Svila klimnu glavom. "Ovde treba da se sastanem sa jednom damom."

"Sasvim mi je to jasno, gospodine. Ovo nam je predsoblje, gospodine." Bile su tu stolice krutog izgleda i sofe. "Služi uglavnom za skidanje kaputa i drugih spoljašnjih odevnih predmeta, gospodine. To se ostavlja u garderobi. Možeš ostaviti ovde i torbu, ako želiš. Nikakve druge usluge se ne pružaju u ovom predsoblju, gospodine, ali sedeći u njemu, možeš posmatrati sve goste koji dolaze i odlaze."

"Dobar mali?" Oreb je proučavao portira jednim blistavim crnim okom. "Voli tica?"

"Ali večeras, gospodine", reče portir, nagnuvši se bliže Svili i govoreći, sada, poverljivim tonom, "mogao bih ti ja doneti neko osveženje, ovde. Slaba je poseta. Zbog tih nemira."

"Hvala ti", reče mu Svila. "Mnogo ti hvala. Ali ne."

"Iza predsoblja, gospodine, nalazi se naša kuhinja sa trpezarijom. Tamo se sedi kudikamo udobnije, gospodine, a može se i naručiti. Neka gospoda čitaju."

"Pretpostavimo da ja uđem u tu prostoriju i skrenem desno", reče Svila. "Gde bih se onda našao?"

"U Klubu, gospodine. Ali ako čovek skrene pod blažim uglom desno, dolazi u Staklenu baštu, gospodine. Ima tamo diskretnih kutaka, gospodine. Postoje klupe sa naslonom i bez njega. Može se i naručiti, gospodine, ali to retko ko čini."

"Hvala", reče Svila i pohita unutra.

Bilo je čudno pomisliti da ova ogromna prostorija, u kojoj se nalazilo pedeset ili više stolica, i još upola toliko stočića, i mnoštvo biljaka u saksijama, kipova, i debelotrbihi urni, može nositi isti naziv kao onaj memljivi sobičak u njegovoj 'stambenoj zgradi' u mantejonu: 'kuhinja sa trpezarijom'. Skretao je postupno nadesno, krivudajući između stolova i stolica, brinući se nije li već suviše skrenuo, obuzet osećajem da hoda u snu, kroz kuću divova - u isti mah, učtivo odbijajući poslužavnik koga mu je prineo snishodljivi konobar. Sve stolice koje je video bejahu prazne; jedini znak ljudskog boravljenja ovde bili su neki zgužvani listovi hartije i jedan napola ispisan, na stočiću koji je sa gornje strane imao staklenu ploču, ali jedva nešto veću od sedišta stoličice za mužu krava.

Ispred Svile se uzdiže nekakav zid, visok kao planina, ili, tačnije, kao masa magle viđena kroz uspravne proreze između međusobno

nepovezanih prizora velikog luksuza, koji su, zapravo, bili slike okačene na njega. Svila zaokrete levo i sa još dvadeset koraka dođe do mermernog luka nalik na kapiju. Taj zasvođeni ulaz bio je zaprečen zavesom od lišća.

U kuhinji/trpezariji bilo je onoliko toplo koliko je Svila to očekivao; prošavši kroz lišće, on uđe u još topliju atmosferu, vlažnu, otežalu od egzotičnih mirisa. Ispred njegovog lica zaleprša leptir, čija su krila, slezove i sive boje, pokrivena trunčicama ili dlačicama, bila veća od Svilinih dlanova; ubrzo slete na purpurni cvet velik kao činija za supu. Staza ispred Svile, uzanija od one u bašti Svilinog mantejona, bila je pokrivena šljunkom koji je izgledao kao drago kamenje; krivudavo je zalazila među loze i patuljasto drveće, i posle dva-tri koraka nestajala. Muzika padajuće vode dopirala je odasvud.

"Dobro mesto", reče Oreb sa odobravanjem.

Jeste dobro, pomisli Svila. Čudnije i više nalik na snove nego ona trpezarija maločas; ali i prijateljskije, i humanije. Trpezarija je bila vizija bogatstva, ne mnogo udaljena od noćne more; ova je bila blaža vizija, sačinjena od toplote i vode, sunca i bujne plodnosti; mogao bi se ovaj staklenik iskoristiti i za nešto opako, ali sunce i plodnost, voda i toplina, stvari su same po sebi dobre; njihovu poželjnost blizina zla može samo još više istaći. "Dopada mi se", šapnu on Orebu. "Mora biti da se sviđa i Zumbuli, inače mi ne bi zakazala sastanak ovde, gde je okruženje takvo da sigurno može zaseniti lepotu neke žene manje divne od nje."

Iskričava stazica se račvala. Oklevao je, onda skrenuo desno. Još koji korak, i on se nađe u mraku. Više nije bilo nikakve svetlosti osim one od nebeskih zemalja koje su plovile iznad površine Svitka. "Verujem da bi se i Njegovoj svesnosti dopalo koliko i meni, Orebe. Bio sam u njegovoj bašti u Palati; ova me podseća na nju, mada ova ovde nije pod vedrim nebom niti može biti i približno onako velika."

Evo sedišta za dvoje, majstorski isklesanog od jednog bloka mirtinog drveta. On stade i zagleda se netremice u njega, čeznući da sedne, ali sputan strahom da posle ne bi mogao ustati. "Moramo naći tu sliku Telksiepeje", progundā on, "a i tamo će biti nešto za sedenje. Zumbula neće doći. Ona je kod Krva, izvan grada, gde i mora biti. Ali možemo se tamo odmarati neko vreme."

Novi glas, snishodljiv i izveštačen, reče, takođe vrlo tiho: "Zaista se mnogo izvinjavam, gospodine."

"Da? Šta je?" reče Svila.

Bio je to jedan od konobara, koji se došunjao za njim. "Veoma se nezgodno osećam, gospodine. Zaista ne znam kako da iskažem ono što moram."

"Da li je reč o tome da ja sad ne bi trebalo da budem ovde?" Dok je postavljao ovo pitanje, Svila se odlučio da ne iziđe bez tuče: možda će oni dovesti celu gomilu konobara i poslužitelja i izbaciti ga napolje, ali moraće biti džumbusa - nikakvom praznom pričom neće ga navesti da dobrovoljno ode.

"Oh, ne, gospodine!" Konobar je izgledao užasnut. "To je sasvim u redu!"

Očajnička tučnjava koju je Svila, u mašti, dočarao sebi, poče se rastapati u magli neostvarenih mogućnosti.

"Tu je jedan džentlmen, gospodine. Veoma visok džentlmen, gospodine, sa izduženim licem? Pomalo tužnim licem, ako smem tako reći, gospodine. On je u Klubu."

"Ne ide", objavi Oreb čvrsto.

"Nije mi hteo reći kako se zove, gospodine. Rekao je da njegovo ime nije važno." Konobar pročisti grlo. "Nije hteo dati ni tvoje ime, gospodine, ali te je opisao. Rekao je da ništa ne kažem ako si sa nekim, nego da ponudim tebi i svakome ko bi mogao biti u tvom društvu osveženje, za koje će on platiti. A ako te nađem samog, da te pozovem da mu se pridružiš."

Svila odmahnu glavom. "Nikakvu predstavu nemam ko je taj džentlmen. Imaš li ti?"

"Ne, gospodine. Nije redovan gost, gospodine. Mislim da ga nikada ranije nismo videli."

"Znaš li kip Telksiepeje ovde, konobaru? Ovde u staklenoj bašti?"

"Svakako da znam, gospodine. Visoki džentlmen me je uputio da te potražim tamo, gospodine."

Pukovnik Usik je visok, razmišljao je Svila, ali tako masivan da se njegova visina ne primećuje mnogo; ali izduženog lica, nikako. Pošto su Zumbulino pismo pročitali samo on i kapetan Geko, taj sa dugačkim licem morao bi biti Geko. "Reci mu da mu se ne mogu

pridružiti u Klubu", odvrati Svila, birajući reči. "Izrazi moje žaljenje. Reci mu da ću biti kod Telksiepejine figure i da sam sam. Može tamo razgovarati sa mnom, ako tako želi."

"Da, gospodine. Hvala ti, gospodine. Mogu li ti doneti išta? Možda kod tog kipa?"

Svila nestrpljivo odmahnu glavom.

"Vrlo dobro, gospodine. Preneću, dakle, tvoju poruku."

"Čekaj malo. Koliko je sati?"

Konobar je poprimio izvinjavajući izraz lica. "Nemam časovnik, gospodine."

"Naravno da nemaš. Nemam ga ni ja. Kaži približno."

"Pogledao sam na barmenov časovnik, gospodine, samo minut-dva pre dolaska ovamo. Bilo je, tada, pet minuta do dvanaest, gospodine."

"Hvala", reče Svila i spusti se na sedišta, izdubljeno u bloku drveta, bez ikakvog daljeg razmišljanja o teškoći ustajanja.

Hieragdan, stajalo je u Zumbulinom pismu. Pokušao se prisetiti, ali nije uspeo, tačnog sleda tih reči u njenom pismu; suštine se, međutim, sećao. Nije pomenula nikakvo određeno vreme, ali je mogla misliti na kasno popodne, kad je završila kupovinu po gradu. Barmenov zidni časovnik je u Klubu, nesumnjivo; a Klub će biti mesto gde se pije, namenjeno uglavnom za muškarce - bogataška verzija 'Petla' u kome je on našao Njorku. Nije verovatno da je konobar, posle razgovora sa čovekom izduženog lica, još jednom pogledao na sat; prošlo je, možda, desetak minuta. Hieragdan je, dakle, prošao. Sada je teldan; ako ga je Zumbula uopšte čekala (što nije nimalo verovatno) on, naprosto, nije došao.

"Zdravo Sifonka", reče Njorka, izronivši iz pomrčine jednog pobočnog tunela. "On hoće da mi radimo na ostvarenju Pesovog plana."

Šenila se munjevito okrete oko sebe. "Mlatko! Svuda sam te tražila!" Pritrčala mu je i, na njegovo iznenađenje, naglo ga zagrlila. Počela je da plače.

"E, polako", reče on. "Polako, Sifonka. Ma, hajde, ej." Bila je do ovog trenutka nesrećna, a on je to znao, znao je da je na neki

nejasan i uznemirujući način on kriv za to, iako joj nije ništa našao mislio, iako joj je mislio samo dobro i lepo kad god je, uopšte, mislio o njoj. "Izvini", progundā on i ispusti Tartarosovu ruku da bi mogao oberučke zagrliti Šenilu.

Kad je, najzad, prestala da jeca, poljubio ju je najnežnije što je umeo; uzvratila mu je strastveno. Obrisala je oči, šmrknula i rekla, gutajući: "O, Hierakse! Mlatko, tolko si mi nedostajao! Bila sam tako uplašena i usamljena. Drži me."

Ovo ga je zbunilo: pa, on je već drži? Pokuša da popravi stvari rečenicom: "Izvini, Sifonka." Ali to kao da nije donelo nikakav učinak. "Neću te nikad više ostaviti, osim ako ti budeš želela."

Klimnula je glavom i progutala. "Slobodno me i ostavi, ponekad, ali uvek se vrati."

Primetio je njen prsten. "Zar ti ne dadoh ja ovo?"

"Da, i hvala ti." Načinila je korak unazad i podigla ruku da se prsten bolje vidi, iako u mutnom, zelenkastom polusvetlu ni delić te lepote nije mogao doći do izražaja. "Strašno ga volim, ali ako ti zatreba lova, uvek ga možeš uzeti i prodati."

"Ja sam švorc, a dao sam ti prsten?"

"Zaboravio si, a?" Pogledala ga je ispitivački. "To je zato što si lupio glavom. Ili ti se možda neki bog uvalio, kao Kipris meni? I sad se jedva ičeg sećam o onom vremenu kad je ona bila gazdarica, i o onom kad je Scila bila."

Njorka odmahnu glavom i primeti da to više ne boli. "Nikada mi nijedan bog nije zapovedao, Sifonka, niti je pozeleo. To je laćana istina. Za Kipris nisam ni znao, al kad si bila Scila, bila si mno-go drugaćija."

"Mislim da je i tad jedan deo bio ja. Zagrlj me jaće, stvarno mi je zima."

"Više te ne bole opekotine od sunca?"

Odmahnula je glavom. "Ne mnogo. Poćela sam malo da se ljuštīm. Ptican me je vukao za te kao slojeve koće koji su se ljuštili, al sam mu rekla da prestane. Posle je otišao."

Njorka se osvrte. "Gde je on?"

"Valjda sa Paterom i Kamenim. Onaj Urus im je zbrisao, pa su pojurili za njim. Trćala sam i ja, al onda smo došli do jedne

raskrsnice u tunelima, znaš?"

"Pa da, video sam ih mnogo."

"Pomislila sam: oni više neće tragati za Njorkom, a to je moja namera. Zato sam malo, kao, usporila, pa kad su oni otišli na jednu stranu, ja na drugu. Valjda je Oreb odleteo kod njih."

"To sam ja tebe čuo kako me zoveš."

Šenila klimnu glavom. "Aha. Dernjala sam se dok je grlo moglo. O Mlatko, kako mi je drago što sam te našla!"

"Našli smo mi tebe", reče joj on uozbiljenim tonom. "A razlog što sam otrčao, Sifonka..." Začutao je i počeo masirati krupnu donju vilicu.

"Video si nekog, Mlatko. Ili ti se tako učinilo. To je bio moj utisak, a i Paterin."

"Dabome, mog brata Dropljana. On je mrtav, znaš. Ali se pojavio ovde dole i razgovarao sa mnom. Evo, planirao sam da kažem da to nije bilo stvarno, ili da sam samo sanjao, al sad više nisam siguran. Možda je bilo baš stvarno. Znaš?"

Sivi zidovi od broskog kamena kao da počеше da je pritiskaju. "Pretpostavljam, Mlatko."

"Onda je otišao. Mnogo mi je nedostajao, baš kao kad je poginuo. Posle sam ga opet video, to je bilo možda dva, tri, četiri sata kasnije. Mahao sam mu i vikao i pokušao sam ga stignem, al nije uspelo. Onda sam se izgubio, al bilo me je baš briga, jer tragao sam za Dropljanom koji bi mogao biti bilo gde. Tada sam naleteo na ovog boga, Tartarosa. Najčešće mu kažem 'Strašni Tartarose', jer ne mogu tačno da izgovorim ono drugo."

"Sreo si boga, Njorka? Misliš, onako kao kad nekog sretnoš na ulici?"

"Pa, tako nekako." Njorka sede na pod tunela. "Sifonka, da li bi mi sela u krilo, kao nekad? Mnogo bih to voleo."

"Važi." Prvo je položila bacač raketa na zemlju, onda ukrstila dugačke noge, pa sela i zavalila se u njegovo naručje. "Ovako je stvarno bolje, Mlatko. Mnogo toplije. Al ja izbegavam tako da sedim, jer znam da sam postala prilično teška. Orhi kaže da sam se udebelila. To ona meni govori već dva-tri meseca."

Zagrlio ju je čvršće, sav se topeći od njene mekote. "Ona je

debela. Ona je stvarno debela, a ti, Sifonka, nisi."

"Hvala. Taj tvoj bog. Tartaros, a? On je za tebe kao Kipris za nas."

"Jeste, osim što je on jedan od Sedmoro."

"Pa, znam. Tardan."

"Ima on još mnogo što-šta, a ne samo nas. Al glavno je ovo: on je noćni bog. Njegova specijalnost su sva mesta gde je mrak. I spavanje, i snovi. Mislim, svaki bog može poslati snove ako želi, ali oni obični, koji izgledaju kao da ih niko nije poslao, njegovi su. Ja ga zovem 'strašni' zato što njemu moraš reći ili to, ili ono drugo, inače te Mejtera izgazi. Kladio bih se da on ume i oštro, al sa mnom je bio baš drugar. Došao je da mi pokaže prvo, kako da te nađem, drugo, kako da iziđemo odavde, i tako dalje. On je sad nadomak nas, al ti ga ne vidiš jer je slep."

"Šta, on je ovde blizu nas?" Šeniline oči se raširiše.

"Tačno, on sedi odmah pored mene, al neće da pruži ruku i pipne. Ne bi on to. Možda ne bi..."

Ona je već mahala slobodnom rukom kroz prazan prostor s Njorkine desne strane.

Prodrmao ju je, ne grubo. "Nemoj, Si. Reko sam ti."

"Nije on tu, Nema tu ništa."

"Dobro, nema ništa. Zezao sam te."

"To ne bi trebalo." Ustala je. "Pojma nemaš koliko sam uplašena ovde dole, i gladna."

Ustade i on. "Da, izgleda da nije bilo mnogo smešno. Izvini, Sifonka. Nikad više neću. Idemo."

"Kuda?"

"Napolje."

"Njorka - stvarno?"

"Najstvarnije. Gladna si, i ja sam. Iziđemo, nađemo laćanu večeru, verovatno kod Porkija il na nekom takvom mestu. Posle mož zakupimo sobu i malo se odmorimo. Rekao mi je da se odmaram. Posle ćemo možda raditi ono što nam je Scila rekla, al ne znam. Moraću ga pitati."

"Tartarosa? O njenu govoriš? Stvarno si ga sreo?"

"Da. Tamo je stvarno mrak, i prilično mokro. Kao da prokišnjava krov. Ako si videla to mesto, verovatno nisi ušla, al tamo nema ništa

opasno. Bar ja mislim da nema."

"Imam ja i sad onaj Geladin fenjer, Njorka, al kako ga upaliti?"

"Ma zašto bismo. Nije daleko."

"Reko si napolje."

"To nam je usput." Zaustavio se u hodu i pogledao pravo u nju. "Al i da nije, išli bismo tamo, jer on ima nešto da nam pokaže. Ovog trenutka mi je rekao, znaš? Sad dobro slušaj."

Klimnula je glavom, i pritegla Inkusovu mantiju oko sebe.

"On je pravi bog. Tartaros, kažem ti. Glava mi nije u redu, jer imam modricu iznutra, i veliku grudvu krvi, kaže on. On sad pokušava to da izleči. Od kako je počeo, ja se osećam sve bolje i bolje. Al mora ga slušamo. Znači, ideš, pa makar te ja nosio."

"Drvo mala", pozva ga Oreb. "Ovde mala."

Svila se diže u sedeći položaj; ta 'mala' mogla bi biti Zumbula. Ako postoji i najmanja prilika, jedan prema hiljadu ili jedan prema deset miliona - ikakva, iole - on mora poći. Prinudi sebe da ustane, podiže torbu, zakašlja se, pljunu i zaglavinja napred. A staza neka krivudava, cik-cak; pa se spušta u malenu dolinu, pa se račva. Neki cvetovi, ogromni, beli poput duhova, a s njih vlaga kaplje. "Dolazim, Orebe. Reci joj da sam tu."

"Ovde, ovde!"

Ptican kao da se čuo iz neposredne blizine. On zakorači sa iskričave staze, i stopala mu utonuše u mekano tle; šakama razmače lišće; lice netremice gleda u njega, izgleda maltene kao leš, obrazi upali, oči tupe. On šumno uvuče dah i vide da se te beskrvne usne razdvajaju. Oreb dolete do njega, pretvorivši se u dve ptice.

Pođe još korak napred, trudeći se da poštedi, koliko je mogao, zbijene biljke od oštećenja. Vide da sad stoji na crvenom kamenju koje okružuje jedan bistri bazen ne veći od stolnjaka. Sa suprotne strane, bazenčiću je prilazila druga staza.

"Evo mala!" Oreb naskoči na glavu drvenog kipa žene i kucnu je dvaput, žustro, kljunom.

"Da", reče Svila. "To je Telksiepeja." Nijedna druga boginja nema takve kose oči, niti majmunčića marmozeta na ramenu. On kucnu prstom po svom licu, odraženom ispred, zatim pljesnu šakama, ali

nikakav monitor se ne pojavi u srebrnastoj kružnoj površini koju je Telksiepeja držala. "Pa to je samo ogledalo", reče on Orebu. "Nadao sam se da je možda staklo - da bi me Zumbula mogla pozvati kroz njega."

"Ne zove?"

"Nema pozivanja kroz ovo, avaj." Uz pomoć jednog prijateljski nastrojenog drveta, on obiđe kamenitom 'obalom' bazenčića i dohvati se sedišta za ljuljanje, koje je bilo okrenuto vodi. Ovde je čovek, baš kao što mu je Usik rekao, mogao gledati odraz vode u Telksiepejinom ogledalu i ogledala u vodi.

Hieragdan je dan za umiranje i za odavanje počasti mrtvima. Ždral pogibe; ali on, Svila, niti je poginuo, niti odao počast poginulima. A sad je već teldan, dan za zurenje u kristalnu kuglu i proricanje sreće, dan za trikove i začaravanje, i za lov, i za hvatanje životinja u klopke; on odluči da ne radi ništa od svega toga. Zavaljen u stolicu za ljuljanje, sklopi oči. Telksiepeja je u isti mah i najsurevija i najmilosrdnija od svih boginja; nestalnija čak i od Molpe, iako se priča - zato je, valjda, njen kip ovde - da je naklonjena zaljubljenima. Ljubav je najveće začaravanje; ako Ehidna i njena deca uspeju da ubiju Kipris, Telksiepeja će nesumnjivo... nesumnjivo...

Postati boginja ljubavi, za šta će joj trebati možda čitav jedan vek, reče Izvanaš, stojeći ne iza Svile, kao svojevremeno na igralištu, nego ispred njega - stojeći na mirnoj vodi bazenčića, visok, mudar i plemenit, sa licem koje se pred Svilinim očima maltene izoštrilo. Ja bih je tad proglasio za svoju, mnogo pre kraja. Kao što sam proglasio mnoge druge. Kao što proglašavam Kipris svojom, evo i sad, jer ljubav uvek teče od mene, prava, istinita ljubav. Prva romansa.

Izvanaš je bio plesač, deo jedne igračke, a voda je uglačana gornja strana igračke, površina na kojoj on pleše sa Kipris, koja je Zumbula, ali i Majka, takođe. Prva romansa, pevao je Izvanaš zajedno sa muzičkom kutijom. Prva romansa. Zato njega zovu 'Onaj Izvan'. Jer on se nalazi napolju...

"Nadam se da ti, ti, ov-vaj, da kažemo - ne smetam?"

Svila se probudi sa trzajem i poče divlje gledati na sve strane.

"Mali dođe", zaključio je Oreb. "Loš mali." Oreb je sad stajao na

jednom kamenu na rubu Telksiepejinog bazenčića; pošto je rekao svoje četiri reči, pokušao je, opita radi, da ubode kljunom jednu srebrnu ribicu, koja užasnuto klisnu kroz vodu.

"Imena nisu, dozvoli - neophodna, je li tako? Ja znam ko si ti, a ti znaš mene, a? Neka nam to obojici bude do-volj-no."

Svila prepoznade svog posetioca, koji se talasavo klatio; zausti da kaže njegovo ime, ali, usvajivši tek sad ono što je rečeno, očuta.

"Ka-pi-talno. Ja - hm, mi, razumeš ti mene; mi - mi smo se ovde dosta ispružili. U rizik. Jedno, dozvoli, molim te - hazardno ponašanje. Samim tim što smo ovde. Na, je li, grrg! Brdu."

"Zar nećeš sestiti?" Svila se nekako izborio da ustane.

"Ne. Ja, hm, ne bih." Posetilac još jednom podrignu, tiho. "Hvala na ponudi. Čekao sam kod, hm, prodajnog mesta. Alkoholnog pića. Gde sam bio prisiljen kupovati. I, hehe - piti. Najbolje da ja stojim. Da kažemo, zasad, ili, privremeno, da? Samo bih se, je li, naslonio na ovo, ako može. A ti, molim te, sedi, samo sedi, Pa...!" On munjevito preklopi šaku preko svojih usta. "Da! Samo sedi. Ja bi trebalo da... a to i činim. Hm, hm. Kao što vidiš, a?"

Svila opet sede na sedište za ljuljanje. "Mogu li pitati..."

Posetilac diže ruku. "Kako sam znao da ću te ovde naći? Nisam znao, Pa...! Jah! Nisam znao. Ni naj-mut-nijeg pojma nisam imao. Ali dok sam, grrg, sedeo u tom, kako se zvaše, videh da ulaziš. Ne u tu malu, drvetom obloženu prostoriju za pijeње, je li? Nego u onu drugu, mnogo veću."

"Trpezariju."

"E, da. E, da. Pa sam, je li, prišao vratima. Uhodio te." Posetilac strese glavom, kao da hoće da kaže da samome sebi zamera.

"Može se to oprostiti, svakako, pod ovim okolnostima. Ja sam nedavno činio daleko gore stvari."

"Dobro je, molim te lepo, što to kažeš. Onda sam, hm... skrenuo s puta tog konobara. Naime, ko koga, nisam ja skrenuo s njega nego on je skrenut u smislu da sam ga ja skrenuo. Razgovarao si s njim."

Svila klimnu glavom.

"Opazio sam, hm, tvoj zalazak pod - pod onaj, je li, luk. Nikad nisam imao to zadovoljstvo, vidiš? Ali sam shvatio da je to nekakav vrt. Raspitao se. A konobar je, da kažem, nagovestio da je vrt... da

se primenjuje... ili koristi, za rasprave romantične prirode."

"Znao si ti da ću ja biti ovde, upravo na ovoj tački." Svili je silno smetalo to što ne može završiti rečenicu sa 'Vaša ekselencijo'. "Rekao si mu da me potraži baš ovde."

"Ne, ne!" Njegov posetilac poče naglašeno odmahivati glavom. "Ja sam, kako da ti kažem. Naslutio. Da. Da bi ti mogao imati neki sastanak tu. Nije isključeno. Što sledi iz njegove, njegovog nagoveštaja. Ali sam takođe predvideo da bi ti mogao poželeti da se molbeno obratiš božanstvima. Besmrtnima. Kao što sam ja. Mislim, ne besmrtnan, nego obratio im se. Raspitao sam se zato o takvom nekom mestašcu u ovoj, da kažem, sali za biljke. Konzervatoriju flore? A kelner mi pomenu ovu prisutnu nam, hm, ksilografiju." Posetilac se nasmeši. "Dabome, to je mesto, velim ja njemu. To je tačka na kojoj ćeš ga naći. Može sad da se sedne? Tu pored tebe? Nešto me težak umor hvata."

"Izvoli, samo izvoli." Svila se hitro povuče na jednu stranu.

"Veliko, veliko hvala. Vrlo ljubazno. Večerao ja nisam, ništa. Nisam voleo ništa da naručujem na, na, tom mestu. Uz vino. Štednja, ne, škrtost. Priglupa - maloumna, tačnije."

"Lovi riba", dođe Orebov predlog.

Svili posetilac je prenebregao pticana. "Raspolažem fondovima, a ti?"

"Ništa nemam."

"Evo ti, Pa...! Ma! Mladiću moj. Pruži ruke." Zlatne kartice počeše kao kiša padati Svili u krilo. "Ne, ne! Uzimaj! Ima, ima još. Tamo odakle su ove, znaš? Sačekaj konobara. Naruči neki zalogaj hrane. I za mene isto tako takođe. Treba i ja. Malo da se pojačam, je li, jelom. Za to se prepuštam, naime prepušteni smo obojica, tvojoj, da kažemo, prehrambenoj preduzimljivosti, sada."

Svila je ispitivački osmatrao Telksiepeju, koja mu je sa drvenim samopouzdanjem uzvrćala pogled. Da li je ovo u njegovim rukama magično zlato koje se na prvi dodir rastopi? Bar metaforično? Ako nije, šta je on, Svila, učinio da zasluži njenu naklonost? "Hvala", reče najzad. "Ako mogu ikako da budem na usluzi Vaš... tebi. Rado ću to učiniti." Prebroja ih pipanjem: sedam kartica.

"Upali su u Palatu. U, čuj molim te, u Palatu samu, ako možeš u

to, hm, verovati." Njegov posetilac je sad sedeo sa glavom u šakama. "Ja sam, eto, šta reći, ja sam jeo. Ručao sam. Ulazi taj paž. Znaš, jedan od dečaka koji trče sa našim porukama? Jesi ti to radio?"

"Ne. Ali znam za kurire, dakako."

"Neki od nas su to, hm, radili. Pa i ja lično. Pre mnogo leta. Mi smo, razumeš, zaslužili da budemo primljeni u sholu. Posle proticanja izvesnog razdoblja, mislim, vremena. Samo neki, doduše. Dakle ovaj debeli mali dečko, što ne znači da sam ja bio debeo, a ni mali, ali on je sad bio, a naime sad i jeste, debeo i mali, on, dakle, je li, utrči i kaže, uhapsiće me. I uhapsiće Njegovu sve...! Ja velim, kakva su to trućanja dete? Upravo sam jeo slatkiše, vidiš. Kad, oni, razumeš ti mene - banu. Unutra. Bez ikakve najave. Oficir, kapetan, poručnik, šta li je, nešto. Sa njim gardisti, borci, ulaze svuda, vidiš. Svuda traže Njegovu s... Sve preturaju. Ali ga ne nađoše. Pa uzeše mene. Vezali mi ruke. Meni! Ruke iza leđa, škljoc, pa ogrtač odozgo."

"Veoma mi je žao", reče Svila iskreno.

"Vezalo me, dakle, i odnelo me u štab druge brigade. Privremeni. Je li ti razumeš uopšte mene, molim te lepo - ovo šta pričam? Pukovnikova kuća. Nema više, da kažemo, brigadnih generala, nikog više nema sa tom titulom u Civilnoj gardi, molim lepo. Nema generalisima. Ostadoše samo ti pukovnici da komanduju brigadama. Te ti oni mene saslušavaj, saslušavaj. Ispitivali me satima. Baš satima. Pismo starog Kve...! Starog, njega. Znaš za to?"

"Da. Video sam to pismo."

"Dočim, ja sam ga, izvini, molim te - sastavljao. O čemu, opet, nisam, hm, obavestio pukovnika. Nisam priznao. Streljali bi me. Ne? Mi smo, naime, ja sam, očekivao da će tu biti karnevala. Nevolje. Onoliki trud uložio da bude što blaže sročeno. Formulacije: obazrive. Ali šta vredi kad stari K... kad stari nije hteo ni da čuje za to." Posetilac okrete glavu i pogleda Svilu, sa izrazom psa koga bičuju. Dah mu je bio prepun mirisa vina. "Imaš uvid na koga ja to... se odnosi?"

"Naravno."

"Vraćao mi pismo. Dva puta. To se nije, hoćemo jednu stvar? - to

se godinama nije desilo! Treća verzija prošla. 'Kako spremno bih mogao upisati ovde i sledeći poziv...' Da, upisati. Pa ono: 'Kako oduševljeno ja i upisujem, doista, ovde: dočekajmo ga svi sa dobro, ovaj, dobrodošlicom, i slušajmo ga kao jednoga od nas!' Zato je treća verzija prihvaćena od strane, je li, njega. Osobe koja zna nas obojicu, da? Naime ja pretpostavljam da je zato. To je nešto da se ponosiš, a? I ponosim se, I sad. I sad."

"Sa razlogom", reče mu Svila. "Ali Civilna garda nije mogla ceniti taj kvalitet teksta. Čudi me da su te pustili." Zevnuo je i protrljao oči; primetio je da se već oseća nešto bolje, osvežen malopredašnjim, malobrojnim, trenucima sna.

"Pričao sam tako vešto da sam se izvukao, ne? Rečitost. Niko za mene ne kaže da imam tu osobinu. Znam, znam šta kažu. 'Dosadno zvuči on sa ambiona.' Eh, znam. Ali noćas bejah reč.. reči... rečit. Bilo je, plivaj ili potoni, i ja sam plivao, Pa... pa sam isplivao. Kao posrednik. Mirotvorac. Okončati pobunu. Upotrebio njihovo staklo da razgovaram sa Savetnikom Lorisom. Kaže: bezopasan! Hm. 'Pustite ga.' U redovima Garde se oseća nelagodnost, da? Streljani neki auguri. I jedna sibila. Zbog... pa, eto, zbog pisma. Građansko odelo, kao ti, to je mudro. Ipak se i sad plašim. Strašno je zastrašujuće sve ovo. Ne stidim se, je li, priznati. Sedim ovde i pijuckam vince i plašim se. Čovek se osvrće ko mu dolazi iza leđa, znaš? Misliš, po tebe dolaze. Skočio sam kao zec kad je neki nosač ispustio nešto na ulici."

"Pretpostavljam da se svaki čovek plaši kad mu je život u opasnosti. Veoma ti služi na čast što si spreman to da priznaš."

"Ti ćeš mi, dozvoli jednu stvar - pomoći? Asistirati? Ako možeš?"

Oreb diže pogled sa svojih ribolovačkih pokušaja. "Pazi!"

"Umoran sam i vrlo slab", reče Svila, "ali, da, hoću. Da li ćemo morati daleko da idemo?"

"Nećemo morati uopšte nikud da idemo." Njegov posetilac zavuče ruku pod tuniku krem boje. "Ja sam te, je li, obavestio da oni nisu mene jurili? Hteli su starog K...vecala. Prolokutora. Njegovu svesnost. Potpisao pismo, ne?"

Svila klimnu glavom.

"Streljali bi ga da su ga, je li, uhvatili? Tada. To je, molim lepo,

tada tako bilo. Sada je, međutim, sada. Ovaj trenutak. Prošla ponoć. Bliži se jedan sat, da? Bliži se jedan. Popodne je bilo kad su me pustili. Rekoh li to? Posle ručka - mnogo posle ručka. Oni znaju tvoje, hm, zanimanje. Poziv kojim se, da kažemo, baviš. Nana je sibila. Razumeš ti mene?"

"Naravno", reče Svila.

Njegov posetilac izvuče elegantnu pernicu od nojeve kože. "S druge strane, stari K... je, hm, nepogrešivo jasan slučaj. Pismo je dokaz. Dakle, sad šta. Pukovnik smatra da bih ja mogao srediti da bude potpisan, grrg, zastoj. U neprijateljstvima, pauza. On za to ima izraz: 'prekid vatre'. Već je bio jedan, zašto ne opet?"

Svila se uspravi na sedištu. "Bio je? To je divno!"

"Mali, zar ne? Nekoliko stotina učesnika. Nije potrajao. Ali, šta, neki augur - vidiš li ti vezu, u tome? Kako je to povezano? - neki augur, jedan od naših, hm, hoću reći, pripadnik Udruženja sveštenika, prešao je liniju fronta. S jedne strane prešao na drugu, ne? Naveo ih da prestanu da pucaju da bi to mogao. Pukovnikov sin bio je ranjen, maltene mrtav. Taj, taj sveti augur doneo mu je Pesov oproštaj. Zasad je dobro, razumeš ti mene. Buntovnici su, je li, ponudili produžetak. Obe strane pokupile tela. Svako svoje, dabome, mrtve. Rečeno, učinjeno. Zašto ne proširiti to? Stari K... bi mogao to postići. Uvažavaju ga obe strane. Čovek mira. Razumeš?"

Svila, sam za sebe, klimnu glavom.

"Kad bi tvoji, hm, pomagači, mislim, pristalice, doznali da me šalje pukovnik? Streljali bi me, ne? Mogućno, veoma mogućno. Zato mi treba, vidiš, neki dokument od tebe. Pa... hm, od tebe. Potpisan." Posetiočev glas se stiša do šapata. "I to onom tvojom, he-he, civilnom titulom."

"Vidim. Svakako."

"Ka-pi-talno!" Posetilac izvuče iz pernice svežnjić hartije. "Ove fino, hm, štavljene kože nisu najbolja podloga za kaligrafsko pisanje. Ali papir kao papir, moći će se, a? Ja ću ti pridržavati mastionicu. Kratko, sažeto. Jezgrovito. O donosiocu, je li? Poštovati njegovu, ovaj..."

"Ne strelja", preporučí Oreb.

Posetilac dade Svili gušćije pero. "Odgovara ti ovakav vrh? Nije

suviše tanak. Moj protonotar, Pa... pah. Inkus. Znaš ga?"

"Susreo sam se s njim jednom, kad sam pokušavao da stignem do tebe."

"A, tako? Hm."

Oslonivši pernicu čvrsto na oba kolena, Svila zamoči pero u mastilo.

"On, taj Inkus. On ih šilji za mene. Moja pera. Ali previše zašilji. Da dlaku presečeš. Otarasiću se ja Inkusa, uskoro. Možda je on i mrtav u ovom trenutku. Među bogovima, je li. Danima ga već nisam video. Poslah ga da, razumeš, obavi nešto. I nije se vratio. A vidi kakvi su nemiri."

Svila ga, poguren nad hartijom, maltene nije ni čuo.

Generalu Nani, njenim oficirima i trupama.

Nosilac ovog pisma, Patera Ustavica, dobio je ovlašćenje od mene i od...

Svila diže pogled. "Sa kim si razgovarao? Koji te je pukovnik pustio na slobodu?"

"Ov-vaj, pa, hm, Orao. I potpisao mi je jedno to, takvo, znaš? U ime njegove strane."

...pukovnika Orla, komandanta Druge brigade, da pregovara o prekidu vatre. Molim da se sa Ustavicom postupa u svakom pogledu ljubazno.

Klimavi vrh pera stade i na tom mestu se poče širiti mrlja; činilo se da više nema šta da se kaže. Svila ga silom pokrete dalje.

Ako vam je poznato gde se nalazi Njegova svesnost, Prolokutor, molim da odvedete nosioca tamo, da bi pomagao Njegovoj svesnosti u pregovorima.

Oreb ispusti na tlo jednu zlatnu ribicu koja se bacakala i pritisnu je nogom. "Ne strelja", ponovi on. "Mali krije."

Smatram da ste vi odgovorni za bezbednost nosioca, kao i

Njegove svesnosti. Obojici treba omogućiti da prolaze bezbedno. Njihovo kretanje ne treba ni na koji način ograničavati.

Veoma bi poželjno bilo da se primirje sklopi i časno održava.

Ja sam Pa. Svila, iz ulice Sunca, Kalde.

"Ka-pi-tal!-no! Da, kapitalno, P... pa hvala ti!"

Podigavši kljun pravo ka staklenom krovu dvorane, Oreb proguta zlatnu ribicu i onda objavi: "Dobar mali!"

"Ima i prašilo ovde negde." Posetilac uze pernicu i izvuče iz nje srebrnu bočicu sličnu onoj iz koje se istresa so ili biber na hranu. "Evo, ako ti treba, vidiš, pesak."

Svila se strese, dopisa i datum, poče duvati u papir, zakašlja se, pa ispljunu krv, delimično već zgrušanu, u mahovinu pod nogama.

"Ja ti se zavha... zaha... valjujem. Kao što sam već ranije, razumeš ti mene - imao prilike. A i razloga, da ti se zah-va-ljujem. Ostajem tvoj veliki, veliki, hm, dužnik, da. Mnogo ti dugujem."

Svila mu dade dokument o bezbednom prolaženju.

"Sad mogu, valjda, mislim, ustati. Šetati, i to. Neka me je, razumeš ti mene - vrtoglavica uhvatila maločas. Trenutna." Ustao je, čvrsto se držeći za jedan od lanaca na kojima je njihovo sedište za ljuljanje visilo. "Idem da, možda, nađem neki zalogaj hrane. Čisto kao užina. Naime, ne čista užina, nego čisto u smislu, je li, užine. Mada je možda donekle nesmotreno..."

"Ja sam dobro večerao", reče mu Svila. "Osim toga, moglo bi biti opasno da budemo viđeni zajedno. Ostaću ovde."

"I ja držim... naime, tog sam uverenja, da bi tako najbolje bilo, možda." Posetilac pusti lanac i osmehnu se. "Bolje je tako, a? Biće mi lakše ako nešto gricnem. Suviše je vi-vina bilo, priz-na-jem. Nije trebalo toliko. Plašio se, pio, i posle se samo plašio još više. Kad pomislim da mi, mi plaćamo..." On začuta. Osmeh mu se polako raširi u zev mrtvačke glave. "Zdravo Svilo", reče on. "Naterali me da te nađem."

Svila umorno klimnu glavom. "Zdravo, Gljivo."

"Ala je dim ovde unutra. Sve zadimljeno."

Nekoliko trenutaka nije razumeo o čemu ona govori.

"I mrak, Svilo. Ovde je kao kad padneš niz stepenice."

"A, to su verovatno vinska isparenja. Ko te je naterao da me nađeš?"

"Savetnici. Ponovo će da me peku."

"Da te izlažu mučenju ako ne radiš što oni hoće?" Svila je nastojao da ukloni gnev iz glasa. "Znaš li njihova imena, imena tih Savetnika koji prete da te peku?"

Posetiočeva iscerena glava zaklimata. "Loris. Tarsier. Poto. Moj otac rekao, nemojte, ali onaj vojnik ga oterao."

"Vidim. Njegova eminencija - čovek koga si posela - rekao mi je da je razgovarao sa Savetnikom Lorisom kroz staklo. Jesi li zato posela baš njega, kad su te poslali da tražiš mene?"

"Morala sam. Pekli su me kao Mošusa."

"Onda si ispravno postupila što si ih poslušala, da ne bi opet bila izložena plamenu. Ne krivim te nimalo."

"Mi ćemo te ubiti, Svilo."

Rastinje pored bazenčića se zatrese, razbacujući kristalne kapi tople kao krv; pojavi se jedan čovek sasvim sede kose. U jednoj ruci držao je štap obavijen srebrnim prstenovima, pomoću koga je razdvojio lišće ispred sebe. U drugoj ruci bila je sablja, podignuta i uperena u srce posetioca.

"Nemoj!" reče mu Svila.

"Ne štap", reče Oreb, tonom nekoga ko razjašnjava jednu tešku situaciju.

"Ti si Svila, momče, Svila lično! Ti si taj!"

"Bojim se da jesam. Ako si iskočio iz svog skrovišta da bi me zaštitio, bilo bi dobro da malo manje vičeš." Svila se opet obrati mrtvačkoj maski koja je zamenila lice njegovog visokog posetioca. "Gljivo, kako zamišljate da me ubijete? Ovaj čovek ima, sada, Mošusov igličar; pratio me je sve dovde da bi mi ga vratio, pretpostavljam. Imaš li ti - ima li čovek koga si posela ikakvo oružje?"

"Ja ću im reći, a oni će doći."

"A, tako. A ako im ne kažeš, oni će te staviti nad vatru."

Posetiočeva glava opet zaklimata. "To me vrati. Ne mogu ostati izvan, kad me peku."

"Moramo te izvući nekako." Svila podiže skočni zglob koji je slomio skačući sa Zumbulinog prozora i počeo ga trljati. "Govorio sam

da si ti, Gljivo, kao đavo - znam da sam doktoru Ždralu to rekao. To sam i mislio, kad sam video mrtve spavače; bio sam zaboravio da đavoli, koji muče druge, često i sami jesu na mukama."

Sablja se pomače malo napred. "Da ga ubijem, momče?"

"Ne. On je možda najbolja prilika našeg grada za mir, a njegovom pogibijom Gljiva, po svemu sudeći, ne bi bila ućutkana. Ne možeš ti ništa pomoći, ovde."

"Mogu da te štitim, momče!"

"Pre nego što sam krenuo iz tvoje kuće, znao sam da ću ovde, noćas, imati susret sa Hieraksom." Svilino lice bilo je tužno. "Ali nema razloga da i ti umreš sa mnom. Ako si me pratio kroz pola grada da bi mi vratio igličar koji mi je ispao, daj mi ga i odlazi."

"I ovo!" On pruži ka Svili trskov štap stegnut srebrnim prstenovima. "Hramlješ, a? Hramao si kad smo se borili! Uzmi ovo!" Dobacio je štap Svili, zatim potegao i Mošusov igličar i bacio ga Svili u krilo. "Ti si kalde, momče? Taj kalde o kome pričaju?"

"Valjda jesam."

"Njorka mi je rekao! Kako sam to zaboravio? I tvoje ime! Nisam shvatio dok ovaj drugar nije rekao. Savetnici! Loris? Ubiće te?"

"I Poto, i Tarsier." Svila položi Mošusov igličar na sedište, pored sebe, onda se predomisli i zavuče ga pod opasač. "Drago mi je što si to pomenuo. Neshvatljivo je da sam ja izgubio iz vida tako nešto. Gljivo, moraš li baš odmah da se vratiš Lorisu? Želeo bih da mi učiniš jednu uslugu, ako možeš."

"U redu."

"Hvala ti. Prvo, da li ti je Savetnik Loris govorio o ovom čoveku koga si posela? Da li je zatražio da pronadeš baš njega?"

"Ja njega znam, Svilo. On razgovara sa onim koji nije tu."

"Sa Pesom, hoćeš reći. Da, on to čini, siguran sam. Ali Loris ti je rekao. Da li je rekao i zašto?"

Posetiočeva glava se odrečno zavrte. "Moram uskoro otići."

"Idi prvo do Mejtere Nane - do generalice Nane, ako je to ista osoba." Svilin kažiprst iscrta krug na njegovom obrazu. "Reci joj gde sam i kaži da će oni nahrupiti ovamo da me ubiju. Zatim reci Mejteri Mermer..."

"Mala ide", primeti Oreb.

Zaista, lobanjski osmeh je nestajao. Svila još jednom uzdahnu i ustade. "Zamolio bih te da vratiš taj mač u korice. Nije nam potreban."

"Posednutost? Ti tako nazivaš ovo što je bilo, momče?"

"Da. Doći će on k sebi, kroz nekoliko trenutaka."

Svilin posetilac dočepa lanac da bi se manje klatio na nogama. "Neki, ovaj, da kažem - komentar si iskazao, Pat-t... te mi se opet malo zakovitlalo u glavi, na žalost. Molim te, prihvati moje bez-rezervno izvinjenje. Ovaj, hm, džentlmen, jeee..."

"Majstor Ksipias. Majstor Ksipias daje časove iz mačevalaštva, Vaša eminencijo. Majstore Ksipiase, ovo je Njegova eminencija Patera Ustavica, koadjutor Udruženja sveštenika."

"Ovaj, doista, Patera, moglo bi se malo diskretnije formulirati ono što se govori glasno, ne?"

Svila odmahnu glavom. "Sve to je već iza nas, bojim se, Vaša eminencijo. Ti nisi ni u kakvoj opasnosti. Mislim da nisi nijednog trenutka ni bio. A ja sam u tolikoj, da ne bi bila mnogo povećana ni kad biste ti i Majstor Ksipias otrčali do prvog gardiste koga možete naći i saopštili mu da je Svila u Erminovom hotelu gde čeka da bude uhapšen."

"Stvarno! Ja, ovaj..."

"Razgovarao si, kažeš, sa Savetnikom Lorisom, kroz staklo pukovnika Orla."

"Pa, hm, hmmm... jesam."

"Na trenutak - dok si bio obuzet vrtoglavicom - pomislio sam da ti je Loris, možda, rekao gde me možeš naći; da mu je izvesna osoba u domu u kome je on sada posetilac rekla da bih ja mogao biti ovde, ili se poverila nekom drugom ko mu je to rekao. Moglo se dogoditi bez i najmanje zle namere. Ali nije moguće da je tako bilo, jer je Loris poslao nekoga da nađe tebe da bi tako našao i mene. Očito je obaveštenje putovalo obrnutim smerom: ti si znao da bih ja mogao noćas doći ovde. Ne verujem da si baš rekao Lorisu da znaš gde me možeš naći; nisi mogao biti siguran da ću ja biti ovde. Ali si rekao nešto što je njega navelo na pomisao da znaš. Da sam bio na njegovom mestu, ja bih naredio pukovniku Orlu da pošalje uhode za tobom, da prate tvoje kretanje. Ali, zahvaljujući nekim mojim

neobazrivo rečima, koje su mi se omakle u tadan, njemu to nije bilo ni potrebno. Hoćeš li mi reći - ali brzo, molim te - kako si saznao gde ću biti noćas?"

"Kunem se - ja ti ga-ran-tujem, Patera..."

"Moraćemo o tome kasnije da popričamo." Svila ustade; bio je još manje pouzdan na nogama nego Ustavica maločas. Pomagao se bambusovim štapom. "Pre nekoliko trenutaka rekao sam majstoru Ksipiasu da te ne ubije; nisam siguran da ne bi bilo bolje za mene da sam mu rekao obratno, ali nemamo vremena za pitanja - moramo poći odavde pre no što gardisti navale unutra. Ti, majstore Ksipiase, moraš se vratiti svojoj kući. Izvanredan si mačevalac, ali me nikako ne možeš odbraniti od čete gardista sa pištoljima sa debelom municijom. Ti, Eminencijo, moraš krenuti kod Mejtere Nane. Ne gubi vreme na punjenje želuca. Ako..."

"Mala dođe!" Oreb slete na Svilino rame, razmahnu još nekoliko puta krilima i dodade: "Dođe brzo!"

Svila je uzalud utrošio jedan sekund, zureći u Pateru Ustavicu, tražeći na njegovom licu znake Glijivnog prisustva. Zumbula iskrсну pred njima, pre nego što je shvatio da zvuci na stazi od lažnih dragulja potiču od hitrog trčanja njenih bosih nogu. Dojurila je. Njena su usta bila otvorena, crne oči blistave od suza, iznad ružičaste pometnje njenog vrlo tananog negližea; kosa, ponoćni oblak koji se vijorio za njom dok je trčala.

Videći Svilu, stala je kao da je u ćilibaru zadržana. "Tu si! Stvarno si tu!"

Zahvaljujući Telksiepejinoj čaroliji, našla se u njegovom naručju i obasula ga poljupcima toliko da je ostao bez vazduha. "Nisam - jasno mi je bilo da ne možeš doći - ali morala sam. Inače nikad ne bih znala. Zauvek bih mislila..."

Poljubio ju je, nespretno, ali ni najmanje postuđen, nastojeći da tim poljupcem kaže da je i njega naterala neka sila u njemu samom, jača od njega samog.

Bazenčić i majušna dolina, na čijem dnu je bio, večito bejahu u delimičnoj senci okolnog žbunja; Svila primeti da se u osvetljenju nešto menja. Diže pogled, posle nebrojenih poljubaca, i primeti, tek sad, da iznad staklene bašte postoje veštački izvori svetlosti, nadole

usmereni. U krošnji obližnjeg, zakržljalog drveta vide i jednu svetiljku zaštićenu srebrnom filigranskom mrežom. Učini mu se da iznad boginjine podignute ruke lebdi, u vazduhu, nekakva riba, prošarana mrljama svakakvih boja: zlatne i srebrne, crne, bele i crvene. "Kud nestadoše?" reče on.

"Je l' - bio - još neko ovde?" Hvatala je vazduh i smeškala se, zadajući mu bol slađi od ičeg drugog u životu.

"Njegova eminencija, i jedan majstor mačevanja." Svili se činilo da bi trebalo da se osvrne i pogleda oko sebe, ali nije hteo da prestane gledati njene oči.

"Verovatno su pokazali svoje fino vaspitanje", reče ona i poljubi ga još jednom, "i otišli tiho."

Klimnuo je glavom; nije bio u stanju ništa da kaže.

"Idemo i mi. Imam sobu ovde. Jesam ti rekla?"

Odmahnuo je glavom.

"Apartman, zapravo. Sve su to apartmani, ali ovi ih nazivaju sobama. To je njihova igra, znaš, oni su tobož nekakva jednostavna seoska gostionica." Skliznula je na kolena, glatko kao balerina, ne ispuštajući njegovu ruku. "Da li bi hteo da klekneš ovde pored jezercica sa mnom? Hoću da vidim sebe i tebe istovremeno." Najednom su se njene oči prepunile suzama, koje potekoše. "Da vidim nas."

Kleknuo je pored nje.

"Bilo mi je jasno da ne možeš doći." Suza kapnu, stvarajući majušni kružni talas koji se raširi površinom vode. "Zato moram sad da vidim da smo zajedno. Ti pored mene."

Kao onog dana na igralištu (ali možda samo zato što je to već jednom, na igralištu, doživeo) činilo mu se da stoji izvan vremena.

A kad su opet počeli da dišu i okrenuli se da se poljube, njemu se učinilo da su im odrazi ostali na tihoj vodi bazenčića, u istom položaju, nevidljivi, ali prisutni za celu večnost. "Moramo - poći", reče joj on. Bio je potreban ogroman napor za te dve reči. "Znaju da sam ovde, ili će za koji trenutak saznati. Poslaće gardu da me ubije, a ako te zateknu pored mene, ubiće i tebe."

Nasmejala se; njen blagi smeh bio je slađi od ma koje muzike. "Ej, znaš li ti kroz šta sam ja prolazila da bih došla ovde? I šta će mi

Krv uraditi ako sazna da sam maznula letelicu? Samo dok sam dospela do Brda... pa onda onolike straže i kontrole... Nešto si bolestan, a? Ne izgledaš uopšte dobro."

"Samo sam umoran." Svila sede na pete. "Čim sam pomislio da ću morati opet da bežim, osetio sam... ali proći će to." Poverovao je u svoje reči čim ih je izgovorio; tako silnu želju je uložio da ona poveruje, da je ubedio i sebe samoga.

Ustala je i pomogla mu da i on ustane. "Kad sam se dočepala Erminovog hotela, rekla sam sebi da sam stvarno ludača što sam uopšte pošla. I da ću se udaviti zbog čaše vode. Nisam ni zavirila ovde, kod Telks", nastavi ona, opet srećna, "da se ne bih razočarala kad vidim da niko ne čeka. Nisam želela da ispadnem kreten. Skinula sam se za spavanje, a onda sam rekla sebi..."

Zagrlio ju je; a Oreb, sa neke grane iznad filigranske svetiljke, graknu: "Jadan Svi-la!"

"Rekla sebi, ovako: a šta ako je on dole? Ako je on stvarno tamo dole, a ja ovde gore? Već sam raspustila kosu i skinula, ej, šminku, al sam onda furnula niz stepenice, pa kroz trpezariju, ej, ovako naga, kad, ti si tu! Ovo je samo san, ali najbolji san koji se ikada desio."

Zakašljao se. Okrenuo se i ispljunuo, krv ovog puta svežu, crvenu, u žbun sa cvetovima lavande i smaragdnom, zelenim lišćem, i osetio da pada, ali to nije mogao zaustaviti.

Leži na mahovini pored bazenčića. Nje nema; ali njihove slike ostaju u vodi, sačuvane za sva vremena.

On opet otvara oči. Vratila se, sa njom je i neki stari čovek čije je ime zaboravio, i onaj konobar koji mu je nudio vino, i onaj portir koji mu je otvorio vrata hotela, i drugi. Prevaljuju ga u nešto, podižu ga i nose, pa se čini da on plovi nekako u visini njihovih pojaseva, gleda gore u stakleni krov i u nešto ogromno, tamno, što je, u noći, zaklonilo svetlucanje nebeskih zemalja. Njegova šaka nalazi njenu. Ona se osmehuje dole, ka njemu, a on se osmehuje njoj, gle kako putuju zajedno, kao na mrtvačkim kolima u onom njegovom snu, u druželjubivoj tišini dvoje koji su savladali sve prepreke da bi bili zajedno i kojima ne trebaju bučne reči, nego im samo treba da se odmaraju - jedno u drugom.

8. MIR

Mejtera Mermer se osmehnu sebi, podigavši glavu i nagnuvši je na desnu stranu. Konačno su joj čisti čaršavi, i sve ostalo: stvari Mejtere Nane, i one radne pantalone koje su bile veoma zaprljane na kolenima, i prljav veš koji je ubacila u košaru pre nego što je umrla.

Posle napornog pumpanja, sve je isprala čistom vodom i iscedila. Vruća voda u kojoj je rublje prala ostaće u kazanu dok se ne ohladi, a onda će biti data napaćenoj bašti.

Koristeći svoje pametne nove prste, ona pokupi sloj masti belog bika, koja se već zgušnjavala, iz tiganja. Za filtriranje, krpa; pročišćena polutečna mast curkala je u iskrzano lonče. Ona obrisala šake drugom krpom, razmatrajući dva zadatka koji su bili pred njom. Da li prvo podmazati rasklopne stepenice ili okačiti rublje da se suši?

Prvo rublje, naravno. Neka se suši dok ona podmazuje stepenice. Lako je moguće da će biti suvo, ili gotovo suvo, dok ona završi taj drugi posao.

Međutim, kroz vrata se vidi da je u bašti mrak baš sasvim gust - nema svetlosti nebeskih zemalja. Dakle, dolazi još jedna oluja. Nećemo tako! Kiša bi napravila mrlje na njenim čistim čaršavima. Doduše, Pes zna koliko nam je potrebna; pa ipak, ne može to tako. Silno ljuta, ona ostavi pletenu košaru sa opranim rubljem i iskorači napolje, u noć, pruživši ruku da uhvati prve kapi kiše.

Ali još nije padala; a vetar je popustio. (Njoj pade na um da je nedavno bilo, posle oluje, itekako vetrovito). Zapilji se gore, u taj olujni oblak, i trže se uvidevši da to uopšte nije oblak - nego ona neprirodna leteća stvar koju je nedavno uočila kako nestaje iznad jednog zida i koju je čak osmatrala pentrajući se, radi toga, na krov.

Uspomena, tako daleka da joj se činilo da je od davnina ležala negde daleko iza njene povijene metalne lobanje, pokrenula se tek sada, pri ovom trećem viđenju te pojave. Prašina leti; uvek kad se najzad pomakne neka stvar koja je dugo ležala nedelatna, prašina poleti.

"Zašto ne bi ti malo otresla prašinu sa njega?" (Smeh.)

Počela bi da žmirka, da je bila tako sazdana. Pogled je prvo

spustila na baštu, utonulu u gustu tminu, zatim ga podigla, ali razumno, umereno podigla, do bledih linija. To su njeni konopci za veš. Još su na svojim mestima, iako se dešava da ih deca ukradu da bi napravila bičeve i konopce za preskakanje. Međutim, uspon njenog pogleda, započet tako mudro i suzdržano, nastavio se, protiv njene volje.

"Zašto ne bi ti malo otresla prašinu sa njega?"

Nju smeh ispunjava, dok sunce jednog davnog leta klokoće i puni vinsku čašu. Onda zamire.

Ona strese glavom i uđe u zgradu. Možda je vetar ipak malčice prejak za okačinjanje veša na konopac. Pričekati malo. A i ne vidi se ništa. Ono što se na suncu osuši, uvek miriše bolje; pa, u redu, ona će sačekati dan i okačiti veš pre jutarnje molitve. Uskoro posle molitve biće suv.

Kad bejaše ono, ona livada suncem natopljena? Šale i smeh, a onda iznad glava svih njih divovska senka zbog koje su svi začutili?

Podmaži sad te stepenice, i oribaj ih, nego šta. Taman ćeš popuniti vreme do dizanja zastora, do prvog konca dugog sunca koji će raseći nebeske zemlje na dve polovine.

Popela se stepeništem na drugi sprat. Evo opet one slike: baba sa golubovima, a Molpa je blagoslovi. Jedna bucmasta iskušeničica, ko bi sad znao kako se zvala, divila se toj slici; onda je ona, mršava, bez lica, već matora Mejtera Mermer, rekla da je ona pozirala slikaru za lik Molpe. Bila je to, maltene, jedina laž koju je u celom svom životu izrekla; evo, do dana današnjeg vidi onu nevericu i onaj šok, u očima te devojke. Priznala je tu laž na ispovesti, ne jednom, nego mnogo, mnogo puta, i svaki put joj je oprošteno, ali je ona, svejedno, nastavila da priznaje, Mejteri Betel - koja je sad mrtva.

Trebalo je da ponese nešto, neku staru farbarsku četku, možda; nešto čime bi razmazivala ovu masnoću. Naprežući mozak, najzad se seti nečega: svoje četkice za zube, koju je sačuvala do danas, ikao joj je pre nekoliko decenija ispao i poslednji zub. (Eto nečeg što joj više nije potrebno!) Otvara polomljena vrata svoje sobe... Trebalo bi i njih da popravi, ako može. Ili bar da pokuša. Možda nemamo dovoljno para da zovemo stolara.

Ipak, ona noćas kao da pamti onog slikara, i bašticu u sredini

njegove kuće, i kamenu klupu na kojoj je pre toga sedela ona stara žena (njegova majka, zapravo). Pozirati. U haljinama i sa nakitom boginje, sa nekim vencem ili krunom na glavi - takvu su nazivali 'stefanos'. I sa mrtvim leptirom koji je bio iglom zakačen za njenu kosu.

Nezgodno se osećala dok je pozirala, ali taj slikar je imao divne četke, ni najmanje nalik na ovu njenu ishabanu četkicu za zube. Gle na šta liči. Drvena drška grozno ispucala, a dlake, prave svinjske, nekad onako ponosito crne, sada su izbledele do sivila.

Gurnula ju je u mekanu belu mast bika, onda počela njome žustro trljati kliznu površinu jedne šipke.

Nije mogla biti sibila, tada. Eventualno sibilska pomoćnica. Ali taj umetnik bio je nekakav rođak najstarije sibile u mantejonu, koja je odlučila da joj dozvoli da pozira. Hemi mogu da ostanu u jednoj pozi, nepomični, mnogo duže nego biološki ljudi. Svi slikari, rekao je on, koriste heme kad god mogu. Međutim, za staricu je pozirala njegova majka, zato što hemi nikad ne izgledaju stari...

Osmehnula se tome i zabacila glavu veoma unazad i desno. Sad šarke, pa drugu šipku.

Kad je završio, dao im je tu sliku.

Siva mrlja na jednom njenom crnom rukavu. Prašina sa stepeništa, najverovatnije. Odvratno. Poče lupati šakom po tom rukavu. Dobro je, nema je više. Onda pođe niz stepenice, po kofu i četku za ribanje. Da li je bičja mast obavila posao? Možda je ipak trebalo dati novac za pravo mazivno ulje. Ona probno pogura stepenice na rasklapanje nagore. Oh, da, pomoglo je itekako. Podigoše se sve do plafona!

Vr-lo glatko. Znači, spasla je tri pare, možda i više. Kako je dohvatila stepenice da ih povuče nadole? A, da, onom kukom, dabome. Ali da nije bio prsten za potezanje takođe dignut do plafona, ne bi bila potrebna nikakva kuka. Čekaj: moraće uskoro opet da spušta stepenice, da bi ih oribala; osim toga, nju pomalo svrbi želja da gleda njihovo savršeno dejstvovanje. Hajd, povuci prsten, ne jako... baš su se divno spustile! Oblačić prašine - jedva primetan.

"Zašto ne bi ti malo otresla prašinu sa njega?"

Svi su se na to nasmejali, pa i ona sama, iako je tada bila veoma

stidljiva. A on, onako visok, i, kako ono beše? - pet zarez dvadeset pet puta jači od nje, sa zgodnim čeličnim crtama lica koje se zamute svaki put kad ona pokuša da ih ponovo vidi.

Sve su to gluposti, zapravo.

Glupo je što veruje da je pozirala, baš ona, kad je priznala Mejteri Betel toliko puta, nebrojeno mnogo puta, da nije. Ove nove delove nikad ne bi prisvojila, da nije... Ali njeni su, to je bar sigurno.

Još jedno penjanje uz ove rasklopne stepenice. Poslednji put. Ali evo njenog starog sanduka.

Ona otvori prozor zabata i iskorači na krov. Ako njeni susedi uhode, sad će stvarno biti van sebe od zaprepašćenja. Reč 'sanduk' samo vraća misli na ono ranije, uzaludno traganje po memoriji, kad nije našla vlasnika.

A prava reč je glasila 'škrinja'. Jest. Evo i liste svih haljina koje je nosila pre nego što su glasali da je prime. Njen miris. Uobičajena dnevnička knjiga, koju je držala samo zbog zadovoljstva pisanja, uvežbavanja rukopisa. Ako se vrati pod krov i otvori škrinju, možda će moći da vidi sve te stvari još jednom. U tom slučaju ne bi morala gledati ovo brujeće čudo iznad glave.

Ipak pogleda.

Ogromna, ogromna stvar, ali, ipak, levo i desno od te stvari može se videti bar delić nebeskih zemalja. Stvar se očigledno digla na nešto veću visinu i pomakla ka zapadu, sigurno je već nad pijacom, reklo bi se da gura nos ka Palatinu; duža osa simetrije te stvari presečena je Ulicom kaveza, koja se tako zove i sad, iako u njoj osuđenici nisu više izloženi u kavezima. Buka je maltene ispod donjeg praga njenog sluha: predenje planinskog lava velikog poput planine same.

Trebalo bi sad sići natrag, u zgradu. Zamajati se nekim poslom. Prati, ili kuvati - iako je ona mrtva, kao što su mrtve i Mejtera Betel i sve ostale, sem Mejtere Nane koja je otišla Pes-zna-kud, tako da nemaš za koga kuvati osim ako dođu deca.

Ogromna tama iznad glave, zaklonila njivu, suncem natopljenu, i otegnuti red posluge, u kome stoji i ona, i ustrojenu kolonu vojske. Gledala je spuštanje te stvari s neba, od prve tačkice crnog koja je izgledala ne veća od pahuljice snega ili pepela; rekla je: "Pih, al je

priljav." Jedan vojnik ju je čuo i dobacio: "Zašto ne bi ti malo otresla prašinu s njega?"

Svi su se nasmejali, pa i ona, mada ju je vojnikova šala ponizila do suza: i plakala bi, da je bila sazdana za to. Ljuta i prkosna, pogledala mu je pravo u oči i osetila čežnju u njima.

I čeznula.

Kako je visok bio! Kako velik i jak! Toliko čelika!

Krilata stvorenja ne veća od komaraca letucaju tamo-amo ispod ogromne mračne mase; pred njenim očima, nešto svetleće juri uvis ka njima i rasprskava se žutim plamičkom, kao kap masti od prženja slanine kad padne u vatru kuhinjskog štednjaka.

Gle. Neki od tih stvorova popadaše.

"Evo nas", reče Njorka Šenili. Stigli su do rupe u zidu tunela.

"Ovo vodi u jame?"

"Tako on kaže. Idem ja prvi, da oslušnem malo. A ti beži ako čuješ bilo šta loše."

Klimnula je glavom i rešila, u sebi, da će njen bacač raketa imati nešto da kaže ako iskrсне bilo šta loše. Gledala je Njorku kako se provlači kroz rupu (što nije bilo lako, sa ramenima tako širokim), i onda osluškivala minut, dva, a činilo joj se - deset; najzad je začula odjeke njegovog bučnog smeha, daleke i slabe.

Provlačenje nije bilo lako ni njoj: nikako da provuče kukove. Koprčala se ovako i onako, psovala, sećala se Orhidejinih zloslutnih upozorenja o gojenju i pomišljala da je Orhideja dvostruko - bar dvostruko! - šira u kukovima od nje.

Mesto u koje je pokušavala da pređe bilo je, činilo se, jama u jami, duboka kao cisterna, bez ikakvog primetnog načina da se ode gore, mada je neka putanja morala postojati, jer Njorka više nije bio tu.

Najzad se njeni kukovi nekako protisnuše kroz otvor. Kleknula je na neravno tlo, zadihana; posegnula rukom nazad i izvukla i raketni bacač.

"Ideš, Sifonka?" Nagnuo se preko ivice, gotovo nevidljiv u tami.

"Dabome da idem, al kako se izlazi odavde?"

"Ima stazica u krug, po zidu." Njorka nestade.

Zaista je zid manje jame bio tako načinjen da je u njemu ostala zavojita stazica, jedva lakat široka, poprilično strma. Šenila se poče penjati, oprezno; pazila je da ne pogleda dole. Geladin fenjer klepetao je zakačen na vrh bacača. Iznad sebe je začula Njorkine reči: "Dobro, možda ću, al tek kad ona dođe ovamo, da ga vidi."

Izvirila je preko ruba manje jame i sagledala veću, čiji je prečnik bio čitav stadij, zidovi od broskog kamena strmi i visoki, a udaljeniji delovi - samo preteća tama. Jedan od zidova bio je blizu. Ona je bez razumevanja gledala na tu stranu, onda okrenula glavu da osmotri senovite prilike oko Njorke, pa opet pogledala zid, i najzad ga prepoznala: bio je to dobro znani, mrgodni zid Alambre, ali ga je sada, prvi put, videla sa unutrašnje strane.

Njorka joj reče: "Aj, Sifonka. Još imaš onaj fenjer?"

Neodređeno poznati glas reče: "Možda bi bilo pametnije ne paliti fenjer sada, Njorka."

"Aj, ćuti."

Skinula je Geladin fenjer sa raketnog bacača i krenula neodlučno ka Njorki; usput zamalo da padne, jer se u mraku spotakla o neki svežanj dronjaka.

Njorka reče: "Uruse, ti upali. Al da ostane gotovo sasvim zatvoren." Jedan od tih ljudi uze fenjer od nje.

Kroz preovlađujući smrdež izmeta i neopranih tela probi se kiseli miris dima; neki bradonja sa očima nalik na lobanjske očne duplje skinuo je poklopac sa kante za čuvanje žara. Poče duvati u pojedine komade žara, a njihov pojačani sjaj osvetli mu lice - lice za koje ona zaključila da bi bolje bilo da ga nikad nije videla. Pojavi se plamičak. Urus primače fenjer. Ubrzo je i u fenjeru gorelo, ali je Urus toliko primakao poklopce da je napolje izmicao samo jedan zrak žute svetlosti, ne deblji od njenog prsta.

"Oš ti, Njorka?"

"Neam ga gde", odgovori Njorka. Šenila, prilazeći, vide da Njorka u desnoj ruci drži svoj kratki mač, a u levoj pištolj sa debelom municijom. Sečivo mača bilo je tamno od krvi. "Pokažite joj prvo Pateru", reče on.

Na nogama tankim poput štapova, mračna obličja se razdvojiše; olovka svetlosti zaustavi se na jednom mračnom 'svežnju' iz koga su

gore, ka njoj, gledale Inkusove oči prepune bola i muke. Usta su mu bila pokrivena krpom.

"Cakan je, a?" reče Njorka i tiho se nasmeja.

Ona se odvaži da kaže: "Pa, on je stvarno augur..."

"Sifonka, on je pucao iz mog igličara, ubio dvojicu-trojicu ovih. A oni se naljutili, skočili na njega. Mož ga i pustimo, uskoro. Uruse, pokaži joj vojnika."

I Hamerston je bio vezan, ali nikakve krpe mu nisu bile na ustima; ona se zapita može li krpa sprečiti hema da govori, i zaključi da verovatno ne može. "Žao mi je, Kameni", reče ona. "Izvući ću te iz ovoga. I Pateru."

"Hteli su da ga ubodu u grlo", reče joj Hamerston. "Zgrabili ga s leđa." Govorio je polako, bez gorčine, ali u njegovom glasu bilo je nemerljivo mnogo gađenja prema samome sebi: pun Svitak gađenja. "Za trenutak sam bio nepažljiv."

Njorka joj reče tonom lakog razgovora: "Ti konopci na vojniku su od ljudskih petnih žila. Eto čime je vezan. To drži prilično jako, rekao bih."

Ni ona ni Hamerston ništa ne rekoše na to.

"Al ja ipak mislim da bi on to pokidao kad bi stvarno hteo. Njega bi trebalo lancima vezati, i to debelim."

"Njorka, možda ne bi trebalo da kažem ovo..."

"Kaži."

"Šta ako oni skoče tako i na tebe i mene?"

"A, pa baš sam hteo ti kažem zašto Hamerston ne kida to na sebi. To treba prvo da se kaže."

"Zato što imaš pištolj?"

"Aha. A tad su oni imali pištolj, znaš? Držali su Inkusa i učenili Hamerstona da im preda oružje. Nije lako ubiti vojnika, ali pomoću pištolja sa debelom municijom to se može. I pomoću tog tvog bacača."

Ona ga više nije čula. Dok se provlačila kroz uzani otvor u strani tunela, duboko brujanje iznad njene glave tako se stapalo sa hukom krvi u njenim ušima da je pretpostavila da je to jedna ista pojava; tek sad je uvidela da se zvuk širi iz neke ogromne, tamne mase na nebu, za koju je (kao i Mejtera Mermer) prvo mislila da je oblak.

Zapanjeno je zurila u visinu.

"Uskoro ćemo i o tome", reče joj Njorka, koji je takođe gledao gore. "Strašni Tartaros kaže da je to vazdušni brod. Nešto kao broдика onog matorog, znaš? Nava. Al plovi kroz vazduh, a ne po vodi. Trivigauntska Rani je krenula u osvajanje Virona. To je razlog više da radimo kako nam je pokazao dok smo bili dole..."

Hamerston se jednom silovitom kretnjom digao na noge, razbacivši četvoricu kosturno mršavih ljudi koji su pokušavali da ga zadrže. Žile kojima su bili vezani zglavci njegovih ruku i nogu pucale su uz rafal pok-pok-pok zvukova.

Držeći se kao da radi nešto uzgredno i nevažno, Njorka zabode mač u tlo ispred sebe i uperi pištolj u vojnika. "Ne pokušavaj."

"Moramo se boriti", reče mu Hamerston. "Patera i ja. Moramo braniti grad."

Šenila, nevoljno, uperi bacač raketa, čiju je upotrebu od Hamerstona naučila, u Hamerstonove široke metalne grudi. Vojnik se sagnu i prstima pokida užad i krpe sa Inkusovih ruku, nogu i usta.

"Pazi ono! Pazi ono!" povika Urus, pokazavši prstom ka nebu, a zatim i usmerivši, sasvim uzaludno, zrak Geladinog fenjera tamo. I neki drugi počеше vikati i pokazivati gore.

Ućutka ih drugi glas, dalek, ali jači od najjačeg mogućeg ljudskog; glas-grmljavina, koji ispuni jamu Alambriere: "Osuđenici, vi ste slobodni! Svi ste Vironu potrebni. U ime svih - u ime Izvanaša, zaboravite svoju svađu sa Civilnom gardom, koja sada podržava našu Povelju. Zaboravite sve svađe koje ste možda imali sa našim sugrađanima. Nadasve zaboravite sve međusobne svađe!"

Šenila dohvati Njorku za lakat. "To je Patera Svila! Prepoznajem njegov glas!"

Njorka je, u neverici, samo odmahnuo glavom. Nešto je preletelo preko zida robijašnice, nešto što je letelo i tumbalo se i imalo, neverovatno, kupolu i baz-mitraljez; sad je tonulo u jamu. Naoružana lebdelica doneta nepostojećim vetrom, stotinama lakata iznad Alambriere.

Bacač raketa bio je otrgnut Šenili iz ruku i istog trena ispaljen: Hamerston je gađao onu ogromnu leteću stvar ili, možda, jato krilatih prilika koje je izlazilo iz nje i vijorilo se kao dim. Sad je pomno motrio

putanju rakete, da bi sledeći hitac bio što tačniji.

"Evo Njorka!" graknu jedan promukli glas, ali snagom grmljavine, iz lebdelice koja se tumbala po visinama. "Evo mala!"

Suknu druga raketa. Njorka je već pucao iz pištolja sa debelom municijom, nastojeći da obori krilate borce koji su se vijali gore i dole iznad jame i pucali iz svojih pištolja iste takve vrste.

Crna tačkica ispade iz te leteće grdosije koju je Njorka nazvao vazдушnim brodom. Šenila je pogledom pratila proletanje te tačkice kroz uskomešani oblak letećih boraca. Sledećeg trenu, mračni zid Alambriere se razlete u eksploziji od koje se uzdrma čitav svitak.

Svila stoji u spavaćoj sobi iz svoga detinjstva i gleda dole, na dečaka koji nekad beše on. Dečakovo lice je zariveno u jastuk; naporom volje, on ga primorava da se okrene ka njemu, i to ne jednom, ali svaki put pri okretanju crte lica postajaju mutne.

Seda na prag otvorenog prozora, svestan boražine koja ispod prozora buja, i jorgovana i ljubičica koji rastu malo dalje. Otvorena sveska sa crtežima leži, i čeka, na stočiću, pored dečaka; a pokraj nje guščija pera, čiji su krajevi manje ili više izgrizeni. On zna da bi trebalo da piše - da kaže ovom dečaku koji je bio on da će mu sad uzeti plavu tuniku, a ostaviti savete koji će biti od koristi u predstojećim nevoljama.

Ali nikako da nađe prave reči, a jasno mu je da će se dečak uskoro probuditi. Dizastor je već. Zakasniće u palestru; majka već prilazi krevetu.

Koje bi njegove reči mogle ovom dečaku nešto značiti? Kakve da budu, pa da ih se on seća i kroz deset godina?

Majka ga drma za rame, a Svila oseća dodir na svom ramenu; neobično je da ga ona ne vidi.

Ljubavi se ne plaši, piše on, i dodaje: Sprovedi u delo plan Pesov. Ali majčina ruka ga trese tako jako da su završne reči praktično nečitljive; Pesov blede i nestaje sa mekane hartije na kojoj su uporedne plave linije. Pa, da. I Pes je stvar prošlosti, kao i taj dečak.

Ksipias i prolokutor stoje pokraj dečakove postelje, koja je postala njegova.

On zažmuri, pogleda opet.

Kao da će upravljati žrtvovanjem u Velikom mantejonu, prolokutor, Prvi govornik, obučen je u odeždu boje crvenih dudinja, pokrivenu korom dijamanata i safira, a u ruci drži zlatno 'žezlo' (koje se zove i 'bakulus'), štap koji simbolizuje njegovu vlast; Ksipias kao da preko ruke drži nečiju presavijenu, crnu augursku mantiju. Jedan od luđih snova, svakako.

Neko je odgurnuo njegovu ćebad; a hirurg, koji zajedno sa Zumbulom stoji pored njegovog kreveta, već ga prevrće na bok i skida zavoje koje je sam, ranije, stavio. Svila uspeva da se osmehne gore, ka Zumbuli, a ona mu uzvraća osmehom, stidljivim i uplašenim, koji je kao poljubac.

Sa druge strane kreveta pukovnik Usik pita: "Kalde, možeš li govoriti?"

Ne može, ali samo zbog osećanja.

"Razgovarao je sa mnom prošle noći pre nego što je zaspao", reče Zumbula Usiku.

"Svila govo-ri!" potvrdi Oreb sa vrha jednog od stubića na uglovima kreveta.

"Zamolio bih te da ne pokušavaš ustajati", reče hirurg, položivši šaku - mnogo veću i jaču od one koja ga je probudila - na Svilino rame da spreči takav pokušaj.

"Mogu da govorim", reče im on. "Vaša svesnosti, silno mi je žao što sam te uvukao u sve ovo."

Kvecal odmahnu glavom i reče Zumbuli: "Možda bi dobro bilo da ti njega obučeš."

"Nema vremena da se tu nešto skanjeramo, čuješ momče!" uzviknu Ksipias. "Za jedan sat je dizastor! Hoćeš da opet počnu da pucaju?"

Onda mu je hirurg, umesto da ga pritiska nadole, pomagao da ustane, a Zumbula (koja je mirisala bolje nego čitav vrt ruža) pomagala da se uvuče u tuniku. "Ovako isto sam ti pomagala u fejdian uveče, pamtiš?"

"Imam li ja i sad tvoj azof?" upita je on. Zatim reče: "Šta se, za ime svitka, dešava?"

"Poslali Usija da te ubije. On došao, al neće."

Svila je gledao, ili pokušavao da gleda, u uglove sobe. Siguran da

bogovi, i drugi, koji nisu bogovi, čekaju tamo, osmatraju odatle, maltene vidljivi. Njihove blistave glave okrenute su ka njemu. Pamtio je svoje pentranje na Krvov krov i očajničku borbu sa beloglavom ptičurinom, i kako mu je Zumbula istrгла sekiricu iz pojasa. Poče pipati da nađe opasač i sekiricu, ali, gle! Nema ni jednog, ni drugog.

Kvecal progundā: "Neko će morati da mu kaže šta da im kaže. Kako da uspostavi mir."

"Vaša svesnosti, ne očekujem da mi veruješ..." počē Zumbula.

"Da li ću verovati ili ne, dete moje, zavisi od toga šta ćeš reći."

"Nas dvoje - nismo! Kunem ti se Telksiepejom i Scilom Pržećom..."

"Na primer, ako bi mi rekla da je Patera Svila pogazio svoju zakletvu i obrukao svoju profesiju, ne bih ti verovao."

Stojeći na rukonaslonu majčine fotelje za čitanje, on je proučavao kaldeovu glavu, izdeljanu nekom veštom rukom od tvrdog smeđeg drveta. "Je li ovo moj otac?" Majka ga dohvata, smeškajući se, spušta na pod i upozorava da se taj kip ne sme dirati. "Ma, ne, to je moj prijatelj, Kalde." Onda je Kalde mrtav i sahranjen, a i njegova glava je sahranjena - u najmračniji kut njenog ormana, ispod mnogo drugih stvari; majka je, posle toga, mnogo puta govorila da će spaliti tu stvar u velikoj, crnoj, kuhinjskoj peći, pa je možda na kraju i poverovala da je to uradila. Nije bilo nimalo dobro da se sazna, za nekoga, da je prijateljevao sa kaldeom.

"Poznajem ja našeg Pateru Kaldea Svilu odveć dobro, da bih tako nešto poverovao", govori Kvecal Zumbuli. "S druge strane, ako kažeš da se ništa slično nije desilo, poverovaću ti bez sumnje, dete moje."

Ksipias pomože Svili da ustane, a Zumbula diže od poda, uz njegove noge, gaće - nove, od nebeljenog lana - koje su se nekako stvorile oko njegovih nožnih zglavaka. Čiste, nove gaće, uopšte nisu njegove. Ona mu ih lepo obuče i zaveza mu kanap njihov.

"Kalde..."

U tom trenutku, ta titula je zvučala kao osuda na smrt. "Ja sam samo Patera - samo Svila, sada", reče on. "Niko nije kalde."

Usik pogladi svoje opuštene brke, sede na krajevima. "Plašiš se da ćemo te ubiti ja i moji ljudi, zato što smo verni Ajuntamientu.

Razumem ja to. Nesumnjivo je istina, kao što reče ova mlada žena..."

U prisustvu Prvog govornika, Usik je glumio da ne poznaje Zumbulu, baš kao što se on upinje da glumi da nije Kalde; Svila nađe neku zabavnu ironiju u tome.

"...štaviše, već si zamalo poginuo u ovim nerazumnim borbama", nastavljao je Usik. "Eto, dok mi razgovaramo, pogibe još neko. Na našoj strani, ili na tvojoj, nije bitno. Ako je poginuo neko od nas, mi ćemo brzo ubiti jednog vašeg. Ako je poginuo neko vaš, vi ćete brzo ubiti jednog našeg. Mene, možda. Moga sina, možda, mada je on već..."

Ksipias mu upade u reč. "Nisam se mogao vratiti kući, momče! Pokušao! Velike noćne borbe. Bore se i sad. Nisam mislio da će krenuti. Nemaš ništa protiv što sam se vratio da pogledam šta je s tobom?"

Klečeci sa njegovim pantalonama, Zumbula potvrdno klimnu glavom. "Ako oslušneš kroz prozor, čućeš paljbu."

Svila opet sede na izgužvanu postelju i ugura noge u nogavice. "U zabuni sam. Jesmo li još u Erminovom hotelu?"

Opet je klimnula glavom. "U mojoj sobi."

Usik je obišao oko kreveta i stao opet pred Svilu, da bi zadržao njegovu pažnju. "Zar ne bi bilo izvanredno, Kalde, ako bismo mi - ako bismo ti i ja i Njegova svesnost - mogli okončati ovo ratovanje pre dizanja zastora?"

Sa manje pouzdanja u nogama nego što je pokušavao pokazati, Svila ustade da sasvim navuče pantalone i pritegne opasač. "Nadao sam se da ću tačno to uspeti." Seo je opet, najbrže što je mogao, a da ne izgubi dostojanstvo.

"Mi ćemo..."

Kvecal mu upade u reč. "Moramo udariti brzo. Nema čekanja da ti ozdraviš, Patera Kalde. Kamo sreće da možemo čekati i na to, ali ne. Iznenadio si se kad si me video u ovoj odeći. Imam utisak da te moja odeća stalno šokira."

"Čini se da je tako, Vaša svesnosti."

"Tehnički gledano, i ja sam uhapšen. Ali pokušavam doneti mir, kao i ti."

"Ako je tako, obojica smo pretrpeli neuspeh, Vaša svesnosti."

Usik položi šaku, koja je davala osećaj da je topla, vlažna i sva u mišićima, na Svilinu šaku. "Nemoj se opterećivati raspodeljivanjem krivice, Kalde. Ne! Uspeh je i sad moguć. Koga si imao na umu da ti bude komandant Civilne garde?"

Bogovi jesu otišli, ali je neko božanstvo - možda lukava Telksiepeja, čiji dan upravo počinje - ostavilo za sobom jadan mali dar, lukavstvo. "Ako bi iko mogao okončati ovoliko krvoproliće, svakako bi zasluživao nagradu i veću od toga."

"Ali ako bi to bila sva nagrada koju bi on tražio?"

"Učinio bih sve u mojoj moći da on to i postane."

"Svila pame-tan!" Sa vrha stubića, nagnuvši glavu na jednu stranu, Oreb sa odobravanjem pogleda jednim blistavim crnim okom.

Usik se nasmeši. "Mislim da ti je već bolje. Mnogo sam se zabrinuo za tebe, kad sam te video." Pogleda hirurga. "Šta ti misliš, doktore? Treba li našem Kaldeu još jedna, dodatna količina krvi?"

Kvecal se ukruti, a hirurg odrečno odmahnu glavom.

"Postizanje mira, Kalde, možda neće biti tako teško kao što ti zamišljaš. Treba objasniti i našima, i vašima, da vernost Ajuntamientu nije nevernost tebi. Niti je vernost tebi nevernost Ajuntamientu. Kad sam ja bio mlad čovek, imali smo oba. Da li si to znao?"

Ksipias uzviknu: "Istina, momče!"

"Sada u Ajuntamientu postoji jedno upražnjeno mesto. Ono, naravno, mora biti popunjeno. Ali ima i nekoliko drugih Savetnika koji jesu u Ajuntamientu. Zašto oni ne bi zadržali svoje položaje?"

Kompromis; Svila pomisli na Mejteru Nanu, malenu ali tako hrabru da se srce cepa - kako juri na belom pastuvu kroz Ulicu sunca. "Alambrera...?"

"Ne sme se dozvoliti da padne. Moral tvoje Civilne garde ne bi preživeo tako strašno poniženje."

"A-ha." Ustao je opet, sada nešto čvršći na nogama; imao je osećaj da je slab, ali, paradoksalno, ipak dovoljno jak da se suoči sa svim onim što sudbina može doneti. "Sirotinja", reče Svila, "a naročito najsiromašniji stanovnici našeg kvarta, dakle onaj deo naroda koji je pobunu započeo, žarko želi da oslobodi zatvorenike iz

Alambrere. To su njihovi prijatelji i rođaci."

Kvecal dodade: "Ehidnina zapovest je takva."

Ne prestajući da se smeška, Usik klimnu glavom. "Čuo sam za to. Tako govore mnogi naši zarobljenici, a neki čak i tvrde da su je videli. Ponavljam, međutim, da bi uspešan juriš na Alambreru bio katastrofa. Ne sme se dozvoliti. Ali zar ne bi mogao naš Kalde, čim stupi na dužnost, proglasiti opštu amnestiju? Kao gest velikodušnosti i humanosti?"

"A-ha", reče Svila. "Pa, svakako - ako će time biti okončane borbe. Ako postoji i najmanja prilika da time budu okončane borbe. Moram li poći sa tobom, Generalissimo?"

"Poći, i ne samo poći. Moraš govoriti, žustro, i ustanicima i našim ljudima. To se može početi odavde, iz tvoje postelje. Imam na raspolaganju sredstva koja će preneti tvoj glas mojim trupama koje brane Palatin. Posle ćemo morati da te stavimo u letelicu u odvezemo do Alambrere, da te vide i naši i Nanini, da se svi lično uvere da nema prevare. Njegova svesnost je pristao da ide s tobom i da blagoslovi taj mir. Mnogi već znaju da je on prešao na tvoju stranu. Kad vide da je i moja brigada, u punom sastavu, prešla na tvoju stranu, svi ostali gardisti će učiniti to isto."

"Svila pobe-di!" graknu Oreb sa stubića.

"Idem i ja", reče Zumbula.

"Moraš razumeti da neće biti nikakve kapitulacije, Kalde. Naprosto će se znati da je Viron odlučio da se vrati svojoj Povelji. A to znači da na vlasti ima jednog kaldea - tebe - i jedan ajuntamiento."

Osik se svečano okrete Kvecalu. "Zar to nije upravo onaj sistem vladavine koji je odredila sama Scila, Vaša svesnosti?"

"Jeste, sine moj, a moja je najveća želja da vidim njegovo ponovno uspostavljanje."

"Ako budemo paradirali kroz grad u lebdelici", reče Svila, "mnogi od onih koji nas vide, dosetiće se da sam ranjen." U poslednjem trenu seti se da doda: "Generalissimo."

"Mi to nećemo ni pokušavati da sakrijemo, Kalde. Ti si, lično, i to herojski, učestvovao u borbama! Moram reći Gekou da to unese u tvoj mali govor."

Usik načini dva koraka nazad. "A sad, na žalost, neko mora sve

što smo rekli i sprovesti u delo, a nema nikog osim mene ko bi to mogao. Gospođice, sa izvinjenjem, moram otići." On se nakloni. "Gospodo, vraćam se uskoro."

"Loš mali?" razmišljao je Oreb.

Svila odmahnu glavom. "Niko ko zaustavi ubijanje i mržnju nije zao, bez obzira na to što to, možda, čini u svoju korist. Suviše su nam takvi ljudi potrebni, da bismo dozvolili ma i bogovima samim da ih osude. Ksipiase, tebe sam noćas poslao kući, u isto vreme kad i Njegovu eminenciju. Da li si pošao odmah?"

Lice starog majstora mačevanja izgledalo je postićeno. "A da li si ti meni rekao 'odmah', momče?"

"Mislím da nisam. Ne sećam se da jesam."

"Ovo sam ti doneo, momče, sećaš se?" U dva-tri skoka Ksipias se nađe u najudaljenijem uglu sobe i diže štap od bambusove trske, ojačan srebrnim prstenovima. "Velika vrednost!" Poče parirati nekom zamišljenom protivniku koji je pokušavao da ga probode. "Korisna stvar! Misliš da bih ja dozvolio da oni ovo ostave u bašti?"

Zumbula reče: "Znam, ti si se šunjao za nama dok smo ga nosili u moju sobu. Zar ne? Videla sam ja da neko viri odozdo, sa stepeništa, ali nisam znala da li je čovek ili pacov."

"Razumem", reče Svila i gotovo neprimetno klimnu glavom. "Njegova eminencija je, pretpostavljam, otišao odmah. Njemu sam rekao da pronade tebe, ako ikako može, Vaša svesnosti. Je li uspeo?"

"Nije", reče Kvecal. Neodlučnim, sitnim koracima priđe fotelji od crvenog somota i sede, a žezlo položi preko kolena. "Da li je to važno, Patera Kalde?"

"Verovatno nije. Samo pokušavam da razjasnim sebi neke stvari." Svilin kažiprst počeo opisivati potištene krugove na obrazu ogrubelom od brade. "Moguće je da je, do sada, Njegova eminencija već našao Mejteru, hoću reći Generalicu, Nanu. Moguće je da su već počeli razrađivati pojedini sporazuma o prekidu vatre. Nadam se da je tako; moglo bi da pomogne. Gljiva je, svakako, stigla do nje. Čim je čula Gljivinu poruku, Nana je napala Palatin, u nadi me spasti. Trebalo je to da predvidim. Noćas mi um nije bio onako jasan kao što je trebalo da bude; da jeste, nikad joj ne bih rekao gde sam."

Zumbula reče: "Gljiva? Misliš na onu Krvovu ludu malu? Zar je ona bila ovde?"

"Na jedan način, jeste." Svila je otkrio da, ako postojano zuri u žute pehare i u čela čokoladne smeđe boje, koji su plesali po celom tepihu, može da se obraća Zumbuli, a da se ne počne gušiti; štaviše, da može čak i da razmišlja, bar na mahove i 'otprilike', o onome što govori. "U fejdun unoc je sretoh. Razgovarali smo u staklenoj bašti pre tvog dolaska. Objasniću o njoj, ali radije bih to učinio u nekoj kasnijoj prilici - stvar je užasavajuća, a i zapetljana. Bitno je da je ona pristala da odnese Generalici Nani jednu moju poruku, i da je to učinila. Brigada pukovnika Usika bila je držana u rezervi kad sam razgovarao s njim ranije; napad je počeo, i sigurno je zato uvedena u borbu; ojačala je Palatin."

Zumbula klimnu glavom. "To mi je i on rekao pre nego što smo te probudili. Rekao je da je velika sreća tvoja što je Savetnik Loris naredio baš njemu da pošalje nekoga da te ubije. Umesto da tako uradi, Usik je, vidiš, došao lično, i još ti doveo doktora."

"Ja sam te operisao juče, Kalde", reče Hirurg Svili, "ali ne očekujem da se setiš toga. Bio si sasvim blizu smrti." Beše to čovek konjskog lica i proćelav; oči su mu bile uokvirene crvenilom kapaka, a na njegovoj izgužvanoj zelenoj tunici videle su se mrlje krvi.

"Ti, doktore, nisi imao mnogo prilike da spavaš."

"Četiri sata sam odspavao. Ne bih ni toliko, ali sam morao, jer su ruke počele da mi drhte. Imamo preko hiljadu ranjenih."

Zumbula sede na krevet, do Svile. "I mi smo ugrabili otprilike toliko. Četiri sata. Mora biti da izgledam k'o veštica."

Načinio je grešku, pokušao je da proveriti da li je to tako. Sad... njegove oči odbijaju da se odvoje od njenog lica. "Ti si najlepša žena u celom svitku", reče on. Njena šaka nađe njegovu; ali, u isti mah, ona blagim pokretom glave pokaza ka Kvecalu.

Kvecal je dremao u crvenoj fotelji; sad diže pogled kao da ga je Zumbula pozvala po imenu. "Imaš li ogledalo, dete moje? Mora postojati ogledalo u ovakvom apartmanu."

"Ima jedno staklo u sobi za oblačenje, Vaša svesnosti. Ono će ti pokazati i tvoj odraz, ako zatražiš." Zumbula počne grickati svoju punu donju usnu. "Al trebalo bi da sam ja tamo, i da se oblačim."

Mislim da će se Usi vratiti za koji minut, sa govorom za Pateru i sa jednom od onih stvarčica koje su kao uvo."

Kvecal ustade mukotrпно, polako, pomažući se štapom, a Svila oseti sažaljenje prema njemu. Kako je nejak! "Ja sam, Vaša svesnosti, ugrabio četiri sata sna, Zumbula još manje, bojim se, a i doktor ovde prisutan, nešto tako; ali ne verujem da si ti uopšte imao prilike da spavaš."

"Ljudima mojih godina nije potrebno mnogo sna, Patera Kalde, ali voleo bih da dobijem ogledalo. Imam jedan zdravstveni problem, nešto u vezi sa kožom. Vi ste odveć dobro vaspitani da pravite primedbe s tim u vezi, ali istina je. Sad nosim sa sobom šminku i puder, kao žena, i doterujem lice kad god mi se ukaže prilika."

"U kupatilu, Vaša svesnosti", reče Zumbula, "postoji ogledalo; a dok si ti tamo, ja ću se oblačiti."

Kvecal se otetura. Zumbula je čekala, držeći jednu ruku na kvaki; jasno se videlo da pozira, ali joj je Svila mogao oprostiti i daleko gore stvari - takvom je lepotom zračila. "Vi, muškarci, mislite da je ženi potrebno dugo da se obuče, ali meni ovog jutra svakako neće trebati dugo. Nemojte otići bez mene."

"Nećemo", reče Svila i zadrža dah sve dok se vrata budoara nisu zatvorila za njom.

"Loša stvar", progundā Oreb sa stubića.

Ksipias pokaza Svili štap sa srebrnim prstenovima. "Sad ti mogu pokazati ovo, momče! Skromno? Dolično? Augur ne može nositi mač, ne? Ali možeš ovo! Imao si štap prvi put kad si došao kod mene, da?"

"Loša stvar!" Oreb slete na Svilino rame.

"Da, tad sam se u hodu pomagao jednim štapom. Njega, na žalost, više nema. Polomio sam ga."

"Ovo nećeš! Gle!" Između Ksipiasovih šaka, štap se razdvoji na dva dela: glava štapa ostade u jednoj ruci, a cela dužina bambusa u drugoj, otkrivši vitko, ravno, dvoseklo sečivo. "Malo uvrneš i razdvojiš ih! Probaj!"

"Ja bih mnogo radije da ih sastavim", reče Svila, primivši štap od njega. Činilo se da je malo pretežak da bi bio štap za šetnju, a suviše lak da bi služio kao mač. "Ovo je, kao što Oreb kaže, loša

stvar."

"U tom čeliku ima nikla i hroma! Istina je! Može da parira i azofu. Veruješ li ti to?"

Svila se strese. "Pa, valjda. Imao sam ja azof, jednom, i nisam uspeo njime da probušim jedna čelična vrata."

Azof ga podseti na Zumbulin igličar obložen zlatom; on hitro zavuču ruku u džep. "Evo ga. Moram joj ovo vratiti. Plašio sam se da će nekako nestati, mada ne mogu ni zamisliti ko bi ga, osim Zumbule same, uzeo." On položi azof na čaršav boje breskve.

"Ja sam ti vratio onaj veliki, momče. Imaš li ga još?"

Svila odmahnu glavom, a Ksipias poče pretraživati sobu, zavirivati u ormane i police.

"Ovaj štap biće koristan, priznajem", reče mu Svila, "ali igličar mi zaista nije potreban."

Ksipias se munjevito okrete, pruživši mu veliki igličar. "Donećeš mir, a?"

"Nadam se da hoću, majstore Ksipiase, i baš zato..."

"Šta ako se njima ne dopadne način na koji ti to radiš, momče? Uzmi ovo!"

"Evo, Kalde", reče Usik ulazeći, sav zahuktan. U rukama je držao list hartije i neki crni predmet koji je više ličio na cvet izvajan od sintetike nego na ljudsko uho. "Uključiću ga pre nego što ti ga dodam, i ti ćeš samo imati da govoriš u njega. Jasno? Moji zvučnici ponavljajuće sve što kažeš, i svako će te čuti. Evo tvog govora."

Dao je Svili list hartije. "Najbolje bi bilo da ga prvo jednom pročitaš. Unesi, ako želiš, neke tvoje misli. Ja, međutim, ne bih mnogo odstupao od teksta."

Reči su milile preko hartije, kao mravi; poneki mrav je u crnim čeljustima nosio značenje, većina ne. Ustaničke snage. Civilna garda. Pobuna. Savetnici i Ajuntamiento. Vojska. Oružje u Alambrieri. Ustanici i Garda. Mir.

Najzad, tu je. Mir.

"U redu." Svila pusti da mu papir padne u krilo.

Usik dade znak nekome u predsoblju, sačeka odgovor koji brzo dođe, pročisti grlo i prinese 'uho' svojim usnama. "Govori Generalissimo Usik, zapovednik Kaldeove garde. Čujte me svi rodovi

i činovi oružanih snaga, a naročito vi pobunjenici. Vi se borite protiv nas zato što želite da Patera Svila postane kalde, ali Kalde Svila je već sa nama. On je sa Gardom, jer zna da smo mi na njegovoj strani. Slušaj sad vojsko. Vaša je dužnost našeg kaldea da slušate. On sedi ovde, pored mene. Sluš-šaj - njegovu - zapovest!"

Svili je grdno nedostajao onaj stari, iskrzani ambion, balkončić za držanje propovedi; šake su mu same, slepo, tragale za njim dok je progovarao. Papir je veoma šuškao. "Moji sugrađani, ovo što vam je Generalisimo Usik upravo rekao, istina je. Zar nismo..." Rečima kao da su imale prirodnu predodređenost da se kriju iza njegovih uzdrhtalih prstiju.

"Zar nismo, svi do jednog, građani Virona? Na ovaj istorijski dan, moji sugrađani..." Slova se zamutiše. Sledeći red teksta - pola rečenice - nerazumljive mrlje.

"Naš grad je u velikoj opasnosti", reče Svila. "Verujem da je i ceo Svitak u velikoj opasnosti, ali u to ne mogu biti siguran."

Zakašljao se i ispljunuo zgrušanu krv na ćilim. "Izvinite. Ranjen sam. Ali to nije važno, jer neću umreti. A nećete ni vi, ako samo slušate."

Čuo je, slabo, odjeke, višestruke, tih svojih reči, u noći onostran Erminovih zidova: "Slušate." Zvučnici koje je Usik pomenuo, usta sa stentorski jakim glasovima, čuli su ga na neki način, i na neki način su ponavljali njegove misli.

Otvoriše se vrata kupatila. Uokviren ragastovom vratu, tu je stajao Kvecal, koji mu ohrabrujuće klimnu glavom. Oreb odlete nazad na svoje mesto na vrhu stubića.

"Ne možemo dizati pobunu sami protiv sebe", reče Svila. "Zato nema pobune. Nema ustanka, niko od vas nije buntovnik. Mi se možemo, naravno, boriti između sebe, što i jesmo radili. Bilo je potrebno, ali vreme u kome je to bilo potrebno sada je prošlo. Opet postoji kalde - ja sam vaš kalde. Bila nam je potrebna kiša, i dobili smo kišu." Zastao je da pogleda preko sobe, ka bogatim draperijama dimne sive boje. "Majstore Ksipiase, zamolio bih te da otvoriš taj prozor. Hvala."

Uvukao je dubok, ali donekle bolan dah vlažnog, prohladnog vazduha. "Kišu smo dobili, a ako sam ja ikakav poznavalac

vremena, biće je još. Dobijmo sada i mir - dar koji možemo sami sebi dati, dragoceniji od kiše. Dobijmo mir."

(Šta je ono rekao onaj kapetan, nekada davno, u onoj krčmi?) "Mnogi od vas su gladni. Naš je plan da upotrebimo gradske fondove, kupimo hranu i prodamo je vama, jeftino. Ne da je delimo besplatno, jer uvek ima ljudi koji će razbacivati sve što je besplatno. Ali veoma jeftino, tako da će čak i prosjaci moći da kupe dovoljno. Moja Garda će osloboditi robijaše iz Jama. Ovoga jutra krenućemo u Alambreru - Generalisimo Usik, Njegova svesnost prolokutor, i ja - pa ću ja to oslobađanje narediti. Svi osuđenici su pomilovani od ovog trenutka; proglašavam opštu amnestiju. Oni će biti gladni i slabi, zato vas molim da sa njima podelite onu hranu koju imate."

Priseti se svojih gladovanja, gladovanja u stambenoj zgradici i onog još goreg, ispod zemlje, onog koje je počelo da ga nagrizava iznutra i pretvorilo se u neku vrstu bolesti pre nego što je Mamelta našla u podzemnoj kuli ona čudna jela koja sama od sebe postanu veoma vruća kad ih otvoriš. "Imali smo slabu žetvu ove godine", reče on. "Treba da se molimo bogovima, svi mi, da iduće godine bude bolje. Ja sam se za to molio često, i moliću se opet; ali ako želimo da do kraja života imamo dovoljno da jedemo, neophodno je i da obezbedimo dovoljno vode za naša polja, kad kiše izostanu.

"Ispod grada postoje drevni tuneli. Neki od vas mogu potvrditi da je to tako, jer su na njih nailazili dok su kopali temelje. Tuneli se protežu sve do jezera Limna; znam da je tako, jer sam bio u njima. Ako se probijemo na jednom mestu blizu jezera, a siguran sam da to možemo, onda ćemo kroz tunele moći da izvučemo vodu do naših njiva. Tada ćemo svi imati hrane u izobilju, po niskim cenama, i to dugo." Želeo je još da kaže: dok ne dođe vreme da ostavimo ovaj svitak iza sebe. Ali to prećuta, i samo zastade da osmotri kako se sive zavese njišu na vetru i da oslušne svoj sopstveni glas koji je doletao kroz otvoreni prozor.

"Ako ste se borili za mene, ne upotrebljavajte više svoje oružje, osim ako budete napadnuti. Ako si gardista, zakleo si se da ćeš slušati komandu svojih oficira." (Ovo nije pouzdano znao, ali bilo je toliko verovatno, da je hrabro uleteo u tu tvrdnju.) "To, konačno, znači, Generalisima Usika, koji komanduje i Gardom i vojskom. Već

ste čuli šta on kaže. On je za mir. I ja sam."

Usik pokaza prstom ka sebi, pa ka uku; a Svila reče: "Čućete ga opet, uskoro."

Činilo mu se da je zastor trebalo već da se digne - štaviše, da je trebalo odavno da se digne, da je čas prve svetlosti došao, da je vreme za jutarnju molitvu Telksiepeji; ipak, grad je, iza zavesa, ostao u polumraku. "Onima koji su odani Ajuntamientu moram reći dve stvari. Prvo, da se vi borite, a mnogi od vas i ginu, za jednu ustanovu kojoj nije potrebna odbrana. Ni ja, ni Generalísimo Usik, ni General Nana, ne želimo uništiti Ajuntamiento. Zašto, dakle, ne bi zavladao mir? Pomozite nam da napravimo mir!

Drugo je ovo: naša Povelja je stvorila Ajuntamiento. Da nije Povelje, ne bi nikakav 'Ajuntamiento' imao prava da postoji i ne bi postojao. Naša povelja daje pravo vama - narodu Virona, ne ma kom zvaničniku - da izaberete novog kaldea kad god to mesto ostane upražnjeno. Ajuntamiento onda mora slušati kaldea koga vi izaberete. Nije potrebno ni da vam kažem da naša Povelja potiče od besmrtnih bogova. To svi znate. Generalísimo Usik i ja tražili smo savete od Njegove svesnosti, Prvog govornika Udruženja sveštenika, o ovim pitanjima Ajuntamienta i kaldea. On je ovde sa nama - pa, ako sam vam nešto pogrešno rekao, on će me ispraviti, siguran sam."

Kvecal levom rukom prihvati plastično uho; njegova desna ruka drhtavo iscrta u vazduhu znak sabiranja. "Blagosloveni budite u najsvetije ime Pesa, oca bogova, i Ehidne plemenite, družbenice njegove, i sinova i kćeri njihovih jednako, danas i zauvek, u ime njihovog najstarijeg deteta, Scile, pokroviteljke ovog..."

Nastavio je da govori, ali Svilina pažnja odlutala je na drugu stranu: otvorila su se vrata sobe za oblačenje. Kroz njih je zakoračila Zumbula, zračno predivna u tečnoj haljini od skerletne svile. Ona tiho reče: "Ono staklo unutra maločas mi reče da Ajuntamiento nudi deset hiljada svakom ko te ubije, i još po dve hiljade za Usija i Njegovu svesnost. Smatrala sam da treba to da znate."

Svila klimnu glavom i zahvali joj se; Usik progundā: "Jedino to se i moglo očekivati."

"Razmotrite, deco moja", govorio je Kvecal, "koliko bolno mora

biti Scili Hraniteljki da gleda kako sinovi i kćeri grada kog ona osnova sad kopaju oči jedni drugima. Ona daje sve što nam je potrebno. Kao prvo, Povelju našu, temelj mira i pravde. Ako želimo da opet imamo Scilinu naklonost, dovoljno je samo da se Povelji vratimo. Ako želimo da izgubljeni mir ponovo steknemo, dovoljno je, opet, da se njenoj Povelji vratimo. Želimo pravdu, to znam. I ja je želim. Jer žudnju za pravdom usadio je u svaka prsa Pes Veliki. Čak i najgori među nama želeli bi, ipak, da žive u svetosti. Možda ima nekoliko nezahvalnika koji ne bi, ali njih je vrlo mali broj. Želimo sve to, a možemo sve i ostvariti, jednim jednostavnim postupkom. Vratimo se Povelji našoj. To je ono što bogovi žele. Prihvatimo ovog miropomazanog augura, Pateru Kaldea Svilu. Bogovi i to žele. Da bismo poštovali Povelju Scile Hraniteljice, moramo imati kaldea; a danas i najmanja deca naša znaju na koga je izbor pao. Ako imate ikakve sumnje o ovim stvarima, deco moja, molim vas da se raspitate kod onog augura čijem staranju ste povereni. Kao što znate, u svakoj gradskoj četvrti ima po jedan. Ili pitajte prvog koga sretnete, ili ma koju svetu sibilu. Oni će vam reći da staza dužnosti nije teška; jednostavna je i laka."

Kvecal zastade i izdahnu vazduh, sa malim šištanjem. "A sada, deco moja, nešto bolno, najbolnije. Do mene je dopro glas da đavoli u ljudskom obliku pokušavaju da nas satru. Lažljivo i opako, oni obećavaju novac koji nemaju i koji neće dati u zamenu za našu krv. Ne nasedajte njihovim lažima. Njihove laži vređaju bogove. Ko god ubija, za novac, dobre ljude, gori je od demona, a ko ubije za pare koje nikad neće videti, taj je budala. I ne samo budala, nego namagarčena budala."

Usik pruži ruku ka plastičnom uhu, ali Kvecal odmahnu glavom. "Deco moja, uskoro će dizanje zastora stići do nas. Novi dan. Neka to bude dan mira. Ujedinimo se. Stanimo svi na stranu bogova, na stranu njihove Povelje i na stranu ovog kaldea koga su bogovi izabrali za nas. Pozdravljam vas sada, ali se nadam da ću uskoro razgovarati sa vama oči u oči i blagosloviti vas što ste dali mir našem gradu. A sada, verujem, Generalisimo Usik želi još jednom da vam se obrati."

Usik pročisti grlo. "Govori Generalisimo. Operacije protiv

pobunjenika obustaviti. Ova komanda je izvršna odmah. Svaki oficir pojedinačno biće odgovoran za izvršavanje ili neizvršavanje ovog mog naređenja, kao i za dejstva svih svojih boraca ili vojnika, zavisno od toga šta ima. Kalde Svila i Njegova svesnost sada će prolaziti kroz grad, u jednoj od naših letelica. Očekujem da ih svaki oficir, borac i vojnik prihvati sa punom vernošću i disciplinom.

Moj Kalde, imaš li još nešto da kažeš?"

"Da, imam." Svila se nagnu prema njemu i progovori u plastično uho. "Molim da prekinete borbu. Bila je, kao što rekoh, potrebna; ali sad je besmislena. Zaustavi ih ako možeš, Mejtero Nano. Generalice Nano, molim te da ih zaustaviš. Mir je nadohvat naših ruku - a od onog trenu kad prihvatimo mir, pobedili smo, svi mi."

Uspravio se, uživajući u čudesnosti tog 'uha'. Stvarno izgleda kao neki crni cvet, pomisli on, cvet namenjen da cveta noću; pošto je već procvetao, i dizastor mora biti blizu, iako noć izgleda gotovo jednako mrkla kao i dosad.

Opet se sagnuvši do uha, dodade: "Dolazimo kod vas kroz nekoliko minuta lebdelicom koju je Generalissimo Usik pomenuo. Zamolio bih da ne pucate na nas. Mi svakako nećamo pucati na vas. Niko neće pucati." Okrete se Usiku, tražeći potvrdu; Usik žustro zaklima glavom.

"Pa čak ni ako pucate na mene. Ja ću stajati uspravno ako budem mogao, da me vidite." Zastao je. Ima li još nešto da se kaže?

Razređene kao grmljavina iz daljina, njegove reči doleteše nazad, kroz prozor: oluja koja se smiruje. "Da me vidite."

"Oni koji su se borili za Viron biće nagrađeni, bez obzira na to na kojoj strani su se borili. Mejtero Mermer, ako me čuješ, zamolio bih te da dođeš do lebdelice. Veoma si mi potrebna, zato, molim te, dođi. Njorka, takođe, i Šenila." Da li je Kipris posela Zumbulu i učinila je neodoljivom? Može li ona posesti dve žene istovremeno? Jedan sekund razmatrao je, među zapamćenim licima njegovih nastavnika u sholi, ovo pitanje. Ovo treba završiti, pomisli on, prizivanjem božanstava; ali reči pohvale, drevne i dobro znane, zastale su mu u grlu.

"Dok se ne vidimo", reče on, najzad, "molim da se molite bogovima za mene. I za naš grad, i za sve nas. Molite se Kiprisi

Dobroj, koja je ljubav. Naročito se molite Izvanašu, jer on je bog čije vreme dolazi, a ja sam pomoć koju je on nama poslao."

Spustio je ruku u kojoj je držao 'uho'; Usik ga preuze od njega. "Za tu pomoć svi smo zahvalni", reče Usik, a Oreb tiho, promuklo reče: "Pazi."

Posle toga, niko nije govorio. Iako su bili prisutni Usik, Svilin hirurg, Ksipias i Kvecal, Svila je imao osećaj da je spavaća soba prazna. Onostran prozora, Palatin je pritisnula tišina. Nijedan ulični prodavac nije galamio o svojoj robi, nikakvo oružje nije progovaralo.

Mir.

Mir, bar ovde; za one na Palatinu i one oko Palatina, nastupio je mir. Iako izgleda neverovatno, stotine ljudi - hiljade - prestadoše da ratuju, naprosto zato što im je on, Svila, tako rekao.

Osećao se bolje; možda se od transfuzije mira, kao i od transfuzije krvi, čovek oseti bolje. Jači je, mada još ne jak. Hirurg je u njega dolivao krv, opet, dok je spavao; a to spavanje mora biti da je bilo nešto nalik na komu, jer igla ga nije probudila. Tuđa krv, tuđ život, dakle, jeste ono što mu je omogućilo da živi, iako je one noći pre ove bio čvrsto ubeđen da će umreti. Predosećanja rođena iz slabosti mogu, dakle, biti pobeđena; moraće to da zapamti. Kad čovek ima prijatelje voljne da mu pomognu, može sam graditi svoju sudbinu.

9. POBEDA

Pokazalo se da je Ksipias u međuvremenu otišao do Palate. Sada se vratio, donevši jednu od Ustavicih finih odeždi. Na Svili je stajala iznenađujuće dobro, mada je u svojoj mekoći nosila nagoveštaj prigušene raskoši, nešto što je Svili bilo odvratno. "Bez ovoga te neće prepoznati, momče", reče Ksipias. Svila se, odmahnuvši glavom, zapita kako će ga prepoznati u tome.

Vratio se Usik. "Dao sam da se na tvoju lebdelicu postave dodatna svetla, Kalde. Na anteni će biti i zastava. Svetla će biti većinom uperena na tebe, a samo dva na zastavu." Ne čekajući odgovor, upita hirurga: "Je li on spreman?"

"Ne bi trebalo da pešači daleko", reče hirurg.

"Mogu ja oko celog grada peške, ako treba", reče im Svila.

Zumbula saopšti: "Trebalo bi da legne i da ostane u krevetu sve dok ne bude vreme za polazak." Da bi učinio njoj po volji, Svila postupi tako.

Pola minuta kasnije - ili mu se tako učinilo - Ksipias i hirurg već su ga spuštali u nosiljku. Zumbula opet pođe naporedo sa nosiljkom, kao kad su ga konobari iznosili iz staklene bašte, a njemu se činilo da sa Zumbulom hoda i cela bašta njegove majke; sa druge strane nosila stupao je Kvecal, prskao ga kapima svete vodice i izgovarao blagoslove. Kvecalova odežda dudove modre boje dodavala je mirise tamjana i još nečega prohladnoj, vetrovitoj tami. U Svilinim ušima, šuš-šuš-šuš Zumbuline haljine i sviš! sviš! Kvecalove odežde zvučali su glasnije nego praskanje Kvecalove zastave. Borci su salutirali, lupkali petu o petu. Jedan je kleknuo da ga Kvecal blagoslovi.

"Bilo bi bolje", reče Usik, "da u lebdelicu ne moramo da te unosimo, Kalde. Možeš li?"

Mogao je, naravno; pomažući se Ksipiasovim štapom, digao se iz nosiljke. U daljini odjeknu nekoliko pucnjeva; odmah potom začu se, vrlo slabo, nečiji krik, razređen, nestvaran. "Ljudi biju", reče Oreb.

"Neki se biju", reče Svila. "Zato idemo."

Iz ulaznih vrata letelice prosipalo se svetlo bledožute boje; unutra

je čučao hirurg, spreman da mu pomogne pri ulaženju. "Krvova letelica bila je otvorena", reče Svila, setivši se. "Imala je providan krov, ili svod, kroz koji se moglo gledati maltene jednako dobro kao kroz vazduh. Pod tim krovom čovek je mogao stajati uspravno."

"Možeš i ovde da stojiš uspravno", reče hirurg, "evo, na ovom mestu." Povede Svilu do te tačke. "Vidiš? Sad si pod kupolom."

Svila se uspravi i klimnu glavom. "Vozio sam se juče u jednoj ovakvoj letelici, tačnije, na njoj, spolja. Unutra nije bilo ni približno ovoliko mesta." Ali tada su leševi, uključivši Ždralov, zakrčili dobar deo unutrašnjosti.

"Izvadili smo veći deo municije, Kalde", reče mu borac koji je sedeo na vozačkom sedištu.

Svila umalo da opet klimne glavom, iako vozač nije mogao videti njegovu glavu. Našao je lestvice za kojima je tragao, metalne, paučinasto tanke. Poče se penjati, obazrivo ali postojano, prema otvorenom poklopcu na vrhu kupole.

"Loša stvar", obavesti ga Oreb nervozno. "Stvar sija."

Svila se, na svoje sopstveno zaprepašćenje, nasmeši. "Ti to o ovom baz-mitraljezu?" Mitraljez je bio tupe crne boje, ali je zatvarač stajao povučen unazad i otvoren, i tu se videlo blistanje čelika. "Neće oni iz toga pucati na nas, Orebe. Niti na ma koga drugog, nadam se."

Odozdo je doplovio hirurov glas. "Ima tu jedno sedlo za nišandžiju, Kalde, a ispod sedla ono gde provučješ stopala."

"Stremen." Taj glas odozdo bio je Usikov, sigurno.

Svila objaha sedište, pokriveno štavljenom kožom, pri tome zamalo, ali ne sasvim, ispustivši Ksipiasov štap. Oko letelice su bili oficiri na konjima i, činilo se, cela jedna četa pešadije, postrojena, ali u stavu 'na mestu voljno', pola ulice daleko iza oficira. Onaj portir koji ga je pustio u Erminov hotel sada je gledao sve, sa svog mesta pokraj vrata; Svila mu mahnu štapom, a portir, čiji je široki osmeh bio mrljica belog u mraku, uzvрати mahanjem.

Opet će kiša, pomisli Svila. Ne verujem da smo od proleća imali ijedno ovako mračno jutro.

Kraj njegovog lakta uzdiže se Kvecalova glava. "Biću uz tebe, Patera Kalde. Upravo traže neki sanduk na kome bih mogao stajati."

Najčvršće što je mogao, Svila reče: "Nikako ne može biti da ja sedim dok Vaša svesnost stoji."

Na prednjoj strani vozila diže se jedan poklopac; odatle Usik izviri glavom i ramenima, a onda reče nešto nekome unutra.

Kvecal dodirnu Svilinu šaku, hladnim, suvim prstima, koji kao da su bili bez kostiju. "Ti si, Patera Kalde, ranjen i slabiji si nego što misliš. Ostani na sedištu. Takva je moja želja." Njegova glava se podiže i dođe u isti nivo sa Svilinom.

"Kako Vaša svesnost želi." Držeći se obema rukama za rub otvora na kupoli, Svila izdiže svoje, na neželjeni način nepokorno telo. U jednom trenutku činilo se da je to preveliki napor; srce mu je gruralo, ruke se tresle; onda jednom nogom pronađe ugao sanduka na kome je Kvecal stajao. Sad uspe da se izdigne toliko da sedne na rub otvora na oklopu kupole. "Slobodno je mesto nišandžije, za Vašu svesnost", reče on.

Lebdelica se, ispod njih, podigla i kliznula napred. Gromkiji od grmljavine motora, prolomi se Usikov glas, koji kao da je dohvatao sve ulice u gradu: "Narode Virona! Naš novi Kalde dolazi među vas, kao što smo obećali. Uz njega je Njegova svesnost, prolokutor, koji je potvrdio da je na Kaldeovoj strani naklonost bogova. Pozdravite Kaldea! Krenite za njim!"

Bleštava bela svetlost upali se levo i desno od Svile, nadohvat ruke; napola ga zaslepi.

"Ide mala!" uzviknu Oreb.

Jedna crna civilna lebdelica ugura se nosom napred između pešaka, a zatim i konjanika, i Sviline lebdelice. Na prednjem sedištu, do vozača, stajala je Zumbula; Svila ju je gledao otvorenih usta, a ona prekorači preko neke, činilo se, niske, nevidljive prepreke na uglačanu, zaobljenu gornju stranu školjke svog vozila. "Daj štap!" povika ona.

Svila priteže dršku, nagnu se nazad najviše što je smeo i ispruži štap ka njoj; a civilna lebdelica se primače toliko da najzad dodirnu zadnji kraj vojne.

A Zumbula skoči, pri čemu joj skerletna suknja zaleprša bujno oko nogu, u uzlaznim mlazevima vazduha koji su nastajali radom motora dvaju letelica. U jednom trenutku bio je siguran da će pasti.

Ali ona dohvati kraj štapa i stade pouzdano na kosu zadnju 'palubu' vojnog vozila, i još likujućí mahnu oficirima; većina joj uzvratí mahanjem ili salutiranjem. Dok je lebdelica koja je Zumbulu dovezla zaokretala i nestajala u mračnom prostoru izvan njihovog osvetljenog kruga, Svila prepoznade onog vozača koji je njega vratio u mantejon u fejdán unoc.

Zumbula mu se nestašno osmehnu. "Izgledaš kao da si video duha. Nisi očekivao društvo, a?"

"Mislio sam da si ostala unutra. Trebalo je... Izvini, Zumbulo, strašno mi je žaló."

"I treba da ti je žaló." Primakao je uho njenim usnama, da bi je čuo; a ona malo uštinu, a onda i poljubi to uho. "Usi mi je rekao da ostanem po strani. Nemoj mu sad kazati da sam ovde gore."

Izgubljen u divoti njenog lica, Svila je mogao samo da hvata vazduh.

Kvecal podiže žezlo i poče da blagosilja nekoga Svili nevidljivog, ko se nalazio izvan osvetljenog prostora, iza konjanika. Buka motora postala je nešto tiša; povremeno se čulo grebanje kao da školjka vozila dodiruje kaldrmu.

"Kazala si da ćeš uzeti lebdelicu", reče Svila Zumbuli. "Mislio sam da to znači da si je, hm, sama uzela."

"Pa, ne bih ja znala da pokrenem takvu stvar." Popevši se na kupolu, ona sede, kao i on, na rub gornjeg otvora, a onda se još malo primače Svili. "A ti bi, kao, znao? Nego, vozač je moj prijatelj, a i dala sam mu nešto love."

Obidoše oko ugla ulice. Iz mutnog prostora iza reflektora uzdiže se klicanje nebrojenih grla. Neko povika: "Mi smo prišli Svili!"

Baćena hrizantema okrznu njegov obraz; Svila mahnu.

Drugi glas povika: "Živeo Kalde!" Oluja klicanja i povika odobravanja; a Zumbula poče mahati i osmehivati se kao da je ona Kalde i upravo tim svojim postupkom izazva novi talas klicanja. "Kuda idemo?" upita ona. "Da li ti je Usi rekao?"

"Na Alambreru." Svila je morao vikati da bi ga ona čula. "Oslobodićemo zatvorenike. Posle toga, na Juzgado."

Nagomilani sanduci i komadi nameštaja razmakoše se ispred njih, omogućivši im da prođu: Lijanina barikada.

Pored njega je Kvecal prizivao devetoro: "U ime Molpe čudesne, blagosloveni ste. U ime Tartarosa Mračnog, blagosloveni ste..." Ovi imaju poverenja u bogove, pomisli Svila; svi ovi nesrećnici; upravo zato su me izabrali za svog vođu. A ja osećam da nijednome bogu ne mogu pokloniti svoje poverenje, pa čak ni Izvanašu.

Kao da nastavlja nekakvo ćaskanje u vreme ručka, Kvecal reče: "Pa, Kalde, samo bi nerazumnik njima poklonio poverenje."

Svila se netremice zagleda u njega.

"Zar ti ne rekoh da sam sve učinio da sprečim teofanije? Oni koje mi nazivamo bogovima samo su duhovi umrlih ljudi, ništa više. Moćni jesu, ali samo zato što su za života prigrabili veliku moć."

"Ja..." Svila proguta. "Nisam bio svestan da sam glasno govorio, Vaša svesnosti. Izvinjavam se; moja primedba bila je do krajnosti nedolična." Oreb se na njegovom ramenu brižno promeškolji.

"Nisi ništa rekao glasno, Kalde. Video sam tvoj izraz lica; a iskustva imam koliko hoćeš. Ne gledaj u mene, nitu u tu mladu ženu. Gledaj u narod. Maši. Napred gledaj. Osmehuj se."

Obojica počеше da mašu. Svila se trudio da se uz to i osmehuje. Oči su mu se već prilagodile na svetlost reflektora do te mere da je povremeno nazirao nejasne ljudske prilike iza oficira na konjima. Mnogi od tih ljudi iz mase mahali su pištoljima sa debelom municijom, na isti način kako je on mahao štapom od trske. Kroz stisnute zube, Svila reče: "Ehidna nam je saopštila da je Pes mrtav. Ti si, prolokutore, to potvrdio."

"Ma umro je on odavno", saglasi se Kvecal, "ko god da je zapravo bio, jadnik. Ubili su ga članovi njegove porodice, što je i bilo neizbežno." Spretno je uhvatio buket. "Blagosloveni ste, deco moja. Blagosloveni, blagosloveni... Neka vam se osmehuju Pes Veliki i svi besmrtni bogovi, vama i svemu što je vaše, sada i za veke vekova!"

"Svila je Kalde! Živio Svila!"

Zumbula mu reče, sva srećna: "Idemo u pravu turneju po gradu!"

On klimnu glavom, osećajući da njegov osmeh postaje topao, istinski.

"Pogledaj ih, Patera Kalde. Ovo je njihov čas. Za ovo su krvarili."

"Mir!" povika Svila senovitim gomilama, mašući trskom. "Mir!"

"Mir!" potvrdi Oreb, zamaha krilima i naskoči Svili na glavu. Dan

postaje najzad nešto svetliji, zaključí Svila, uprkos ovom crnom olujnom oblaku koji počiva iznad grada. Kako je prikladno da dizastor počne upravo sada: mir i sunčani sjaj, zajedno! Jedna žena je dovikivala nešto i mahala granom zimzelena, koja je simbol života. On uhvati njen pogled, i mahnu i osmehnu se baš njoj; a ona, činilo se, samo što ne pade u nesvest od radosti.

"Nemoj da počneš sad dobacivati cveće sam sebi", reče mu Zumbula, šaljivo glumeći strogost. "Vrlo brzo će doći vreme da oni na tebe svaljuju krivicu za svašta."

"Onda bar da uživamo u ovome dok možemo." Pogled na onu ženu sa granom zimzelena dozvao je iz njegovog pamćenja jednu od onih desetina hiljada stvari koje mu je Izvanaš prikazao: prizor kako neki junak jaše kroz neki tuđinski grad, a masa naroda ga pozdravlja klicanjem i uz to maše velikim listovima nalik na lepeze. Zar bi Ehidna i njena deca ubili i Izvanaša? U jednom sevu uviđanja, Svila shvati da oni to već pokušavaju.

"Vidi, vidi ti Orhideju. Sprema kuću."

Svetlost uperena ka zastavi obasjala je i Orhideju, koja je sad bila jasno vidljiva: izvirila je kroz prozor drugog sprata, i to kroz onaj isti odakle je Kipris svojevremeno pozvala njega, Svilu. Nagnula se napolje, toliko da se činilo da će svakog trena pasti. Pa, oni već plove niz Ulicu lampiona, očigledno; Alambreira ne može biti daleko.

U trenutku kad je Zumbula dobacivala Orhideji poljubac, nešto fijuknu pored Svilinog uha i tresnu o prednju 'palubu' letelice, koja odzvoni kao gong. Fijuk, vrlo visok, zatim potmula eksplozija, i štektanje baz-mitraljeza. Neko povika nekome da pođe 'dole, dole', a neko u letelici dočepa Svilu za povređeni skočni zglob i povuče ga.

Umesto da skoči dole, on pogleda uvis i vide da je nebo ispunjeno nečim novim i ogromnim, što nikako nije oblak. Još jedan fijuk, bučniji, sve više zaošijan, a onda Ulica lampionska eksplodira ispred njih, zasipajući njegovo lice mnogobrojnim komadićima nečeg i bacajući mu i nešto tvrdo na glavu.

Usik povika: "Brže!" i nestade pod poklopcem koji se za njim zalupi.

"Unutra, Patera Kalde!"

Umesto da poslušá, on dohvati Zumbulu, podiže je sebi u

naručje, a štap pusti da padne u unutrašnjost letelice, koja je sad jurila Ulicomampionskom i razbacivala ispred sebe ljude kao plevu. Zumbula vrisnu.

Evo Kavezne ulice, nad kojom se uzdiže despotski zid Alambre. U vazduhu, ispred zida, lebdi neko naoružan; borac sa krilima; žena, reklo bi se po izbočinama na grudima; nišani pištoljem sa debelom municijom, pravo ka njemu. Svila kliznu sa ivice, unutra, ne ispuštajući Zumbulu, i sruči se na ljude dole.

Zamrsili su se, nastao je pravi čvor od mnogobrojnih ruku i nogu. Kao bube nabacane u teglu. Neko stade na Svilino rame i hitro se pope uz tanke lestvice, dohvati poklopac kupole i sa treskom ga zatvori. Iz prednjeg dela letelice dopre Usikov oštar glas: "Brže, naredniče!"

"Dobijamo vektor, generale."

Svila pokuša da se izvini i da navuče skerletnu suknju Zumbuli preko butina, sada nagih (iako se videlo da je to Zumbuli savršeno svejedno) ali i da se digne na noge u prostoru gde nikako nije bilo moguće stajati uspravno - sve to u isti mah. Ništa od toga nije mu uspelo.

Nešto je tresnulo po letelici kao malj, tako da se ona zanjihalevo-desno i nalete na nešto drugo, čvrsto i masivno; sad se počejihati na drugi način, prednjim i zadnjim krajem gore-dole. Mašina se naprezala, mučući bolno, kao ranjeni bik. Pramen uljastog crnog dima, koji je smrdeo na ribu, počese krivudavo provlačiti kroz unutrašnjost vozila.

"Brže!" povika Usik iz sveg glasa.

Kao da je samo to čekao, baz-mitraljez u njihovoj kupoli progovori klepetavim rafalom koji je trajao i trajao, kao da nišandžija namerava da masakrira čitav grad.

Svila se nekako ispenetra preko Ksipiasa i hirurga i uspe da virne preko Usikovog ramena. Plameno-crvena slova plesala su preko stakla ispred Usika:

VEKTOR NEPRIHVATLJIV.

Nešto zveknu po zakošenoj prednjoj palubi iznad njihovih glava, a grmljavina motora se podiže do zaglušujućeg krešenda; Svila je imao utisak da ga je neka sila trgla unazad.

Najednom se njihovo kretanje izmenilo.

Letelica više nije jurila nikud, niti se njihala obrtanjem po ma kojoj osi. Buka motora se toliko stišala da je Svila sad mogao razaznati i visoku pesmu unutrašnjih elisa koje su duvale vazduh nadole, pod letelicu; taj zvuk se podiže do agonijskog vriska, a onda polako nestade. Na instrument-tabli upali se jedno krupno crveno svetlo.

Svila po drugi put u jednoj lebdelici oseti da zaista lebdi; bilo je to, razmišljao je, slično onom neprirodnom osećanju u pokretnoj sobi u kojoj se, sa Mameltom, jednom prilikom vozio.

Iza njega Zumbula jeknu. Neki predmet čudnovatog oblika uzdizao se pokraj Usika. Pre nego što ga je Svila prepoznao, predmet je načinio ležernih četvrt obrtaja oko sebe, ni pedalj ispred Svilinog nosa. Bio je to veliki igličar, sličan onom koji je ostao zavučen pod njegov opasač; plovio je, ovde, kao pampur na vodi, zato što ga ništa nije sprečilo da se uzdigne iz Usikove futrole za pištolj.

"Gledaj! Gledaj! Podižu nas!" Zumbuline obilate dojke pritisnuše se o njegova leđa. Sad je i ona zurila u staklo.

Svila uhvati igličar iz vazduha i gurnu ga natrag u Usikovu futrolu. Pogleda opet staklo, na kome se sad širio jedan zamršaj krivih linija, tu i tamo oživljen grimiznim iskrama. To izgleda, zaključi on, kao neki od gradova u nebeskim zemljama, osim što je mnogo bliže. Zainteresovan, on oslobodi kopču poklopca na oklopu vozila, iznad Usikove glave, baci ga uvis; još dok je dovršavao taj pokret, njegova stopala otploviše od poda. Pokuša da se uhvati za poklopac koji je otvorio, promaši ga za širinu prsta, i produži da plovi nagore, bespomoćno, kao igličar maločas, sve dok ga neko ne uhvati za nogu.

Obrazac koji je video napolju bio je isti kao onaj na staklu, ali se proširio do u beskraj: jedan nebeski grad, utonuo u sumrak, a oko grada obruč njiva i zgurenih sela, blistavih od sunca; s jedne strane, srebrno ogledalo usidreno pomoću mrkog upredenog konca. Dok je Svila zapanjeno blenuo, Oreb odlete s njegovog ramena i nestade u polumraku.

"Letimo." Neverica i zbunjenost pretvoriše ovu Svilinu reč u uzdah koji nestade kad i crni ptican. Svila se zakašlja, ispljunu zgrušanu krv

i pokuša ponovo. "Letimo naopačke. Glavom nadole. Vidim Viron i jezero, čak i drum od grada do jezera."

Iz unutrašnjosti letelice progovori Kvecal. "Pogledaj iza nas, Patera Kalde."

Sad su bili bliže toj stvari, toliko blizu da je njen divovski mračni trbuh izgledao kao neki krov kojim je zaklonjeno celo nebo. Ispod te stvari visilo je, na mnoštvu kablova koji su izgledali tanki poput viline kosice, nešto, nekakvo ustrojstvo, nalik na brod sa mnogo kratkih vesala; Svilina pluća se jednom napuniše i jednom isprazniše, i tek tad on uvide da su to cevi mnogih topova; još pola minuta prođe, puzeći, dok on uspe da razazna trougao krvave crvene boje na dnu tog 'broda'. "Vaša svesnosti..."

"Sad tebi nije jasno zašto oni ne pucaju na nas", reče Kvecal i strese se. "Zamišljam da je to naprosto zato što nas još nisu primetili. Vetar ih prinuđuje da zadržavaju svoj vazdušni brod u položaju koji je uporedan sa suncem; zato oni zure dole, u mrak, u grad koji je ostao u njihovoj senci. U ovom času naša lebdelica okrenuta je svojom najužom stranom ka njima. Ali mi se obrćemo. Uskoro će oni gledati pravo u nas. Hajde da mi uđemo unutra i zaklopimo ovo okno."

Sad je staklo prikazivalo jezero Limnu. Dok je gledao kako obala jezera puzi od jednog kraja stakla ka drugome, Svila je razmišljao o Usikovom igličaru. Dolazio je do zaključka da se njihova letelica tumba po nebu na isti, usporeni način.

Pripijajući se uz njega, Zumbula prošaputa: "Ti se nimalo ne bojiš? Jesmo li strašno visoko?" Drhtala je.

"Naravno da se bojim; kad sam se našao napolju, silno sam se uplašio." Sagledao je stanje svojih osećanja. "To me i sad drži; ali razmišljanje o ovome što se dešava - kako je moglo do ovoga doći, osim čudom - toliko zaokuplja moj um da nemam vremena da mislim na strah." Gledajući u staklo, on pokuša da opiše vazdušni brod.

"Oni nas vuku gore, momče! To je rekla. Možemo li mi to da presečemo, ha?"

"Nema tu šta da se preseca; kad bi imalo, oni bi znali gde smo i verovatno bi nas već izbušili. Ovo je nešto drugo. Uzgred rečeno, jesi li me ti uhvatio za nogu? Hvala ti."

Ksipias pokretima glave kaza da nije on, nego hirurg.

"Hvala ti, onda, doktore", reče Svila. "Zaista ti mnogo hvala." Dohvati vozača za rame. "Rekao si da dobijamo vektor. Šta to tačno znači?"

"To je poruka koju dobiješ ako letiš suviše brzo, moj Kalde, i to samo ako letiš ka jugu ili ka severu. Onda se očekuje da usporiš. A ako nećeš, trebalo bi da monitor to uradi umesto tebe, ali u ovom oklopnom vozilu monitor više ne radi."

"Aha, vidim." Svila klimnu glavom, nadajući se da je to izveo na ohrabrujući način. "Zbog čega se zahteva da usporiš?"

Usik ubaci: "Ko vozi suviše brzo na sever, oseća se kao da neko nabacuje lopate peska na njega. To nije dobro za zdravlje, a osim toga, usporava reakcije svih u vozilu. Ko suviše žuri na jug, dobija vrtoglavicu. Osećaj je kao da plivaš."

Kvecal upita, tako tiho da su ga jedva čuli: "Da li ti je poznat oblik Svitka, Patera Kalde?"

"Svitak je valjkast, naravno, Vaša svesnosti."

"A jesmo li unutra, Patera Kalde? Ili smo na spoljašnjoj strani?"

"Unutra smo, Vaša svesnosti. Da smo napolju, popadali bismo sa njega."

"Tačno tako. A šta nas to drži za tlo? Koja to sila tera knjigu da padne ako je ispustiš?"

"Ne sećam se, baš, kako se zove, Vaša svesnosti", reče Svila, "ali to je ona težnja koja zadržava kamen u prački dokle god je vrtimo oko sebe - sve dok ga ne ispalimo iz pračke napred."

Zumbula se maločas odvojila od njega; sad njena šaka pronade njegovu, a on je steže. "Dokle god dečak vitla pračkom oko sebe, kamen ne može ispasti. Naš Svitak rotira - vidim! Kad bi kamen bio... recimo, miš, i potrčao u istom pravcu u kome se pračka već okreće, bio bi samo još čvršće zadržan u njoj. Bezbednije, kao da se pračka vrti brže. Ali ako bi potrčao na suprotnu stranu, bilo bi to kao da se pračka ne okreće dovoljno brzo. Ispao bi iz nje."

"Nišandžijo!" Usik je zurio u staklo. "Trebalo bi da je ovo sad u dohvatu tvog oružja." On oslobodi kočnicu svog baz-mitraljeza, a crveni trougao polako uplovi na staklo.

"Trivigaunte", šapnu Zumbula. "Njima Sfiksa ne dozvoljava da

prave slike bilo čega. Ovo ovde nije slika, to je onaj znak na njihovoj zastavi."

Njorka ustade, ne uspevši da se priseti gde je i zašto je došao. Da li je pao sa nekog krova? Slana krv sa usana slivala mu se tankim mlazićem u usta. Pored njega trči tip čije su ruke i noge tanke kao štapovi za potpalu. Lice, živa lobanja, ali sa bradurinom. Za njim trči još jedan takav. Pa još jedan.

"Ne plaši se", prošaputa slepi bog. "Budi hrabar i deluj mudro, pa ćeš imati i moju zaštitu." Dohvati Njorku za ruku, ne na onaj način kako je Zumbula uhvatila Svilu za ruku nekoliko minuta pre toga, nego onako kako stariji čovek može u kritičnim trenucima stisnuti šaku mlađem.

"Dobro, važi", reče mu Njorka. "Nisam se ja nešto uplašio, ali malo sam, kao, zbunjen." Šaka slepog boga daje dobar osećaj u njegovoj, to je krupna i jaka šaka, sa dugačkim, moćnim prstima; ali on nikako da se seti imena ovog slepog boga i baš mu je neprijatno što to ne uspeva.

"Tartaros sam ja, i tvoj prijatelj. Kaži mi šta sve vidiš. Govori glasno, ili u sebi, svejedno je."

"Usred zidina sad ima jedna rupčaga, velika je - oho-ho. Iz nje se dimi", reče Njorka. "Tako nešto nije na tom mestu postojalo ranije, prilično sam siguran. Neki mrtvi tipovi leže oko nas, oko onih koje je ubio Patera i onog jednog koga sam oladio ja. Među tim mrtvima je ovde i jedno čudo koje je žensko, ali obučeno kao borac, pa još sa krilima koja su se, izgleda, polomila kad je tresnula o tlo. Sva je nešto smeđe boje, i krila i pantalone i ovaj, hm, zavoj stegnut preko sisa."

"Smeđe."

Njorka pogleda pažljivije. "Pa, smeđe boje, znaš. Dobro, više kao žučkastosmeđe. Kao blato. Ej, evo je Šenila."

"To je dobro. Uteši je, Njorka, noktolateru moj. Je li vazdušni brod i sada iznad nas?"

"Nego šta je", reče Njorka, tonom koji je nagoveštavao da njemu nije potreban nikakav bog da bi ga upućivao u tako osnovne stvari. "Dabome da je iznad nas." Šenila pritrča i baci mu se u naručje.

"Nema frke, Sifonka", reče joj Njorka. "Biće šećerno. Videćeš. Tartaros je moj dobar drugar." A Tartarosu reče: "Ima gore i jedna letelica, zelembačka, koja pada sa neba, al vrlo polako, i dok pada, roka iz bazova. A ima i par stotina letećih boraca, visoko gore. Liče na ovu žensku."

Slepi bog blago povuče njegovu ruku. "Izidismo iz manje jame u ovu veću, Njorka. Ako sad ne vidiš nikakav drugi izlaz, dobro bi bilo da se vratimo u tunel. Ima i drugih izlaza na površinu. Ja ih znam sve."

"Samo malo. Izgubih moju čakiju. Eno je." Njorka pusti Šenilu, iščupa svoj kratki mač iz blata i obrisa sečivo o tuniku.

"Njorka, sine moj..."

On zamahnu mačem ka Inkusu i na taj način ga otera od sebe. "Beži nazad u tunel, Patera, pre nego što nastradaš. Tartaros tako kaže, i u pravu je."

Lebdelica se sada spuštala brže, maltene kao da stvarno pada. Gledajući je, Njorka zaključila da to jeste pad, ali ne baš pravo nadole, kao što stvari normalno padaju. Do poslednjeg trenutka se činilo da bi se mogla ispraviti i normalno prizemljiti; ali, na kraju, pade bočno i prevrte se.

Nešto je sa mnogo veće visine padalo mnogo brže, crna tačkica koja je počela da liči maltene na strelu u trenutku kad se zarila u oštećeni bedem Alambriere, iz koga na tom mestu izbi nova erupcija plamena i dima. Ovog puta, mase broskog kamena velike poput seoskih kuća poleteše uvis i na sve strane, kao trina. Njorka zaključila da u životu nije video lepši prizor.

"Svila ovde!" proglasi Oreb ponosito, sletevši na njegovo rame. "Tica dovede!" Na prednjoj strani oklopa srušene lebdelice otvori se jedan okrugli kapak.

"Mlatko!" povika Šenila. "Ajde, Mlatko! Vraćamo se u tunel!"

Njorka mahnu rukom, pokazavši joj da ćuti. Za zidine Alambriere, ovaj poslednji udarac bio je smrtonosan. Pred Njorkinim očima, naprsline pojuriše niz unutrašnju stranu zidina i pojaviše se, kao nekom magijom prenete, i na zidu ogromne jame za robijaše. Začu se zvuk nalik na mumlanje, dublji i jači od ma kakve grmljavine. Uz urlik od koga se bacakalo tlo na kome je Njorka pokušavao da stoji,

počeše da se stropoštavaju i bedemi, i cela jedna strana jame. Lavina oštrih stena, zemlje i četvrtastih blokova koji su dotad bili u zidu poče se odronjavati ka njima, stižući do pola jame. Kašljući od prašine, Njorka je uzmicao.

"Rupa bum", obavesti ga Oreb.

Pogleda opet ka prevrnutoj letelici, iz koje je izlazilo nekoliko muškaraca i jedna vitka žena u skerletnoj odeći. Baz-mitraljez u kupoli letilice, iako u neprirodnom položaju, bio je okrenut ka vazдушnom brodu; sipao je rafal za rafalom, uporno, ka letećim borcima.

"Vrati se ženi", reče mu slepi bog. "Žena je od životnog značaja. Ovo ovde nije."

On pogledom potraži Šenilu, ali nje više nije bilo. Nekoliko skeletnih prilika zamicalo je u rupu kroz koju su Šenila i on dospeli u ovu jamu. Za tim živim kosturima hitali su i ljudi iz lebdelice; kroz guste oblake prašine, Njorka uspe da razazna jednog sa sedom bradom, u odeždi koja beše boje rđe i crna; i jednog višeg, u zelenoj tunici.

"Svila ovde!" graknu Oreb i odlete da kruži iznad ta dva begunca.

Njorka ih sustiže u trenutku kad su kretali niz strmu zavojitu stazicu; Svila je hramao, ali je ipak brzo odmicao. Pomagao se štapom, a pomagala mu je i žena u crvenom. Njorka je dočepa za kosu. "Izvini Patera, al ja ovo moram." Svilina ruka polete ka opasaču, ali je Njorka bio brži - jedan dobar udarac u prsa, i Svila polete naglavačke u manju jamu.

"Oslušni!" pozva slepi bog, pokraj Njorke; Njorka oslušnu, i začu sve jači fijuk sledeće bombe, trenutak pre nego što je grunula u tlo.

Svila je gledao dole, na telo umirućeg augura, sa puno radosti, ali i žalosti. Ipak, to je - bio - on. Kvecal i neki drugi, manji augur kleče pored tela, a uz njih stoje neka žena, odevena u augursku mantiju, i neki čovek star maltene kao Kvecal.

Brojanice se njišu, praveći znake sabiranja, sve iznova i iznova: "Prenosim ti, Patera Svilo, sine moj, oproštaj svih bogova."

"Seti se sada reči Pesovih..."

Dobro je to; a kad bude završeno, on može da krene. Kuda? Nije

bitno. Kud god poželi. Slobodan je, najzad; nedostajće mu ona stara, dobra ćelija, ali sloboda je ipak najbolja. Diže pogled kroz plafon, stamen brodski kamen, i vide samo zemlju, ali znajući da je iznad nje ceo svit, i otvoreno nebo.

"Molim te da oprostiš nama, živima", govorio je manji augur, iscrtavajući po ko zna koji put znak sabiranja, koji, kad pomisliš, nikako nije mogao biti Pesov znak. Pa, pravi znak sabiranja je krst; dobro ga je zapamtio onog dana kad im je Mejtera, crtajući po tabli, objašnjavala taj deo računanja. Pesov znak nije krst, nego krst sa šupljinama izdubljenim u sva četiri kosa kraka.

On poseže rukom ka takvom privesku oko vrata, ali toga više nema.

Stariji augur: "Ja ovde govorim u ime Pesa Velikoga, i Ehidne Božanske, i Scile Pržeće."

Mlađi augur: "I u ime Molpe Čudesne, i Tartarosa Mračnoga, i Hieraksa Najvišega, i Telksiepeje Promišljene, i Feje Žestoke, i Sfikse Jake."

Stariji augur: "Takođe u ime manjih bogova."

Posle broskog kamena, zemlja, prođeš kroz zemlju i evo te u vazduhu čistijem i bistrijem nego što ga ikad ranije znade. Eno Zumbule, sa Njorkom; u brdu srušenog kamenja, negde u toj kosini, pomiće se jedan kamen i klizi otkrivajući čeličnu šaku koja počinje da pipa oko sebe. Ponet slavom, on se baca ka visinama.

Trivigaunski vazdušni brod je smeđa bubica, beskonačno daleka, a Zlatna staza je tako blizu, da on zna: može to biti njegovo krajnje odredište.

Sleće lako na nju, i nalazi stazicu od aluminijumske folije, kroz svitkić ne veći od jajeta. Gde su one životinje koje muću? I dusi mrtvih? A-ha! Eno njih. Dva muškarca i dve žene. On žmirka, zuri, opet žmirka.

"O, Svilo, sine moj! Sine!" Ona je u njegovom zagrljaju, a on u njenom, rastapaju se suzama radosti. "Majko!" "Svilo, sine moj!"

Svit je ogavna prljavština, smrad, uzaludnost i izdaja; ovo, ovde, ovo je sve - radost i ljubav, sloboda i čistota.

"Moraš nazad, Svilo. On nas šalje da ti to kažemo."

"Moraš, dečko moj." Glas muškarca, glas u poređenju s kojim je

Lemurov glas bio samo jedna vrsta parodije. On diže pogled i vide ono smeđe, od drveta izvajano lice iz majčinog ormana.

"Mi smo tvoji roditelji." On je bio visok, plavook. "Tvoji očevi i tvoje majke."

Ona druga žena nije govorila, ali su njene oči govorile da je istina.

"Ti si bila moja majka", reče on. "Razumem."

Onda spusti pogled na svoju sopstvenu majku, divnu. "Ti ćeš uvek biti moja majka. Uvek!"

"Čekaćemo, Svilo, sine moj. Svi mi. Pamti to."

Nešto kao lepeza maše ispred njegovog lica, hladi ga.

On otvori oči. Kvecal sedi pored njega. Jedna Kvecalova šaka, dugačka, beskrvna, maše tačno i bez napora kao klatno. "Prijatno ti popodne želim, Patera Kalde. Naime, pretpostavljam da je već popodne."

On leži na tlu, ukočeno zuri u tavanicu od broskog kamena. Bol ga probada kroz vrat; drugi je bol u glavi, treći i četvrti u rukama, peti i šesti u nogama, sedmi u donjem delu trupa, a svaki različit, svaki poseban.

"Mirno leži. Rado bih ti ponudio vode, kad bih je imao. Kako se osećaš?"

"Vratio sam se u moj prljavi kavez." Prekasno se seti da je trebalo reći i ono Vaša svesnosti. "Ranije nisam znao da je kavez."

Kvecal šakom pritisnu njegovo rame nadole. "Nemoj se još dizati u sedeći položaj, Patera Kalde. Postaviću ti jedno pitanje, ali ti ne smeš pokušati da odgovor nađeš tako što bi pokušao to i da uradiš. Dakle, biće pitanje samo za raspravu. Saglasan?"

"Da, Vaša svesnosti." Klimnuo je glavom, iako mu je za to bio potreban ogroman napor.

"Evo mog pitanja. O kome ćemo isključivo razgovarati. Ako bih ti ja pomagao, da li bi ti mogao hodati?"

"Mislim da bih, Vaša svesnosti."

"Glas ti je vrlo slab. Pregledao sam te i nisam našao nijednu slomljenu kost. Ovde nisi sam, ima nas još četvoro, ali..."

"Pali smo, zar ne? Bili smo u lebdelici Garde i tumbali smo se iznad grada. Da li sam to sanjao?"

Kvecal odmahnu glavom.

"Ti i ja i Zumbula. I Pukovnik Usik, i Oreb. I..."

"Da, Patera Kalde?"

"Jedan borac - dvojica - i jedan stari majstor mačevaja, sa kojim me je neko upoznao. Ne sećam se kako se zvao, ali sigurno sam sanjao da je pored svih ostalih bio prisutan čak i on. Odveć je fantastično."

"On je ovde, u tunelu, Patera Kalde, ali malo dalje od nas. Imali smo neke neprijatnosti sa robijašima koje si ti oslobodio."

"Zumbula?" Svila se počeo boriti da ustane.

Kvecal ga zadrža na tlu, pritiskajući obema rukama njegova ramena. "Lezi mirno, inače ti neću reći ništa."

"Zumbula? Za... za ime svih bogova! Potrebno je da znam!"

"Ja ih ne volim, Patera Kalde. Ne voliš ih ni ti. Pa, kad je tako, zašto bismo nas dvojica išta govorili 'za ime' njihovo? Ne znam. Rado bih znao. Ona može biti mrtva. Nije mi poznato."

"Reci mi, molim te, šta se dogodilo."

Kvecalova glava, na kojoj nije bilo nijedne dlake, polako odmahnu levo i desno. "Bilo bi bolje, Patera Kalde, da ti to kažeš meni. Bio si vrlo blizu smrti. Potrebno mi je da znam šta si zaboravio."

"Ima vode u ovim tunelima. Bio sam ja u njima i ranije, Vaša svesnosti. Na pojedinim mestima ima mnogo vode."

"Ovo nije jedno od tih mesta. Ako si se dovoljno oporavio da shvatiš koliko ti je loše i da održiš obećanje, otići ću da donesem vode. Pamtiš li kako si, sa mnom, blagoslovio mase naroda? Pričaj mi o tome."

"Pokušavali smo da donesemo mir - mir za Viron. Krv ga je kupio, Mošus, naime, ali Mošus je bio samo Krvovo oruđe."

"On je kupio grad, Patera Kalde?"

Svila zinu, pa opet zatvori usta.

"Šta je bilo, Patera Kalde?"

"Da, Vaša svesnosti, kupio je grad. On, i drugi, njemu slični. Ne pomislih na to, dok ti ne upita. Bio sam malo pomešao stvari."

"Koje stvari, Patera Kalde?"

"Mir i spasavanje mog mantejona. Izvanaš je zatražio od mene da spasem mantejon, a onda je izbila pobuna, pa sam ja mislio da ću spasti mantejon jedino ako donesem mir, jer narod me je

proglasio za Kaldea, pa bih svojim ukazom spasao mantejon." Sledećih sekund-dva, Svila je ležao i ćutao, očiju napola sklopljenih. "Krv - i ljudi kao što je Krv - ukradoše čitav ovaj grad, svaki delić grada, sve osim Udruženja sveštenika. Udruženje je odolelo samo zato što si ti na njegovom čelu, prolokutore. Kad tebe ne bude..."

"Kad umrem, Patera Kalde?"

"Ako bi ti umro, Vaša svesnosti, u njihove ruke palo bi baš sve. Mošus je, zapravo, potpisao papire. U zemljišnim knjigama stoji da je Mošus gazda, onaj Mošus čije smo telo spalili na oltaru, Vaša svesnosti. Sećam se da sam razmišljao kako bi jezivo bilo kad bi Mošus bio stvarno gazda, i da sam stiskao zube - pokušavao sam da 'nabijem' hrabrost koju nikad nisam imao. Govorio sam sebi, mnogo puta iz početka, da ne mogu dozvoliti da se to desi."

"Ti si jedini čovek u celom Vironu koji sumnja u tvoju hrabrost, Patera Kalde."

Svila ga gotovo nije ni čuo. "Pogrešno sam to shvatao. Skroz pogrešno. Mošus nijednog trenutka nije bio stvarno opasan. Ima u Orili na desetine Mošusa, a Mošus je i voleo ptice. Jesam li ti to rekao, Vaša svesnosti?"

"Nisi, Patera Kalde. Reci mi sad, ako želiš."

"Voleo ih je. Gljiva mi je rekla da on voli ptice, a njoj je doneo i knjigu o onim mačkama koje je rodila za Krva. Kad je video Oreba, rekao je da sam ga nabavio radi prijateljstva, što nije tačno, i hitnuo nož na njega. Promašio je Oreba, a ja mislim da je promašio namerno. Krv je, svojim novcem i svojim grabežom za još više novca, naneo Vironu veću štetu nego svi Mošusi zajedno. Sve moje delovanje svodi se na pokušaje da otmem deliće Virona iz Krvovih šaka. Pokušavao sam, kao što rekoh, da spasem moj mantejon; ali ne možeš spasti samo jedan mantejon. Ne mogu ja da spasem od te vlasti samo našu gradsku četvrt i ništa drugo. To sada vidim. A ipak, dopada mi se Krv, ili bih bar voleo da mi se dopada."

"Razumem, Patera Kalde."

"Komadiće: mantejon, Zumbulu, Orhideju, i Njorku, zato što Njorka toliko znači Mejteri Nani. Njorka..."

"Da, Patera Kalde?"

"Njorka me je gurnuo, Vaša svesnosti. Bili smo skupa u lebdelici,

Zumbula i ja. Vaša svesnost, kažem 'Vaša' iako kažem 'ti', tebi, prolokutore. I - drugi. Spuštali smo se, a pukovnik Usik..."

"Ti si ga postavio za Generalisima", podseti ga Kvecal blago.

"Da. Jesam. Učinio sam to. On mi je dodao ono uho, pa sam govorio osuđenima, javljao im da su sad slobodni, onda smo tresnuli o tlo. Otvorili smo poklopac, Zumbula i ja smo se izvukli napolje..."

"Zadovoljan sam, Patera Kalde. Sad mi obećaj da nećeš pokušavati da ustaneš, pa ću poći da potražim vodu."

Svila ga zadrža, uhvativši ga za jednu šaku u kojoj nije bilo ni krvi ni kostiju. "Ne možeš mi reći šta se s njom dogodilo, Vaša svesnosti?"

Još jednom se Kvecalova glava zavrte levo i desno, kretnjom laganom, maltene hipnotičkom.

"Onda ju je Njorka zgrabio, ne znam šta će mu, a ja je moram preoteti od njega. Šta se desilo sa mnom, Vaša svesnosti?"

"Ti si, Patera Kalde, bio živ zatrpan. Kad se letelica srušila, neki od nas uspeći su da iziđu iz nje. Ja sam, kao što vidiš, uspeo, a uspeći ste i ti, i tvoja mlada žena, kao što sam kažeš. Uspeći su i učitelj mačevanja, i tvoj lekar. Za njih sam siguran. Robijaši su bežali u rupu u zemlji, da bi se spasili od paljbe i eksplozija. Pamtiš li to?"

Ovog puta Svila je bio sposoban da klimne glavom bez mnogo teškoća, iako mu je vrat bio i sada krut i bolan.

"Niz rupu se moglo silaziti jednom stazicom duž zida, a na dnu je uzani prolaz koji vodi do ovog tunela u kome smo sad. Majstor mačevanja i ja provukli smo se ovamo. Već sledećeg trenutka dogodila se nova eksplozija, i prolaz se zarušio iza nas. Sreća je naša što smo na vreme prošli. Poznaješ li ti, Patera Kalde, protonotara mog koadjutora?"

"Sreo sam se s njim, Vaša svesnosti. Ne poznajem ga dobro."

"On je ovde. Iznenadio sam se kad sam ga video, ali i on se iznenadio videvši mene. S njim je jedna žena zvana Šenila, koja kaže da te poznaje. Oni su ušli u tunel juče, u Limni. Pokušavali su da se domognu grada."

"Šenila, Vaša svesnosti? Visoka, crvenokosa?"

"Upravo tako. Izuzetna žena. Ubrzo posle eksplozije, robijaši su nas napali. U početku su, naime, bili prijateljski nastrojeni, ali su

onda zatražili da im damo Pateru i ženu. Odbili smo, onda je Ksipias ubio četvoricu. Ksipias je majstor mačevanja. Govorim li jasno?"

"Savršeno jasno, Vaša svesnosti."

"Pokušali smo da prokopamo sebi put napolje, pa smo našli tebe. Mislili smo da si mrtav, pa smo ti Patera i ja preneli Pesov mir. Posle nekog vremena prestali smo da kopamo, jer smo shvatili da je to uzaludan napor. Dvanaest ljudi sa lopatama i kolicima mogli bi, možda, za dva dana probiti put do gore."

"Razumem, Vaša svesnosti."

"Do tada sam već bio premoren, mada sam kopao manje nego ta žena. Svi ostali odoše da traže neki drugi izlaz. Ona i Patera su pregladneli, ali znaju teseru za koju se nadaju da će im otvoriti vrata Juzgada. Obećali su da će se vratiti po tvoje i moje telo. Kad su otišli, ja sam se molio za tebe."

"Vaša svesnost nema poverenja u bogove."

"Imam ja poverenja u njih." Kvecal klimnu glavom; bilo je to klimanje jedne sasvim ćelave glave na dugačkom vratu. "Znam tačno šta oni jesu. Ali razmotri ovo. Ja verujem da oni postoje. Imam, dakle, veru. Pominjao si tvoj kvart grada. Koliko građana tamo zaista veruje u bogove? Polovina?"

"Manje od toga, bojim se, Vaša svesnosti."

"A ti, Patera Kalde? Zaviri u svoje srce."

Svila je ćutao.

"Daću ti moje misli, Patera Kalde. Ovaj mladi čovek veruje i voli bogove čak iako je video Ehidnu lično. Verujem i ja da oni postoje, ali nemam poverenja u njih. On bi želeo da se ja pomolim za njega, a to i jeste moja službena dužnost. Često sam to činio, uvek se nadajući da me bogovi neće čuti. Ovog puta, postoji mogućnost da jedna boginja vrati ovog mladića u život, da bi dokazala da nije onako zla kao što ja mislim."

Slab, ali nepogrešivo prepoznatljiv prasak igličara doplovi, kao odjek, tunelom.

"To je sigurno onaj Patera, Patera Kalde. Imali smo mnogo sreće sa naoružanjem. Ksipias ima mač. Imao je i onaj mali igličar za koji tvrdi da je bio tvoj. Ti si ga ostavio na krevetu, pa ga je Ksipias, u tvoje ime, poneo. Najzad ga je dao onoj ženi. Ali pod tvojim

opasačem našli smo i veliki igličar. Patera ga je uzeo, što je još jedno iznenađenje za mene. Postoje iznenađujuće dubine u našem sveštenstvu."

Uprkos bolu i slabosti, Svila se osmehnu. "Možda, kod nekih sveštenika, Vaša svesnosti."

"Prošle noći, pre nego što si me video u onoj uličici, Patera Kalde, susretoh tvog akolita, mladoga Pateru Guloa. On se oseća izuzetno neprijatno."

"Žao mi je što to čujem, Vaša svesnosti."

"Ne bi trebalo da ti bude žao. Njegov ujak je major u Drugoj brigadi. Naime, jedan od mnogo njegovih ujaka. Da li si to znao?"

"Nisam, Vaša svesnosti. Ne znam mnogo o tom Pateri."

"Ni ja, mada je bio jedan od mojih prepisivača sve dok ga moj koadjutor nije poslao tebi. Sada Gulo komanduje odredom od nekoliko hiljada ljudi. To je velika odgovornost za nekoga tako mladog. Kaže mi da mu iz sata u sat pristupaju novi dobrovoljci, zato što znaju da je tvoj pomoćnik."

Svila uspe da proguta knedlu. "Nadam se da neće uludo traćiti njihove živote, Vaša svesnosti."

"Nadam se i ja. Pitao sam ga da li je voditi vojsku težak posao. Odgovorio mi je da se o svakom koraku posavetuje sa onima koji će lično morati da se bore. Od njih dobije, kaže on, razumne savete. O ratu je od ranije znao ponešto, jer je slušao priče svoga ujaka za stolom. A kad operacija počne, on se, kaže, i sam bori, i to u prvom redu."

"Vaša svesnost pomenu neku njegovu postidjenost."

"Da, postidjen je", reče Kvecal, stresavši se celim telom i podigavši samo za širinu vlasu kose jedan ugao usana. "Zarobio je tog svog ujaka. U našem sveštenstvu postoje neslućene dubine. Za staroga je to poniženje. Gulo je postidjen što je stari tako ponižen. Situacija nezgodna, na žalost, ali meni je bila i smešna."

"I meni je smešna, Vaša svesnosti. Hvala na obaveštenju."

Kvecal ustade. "Zabavićemo se mi još bolje, kad iziđemo. Mogu li sada po vodu?"

"Naravno, Vaša svesnosti."

"Nećeš pokušavati da ustaneš dok se ja ne vratim? Obećaj mi to,

Patera Kalde."

Svila se diže u sedeći položaj.

"Molim te, Patera..."

"Moram ići s tobom, Vaša svesnosti. Moram naći vodu, piti je i oprati se, da bih onda učinio najbolje što mogu za Viron i Zumbulu. Nemaš na raspolaganju ništa u čemu bi nosio vodu. Čak i da ste svih četvoro ovde, ne biste me mogli odneti tako daleko."

"Bio si bez vazduha, Patera Kalde", reče Kvecal, nagnuvši se nad njega. "Mislili smo da si mrtav, ali, eto, naprosto smo pogrešno mislili. Nije trebalo da nagoveštavam nikakvo čudesno vraćanje. Nijedan bog ne može vratiti nekoga iz mrtvih, a i kad bi oni to mogli, ne bi hteli nešto tako da učine da bi nas zadovoljili. Bio si, eto, još živ kad smo te iskopali. Oživeo si prirodnim putem..."

Sopstvenim snagama, Svila ustade, ali nesigurno, klecavo. "Imao sam štap, Vaša svesnosti. Dobio sam ga od majstora Ksipiasa. Tada mi nije bio potreban, ili ne mnogo potreban. Sad jeste."

Kvecal mu ponudi žezlo. "Poštapaj se ovim."

"Nikad, Vaša svesnosti. Savetnik Lemur me je nazvao... Ne, nikako."

Tunel je, iza njih, bio maltene zatrpan zemljom; ali na toj zemlji videla se ugažena stazica, koja dovede Svilu do jedne velike rupe provaljene u zidu tunela. "Jeste li me ovde našli, Vaša svesnosti? Baš ovde?"

"Da, Patera Kalde. Ali ako je tvoja mlada žena tu, sad je sigurno već mrtva."

"To mi je jasno." Svila provuče glavu kroz otvor u zidu. "Inače, ubeđen sam da je ona u jami, sa Njorkom; ali Majstoru Ksipiasu je taj štap dragocen, meni je potreban, a svi su izgledi da je ostao vrlo blizu mesta gde ste me našli." Poče se provlačiti ramenima kroz rupu.

"Budi obazriv, Patera Kalde."

Zid tunela bio je od broskog kamena, nešto više od lakat debeo. Iza rupe je bilo proširenje, pećina nastala iskopavanjem sručene mase zemlje. Tu je vladao najcrnji mrak. Svila pokušava da se uspravi, ali glavom naiđe na 'tavanicu' od neravnog materijala; zasu ga nevidljiva kiša kamenčića i grudvica zemlje. "Ovo bi se moglo srušiti

svakog trenutka", reče on prilici koja je stajala u tunelu i njihala se na nogama.

"Moglo bi, Patera Kalde. Zamolio bih te da iziđeš."

Tragajući u tami, njegovi prsti počеше nailaziti na čvornovate izbočine za koje je pretpostavio da su korenje. On zavuče ruke u džepove i nađe zlatne kartice koje mu je Remora dao; uze jednu i poče pomoću nje strugati i kopati zemlju. Na jednom korenu bio je prsten. Svila otkopa još zemlje, da bi mogao čvršće uhvatiti tu šaku. Onda je silovito povuče. Nastavi da kopa i povremeno vuče.

"Čuju se neki novi zvuci u ovom tunelu, Patera Kalde. Bilo bi bolje da napustiš to mesto."

"Našao sam nekoga, Vaša svesnosti. Nekog drugog." Svila zastade, dvoumeći se da li može da se pouzda u sopstvene procene. "Ne verujem da je to Zumbula. Šaka je suviše velika."

"Onda nije važno čija je. Moramo ići odavde."

Svila još jednom čvrsto uhvati ruku, a onda povuče svom snagom koja mu je preostala. Za nagradu dobi vodopad rastresite zemlje i zagrljaj mrtvaca. Ostade donjom polovinom tela zatrpan.

Pljačkam grob, pomisli on, pljučkajući tvrde čestice i brišući oči. Pelješim grob nekog čoveka, i to odozdo - ukrao sam mu već i telo.

Trebalo je da to bude bar onoliko zabavno kao slučaj sa Guloovim ujakom, majorom; ali nije bilo. Svila se uhvati rukama za zupčastu ivicu rupe i uspe nekako da se izvuče iz obrušene mase zemlje. Čim se opet našao u tunelu (najednom mu je bilo veoma drago što ima oko sebe taj hladni vazduh koji, uzdišući tiho, struji nekud, i ta vodenasta svetla), izvukao je leš sasvim napolje. Kvecal nije bio na vidiku.

"Otišao on da traži vodu", progunđa Svila. "Možda bi voda mogla vratiti u život tebe, kao što je nešto vratilo mene." Ali mrtvačeve oči bile su zapušene zemljom. Čisteći to jedno lice, Svila dodade: "Žao mi je, doktore."

Poče još jednom preturati po džepovima. Uzalud: brojanice nisu bile tu. Ostavio ih je zajedno sa svojom iznošenom, prljavom mantijom u Erminovom hotelu. Činilo se da je to bilo davno.

Uvukao se opet kroz rupu, u mračnu zemljanu jamu. U tom hotelu Zumbula je njega okupala, u njihovoj spavaćoj sobi; prvo ga je

svukla. Ribala ga je i sušila, deo po deo. Trebalo je da bude, tada, postuđen (reče on sebi); ali bio je suviše umoran da oseti išta osim nekog neodređenog, slabog zadovoljstva što je postao predmet pažnje jedne tako lepe žene. Sad je sav njen trud upropašćen, a Ustavicina fina odežda, do danas maltene nekorišćena, sasvim unakažena.

"Vratio si ti mene u život, Izvanašu", mrmljao je Svila, nastavljajući kopanje. "Kamo sreće da si me i očistio od ovog blata." Ali Izvanaš je nesumnjivo bio, kao što reče doktor Ždral, samo pucanje jednog kapilara. Ništa više.

Međutim, šta ako je doktor Ždral, koji je sebe smatrao ili bar nazivao agentom Rani, trivigauntske vladarke, bio zapravo agent Izvanaša? Doktor Ždral mu je omogućio da nastavi sa pokušajima spasavanja mantejona i posle onog pada i lomljenja zgloba iznad stopala; doktor Ždral ga je i oslobodio iz zarobljeništva Ajuntamienta. Moguće je, čak je lako zamisliti da je Ždral tom svojom skeptičnošću samo hteo da proveri čvrstinu njegove vere.

Da li je položio?

Odmeravajući to pitanje, kopao je jače nego ranije; mračna zemlja, zlog mirisa, letela je oko njega. Ako je tad položio, nesumnjivo će uskoro na novi ogled, posle ove sadašnje predaje sumnji.

Karta nalete na nešto tvrdo. U prvi mah Svila pomisli da je to nekakav kamen, ali bilo je suviše glatko; još pola minuta rada bilo je dovoljno da se novi nalaz ogoli. Kuka, i to tanka. Uhvatio ju je da je izvuče iz zemlje; istog trenutka bilo mu je jasno da je to drška onog štapa od trske, ojačanog srebrnim prstenovima, koji je Ksipias za njega doneo u Erminov hotel.

Bez upozorenja, bleštavo svetlo ispuni rupu i Svilinu jamu u zemlji. Svila okrete glavu od svetlosti, zaklonivši oči.

"Vidim te, tamo unutra. Izlazi."

Taj grubi, rapavi glas bio mu je na neki način poznat, ali tek kad pridošlica reče: "Drži ruke tako da ih vidim", Svila prepoznade da je to narednik Pesak.

Zaustavivši belog ždrepcu nasred Fiskalne ulice, Mejtera Nana

osmotri nastupajuće redove. Vojnici. Svaki pojedini vredi koliko trojica njenih najboljih; ali ima ih malo. Ohrabrujuće malo. S druge strane, stigle su soldatkinje iz Trivigauntea. Samo nekoliko stotina, zasad, ali hiljade drugih već poleću.

"Pucaj i povlači se", doviknu ona, ali ne previše glasno; onda sasvim tiho reče: "Ehidno Graciozna, daj da me čuju samo naši, a ne i ona vojska tamo." Onda, opet glasno: "Ne suviše brzo. Ali ni suviše sporo. Nije vreme da me zadivite. Nemojte izginuti sopstvenom krivicom."

Prvi bojni red metalnih bića bio je već, približno, u dometu pištolja sa debelom municijom. Ona okrete pastuva i poče se kasom udaljavati od neprijatelja; iza sebe začu prve plotune, fiiii - BUM! njihovih projektila i tupo gruvanje pištolja.

Krik nekog čoveka.

Ja sam rekla mojima da slobodno jauču iz sveg glasa, pomisli ona. Naglasila sam to, kad smo se pripremali.

Međutim, znala je da ranjenik ne glumi. Priteže uzde i obrte konja da opet pogleda neprijatelja. Iza odreda vojnika, na ulicu je istrčavao, ili se kojekako vukao, Gavranov odred koji bi morao odseći odstupnicu neprijatelju. Prerano, pomisli ona. Daleko prerano. Čovek ne ceni saradnike kao što su Bizon i onaj kapetan, saradnike koji pomažu u kuju planova, a onda i sprovedu u delo planirano - dok se ne dogodi nešto ovako.

Dugačak kabel leži na ulici, jednim krajem omotan i vezan oko oba stuba Žitne berze. Ali još nije zategnut; i ne treba da bude. Ona se odvaži da digne pogled ka visokim delovima pročelja, a onda pogleda Vunu i njegove ljude sa zapregama konja, koji su stajali nepomični pored životinja, u senkama, pola ulice daleko, čekajući njen signal.

Taj odred za 'vuču' ima puno poverenje u nju. Takođe imaju poverenje ovi muškarci i žene u dronjcima koji pucaju i odstupaju, kao što ih je ona naučila. Pucaju i ginu, zato što imaju poverenja u jednu slabu ženu - zato što je nju Jelen, još u detinjstvu, naučio da jaše.

Zari pete u slabine konja. Ždrebac je juče gonjen dugo i teško, ali sada, ipak, polete napred, zapenušani talas snage. Azof Patere Svile

je u njenoj ruci; ona palcem pritisnu demona.

Videći da je to užasno sečivo rascepilo nebesa, Vunini goniči poteraše životinje. Kabel se zateže, šuštavo čudovište od čelika i tišine, najveća zmija Ehidnina.

Vojnici su, međutim, čuli jednu silovito viknutu komandu, stali, okrenuli se nalevo krug i počeli da odstupaju, zato što je njihov oficir video kabel i shvatio klopku. Sad će napad, dakle, morati da počne zaozbiljno, ali njen glas (reče ona sebi) ne može pokrenuti ovaj narod u juriš na neprijatelja. Ne može njen glas nikome uliti nadahnuće za tako nešto. Lični primer - može. Ona priteže uzde. Srebrna truba njenog glasa odzvoni, ipak, od svih zidova.

Pet lanaca daleko od nje, fuzioni generator, koji je bio srce jednog vojnika, pršte pod sečivom njenog azofa, i taj vojnik skonča.

Juriš! Kroz sopstvene, raštrkane, redove. Seci! Još jednog! I treći vojnik pada. Juriš!

Pastuv se spotače, jauknu kao čovek.

Pet-šest vojnika juri, leti u napad, ka njoj. Pastuv pada, nema više snage da stoji; šta je ovo, cela ulica je poletela uvis i zabila se njoj u lice, i to svakom grudvom prljavštine, svakom neravninom, odjednom. Ugrabiše je čelične šake, biološki ljudi se rvu ludo i očajno sa hemima, jedna žena triput veća od nje izmahuje pijukom, udara vojnika, vojnik uzvraća tako što je udara drškom pištolja, ona pada na leđa i ne ustaje.

Mejtera Nana se otima, u zahvatu jednog vojnika, nema azofa ne! pod njenom je cipelom, vojnik je diže, to je stisak mengela, ona svom silinom gazi azof, zrak odseca vojniku stopalo, zadimljeni crni fluid kulja iz patrljka, ljigavo klizav kao gusto ulje, oboje padaju njegov stisak popušta

Ona mu se otrže, grabi azof sa ulice, beži, umalo da opet padne, oni je gone užasavajuće brzo, i već se pročelje Žitne berze mršti nad njom, ona se munjevito okreće oko sebe i preseca vojnika čije dve uspravne, raspalmsale polovine, pršteći varnicama, padaju pred njene noge. "Beži! Beži! Spasavaj se!"

Njeni ljudi već beže, kao reka teku pored nje, iako joj se činilo da je njen malopredajni uzvik bio samo bespomoćni jecaj.

"Primi dušu moju Hierakse." Azof seče prvi stub koji pršti kao

staklo, pa seče drugi stub, i celo pročelje berze visi u vazduhu, zloslutni oblak potamnele cigle

Vojnik nišani pravo u nju, puca jedan tren pre nego što mu azof rascepi lobanju, Nana oseća kako je metak prohujao kroz njenu mantiju, udiše miris eksploziva i beži dalje, sve u istom kovitlaju i koraku, seče, seče treći i poslednji stub, vruće suze iz očiju: "Pustite me bogovi, dvadeset godina je bilo!"

Sečivo bez težine i bez kraja se diže, spušta, a sa njim se spušta cela prednja strana Žitne berze, pada kao slika, praktično cela, gotovo u svemu čuvajući svoje elegantne oblike, odronjeni kameni masivi poniru ka ulici nimalo brže nego tone cigle i drvenih greda, njena desna ruka u kojoj još steže azof počinje da iscrtava znak sabiranja, ali Gavran je grabi s leđa i beži, noseći je u rukama.

10. KALDE SVILA

"Pusti me", navaljivala je Mejtera Mermer u fejdan ujutro. "Neće oni mene ubiti."

Generalisimo Usik gledao ju je samo levim okom; desno mu je bilo prekriveno jastučetom od hirurške gaze. Slegnuo je ramenima. Generalica Saba, zapovednica trivigauntskih snaga, napući debele, mlitave usne. "Izgubili smo mi već prokleta mnogo vremena oko te proklete rupetine tamo, a ne znamo ni da li u njoj..."

"To grešiš, kćeri moja", reče joj Mejtera Mermer čvrsto. "Gljiva to može saznati, i saznala je. Našeg Pateru Svilu drže u zarobljeništvu u toj kući, baš kao što Ajuntamiento i tvrdi."

"Duhovi!"

"Samo Gljivin duh, zapravo. Nikad nisam videla nijednu posednutu osobu, dok Gljiva nije počela to da radi našim učenicama. Nalazim da je ta stvar veoma uznemirujuća." Savijanjem kažiprsta ona pozva Roga k sebi. "Napravio si mi belu zastavu? Divno! Baš fin, dugačak štap. Hvala ti!"

Generalica Saba frknu.

"Tebi se ne sviđa što sam ja dovela dečake i devojčice iz našeg mantejona."

"Ne bi trebalo da deca ratuju."

"Naravno da ne bi." Mejtera Nana svečanim klimanjem glave izrazi saglasnost. "Ali mnoga su deca već ratovala, a neka od njih su i poginula. Gotovo sva deca su, vidiš, odjurila da se pridruže Generalici Nani. Posle Gljivinog odlaska, pokušavala sam da se setim ko bi mi mogao pomoći, i jedino mojih učenika sam se setila, nikog drugog. Rog i još neki su, zapravo, već dovoljno odrasli, zreliji su od mnogih odraslih. Uostalom, ovako sam ih bar izvukla iz grada, gde su bile najgore borbe." Ona pogleda Usika, očekujući podršku, ali podrška s te strane ne dođe.

"Bile, i jesu", reče Saba. "Trupe koje smo dovukli ovamo, tamo su hitno potrebne."

"Neke od tih trupa borile su se i protiv tvojih devojaka, a i protiv vojske; i trpele gubitke. Jesam li ti to rekla? Među mojom decom bilo

je i mrtvih, i teško ranjenih. Đumbiri je otkinuta šaka, rekoše mi. Sigurno je i tvoja ženska vojska imala gubitke."

"Upravo zato..."

"Ali sama si kazala da ovako gubimo vreme." Mejtera Mermer šmrknu; tokom godina, osposobila se za jedno uništavajuće 'šmrk'. "Sa čime se ja potpuno slažem. Njima će biti dovoljan minut da me ubiju, ako hoće. U tom slučaju, vi možete preći u napad istog trenutka. Ali ako me ne ubiju, ja ću možda dobiti priliku da popričam sa onim Savetnicima unutra. Oni bi mogli narediti onim vojnim i gardijskim jedinicama koje se još bore protiv vas da..."

"To je Druga", reče Usik.

"Da, mogli bi narediti Drugoj brigadi i našoj vojsci." Mejtera mermer se nakloni ka Usiku, u znak poniznog zahvaljivanja za obaveštenje. "Hvala ti, sine moj. Savetnici bi mogli i iz Juzgada narediti njima da se predaju, ali niko ne zna da li se ijedan Savetnik nalazi tamo." Ne čekajući nikakav odgovor, ona uze belu zastavu od Roga.

"Idem i ja s tobom, sibilo."

"Ne ideš!"

Ipak, pratio ju je maltene do same razvaljene kapije, prenebregavši ptero-ratnicu koja mu je doviknula da ostane u zaklonu; onda je neveselo posmatrao kako Mejtera Mermer prekoračuje pojedine kamene ili gvozdene delove srušene kapije i okolnog zida, obučena ozbiljno, sibilski, ali u mantiju ipak zgodnu za takav poduhvat - naime, njoj kratku, uzetu iz ormana Mejtere Ruže.

Dva mrtva talusa dimila su se i dogorevala na kratko pokošenom travnatom putu između kapije i vile. Nekoliko koraka dalje od prvog, ađutantkinja Generalice Sabe ležala je mrtva, licem nadole, pored svoje sopstvene pregovaračke bele zastave. Ne obrativši nimalo pažnje ni na jednog od to troje mrtvih, Mejtera Mermer je pošla kraćim putem, preko bujno zelenog travnjaka, prema glavnom ulazu. Široko je zaobišla vodoskok, iz koga je vetar raznosio vodenu 'prašinu'.

Ovo je kuća Krvavoga, podseti ona sebe; ova velelepna vila. Odavde je došao onaj mali čovek sa nauljenom kosom, koga su ona i Ehidna ponudile njoj. Neko vreme bilo joj je praktično nemoguće da

se seti onih trenutaka kad je bila Ehidna; sad joj se vratila slika lica tog malog čoveka u agoniji. Lice sa svake strane obuzeto plamenom, a ona ga gura još niže, ka oltaru, u žarište. Hoće li joj Ehidna Božanska pomoći sada, u znak zahvalnosti za tu prinetu žrtvu? Onakva Ehidna kakvu je ona sebi dočaravala tokom mnogih godina molitve mogla bi je, naprotiv, osuditi zbog prinošenja te žrtve.

Ali još nije grunuo pucanj.

Nema nikakvog projektila. Nijedan zvuk se ne čuje, samo, na mahove, hujanje vetra i praskanje ove bele krpe na motki u njenim rukama. Oseća se tako mlada! I tako snažna!

Ako se na ovom mestu zaustavi i osvrne da vidi Roga, da li će oni otvoriti vatru? Ubiti nju, probuditi decu? Većina dece sada spava. Ili bi, bar, trebalo da spava, negde iza borbenih redova, pod dudovim drvećem na kome sada nema ni lišća. Neumoljiva užarenost proteklog leta, ona pustinjska vreline koju je Mermerka toliko mrzela, nestade upravo sad, kad bi deci bila najpotrebnija; baš sad deca moraju da spavaju na tlu, u sve dubljoj hladnoći jedne jeseni koja je već više od pola potrošena. Drhte deca, zbijena u gomile, kao mali prasići, kao štenad, u kojekakvim kućercima bez krova i prozora. Hm, a zidovi, puni rupa od paljbe, i crni od požara. Mada većina dečurlije više voli tako, nego da redovno uči. Sama deca tako govore: više vole da ubijaju ajuntaše i uzimaju sve sa njih, nego da sede u učionici i uče.

Jedno lice, prekriveno mrljama zelene boje, pojavilo se na prozoru odmah do velikih vrata. Samo lice, primeti Mejtera Mermer sa malim drhtajem olakšanja. Nikakav pištolj, niti bacač raketa.

"Došla sam da vidim mog sina, mog sina", povika ona. "Mog sina Krvavoga. Recite mu da je došla njegova majka."

Plitki kameni stepenici vode do široke verande. Pre nego što je kročila na poslednji stepenik, vrata su se otvorila, unatrag. Ona vide vojnike unutra, i biološke ljude u srebrnastim oklopima. (Ona je to sebi ovako objašnjavala: biosi vole da se doteraju da liče na heme, iz razloga što su hemi hrabriji.) Iza svih stoji još jedan biološki, visok, crven u licu.

"Dobro jutro, Krvavi", reče ona. "Hvala ti što donese one bele zecove onomad. Nek ti se Kipris osmehne."

Krv se široko osmehnu. "Malčice si se izmenila, mama." Neki od oklopnika se nasmejaše.

"Jesam, je-sam. Kad budemo mogli da porazgovaramo nasamo, reći ću ti sve o tome."

"Mislili smo da si došla da zastupaš zelembaće, da napravimo neku pogodbu."

"I jesam." Mejtera Mermer osmotri predvorje: iako je o likovnoj umetnosti znala vrlo malo, naslućivala je da magleni pejzaž ispred nje može biti Murtagonovo delo. "O tome hoću da razgovaram. Bojim se da smo već srušili dobar deo tvog zida, Krvavi, ali volela bih da bar tvoja divna kuća bude očuvana."

Dvojica vojnika se razmakoše i Krv stupi pred nju. "To bih i ja, mama. A voleo bih da budemo pošteđeni i mi sami."

"Je li to razlog što niste pucali? Ubili ste onu jadnicu koju je Generalica Saba poslala; zašto, onda, niste i mene? Možda ne bi trebalo to da pitam."

Krv pogleda desno od sebe. "To se desilo, zeznuo se neko. Mi nismo ubili tu ribu sa zastavom, i ja bih hteo da se ta stvar odmah sad razjasni. Ako ima ikakve nedoumice o tome, džaba nam sve priče. Ja je nisam ubio, i nisam nikom rekao da je ubije. Je li to jasno? Hoćeš li ti njima potvrditi da je to tačno tako i nikako drukčije, i u Pesa se zakleti?"

Mejtera Mermer nagnu glavu na jednu stranu i malo je podiže, što je dovelo do utiska da je uzvila jednu obrvu. "Neko je pucao u nju sa prozora tvoje kuće, Krvavi. Videla sam to."

"U redu, videla si, i sad će Trivigaunte naterati nekog da plati. Ne zameram im. Ali samo kažem da ne treba da platimo ni ja, ni ovi dečaci. Mi to nismo uradili, tačka, nema dalje rasprave. Hoću da se to kaže, pre nego što počne trgovina."

Mejtera Mermer mu položi šaku na rame. "Razumem ja to, Krvavi. A znaš li ko jeste kriv? Hoćeš li ti uperiti prst na krivca, da mi to saznamo?"

Krv je oklevao, a njegovo lice, i inače apoplektično, postade crvenije nego ikad. "Ako..." Njegov pogled polete ka jednom vojniku, maltene prebrzo da bi se to uopšte moglo primetiti. "Da, svakako da hoću." Nekoliko oklopljenih bioloških ljudi poče mrmljati reči

saglasnosti.

"U tom slučaju, naša strana prihvata tvoj stav", reče mu Mejtera Mermer. "Javiću mojim komandantima, Generalisimu Usiku i Generalici Sabi, da ti ništa nisi imao s tim ubistvom i da si željan da svedočiš protiv krivca ili krivaca. A ko su oni?"

Krv je ćutke prešao preko ovog pitanja. "Dobro. Fino. Tvoji neće napadati dok ja razgovaram sa tobom?"

"Naravno da neće." U sebi se Mejtera Mermer počeo moliti da je ovo, što je upravo izgovorila, istinito.

"Ti bi sigurno htela da sedneš. Znam da bih ja to hteo. Uđi ovamo, pa da sredimo stvari."

Uveo ju je u jedan salon obložen drvenim pločama i čvrsto zatvorio vrata. "Moji momci postaju nervozni", objasni on, "pa onda i ja pored njih postajem nervozan."

"Oni su moji unuci?" reče ona, tonući u tapiserijom obloženu fotelju, suviše mekanu i duboku za nju. "Tvoji sinovi?"

"Nemam ja toga. Nego, ti reče da si moja majka. Valjda ti je to značilo da dolaziš da govoriš u njeno ime."

"Jesam tvoja majka, Krvavi." Mejtera Mermer ga je proučavala; nalazila je tragove one ranije sebe u njegovom teškom, lukavom licu, ali i preveliki broj tragova njegovog oca. "Pretpostavljam da si me nekom prilikom video, posle onog dana kad si doznao ko sam, ili si nekog poslao da me pogleda i da ti onda opiše kako izgledam, i da me sad ne prepoznaješ. Razumem to. Svejedno, ja jesam tvoja majka."

Refleksno je dograbio povoljnu priliku. "U tom slučaju, ne želiš da budem ubijen. Tačno?"

"Ne želim, ne želim." Pustila je da joj motka sa belom zastavom ispadne iz ruke, na tepih. "Da sam ja bila voljna da te pustim da budeš ubijen, sve bi se završilo mnogo lakše. Zar ti to nije jasno? Treba da ti je jasno. Tebi, pre nego ikome drugome."

Zastala je, razmislila. "Ostarila sam pre nego što si doznao moj identitet, štaviše, izgledala sam i starija od svojih stvarnih godina. Kad si se ti rodio, meni je već bilo četrdeset godina. To je strašno velika starost, za biološku majku."

"Moja majka je došla nekoliko puta dok sam bio mali. Pamtim ja

nju."

"Svaka tri meseca, Krvavi. Po jednom u svakom godišnjem dobu, ali i to samo ako sam mogla tako često da se izvučem od drugih i krenem sasvim sama. Od nas se očekivalo da idemo uvek po dve, zajedno, pa sam i ja najčešće morala tako."

"Ona je mrtva? Moja majka?"

"Tvoja usvojiteljka, misliš? Pomajka? Ne znam. Kad je tebi bilo devet godina, ona se nekud izgubila, i ja od tad ne znam gde je."

"Mislim - t... Ruža. Mislim na Mejteru Ružu, koja je moja prava majka."

"To sam ja." Mejtera Mermer se kucnu po prstima: tiho metalno kuckanje.

"Ona lomača bila je njena pogrebna. Tako je saopštila ona druga sibila."

"Jesmo mi spalili neke delove nje", priznade Mejtera Mermer. "Ali glavina delova u tom kovčegu bila je poskidana sa mene. Naime, sa Mermere, je li, mada sam ja zadržala to ime, Mermera. Tako je lakše, naročito sa decom. Pa, dobro, očuvan je i veliki deo moje ličnosti."

Krv ustade i ode do jednog prozora. Iznad jednog polusrušenog dela zida oko imanja virila je kupola gardijske letelice, tupe zelene boje. "Nemaš ništa protiv da otvorim prozor?"

"Samo napred. Više volim da je otvoren."

"Hoću da čujem ako neko počne da puca i da to zaustavim."

Klimnula je glavom. "Upravo je to bila i moja misao, Krvavi. Neka od te dece imaju pištolje sa debelom municijom, a gotovo svi ostali imaju igličare. Možda je trebalo da im sve to oduzmem, ali sam se plašila da će nam zatrebati kad se budemo vraćali, peške, u grad." Uzdahnula je, umornim hiššš kao da krpa prelazi preko kamenih ploča terase. "Oni najgori bi u svakom slučaju sakrili svoje oružje. Dodala bih da niko od te dečurlije nije stvarno opak."

"Pamtim kad je izgubila celu jednu ruku", reče joj Krv. "Normalno me je tapšala po glavi i govorila, kao, ala smo porasli, ala smo sad veliki. Kad, jednog dana, na njoj ruka kao tvoja..."

"E, to je bila baš ova ruka." Mejtera Mermer je pokazala.

"I pitam ja nju šta je bilo. Tad još nisam znao da mi je majka."

Mislio sam da je naprosto jedna sibila koja ponekad dođe. Moja majka je spremala čaj i kolačiće."

"Ili sendviče", reče Mejtera Mermer, dopunjujući njegovu priču. "Štaviše, vrlo dobre sendviče, mada sam ja uvek pazila da pojedem najviše jednu četvrtinu jednog. Ujesen slanina, zimi sir, uproleće ukiseljene sardine na preprženom hlebu, leti gruševina i vodena trava. Pamtiš li, Krvavi? Uvek smo tebi davale po jedan."

"Ponekad ništa drugo nisam ni dobijao", reče Krv gorko.

"Znam. Zato nikad nisam jela više od četvrtine."

"Je l' to stvarno ona ista ruka?" reče Krv, posmatrajući ruku radoznalo.

"Jeste, jeste. Da znaš da je teško sam sebi promeniti ruku, Krvavi. Jer upravo taj posao radiš samo jednom rukom. A meni je bilo naročito teško, jer sam već bila nakrcana svakojakim novim delovima. Naime, ugradila sam sebi ponovo mnoge od delova koji su prvobitno i uzeti iz mene. Oni bolje rade, zato sam ih i želela; međutim, u tim trenucima još nisam uspevala sve da ih sinhronizujem, pa je zamena ruke išla još teže nego što bi inače. U svakom slučaju, bilo bi rasipništvo da sam ih spalila, jer bili su u boljem stanju nego delovi sa kojima sam dotad išla."

"Neka je i tako, neću ti govoriti 'majko'."

Mejtera Mermer se osmehnu, podigavši glavu i nagnuvši je na desnu stranu: njen jedini način osmehivanja. "Već si me nazvao tako, Krvavi. Napolju, maločas. Rekao si 'mama'. Zazvučalo je predivno."

On ne odvrati ništa, a ona dodade: "Reče da ćeš otvoriti taj prozor, šta sad čekaš, otvori."

Klimnuo je glavom i potegao uže pokraj prozora: četvrtasto prozorsko okno diže se uvis po svojim šinama. "A je l' znaš da sam zato kupio vaš mantejon? Pošto više nisam bio samo klinac koga niko neće, nego sad tip sa lovom i vezama, a onda čuo da moja majka umire. A ja s njom ni reč progovorio poslednjih, koliko, petnaest, dvadeset godina. Pitao sam Mošusa, a on je rekao da ako stvarno hoću da se osvetim, to mi je poslednja prilika. Video sam da je u pravu, pa smo otišli, zajedno."

"Da se osvetiš, Krvavi?" Mejtera Mermer podiže jednu obrvu.

"Ma, dobro, nije bitno. Uglavnom, sedim ja sa njom, vidiš, i njoj nešto zatreba, a ja pošaljem Mošija po to, i kažem joj nešto i dodam ono 'mama', a ona meni kaže, tvoja majka je, kaže, još živa, a ja sam, Krve, pokušavala da ti budem majka, ali zaklela sam se da neću reći."

Do tog trenutka gledao je kroz prozor; sad okrete glavu, pogleda Mejteru Mermer u oči i reče: "A i nije kazala, nikome, al' sam ja doznao."

"Pa si kupio mantejon da bi me mučio, Krvavi?"

"A-ha. Bili ste u docnji sa plaćanjem poreskih obaveza. Ja sam veoma blizak ovom Ajuntamientu. To vi valjda znate, inače ne biste dojurili ovamo pucajući."

"Ovde su ti, u kući, Savetnici. Stanuju kod tebe. Loris, Tarsier i Poto. To je jedan od razloga mog današnjeg dolaska."

Krv odmahnu glavom. "Tarsier više nije. Ko vam je to javio?"

"Kao i tvoja pomajka, i ja sam zakleta da ne kažem."

"Neko od mojih ljudi? Neko iz ove kuće?"

"Moje su usne zapečaćene, Krvavi."

"Vraćićemo se mi na to, kasnije, može biti. Da-da, odseli su oni ovde kod mene. I ne prvi put. Kad sam doznao za tebe - ako jesi ta koja kažeš da jesi - popričao sam sa Lorisom, onako prijateljski, i on mi je dao da mantejon bude moj za iznos jednak tom neplaćenom porezu. Znaš koliko je bilo? Hiljadu dvesta i sitniš. Nameravao sam da vas ostavim u neizvesnosti, kao, srušiću, srušiću vam sve, a možda i neću. Onda je taj Svila upao ovamo. Veliki Kalde Svila lično! To sad niko ne bi poverovao, ali tako je bilo. Banuo je u moju kuću kao provalnik. Pa, Feje mi, i bio je provalnik."

Mejtera Mermer šmrknu. Bilo je to onaj njen naročiti šmrk, u isti mah razoran i zbunjujući; šmrk osobe koja ruši gradove i vlade; Krvovo lice se trznu od nelagodnosti, a njoj se to toliko dopade, da šmrknu još jednom. "Isto to si i ti, Krvavi."

"Nije da nije, laćana istina." Krv proguta knedlu. "Al ni vaš Svila nije bolji, a? Ni za jedno pseće pravo bolji. Dakle, vidim ja prilikicu da okrenem koju karticu, a i da se malo zabavim gledajući kako se vi spetljani crvi grčite u tom vašem čvoru. Kao što rekoh, za hiljadu dvesta sam dobio vaš mantejon, to je bilo čisto jedno malo hvala, od

Savetnika Lorisa meni; ali Svili sam odlučio da kažem, hiljadu trista, i onda to da udvostručim." Krv pređe preko sobe, otvori ormarić u čije su drvene površine bile umetnute intarzije, i nasu sebi džin sa vodom u jednu zdepastu, četvrtastu čašu.

"Međutim, kad sam malo popričao sa Svilom, reko sam mu trinaest hiljada, jer on je stvarno verovao da te vaše ruševine usred jednog sirotinjskog kvarta predstavljaju nekakvo neprocenjivo blago. Onda sam mu rekao da ću mu prodati mantejon nazad, za dvadeset šest hiljada."

Krv se tiho nasmeja i opet sede. "Nisam ja, u stvari, loš domaćin, mama. Da sam pomislio da ti ovo želiš da piješ, sipao bih i tebi, iako si me upravo nazvala lopovom."

"Samo sam imala u vidu činjenice, Krvavi, nisam ništa uvredljivo govorila. Ovde, u četiri oka, možeš mi reći da sam prljavuša ili drolja, ili bilo koju takvu odvratnu reč. Jer, jesam, ili sam bila, iako me nikad nije dodirnula ruka nijednog muškarca osim tvog oca."

"Neću ja to. Ja sam iznad takvih vređanja."

"Ali nisi iznad toga da prevariš tog jadnog dečaka zato što visoko ceni stvari koje su mu poverene na brigu i zato što je bio dovoljno nerazuman da pomisli da ti ne bi lagao jednog augura."

Krv se isceri. "Ja da sam iznad toga, mama, bio bih siroma ko on. Ili kao što je on bio. Ne sećam se koliko sam mu vremena dao da pljune lovlu. Možda dve-tri nedelje, il tako nešto. Pa, kad je počeo da puzi, reko sam, ako mi donese nešto iduće nedelje, otprilike tako, možda ću mu produžiti rok malo. Onda, posle nekoliko dana, pošaljem Mošija da mu kaže da moram imati celu svotu odmah. Računao sam da će opet doći ovamo i preklinjati za odgađanje, shvataš? Izgledalo je da će tu biti fina mala igra, od one vrste koju ja najviše volim."

Mejtera Mermer saosećajno klimnu glavom. "Razumem. Pa, valjda se svi mi ponekad upuštamo u takve male, zle igre. Znam da ja jesam. Nego, tvoja je završena, Krvavi. Pobedio si. Imaš ga ovde, on je zarobljenik u tvojoj kući. Onaj ko mi je rekao da su Savetnici ovde, rekao mi je i to. Imaš i mene. I reče da si hteo da se osvetiš svojoj pomajci, onoj koju smo našli za tebe; i da si kupio mantejon samo da bi se osvećivao meni, zato što sam ti dala život i trudila se

da ti obezbedim dobro staranje."

Zureći u nju, Krv obliznu usne.

"Obe te igre si dobio. Možda sve tri. Pa, kreni, Krvavi. Jedan metak je dovoljan da ubije mene, a pištolja sa debelom municijom sam videla u izobilju u tvom predsoblju. Posle toga, ove Trivigauntice mogu da te ubiju što si ubio Sabinu pomoćnicu, ili može Generalissimo Usik da te strelja što si ubio mene. Kako više voliš da umreš: pravedno, ili nepravedno?"

Pošto Krv nije odgovarao, ona dodade: "Možda bi mogao o ovome da se posavetuješ sa tim tvojim prijateljem Mošusom. Koliko čujem, on ti je savetnik. I, uzgred rečeno, gde je?"

"Kad smo kupili one golubove, zadržao se blizu vašeg mantejona. Rekao je da ima što-šta da obavi. Inače, on ne izlazi često u grad. Posle sam pretpostavio da su ga, možda, uhvatili vaši, kad je pokušao da se vrati kući."

Mejtera Mermer odmahnu glavom.

Krv povuče veliki gutljaj iz čaše. "Nemam nameru da te ubijem, mama, a nisam ubio ni onu žensku. Na to si već pristala. Da mi zakucamo stvari. Kroz otprilike jedan sat, Garda bi mogla da sruši ovu kuću i poubija sve u njoj. To je meni bistro. Al oni to ne počinju zato što znaju da mi ovde, unutra, imamo Svilu. Tačno?"

Mejtera Mermer klimnu glavom. "Oslobodi ga i predaj ga meni, Krvavi, pa ćemo mi otići i ostaviti vas na miru."

"Nije to tako lako. On je ovde, dabome; u mojoj kući. Ali drže ga savetnici i vojnici njihovi, a ne ja."

"Ako je tako, moram razgovarati s njima. Vodi me kod njih."

"Dovešću ja njih ovamo", reče joj Krv, "a inače, svuda su se razmyleli." Poluglasno dodade: "A ovo je ipak moja kuća, i sad, tako mi Fejine gozbe!"

Poto otvori vrata na vrhu podrumskih stepenica i pozva, savijanjem kažiprsta, Peska. "Dovedi ga gore, naredniče. Sakupićemo ih sve u jednu prostoriju."

Pesak mu je salutirao i istovremeno silovito sudario titanijumske pete. "Da, Savetniče!" Čušnu Svilu vrhom desnog stopala, i Svila ustade.

Pade pri pokušaju da pređe sa drugog na treći stepenik, i opet na sredini stepeništa. "Evo ti", reče Pesak i vrati mu Ksipiasov štap.

"Hvala ti", promrmlja Svila. "Izvinjavam se. Noge su mi malčice popustile, na žalost."

Poto, sav ozaren, reče: "Pokušaćemo te vratiti tvojim prijateljima, Patera, ako pristanu da te uzmu." Dograbi Svilu za prsni deo Ustavicine upropašćene odežde i izvuče ga uz poslednji stepenik. "Voleo bi opet da legneš, a? Malo da odspavaš? Možda nešto za jelo? Pomogni nam, pa ćeš dobiti."

Ispustio je Svilu tako iznenadno da ovaj treći put pade. "Je li činio neke nove pokušaje bekstva, naredniče?"

Svila nije čuo Peskov odgovor; razmišljao je o mnogim stvarima. Između ostalog, i o imenima.

Njegovo i Peskovo ime su donekle slični, oba sadrže glas 's' i po dva samoglasnika, od čega je jedan 'a'. Ali nikakvog srodstva niti veze ne može tu biti, jer je Pesak hemijski čovek, a on, biološki. Pa ipak, jedna nit veze postoji u imenima. Nije nezamislivo (za Svilu je to bila izazovna, ali nedohvatljiva pomisao) da je Pesak njegov kognat, verzija njega samog u nekom svitku višeg reda. Mnoge stvari koje mu je Izvanaš prikazao kao da su nagoveštavale da ima mnogo takvih svitakova.

Pesak ga s leđa gurnu uperenom cevi svog pištolja sa debelom municijom. Svila se zatetura i nalete na zid.

Pošto hemi nikad nisu auguri, ne može biti da je Pesku bilo namenjeno da bude augur. A da li je, onda, moguće da je njemu, Svili, bila sudbina, ona pisana, ali neostvarena, da postane gardista? Kad bi bio gardista, a ne propali augur, mnoge podudarnosti (i ovako primetne) koje spajaju njih dvojicu bile bi još savršenije, pa bi, time, i ovaj svitak nižeg reda u kome obitavaju postao savršeniji.

Ali ne, njegova majka je želela da on uđe u Juzgado, da tamo bude činovnik, kao Zumbulin otac, i da se možda jednog dana uzdigne do komisionara. Kako je ozareno govorila o političkoj karijeri, tako reći sve do dana kad je otišao u - sholu.

"Ovamo", reče mu Poto i gurnu ga kroz jedna vrata u veličanstvenu salu u kojoj su dokoličili mnogi vojnici i oklopnici. "Je li to Kalde?" upita jedan oklopljeni čovek drugoga. Drugi klimnu

glavom.

On se, najzad, bavi politikom, kao što je mama i želela.

Onog davnog dana, privukao je stolicu do njenog ormana i popeo se da osmotri poprsje kaldeovo, zavučeno u visoku, mračnu policu; a ona ga je zatekla kako napeto viri, pa je skinula poprsje, obrisala prašinu s njega i postavila ga na stočić za oblačenje gde ga je Svila mogao bolje videti. Divio se tim širokim, ravnim obrazima, uzanim očima, visokom, zaobljenom čelu i velikim ustima koja su čeznula da progovore. Sada se u njegovoj svesti opet uzdiže slika tog kaldeovog, od drveta izdeljanog lika, ali uz neko dodatno osećanje: kao da je tog čoveka negde video, juče, prekjuče.

Mlazevi sunčeve svetlosti i obrazi koji nisu glatko drvo nego imaju neke mrljice i malčice su izrovašeni. Šta ako je on stvarno video kaldea živog, nekad davno, možda u najranijem detinjstvu?

"A sad me slušaj." Poto stoji ispred njega; lice debeljušno, prijatno, pola glave niže od Svilinog.

...negde napolju ga je video, da, kaldea. Jer, i bez naočara, koje je izgubio, uspeo je da primeti puder na njegovim obrazima i mrljice koje je kalde tim puderom pokušavao da prekrije. Ovo bi značilo da je kaldea video pod 'pokroviteljstvom' Izvanaša, bar u nekom smislu te reči.

Krv i Mejtera Mermer sedeli su jedno do drugoga kad je Poto gurnuo Svilu u dvoranu; on se toliko iznenadio što nju vidi tu da u prvi mah nije ni primetio prisustvo Šenile, Ksipiasa i jednog veoma pogurenog augura. To troje su stajali poredani uza zid.

Jedan čovek poodmaklih godina, ali još i sad zgodnog izgleda, koji je stajao pokraj kamina, reče: "Ja sam Savetnik Loris. Držim da si ti Svila?"

"Patera Svila. Njegova svesnost, prolokutor, još nije prihvatio moju ostavku. Mogu li sestiti?"

Ovo poslednje Loris je prenebregao. "Ti si taj pobunjenički kalde."

"Drugi su me kaldeom nazvali. Ni u kakvoj pobuni nisam učestvovao." Poto ga dogura uza zid, tako da je Svila sad stajao pored Šenile.

Loris se osmehnu; pri tome, njegove plave oči zasvetlucaše kao komadići leda; a zavodljivost njegove krševite mudrosti bila je tolika

da je pri osmehu, makar i ovako podrugljivom, postajala maltene neodoljiva. "Ubio si mog rođaka Lemura, zar ne, Kalde?"

Svila odmahnu glavom.

Mejtera Mermer reče: "Ja ne poznajem ove ostale, izuzev Šenile. Zar ne bi trebalo da se predstavim?"

"Ja ću predstaviti goste", reče Krv. "Ovo je moja kuća." Svila se malo trže, uvidevši, tog trena, da Krv sedi u istoj onoj fotelji gde je sedeo i pre nedelju dana, u istoj prostoriji.

"Ovo je Savetnik Loris", poče Krv, nepotrebno, "novi predsedavajući Ajuntamienta. Ovaj drugi Savetnik je Poto."

"Kalde Svila i Savetnik Poto su stari poznanici", reče Loris niskim, predućim tonom, kao mačor. "Je li tako, Kalde?"

"Ovog vojnika ja ne poznajem", nastavi Krv i zastade da otpije iz čaše. "Verovatno nije ni važno."

"Narednik Pesak", reče mu Svila. "On i Savetnik Poto saslušavali su me u tardan. Bilo je vrlo bolno, a lako bi se moglo i ponoviti, pretpostavljam."

Pesak zauze stav mirno i zausti da nešto kaže, ali ga Svila jednim pokretom zaustavi. "Ti si, naredniče, samo vršio svoju dužnost. Razumem ja to. Da bih bio pravedan prema tebi, dodaću i to da si pre tog saslušanja postupao prema meni sasvim dobro."

Poto reče: "Nećeš nam ti biti potreban ovde, naredniče. Znaš šta treba da radiš." Pesak pogleda Svila, salutira i okrete se paradnom oštrinom nadesno; iziđe i zatvori vrata za sobom.

"Baš zgodan mladić", primeti Mejtera Mermer. "Žao mi je što čujem da se rđavo poneo prema tebi, Patera."

Krv pokaza, čašom, ka njoj. "Ova sveta sibila je Mejtera Ruža..."

Šenila se nasmeja, nervoznim sitnim kikutom. Mejtera Mermer reče: "Ja sam Mejtera Mermer, Krvavi. Pa, jesi li to zapamtio? Objasni ti sve. Šenila i ja smo se upoznale, a Patera me, naravno, dobro poznaje."

"Poznaje je Patera Svila, hoće ona reći", razjasni im mali augur iz ugla, uspravljajući se. "Imam i ja pravo na tu titulu, koja je časna, a i na još neke. Čuj, Kalde, mene je Scila Uzvišena postavila za novog prolokutora Virona, u istoj onoj teofaniji kad je tebe potvrdila kao kaldea Virona. Jesam li, kao što se usuđujem nadati se, prvi koji ti..."

Svila uspe da se osmehne. "Zadovoljstvo je videti te opet, Patera."

Šenila brzo reče: "Zašto nisi bio mrtav? Stajala sam tamo, na licu mesta. Niko od nas nije mogao ni zamisliti da..."

Ksipias se oglasi bučnim "He-he-he!" Zatim reče: "Tvrd je on! Moj đak, moja škola! Istina!"

Svila reče: "Mejtera, znaš li majstora Ksipiasa? On me uči mačevanju. Majstore Ksipiase, ova sveta sibila je Mejtera Mermer. Sada najstarija sibila u mom... u mantejonu u Ulici sunca."

Mejtera Mermer tiho dodade: "Ja sam, takođe, izaslanik našeg Generalisima Usika, kao i Generalice Sabe od Trivigauntea, Patera. Došla sam da načinim pogodbu za tvoje oslobađanje."

Glasom zgusnutim od podrugljive 'iskrenosti', Loris reče: "Ključ ove krize je sada, vidite, u našim rukama, jer su ga bogovi velikodušno tu bacili. Kako su nerazumni oni koji se rugaju sili besmrtnih bogova!"

Jedan crni oblik ulete kroz otvoreni prozor i spusti se, uz čujan, tup udar, na Svilino rame. "Tica vrati!"

"Orebe!" Svila okrete glavu da ga pogleda, iznenađen i srećan u većoj meri nego što je to u ovom trenutku bio voljan da pokaže.

Prenebregavši Oreba, Inkus je nastavio da govori; uperio je prst u Lorisa. "Scila Pržeća!... nije vama dala ništa!..."

"Ako je tako, znači da smo svoj sadašnji, nadmoćan položaj stekli sopstvenom zaslugom." Loris se osmehnu. "Zahvaljujemo se, dakle, neumrlim bogovima za umeće koje nam podariše."

Oreb nagnu glavu ka njemu i pogleda ga jednim okom, upitno. "Bog do-bar?"

"Ona će da sažee sve vas, ako išta nažao učinite bilo kome od prisutnih augura, ili ovoj sibili. Mi smo sveti."

"Rizikovaćemo, ako bude potrebno, da se njen gnev usmeri ka nama. Starče, prestani se mašati za mač, jer ti više nikakvog mača nemaš. Inače, da li si pomišljao da nas savladaš?"

Ksipias odmahnu glavom. "Misliš da ne znam da su vojnici tamo?"

"Ne bi nam ti ništa mogao, čak i da nema nijednog vojnika." Loris dohvati sa ploče iznad kamina jedan mermerni bočni pritiskač za

knjige i steže ga; mermer se raspade u njegovoj ruci, uz reski prasak i prštanje snežnobelih, oštrih komadića. Vrata se silovito, širom otvoriše; na njima su bili Pesak i još dva vojnika sa uperenim pištoljima. Oreb zazvižda.

Poto im reče: "U redu je. Zatvorite."

"Kalde Svila je snažan, mlad čovek, ali teško ranjen. Ti si mator, nenaoružan, a nisi ni toliko jak kao što misliš. Naš novi Prvi govornik nije neka sila. Da li je potrebno da nastavim?"

Svila reče: "Znam kako ste se zatekli u tunelu, majstore Ksipiase - ti i Njegova svesnost. Pojurili ste u zaklon u isto vreme kad i Zumbula i ja..."

Krv mu upade u reč. "Imaš je? Gde je?"

"Nemam je. Mogao bih reći, ako želiš: imao sam je. Desilo se to da smo se razdvojili." Okrenuvši se opet Ksipiasu, Svila nastavi: "Kad ste me iskopali iz one rastresite zemlje, otišli ste niz tunel da tražite vodu, zajedno sa Šenilom i Paterom, a Njegovu svesnost ste ostavili sa mnom; naime, sa mojim telom, tako ste mislili. Je li tako bilo?"

Ksipias klimnu glavom.

"Sem što nismo mislili da je telo", reče Šenila Svili. "Znali smo da si živ. Njegova svesnost je rekao da postoji puls, mada nikom nije bilo jasno kako je moguće da si onako bio zatrpan, a ostao živ."

Loris u šaci zatrese preostali komad belog mermera; pri tome se začuo jak zveket. "Ono što meni nije jasno - izvinite što prekidam vašu konferenciju - jeste to pominjanje Njegove svesnosti. Pretpostavljam da ne govorite o ovom našem drugaru ovde, nego o pravom starešini Udruženja sveštenika? Zar je on bio u tunelu s tobom, Kalde?"

"Bio je. Možda nije trebalo da kažem."

Poto srećno reče: "Matoro je to. Pokupiće ga neka od naših patrola, rođače."

"Prevejan starkelja", reče Loris natmureno. "Taj stvara probleme."

Svila je, u mislima, pokušavao da spoji Šenilinu izjavu o pulsu sa Kvecalovom izjavom da su svi mislili da je mrtav. Kvecal je lagao ili njega ili Šenilu, ali zašto?

"Loša stvar!" reče Oreb svima.

Svila reče: "Patrola koju je vodio narednik Pesak - slična patroli koja je i prvi put uhapsila mene, pretpostavljam - sigurno je naišla na majstora Ksipiasa, Pateru Inkusa i Šenilu. Iznenadio sam se kad sam ih video ovde, ali mislim da sad razumem. Pesak je sigurno poslao drugog čoveka natrag, sa njima, a sam je produžio napred sve dok nije našao mene; a našao me je možda zato što je čuo moj glas - razgovarao sam sa Njegovom svesnošću. Je li tako bilo?"

"Gde ti je taj tunel, Patera?" reče Mejtera Mermer. "Da li ti to govoriš o ovom tunelu, ispod ove kuće?"

Poto joj se isceri, pokazujući blistave zube.

Krv ostavi čašu na stočić. "M-da, daaa. Nalazimo se, mama, tačno iznad tog tunela, a on je povezan sa mnogo, mnogo drugih."

Loris joj reče: "To je prva stavka koju treba da preneseš svojim starešinama, Mejtera. Oni misle da nas ovde imaju kao pacove u velikom kazanu. Ništa ne bi moglo biti dalje od istine. Možemo napustiti ovu kuću, i njih, kad god poželimo."

Krv dodade: "Al ja neću. To je moja kuća."

Pritisnula je prst na obraz, postigavši da izgleda zamišljeno.

"Loša rupa." Oreb poče brižno širiti perje. Šenila prošaputa: "Tvoja ptica je, hm, tvoj ptican je bio dole sa nama. A na brodici ga je Njorka čuvao."

"Pa, ti si izgorela od sunca!" Svila, u mislima, prekore sebe zbog gluposti. "Gledam te neprestano, valjda bi se moglo reći da blenem. Nadam se da ne zameraš. Nisam mogao da shvatim kako ti je lice dobilo takvu crvenu boju, blisku crveno-smeđoj boji jednog drvenog kipa koji je moja majka svojevremeno imala."

"Ona na brodici nije bila obučena ni u šta", ubaci Inkus. "Posle, u moju mantiju. Mejtera ih je naterala da joj daju ovu haljinu."

Loris oštro reče: "Je li ovo u ma kakvoj vezi sa našim poslom?"

"Možda nije", priznade Svila. "Ali, eto, Šenila me je podsetila na jedan mali događaj iz mog detinjstva, Savetniče."

Loris odmahnu rukom, pokazavši da ga savršeno ne zanima Šenilina izgorelost od sunca. Onda nabaci ostatak mermera na stočić od ružinog drveta koji se nalazio pokraj lakta Mejtere Mermer. "Mermer, a? Tako li se ti zoveš, Mejtera? Kalde nas je upravo podsetio na to."

"Tako se zovem."

"Rekao bih da je ova sitnica bila upravo to. Pravi mermer, donet iz Svitka kratkog sunca, baš kao i ti." Na trenutak je Lorisovo lice izgubilo svaku privlačnost. "Ostaviću to parče na stolu, da ne zaboraviš."

"Neću zaboraviti", obeća Mejtera Mermer. "Bilo bi mudro da imaš na umu da ste opkoljeni hiljadama dobro naoružanih boraca, Savetniče. Pretpostavljam da bi većina ljudi u mojm položaju bila sklona da preuveliča njihov broj, ali ja ne. Reći ću ti istinu, da ti ne bi mogao posle reći da si bio prevaren ili naveden na pogrešno tumačenje. Ovde su dve čete trivigauntskih ptero-ratnica, zatim gotovo cela Treća brigada Kaldeove garde, kao i neki elementi Četvrte. Pitala sam Generalisima Usika šta znači to 'elementi', a on je rekao: četiri lebdelice i jedna četa sa teškim naoružanjem. Pored svega toga, tu je i oko pet hiljada boraca Mejtere Nane, a novi pristižu iz grada svakog trenutka. Čuli su da je Patera Svila ovde, pa žele da jurišaju na kuću. Kad sam ja odlazila, Generalisimo Usik i Generalica Saba bili su zabrinuti da možda neće uspeti da ih obuzdaju, osim upotrebom Garde, što bi dovelo do novih napetosti."

"Bije sad?" upita Oreb.

Mejtera Mermer se osmehnu, pa se okrete Svili. "To je ona ptica, je li, koju sam videla kako skakuće po tvojoj kuhinji dok te je doktor Ždral previjao, a? Kasnije, na mom staklu, i na tvom ramenu, isto ovako, u bašti. Znala sam da sam je već negde videla."

"Ne, ptico mala - ili pticane", nastavi Mermera. "Niko se ne nije sada. Ili bar za sada ne. Ali Generalisimo Usik mi je rekao da ako jedini način da se suzbije spontani juriš pobunjenika Mejtere Nane na ovu kuću bude da se na njih puca, on neće narediti pucanje, skloniće se u stranu i pustiće ih da kidišu. Ja sam, vidiš, deci rekla, u poverenju, da je tvoj gospodar ovde. Ali su deca, izgleda, to došapnula još mnogima pre polaska iz grada. Sve je to, stvarno, nastupilo mojom krivicom. Zaista mi je veoma žao; i, vidiš, pokušavam da popravim stvar."

Krv dodade: "Ali Mejtera neće da kaže od koga je doznala. Osim ako se nisi u tom pogledu predomislila, mama?"

"Naravno da nisam. Pa, dala sam reč."

Loris, koji je do tad stajao naslonjen na kamin, priđe Mejteri Mermer i stade ispred nje. "Ova mala konferencija je već prevršila svoju meru trajanja. Dozvoli mi da ti saopštim šta mi želimo, Mejtera. Onda se možeš vratiti svojim i ponoviti naše zahteve Trivicama i toj rulji od pet hiljada, ako Nana toliko ima, a ja nisam dovoljno džentlmen da u taj broj ne posumnjam. Naš položaj ne podleže daljem pregovaranju. To je ponuda 'uzmi-ili-ostavi'. Ako ne pristanete, mi ubijamo ove zarobljenike, uključivši i Svilu, a zatim slamamo čitavu pobunu."

"Nemaš ti ovlašćenje..."

Potova pesnica pogodila je Inkusov obraz; zvuk je bio maltene jednako jak kao kršenje mermera maločas.

"A-ha, znači došlo je do toga." Mejtera Mermer zagladila je crnu tkaninu kojom su bile prekrivene njene metalne butine. "Uskoro će biti noževi i igličari, nesumnjivo."

Svila reče: "Upozoravam te, Savetniče Poto, da to ne ponoviš."

"Ili ćeš mi ti slomiti vrat?" Poto se osmehivao kao debeli dečak koji razgleda pitu koju je ukrao. 'Prase skviči, mesar kolje, neka kolje, kad zna bolje'? Već smo mi odigrali neke igre nadjačavanja. Ako si ih zaboravio, mogu te ponovo naučiti kakva su pravila."

Inkus ispljunu krv. "Bogovi, pravednici, svaku nepravdu augurima nanetu osvete. Prokletstvo..."

Poto opet podiže ruku. Inkus začuta.

"Ne bije", predloži Oreb.

"Možda osvete, možda i ne", progundā Svila. "Ne znam, ali ako bih se morao izjasniti sa da ili ne, verovatno bih rekao da se bogovi uopšte ne bave ispravljanjem takvih nepravdi."

Loris na ovo počē pljeskati šakama, uz ironičan osmeh; pola sekunde kasnije u tome mu se pridruži i Poto.

Svilin glas najednom ovlada celom sobom. "Ali se zakon bavi. Mejtera vam je rekla koliko trupa ima na raspolaganju Generalissimo Usik i obrazložila - veoma pošteno i razumno, uveren sam - da ne želi da vi smatrate, kad sve ovo bude okončano, da ste prevareni. Trebalo je pažljivije da je slušate."

"Tako im kaži!" reče Ksipias.

"Pokušavam im reći." Svila klimnu glavom, i to (činilo se)

uglavnom sebi samome. "A biće okončano, uskoro. Biće suđenje, pa ćete vas dvojica, Savetnici Poto i Lorise, slušati kako Mejtera, i Šenila, i majstor Ksipias, i Patera Inkus svedoče šta su čuli i osetili; a to će biti pred sudijom koji se vas dvojice neće više plašiti."

Poto se zakikota i na trenutak pogleda Lorisa. "Zar su oni ovo izabrali da nas nasledi?"

Na opšte iznenađenje, Krv reče: "A-da! U prvo vreme nisam shvatao, sad počinjem."

Mejtera Mermer reče Potou: "Sva ljudska bića se ranije ili kasnije istroše, pa moraju zamenjena biti, Savetniče."

"Ne ja!"

"Mislim da bi i tebi zamena bila dobrodošla. Koliko već godina provede u mukotrpnom radu, planiranju i brizi, za dobro našeg nezahvalnog grada? Pedeset godina? Šezdeset?"

"Duže!" reče Poto, brzo sevši u fotelju pozlaćenih ivica.

Svila upita: "Savetniče, pamtiš li ti - ne onaj autentični Poto koji leži, dole, u vašem podvodnom brodu, nego baš lično ti, ovaj sa kojim sad razgovaram - pamtiš li svit Kratkog sunca? Savetnik Loris reče da se tamo mogao mermer vaditi iz kamenoloma. Ne znam ništa o antikvitetima, ali čuo sam da je pravi mermer tvar koja u našem svitku ne može nikako biti nađena u prirodnom stanju."

"Nisam ja toliko star."

Loris prasnu: "Upravo sam počeo da nabrajam naše zahteve - rado bih završio!"

Mejtera Mermer ustade iz fotelje i stade uz Svilu. "Završi, Savetniče, svakako."

"Kao što rekoh, nema ništa da se pregovara. Sve je sadržano u pet uslova koje ću sad reći. Nismo spremni da prihvatimo ništa manje." Loris izvadi iz jednog unutrašnjeg džepa kvadratni komad hartije i rasklopi ga uz tihi prasak.

"Prvo, Svila mora saopštiti javno, bez ikakvog ustezanja, da nije i da nikada nije ni bio Kalde, da Viron nema kaldea, i da je Ajuntamiento jedino vladajuće telo u ovom gradu."

Bio bih presrećan da to proglasim, ovog trena, samo da bude mir, reče mu Svila. Tek kad je dovršio i poslednju reč, uvide da ništa od toga nije rekao glasno.

"Drugo, neće biti nikakvih novih izbora za Savetnike. Upražnjena mesta ostaće upražnjena, a sadašnji članovi Ajuntamienta ostaće na svojim funkcijama.

Treće, Rani od Trivigauntea mora povući sve svoje trupe iz Virona i ostaviti nam taoce - čija ćemo imena navesti - kao jemstvo da više neće biti nikakvog mešanja u naše unutrašnje poslove.

Četvrto, Civilna garda mora predati one svoje oficire koji su počinili izdajstvo, i to nama, Ajuntamientu, u cilju suđenja i kažnjavanja.

I peto, svi buntovnici moraju predati svoje oružje, koje će vojska pokupiti."

Kroz naduvene usne, Inkus progundā: "Predlažem da se dugo i vredno moliš oko ovoga, sine moj, i da prinosiš žrtve. Tvoji saveti nisu ništa doprineli mudrosti bogova."

"Njihova mudrost - mačku o rep", reče mu Poto.

"Kad Scila Prgava čuje za ovo..."

Mejtera Mermer prekide Inkusa. "A šta nudiš vladarici Rani i, kako ti kažeš, buntovnicima i Gardi zauzvrat?"

"Mir i opštu amnestiju. Zarobljenici koje ovde vidiš, pa i Svila, biće pušteni na slobodu, neozleđeni."

"A-ha", reče Mejtera Mermer, spustivši ruku Svili na rame. "Pa, veoma sam razočarana. Upravo sam ja ubeđivala Generalicu Sabu i Generaslisima Usika da ste vi razumni ljudi. Slušali su me, zbog hrabrosti moje sestre, Generalice Nane. I zbog njenih pobeda, kojima se svi veoma ponosimo, ako, govoreći ovo, ne vređam bogove koji su te pobede omogućili. Sad vidim da sam, zalažući se za vas, upropastila sav ugled koji je Nana, za nas sibile, izborila."

Loris počē: "Ako sad misliš da je nerazumno..."

"Mislim. Kažeš da Patera Svila nije stvarno Kalde. Onda kakva korist od njegove objave? Šta biste vi hteli da on kaže narodu? Da jedan augur iz Sunčane tvrdi da vaš Ajuntamiento mora ostati na vlasti? Pa, samo ćete ispasti smešni."

Poto prasnu: "Onda, što se ti nisi smejala?"

"Kalde?" reče Loris sa osmehom. "To su naši zahtevi. Kažeš da te prolokutor još nije oslobodio tvoje zakletve, a to bi značilo da ti želiš da te on oslobodi. Jesi li pripravan da se, u isti mah, odrekneš i

kaldovanja koje nikad stvarno nisi ni imao?"

"Da, to bih voleo više nego išta." Svila se do tad veoma oslanjao na Ksipiasov štap od trske sa srebrnim prstenovima; sad stade sasvim upravno. "Ja nisam izabrao da se politički aktiviram, Savetniče. Politika je izabrala mene."

"Dobar Svila", objasni Oreb.

Loris usmeri pažnju ka Mejteri Mermer. "Čula si to. Prenećeš Usiku."

"Na žalost", nastavi Svila, "vaši preostali uslovi su neprihvatljivi. Uzmite, na primer, drugi. Narod zahteva da se vladavina ponovo organizuje u skladu sa našom Poveljom, koja je temelj zakonitosti; a zakon zahteva da se održe izbori, da bi upražnjena mesta u Ajuntamientu bila popunjena."

"Treba te ubiti", reče Poto. "Ubiću te ja."

"U tom slučaju više nećeš držati Kaldea. Narod će - ili će 'buntovnici', kako ih ti nazivaš - izabrati novog, koji će, nesumnjivo, biti mnogo bolji i uspešniji nego što sam to ja, jer gori valjda nikako ne može biti."

Čekao je da neko drugi kaže nešto. Ali pošto niko nije progovorio, konačno dodade: "Nisam nikakav advokat, Savetnici - kamo sreće da jesam. Da jesam, lako bih zamislio sebe u sudnici kako branim vas dvojicu, uspešno, od gotovo svake optužbe koja bi se, do sada, mogla podići protiv vas. Suspendovali ste Povelju, ali, koliko znam, bilo je nekih nedoumica u vezi sa željama starog kaldea; u svakom slučaju, to je bilo davno. Pokušali ste da suzbijete narodni ustanak, ali to je bila vaša dužnost. Saslušavali ste Mameltu i mene kada smo uhvaćeni u kretanju kroz vojnu zonu, ali to bi se lako moglo opravdati."

"On me je udario!" reče Inkus. "Jednog augura!"

Svila klimnu glavom. "To je pojedinačni postupak, za koji može odgovarati samo Savetnik Poto kao pojedinac, a ja maločas rekoh nešto o Ajuntamientu kao celini - naime, o onome što je od te celine ostalo. Ali tvoja napomena, Patera, sasvim je istinita, a ujedno je pokazatelj kojim putem ide ceo ovaj Ajuntamiento. Želeo bih da ubedim Savetnika Lorisa, koji je sada predsednik tog našeg organa vlasti, da se okane te staze, dok ne bude prekasno."

Loris se upilji u njega zlobnim pogledom. "Znači, odbijaš? Da ja pozovem vojnike i da mi ovo završimo."

Svila odmahnu glavom. "Složiti se ne mogu. Niti, naravno, mogu govoriti u ime vladarke grada Trivigauntea. Ali mogu, i govorim, u ime Virona; a za Viron su svi vaši zahtevi, osim prvog u kome tražite moju ostavku, neprihvatljivi."

"Pa ipak", ubaci Mejtera Mermer, "Generalica Nana i Generalissimo Usik mogli bi ih prihvatiti bar delimično da bi spasli Pateru Svilu. Mogu li govoriti s njim nasamo?"

"Nemoj me zasmehavati!"

"Nije smešno. Moram. Zar ne vidite da Generalissimo Usik, i Generalica Nana, i svi ostali, rade sve što rade - isključivo na osnovu ovlašćenja koja proističu iz prisustva Patere Svile? Kad ja njima javim da sam ga videla i kad im kažem da ste ga priznali za Kaldea, oni će nesumnjivo želeti da znaju da li je on voljan da prihvati vaše uslove. Moraće da doznaju šta Kalde od njih traži, ali neće obratiti ni najmanju pažnju na moju priču ako im ne budem mogla reći da sam s njim razgovarala nasamo. Dajte da ja popričam s njim, a ja ću se onda vratiti da govorim sa generalisimom Usikom i Generalicom Sabom. Tada ćemo, uz dosta sreće, dobiti pravi mir, umesto ovog prekida vatre."

"Nismo mi njega priznali za Kaldea", reče joj Loris hladno. "Pozivam te da povučeš te reči."

"Ali jeste! Sam si ga, nekoliko puta, u mom prisustvu, nazvao Kaldeom. Čak si rekao da je on ključ ove krize. Pretiš da ćeš ubiti njega zato što on ne pristaje na vaših dragocenih pet zahteva. Ako je on Kalde, to je samo surovo. Ako nije Kalde, to je idiotski."

Podiže šake, i lice uglačano od vremena, ka Lorisu, kao da preklinje. "Užasno je slab. Posmatrala sam ga dok smo mi ostali razgovarali; da nije imao taj štap, mislim da bi pao. Zar mu ne možete dozvoliti bar da sedne? I reći svima ostalima da se udalje? Četvrt sata bi trebalo da bude dovoljno."

Krv ustade, malčice 'krivudavo'. "Aj, sedi ovde, Patera. Na moje mesto. Dobra fotelja, bolja od one koju si imao prošli put."

"Hvala ti", reče Svila. "Mnogo ti hvala. Mnogo ti dugujem, Krve." Šenila, koja je stajala uza zid pored Svile, sada prihvati Svilu pod

ruku; on zausti da joj kaže da mu nikakva pomoć ne treba, ali pre nego što stiže išta da kaže, spotače se o tepih. Oreb to proprati neveselim, kratkim kreštanjem.

"Teraj sve ostale napolje", reče Loris Potou.

Ksipias zastade na izlazu, pokaza Svili obe šake, onda jednu malo zaokrenu, pa ih razmače.

Šenila ga poljubi u čelo; doticaj njenih usana bio je svilen kao leptirovo krilo - i već je nestao, jer je Poto silovito povukao Šenilu, izgurao je napolje i zatvorio vrata za sobom.

Mejtera Mermer opet sede u fotelju gde je ranije bila, pored one u kojoj je do maločas sedeo Krv, a sad Svila. "Dobro, eto nas", reče ona.

Svila klimnu glavom. "Jeste dobro. Izuzetno dobro si vodila stvari, Mejtera. Mnogo bolje nego ja. Ali pre nego što... pređemo na neophodne razgovore, želeo bih postaviti jedno pitanje. Jedno, možda, glupo pitanje. Ili dva. Hoćeš li imati toliko strpljenja?"

"Svakako, Patera. Kaži."

Svilin kažiprst poče iscrtavati male krugove po njegovom obrazu. "Ne znam ništa o ženskoj odeći. Ti o tome sigurno znaš mnogo. Nadam se, bar, da znaš. Ti si navela Savetnika Lorisa da Šenili da tu haljinu?"

"Pa, bila je gola golcata ispod te sveštenečke mantije", objasni Mejtera Mermer. "Odbila sam da pregovaram ma o čemu dok je ne obuku pristojno. Krvavi je pozvao jednu od sobarica, pa su ona i Šenila otišle, u pratnji jednoga vojnika, da nađu nešto da obuče. Brzo su se vratile."

Zamišljenog lica, Svila klimnu glavom.

"Haljina joj je premala, ali sobarica tvrdi da je to najveća haljina koju imaju u kući; dodala bih da je samo malo premala."

"Vidim. Pitao sam se da li pripada jednoj ženi koju sam upoznao ovde."

"Onoj o kojoj ste ti i Krvavi govorili maločas, Patera?" Mejtera Mermer je zvučala kao da se oseća nelagodno. "On te je pitao gde je ona, a ti si rekao da se 'dogodilo to' da ste razdvojeni."

Svila opet klimnu glavom.

"Ne želim se mešati u tvoje lične stvari."

"Cenim to. Veruj mi, Mejtera, veoma to cenim." Oklevao je, gledajući kroz otvoreni prozor u vetrom zatalasani zeleni travnjak. "Kao što rekoh, mislio sam da bi to mogla biti jedna od Zumbulinih haljina. Zapravo, pomalo sam se i nadao da jeste; ali ne može biti. Šenili je maltene po meri, a Zumbula je mnogo manja." Kružići na obrazu, koje je bio prestao da iscrtava, ponovo krenuše. "Kako zoveš tu tkaninu?"

"To je šen... Pa, da! Sad shvatam na šta misliš. U pravu si, Patera. Ta haljina je od materijala koji se zove šenil. Naravno da to podseća na njeno ime."

"Nije od svile?"

Mejtera Mermer pucnu prstima. "Znam! Sigurno je rekla sobarici svoje ime, a malu je to navelo da pomisli baš na tu haljinu."

"Na odlasku me je poljubila", reče on. "Nisam ničim to izazvao, ali ona je to učinila. Sigurno si videla."

"Dabome da sam videla, Patera."

"Pretpostavljam da je htela signalisati da je na našoj strani - da nas podržava. A majstor Ksipias je načinio nekakav gest, verovatno nešto u vezi sa mačevalačkom veštinom. U svakom slučaju, njen poljubac me je podsetio na svilu, iz nekog razloga. Kažeš da se ta tkanina zove šenil?"

"Šenil jeste jednim delom svila, Patera. Naime, najbolji šenil je mešavina svile i nečeg drugog što treba da bude dobra imitacija svile. Od toga mogu da se upredu ukrasni gajtani za rubove odeće. Takvi gajtani u svom jezgru imaju žicu. Ali može se od šenila napraviti i odevni predmet. Šenil je malo čupkast, kao da iz njega vire sićušne dlake. Ta reč, 'šenil', nastala je izobličanjem neke strane reči koja je značila dlakavu gusenicu. Uzgred, svila i jeste proizvod gusenica - naime, svilene bube koja, dok to radi, nije 'buba' nego je crv. Sigurna sam da ti sve to znaš."

"Moram razgovarati s njom", reče on. "Ne sad, nego kad budem nasamo s njom, ali što je pre moguće."

"Dobra mala!"

"Da, Orebe. Zaista je dobra." Svila opet pogleda Mejteru Mermer. "Dok si razgovarala sa Lorisom, maločas, želela si da nas dvoje ne iziđemo iz ove sobe. Da li bi mi rekla zašto?"

"Zar sam bila toliko providna?"

"Ne, nisi bila uopšte providna; ali ja te dobro poznajem. Da si stvarno bila toliko zabrinuta za mene, ti bi zatražila da ovaj naš razgovor bude u nekoj spavaćoj sobi, gde bih ja mogao da legnem, a osim toga tražila bi da bude pozvan i doktor. Ne verujem da Krv sad, posle smrti doktora Ždrala, ima lekara u kući, ali je Loris možda mogao dovesti nekog ili poslati nekog da pod belom zastavom prekida vatre, kao što je ova tvoja koju si bacila pored te fotelje, dovede jednog od gardijskih lekara."

Mejtera Mermer izgledala je pokunjeno. "Trebalo je to da tražim od njega, Patera. Možda nije kasno ni sad. Izići ću i zatražiću, dovoljan je minut."

"Ne, ne, ništa mi nije. Milošću Fejinom..." Bilo je kasno da opozove ovu narodnu uzrečicu koja mu se omakla. "...ozdraviću. Zašto si želela da ostaneš u ovoj sobi?"

"Zbog prozora." Mejtera Mermer mahnu rukom ka prozoru. "Krvavi ga je otvorio još dok smo ovde bili sami; neprestano sam se brinula da će nekome biti hladno i da će zato zatvoriti prozor. Svakako poznaješ Gljivu, Patera. Ona je rekla da si je ti poslao k meni."

Svila klimnu glavom. "Ona je Krvova usvojena kćerka."

"Usvojena? Nisam to znala. Meni je samo rekla da je Krvova kćerka. To je bilo u hieragdan unoc, veoma pozno... A poznaješ li Asfodelu, Patera?"

Svila se nasmeši. "Oh, da. Živahno malo stvorenje."

"Tačno, to je dobar opis. Vidi, dakle. Oprala sam veš i spremala se da prospem prljavu vodu na biljke u bašti. Biljke zaista vole takvu prljavu vodu, sa saponicom, više nego čistu. Znam da to zvuči pogrešno, ali tačno je."

"Ako ti tako kažeš, siguran sam da je istinito."

"I sipam ja, dakle, vodu, otprilike jednako u svaki red, kad, Asfodelica me vuče za mantiju. Ja kažem, šta ćeš ti ovde tako kasno, dete? A ona mi kaže da je pošla sa ostalima u borbu, ali da ju je Rog poslao nazad..."

"Ide maca!" upozori ih Oreb. Svila pogleda oko sebe i ne vide da 'ide' ikakva 'maca'.

"Rog ju je, dakle, poslao kući, a i dobro je učinio, ako mene pitaš, Patera. I zato je htela da me pita da li će biti nastave u palestri u teldan."

"Onda se", reče Svila polako, "Asfodelino lice izmenilo. Je li tako, Mejtera?"

"Da. Baš tako. Njeno je lice postalo, da kažem, jezivo. Videla je da sam se uplašila, pa je rekla: ne plaši se, baba, šta si ucvikala. Ja sam Glijiva, Krvova kćerka." Mejtera Mermer zastade, ne znajući da li je on shvatio. "Jesam li ti rekla da je Krvavi moj sin, Patera? Jesam, znam da jesam, neposredno posle onog našeg prinošenja žrtava na ulici."

"On je bio sin Mejtere Ruže", reče Svila obazrivo. "Ali znam da si ti i Mejtera Ruža - bar ponekad."

"Neprestano, Patera." Mejtera Mermer se nasmeja. "Ja sam integrisala naš softver. Kad je reč o nama, sibilama, ja sam tvoja najbolja prijateljica i tvoja najgora neprijateljica, istovremeno."

Uzvrpoljio se nelagodno u Krvovoj udobnoj fotelji. "Nikad nisam bio neprijatelj Mejtere Ruže, nadam se."

"Nisi. Ali mislio si da sam ja tvoja neprijateljica, Patera. Pa, možda sam pomalo i bila."

Nagnuo se ka njoj, oslonivši obe šake na dršku Ksipiasovog štapa. "A jesi li sad, Mejtera? Molim te da budeš sasvim iskrena sa mnom."

"Ne sad. Sad sam tvoja prijateljica i želim ti dobro, Patera."

Oreb poče pljeskati, sudaranjem vrhova krila. "Dobra mala!"

Ona dodade: "I kad bih bila u celosti Mejtera Ruža, sve bih učinila što je u mojoj moći da te izvučem iz ovoga."

Svila se odmače i zaveli u fotelju. Zapanjujuće, koliko su mekane ove Krovove fotelje. Sećao se (sada vrlo živo) kako mu se silno spavalo, kako je neodoljivo žudeo za odmorom, kad je prvi put razgovarao sa Krvom u ovoj sobi. Ali ova fotelja je još bolja, kao što je Krv i rekao da će biti: popušta tačno gde treba, čvrsta je tačno gde treba. On pogladi jedan široki rukonaslon, čija je štavljena koža, kestenjasto smeđa sa nagoveštajem crvenog preлива u sebi, bila pod njegovim dodirrom glatka kao maslac.

"Kad su me uhvatili, dozvolili su mi da legnem", poveri se on

Mejteri Mermer. "Pesak mi je dozvolio. Morao sam da pešačim sve do ove kuće; bio je to vrlo dug put. Izgledao je dug i kad smo ga Njorka i ja prevalili jašući magarce; ali pešice, sa Peskovim pištoljem uperenim u moja leđa, izgledao je još mnogo duži. Kad smo stigli i popeli se kroz okno, u podrum, on mi je dopustio da legnem. On, zapravo, nije zao čovek, nego samo disciplinovan vojnik koji sluša naređenja rđavih ljudi. Ima nečeg dobrog i u Lorisu, i u Potou. Znam da i ti to osećaš, sigurno, Mejtera, baš kao i ja; inače nikad ne bi onako razgovarala sa Potoom. To je razlog, ili jedan od razloga, što ne smatram da je ova situacija, iz koje pokušavaš da me izvučeš, tako rđava kao što se na prvi pogled čini. Ipak, biću ti uvek zahvalan."

"Maca! Maca!" Oreb polete sa Svilinog ramena na vrh glave jedne biste Telksiepeje, izrađene od alabaster-gipsa.

Mejtera Mermer se osmehnu. "Nema ovde nikakvih mačaka, ptičice lepa."

"Govorila si mi o ovoj sobi", podseti je Svila, "i o susretu sa Gljivom. Želeo bih da nastaviš o tome. Moglo bi biti značajno."

"Ja... Patera, prvo bih želela da ti ispričam o susretu sa tobom. Neće dugo potrajati, a može biti značajnije, mnogo značajnije. Znam da i danas razmišljaš o danu kad si došao u naš mantejon. Pominjao si to nekoliko puta."

Klimnuo je glavom.

"Patera Štuka je bio tu, i ti si ga voleo i poštovao, ali muškarac hoće da priča sa ženom. Većina muškaraca to želi. I ti si želeo. Tebe je odgajila majka; mi smo videle koliko ti ona nedostaje."

"I sad mi nedostaje", priznade Svila.

"Nemoj smatrati da u tome ima ičeg lošeg, Patera. Niko nikad ne treba da se stidi zbog ljubavi."

Mejtera Mermer zastade da sredi misli; silno je uživala u svojoj ponovno uspostavljenoj sposobnosti brzog skeniranja. "Bile smo tri sibile, htedoh ti reći. Mejtera Nana bejaše još mlada i lepa, ali toliko stidljiva da je bežala od tebe kad god je mogla. A kad nije mogla, ćutala je, tako reći ni jednu reč nije izgovarala. Možda je pogodila šta se meni desilo pre mnogo godina. Ponekad sam mislila da je to; a ti si bio, i, dabome, još si, mlad i zgodan."

On zausti da nešto pita, ali se predomisli.

"Neću reći Krvu ko je bio njegov otac, Patera. Nikad nikom nisam rekla, neću ni odsad. Ali tebi ću reći ovo. Taj otac nikada nije saznao. Nije čak ni naslutio."

Svila napuni pluća prohladnim, čistim povetarcem sa prozora. "Spavao sam sa ženom prošle noći, Mejtera. Sa Zumbulom, onom o kojoj je Krv pitao."

"Žao mi je što si mi to rekao."

"Hteo sam da znaš. Hteo sam, i hoću, štaviše silno želim, da to saopštim onima koji još ne znaju. A neki već znaju: Njegova svesnost, majstor Ksipias, Generalisimo Usik."

"I ja." Kažiprst Mejtere Mermer kucnu po njenim metalnim prsima, kroz mantiju. "Znala sam. Naime, pogodila sam, a ko i ne bi. Samo, nije trebalo da kažeš. Neke stvari ne postaju bolje kad se o njima priča."

Oreb prekide svoj 'naopačke' pregled Telksiepejinih crta lica, i poče pljeskati Mejteri Mermer. "Pamet-na! Mala!"

"Tri sibile bejasmo, kažem ti. Ali Mejtera Nana za tebe nikad nije bila tu, tako da smo ti ostale samo ja. A ja sam bila stara. Mislim da nikad nisi uvideo koliko sam, zapravo, stara. Moja lica su otpala mnogo pre tvog rođenja. Nikad se nisi dosetio da mi nedostaju lica, a?"

"Šta ti to znači? Tvoje lice je tu gde treba da bude, Mejtera. Evo, gledam ga."

"Ovo?" Ona zakucka prstima po licu: brzo metalno cak-cak-cak. "Ovo je, u stvari, moja facijalna ploča. Imala sam ja nekada lice kao tvoje. Rekla bih, kao Dalijino, ali Dalija je bila pre tvog vremena. Nego, kao Češljino ili Koprivino, a u njemu sam imala i izvesne stvarčice, od alnikoa - aluminijum, znaš, nikl i bakar - koje su mi omogućavale da se stvarno nasmešim ili namrštim. Pomerala sam ih pomoću namotaja iza facijalne ploče. Ali sve je to nestalo, samo su namotaji ostali."

"To je divno lice", istrajavao je Svila, "zato što je tvoje."

"Ono moje drugo lice nije bilo lepo, a kakvo je bilo, pokazivalo se na tvom licu svaki put kad si ga video. To mi se nije dopadalo, a tebi se nije dopadalo što se meni ne dopada. Zato si se okretao meni, da

ublažiš svoju usamljenost. Ali bili smo mnogo sličniji nego što si uviđao; mada, moram reći, nikad nisam osobito volela ovakve mašinčine. Nikad nisam prihvatila da one mogu stvarno biti ljudi, ma koliko puta ponavljale da to jesu. A sad sam ja samo poruka, učitana u one majušne zlatne niti koje vidiš i u karticama. Pa ipak sam ja još i sad ja, osoba, zato što sam to uvek i bila."

Svila je preturao po džepovima Ustavicine upropašćene odežde, tražeći maramicu, ali je ne nađe; zato obrisa suze rukavom.

"Nisam ti to ispričala da bi se ti sažalio na mene, Patera. Nije lako voleti ni jednu ni drugu mene, niti je tada bilo. Ti si, ipak, zavoleo jednu, što je malo koji muškarac, pa i malo koji augur, mogao. A ja sam razmišljala na ovaj način: ako saznaš kako se dogodilo da prema meni osetiš ne samo naklonost, nego i ljubav, to bi ti moglo jednog dana pomoći kod neke druge žene."

"I pomoći će; znam da hoće", reče Svila, i uzdahnu. "Hvala ti, Mejtera. Najviše će mi pomoći - sa mnom, samim."

"Hajde da više ne razgovaramo o tome. Šta misliš o uslovima koje nudi Ajuntamiento? Ostaješ li pri onome što si rekao Lorisu?"

Svila, poslednji put, otapka suze sa očiju, osećajući pesak i zemlju u tkanini, svestan da još više prija već zaprljano lice, ali ne mareći nimalo za to. "Valjda ostajem."

Mejtera Mermer klimnu glavom. "Savršeno beznadežni zahtevi. Baš ništa nisu ponudili Trivicama; a zašto bi Garda izručila svoje starije oficire, zašto bi Usik to dozvolio? Međutim, ako bismo mi ponudili suđenja, regularna, sa sudijama..."

"Mali vrati!" Jedna velika šaka, svetlucava od prstenja, pojavila se na prozorskom pragu. Za njom, ruka u žutom rukavu i talasić mirisa 'mošusna ruža'.

"Zato si ti htela da ostanemo ovde." Svila se osovi na noge, pomalo nesigurno, pomažući se štapom, i priđe prozoru. "Da bi nam se tvoj sin mogao pridružiti."

"A, ne, Patera. Uopšte nisam zato."

Nagnuvši se kroz prozor, Svila se obrati Krvu. "Evo ti ruka, pomoći ću ti."

"Hvala", reče Krv. "Trebalo je da donesem stolicu il tako nešto."

"Drži i moju ruku, Krvavi." Oponašajući tačno Sviline pokrete,

Mejtera Mermer osloni jednu ruku o prozorski prag, a drugu pruži dole, Krvu.

Krv je, od napora, pocrveneo više nego ikad. Uz nešto stenjanja i 'hoo-ruk', stumba se u sobu.

"A sad moja unuka. Posle Krvavog, neće nam biti teška." Mejtera Mermer dohvati kosturno tanke ruke i podiže jednu mladu ženu gotovo sasušenu od gladovanja; na njenom obrazu videle su se opekotine.

"Jadna mala!"

Svila klimnu glavom, u znak slaganja sa takvom ocenom, i priđe Krvovoj fotelji. "Zdravo, Gljivo. Sedi, molim te, da bih mogao i ja sestti. Ni ja ni ti nismo snažni."

"Igličari ne vrede protiv vojnika", reče Krv, sav zadihan. Otrese prašinu sa prednjeg dela tunike, pa posegnu pod nju. "Zato ti dajem ovo, Kalde Svilo."

'Ovo' je bio azof, sa dugačkom drškom neravnom od silnih rubina i zlatnih šara; rukoštitnik je bio duži, više povijen i više ukrašen nego kod onog azofa koji je Svila dobio od Zumbule i doktora Ždrala. Jabuka drške bila je okružena dijamantima.

Svila opet sede. "Trebalo je da očekujem ovo. Doktor Ždral mi je rekao da imaš dva."

"Zar ga neš uzeti?" Krv se nije ni trudio da sakrije iznenađenje.

"Neću. Bar ne zasad."

"Vredi..."

"Znam koliko vredi i koliko je delotvoran kao oružje u snažnoj ruci kao što je tvoja. U ovom trenutku nemam takvu ruku, što je jedan razlog, ali najmanji, za odbijanje."

Svila sede u fotelju i duboko se zavali u nju. "Zamolio sam tvoju kćer da sedne, i ona je bila tako dobra da to učini. Tebe ne mogu, u tvojoj sopstvenoj kući, ponuditi da sedneš, a osim toga, vrlo sam svestan da se nalazim u fotelji gde si do maločas bio ti; ali, fotelja ima još."

Krv sede.

"Hvala. Ti, Mejtera..."

"Maca dođe!"

I došla je, maltene pre nego što je Oreb i stigao da zakrešti svoje

upozorenje: lakim, elastičnim skokom kroz prozor, nečujnim prizemljenjem nasred sobe. Zagleda se u Krva očima koje su bile plamteći ćilibar. Mejtera Mermer prikupi 'suknje', odnosno rubove mantije oko nogu, kao da se pojavio miš; Svila upita: "Je li to Lav? Kao da ga se sećam."

Links, ili ris, okrete pogled ka njemu i klimnu glavom.

"Patera je tražio od svih prisutnih da sednu", reče Mejtera Mermer Gijivi. "Bilo bi lepo, draga, ako bi ti rekla i tvom velikom mačoru da sedne. Tada se ne bih toliko štrecala od njega."

Lav poslušno leže na tepih, ali i dalje motreći, nesmanjenom pažnjom, naročito na Krva i na Oreba.

"Sfiksa vas blagoslovila." Mejtera Mermer iscrta u vazduhu znak sabiranja. "Eto, smešna stvar, kad pomisliš; deca vole takve zagonetke. Patera je mislio da ja želim da ovaj prozor bude otvoren zato da bi tvoj tata mogao ući, a ja sam mu rekla da to uopšte nije bio razlog; i nisam lagala. Želela sam da prozor bude otvoren zato što si mi ti, draga, kazala, onaj prvi put, da se ne zadržavam u sobama na kojima su svi prozori i vrata zatvoreni, jer bi tebi onda bilo mnogo teže da ponovo navратиš. Zato sam bila srećna kad je otvorio ovaj prozor, i, gle, kroz njega dođoste i ti i i ovaj tvoj dugonogi macan."

"Nisam znao da ona može tako da posedne i životinju", reče Krv. Njegov prst bio je na demonu azofa. "Nismo mi znali da je njoj ostalo iole moći, sve dok Lemur nije snimio Kaldeov razgovor sa Ždralom. Sad se čini da je posećivala vas oboje."

"Šunjao si se ispred nećijih prozora, Krvavi? Ne treba to raditi."

"Nisam."

"Uređaj za prislušivanje", reče Svila i uzdahnu. "Razočaran sam. Mislio sam da možda postoje neka tajna vrata iza jedne od ovih velikih slika. Kad sam bio klinac, knjige za dečake bile su pune takvih prolaza, ali u stvarnosti nisam nikad nijedan video."

"Znao si da ću doći?"

"Pretpostavio sam da bi mogla doći. Želiš li čuti celu stvar?"

Mejtera Mermer bučno šmrknu. "Ja želim, Patera."

"Želeo bih da ne praviš taj zvuk", reče on Mermeri.

"Dobro, neću. Neću često. Ali Krvavi je moj sin; hoću da kažem,

imam pravo da znam."

"Dobro, evo, ispričaću sve", reče Svila, tonući još dublje unazad u fotelju, očiju poluzatvorenih. "U hieragdan sam išao pešice kroz grad sa Njegovom svesnošću, a potom od Istočnog Kraja do Erminovog hotela; u tim prostorima grad je bio približno napola podeljen između ustanika Mejtere Nane i gardista vernih Ajuntamientu. Odspavao sam nekoliko sati u hotelu, kao što vam već rekoh; kad sam se probudio, stekao sam utisak da je polovina garde prešla na stranu Mejtere Nane."

Mejtera Mermer reče: "Koliko ja čujem, cela Garda osim Druge brigade."

"E, dobro. Pre nego što sam doveden ovde, bio sam u tunelima, ili u podrumu, tako da nisam mnogo video; ali ovde sam video Savetnike. Stekao sam utisak da lično komanduju svojim snagama, odavde i zaključio da oni to ne bi radili da situacija nije kritična. A ti reče da si dopešaćila ovde sa decom, i još pomenu generalicu iz Trivigauntea..."

"Sabu. To je, u duši, veoma dobra žena, koliko sam je ja videla, mada vrlo krupna i sklona gojenju."

"Koliko shvatam, njen vazdušni brod nas je napao kad smo se Njegova svesnost i ja vozili Usikovom lebdelicom."

"Njen vazdušni brod je bio iznad grada, svakako. Pucao je i bacao eksplozive. Ogroman je."

"Tvoj doktor Ždral je bio trivigauntski uhoda", reče Svila Krvu. "To si, valjda, već saznao. On mi je jednom prilikom, u šali, rekao da ako mi zatreba pomoć, treba samo da ga ubijem. Imao je u prsima jednu napravu koja je slala signale, da bi se znalo gde je on i da li njegovo srce kuca. Ubijen je u utorak ujutro, zbog jednog nesporazuma. Pretpostavljam da je i napad na nas bio posledica neke takve zabune - Trivicama je rečeno da je Garda protiv nas. Kad su videle letelicu Garde, okruženu odredom gardijske konjice, napale su je."

"Ne vidim kakve to ima veze sa mnom", othuknu Krv.

"Ima svake veze s tobom", reče mu Svila, "i eto još jedne stvari koju sam dobro ocenio. To je, zapravo, moja jedina procena za koju se pokazalo da je u celosti tačna. Borio si se za jednu izgubljenju stvar; znao si da ova kuća može biti uništena, a ti u njoj ranjen ili

ubijen. Znao si za tunele; nema sumnje da si i silazio u njih. Boravio sam i ja, kao što rekoh, u njima - mnogo više nego što sam želeo. Nisam mogao ni da zamislim da ćeš ti ostaviti kuću u plamenu i otići pešice niz tunele, osim ako zaista nikakve alternative ne bi imao."

"Prokleta teško sam rintao da bih stekao ovo ovde."

"Ne upotrebljavaj takve reči, Krvavi, ne dolikuju ti."

"Jesam! Vaša vrsta misli da je to lako. Samo jedan pogrešan potez, i ode u Glavni procesor; i tako svaki dan, a nigde nikog da me podrži, nigde nikog, dok nisam našao Mošija. Tek u njega sam mogao imati poverenja. Vas dvoje biste precrkli posle nedelju dana takvog života. Precrkli, ej, ej! Dvanaest godina sam ja rintao kao najveći mučenik pre nego što sam se prvi put ukakio na ovom mestu."

"Krvavi!"

"Ja ću samo nagađati", reče Svila, "i to, priznajem, ne na osnovu nekog veoma dobrog poznavanja tvojih mentalnih procesa; ali moj je utisak da si ti još od juće uveče gledao kako bi mogao preći na našu stranu."

"A šta je zeznuti Ajuntić ikad uradio za mene? Cedili su me, a dobijali onako ogroman mito i nebrojene usluge, svakog meseca. I zatvarali moje lokale, da bi u javnosti stvorili bolji utisak o sebi. Šta ja dugujem Ajuntiću?"

"Pojma nemam. Onda je, pre oko jednog sata, možda, tvoja majka ušla u sliku, tvrdeći da želi mene spasti, što sigurno i jeste njena osnovna misija danas, ali očigledno sposobna da utiče na drugu stranu i željna da spase i tebe. I zbog svega toga sam očekivao, kad sam video da Mejtera želi da ostanemo u ovoj sobi, da ćeš ti iskoračiti iza neke slike." Svila se nasmeši, pa slegnu ramenima, kao da se izvinjava.

Gljiva ih sve iznenadi, rečima: "Da li biste voleli da ja pogledam šta oni rade?"

"Ja bih radije da ti pojedješ nešto", reče joj Svila, "ali u ovoj sobi verovatno nema nikakve hrane. Idi, pogledaj, ako će Lav za to vreme da se ponaša lepo."

Čekao je, ali nije dobio, odgovor od nje.

"Mala ode." Orebovo graktanje bilo je, sad, jedva čujno. "Ne

ovde." Lav se opruži po podu i sklopi oči.

"Štaviše, čudilo me je da nisi uskočio i ranije", reče Svila Krvu tonom običnog razgovora, kao da je sve najnormalnije. "Ali, naravno, morao si prvo otići po Gljivu i obući je, a možda je malo i oprati uz pomoć jedne od tvojih sobarica; nisam se dosetio toga. Sad me čudi jedna stvar: zašto je Gljiva smatrala da mora poslati Lava ispred sebe."

"A jel ga ona poslala?" upita Krv, pogledom radoznalo odmeravajući svoju usvojenu kćer.

"Čini se da jeste. Lava je sigurno video, ili, još verovatnije, čuo, moj ptican Oreb. Nekoliko puta nam je rekao da se 'maca' šunja oko nas."

"Gljiva verovatno nije znala da se vojnici neće plašiti linksa", reče Mermera.

Oreb progundā svoju ocenu. "Maca loša."

"Nemoj ti to mnogo glasno, da te on ne čuje", upozori ga Svila.

"Lepo je od tebe što si nam se pridružio, Krvavi", reče Mejtera Mermer, zaglađujući mantiju na nogama. "To će biti i korisno za tebe, svakako, kao što Patera kaže. Ali i veoma rizično."

Krv ustade. "Znam ja to. Ti mene ne ceniš mnogo, je li, Kalde?"

"Mislim da si izuzetno promućuran", reče mu Svila. "Rado ću imati tvoj lukavi um na našoj strani. Što se tiče morala, znam da toga nemaš."

"Pukovnik Usik", reče Krv, čineći pokret azofom. "On je, koliko čujem, tvoj čovek. Ta Generalica Saba, ona zastupa Rani od Trivigauntea, a pukovnik Usik tebe."

"Generalisimo Usik."

Krv prezrivo frknu. "Ti poklanjaš njemu poverenje, a nećeš meni, a on je već godinama u mom džepu."

Mejtera Mermer reče: "Sedi, Krvavi. Osim ako ne nameravaš da učiniš nešto?"

"Hoću piće, ali pošto ga Kalde, izgleda, neće, držaću čvrsto ovaj azof dokle god je ris tu. Mama, da li bi mi smučkala jedno piće?"

"Svakako." Ona ustade. "Sa malo više džina, pretpostavljam?"

Svila poče: "Mejtera, ako ti nije teško..."

"I sa ledom. Led je iza velikih vrata, dole."

"Vrlo rado. Hoćeš rakiju ili..." Ona osmotri boce. "Ovde ima finog crvenog vina, Patera."

"Ja bih samo vodu sa ledom, molim te. Isto će i Gljiva, verujem."

Krv otrese glavom. "Bez leda, mama. Ako vidi led, ona će baciti celu čašu. Veruj mi - znam."

"Jadan tica!"

"I čašu obične vode za Oreba, Mejtera, zamolio bih te. Ako je ostaviš na vrh ormana, verujem da će on sići da je pije."

"Voda, obična, za Oreba", reče Mejtera protežući se desnom rukom uvis i dižući se na prste, pri čemu se ukazaše dva-tri centimetra njene srebrnaste noge. Ona ostavi nisku, široku čašu punu vode na orman i nastavi: "Soda-voda sa ledom za Pateru; led, džin i soda-voda za tebe, Krvavi. Soda-voda za moju unuku, bez leda ali hladna, fina." Stavljajući poslednju čašu pred Gljivu, ona reče: "Moram kazati da ona ne izgleda kao da si se o njoj valjano brinuo."

Krv dohvati piće. "Nju hranimo uglavnom na silu. Odeću potrga sa sebe."

"Ko je bila njena majka?" upita Svila.

"Nije ona imala majku." Krv otpi jedan gutljaj, a onda nezadovoljno pogleda čašu. "Znaš za sleđene embrione? Ponekad se ukaže mogućnost da ih kupiš, ako ih želiš, ali ne dobiješ uvek ono za šta si platio."

Prisetivši se grudvica trulog tkiva na podu, Svila se strese od užasa.

"Stari Kalde, koji se zvao Tusah, navodno je radio takve stvari. Saznalo se posle njegove smrti. Odlučio sam da pokušam i ja. Da kupim zametak koji će imati neke, tako, jezive moći. Sredio sam da jedna od naših devojaka iznese tu trudnoću."

"Uspeo si, dakle, da kupiš tako nešto? Embrion koji se u nečijoj materici razvio u osobu sa Gljivinim moćima?"

Krv sumorno klimnu glavom. "Kao što rekoh, kupac ne dobije uvek ono što je hteo da kupi, ali ja sam dobro pazio, pa sam dobio. Ona to ima. Ima, al je luda. Oduvek bila."

"Angažovao si specijalistu da operiše njen mozak."

"Dabome, u pokušaju da je izlečimo, al nije uspelo. Da je uspelo,

sad b' ja bio Kalde."

"Gljiva je meni prijatelj", reče mu Svila. "Bilo je, možda, teško s njom, ali mi je pomagala, nesumnjivo. Uveren sam da oseća naklonost prema meni; a dobri bog može posvedočiti koliko silno ja želim da pomognem njoj."

Orebu nije promakla jednina koju je upotrebio. "Do-bri bog?"

"Hmmm, trebalo je da dodam: Izvanaš."

Gljiva reče: "Raspravljaju o tebi." Njeg glas je zvučao slabo i udaljeno; čaša je mirovala, nedirnutu, na stolu ispred nje.

Svila otpi malo iz svoje čaše, pazeći da ne pije premnogo niti prebrzo. "Muškarci i žene rađaju decu iz svojih tela, vođeni trenutnom željom. Mi, auguri, silnu graju dižemo protiv toga; ali takvo njihovo ponašanje, iako je neoprostivo, bar nije nerazumljivo. Ponesu ih emocije, zanese ih trenutak. Da nije toga, možda bi sad celi Svitak zvrjao prazan. Ali usvajanje je promišljeni čin, koji se ne može obaviti bez saradnje bar jednog advokata i jednog sudije. Zbog toga usvojitelj ne može reći: 'Nisam znao šta činim', ili: 'Nisam mislio da će tako ispasti'. I inače takva pravdanja ne vrede ništa, ali usvojitelj nema pravo ni na njih."

"Misliš ti da sam ja znao da će ona ispasti ovakva? Bila je beba." Krv se besno zapilji u svoju kćer. "Ja sam, Patera, dvostruko stariji od tebe, možda i više. Kad budeš imao godina koliko ja, možda ćeš se i ti kajati zbog poneke sitnice u svom životu."

"Već se kajem zbog mnogih stvari."

"To ti samo misliš. Kao, zbog žena, je li. Zbog Zu. Idi, beži, šta to ima veze?" Krv ostavi čašu na stočić i obrisa vlažan levi dlan o pantalone. "Ja ne marim mnogo za ženske. A ne bi ni ti, da si se bavio mojim zanatom tako dugo. Počeo sam kad mi je bilo sedam ili osam godina, bio sam prljavo derište koje je prilazilo muškarcima na pijaci. Bilo je što je bilo; ostaje činjenica da je Gljiva najverovatnije jedino dete koje ću ikad imati."

Mejtera Mermer mu reče: "Jedina unuka koju ću ja ikada imati, Krvavi. Ako ti nećeš da je neguješ kako valja i treba, ja ću."

Videlo se da se Krv silno ljuti. "A-ha. Kao mene, dakle?"

"Bilo bi bolje da govorimo tiše", reče Svila. "Oni nemaju pojma da si ti ovde."

"Ma, kamo sreće da i nisam." Osmeh iskrivi Krovove usne. "To bi bila provala, a? Ubijen pri pokušaju da zaradi dve-tri parice na pijaci. Ssss, Patera, Patera! Oš upoznaš moju sestricu? Vruća je ko vruća jagnjetina."

"Krvavi, ne pričaj tako!"

"Zakasnila si malo sa tim upozorenjem, mama!"

Ne čekajući nikakav odgovor, on se okrete Svili. "Da predložim ja jednu pogodbu. Ako prihvatiš, dogovorimo se, pa ću učiniti sve što najbolje mogu da te odavde izvedem živog i čitavog."

Svila otvori usta da nešto kaže.

"Mislim i tebe, i drugog augura, mamu, i onu veliku ribu iz Orhine kuće. Pa čak i ovog tvog vrana. Sve vas. Važi?"

"Svakako."

"Ako ne prihvatiš, ja ispadam kroz prozor, jel ti jasno? Nema ljutnje, al ni pogodbe."

"Mogao bi neko da te ubije dok prolaziš kroz prozor, Krvavi", upozori ga Mejtera Mermer. "Iznenaduje me da već nisu pucali na tebe, i na moju unuku."

Krv odmahnu glavom. "Prekid vatre je, znaš? A azof ću zavući pod tuniku. Neće pobunjenici pucati na nenaoružanog tipa i jednu mršulju koji se nešto pentraju, ali ne blizu zida."

"To ti dođe kao neki tajni prolaz", reče Mejtera, sa sjajem zabavljenosti u očima.

"I jeste." Krv priđe prozoru. "Dakle, Kalde, evo šta ja kažem. Preći ću na tvoju i Naninu stranu, sa svim mojim prnjama i drugarima, i gledaću da se svi izvučemo glatko. Posle toga ću prepisati tvoj mantejon tebi, za iznos od jedne karte 'i još ponešto rečeno', kako to mi kažemo. A tu jednu kartu mi možeš dugovati."

Čekao je da Svila progovori, ali Svila ne reče ništa.

"Kad se izvučemo, ostajem tvoj ortak. Koliko sam ja usluga dao Ajuntiću! Mogu i tebi, pa i hoću; činiću sve što mogu. Imam Gljivu, zapamti to", Krv naklonom glave pokaza ka njoj, "a sad znam šta sve ona može izvesti. Lemurova rulja nema ništa ni upola tako dobro."

Svila otpi još malo vode.

"Priča priča", progundā Oreb. Nije bilo jasno da li time navodi Krva da još nešto kaže, ili se buni zbog suviše priče.

"A evo šta tražim od tebe, Kalde. Nikakve pare, samo tri stvari. Prvo, da svu ostalu moju imovinu zadržim. To znači nekretnine, moje fondove u fisku i ostalo. Drugo, da ostanem u poslu. Ne tražim da ga učiniš legalnim, čak to i ne želim, samo mi nemoj zatvarati kuće. Najzad, da nikom ništa ne moram plaćati preko iznosa redovnog poreza. Otvoriću ti moje poslovne knjige, ali neću davati nikakve pare na mutno, kao mito. Razumeš ti mene?"

Krv se nasloni na prozorski okvir. "Osmotri stvari, pa ćeš videti da ti nudim nešto što se samo poželeti može. Dajem ti punu, neograničenu podršku, plus izvesnu vrednu imovinu, a samo tražim da me ostaviš na miru. Da zadržim ono što je moje, i da zarađujem za život, i da se ne obrušavaš na mene jače nego na ma koga drugog. Šta veliš?"

Svila još nekoliko sekundi nije rekao ništa. Trupkanje teških metalnih nogu sa gumenim đonovima dopiralo je, tiho, iz predsoblja, s one strane vrata od rezbarenog lešnikovog drveta, povremeno prekidano Potovim oštrim tonovima; čipkane zavese su se blago pomicala i šaputale u pro hladnom povetarcu sa prozora.

"Očekivao sam da ću biti stavljen na probu", reče Svila, bacajući pogled na svoju čašu. Iznenadio se videći da je popio već više od pola vode. "Da će me Izvanaš testirati. On je oprobavao i moje telesne moći; bio sam siguran da će uskoro oprobati i moju moralnu čvrstinu. Kad si počeo govoriti, rekoh sebi: to je to. Ali ova nedoumica tako je laka!"

Lav diže glavu i pogleda ga upitno, onda ustade, proteže se i priđe nečujno, na svojim jastučastim šapama, Svili; protrlja mišićavo, gipko telo o Svilina kolena.

Mejtera Mermer prstom pripreti sinu. "Ono što si do sada radio veoma je nevaljalo, Krvavi. Prodaješ rđu, tačno? Dabome. To sam i mislila."

"Kao prvo", reče Svila Krvu, "moraš mi predati moj mantejon - a to ćeš i učiniti, ovog trenutka. Ako nisi doneo kupoprodajni ugovor, iskoči kroz prozor i donesi ga. Čekaću."

"Doneo sam", priznade Krv. Izvuče iz jednog od unutrašnjih džepova tunike jednu ispresavijanu hartiju.

"Dobro. Moj majtejon, za tri karte."

Krv ode do pisaćeg stočića koji je bio načinjen od drveta sa intarzijama. Posle nekog vremena, Glijiva takođe ustade. Njena su usta nečujno radila, kao da izgovaraju mukotrpne, škriputave poteze Krvovog pera.

"Nisam neki mnogo školovan", reče Krv posle dužeg vremena, "ali, evo, Patera, to ti je. Morao sam da potpišem Mošusovo ime, al ne bi trebalo da bude problema s tim. On je meni dao punomoćje da ga mogu potpisati uvek i svuda."

Mastilo još nije bilo suvo; Svila je, čitajući, blago mahao papirom. "Lepo, lepo." Uze iz džepa tri od Ustavicih zlatnih kartica i dade ih Krvu.

"Učinićeš sve što je u tvojoj moći da borbe prestanu bez ikakvog daljeg gubitka ljudskih života", reče on Krvu. "Tako ću isto i ja, naravno. Ako budem Kalde kad se ovo završi, što ti, očigledno, očekuješ, biće podignuta optužnica protiv tebe za sve zločine koje si, eventualno, počinio. Radiće se po zakonu. Neće se ni na koji način iskorišćavati tvoj poseban položaj, da se od tebe nešto iznudi; ovo što sam maločas iznudio, poslednji je takav slučaj. To ti je veliki ustupak, ali ja ga činim. Upozoravam te, međutim, da se ni na jednu tvoju krivicu neće zažmuriti. Ako se nađe da si za nešto kriv, a ja očekujem da će se naći, zamoliću sud da uzme u obzir i svu pomoć koju si dao našem gradu u ovom presudnom vremenu. Jesam li jasan?"

Krv je besno zurio u njega. "Iznudio si tu nekretninu od mene, lažno se predstavljajući."

"Jesam." Svila klimnu glavom. "Počinio sam krivično delo da bih ispravio jednu nepravdu koja je narodu mog kvarta naneta jednim ranijim krivičnim delom. Zašto bi ljudi kao što si ti imali slobodu da čine šta god i kad god hoće, uz jemstvo da sami nikad neće biti ničije žrtve? Ako budeš hteo, možeš uložiti žalbu na moj postupak, kad mir bude ponovo uspostavljen. Imaš svedoka, naime, tvoju majku."

Još jednom je potapšao linksa, a onda ga odgurnuo. "Međutim, ne bih ti preporučio da kao svedoka pozivaš tvoju usvojenu kćer. Ona nije sposobna da nastupa kao svedok, a mogla bi reći sudu i kako su rođeni ovi tvoji kućni ljubimci."

"Bolje da ne izvodiš ni mene na svedočenje, Krvavi", reče mu

Mermera. "Morala bih reći sudu da si pokušao da potkupiš našeg Kaldea."

"Dolaze", saopšti Gljiva Svili. "Savetnik Loris je završio razgovor sa Savetnikom Tarsierom kroz staklo. Odlučili su da te ubiju i da pošalju tvoje telo buntovnicima. Da ga odnese ova žena koja je ubila Mošusa."

Svila se skameni, očiju uprtih u Krva.

Oreb graknu: "Pazi!"

Mejtera Mermer, nagonski, posegnu rukom ka sinu, pokretom koji je značio molbu za oproštaj i razumevanje.

Njegov stisak oko drške azofa se steže; treperavi užas azofnog sečiva predvoji vasionu, ostavljajući Mejteru Mermer sa jedne strane, a njenu pruženu ruku sa druge strane. Ruka pade na pod, a užasavajući diskontinuitet pojuri, istim zamahom, gore i zasu ih kišom gipsa i pokidanog građevinskog drveta i trske. Svila uzviknu upozorenje, ali prekasno; i pokuša, nerazumno, da zaštiti Mejteru, Ksipiasovim štapom, od sečiva koje se počelo spuštati ka njoj.

Tanka trščana cev odmah se rasprsla, pretvorivši se u razbuktalo iverje; ali sečivo azofa odskoči od dvoseklog čeličnog sečiva skrivenog unutra. Na čeliku se, međutim, pojavi udubljenje, do polovine, i više od polovine, ukupne širine njegove.

Svili se tad učini da mu ruka sama leti napred - da je on najobičniji posmatrač, užasnut koliko i Mejtera i jednako razdvojen od sopstvene desnice. Vrata se, sa gromkim treskom o levi i o desni zid, širom otvoriše, a ruka ubode tim oštećenim mačem.

Iza narednika Peska i još jednog vojnika, jednako krupnog, nastupao je Poto, koji viknu: "Ubij ga!"

Mač je klizio napred, napred, kroz Krvovo grlo, sa jednakom lakoćom kao mantejanski žrtveni nož u grlo ovna.

"Da ubijem Kaldea?" reče Pesak, spustivši šaku na pištolj drugog vojnika.

Krvu nestade svetlo iz očiju, a kolena popustiše. Tanki dvosekli mač, sada obojen, do na domak oštećenog mesta, grimizno, Krvovom krvlju, kliznu nazad i izvuče se iz grla.

"Da, Kaldea!"

U jednom trenutku Svili se činilo da bi Mejtera Mermer trebalo da

klekne, da bi hvatala Krvovu krv u neku posudu; možda se i njoj učinilo tako nešto, jer ona čučnu, pruživši preostalu ruku ka sinu dok je padao.

Svila se okrete, sa mačem u ruci. Peskov pištolj sa debelom municijom više nije bio uperen u njega, ako je ikad i bio. Pesak opali; drugi vojnik takođe, samo delić sekunde kasnije. Poto se sruči na pod; njegovo lice bilo je otromboljeno od zaprepašćenja.

"Drži ovo, Patera", govorila je Mejtera Mermer, gurajući mu azof u šaku. "Uzmi dok te nisam posekla njime."

On prihvati azof, a dade joj Ksipiasov upropašćeni mač koji ona postavi uspravno; dršku stisnu između svojih malih crnih cipela, a sečivo obrisa velikom maramicom koju istrese iz jednog rukava.

Oštro sudaranje peta, zveket oružja podignutog na pozdrav: Pesak i vojnik pored njega su salutirali. Vojnici i ljudi iza njih počеше takođe da zauzimaju stav mirno sa oružjem na pozdrav, gledajući pravo u Svilu. Svila im odgovori klimanjem glave, a onda, pošto mu se činilo da to nije dovoljno, iscrta u vazduhu i znak sabiranja.

EPILOG

Na brzinu je izgrađena, zaključni Svila gledajući trijumfalnu kapiju koja je opkoračila Alamedu; zaista u velikoj žurbi. Ali nova Generalisima iz Trivigauntea valjda će imati razumevanja za teškoće u kojima se oni nalaze i u kojima organizuju svečani doček. Ovaj grad još je u ratu sa ostatkom svog Ajuntamienta.

Nego, ovaj vetar.

Diže žutu prašinu sa ulica, iz slivnika, zviždi kroz dimnjake, trese sklepanu trijumfalnu kapiju koja drhti kao jasika. Bilo bi lepo da su preko trijumfalnog luka mogli naslagati cveće, ali vrelina sunca je, u ovom hieragdanu, tako silna, da nikakvo cveće ne dolazi u obzir. Utoliko bolje, zaključni Svila; i vetar bi ga odneo, čim bi bilo postavljeno. Sve, do poslednje latice. Pred njegovim očima jedna dugačka ukrasna traka zelene hartije otrže se i polete nebom kao leteća zmija od žada.

A na nebu se trivigaunski vazdušni brod opire vetru, ali samo zahvaljujući tome što je čvrsto ukotvljen. Na tolikoj je visini da njegova ogromna masa izgleda, bar, ne preteća, ako već ne može izgledati veselo. Sa te visine trebalo bi da bude lako oceniti napredovanje trupa Generalisime Siufe. Svila požele da se našlo vremena za dogovaranje o nekakvim signalima: zašto ne bi iz gondole bila razvijorena zastava kad ona uđe u grad ili upaljen dimni signal ako je zbog nečeg zadržana. Pomalo na sopstveno iznenađenje, Svila uvide da ga kopka želja da se popne u taj vazdušni brod, da još jednom vidi Viron kao da je to neka od nebeskih zemalja i da putuje među oblacima, poput Letača.

A letača danas ima koliko hoćeš, na ovom hladnom vetru. Ima ih više, pomisli on, nego što ih je ukupno u svom životu video. Čitavo jato, kao da su rode, sad se pojavljivalo iza vazdušnog broda. Koji li je grad poslao njih da lete naporedo sa suncem, celom sunčevom dužinom; kakva li je korist od tih patrola? Sva nagađanja o Letačima odbacivana su u sholi kao beskorisna, a onda ih je Ajuntamiento čak osudio kao uhode.

Da li je Ajuntamiento znao iz kog su grada? Zna li to danas

Savetnik Loris, koji još i sad komanduje preostalim ajuntaškim snagama?

Zar ne bi bilo moguće zaploviti vazdušnim brodom i pratiti Letače i najzad se ukotviti kod tog njihovog legendarnog grada; saznati njegovo ime i ponuditi svu pomoć koju svetome trudu tog grada mogu dati Viron i Trivigaunte?

(Svojevremeno, zakopan u zemlju, bio je sve što je pomislio da bude.)

Novi nalet vetra, hladniji i jači od svih dosadašnjih, dolazi Alamedom, huji, trese vitke topole kao da su prutići. Desno od njega, Generalica Saba sva se ukočila; on sam, bez imalo stida, drhti od zime. Na njemu je, preko augurske mantije, Ogrtač zakonite vlasti; spušta se sve do vrhova cipela, a načinjen je od najdebljeg somota boje čaja, i krut od zlatnih vlakana. Trebalo bi da je, pod tim, Svila sav u znoju; umesto toga, on priželjkuje da ima nešto čime bi zaštitio glavu od vetra. Generalica Saba ima svoju vojnu kapu boje prašine, a Generalissimo Usik, do Sabe, ima visoki šlem od zelene štavljene kože sa perom na vrhu; on, Svila, nema ništa.

Setio se onog slamnog šešira sa širokim obodom koji je nosio dok je popravljao krov mantejona - a sa tog krova će, dabome, ova vetrušina odneti još nekoliko daščica. Kasnije je nabio taj šešir na oči, da ga Krvov talus ne bi mogao prepoznati; a talus ga je baš po tome zapamtio.

(Mrtvi, od njegove ruke. I talus, i Krv.)

Nekako je izgubio taj šešir. Šta ako mu ga ovaj vetar donese? Svakojako smeće leti po vazduhu. I čudnije stvari su se događale.

Njegova rana počne pulsirati bolom. On to, u svojoj svesti, odgurnu u stranu i napuni pluća hladnim vazduhom.

Zastor se još nije mnogo podigao, ali ono što je trebalo da bude blistava traka najčistijeg zlata ukazuje se nekako bledo, prožeto smeđim i purpurnim žilicama. Zlatna staza je prazna i vidno se kviri, nagoveštavajući kraj ljudskog sna o raju i o nekakvom nezamislivom bratimljenju sa bogovima. U jednom trenutku on se živopisno seti lolara, umirućeg Letača. Ali to se sunce, nesumnjivo, samo za trenutak zamračilo, zaklonila ga prašina. Inače je odavno trebalo da nastupi zima. Da li je hladno i Mejteri Nani, koja će biti tako upadljivo

odsutna sa ove parade što je priređena u slavu njene pobede? Gde li je ona sad?

A da li je Zumbuli hladno? Svila još jednom zadrhta.

Negde u daljini, orkestar poče da svira. Svila začu, sasvim slabo - možda mu se samo učinilo - zvuke fanfara, tresak nogu pešadije u paradnom maršu, topot konjice.

To je dobar znak, svakako.

Sadržaj

BOGOVI, OSOBE I ŽIVOTINJE KOJI SE POMINJU U TEKSTU

1. ROBOVI SCILINI

2. SVILA SE VRATIO!

3. TESERA ZA TUNEL

4. PESOV PLAN

5. PISMA I OKLOPI

6. SLEPI BOG

7. GDE TELKS DRŽI OGLEDALO

8. MIR

9. POBEDA

10. KALDE SVILA

EPILOG